جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات

جـمـعـيـة الـدعـوة
وتوعية الجاليات بالربوة

موسوعة الأحاديث النبوية
HadeethEnc.com

(د نبوي حديثونو له موسوعې څخه غوره شوي حديثونه) په نوم یادیږي.

المنتقى من موسوعة الأحاديث النبوية

بشتو

پښتو

HadeethEnc.com

المنتقى

من

موسوعة الأحاديث النبوية

اللغة بشتو

إعداد القسم العلمي

جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات

جمعية الدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

ح جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات ، ١٤٤٦هـ

جمعية خدمة المحتوى الاسلامي
المنتقى من موسوعة الأحاديث النبوية - بشتو. / جمعية خدمة المحتوى الاسلامي - ط١. .- الرياض ، ١٤٤٦هـ
٤٨٣ ص ؛ ..سم

رقم الإيداع: ١٤٤٦/١٦٥١٤
ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٥٢٤-٩٩-٢

شركاء التنفيذ :

دار الإسلام — بيان الإسلام — رواد التراجم — المحتوى الإسلامي

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص

Tel : +966 50 244 7000
info@islamiccontent.org
Riyadh 13245-2836
www.islamiccontent.org

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سریزه

الحمد لله رب العالمين، وصلى الله وسلم على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين، أما بعد:

تر ټولو لوی شی چې یو مسلمان ورته باید پاملرنه وکړي هغه د الله تعالی له کتاب څخه وروسته د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو :لوستل، پکې غور او تدبر کول، زده کول او پرې عمل کول دي،رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:»**تركتُ فيكم أيُّها الناس، ما إنِ اعتصمتم به، فلن تضلُّوا أبدًا: كتاب الله، وسُنَّة نبيِّه«**

"اې خلکو، په تاسو کې مې)دوه څیزونه (پرېښي دي، تر څو مو چې پرې منګولې لګولې وي هیڅکله به بې لارې نه شئ؛)هغه (د الله تعالی کتاب او د هغه د نبي سنت دي)."دا حدیث (امام مالک روایت کړی دی،او الله تعالی فرمایلي دي }:وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا {
او رسول چې تاسو ته څه درکړي، نو هغه واخلئ او له څه نه چې هغه تاسو منع کړي یاستئ، نو) تاسو منع شئ].(الحشر :7[،له همدې امله په)ګنو (ژبو د اسلامي منځپانګو د خدمت ټولنه او په ربوه کې د لارښوونې د پوهاوي ټولنه هڅه کوي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو موسوعه چمتو کړي او ګنو ژبو ته یې وژباړي.
او د الله تعالی)په توفیق سره (د هغو حدیثونو یوه ټولګه و ټاکل شوه چې یو مسلمان ورته د خپل دین او دنیا په چارو کې اړتیا لري،)دا حدیثونه (د معنی او مفاهیمو له لنډې تشریح، استدلال او ګټو بیانولو سره د یو کتاب په بڼه چمتو شول چې د»:المنتقى من موسوعة الأحاديث النبوية «یعنی)د نبوي حدیثونو له موسوعې څخه غوره شوي حدیثونه (په نوم یادیږي.دا)حدیثونه (د نړۍ ټولو مشهورو ژبو ته ژباړل شوي، چې محتوا یې ټولو ته ګټوره تمامه شي او د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت ټول بشریت ته د دوی په ژبو ورسیږي.
له الله تعالی څخه غواړو چې دا کار په خپل دربار کې قبول او منظور کړي او خاص د هغه د رضا لپاره یې اخلاصمند وګرځوي او هر هغه چا ته اجر ورکړي چې د دې په چمتو کولو، ژباړلو او خپرولو کې یې مرسته کړې ده.وصلى الله وسلم على نبينا محمد

(1) – عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ، وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ».

وفي لفظ للبخاري: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى». [صحيح] - [متفق عليه]

(1) – له عمر بن الخطاب رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ، وَإِنَّما لِامْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .«وفي لفظ للبخاري» :إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى«.

دار و مدار د عملونو په نیت سره دی او هر انسان ته یوازې هغه څه حاصل دي چې د» هغه نیت یې کړی وي، نو د چا هجرت چې د الله او د هغه د رسول لپاره وي، نو هجرت یې د الله او د هغه د رسول لپاره دی، او د چا هجرت چې د دنیا لپاره وي تر څو یې تر لاسه کړي، او یا د ښځې لپاره چې نکاح یې کړي، نو هجرت یې د هغه څه لپاره دی چې نیت یې کړی وي« او د بخاري الفاظ داسې دي" :»بېشکه دار و مدار د عملونو په نیتونو سره دی، او د هر انسان لپاره هغه څه دي چې هغه یې اراده کړي وي«. [صحيح]- متفق

[عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)

تشریح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم بیانوي چې هر عمل ته اعتبار په نیت سره ورکول کیږي، او دا حکم په ټولو عملونو کې عام دی، خواه که عبادات وي او یا معاملات، نو چا چې په خپل عمل سره د کومې ګټې اراده وکړه، نو له هغې ګټې پرته ورته بل څه نشته او ثواب یې هم نه کیږي، او چا چې په خپل عمل سره الله تعالی ته د نږدې والي اراده وکړه نو په عمل به یې اجر او ثواب تر لاسه کړي که څه هم هغه یو عادي عمل وي، لکه خوراک او څښاک.

بیا رسول الله صلى الله عليه وسلم په عملونو کې د نیت اغیزه داسې بیان کړه چې سره لدې چې په ښکاره به عملونه سره یو شی وي، خو چا چې په هجرت او وطن پرېښودلو سره د الله د رضا اراده وکړه، نو هجرت یې شرعي او د الله تعالی په نیز قبول شوی هجرت دی او د نیت د اخلاص له امله ورته ثواب ورکول کیږي، او چا چې په هجرت سره د دنیوي

ګټې اراده وکړه، نو له هجرت څخه يې له همغې ګټې پرته چې نيت يې کړی وي بل څه په لاس نه راوړي او هېڅ اجر او ثواب ورته نشته.

د حديث له ګټو څخه:

1. په اخلاص ټينګار، ځکه چې الله تعالی له عملونو څخه هېڅ شی نه قبلوي مګر هغه چې د هغه د رضا لپاره وي.
2. هغه عملونه چې الله تعالی ته پرې نږدې والی کيږي، که چېرته يې بنده د عادت له مخې وکړي نو هېڅ ثواب ورته پرې نشته، تر دې چې الله تعالی ته پرې د نږدې والي نيت وکړي.

(4560)

(2) – عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: «**مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ**» متفق عليه.

ولمسلم: «**مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(2) – له عائشې رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي :»**چا چې زموږ په دين کې نوې شيان را پيدا کړل چې له هغې څخه نه وي هغه مردود دي**«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم بيانوي چې چا په دين کې کوم شی له ځانه جوړ کړ او يا يې داسې يو عمل وکړ چې له قرآن او سنت نه پرې دليل نه وي، نو هغه يې په خاوند مردود دی او د الله جل جلاله ته د منلو وړ ندی.

د حديث له ګټو څخه:

1. عبادتونه د هغه څه پر بنسټ دي چې په قرآن او سنتو کې بيان شوي دي، نو موږ د الله تعالی عبادت نه کوو پرته لدې چې هغه مشروع وي، نه په بدعتونو او نويو کارونو سره.

2. دين په رايه ندی او نه په خپل سر د يو کار په ښه ګڼلو، بلکې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په پيروۍ دی.

3. دا حديث د دين په بشپړتيا دليل دی.

4. هر کار چې په دين کې نوی رامنځته شي او د رسول الله صلى الله عليه وسلم او د هغه د صحابه وو په وخت کې نه وي بدعت بلل کيږي، هغه که عقيده، وينا او يا عمل وي.

5. دا حديث د اسلام له بنسټونو څخه يو بنسټ دی، او د اعمالو لپاره د تلې په څېر دی لکه څنګه چې هر هغه عمل چې د الله تعالى د خوښۍ لپاره نه وي د هغه د ترسره کوونکي لپاره هېڅ ثواب نلري، همداسې هر هغه عمل چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د سنت مطابق نه وي، نو هغه يې په ترسره کوونکي مردود دی.

6. له هغه نوښتونو (بدعتونو) نه منع راغلی دی چې په ديني چارو کې وي نه په دنيوي چارو کې.

(4792)

(3) – عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعَرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا» قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَعَجِبْنَا لَهُ، يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ، قَالَ: «أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ» قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ، قَالَ: «أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ» قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ، قَالَ: «مَا الْمَسْؤُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ» قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا، قَالَ: «أَنْ تَلِدَ الْأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ» قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقَ، فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِي: «يَا عُمَرُ، أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟» قُلْتُ: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: «فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(3) – له عمر بن الخطاب رضي الله عنه څخه روایت دی وایي :بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعَرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ، وَقَالَ :يَا مُحَمَّدُ، أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» :الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا «قَالَ :صَدَقْتَ، قَالَ :فَعَجِبْنَا لَهُ، يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ :فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ، قَالَ: «أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ» قَالَ :صَدَقْتَ، قَالَ :فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ، قَالَ» :أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ «قَالَ :فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ، قَالَ» :مَا الْمَسْؤُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ» قَالَ :فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا، قَالَ» :أَنْ تَلِدَ الْأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ «قَالَ :ثُمَّ انْطَلَقَ، فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِي» :يَا عُمَرُ، أَتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟ «قُلْتُ: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ» :فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ».

مونږ یوه ورځ له رسول الله صلی الله علیه وسلم سره ناست وو، چې ناڅاپه یو سړی را ښکاره شو، سپینې جامې یې پر تن وې، تک تور وېښتان یې و، د سفر کومه نخښه پرې نه ـ ښکارېده او له موږ څخه هېچا هم نه پېژانده، تر دې چې رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ته کېناست، نو خپل زنګونه یې د هغه زنګونو ته ورتکیه کړل او لاسونه یې پر ورنونو ورکېښودل، او ورته یې وویل :اې محمده !ماته د اسلام په اړه خبر راکړه، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل :»اسلام :دا دی چې ګواهي ورکړې پردې چې له الله پرته بل معبود نشته، او پر دې چې محمد ـ صلی الله علیه و سلم ـ د الله رسول دی، لمونځ قائم کړې زکات ورکړې، د رمضان روژه ونیسي او د بیت الله حج وکړې ـکه د رسېدو لاره دې ورته موندله«- .ویې ویل" :ته رښتیا وایي ."نو مونږ حیران شو چې هم پوښتنه کوي او هم یې تصدیقوي،)بیا یې (وویل :ما ته د ایمان په اړه خبر راکړه "هغه وویل " :دا چې په الله، د هغه په ملائکو، د هغه په کتابونو، د هغه په رسولانو او د آخرت په ورځ ایمان راوړې، او د خیر او شر په تقدیر باور ولرې؛ "هغه وویل" :رښتیا دې وویل ."ویې فرماییل" :د احسان په اړه خبر راکړه ."هغه وویل" :دا چې د الله تعالی عبادت پداسې توګه وکړې لکه چې ته هغه وینې، خو که چېرته یې ته نه وینې نو هغه خو تا وینې ."ویې وییل :ماته د قیامت په اړه خبر راکړه، ویې فرمایل :پوښتل شوی له پوښتونکي څخه ډېر پوه ندی، هغه وویل :له نخښانو څخه یې خبر راکړه ."ویې وییل" :دا چې وینځه خپل بادار وزیږوي، او دا چې ته وګورې چې پښې ابله)لوڅ پښې(، بربنډ ، محتاج ، شپانه یو له بل څخه په ابادیو کې وړاندیوالی کوي ."بیا هغه روان شو، نو ما یو څه وخت انتظار وکړ، بیا یې وویل" :اې ،عمره !آیا ته پوهیږې چې پوښتونکی څوک و؟، ما وویل :الله او د هغه رسول ښه پوهیږي

.«ويې فرمايېل :دا جبريل و، هغه تاسو ته راغلی و تر څو مو دين دروښايي [صحيح]- مسلم [روايت کړی دی

تشريح:

عمر بن الخطاب رضي الله عنه فرمايي چې جبرائيل عليه السلام صحابه کرامو ته د يو نا پېژندل شوي سړي په شکل ورغی، هغه پداسې بڼه و چې جامې يې ټکې سپينې وې او وېښتان يې تک تور و، د سفر کومې نخښې پرې نه ښکارېدې لکه ستړتيا، دوړې، ګډوډ وېښتان، د کاليو خېرنوالی، او په حاضرو کسانو کې هېچا نه پېژانده، حال دا چې دوی ټول د رسول الله صلى الله عليه وسلم سره ناست وو، نو هغه د رسول الله صلى الله عليه وسلم په حضور کې د يوه زده کوونکي په بڼه کېناست او د اسلام په اړه يې ترې پوښتنه وکړه، نو هغه د اسلام پدې ارکانو سره ځواب ورکړ چې په دوو شهادتينو اقرار، پنځه وخته لمونځونو ادا کولو، مستحقو کسانو ته زکات ورکولو، د رمضان مياشتې روژې نيولو او پر توانمند د حج ادا کولو ته شامل و.

پوښتونکي وويل :رښتيا دې وويل، نو صحابه کرام د هغه له پوښتنې کولو څخه حيران شول چې د هغه ناپوهي يې ښودله او بيا يې بيرته - ځواب - تصديقاوه.

بيا يې ترې د ايمان په اړه پوښتنه وکړه، نو هغه د ايمان پدې ارکانو سره ځواب ورکړ چې د الله تعالى په وجود او د هغه پر صفاتو ايمان، هغه لره د هغه په افعالو کې په يووالي ايمان لکه :پيدا کول، هغه لره په عبادت سره يو ګڼل، او دا چې ملائکې الله جل جلاله له رڼا څخه پيدا کړي دي او هغو د - الله تعالى - عزتمند بندګان دي چې د الله پاک د حکم نافرماني نه کوي، د هغه امر پر ځای کوي، او د هغه پر کتابونو ايمان چې د هغه لخوا پر رسولانو نازل شوي دي لکه :قرآن، تورات، انجيل او نور، او په هغو پيغمبرانو ايمان چې د هغه له طرفه يې دين خلکو ته رسوي، د هغوی له جملې څخه نوح، ابراهيم، موسی، عيسی او نور پيغمبران عليهم السلام دي چې وروستی يې محمد صلى الله عليه وسلم دی، او د آخرت په ورځ ايمان، چې له مرګ نه وروسته قبر او برزخي ژوند ته شامليږي، او دا چې انسان له مرګ نه وروسته ژوندی کيږي او حساب ورسره کيږي، او دا چې برخليک به يې جنت او يا دوزخ وي، او پر دې ايمان چې الله تعالى د خپل مخکيني علم، حکمت او ليکنې پر بنياد ټول شيان اندازه کړي دي، او دا چې دا هر څه د هغه د خوښې او تقدير سره سم کيږي او دا چې دا هر څه يې د کومې موخې لپاره پيدا کړي دي .بيا يې ترې د احسان په اړه پوښتنه وکړه، نو هغه خبر ورکړ چې احسان دې ته وايي چې پداسې توګه د الله تعالى عبادت وکړي لکه چې الله ويني، خو که چېرته ورته دې مرتبې ته رسېدل ناشوني وي، نو بيا دې د الله تعالى داسې عبادت وکړي لکه چې الله يې ويني، نو لومړی د لېدو مرتبه ده چې تر ټولو لوړه ده او دويمه د څار مرتبه.

بیا یې ترې پوښتنه وکړه چې قیامت کله دی؟ نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته بیان کړه چې د قیامت په اړه پوهې باندې الله تعالی ځان ځانګړی کړی دی، نو د هغه له مخلوقاتو څخه پرې هېڅوک نه پوهیږي، نه پوښتل شوی او نه پوښتونکی.

بیا یې ترې د قیامت د نخښانو په اړه پوښتنه وکړه؟ نو ورته یې واضحه کړه چې له نخښانو څخه یې د وینځو زیاتوالی او د هغوی د اولادونو زیږون دی، او یا د اولادونو لخوا د مورګانو نافرمانې، چې لکه د وینځو په څېر رویه به ورسره کوي او دا چې د مېږو په شپنو او غریبانو باندې به په وروستۍ زمانه کې د مال دومره پراخې راشي چې د ودانیو په سینګار او جوړولو کې به یو پر بل ویاړي.

بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکړ چې سوال کوونکی جبرائیل علیه السلام و. او د دې لپاره راغلی و چې صحابه کرامو ته حقیقي دین ورزده کړي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلی الله علیه وسلم غوره اخلاق، چې هغه د خپلو اصحابو سره ناست و او هغوی هم ورته کېناستل.
2. له پوښتونکي سره د مهربانۍ چلند او ځانته د رانږدې کولو مشروعیت، تر څو له اندېښنې او وېرې پرته پوښتنه وکړي.
3. له ښوونکي سره ادب لکه څرنګه چې جبرئیل علیه السلام وکړل چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم مخې ته په بشپړ ادب سره کېناست تر څو ترې زده کړه وکړي.
4. د اسلام رکنونه پنځه او د ایمان اصول)بنسټونه (شپږ دي.
5. کله چې اسلام او ایمان یو ځای ذکر شي نو له اسلام څخه مراد ظاهرې)ښکاره (او له ایمان څخه باطني او یا غیبي چارې مراد دي.
6. پدې اړه وضاحت چې دین بیلابېلې مرتبې لري چې لومړۍ مرتبه یې :اسلام، دویمه ایمان او دریمه احسان ده او دا یې تر ټولو لوړه ده.
7. اصل دا دی چې پوښتونکی نه پوهیږي، او ناپوهي د پوښتنې کولو لامل وي، لدې امله صحابه کرام حیران شول چې هم پوښتنه کوي او هم یې ځواب تصدیقوي.
8. له مهم څخه په مهمتر پیل کول؛ لدې امله د اسلام د تفسیر پر مهال له دوو شهادتینو سره پیل وشو او د ایمان په تفسیر کې په الله تعالی باندې له ایمان سره پیل وشو.
9. له عالمانو څخه د هغه څه په اړه پوښتنه کول چې پوښتونکی پرې پوهیږي، تر څو پرې نور پوه شي.

10. د قيامت په اړه پو هه هغه څه دي چې الله تعالی پرې ځان ځانګړی کړی دی

(4563)

(4) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بنِ عُمَر رضي الله عنهما قال: قال رسولُ الله صلى الله عليه وسلم: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(4) – له عبد الله بن عمر رضی الله عنهما څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ :شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ«. اسلام په پنځو شيانو ولاړ دی: ګواهي ورکول چې له الله پرته بل معبود نشته او دا چې» محمد صلى الله عليه وسلم د الله رسول او بنده دی، لمونځ کول، زکات ورکول، د بيت الله حج کول، او د رمضان روژه نيول«. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم اسلام له يوې پياوړې او غښتلي ودانۍ سره تشبيه ورکړه، د هغو پنځو رکنونو له امله چې دا ودانۍ يې پورته کړې ده، او د اسلام نورې پاتې ځانګړتياوې لکه د ودانۍ بشپړوونکي دي .او د دغو رکنونو لومړی يو يې :دوه ګواهيانې ورکول دي؛ يوه دا چې له الله جل جلاله پرته بل په حقه معبود نشته او دا چې محمد د الله جل جلاله رسول دی، او دا دواړه يو رکن دی؛ چې يو له بل څخه نه جلا کيږي، بنده به دواړو ګواهيانو کې په خوله اقرار کوي پداسې حال کې چې د الله جل جلاله په يووالي ګواهي ورکوي او پدې چې هغه يوازې د عبادت مستحق دی، او د دې ګواهی په غوښتنه عمل کوي، بل دا چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په رسالت ايمان لري او پيروي يې کوي .او دويم رکن :د لمانځه ادا کول دي، چې هغه په شپه او ورځ کې پنځه وخته فرض ،لمونځونه ادا کول دي له شرطونو، رکنونو او واجباتو سره، يعني :سهار، ماسپښين مازديګر، ماښام او د ماخوستن لمونځونه .او دريم رکن :په هر هغه مال کې د فرض زکات ادا کول دي چې په شريعت کې ټاکلي اندازې ته رسيدلی وي، د زکات ورکول يو واجب مالي عمل دی، چې مستحقو کسانو ته ورکول کيږي .او څلورم رکن حج دی چې مکې مکرمې ته د مناسکو د پر ځای کولو لپاره د الله تعالی د عبادت په نيت د تللو قصد کول دي.

او پنځم رکن د رمضان روژه ده چې له سهار راختلو څخه تر لمر لوېدو پورې د الله جل جلاله د عبادت په نیت له خوراک، څښاک او داسې نورو شیانو څخه ډډه کول دي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. دواړه ګواهیانې یو له بل سره لازم او ملزوم دي، یوه په بلې سره صحیح کیږي، لدې امله یې دواړه یو رکن ګرځولي دي.
2. دواړه ګواهیانې د دین بنسټ دي، ځکه خو هېڅ وینا او عمل پرته لدې دواړو نه قبلیږي.

(65000)

(5) – عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ رِدْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ عُفَيْرٌ، فَقَالَ: «يَا مُعَاذُ، هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ، وَمَا حَقُّ العِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟»، قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: «فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى العِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقَّ العِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لا يُعَذِّبَ مَنْ لا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا»، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلاَ أُبَشِّرُ بِهِ النَّاسَ؟ قَالَ: «لا تُبَشِّرْهُمْ، فَيَتَّكِلُوا».

[صحيح] - [متفق عليه]

(5) – له معاذ بن جبل ـ رضي الله عنه ـ څخه روايت دى چې وايي :كُنْتُ رِدْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسلَّمَ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ عُفَيْرٌ، فَقَالَ» :يَا مُعَاذُ، هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ وَمَا حَقُّ العِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟«، قُلْتُ :اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ» :فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى العِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقَّ العِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لا يُعَذِّبَ مَنْ لا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا«، فَقُلْتُ :يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلاَ أُبَشِّرُ بِهِ النَّاسَ؟ قَالَ» :لا تُبَشِّرْهُمْ، فَيَتَّكِلُوا«. زه د پیغمبر صلى الله علیه وسلم پسې شاته په هغه خره سپور وم چې عفیر بلل کیده، نو ویې فرمایل :اې معاذه !آیا په بنده ګانو باندې د الله تعالى په حق پوهیږې، او دا چې بندګان په الله تعالى څه حق لري؟ ما وویل :الله او رسول یې ښه پوهیږي، ویې فرمایل : »یقینا د الله تعالى حق پر بنده ګانو دا دى چې عبادت یې وکړي او هیڅ شی ورسره شریک نه کړي او د بنده ګانو حق پر الله تعالى دا دى چې هغه چاته عذاب ورنکړي چې شرک یې ورسره نه وي کړی« نو ما وویل :اې د الله رسوله، آیا خلکو ته زیری ورنه کړم؟ هغه وفرمایل: «نه، زیری مه ورکوه چې بیا به په همدې خبره تکیه وکړي. [صحیح]- متفق علیه دى (بخاري [(اومسلم دواړو روایت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله علیه وسلم د الله تعالى حق پر بنده ګانو او د بندګانو حق پر الله تعالى باندې بیانوي، او دا چې د الله تعالى حق پر بنده ګانو دا دی چې یوازې د هغه عبادت وکړي او هیڅ شی ورسره شریک نه کړي .او دا چې د بنده ګانو حق پر الله تعالى دا دی چې هغه موحدینو ته عذاب ورنه کړي چې د هغه سره یې هیڅ شی نه شریکوي .بیا معاذ وویل :اې د الله رسوله !آیا خلکو ته ـ پدې خبره ـ زیری ورنه کړم تر څو خوشحاله شي او د الله تعالى پدې فضل باندې ـ یو بل ته زیری ورکړي؟ نو پیغمبر ـ صلى الله علیه وسلم ـ لدې ویرې منع کړ چې خلک به په همدې تکیه وکړي ـ.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله تعالی د حق بیان دی چې په خپلو بندګانو یې لازم ګرځولی دی، چې د هغه عبادت وکړي او هیڅ شی ورسره شریک نه کړي.
2. د بنده ګانو د حق بیان چې الله تعالی د فضل او نعمت له مخې د خپلو بندګانو لپاره پر ځان لازم ګرځولی دا دی چې دوی جنت ته داخل کړي او عذاب ورنه کړي.
3. پدې کې د هغو موحدینو لپاره لوی زیری دی چې د الله تعالی سره هیڅ شی نه شریکوي؛ چې پایله یې جنت ته داخلېدل دي.
4. معاذ - دا حدیث - خلکو ته له مرګ نه مخکې بیان کړ؛ لدې وېرې چې د علم په پټولو سره ګناهکار نه شي.
5. په ځینو خلکو کې د ځینو حدیثونو د نه خپرولو په اړه خبرداری چې په معنا یې نه پوهیږي، په ځانګړي توګه هغه حدیثونه چې عملي بنه و نه لري او یا د شریعت حد پکې نه وي.
6. د موحدینو ګناهکاران د الله تعالی تر ارادې لاندې دي، که وغواړي، سزا به ورکړي او که وغواړي بخښنه به ورته وکړي، بیا به د دوی برخلیک به د جنت لوري ته وي.

(65007)

(6) – عن أنس بن مالك رضي الله عنه: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمُعَاذٌ رَدِيفُهُ عَلَى الرَّحْلِ قَالَ: «**يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ**»، قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ، قَالَ: «**يَا مُعَاذُ**»، قَالَ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ، ثَلَاثًا، قَالَ: «**مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا حَرَّمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ**»، قَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَفَلَا أُخْبِرُ بِهِ النَّاسَ فَيَسْتَبْشِرُوا؟ قَالَ: «**إِذًا يَتَّكِلُوا**». وَأَخْبَرَ بِهَا مُعَاذٌ عِنْدَ مَوْتِهِ تَأَثُّمًا. [صحيح] - [متفق عليه]

(6) – له أنس بن مالك رضي الله عنه څخه روايت دی چي :أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمُعَاذٌ رَدِيفُهُ عَلَى الرَّحْلِ قَالَ» :يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ«، قَالَ :لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ، قَالَ يَا مُعَاذُ«، قَالَ :لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ، ثَلَاثًا، قَالَ» :مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا« ،اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا حَرَّمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ«، قَالَ :يَا رَسُولَ اللهِ .أَفَلَا أُخْبِرُ بِهِ النَّاسَ فَيَسْتَبْشِرُوا؟ قَالَ» :إِذًا يَتَّكِلُوا .«وَأَخْبَرَ بِهَا مُعَاذٌ عِنْدَ مَوْتِهِ تَأَثُّمًا

معاذ رضي الله عنه د رسول الله صلی الله علیه وسلم پسي شاته په سپرلۍ ناست و، نو ورته يې وويل :»**اې معاذ بن جبل**« هغه وويل :حاضر يم اې د الله جل جلاله رسوله او ستاسو :بلنه مې منلې ده، نو په اوربدلو مې خوشحاله کړه !هغه وفرمايل :»**اې معاذه**« هغه وويل حاضر يم اې د الله جل جلاله رسوله او ستاسو بلنه مې منلې ده، نو په اورېدلو مې خوشحاله کړه !درې ځلې، ويې فرمايل " :هېڅ داسې څوک نشته چې د زړه له اخلاصه پدې خبره ،ګواهي ورکړي چې له الله جل جلاله پرته بل معبود نشته او دا چې محمد د الله رسول دی مګر دا چې الله جل جلاله به يې په اور حرام کړي«، هغه وويل :اې د الله جل جلاله رسوله آيا پدې سره خلکو ته خبر ورنکړم تر څو يو بل ته زيرى ورکړي؟ هغه وفرمايل :بيا به هغوی په همدې تکيه وکړي او عمل کول به پرېږدي، بيا معاذ خلکو ته د مړيني پر مهال .خبر ورکړ تر څو د علم په کتمان سره ګناهکار نشي [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم [(دواړو روايت کړی دی

تشريح:

،معاذ بن جبل رضي الله د رسول الله صلی الله علیه وسلم پسي شاته په سپرلۍ ناست و نو غږ يې ورته وکړ چې اې معاذه؟ درې ځلې يې ورته په تکرار سره غږ وکړ؛ د هغه څه .د ارزښت له امله چې ورته يې وييل

او معاذ رضي الله عنه به په هر ځل ځواب ورکاوه چې)لبيک يا رسول الله و سعديک(.يعني اې د الله رسوله ستاسو بلنه مې په پرلپسې توګه منلې ده، او ستاسو په بلنه خوښ يم

نو رسول الله صلى الله علیه وسلم خبر ورکړ چې هېڅوک داسې نشته چې د زړه له اخلاصه پدې خبره ګواهي ورکړي چې دروغ پکې نه وي چې له الله جل جلاله پرته په حقه بل معبود نشته، او دا چې محمد د الله رسول دی، نو که چېرته پدې حالت کې مړ شو، الله تعالى به يې په اور حرام کړي.

نو معاذ رضي الله عنه له رسول الله صلى الله علیه وسلم څخه غوښتنه وکړه چې خلکو ته پدې خبره خبر ورکړي تر څو خوشحاله شي او زیری پرې ورکړي؟

نو رسول الله صلى الله علیه وسلم ووېرېد چې هسې نه خلک په همدې خبرې تکیه وکړي نو عملونه به يې کم شي.

نو معاذ هېچاته ونه وييل مګر د مرګ د رارسېدو پر مهال؛ تر څو د علم په پټولو سره ګناهکار نه شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلى الله علیه وسلم عاجزي چې معاذ يې د ځان پسې په سپرلۍ کېنولی و.
2. د رسول الله صلى الله علیه وسلم د ښوونې میتود، چې پرلپسې يې ورغږ کړ تر څو د معاذ پام هغه څه ته زیات راواړوي چې وروسته يې ورته وايي.
3. پدې ګواهي ورکول چې له الله پرته په حقه بل معبود نشته او دا چې محمد د الله رسول دی شرطونه لري؛ يو يې دا دی چې ويونکی به يې ريښتينی او باوري وي، دروغ به نه وايي او شک به هم پکې نه کوي.
4. موحدين د تل لپاره په اور کې نه پاتې کيږي، او که چېرته د ګناهونو له امله اور ته ننوځي، له پاکېدو وروسته ترې بېرته راوځي.
5. د دوو ګواهيانو فضيلت چې څوک يې په ريښتيا سره ووايي.
6. کله چې له يوې خبرې څخه فساد جوړيږي نو په ځينو حالاتو کې يې پرېښودل جايز دي.

(10098)

(7) – عن طارق بن أشيم الأشجعي رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللهِ حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ».
[صحيح] - [رواه مسلم]

(7) – له طارق بن أشيم الأشجعي رضي الله عنه څخه روايت دى وايي چې ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي چې وييل يې» :مَنْ قَالَ :لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللهِ حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ«. چا چې):لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ (وويل :او په هر هغه څه يې كفر وكړ چې له الله جل جلاله پرته» «يې عبادت كيږي، نو د هغه مال او وينه حرام دي، او حساب يې د الله جل جلاله سره دى.
[صحيح]-[مسلم روايت کړې دى]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر وركوي چې چا »**لا إلهَ إلَّا اللهُ**« وويل :يعنې په ژبه يې ګواهي وركړه، چې له الله جل جلاله پرته پر حقه بل معبود نشته، او په هر هغه څه يې كفر وكړ چې له الله جل جلاله پرته يې عبادت كيږي او له اسلام پرته له نورو ټولو اديانو څخه يې بيزاري اعلان كړه، نو د هغه وينه)تويول (پر مسلمانانو حرام دي، زمونږ لپاره ،يوازې د هغه ښكاره حالت بسنه كوي، نو نه يې مال اخيستل كيږي، او نه يې وينه توييږي مګر دا چې جرم او يا جنايت وكړي چې پدې سره يې د اسلام د احكامو له مخې وينه توييږي.
او د قيامت په ورځ به تري الله جل جلاله حساب اخلي، نو كه چېرته رښتينى و اجر به وركړي او كه منافق و، نو سزا به وركړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په "لا إله إلا الله "تلفظ او په هر هغه څه كافرېدل چې له الله جل جلاله پرته يې عبادت كيږي په اسلام کې د داخلېدو شرط دى.
2. د)لا إله إلا الله (معنا داده :په هر هغه څه كافرېدل دي چې الله جل جلاله پرته يې عبادت كيږي لكه :بتان، قبرونه او داسې نور، او په عبادت سره د الله جل جلاله يوازې ګڼل دي.
3. چا چې قبول كړ، او په ښكاره يې د توحيد قوانين پر ځان عملي كړل، نو بايد چې لاس تري واخيستل شي تر څو تري د دې خلاف څه ښكاره شي.

4. له حق پرته د مسلمان د مال، وینې او عزت حرمت ساتل.

5. په دنیا کې په ظاهر او په اخرت کې په نیتونو او مقصدونو حکم کیږي.

(6765)

(8) – عَنْ جَابِرٍ رضي الله عنه قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، مَا الْمُوجِبَتَانِ؟ فَقَالَ: «**مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ**» [صحيح] - [رواه مسلم]

(8) – له جابر رضي الله عنه څخه روایت دی چې وایي :رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ته یو سړی راغی او ویې ویل :اې د الله رسوله ؟ هغه کوم دوه خویونه دي چې په ـ درلودلو سره یې انسان ته جنت یا دوزخ واجبیږي؟هغه وفرمایل :مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ «شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ څوک چې مړ شو، پداسې حال کې چې د الله سره یې څه شی نه وي شریک کړی، جنت» ته به داخل شي، او څوک چې مړ شو پداسې حال چې د الله تعالی سره څه شی شریک «کړی وي اور ته به داخل شي [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشریح:

له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه یو سړي د دوو خصلتونو په اړه پوښتنه وکړه چې د انسان لپاره جنت ته داخلېدل واجبوي او هغه دوه چې اور ته داخلېدل واجبوي؟ نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ځواب ورکړ :هغه صفت چې انسان ته جنت لازموي دا دی چې انسان په داسې حال کې مړ شي چې یوازې د یو الله عبادت کوي او له هغه سره یې هیڅ شرک نه وي کړی، او هغه صفت چې اور ته تلل لازموي دا دی چې انسان په داسې حال کې مړ شي چې له الله سره یې څه شریک کړی وي، داسې چې له الله تعالی سره یې شریک او هم مثل په الوهیت، ربوبیت، اسماء او صفاتو کې ګرځولی وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د توحید فضیلت او دا چې څوک چې د مومن په توګه مړ شو، پرته لدې چې له الله تعالی سره یې هیڅ شی نه وي شریک کړی جنت ته به داخل شي.

2. د شرک خطر، او دا چې څوک په داسې حالت کې مړ شي چې له الله سره يې شرک کړی وي نو اور ته به داخل شي.
3. د موحدينو ګناه کوونکی د الله تعالی تر ارادې لاندې دي، که وغواړي، سزا به ورکړي او که وغواړي، بخښنه به ورته وکړي، نو د دوی برخليک به د جنت لور ته وي.

(65008)

(9) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قال: قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم كَلِمَةً وَقُلْتُ أُخْرَى، قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «مَنْ مَاتَ وَهْوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ» وَقُلْتُ أَنَا: مَنْ مَاتَ وَهُوَ لَا يَدْعُو لِلهِ نِدًّا دَخَلَ الْجَنَّةَ. [صحيح] - [متفق عليه]

(9) – د عبد الله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی چې وايي :رسول الله صلی الله عليه وسلم يوه خبره وکړه او ما بله وکړه، رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ «وَقُلْتُ أَنَا :مَنْ مَاتَ وَهُوَ لَا يَدْعُو لِلهِ نِدًّا دَخَلَ الْجَنَّةَ . **»څوک چې مړ شي پداسې حال کې چې هغه د الله جل جلاله سره شريک رابلي اور ته به داخل شي«** او ما وويل :څوک چې مړ شو پداسې حال کې چې د الله جل جلاله سره بل شريک نه رابلي، جنت ته به داخل شي. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم مونږ ته خبر راکوي چې چا له الله جل جلاله پرته د بل چا لپاره يو عمل تر سره کړ، پداسې حال کې چې بايد الله جل جلاله ته يې تر سره کړي لکه له الله پرته د بل چا رابلل، او يا له هغه پرته پر بل چا مرسته غوښتل او بيا پر همدې عمل مړ شي نو دی به له دوزخيانو څخه وي .او ابن مسعود رضي الله عنه زياتوي چې څوک مړ شو، پداسې حال کې چې له الله جل جلاله سره يې شريک نه و رابللی، نو ورتګ يې جنت ته دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. دعا عبادت دی او له الله پرته بل چاته نه کيږي.

2. د توحيد فضيلت، او دا چې څوک پرې مړ شو نو جنت ته به داخل شي، که څه هم په ځينو ګناهونو يې عذاب ورکړل شوی وي.

3. د شرک خطر، او دا چې څوک پرې مړ شو دوزخ ته به داخل شي.

(3419)

(10) – عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ: «إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ، وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللهِ حِجَابٌ». [صحيح] - [متفق عليه]

(10) – له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دى چې وايي :قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ» :إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ، وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللهِ حِجَابٌ».

رسول الله صلى الله عليه وسلم چې کله معاذ بن جبل رضي الله عنه يمن ته لېږه نو ورته يې وويل : »ته به د اهل کتابو يو قوم ته ورشې، نو کله چې ورغلې دې ته يې راوبله چې شاهدي ورکړي پر دې چې له الله پرته بل معبود نشته او دا چې محمد د الله رسول دى، نو که دوى په دې کې ستا پيروي وکړه، نو پوه يې کړه چې الله تعالى پرې په هره ورځ او شپه کې پنځه لمونځونه فرض کړي دي، نو که چېرته يې پدې کې ستا پيروي وکړه، نو پدې يې پوه کړه چې الله تعالى پرې د دوى په مالونو کې زکات فرض کړى دى چې له مالدارانو څخه يې اخيستل کيږي او غريبانو ته يې بېرته ورکول کيږي، نو که چېرته يې پدې کې ستا پيروي وکړه، نو د دوى له غوره مالونو ـ اخيستلو ـ څخه ځان وساته، او د مظلوم له ښېراوو څخه ووېرېږه، ځکه چې د هغه د ښيراوو او الله تعالى تر منځه هېڅ پرده نشته«. [صحيح]-[متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړى دى)]

تشريح:

کله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم معاذ بن جبل رضي الله عنه د يمن هېواد ته د الله لورې ته د بلونکي او ښوونکي په حيث ولېږه، نو ورته يې واضحه کړه چې هغه به د نصاراوو له يو قوم سره مخ کيږي؛ تر څو ورته چمتووالى ولري، نو بيا دې ورته تر ټولو د مهمو مسايلو په بيانولو پيل وکړي .نو لومړى دې هغوى د عقيدې سمون ته راوبولي؛ تر

ځو پدې ګواهي ورکړي چې له الله -تعالی- پرته بل معبود نشته او دا چې محمد -صلی الله علیه وسلم- د الله -تعالی- رسول دی؛ ځکه چې پدې سره په اسلام کې داخلیږي، نو کله چې دېته غاړه کیږدي په لمانځه ورته امر کوي؛ ځکه چې لمونځ له توحید څخه وروسته تر ټولو لوی واجب دی، نو کله یې چې لمونځ قائم کړ، مالدارو ته یې امر کوي تر څو د خپلو مالونو ،زکات غریبانو ته ورکړي ، او بیا یې هغه ته خبرداری ورکړ چې غوره مال یې وانخلي ځکه چې واجب منځمهالی دی، بیا یې ورته له ظلم څخه په ځان ساتلو وصیت وکړ، تر څو ورته مظلوم ښیرا ونه کړي، ځکه چې د هغه ښېراوې قبلیږي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د)شهادة أن لا إله إلا الله (معنا په عبادت سره د الله تعالی یووالی او له هغه پرته د نورو د عبادت پرېښودل دي.
2. او د)شهادة أن محمدًا رسول الله (معنا په محمد رسول الله او په هغه څه ایمان راوړل دي چې هغه ورسره راغلی دی، او هغه ریښتونی ګڼل، او دا چې هغه بشریت ته د الله تعالی وروستی پیغمبر دی.
3. د عالم مخاطب کول او هغه کسان چې شبهه ولري د جاهل انسان د مخاطب کولو په څېر ندي، لدې امله یې معاذ تنبیه کړ او ورته یې وویل چې :ته به د اهل کتابو یو قوم ته ورشې".
4. مسلمان باید په خپل دین کې بصیرت ولري؛ تر څو د شک اچوونکو له شبهو څخه وژغورل شي، او دا کار د علم په زده کړې سره کیږي.
5. د رسول الله صلی الله علیه وسلم له بعثت څخه وروسته د یهودو او عیسویانو د دین بطلان او دا چې دوی به د قیامت په ورځ د نجات موندونکو له ډلې څخه نه وي، تر دې چې په اسلام کې داخل شي او په رسول الله صلی الله علیه وسلم ایمان راوړي.

(3390)

(11) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّهُ قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَقَدْ ظَنَنْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَنْ لَا يَسْأَلَنِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَحَدٌ أَوَّلُ مِنْكَ؛ لِمَا رَأَيْتُ مِنْ حِرْصِكَ عَلَى الْحَدِيثِ، أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ أَوْ نَفْسِهِ»». [صحيح] - [رواه البخاري]

(11) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې وايي :قيل يا رسول الله من أسعد الناس بشفاعتك يوم القيامة؟ قال رسول الله صلى الله عليه وسلم :»لقد ظننت يا أبا هريرة ألا يسألني عن هذا الحديث أحد أول منك لما رأيت من حرصك على الحديث، أسعد الناس بشفاعتي يوم القيامة، من قال لا إله إلا الله، خالصًا من قلبه أو نفسه«. وويل شول چې :اې د الله رسوله !د قيامت په ورځ ستا په شفاعت نېکمرغه انسان څوک دی؟ رسول الله ـ صلى الله عليه وسلم ـ وفرمايل« :اې ابو هريره !يقينا ما فکر کړی و چې ستا څخه پرته به هېڅوک راڅخه د دې حديث په اړه لومړی پوښتنه نه کوي، په احاديثو د زيات حرص له امله چې په تا کې مې ليدلی دی، نو زما په شفاعت نېمکرغه خلک به د قيامت په ورځ هغه څوک وي چې د نفس او زړه له اخلاصه يې)لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ(ويلي وي«. [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې د قيامت په ورځ به د هغه په شفاعت »تر ټولو خوشحاله او نېکمرغه خلک هغه وي چې د زړه له اخلاصه يې :»لا إله إلا الله ويلي وي، چې معنا يې ده :په حقه بل معبود نشته پرته له الله څخه، او دا چې هغه له شرک او ځان ښودنې څخه خوندی وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په آخرت کې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د شفاعت اثبات او دا چې هغه به يوازې د موحدينو لپاره وي.
2. د رسول الله صلى الله عليه وسلم شفاعت، د الله تعالى په وړاندې د هغه موحدينو لپاره سفارش دی چې د اور مستحق ګرځېدلي وي تر څو يې اور ته داخل نه کړي، او يا دا چې اور ته داخل شوي وي تر څو يې ورڅخه راوباسي.

3. د توحيد د کلمې فضيلت او د هغې لوی تاثير، کله چې د الله لپاره په اخلاص سره وويل شي.
4. د توحيد د کلمې حق د هغې په معنا پوهېدلو او په غوښتنې يې عمل کولو سره ادا کيږي.
5. د ابو هريره رضي الله عنه فضيلت، او د علم په زده کړه يې ټينګار

(3414)

(12) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ -أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ- شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(12) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ -أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ- شُعُبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ.» :ايمان څه د پاسه اويا څانګې، يا څه د پاسه شپېته څانګې لري، چې تر ټولو غوره يې د" لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ) وييل او تر ټولو لاندې يې له لارې څخه د ضرري شيانو لرې کول دي، او حيا د ايمان يوه څانګه ده.» [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړې دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي چې ايمان ډېرې څانګې او صفتونه لري چې کړنې، باورونه او ويناوې په بر کې نيسي.
او دا چې د ايمان تر ټولو لوړ او غوره خصلت د» :لا إله إلا الله «وينا ده، يعنې دا چې "له الله جل جلاله پرته بل معبود نشته"، د دې وينا پر معنا پوهېدل او د هغې مطابق عمل کول او دا چې الله واحد او يوازېنی د عبادت مستحق ذات دی چې له هغه پرته بل څوک د عبادت مستحق نشته.
او دا چې د ايمان ترټولو لږ عمل د خلکو له لارې څخه د هر ضرري څيز لرې کول دي.

بيا رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل :چې حیاء د ایمان له خویونو څخه یو خوی دی او دا هغه خوی دی چې ښو کارونو ته هڅول او له ناوړه کارونو څخه ډډه کولو ته انسان اړباسي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. ایمان مرتبې لري چې ځینې یې له ځینو نورو څخه غوره دي.
2. ایمان له :وینا، عمل او باور څخه عبارت دی.
3. د الله تعالی څخه حیا کول غوښتنه کوي چې :الله تعالی دې په هغه ځای کې ونه ویني چې له کوم ځای څخه یې منع کړی یې او په هغه ځای کې غیر حاضر نه شي چېرته یې چې درته)د حاضرېدو (امر کړی دی.
4. د عدد ذکر کول په شمېر پورې محدودول ندي، بلکې دا د ایماني عملونو په زیاتوالي دلالت کوي، ځکه چې ځینې وختونه عرب د یو شی لپاره عدد ذکر کوي خو موخه یې له هغه پرته د نورو شیانو نفي کول نه وي.

(6468)

(13) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قال: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ؟ قَالَ: «أَنْ تَجْعَلَ لِلهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ» قُلْتُ: إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ، قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «وَأَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ؛ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ» قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(13) – له عبد الله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه وپوښتل چې :د الله جل جلاله په نيز کومه ګناه لويه ده؟ هغه وفرمايل» :أَنْ تَجْعَلَ لِلهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ «قُلْتُ :إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ، قُلْتُ :ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ» :وَأَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ؛ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ «قُلْتُ :ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ» :أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ .«»دا چې ته د الله سره شريک ونيسي حال دا چې ته يې پيدا کړی يې« ما وويل :دا خو لويه ګناه ده، ما وفرمايل :بيا کومه؟ هغه وفرمايل " :او دا چې خپل اولاد لدې وېرې ووژني چې تاسره به روزي وخوري .«ما وويل :بيا کومه؟ هغه وفرمايل :»دا چې د خپل ګاونډي له ښځې سره زنا وکړې«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه د سترو ګناهونو په اړه پوښتنه وشوه، نو ويې ،فرمايل :په دواړو کې تر ټولو لويه ګناه شرک دی، چې له الله جل جلاله سره په الوهيت ربوبيت، د هغه په نومونو او صفتونو کې يو څوک د هغه په څېر او يا يې په مثل وګڼي، او دا ګناه له توبې پرته الله تعالى نه بخښي، او که چېرته يې تر سره کوونکی پرې مړ شو نو په اور کې به تل پاتې وي .بيا دا چې يو سړی خپل اولاد لدې وېرې ووژني چې خوراک به ورسره وکړي، او د نفس وژل حرام دی، خو ګناه يې هغه وخت لوييږي، کله چې وژل شوی د وژونکي خپلوان وي، همدا رنګه يې ګناه هغه مهال ډېره لوييږي کله چې قاتل لدې وېرې قتل وکړي چې هغه به ورسره په د الله جل جلاله په روزۍ کې شريک شي .بيا دا چې يو سړی د خپل ګاونډي له ميرمنې سره زنا وکړي، او هڅه يې دا وي چې د خپل ګاونډي ميرمن دوکه کړي ترڅو ورسره زنا وکړي او د ځان تابع يې کړي، او زنا حرامه ،ده، خو هغه مهال يې ګناه ډېره لوييږي کله چې هغه زنا شوې ښځه د ګاونډي ميرمن وي حال دا چې د ګاونډي په اړه شريعت ټينګار کړې ده چې بايد احسان، نيکي او ښه ملګرتيا ورسره وشي.

د حديث له ګټو څخه:

1. ګناهونه په لوی والي کې سره توپیر لري، لکه څنګه چې نیک عملونه په فضیلت کې سره توپیر لري.
2. تر ټولو لویه ګناه :له الله تعالی سره شرک کول دي، بیا لدې وېرې د اولاد وژل چې خوراک به درسره وکړي، بیا دا چې د ګاونډي له ښځې سره زنا وشي.
3. روزي د الله په لاس کې ده او هغه پاک ذات د مخلوقاتو د روزی تضمین پر غاړه اخیستی دی.
4. د ګاونډي د حق لوی والی، او دا چې هغه ته ضرر رسول لویه ګناه ده لدې چې بل چاته ضرر ورسول شي.
5. یوازې خالق ذات د عبادت وړ دی او هیڅ شریک نلري.

(5359)

(14) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «**قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ، مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِي غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ**».

[صحيح] - [رواه مسلم]

(14)– له ابو هریره -رضي الله عنه- څخه روایت دی وایي چې رسول الله -صلى الله عليه وسلم- فرمایلي دي :»**قال الله تبارك وتعالى :أنا أغنى الشركاء عن الشرك، من عمل عملاً أشرك فيه معي غيري، تركتُهُ وشركَهُ**«. **الله تبارک و تعالی فرمایلي دي :زه د شریکانو تر ټولو زیات غني یم، نو څوک چې یو» عمل وکړي، په هغه کې بل څوک زما سره شریک کړي؛ زه به هغه کس او د هغه شرک پرېږدم** «. [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې الله جل جلاله فرمایلي دي :هغه له شریکانو څخه تر ټولو غني شریک دی، ځکه هغه له هر څه څخه بې پروا دی، او دا چې انسان کله له اطاعت څخه یو عمل وکړي او هغه د الله او غیرالله لپاره وګرځوي، نو الله تعالی یې پرېږدي او ورڅخه یې نه قبلوي، او په خاوند یې بېرته ور واپس کوي .نو عمل

باید خالص د الله تعالی لپاره وي، ځکه چې هغه پاک ذات یوازې هغه څه مني چې خالص د هغه کریم ذات لپاره وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د شرک له ټولو ډولونو څخه ځان ساتل؛ او دا چې د عمل د قبلېدلو مانع ګرځي.
2. د الله تعالی د بډایتوب او عظمت احساس کول مرسته کوي چې عمل کې اخلاص ومومندل شي.

(3342)

(15) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، وَمَنْ يَأْبَى؟ قَالَ: «مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى». [صحيح] - [رواه البخاري]

(15) – له ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي» :كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى«، قَالُوا :يَا رَسُولَ اللهِ، وَمَنْ يَأْبَى؟ قَالَ: «مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى».
زما ټول امتیان به جنت ته داخلیږي مګر هغه څوک چې انکار وکړي "هغوی وویل :اې د الله رسوله !هغه څوک دی چې انکار به کوي؟ ویې فرمایېل :چا چې زما اطاعت وکړ «هغه به جنت ته داخل شي او چا چې زما نافرماني وکړه نو بېشکه چې هغه انکار کړی دی».
[صحیح]-[بخاري روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې ټول امت به یې جنت ته ننوځي پرته له هغه چا چې ډېره)ترې (وکړي!
نو صحابه و - رضي الله عنهم - وفرمایل :او څوک دی چې)جنت ته له ننوتلو څخه به (ډډه کوي اې د الله رسوله؟!
نو هغه صلی الله علیه وسلم ځواب ورکړ چې :چا چې غاړه کېښوده، پیروي یې وکړه او د رسول الله صلی الله علیه وسلم اطاعت یې وکړ جنت ته به داخل شي، او هغه چا چې سرغړونه وکړه او شریعت ته یې غاړه کې نښوده، نو هغه په خپلو بدو کړنو سره جنت ته له ننوتلو څخه ډډه کړې ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلى الله عليه وسلم اطاعت د الله تعالى اطاعت دی او د هغه نافرماني د الله تعالى نافرماني ده.
2. د رسول الله صلى الله عليه وسلم پيروي)بنده ته (جنت واجبوي، او نافرماني يې دوزخ واجبوي.
3. لدې امت څخه پيروي کوونکو ته پدې)خبره (زيرى چې دوی به ټول جنت ته - ننوځي مګر هغه څوک چې د الله تعالى او د هغه د رسول - صلى الله عليه وسلم نافرماني يې کړې ده.
4. په خپل امت باندې د رسول الله صلى الله عليه وسلم شفقت او د هغوی په هدايت يې ټينګار.

(4947)

(16) – عَن عُمَرَ بنِ الخَطّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «**لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ؛ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ، فَقُولُوا: عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ**». [صحيح] - [رواه البخاري]

(16) – **له عمر بن الخطاب رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه واورېدل چې ويل يې» :لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ؛ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ، فَقُولُوا: عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ». زما په مدحه او توصيف کې تاسو له حد څخه مه اوړئ، لکه څرنګه چې نصارا د عيسى» ،زوی د مريمې په مدحه او توصيف کې له حده اوړيدلي وو؛ بېشکه چې زه د هغه بنده يم نو تاسو ووايئ :د الله بنده او رسول».** [صحيح]-[بخاري روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغه په مدحه او توصيف بيانولو کې له مبالغې او شرعي حدودو له اوړېدلو څخه منع کړېده، چې څوک يې د الله تعالى په صفتونو او يا ځانګړو افعالو سره ياد کړي، او يا دا چې - باور ولري - په غيبو پوهيږي، او يا دا چې له الله سره رابلل کيږي، لکه څرنګه چې نصاراوو د عيسى زوی د مريمې عليهما السلام په

حق کې کړي وو .بیا یې واضحه کړه چې هغه د الله له بنده ګانو څخه یو بنده ده، او امر یې وکړ چې په اړه یې ووایو :د الله بنده او رسول دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په تعظیم او ستاینه کې له شرعي حد څخه د اوړېدلو په اړه خبرداری؛ ځکه چې دا د شرک سبب ګرځي.
2. ،هغه څه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په اړه امت ته خبرداری ورکړی و پدې امت کې پېښ شول، نو یوې ډلې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په اړه افراط وکړ او یوې بلې د اهل بیت په اړه، او بلې ډلې د اولیاوو په اړه؛ نو ټول په شرک کې واقع شول.
3. رسول الله صلی الله علیه وسلم د خپل ځان په اړه وویل چې هغه د الله بنده دی؛ تر څو خلکو ته وښایي چې د الله روزلی شوی بنده دی، او جایز ندی چې د ربوبیت له ځانګړتیاوو څخه په کوم شي سره یاد شي.
4. رسول الله صلی الله علیه وسلم د خپل ځان په اړه یادونه وکړه چې د الله رسول دی؛ تر څو ښکاره کړي چې هغه د الله تعالی لخوا لیږلی شوی پیغمبر دی، نو تصدیق او پیروي یې واجب ده.

(3406)

(17) – عن أنس رضي الله عنه قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(17) – له انس رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ». په تاسو کې هېڅوک تر هغه وخته مؤمن کېدلی نشي تر څو چې زه ورته د هغه له پلار" زوی او ټولو خلکو څخه ډېر محبوب نشم". [صحيح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم مونږ ته خبر راکوي چې یو مسلمان تر هغه وخته پورې د بشپړ ایمان خاوند کېدلای نشي تر څو چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم مینې ته د خپلې مور، پلار، زوی، لور او ټولو خلکو په مینه ترجیح ورنکړي، او دا مینه د هغه اطاعت ملاتړ او د هغه د نافرمانۍ پرېښودلو غوښتنه کوي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره مینه، او محبت ته یې په ټول مخلوق لومړیتوب ورکول واجب دي.
2. د بشپړ محبت له نښانو څخه :د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو ملاتړ او پدې لاره کې په ځان او مال سره قرباني ورکول دي.
3. د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره مینه کول د دې تقاضا کوي چې په هغه څه کې یې اطاعت وشي چې امر یې پرې کړی، په هغه څه کې یې رېښتنی وګڼل شي چې خبر یې پرې ورکړی، له هغه څه څخه ډډه وشي چې منع او رټل یې پرې کړي، پیروي یې وشي او بدعتونه پرېښودل شي.
4. د رسول الله صلی الله علیه وسلم حق د ټولو خلکو څخه لوی او ثابت دی، ځکه چې هغه زمونږ له ګمراهۍ څخه د خلاصون، له اور څخه د ژغورل کېدو او د جنت ګټلو لامل و.

(5953)

(18) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاخْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ». [صحيح] - [متفق عليه]

(18) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاخْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ«.

ما پرېږدئ تر څو چې ما پرېښي یاست، يقينا ستاسو څخه مخکيني خلک د ډېرو پوښتنو او د پيغمبرانو په سر د اختلاف له امله هلاک شوي دي، نو کله مې چې له يو کار څخه منع کړئ نو ډېه ترې وکړئ، او کله مې چې درته په يو څه امر وکړ نو د خپلې وسې په اندازه يې پر ځای کړئ). [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې شرعي احکام په دريو برخو وېشل شوي دي :هغه چې سکوت پرې شوی دی، او ممانعتونه او اوامر دي.

لومړی :هغه څه دي چې شريعت يې په اړه چوپ پاتې شوی او هيڅ حکم يې نه دی کړی، او اصل په شيانو کې دا دی چې واجب نه دي؛ د هغه صلى الله عليه وسلم په زمانه د يو کار په اړه چې لا واقع شوی نه و د پوښتنې کولو څخه ډډه کول لدې امله اړين و چې هسې نه واجب شي او يا روا نا روا وګرځي، ځکه چې الله تعالى پر بندګانو د رحمت له مخې پرېښې وي .خو د هغه صلى الله عليه وسلم له مرګه وروسته که پوښتنه د فتوا يا تعليم په بڼه وي چې په ديني مسئله کې ورته اړتيا وي، نو روا ده بلکې امر پرې شوی دی، او که هغه د مشقت او تکلف له مخې وي نو د همدې ډول په اړه په حديث کې د پوښتنې کولو ممانعت راغلی؛ ځکه کېدی شي له امله يې داسې څه رامنځته شي لکه په بني اسرائيلو کې چې پېښ شوي و، کله چې هغوی ته د غوا د حلالولو امر وشو، نو که دوی هره غوا حلاله کړې وه، امر به يې پر ځای کړی و، خو هغوی سختي وکړه، نو سختي ورسره وشوه.

دويم :ممانعتونه؛ او هغه عبارت دي له هغو کړنو څخه چې پرېښودونکي ته يې اجر او کوونکي ته يې جزا ورکول کيږی، نو له ټولو څخه ډډه کول واجب دي.

دريم :اوامر دي؛ هغه کارونه چې تر سره کوونکي ته يې ثواب ورکول کيږي، نو د وسې په اندازه پر ځای کول يې واجب دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر هغه څه باید تمرکز وشي چې خورا مهم او اړین وي او هغه څه پرېښودل شي چې سمدلاسه ورته اړتیا نه وي، او د هغه څه په اړه په پوښتنې کولو له مشغولېدلو باید ډډه وشي چې پېښ شوي نه دي.
2. د داسي پوښتنو کول حراموال دي چې کېدی شي مسئلې پېچلې کړي، شکونو ته دروازه پرانیزي او د ډېرو اختلافاتو لامل وګرځي.
3. د ټولو ممانعتونو په پرېښودلو امر؛ ځکه چې په پرېښودلو کې یې کوم مشکل نشته، ځکه یې امله په عامه توګه ترې منع راغلې ده.
4. پر هغه څه باید امر وشي چې د وس مطابق یې کول مطلوب دي؛ ځکه کېدی شي ځینې وختونه یې کول ستونزمن وي او یا یې انسان له کولو عاجز شي؛ له دې امله یې ادا کول د وس مطابق غوښتل شوي.
5. د ډېرو پوښتنو کولو حرمت، علماوو پوښتنې کول په دوو برخو وېشلي: لومړی: هغه دي چې د دین په اړه د څه شي زده کولو ته اړتیا وي لکه د صحابه کرامو پوښتنې، نو دا هغه پوښتنې دي چې په کولو یې امر شوی. او دویم: هغه پوښتنې دي چې سختې او تکلیف زیږوي، نو دا ډول پوښتنې حرامې دي.
6. دې امت ته د خپل پيغمبر د نافرمانۍ په اړه خبرداری، لکه څنګه چې له دوی نه وړاندې په مخکنیو امتونو کې شوي دي.
7. د هغه څه په اړه ډېرې پوښتنې چې اړتیا ورته نه وي او د پیغمبرانو په اړه اختلاف د هلاکت لامل دی، په ځانګړې توګه په هغه مسئلو کې چې رسېدل ورته شوني نه دي، لکه: د غیبو مسایل چې یوازې الله پرې پوهیږي او د قیامت د ورځې حالات.
8. د سختو مسائلو په اړه د پوښتنې کولو ممانعت، اوزاعي فرمایلي: کله چې الله تعالی وغواړي خپل بنده د علم له برکت څخه محروم کړي نو پر ژبه یې غولوونکي پوښتنې راولي (هغه چې خلک پرې تېر باسي)، نو دا ډول خلک مې تر ټولو د لږ علم خاوندان وموندل: او ابن وهب فرمایلي: له مالک څخه مې اورېدلي چې ویل یې: په علم کې ځان بنودنه د سړي له زړه نه د علم روښنايي لرې کوي.

(4295)

(19) – عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «**بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً، وَحَدِّثُوا عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا حَرَجَ، وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ**».

[صحيح] - [رواه البخاري]

(19) – **له عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً، وَحَدِّثُوا عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا حَرَجَ ،وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ«. زما څخه يو آيت هم - خلکو - ته ورسوئ او د بني اسرائيلو په اړه خبرې وکړئ - هغه» پېښې چې هغوی ورسره مخ شوي دي - پدې کې کومه ملامتيا نشته، او چا چې پر ما په قصدي توګه دروغ وويل، نو د ځان لپاره دې په اور کې ځای ناستی وټاکي«.** [صحيح]-

[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم امر کوي چې د هغه لخوا دې خلکو ته د کتاب او سنت علم ورسول شي، که لږ هم وي لکه د قرآن يو آيت يا يو حديث، پدې شرط چې رسوونکی خپله پر هغه څه پوه شي چې خلکو ته يې رسوي او بلنه ورته کوي .بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم واضحه کړه چې پدې کې کوم باک نشته چې د بني اسرائيلو په حق کې د هغه څه په اړه وغږيږئ چې هغوی ته پېښ شوي دي پدې شرط چې زموږ د شريعت سره په ټکر کې نه وي .بيا يې پر هغه د دروغ ويلو په اړه خبرداری ورکړ، او هغه څوک چې په قصدي توګه پر هغه دروغ ووايي، نو د ځان لپاره دې په اور کې ځای ونيسي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله په دين کې تبليغ ته هڅول، او دا چې يو څوک بايد هغه څه نورو ته ورسوي چې حفظ کړي يې دي او پرې پوه شوی دی، اګر که لږ هم وي.
2. د ديني علم د زده کړې وجوب؛ تر څو په سمه توګه د الله تعالى عبادت وکړي او شريعت يې خلکو ته ورسوي.
3. د حديث له صحت څخه د ځان ډاډمنولو اړتيا؛ مخکې لدې چې خلکو ته يې ورسوي او يا يې خپور کړي، تر څو دې سخت ګواښ کې شامل نه شي.

4. په خبرو کې په ريښتينولۍ ټينګار او له احتياط څخه کار اخيستل، تر څو په دروغو کې واقع نه شي، په ځانګړې توګه د الله تعالى په شريعت کې.

(3686)

(20) – عن المقدام بن معدِيْكَرِب رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «أَلَا هَلْ عَسَى رَجُلٌ يَبْلُغُهُ الْحَدِيثُ عَنِّي وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى أَرِيكَتِهِ فَيَقُولُ: بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ، فَمَا وَجَدْنَا فِيهِ حَلَالًا اسْتَحْلَلْنَاهُ، وَمَا وَجَدْنَا فِيهِ حَرَامًا حَرَّمْنَاهُ، وَإِنَّ مَا حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا حَرَّمَ اللَّهُ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه]

(20) – له مقدام بن معديكرب رضی الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :أَلَا هَلْ عَسَى رَجُلٌ يَبْلُغُهُ الْحَدِيثُ عَنِّي وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى أَرِيكَتِهِ فَيَقُولُ :بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللهِ، فَمَا وَجَدْنَا فِيهِ حَلَالًا اسْتَحْلَلْنَاهُ، وَمَا وَجَدْنَا فِيهِ حَرَامًا حَرَّمْنَاهُ، وَإِنَّ مَا حَرَّمَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا حَرَّمَ اللهُ».
خبردار اوسئ! نږدې ده چې يو سړي ته به زما لخوا نه حديث ورسيږي او هغه به» بالښت ته تکيه وهلي وي او وايي به :زمونږ او ستاسو تر منځه د الله کتاب دی ، نو څه مو چې پکې حلال وموندل حلال يې ګڼو، او څه مو چې پکې حرام وموندل حرام يې ګڼو او حال دا چې هغه څه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم حرام کړي دي - حرمت يې داسي دی - لکه الله تعالى چې حرام کړي وي». [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله - صلى الله عليه وسلم - خبر ورکوي چې داسې زمانه را نږدې شوې ده چې د خلکو يوه ډله به ناسته وي او يو تن به يې پر خپل بستر تکيه وهلي وي، د رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث به ورته ورسيږي، نو وايي به :هغه څه چې زمونږ او ستاسو ترمنځه په چارو کې پريکړه کوي هغه قرآن کريم دی او دا زمونږ لپاره کافي دی، نو څه مو چې پکې حلال وموندل عمل پرې کوو، او څه مو چې پکې له حرامو وموندل ځان ترې ژغورو. بيا رسول الله - صلى الله عليه وسلم - دا خبره جوته کړه چې هر هغه شی چې هغه حرام کړی وي او يا يې په خپلو سنتو کې له هغه څخه منعه فرمايلي وي نو هغه په حکم کې داسې دی لکه الله جل جلاله چې په خپل کتاب کې حرام کړی وي؛ ځکه چې هغه د خپل رب له طرفه - پيغام - رسوونکی دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د قرآن کریم په څېر باید د سنتو درناوی هم وشي او په څېر یې ومنل شي.
2. د رسول - صلی الله علیه وسلم - اطاعت د الله تعالی اطاعت دی، او نافرماني یې د الله تعالی نافرماني ده.
3. د سنتو د اعتبار ثبوت او په هغه چا رد چې سنت نه مني او انکار ورڅخه کوي.
4. څوک چې له سنت څخه مخ واړوي او ادعا وکړي چې قرآن ورته بسنه کوي، نو هغه له دواړو څخه مخ اړولی دی او له قرآن څخه د پیروۍ کولو په دعوا کې دروغجن دی.
5. د هغه صلی الله علیه وسلم د نبوت له دلایلو څخه یو د هغه څه په اړه خبر ورکول دي چې په راتلونکي کې به پېښیږي، او په هغه ډول پېښ شول لکه څرنګه یې چې ترې خبر ورکړی و.

(65005)

(21) – عن عائشة أم المؤمنين وعبد الله بن عباس رضي الله عنهما قالا: لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ، فَإِذَا اغْتَمَّ بِهَا كَشَفَهَا عَنْ وَجْهِهِ، فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ: «**لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى اليَهُودِ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ**» يُحَذِّرُ مَا صَنَعُوا. [صحيح] - [متفق عليه]

(21) – :له عائشې او عبد الله بن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دی)دواړو (ويلي کله چې په رسول الله صلی الله علیه وسلم ـ د مرګ حالات- راغلل، نو خپل مخ يې په خپل يو څادر سره پټ کړ، کله به چې پرې سختي راغله نو لرې به يې کړ، بيا يې پدې حال کې وويل» :لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى اليَهُودِ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ «**»پە يهودو او نصاراو دې د الله لعنت وي چې د خپلو پيغمبرانو قبرونه يې د عبادت ځايونه ګرځولي«** د هغوی د کړنو په اړه يې خلکو ته خبرداری ورکاوه. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

عائشه او ابن عباس رضي الله عنهما خبر راکوي چې کله پيغمبر صلی الله علیه وسلم ته مرګ راغی نو خپل مخ يې په يوې ټوټې)ټوکر (سره پټ کړ، نو کله به يې چې د مرګ د سختيو له امله ساه تنګه شوه بيا به يې لرې کړه، نو پدې سختو حالاتو کې يې وويل :په يهودو او نصاراو دې د الله لعنت وي او هغوی دې له خپل رحمت څخه وشړي؛ ځکه چې هغوی د خپلو پيغمبرانو په قبرونو جوماتونه جوړ کړل، او که چيرته دې کار خطر نه درلودی نو هېڅکله به يې پداسې سختو حالاتو کې د دې خبرې يادونه نه وی کړی، لدې ،امله رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت د دې کار په څېر له کولو څخه منع کړی دی ځکه چې دا د يهودو او نصاراو عمل دی، او ځکه چې دا عمل شرک ته د رسېدو لار ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. د انبياوو او صالحانو له قبرونو څخه د عبادت ځايونو جوړولو ممانعت چې د الله لپاره يکې لمونځ وشي، ځکه چې دا کار د شرک لپاره وسيله ده.
2. توحيد ته د رسول الله صلی الله علیه وسلم کلکه پاملرنه او لدې وېره چې د قبرونو تعظيم وشي، ځکه چې دا کار شرک ته لار جوړوي.
3. په يهودانو او نصاراوو او هغو کسانو د لعنت ويلو جواز چې په قبرونو ودانۍ جوړوي او عبادت ځايونه يې ګرځوي.

4. په قبرونو ودانۍ جوړول د يهودو او نصاراوو له طريقو څخه دي، او په حديث کې هغوی سره له ورته والي منع راغلې ده.

5. له قبرونو څخه د جوماتونو جوړولو يوه بڼه دا ده چې تر څنګه يې لمونځ وشي او يا د لمانځه پر مهال ورته مخ شي، که څه هم جومات نه وي جوړ شوی.

(3330)

(22) – عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم: «اللهُمَّ لَا تَجْعَلْ قَبْرِي وَثَنًا، لَعَنَ اللهُ قَوْمًا اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ». [صحيح] - [رواه أحمد]

(22) – ابو هريره رضي الله عنه له نبي صلى الله عليه وسلم څخه روايت کوي :»**اللهم لا تجعل قبري وثنًا، لعن الله قومًا اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد**«. **يا الله زما قبر بت مه جوړوه، د الله لعنت دې وي په هغو خلکو چې د خپلو پيغمبرانو "قبرونه يې جوماتونه ګرځولي دي".** [صحيح]-[احمد روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم له خپل رب څخه وغوښتل چې د هغه قبر دې د هغه بت په څير ونه ګرځوي چې خلک يې په تعظيم کولو سره عبادت کوي او سجده ورته کوي، بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکړ چې الله تعالى هغه خلک له خپل رحمت څخه شړلي او لرې کړي دي چې د پيغمبرانو قبرونه يې جوماتونه ګرځولي، ځکه چې له هغوی څخه جوماتونه جوړول يې د عبادت کولو او په اړه يې د ناسمې عقيدې لرلو لامل ګرځي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د پيغمبرانو او صالحانو په قبرونو کې له شرعي حدودو څخه تېرېدل د دې لامل ګرځي چې له الله تعالى پرته يې عبادت وشي، نو د شرک له وسايلو څخه ځان ساتل واجب دي.

2. ،دا روا نه ده چې قبرونو ته د هغوی د تعظيم لپاره تلل وشي او هلته يې عبادت وشي که څه هم د دوی استوګن الله تعالى ته څومره نږدې هم وي.

3. په قبرونو د جوماتونو جوړولو حراموالی.

4. که جومات شتون ونه لري بیا هم د قبرونو سره لمونځ کول ناروا دي پرته له هغې جنازې څخه چې لمونځ پرې نه وي شوی.

(3336)

(23) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ». [حسن] - [رواه أبو داود]

(23) – **له ابو هريره ـرضي الله عنه- څخه روایت دی وایي چې رسول الله ـصلی الله علیه وسلم- فرمایلي دي» :لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ».**
«خپل کورونه مو مقبرې مه ګرځوئ او زما قبر د عبادت ځای مه جوړوئ، او پر ما درود ووایئ، یقینا تاسو چې هر چېرې یاست ستاسو درود ماته رسیږي». [حسن]- ابوداود روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم منع فرمایلې ده چې کورونه دې له لمونځونو څخه فارغ شي، که داسې وشي نو حال به یې د هغه مقبرو په څېر وي چې لمونځ پکې نه کیږي .او په تکراري ډول یې د قبرونو له زیارت او تر څنګه یې له راټولېدو څخه منع فرمایلې ده، ځکه چې دا د شرک لپاره وسیله ګرځي .او د ځمکې په هر ځای کې یې پر هغه د سلام او درود ویلو امر کړی دی؛ ځکه چې له نږدې او لرې ځای څخه یو برابر ورته رسیږي، نو لدې امله یې بار بار قبر ته د ورتلو اړتیا نه لیدل کیږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله تعالی له عبادت څخه د کورونو له خالي کولو څخه ممانعت.

2. د پیغمبر صلی الله علیه د قبر د زیارت په نیت له سفر کولو څخه ممانعت، ځکه هغه امر کړی چې درود پرې وویل شي او خبر یې ورکړی چې ورته رسیږي، بل دا چې سفر یوازې نبوي مسجد ته د تللو او پکې د لمانځه کولو په نیت کیږي.

3. د رسول الله صلی الله علیه وسلم د قبر زیارت کول پداسي توګه حرام دي چي په ځانګړي توګه او په ځانګړي وخت کي ورتګ عادت وګرځول شي، او همدارنګه د هر قبر زیارت کول حرام دي.

4. د خپل رب په وړاندي د رسول الله صلی الله علیه وسلم درناوی، چي په هر وخت او هر ځای کي یي پري درود او سلام وییل روا کړي دي.

5. ځکه چي په مقبرو کي له لمانځه څخه د منعي پرېکړه صحابه کرامو کړي وه؛ له همدي امله رسول الله صلی الله علیه وسلم منع فرمایلي ده چي له کورونو څخه دي هدیري جوړي شي، کوم ځای کي چي لمونځونه نه کیږي.

(3350)

(24) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ المؤمنين رضي الله عنها: أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتْ لِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَنِيسَةً رَأَتْهَا بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ، يُقَالُ لَهَا مَارِيَةُ، فَذَكَرَتْ لَهُ مَا رَأَتْ فِيهَا مِنَ الصُّوَرِ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**أُولَئِكَ قَوْمٌ إِذَا مَاتَ فِيهِمُ الْعَبْدُ الصَّالِحُ، أَوِ الرَّجُلُ الصَّالِحُ، بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا، وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرَ، أُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللهِ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(24) – له أم المؤمنین عائشي رضي الله عنها څخه روایت دی چي :ام سلمي رضي الله عنها رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د حبشي په خاوره کي د ماریا په نوم د یوي کلیسا یادونه وکړه، نو هغي ورته د هغو انځورنو یادونه وکړه چي په کلیسا کي یي لیدلي وو، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :أُولَئِكَ قَوْمٌ إِذَا مَاتَ فِيهِمُ الْعَبْدُ الصَّالِحُ، أَوِ الرَّجُلُ الصَّالِحُ، بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا، وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرَ، أُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللهِ .«»**دا هغه خلک دي چي کله په دوی کي کوم نیک بنده یا نیک سړی مړ شي نو پر قبر یي جومات جوړوي او بیا پکي هغه تصویرونه انځوروي، »دا د الله تعالی په نېز تر ټولو بد مخلوق دي**«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

،د مؤمنانو مور ام سلمه رضي الله عنها رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یادونه وکړه چي کله هغه د حبشي په خاوره کي وه، نو هلته یي د ماریا په نوم یوه کلیسا ولیده چي مجسمي، نقشي او او انځورونه پکي وو؛ او تعجب یي ورته وکړ !نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته د دي انځورونو لاملونه بیان کړل؛ وېي فرمایل :دا خلک چي تا یي یادونه

وکړه، کله چې پکې یو نیک سړی مړ شي، نو پر قبر یې جومات جوړ کړي او لمونځونه پکې کوي، او دغه انځورونه یې جوړ کړي دي، او دا یې په ډاکه کړه چې د دې کار کوونکی د الله تعالی په نېز بد مخلوق دی؛ ځکه چې دا کار یې د شرک لامل ګرځي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. پر قبرونو د جوماتونو جوړول، هلته لمونځ کول او په جوماتونو کې د مړو ښخولو ممانعت؛ تر څو د شرک لاره بنده شي.
2. پر قبرونو د جوماتونو جوړول او په هغو کې د انځورونو ایښودل، د یهودانو او نصاراوو کار دی، او څوک چې دا کار کوي د هغوی په شان دی.
3. د ذی روحه شیانو انځورولو حرمت.
4. څوک چې په قبر باندې جومات جوړ کړي او په هغه کې انځورونه ځای پر ځای کړي، نو دا د الله تعالی له بدو مخلوقاتو څخه دی.
5. شریعت د ټولو هغو لارو په بندولو سره چې شرک ته لار هواروي، د توحید د لارې بشپړه ساتنه کوي.
6. د صالحانو په اړه د مبالغې کولو څخه ممانعت؛ ځکه چې دا په شرک کې د واقع کېدلو یو لامل دی.

(10887)

(25) – عن جندب رضي الله عنه قال: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِخَمْسٍ وَهُوَ يَقُولُ «إِنِّي أَبْرَأُ إِلَى اللهِ أَنْ يَكُونَ لِي مِنْكُمْ خَلِيلٌ فَإِنَّ اللهَ تَعَالَى قَدِ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا كَمَا اتَّخَذَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا! أَلَا وَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ وَصَالِحِيهِمْ مَسَاجِدَ، أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ! إِنِّي أَنْهَاكُمْ عَنْ ذَلِكَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(25) – له جندب رضي الله عنه څخه روايت دی چې وايي :سمعت النبي صلى الله عليه وسلم قبل أن يموت بخمسٍ وهو يقول :»إني أبرأ إلى الله أن يكون لي منكم خليلٌ، فإن الله تعالى قد اتخذني خليلًا، كما اتخذ إبراهيم خليلًا، ولو كنت متخذاً من أمتي خليلًا لاتخذت أبا بكر خليلًا، ألا وإن من كان قبلكم كانوا يتخذون قبور أنبيائهم وصالحيهم مساجد، ألا فلا تتخذوا القبور مساجد، إني أنهاكم عن ذلك«.
ما د رسول الله صلى الله عليه وسلم له وفات څخه پنځه ورځې مخکې ترې واورېدل چې ویل یې » :زه الله تعالی ته بېزاري ښایم لدې چې ستاسو څخه دې څوک په خالصې دوستۍ ونیسم، ځکه چې الله تعالی زه په خالصې دوستۍ نیولی یم، لکه څرنګه یې چې ابراهیم په خالصې دوستۍ نیولی دی او که چېرته ما څوک په خالصې دوستۍ نیولی نو خامخا به مې ابو بکر نیولی و، خبردار اوسئ چې ستاسو نه مخکې خلکو د خپلو پیغمبرانو او نېکانو له قبرونو څخه جوماتونه جوړ کړي وو، خبردار اوسئ چې له قبرونو څخه جوماتونه جوړ نه کړئ، زه تاسو لدې څخه منع کوم«. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله علیه وسلم د الله تعالی په نزد د خپلې مرتبې په اړه خبر ورکوي چې هغه د مینې تر ټولو لوړې مرتبې ته رسېدلی ده، لکه څرنګه چې ابراهیم علیه السلام لاسته راوړې ده، لدې امله یې له الله تعالی پرته له بل خلیل څخه انکار وکړ، ځکه چې زړه یې د الله تعالی له مینې، عظمت او پېژندګلوۍ څخه ډک شوی دی، نو له الله تعالی پرته پکې د بل چا لپاره ځای نشته .او که له مخلوق څخه یې څوک په خالصې دوستۍ نیولای نو هغه به ابوبکر صدیق رضي الله عنه وای .بیا یې په مینه کې له جایز حد څخه د اوړېدو په اړه خبرداری ورکړ، کوم څه چې یهودانو او عیسویانو د خپلو پیغمبرانو او صالحانو له قبرونو ،سره وکړل تر دې چې شرکي معبودان یې وګرځول او له الله تعالی پرته یې عبادت وشو او د هغوی پر قبرونو یې جوماتونه او عبادت ځایونه آباد کړل، او رسول الله صلى الله علیه وسلم خپل امت له دې کار څخه منع کړ چې د هغوی په څېر عمل وکړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ابوبکر صديق رضي الله عنه فضيلت او دا چې هغه د صحابه کرامو تر ټولو غوره او د رسول الله صلى الله عليه وسلم له مرګ نه وروسته د هغه د ځای ناستي لپاره تر ټولو وړ کس دی.
2. پر قبرونو د جوماتونو جوړول د پخوانيو امتونو له ناوړه کارونو څخه دي.
3. له قبرونو څخه د عبادتځايونو لپاره د کار اخيستلو څخه ممانعت - چې لمونځ ورسره وشي او يا ورته وشي او جوماتونه او ګمبدې پرې جوړې شي، تر څو خلک لدې امله په شرک کې واقع نه شي.
4. په نېکانو کې له مبالغې کولو څخه خبرداری؛ ځکه چې د شرک لامل ګرځي.
5. د هغه څه جديت چې رسول الله صلى الله عليه وسلم يې په اړه خبرداری ورکړی او لکه څرنګه چې هغه له خپل مرګ څخه پنځه شپې وړاندې پرې ټينګار کړی و.

(3347)

(26) – عن أبي الهيّاج الأسدي قال: قَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ: أَلَا أَبْعَثُكَ عَلَى مَا بَعَثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ أَنْ لَا تَدَعَ تِمْثَالًا إِلَّا طَمَسْتَهُ، وَلَا قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ. [صحيح] - [رواه مسلم]

(26) – له ابو الهيَّاج الاسدي څخه روايت دی وايي چې :قَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ :أَلَا أَبْعَثُكَ عَلَى مَا بَعَثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ أَنْ لَا تَدَعَ تِمْثَالًا إِلَّا طَمَسْتَهُ، وَلَا قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ.
ماته علي بن ابي طالب رضي الله عنه وفرمايل :آيا زه ته د هغه كار لپاره ونه ليږم چې رسول الله صلى الله عليه وسلم پسې زه ليږلی وم؟ دا چې هېڅ مجسمه مه پرېږده پرته له دې چې ورانه يې کړې او يا هېڅ لوړ قبر مه پرېږده پرته له دې چې برابر يې کړې. [صحيح]- [مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به خپل اصحاب لېږل تر څو هېڅ "مجسمه "له ورانولو پرته پرې نږدي - او له مجسمې څخه مراد د هر سا لرونكي شي انځور دی؛ هغه كه مجسمه ولري او يا د انځور په بڼه وي.
او دا چې هېڅ لوړ قبر پرېنږدي پرته لدې چې د ځمكې سره يې برابر كړي او د پاسه ودانۍ پرې ونړوي، او يا يې داسې هوار كړي چې له ځمكې ډېر پورته نه وي، يعنې د يوې لوېشتې په اندازه يې پورته كړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د سا لرونكو انځورول ناروا دي؛ ځكه چې د شرک لپاره يوه وسيله ده.
2. د هغه چا لپاره د لاس په واسطه د منكر د له منځه وړلو مشروعيت چې واک يا وړتيا ولري.
3. رسول الله صلى الله عليه وسلم د هر هغه څه په لرې كولو تينګار درلوده چې د جاهليت نښې نښانې پكې وې لكه انځورونه، مجسمې او په قبرونو ودانۍ.

(5934)

(27) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسعودٍ رضي الله عنه عن رَسولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم قال: «الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، -ثلاثًا-»، وَمَا مِنَّا إِلَّا، وَلَكِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يُذْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ.

[صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(27) – له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، ـثلاثًاـ«، وَمَا مِنَّا إِلَّا، وَلَكِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يُذْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ.
بد فال نيول شرک دی، بد فال نيول شرک دی، بد فال نيول شرک دی،- درې ځلې «او» زموږ څخه هېڅوک داسې نشته مګر دا چې، الله جل جلاله يې په توکل سره له منځه وړي.

[صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د بد فال نيونې په اړه خبرداری ورکړی دی، او هغه بد انګېرل دي که هغه له اورېدلو څخه وي يا د ليدلو څخه، او يا له مرغانو، حيواناتو، مصيبت ځپلو، شمېرو، ورځو او داسې نورو څخه وي .خو له الوتونکي مرغه يې ځکه يادونه وکړه چې د جاهليت په زمانه کې مشهور و، په اصل کې به چې کله هغوی په کوم کار پيل کاوه لکه سفر، سوداګري او داسې نور، نو مرغه به يې خوشې کړ، که چېرته به ښي لور ته والوت نو نيک فال به يې ونيوه او خپل کار پسې به روان شو، او که چېرته به چپ لوري ته والوت نو بد فال به يې ونيوه او له خپل کار څخه به لاس په سر شو .او خبر يې ورکړ ،چې دا کار شرک دی، او بد فال نيول لدې امله شرک ګڼل شوی؛ چې هر خير الله پېښوي .او هېڅوک شر نه شي دفع کولی مګر يوازې يو الله دی چې شريک نه لري
او ابن مسعود رضي الله عنه يادونه وکړه چې کېدای شي د مسلمان په زړه کې يو څه بد فال راشي، خو بايد په الله جل جلاله يې په توکل کولو سره دفع کړي، د اسبابو له کارولو سره.

د حديث له ګټو څخه:

1. بد فال نيونه شرک دی؛ ځکه چې فال نيونه کې له الله جل جلاله پرته زړه له بل څه سره تعلق پيدا کوي.
2. د اړينو مسايلو تکرار، تر څو حفظ شي او په زړه کې ځای ونيسي.
3. بد فال نيونه پر الله جل جلاله په توکل سره له مينځه ځي.

4. يوازي په يو الله جل جلاله په توکل کولو امر او له هغه پاک ذات سره د زړه تعلق ساتل.

(3383)

(28) – عن عمران بن حصين رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطُيِّرَ لَهُ، أَوْ تَكَهَّنَ أَوْ تُكُهِّنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ، وَمَنْ عَقَدَ عُقْدَةً، وَمَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ». [حسن] - [رواه البزار]

(28) – له عمران بن حصين رضي الله عنه څخه روايت دی، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطُيِّرَ لَهُ، أَوْ تَكَهَّنَ أَوْ تُكُهِّنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ وَمَنْ عَقَدَ عُقْدَةً، وَمَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أَنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ«.
هغه څوک زمونږ څخه ندی چې)د يو څه په ليدلو سره له غيبو (وړاندوينه وکړي او يا« ورته وړاندوينه وشي، کودې وکړي او يا ورته کودې وشي، جادو وکړي او يا ورته جادو وشي، او هر څوک چې کوډګر ته ورشي او په هغه څه کې يې ريښتينی وګڼي چې هغه يې "وايي، نو پر هغه څه يې کفر وکړ چې پر محمد - صلى الله عليه وسلم - نازل شوي دي.
[حسن]-[بزار روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم له خپل امت څخه هغو کسانو ته پدې وينا سره خبرداری ورکوي چې ځينې کړنې يې کړي وي، فرمايي چې" :زمونږ څخه ندي "هغه خلک چې لومړی" :من تَطَيَّرَ أو تُطُيِّرَ له "دا په اصل کې :د مرغۍ له الوځولو څخه اخيستل شوی دی چې کله به هغوی په کوم کار او يا سوداګرۍ پيل کاوه نو مرغۍ به يې خوشې کړه؛ که چېرته به يې ښي لور ته الوتنه وکړه په نيک فال به يې ونيوله او د هغه کار پسې به روان شو چې اراده يې کړې وه، خو که چېرته به يې چپ لور ته الوتنه وکړه، نو په بد فال به يې ونيوله او له خپل کار څخه به لاس په سر شو، نو دا کار د خپل ځان لپاره هم ناروا دی او د بل چا لپاره هم چې دنده ورکړل شي تر څو يې ورته تر سره کړي، او پدې کې هر بد فال نيول شامل دي که هغه اورېدل وي او يا د کوم شي ليدل، له مرغيو، ښاروېو، مصيبت ځپلو، شمېرو، ورځو او داسې نورو ځيزونو څخه.

دويم :له "من تَكَهَّنَ أو تُكُهِّنَ له"څخه مراد دا دی چې څوک چې د ستورو او نورو شيانو په کارولو سره په غيبو د پوهېدو دعوه وکړي، يا داسې چاته ورشي چې د کاهن او داسې نورو په څېر په غيبو د پوهېدلو دعوه وکړي او په هغه څه باور وکړي چې هغه يې له غيبو وايي، نو په هغه څه يې کفر وکړ چې پر محمد صلى الله عليه وسلم نازل شوی دی.

دريم" :من سحر أو سحر له "يعني دا چې څوک په خپله سحر وکړي او يا بل چاته دنده ورکړي چې سحر ورته وکړي؛ تر څو پرې چاته ګټه او يا زيان ورسوي، او يا تار ته غوټه ورکړي او د حرامو دمونو په چف کولو سره پرې جادو وکړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر الله جل جلاله توکل او د الله په اراده او تقدير ايمان درلودل واجب دي او د فال، بد شګون، جادو، کوډو او يا پدې اړه له کوډګرو او جادوګرو څخه د پوښتنې کولو حراموالی.
2. د غيب د علم دعوه شرک دی کوم چې له توحيد سره په ټکر کې دی.
3. په کوډګرو او جادوګرو باور کول او هغوی ته د ورتللو حراموالی او هغه څه چې د کف شناسۍ، پيالې، په برجونو کې ليدل او داسې نور دي هم همدا حکم لري، که څه هم يوازې د ليدلو په خاطر وي)يعني باور ورسره نه وي(.

(5981)

(29) – عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**لَا عَدْوَى، وَلَا طِيَرَةَ، وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ**» قَالَ قِيلَ: وَمَا الْفَأْلُ؟ قَالَ: «الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(29) – **له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :لَا عَدْوَى، وَلَا طِيَرَةَ، وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ «قَالَ قِيلَ :وَمَا الْفَأْلُ؟ قَالَ» :الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ«.**
نه د ناروغی لیږد شته، نه بد فال نیونه او)نیک (فال نیول مې خوښیږي، هغوی وویل» «فال څه شی دی؟ ویې فرمایل» :ښکه وینا [صحیح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو [(روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې د جاهلیت د وخت د خلکو هغه باور باطل دی چې ګمان به یې کاوه ساري ناروغي په خپله بل چا ته د الله جل جلاله له ارادې پرته لیږدول کیږي .او دا چې بد فال نیونه باطل عمل دی چې هغه عبارت دی لدې څخه چې څوک یو څه واوري یا یې وګوري لکه کوم الوتونکی مرغه، یا ژوی او یا مصیبت ځپلي، یا شمیرې، یا ورځې او داسې نور او په هغه پورې بد فالي ونېسي، خو له الوتونکي مرغه یې ځکه یادونه وکړه چې د جاهلیت پر مهال مشهور و، په اصل کې به چې کله ،هغوی په کوم کار پیل کاوه لکه سفر، سوداګري او داسې نور، نو مرغه به یې خوشې کړ که چېرته به ښي لور ته والوت نو نیک فال به یې ونیوه او خپل کار پسې به روان شو، او که چېرته به چپ لوري ته والوت نو بد فال به یې ونیوه او له خپل کار څخه به لاس په سر شو .بیا رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکړ چې نېک فال نیونه یې خوښیږي او نیک فال هغه خوښي او خوشحالي ده چې یو چاته ته له نېکې وینا اوریدلو وروسته پیدا کیږي او له امله یې په خپل رب ښه ګمان کوي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په الله جل جلاله توکل کول او دا چې له الله پرته بل څوک خبر نه رسوي او نه له الله پرته بل څوک د بدی مخه نیولی شي.
2. د بدفالی ممانعت، چې هغه بدبیني ده او د کار کولو مخنیوی کوي.
3. نیک فالي هغه بدبیني نده چې منع ترې راغلي، بلکې هغه په الله جل جلاله نېک ګمان کول دي.

4. .هر څه د الله جل جلاله په تقدير کيږي، هغه ذات چې شريک نه لري

(3422)

(30) – عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الجُهَنِيِّ رضي الله عنه أَنَّهُ قَالَ: صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلَةِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: «**هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟**» قَالُوا: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: «**أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ، فَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللهِ وَرَحْمَتِهِ، فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ: بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا، فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(30) – **له زيد بن خالد الجهني رضي الله عنه څخه روايت دی، هغه فرمايلي دي :صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاَةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلَةِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ» :هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ «قَالُوا :اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ» :أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ، فَأَمَّا مَنْ قَالَ :مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللهِ وَرَحْمَتِهِ، فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ :بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا، فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ«.**
پيغمبر ـ صلى الله عليه وسلم ـ مونږ ته په حديبيه کې د سهار لمونځ راکړ پداسې حال کې چې د شپې باران وريدلی و، نو کله يې چې سلام وګرځاوه، خلکو ته يې مخ کړ او ويې ،فرمايل : »**آيا پوهيږئ چې رب مو څه وويل؟**« هغوی وويل :الله او رسول يې ښه پوهيږي ويې فرمايل :زما بنده ګانو پداسې حال کې سهار کړ چې ځيني له دوی څخه پر ما ايمان لرونکي او ځيني نور يې کفر کوونکي دي ، نو هغه چا چې وويل :د الله په فضل او رحمت پر مونږ باران وشو، نو دا پر ما ايمان لرونکی او په ستورو کفر کوونکی دی او هغه چا چې وويل :د فلاني او فلاني ستوري ـ د راښکاره کېدو ـ له امله پر مونږ باران وشو، نو دا .«پر ما کافر او په ستورو ايمان لرونکی دی [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو [(روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د سهار لمونځ په حديبي کې وکړ – چې مکې ته نږدې يو کلی – دی، پداسې حال کې چې په هغه شپه باران وريدلی و، نو کله يې چې سلام وګرځاوه او لمونځ يې پای ته ورساوه، خلکو ته يې مخ وروګرځاوه او ويې ويل :آيا تاسو

پوهيږئ چې ستاسو رب العزت څه ويلي؟ نو هغوی ځواب ورکړ چې :الله او رسول يې ښه پوهيږي، نو ويې فرمايل :الله جل جلاله خلکو ته څرګنده کړه چې د باران پر مهال خلک په دوو ډلو ويشل کيږي :يوه ډله هغه ده چې په الله ايمان لري او بله يې هغه ده چې په الله تعالی يې کفر کړی دی .نو هغه چا چې وويل :پر مونږ د الله په فضل او رحمت سره باران واوريد او د باران ورولو نسبت يې الله تعالی ته وکړ، نو هغه په الله؛ خالق ذات چې د کائناتو په چارو کې تصرف کوونکی دی ايمان لرونکی او په ستورو کافر دی .او هغه چا چې وويل :د فلاني او فلاني ستوري - په راښکاره کېدو - سره پر مونږ باران وشو؛ نو دی په الله تعالی کفر کوونکی او په ستورو ايمان لرونکی دی او دا کو چنی کفر دی ځکه چې د باران د ورولو نسبت يې ستوري ته وکړ؛ حال دا چې الله تعالی ستوري د باران ورولو لپاره شرعي او تقديري سبب ندی ګرځولی، او چا چې د باران ورولو او داسې نورو ځمکنيو حوادثو او د ستورو د خوځښتونو؛ راختلو او لوېدلو نسبت همدې شيانو ته وکړ، پدې باور چې - د دې - کارونو حقيقي تر سره کوونکي همدا څيزونه دي، نو دې انسان لوی کفر کړی دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. د باران له ورېدو وروسته د دې وينا ويل مستحب دي چې)ووايي :(د الله په فضل او رحمت پر مونږ باران اورېدلی دی.
2. ځوک چې د باران ورښت او نورو نعمتونو د پيدايښت او رامنځته کولو نسبت ستوري ته وکړي نو دی په لوی کفر سره کافر دی، او که چېرته يې لدې امله دې ،شيانو ته نسبت وکړ چې دا يې سبب دی، نو دی په کوچني کفر سره کافر شوی دی ځکه چې - ستوری - يې نه شرعي سبب دی او نه حسي.
3. يو نعمت هغه مهال د کفر لامل ګرځي کله يې چې ناشکري وشي او هغه مهال د ايمان لامل ګرځي کله چې پرې شکر ووېستل شي.
4. د دې وينا ممانعت چې وويل شي "د فلاني ستوري - د راښکاره کېدو - له امله پر مونږ باران وشو "که څه هم د چا موخه ورڅخه وخت وي، تر څو د شرک مخنيوی وشي.
5. دا فرض دي چې د نعمتونو د ترلاسه کولو او مصيبتونو د دفع کولو په اړه زړه د الله تعالی سره تعلق ولري) يعنې دا باور بايد شتون ولري چې دا ټول کارونه الله تعالی کوي(.

(65010)

(31) – عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ رضي الله عنه: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْبَلَ إِلَيْهِ رَهْطٌ، فَبَايَعَ تِسْعَةً وَأَمْسَكَ عَنْ وَاحِدٍ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، بَايَعْتَ تِسْعَةً وَتَرَكْتَ هَذَا؟ قَالَ: «إِنَّ عَلَيْهِ تَمِيمَةً»، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فَقَطَعَهَا، فَبَايَعَهُ، وَقَالَ: «مَنْ عَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ». [حسن] - [رواه أحمد]

(31) – له عقبة بن عامر الجهني رضي الله عنه څخه روايت دی چي :رسول الله صلى الله عليه وسلم ته يوه ډله راغله، نو هغه له نهو سره بيعت وکړ او يو ته يې د بيعت لاس ورنکړ، هغوی وويل :ای د الله رسوله، له نهو سره دې بيعت وکړ او دا دې پرېښود؟ هغه وفرمايل: إنَّ عَلَيْهِ تَمِيمَةً ««هغه تعويذ ځړولی دی« هغه لاس دننه کړ او تعويذ يې پرې کړ، نو» «بيعت يې ورسره وکړ او ويې فرمايل »مَنْ عَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ. «چا چې تعويذ وځړاوه نو يقينا چې شرک يې وکړ» [حسن]-[احمد روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ته يوه لس کسيزه ډله راغله، نو هغه له نهو سره په مسلمانېدو او پيروي کولو بيعت وکړ، خو له لسم سره يې بيعت ونه کړ، نو کله چې ورڅخه د دې کار د لامل په اړه پوښتنه وشوه، هغه صلى الله عليه وسلم وفرمايل :پر هغه تعويذ دی يعني غاړه کې يې اچولی دی - او تعويذ هر هغه څه ته وييل کيږی چې له مريو او نورو - څيزو څخه د نظر لګيدلو او د ضرر د مخنيوي په موخه اچول کيږي .سړي خپل لاس د تعويذ ځای ته ورتېر کړ، پرې يې کړ او له ځانه يې لرې کړ، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم ورسره بيعت وکړ او د تعويذ کاروني په اړه يې اخطار ورکړ او حکم يې ورته بيان کړ" .مَن علَّقَ تَميمة فقد أشرك". «چا چې تعويذ ځوړند کړ نو شرک يې وکړ».

د حديث له ګټو څخه:

1. ځوک چې له الله پرته په بل چا تکيه وکړي، الله جل جلاله به د هغه د نيت خلاف چلند ورسره وکړي.
2. داسي عقيده ساتل کوچنی شرک دی چې تعويذونه ځړول له ضرر او نظر و هلو څخه د خلاصون سبب دی، خو که دا عقيده ولري چې تعويذونه په خپله ګټه رسوي نو دا لوی شرک دی.

(6762)

(32) – عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «إِنَّ الرُّقَى والتَمائِمَ والتِّوَلَةَ شِرْكٌ». [صحيح] - [رواه أبو داود وابن ماجه وأحمد]

(32) – له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اوريدلي دي چې فرمايل يې: «إِنَّ الرُّقَى والتَمائِمَ والتِّوَلَةَ شِرْكٌ» «بېشکه)شرکي (دمونه، بندونه او تعويذونه)يا کودې کول (شرک دی» . [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم هغه کارونه بيان کړل چې کول يې له شرک څخه دي؛ لکه:

اول :رقيه) :دم کول (هغه وينا چې شرکي الفاظ به يې لرل او د جاهليت د زماني خلکو به پرې د شفاء غوښتنه کوله.

،دويم :تعويذونه له) :مريو، کونجکو، هډوکو او داسې نورو شيانو څخه (چې ماشومانو څارويو او نورو پورې تړل کيږي تر څو له نظره نشي.

دريم) :بند، کونجکه (هغه چې پدې موخه جوړيږي تر څو د ښځې او خاوند تر منځ مينه پيدا شي.

نو دا کارونه له شرک څخه دي؛ ځکه چې دا له يو شي نه سبب جوړول دي، حال دا چې دا خو نه شرعي سبب دی چې په دليل ثابت شوی وي او نه حسي سبب دی چې په تجربې سره ثابت شوی وي .او کوم چې شرعي اسباب دي لکه :د قرآن کريم لوستل، يا حسي اسباب دي لکه :درمل)دوا (چې په حسي تجربې ثابته شوې ده، نو دا جايز دي، خو بايد دا عقيده وساتل شي چې دا يوازې سبب دی، او دا چې ګټه او ضرر يوازې د الله په لاس کې دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. .له هر هغه شي څخه د توحيد او عقيدې ساتل چې هغه يې خرابوي
2. .د شرکي دمونو، تعويذونو او کوډو کولو حراموالی

3. د دې دريو شيانو په اړه د انسان عقيده ساتل چې دا اسباب دي :کوچنی شرک دی؛ ځکه چې هغه څه يې سبب وګرځول چې هغه اسباب ندي، خو که دا عقيده يې ولرله چې په خپله ګټه او تاوان رسوي نو دا لوی شرک دی.

4. له شرکي او حرامو اسبابو کارولو څخه ځان ساتل.

5. د)شرکي دمونو (حراموالی، او دا چې هغه له شرک څخه دي مګر هغه)دمونه(چې روا وي.

6. زړه بايد يوازې له الله تعالی سره تړاو ولري، ځکه چې ضرر او ګټه يوازې د هغه له لورې دي، هغه يو دی او هېڅ شريک نه لري، نو له الله پرته هېڅوک د خېر رسولو او يا شر لرې کولو واک نه لري.

7. روا دمونه هغه دي چې په دريو شرطونو برابر وي :١ - باور ولري چې دا سبب دی او د الله له اجازې پرته ګټه نه رسوي .٢ - بايد چې په قرآن کريم، د الله تعالی په غوره نومونو او صفتونو، مسنون دعاګانو او روا دمونو سره وي .٣ - چې د پوهېدو وړ ژبه باندې وي او کودې او جادو نه وي.

(5273)

(33) – عن بعض أزواج النبي صلى الله عليه وسلم عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً». [صحيح] - [رواه مسلم]

(33) – د رسول الله صلی الله عليه وسلم له ځينو مېرمنو څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً«.
څوک چې غيب ويونکي ته لاړ شي او له هغه څخه د يو څه په اړه پوښتنه وکړي، د» څلويښتو شپو لمونځ يې نه قبليږي«. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم غيب ويونکي ته له ورتګ څخه خبرداری ورکوي، او عراف :د غيب ويونکي، نجومي، په شګو کې خطونه کښونکی او داسې نورو کسانو ته وييل کيږي چې په غيبو د پوهېدلو لپاره پورته شيان کاروي - او کله چې څوک له دوی

ښخه يوازې پوښتنه وکړي)پرته لدې چې باور پرې وکړي (نو پوښتونکی به الله جل جلاله د څلويښتو ورځو لپاره د هغه د لمانځه له ثواب څخه محروم کړي او دا د هغه لپاره د دې لويې ګناه د کولو سزا ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. .غيب ويونکي)کاهن (ته تلل او له هغوی څخه د غيبو په اړه پوښتنه کول حرام دي
2. .ځيني وختونه يو انسان د اطاعت له ثواب څخه د ګناه په کولو سره محروميږي
3. حديث برجونو او په برجونو کې کتلو ته شامليږي)لکه د سرطان، اسد او داسې نور برجونه(، همدا رنګه د ورغوي لوستل)کف شناسي (- که څه هم يوازې د کتلو په موخه وي او باور پکې شتون ونه لري- ځکه دا ټول د غيب ويیل او په غيبو د پوهېدلو له ادعا کولو څخه دي.
4. کله چې دا د هغه چا سزا وي چې غيب ويونکي ته ورځي، نو خپله د غيب ويونکي سزا به څنګه وي؟
5. د څلويښتو ورځو لمونځ يې له غاړې ساقطيږي او قضا راوړل يې پرې نشته، خو ثواب يې نه کيږي.

(5986)

(34) – عن ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما أنه سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ: لَا وَالْكَعْبَةِ، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: لَا يُحْلَفُ بِغَيْرِ اللَّهِ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وأحمد]

(34) – له ابن عمر رضي الله عنهما څخه روایت دی چې هغه له یوه سړي څخه یې واورېدل چې ویل یې :نه؛ قسم په کعبه، نو ابن عمر وویل :له الله پرته په بل څه قسم نه خوړل کیږي، یقینا چې ما له پیغمبر صلى الله علیه وسلم څخه اورېدلي دي چې فرمایل یې: «مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ». "څوک چې له الله پرته په بل چا قسم وخوري هغه کفر او یا شرک وکړ". [صحیح]-[]

تشریح:

رسول الله صلى الله علیه وسلم خبر ورکوي چې چا له الله تعالی، د هغه اسماوو او د هغه له صفتونو پرته پر بل څه قسم یاد کړي نو یقینا چې په الله یې کفر او یا شرک وکړ؛ ځکه چې قسم خوړل د هغه څه د عظمت تقاضا کوي چې قسم پرې یاد شوی دی، او لویي یوازې یو الله لره ده؛ نو قسم نه خوړل کیږي مګر په الله او یا د هغه په نومونو او یا صفتونو باندې، او دغه قسم د کوچني شرک څخه دی؛ خو که چېرته قسم کوونکي د هغه څه چې قسم یې پرې یاد کړی دی دومره تعظیم وکړي لکه د الله تعالی او یا له ده څخه زیات، نو دا مهال به یې لوی شرک کړی وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په قسم سره لویي یوازې د الله حق دی، نو قسم نه یادیږي مګر په الله تعالی، د هغه په نومونو او یا صفتونو باندې.
2. په امر بالمعروف او نهي عن المنکر باندې د صحابه کرامو ټینګار، په ځانګړې توګه کله چې منکر له شرک سره تړاو ولري.

(3359)

(35) – عَنْ بُرَيْدَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ حَلَفَ بِالْأَمَانَةِ فَلَيْسَ مِنَّا». [صحيح] - [رواه أبو داود وأحمد]

(35) – له بريدة رضي الله عنه ښخه روايت دى وايي چې: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي»: مَنْ حَلَفَ بِالْأَمَانَةِ فَلَيْسَ مِنَّا». «چا چې په امانت قسم وکړ؛ هغه زمونږ له ډلې ښخه نه دى» [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم پر امانت له قسم خوړلو ښخه منع فرمايلي او اخطار يې ورکړى چې څوک دا کار کوي له موږ ښخه نه دى.

د حديث له ګټو ښخه:

1. له الله سبحانه وتعالى پرته پر بل چا د قسم خوړلو ممانعت لکه: پر امانت قسم خوړل او دا يو ډول کوچنى شرک دى.
2. په امانت کې طاعت، عبادت، د چا سره يو شي ايښودل، نقدې، او يو چا ته امنيت ورکول شامل دي.
3. قسم يوازې په الله تعالى د هغه په نومونو او يا يو صفت سره کېږي.
4. خطابي فرمايلي: دا داسې ده لکه چې د کراهت لامل يې په الله تعالى او په صفاتو يې د قسم کولو امر وي، او دا چې امانت يې له صفاتو ښخه يو صفت نه دى، بلکه له چارو يې يوه چاره او له فرضو يې يو فرض دى، نو دا چې د الله تعالى له صفاتو سره يکې ورته والى ليدل کېږي نو له دې امله ترې منع شول چې سوګند پرې ياد کړي.

(8964)

(36) – عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رضي الله عنه قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَهْطٍ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ أَسْتَحْمِلُهُ، فَقَالَ: «وَاللَّهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ، مَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ» ثُمَّ لَبِثْنَا مَا شَاءَ اللَّهُ فَأُتِيَ بِإِبِلٍ، فَأَمَرَ لَنَا بِثَلاَثَةِ ذَوْدٍ، فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ: لاَ يُبَارِكُ اللَّهُ لَنَا، أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا فَحَمَلَنَا، فَقَالَ أَبُو مُوسَى: فَأَتَيْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: «مَا أَنَا حَمَلْتُكُمْ، بَلِ اللَّهُ حَمَلَكُمْ، إِنِّي وَاللَّهِ –إِنْ شَاءَ اللَّهُ– لا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ، فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا، إِلَّا كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي، وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ». [صحيح] - [متفق عليه]

(36) – له ابو موسى الأشعري رضي الله عنه څخه روايت دی فرمايي چې :زه د اشعريانو له يوې ډلې سره رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ورغلم او د سپرلۍ غوښتنه مې ترې وکړه نو ويې وفرمايل»:وَاللَّهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ، مَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ«، »**په الله قسم چې سپرلۍ به در نه کړم، ما سره سپرلۍ نشته چې دربې کړم«** بيا موږ هلته پاتې شو تر څو چې الله غوښتل، نو اوښان ورته راوستل شول او موږ ته يې د دريو اوښانو د راکولو امر وکړ، کله ،چې ترې روان شو، مو ځينو يو بل ته وويل :قسم په الله، که الله راته پکې برکت واچوي ،ځکه مونږ رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ورغلو او د سپرلۍ غوښتنه مو ترې وکړه هغه قسم وکړ چې سپرلۍ به نه راکوي خو رايې کړه، نو ابو موسى وويل :موږ رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ورغلو او د دې خبرې يادونه مو ورته وکړه، نو ويې فرمايل» :مَا ،أَنَا حَمَلْتُكُمْ، بَلِ اللَّهُ حَمَلَكُمْ، إِنِّي وَاللَّهِ -إِنْ شَاءَ اللَّهُ- لا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ، فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي، وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ«، "دا زه نه وم چې تاسو مې سپاره کړئ، بلکې الله تعالى سپاره کړئ)يعني سپرلۍ يې په واک کې درکړې قسم په الله زه چې يم-إِنْ شَاءَ ،اللَّهُ- هيڅ قسم نه يادوم مگر کله چې راته له هغې غوره معلومه شي، بيا د قسم کفاره ورکوم .«او هغه کار کوم چې ښه راته معلوم شي [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو [(روايت کړی دی

تشريح:

ابو موسى الأشعري رضي الله عنه فرمايي چې هغه د خپلې قبيلې له يوې ډلې سره رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ورغی او رسول الله صلى الله عليه وسلم ته يې له ورتګ ،څخه موخه دا وه چې هغوی ته د سپرلۍ لپاره اوښان ورکړي او په جهاد کې برخه واخلي نو هغه عليه الصلاة و السلام قسم وکړ چې ور يې نه کړي او دا چې له هغه سره سپرلۍ نشته تر څو يې ورکړي او پرې سپاره شي .نو دوی بېرته راستانه شول او يو څه وخت

)هملته (پاتې شول، بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم ته درې اوښان راوستل شول، نو هغه یې دوی ته ورولیږل، نو ځینو یې یو بل ته یې وویل چې :الله به موږ ته په دې اوښانو کې برکت نه اچوي، ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم قسم کړی و چې موږ به نه سپروي)د سپرلۍ لپاره به څه نه راکوي(، نو ورته راغلل او پوښتنه یې ترې وکړه، نو هغه صلی الله علیه وسلم وفرمایل :هغه چا چې تاسو ته سپاره کړي یاست)سپرلۍ یې درته پیدا کړې(هغه الله تعالی دی؛ ځکه هغه هغه ذات دی چې توفیق او روزي ورکوي، او زه چې یم یوازې یو سبب یم چې زما په لاسونو یې تر سره کوي .بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل :زه چې یم قسم په الله - إن شاء الله - چې په هیڅ شي قسم نه یادوم چې دا کار به کوم او یا به یې نه کوم، او بیا وروسته راته څرګنده شي چې په کوم څه مې قسم کړی له هغه خیر او غوره دی چې قسم مې پرې نه دی کړی، مګر دا چې هغه څه کوم چې هغه غوره وي او هغه پریږدم چې قسم مې پرې کړی وي او د قسم کفاره ورکوم.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په یوې خبرې د ټینګار له امله قسم کول روا دي که څه هم چا قسم نه وي ورکړی او د راتلونکي پورې اړه ولري.
2. ،له قسم یادولو وروسته "إن شاء الله" ویل جایز دي
3. د قسم نه وروسته د "ان شاء الله" په ویلو سره استثناء کول روا دي او که د قسم سره یو ځای د استثناء نیت وشي او د دواړو تر منځه واټن نه وي نو په قسم ماتوونکي کفاره نشته.
4. قسم ماتولو ته هڅول؛ کله چې ورته د قسم خلاف کار خیر او غوره معلوم شي)نو هغه کار به کوي (او د قسم کفاره به ورکوي.

(2961)

(37) – عَنْ حُذَيْفَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللهُ وَشَاءَ فُلَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ». [صحيح بمجموع طرقه] - [رواه أبو داود والنسائي في الكبرى وأحمد]

(37) – له حذيفه رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم «فرمايلي»: لَا تَقُولُوا :مَا شَاءَ اللهُ وَشَاءَ فُلَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا :مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ. داسې مه وايئ چې :څه چې الله او فلانی وغواړي هغه کيږي، بلکې ووايئ :څه چې الله» وغواړي او بيا يې فلانی وغواړي هغه کيږي». []-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم لدې منع فرمايلي دي چې يو مسلمان په خپلو خبرو کې ووايي چې :»هغه څه چې الله وغواړي او فلانی يې وغواړي هغه کيږي« .يا دا چې :څه چې الله او فلانی وغواړي هغه کيږي؛ ځکه چې د الله تعالى خوښه)مشيئت (او اراده يې مطلقه ده، هېڅوک ورسره په کې شريک نه دی .او په عطف کې د)واو (توري له کارولو څخه داسې انګېرل کيږی چې له الله تعالى سره دې بل څوک شريک او برابر وي .بلکې وايي به :څه چې الله وغواړي، بيا يې فلانی وغواړي هغه کيږي، نو پدې سره به د بنده ،خوښه د الله جل جلاله د خوښې تابع وګرځوي چې د)او (پر ځای د)بيا (کلمه وکاروي ځکه بيا د وروسته معنا ورکوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د دې وينا حراموالی چې ووايي" :هغه څه چې الله وغواړي او ته يې وغواړې کيږي "او دې ته ورته نورو ويناوو چې په الله جل جلاله پکې په واو سره عطف شوی وي؛ ځکه چې دا په الفاظو او خبرو کې د شرک يوه بڼه ده.
2. د دې وينا روا والی چې ووايي" :هغه کيږي چې الله يې وغواړي او بيا يې ته وغواړې "او دې ته ورته ويناوو چې په الله تعالى پکې په)بيا (کلمې سره عطف شوی وي، ځکه دلته هغه څه نه انګېرل کيږي چې منع ترې راغلې ده.
3. الله جل جلاله ته د خوښې)مشيئت (ثبوت، همدا رنګه بنده ته يې ثبوت او دا چې د بنده خوښه د الله جل جلاله د خوښې تابع ده.

4. د الله تعالی سره په خوښه)مشيئت (کې د مخلوقاتو د شريکولو حراموالی که څه هم په الفاظو کې وي.

5. که چېرته ويونکی دا عقيده ولري چې د بنده خوښه)مشيئت (د الله تعالی د خوښې په څېر ده يعني په هر اړخېزوالي او اطلاق کې ورسره برابره ده، يا دا چې بنده خپلواکه خوښه)مشيئت (لري نو دا لوی شرک دی، خو که دا عقيده ولري چې د بنده خوښه د الله تعالی له خوښې)مشيئت (څخه کمه ده؛ نو دا کوچنی شرک دی.

(3352)

(38) – عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ**» قَالُوا: وَمَا الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: «**الرِّيَاءُ، يَقُولُ اللهُ عز وجل لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا جُزِيَ النَّاسُ بِأَعْمَالِهِمْ: اذْهَبُوا إِلَى الَّذِينَ كُنْتُمْ تُرَاؤُونَ فِي الدُّنْيَا، فَانْظُرُوا هَلْ تَجِدُونَ عِنْدَهُمْ جَزَاءً؟**». [حسن] - [رواه أحمد]

(38) – له محمود بن لبيد رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي» :إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ« قَالُوا :وَمَا الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ» :الرِّيَاءُ، يَقُولُ اللهُ عز وجل لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا جُزِيَ النَّاسُ بِأَعْمَالِهِمْ :اذْهَبُوا إِلَى الَّذِينَ كُنْتُمْ تُرَاؤُونَ فِي الدُّنْيَا، فَانْظُرُوا هَلْ تَجِدُونَ عِنْدَهُمْ جَزَاءً؟«. په حقيقت کې هغه څه چې زه ترې پر تاسو ډېر وېرېږم کوچنی شرک دی. هغوی» ،وفرمايل :اې د الله رسوله کوچنی شرک څه دی؟ هغه وفرمايل « :ځان ښودنه)ريا (ده الله جل جلاله به د قيامت په ورځ هغه مهال وفرمايي کله چې خلک د خپلو عملونو په جزا ورسيږي :هغو خلکو ته ورشئ، چې تاسو به په دنيا کې ورته ځان ښودنه کوله، او وګورئ چې آيا له هغوی سره کومه بدله شته؟«. [حسن]-[احمد روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم خبر ورکوي چې تر ټولو زيات شی چې هغه ترې په خپل امت وېره لري :کوچنی شرک دی :او هغه د يو چا په خاطر له عمل کولو څخه عبارت دی .بيا يې د قيامت په ورځ د ريا کارانو له جزا څخه خبر ورکړ چې هغوی ته به وويل شي :هغه چا ته ورشئ چې تاسو به يې په خاطر يو کار کاوه، نو وګورئ چې تاسو ته په هغو عملونو د اجر درکولو واک لري؟!

د حديث له ګټو څخه:

1. په عمل کې الله تعالی ته د اخلاص کولو وجوب، او له ریا څخه ځان ساتل.
2. په خپل امت د رسول الله صلی الله علیه وسلم زیاته مهرباني، او د هغوی په هدایت او نصیحت يې ټینګار.
3. کله چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم وېره په صحابه کرامو دومره وه حال دا چې هغوي يې مخاطب وو او هغوي د نیکانو سرداران وو، نو څوک چې له هغوي وروسته راځي په هغوي يې وېره لا زیاته ده.

(3381)

(39) – عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لاَ يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلًا بِالفُسُوقِ، وَلاَ يَرْمِيهِ بِالكُفْرِ، إِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ، إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(39) – له ابو ذر رضي الله عنه څخه روایت دی هغه له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه اوریدلي چې وییل یې» :لاَ يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلًا بِالفُسُوقِ، وَلاَ يَرْمِيهِ بِالكُفْرِ، إِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ، إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ«.
هیڅ څوک پر بل د بدکارۍ او کفر تور نه لګوي، په داسې حال کې چې هسې نه وي مګر "دا چې وینا يې بېرته پرې ورګرځي". [صحیح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه چاته خبرداری ورکوي چې بل ته فاسق او یا کافر وایي، ځکه که چېرته پکې هغه څه نه و چې ده ویلي، نو دی په خپله د همدې صفت مستحق دی او وینا يې پرې بېرته ورګرځي، خو که چېرته پکې فسق او کفر و نو بیا يې پرې وینا نه ورګرځي؛ ځکه چې په خپله وینا کې رېښتینی دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. له شرعي جواز پرته پر خلکو د کفر او بد اخلاقۍ تور لګول حرام دي.

2. د خلکو په اړه په قضاوت کولو کې ډاډمنتیا واجب ده.

3. ابن دقیق العید ویلي :پدې کې هغه چاته ستر ګواښ دی چې په یو مسلمان د کفر تور پورې کوي پداسې حال کې چې هسې نه وي او دا یوه لویه فاجعه ده.

4. ابن حجر العسقلاني ویلي :له دې وینا څخه دا نه لازمیږي چې پدې سره هغه فاسق او یا کافر نه ګرځي کله چې هغه ته ووایي :ته فاسق یې، بلکې په دې کې تفصیل دی که چیرته یې نیت دا وي چې هغه او یا بل چاته نصیحت وکړي، او یا دا چې حال یې نورو ته بیان کړي نو بیا دا وینا جایز ده، خو که چیرته یې نیت هغه ته پیغور ورکول، هغه مشهورول او یوازې هغه ځورول و نو بیا جایز نه ده، ځکه ده ته امر شوی چې پرده پرې واچوي، ورزده یې کړي او نیکه لار ورته وښایي، نو څومره چې دا کار په نرمۍ سره کیږي ورته روا نه دي چې په زور او سختۍ سره یې وکړي؛ ځکه کیدی شي دا کار مقابل لوری په غیرت کې راولي او خپلو کړنو ته دوام ورکړي، لکه څنګه چې ډیری خلک همداسې خود مزاجه دي، په ځانګړې توګه کله چې نصیحت کوونکی له هغه چانه په رتبه کې ټیټ وي چې نصیحت ورته کوي.

(8883)

(40) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**اثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(40) – **له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي» :اثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ :الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ«. په خلکو کې د کفر دوه خویونه دي چې یو یې د خلکو د نسب پسې سپکې سپورې ویل» او بل یې په مړو فریاد کول دي«.** [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم په خلکو کې له دوو کفري او د جاهلیت له خویونو څخه خبر ورکوي چې هغه دواړه:

لومړی :د خلکو په نسبونو کې خبرې کول، نیمګړتیاوې یې بیانول او ځان پرې پورته ګڼل.

دويم :د مصيبت پر مهال پر تقدير د ناخوښۍ له امله په لوړ غږ چيغې وهل او يا د ډېر فرياد له امله د جامو څيرې کول.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر عاجزۍ ټينګار او پر خلکو له تکبر څخه ممانعت.
2. پر مصيبت صبر کول او بې صبري نه کول واجب دي.
3. دا عملونه له کوچني کفر څخه دي، او په چا کې چې د کفر يوه برخه پيدا شوه نو هغه په لوی کفر سره نه کافر کېږي؛ هغه چې انسان پرې د اسلام له دايرې څخه وځي، بلکه هغه مهال)له اسلام څخه وځي (چې لوی کفر ترې صادر شي.
4. اسلام هر هغه عمل منع کړی دی چې د مسلمانانو تر منځ اختلاف پيدا کوي لکه د نسبونو او داسې نورو پسې بد رد ويل.

(6361)

(41) – عن أبي مَرْثَدٍ الغَنَوِيّ رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «لَا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ، وَلَا تُصَلُّوا إِلَيْهَا». [صحيح] - [رواه مسلم]

(41) – له ابو مرثد الغنوي - رضي الله عنه - څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :لَا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ، وَلَا تُصَلُّوا إِلَيْهَا«. "په قبرونو د پاسه مه کېنئ او لمونځ ورته مه کوئ". [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په قبرونو له کېناستلو څخه منع فرمايلي ده. همدا رنګه يې قبرونو ته له لمونځ کولو څخه منع فرمايلي ده، داسې چې قبر د لمونځ کوونکي مخې ته راشي، ځکه چې دا د شرک لپاره وسيله ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. لکه څرنګه چې په سنتو ثابت دي چې د جنازې له لمانځه پرته په هديرو، د قبرونو تر منځه او يا قبرونو ته له لمونځ کولو څخه منع راغلې ده.

2. .له شرک څخه د مخنيوي په خاطر قبرونو ته له لمانځه کولو څخه ممانعت

3. اسلام د قبرونو په اړه له مبالغې او بې حرمتۍ څخه منعه کړې ده، نو پدې کې هېڅ .ډول زياتی او غفلت نشته

4. د مسلمان حرمت د هغه له مرګه وروسته پاتې دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي) :كَسْرُ عَظْمِ المَيِّت كَكَسْرِه حيًّا) .(د مړي هډوکي ماتول داسې دي لکه د .(ژوندي هډوکي ماتول

(10647)

(42) – عَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لاَ تَدْخُلُ المَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ». [صحيح] - [متفق عليه]

(42) – له ابو طلحة رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم .«فرمايلي»: لاَ تَدْخُلُ المَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ

".ملايکې هغه کور ته نه ننوځي چې سپی يا انځور پکې وي" [صحيح]-) متفق عليه دی
[(بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې هغه کور ته د رحمت ملايکې نه ننوځي چې سپی او د ساه لرونکو انځور پکې وي؛ ځکه چې د ساه لرونکو انځورول ګناه او ناوړه عمل دی، او پدې کې د الله تعالی د مخلوقاتو سره ورته والی او د شرک يوه وسيله ده، او ځينې يې د هغه څه انځور دی چې له الله تعالی پرته يې عبادت کيږي، او له هغه کور څخه يې منع فرمايل چې سپی پکې وي، ځکه چې)سپی (ډېر نجاستونه خوري، او ځينو ته يې شيطان ويل شوی؛ او ملايکې د شيطانانو ضد دي .او ځکه چې سپی بد بوی لري؛ او ملايکې بد بوی نه خوښوي، او بل دا چې له ساتلو يې منع راغلې؛ نو په ساتلو سره د رحمت د ملايکو له راننوتلو، په کور کې يې د ملايکو لخوا لمونځ کولو، د ده لپاره د بخښنې .غوښتلو، د کور برکتي کولو او د شيطانانو د ضررونو له دفع کولو څخه محروم شو

د حديث له ګټو څخه:

1. د ښکار، رمي او کروندې ساتلو پرته د سپي ساتل حرام دي.
2. عکسونه اخيستل يو له ناوړه کارونو څخه دی چې ملائکې ترې کرکه کوي، او په يو ځای کې يې شتون له رحمت څخه د محرومېدو لامل ګرځي او دا ډول (د سپي)حکم هم دی.
3. ،کوم کور کې چې سپی او انځور وي او ملايکې نه ورځي هغه د رحمت ملايکې دي او کومې چې ساتونکې)حفظه (ملايکې او داسې نورې دي چې دندې لري لکه ملک الموت نو هغوی هر کور ته ننوځي.
4. په ديوالونو او نورو ځايونو د ساه لرونکو عکسونو ځړول حرام دي.
5. خطابي رحمه الله فرمايلي :او يقينا چې ملايکې هغه کور ته نه داخلېږي چې سپي يا انځور پکې وي؛ البته هغه سپی چې ساتل يې حرام دي او حرام انځورونه، او کوم چې حرام نه دي لکه :د ښکار، کروندې او رمې سپی، او هغه انځورونه چې په غالی، بالښتونو او نورو شيانو کې کارول کيږي، نو هغو کورونو ته ملايکې له ننوتلو منع نه دي.

(8950)

(43) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(43) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي»: لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ«. "پرښتې له هغه ټولي سره ملګرتيا نه کوي چې سپی يا ګونګرو)زنګ (وي پکې" [صحيح] -[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي چې ملائکې په سفر کې له هغه ټولي سره ملګرتيا نه کوي چې سپی او يا هغه زنګ پکې وي چې د ژوو په غاړو کې ځوړنديږي او د حرکت پر مهال کړنګيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. .د سپي ساتلو حراموالی، پرته له هغه سپي نه چې د ښکار او یا پیرې لپاره وي
2. هغه پرښتې چې له ملتیا څخه دېده کوي د رحمت پرښتې دي او کومې چې ساتونکي .)حفظة (پرېښتې دي نو هغوی په سفر او اقامت دواړو کې له بندګانو نه جلا کیږي
3. د زنګ)ګونګرو (ممانعت، ځکه چې دا د شیطان له شپېلیو څخه دی او د عیسویانو .زنګ ته ورته دی
4. .مسلمان باید له هر هغه څه څخه لیرې پاتې شي چې ملائکې ترې لرې کیږي

(8951)

(44) – عَن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**يَأْتِي الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ: مَنْ خَلَقَ كَذَا؟ مَنْ خَلَقَ كَذَا؟ حَتَّى يَقُولَ: مَنْ خَلَقَ رَبَّكَ؟ فَإِذَا بَلَغَهُ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ وَلْيَنْتَهِ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(44) – **له ابو هريرة ـ رضي الله عنه ـ څخه روايت دی چې رسول الله ـ صلى الله عليه وسلم ـ فرمايلي دي» :يَأْتِي الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ :مَنْ خَلَقَ كَذَا؟ مَنْ خَلَقَ كَذَا؟ حَتَّى يَقُولَ: مَنْ خَلَقَ رَبَّكَ؟ فَإِذَا بَلَغَهُ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ وَلْيَنْتَهِ«. شیطان ستاسو څخه یو ته راځي او وايي :دا فلانی شی چا پیدا کړی؟ دا فلانی شی چا« پیدا کړی؟ تر دې چې ووايي :ستا رب چا پیدا کړی؟ نو کله چې دې حد ته ورسېده، نو په الله دې پناه وغواړي او نور دې ودریږي«.** [صحيح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغو پوښتنو په اړه چې شیطان یې مؤمن ته وسوسې ور اچوي د مؤثرې درملنې څخه خبر ورکوي .شیطان به ووايي :دا فلانی چا پیدا کړی دی؟ دا فلانی چا پیدا کړی دی؟ ځمکه چا پیدا کړې ده؟ نو مؤمن به ورته د دین، فطرت او عقل له مخې پدې وینا سره جواب ورکړي چې :الله، خو شیطان د وسوسې اچولو لدې حد سره نه ودریږي، بلکې بل پراو ته ځي تر دې چې ووایی :ستا رب چا پیدا کړی دی؟ بیا :مؤمن په درېو کارونو سره دغه وسوسه له منځه وړي

پە الله تعالی باندې پە ایمان لرلو سره.
او لە شیطان څخه پە الله جل جلاله باندې پناه وړلو سره.
او پە وسوسو کې لە مخکې تللو څخه پە ودرېدلو سره.

د حدیث لە ګټو څخه:

1. د شیطان لە وسوسو او خطرونو څخه مخ اړول او د هغو پە اړه فکر نه کول او د لرې کولو لپاره يې الله سبحانه وتعالی ته پناه وړل.
2. هره هغه وسوسه چې د انسان زړه ته لويږي او د شريعت خلاف وي، هغه به د شيطان لە لورې وي.
3. د الله تعالی پە ذات کې د فکر کولو ممانعت، او د هغه پە مخلوقاتو او نښانو کې پە فکر کولو ټينګار.

(65013)

(45) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ: كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ، وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِي عَنْ نَفْسِ المُؤْمِنِ، يَكْرَهُ المَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(45) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دى وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :إِنَّ اللَّهَ قَالَ :مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ :كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ، وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِي عَنْ نَفْسِ المُؤْمِنِ، يَكْرَهُ المَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ.« بيشکه الله تعالى فرمايلي دي :څوک چې زما له دوست سره دښمني وکړي، نو ما له » هغه سره د جنګ اعلان وکړ او زما بنده ما ته په بل هيڅ شي دومره ندى رانږدې شوى لکه څومره چې د هغه څه په کولو سره رانږدې کيږي چې ما پرې فرض کړي دي او ماته زما بنده تر هغه د نوافلو په کولو سره رانږدې کيږي چې زه له هغه سره مينه ولرم، نو کله چې ورسره مينه وکړم :زه د هغه د بدن د غړو په کارولو کې توفيق ورکوم، داسې چې حق به اوري، حق به ګوري، لاسونه به په روا کړنو کې کاروي او په پښو به ښو ځايونو ته د تللو توفيق ورکوم، او که زما څخه سوال وکړي نو خامخا به يې ورکړم او که پر ما يې پناه وغوښته نو پناه به ورکړم او هېڅکله په يو کار کې متردد شوى نه يم چې کول يې غواړم پرته لدې چې کله د مؤمن روح اخلم، نو هغه مرګ بد ګڼي او زه د هغه خفه کول بد ګڼم.« [صحيح]-[بخاري روايت کړى دى]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په قدسي حديث کې خبر ورکوي چې الله جل جلاله فرمايلي :څوک چې زما اولياوو ته ضرر ورسوي، غوسه يې کړي او يا ترې کرکه وکړي، نو هغه ته مې خبرداری ورکړی او له هغه سره مې دښمني اعلان کړې ده.

او ولي :هغه مومن دی چې تقوا لري او مومن چې په څومره اندازه ايمان او تقوا لري په همغومره اندازه يې د الله جل جلاله سره د ولايت برخه ډېره وي .او مسلمان خپل رب ته

په بل کار دومره نه ندی نږدې شوی، څومره چې په هغو کارونو نږدې کیږي چې هغه پرې فرض او واجب ګرځولي لکه :د طاعتونو تر سره کول او د محرماتو پرېښودل، او تر هغه یو مسلمان خپل رب ته له فرضو سره د نوافلو په کولو نږدې کیږي تر دې چې د الله جل جلاله محبت ترلاسه کړي .نو کله چې الله تعالی ورسره مینه وکړي، الله تعالی به د دې څلورو غړو د سمې کارونې توفیق ورکړي:

په اورېدلو کې به توفیق ورکړي، نو هغه څه به اوري چې الله پرې راضي کیږی.

په لېدلو کې به توفیق ورکړي، نو یوازې هغه څه ته به ګوري چې الله یې خوښوي او پرې راضي کیږي.

د لاسونو په کارولو کې به توفیق ورکړي، نو په لاسونو به یوازې هغه کار کوي چې الله پرې راضي کیږي.

او د پښو په کارولو کې به توفیق ورکړي، نو یوازې هغه ځای ته به ځي چې الله یې خوښوي او یوازې هغه ځای ته به هڅه کوي چې خېر پکې وي.

لدې سره که له الله جل جلاله څخه د کوم شي سوال وکړي، نو الله به یې غوښتنه ومني او پدې سره به هغه خوښ شي چې دعا یې قبلیږي، او که په الله جل جلاله پناه وغواړي او هغه ته د ملاتړ په موخه پنا یوسي، نو الله پاک به پناه ورکړي او د هغه څه په وړاندې به یې ملاتړ وکړي چې وېره ترې لري.

بیا الله جل جلاله وفرمایل :او د هیڅ یو کار په کولو کې چې زه یې کول غواړم دومره متردد شوی نه یم څومره چې د مهربانۍ له مخې د مومن په روح اخیستلو کې متردد شوی یم، ځکه چې هغه مرګ د هغه درد له امله بد ګڼي چې پکې دی او الله هر هغه څه نه خوښوي چې مومن دردوي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. دا حدیث له هغو حدیثونو څخه دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې له خپل رب څخه روایتوي او قدسي یا الهي حدیث ورته وییل کیږی، دا هغه حدیثونه دي چې الفاظ او معنا یې د الله لخوا ده، پرته لدې چې د قرآن کریم هغه ځانګړتیاوې نه لري چې له نورو یې جلا کوي، لکه په تلاوت سره یې عبادت کېدل، د راخیستلو لپاره یې طهارت کول، پدې سره ننګول او دا چې دا یو عاجزوونکی کتاب دی او داسې نور.

2. د الله جل جلاله اولیاوو ته د ضرر رسولو ممانعت، هغوی سره محبت کولو ته هڅول او د هغوی په فضیلت اعتراف کول.

3. د الله جل جلاله له دښمنانو سره په دښمنۍ کولو امر او د هغوی سره د محبت کولو حراموالی.

4. ځوک چې د الله جل جلاله د دوستۍ دعوه لري پداسې حال کې چې د شریعت پیروي يې نه کوي، نو په خپله دعوه کې دروغجن دی.

5. د الله جل جلاله دوستي د واجباتو په کولو او د منهیاتو په پرېښودلو سره تر لاسه کیږي.

6. له بنده سره د الله جل جلاله د محبت او د هغه د دعا قبلولو له لاملونو څخه یو د فرضو له ادا کولو وروسته د نفلي عبادتونو ترسره کول او د حرامو پرېښودل دي.

7. د اولیاوو عزت او د هغوی لوړه مرتبه.

(6337)

(46) – عن العِرْباضِ بن ساريةَ رضي الله عنه قال: قام فينا رسول الله صلى الله عليه وسلم ذات يوم، فوَعَظَنا مَوعظةً بليغةً وَجِلتْ منها القلوبُ، وذَرَفتْ منها العيونُ، فقيل: يا رسول الله، وعظتَنا موعظةَ مُودِّعٍ فاعهد إلينا بعهد. فقال: «عليكم بتقوى الله، والسمع والطاعة، وإن عبدًا حبشيًّا، وسترون من بعدي اختلافًا شديدًا، فعليكم بسنتي وسنة الخلفاء الراشدين المهديين، عَضُّوا عليها بالنواجِذ، وإياكم والأمور المحدثات، فإن كل بدعة ضلالة». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(46) – له عرباض بن سارية رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :يوه ورځ رسول الله صلى الله عليه وسلم په مونږ کې ودرېده، نو مونږ ته يې يو ډېر له پند څخه ډک نصيحت وکړ، چې له امله يې زړونه په وېره کې شول او له سترګو اوښکې وبهېدلې، نو وويل شو چې اې د الله تعالی رسوله !تا خو مونږ ته داسې نصيحت وکړ لکه چې د الله په آمانۍ نصيحت چې وي، نو مونږ ته وصيت وکړه، هغه وفرمايل» :عليكم بتقوى الله، والسمع والطاعة، وإن عبدًا حبشيًّا، وسترون من بعدي اختلافًا شديدًا، فعليكم بسنتي وسنة الخلفاء الراشدين المهديين، عَضُّوا عليها بالنواجِذ، وإياكم والأمور المحدثات، فإن كل بدعة ضلالة.«)زه تاسې (د الله تعالى نه په وېرېدلو او د حاکم)واکمن (په اطاعت سره وصيت کوم که څه هم دا واکمن يو حبشي غلام وي، او ژر دی چې تاسو به زما نه وروسته سخت اختلاف ووينئ، نو تاسې زما او د هدايت موندونکو راشدينو خلفاوو په سنتو کلکې منګولې ولګوئ، د ژامې غاښونه پرې کلک کړئ او په دين کې له نويو طريقو راوېستلو څخه ځان وساتئ، ځکه چې)په دين کې (هر نوښت ګمراهي ده.« [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خپلو صحابه کرامو ته داسې په زړه پورې خطبه وركړه چې له امله يې زړونه ووېرېدل او له سترګو اوښکې وبهېدې .نو هغوی وويل :اې د الله رسوله !دا خو داسې يو وعظ دی لکه څوک چې الله په اماني اخلي، ځکه هغوی رسول الله صلى الله عليه وسلم وليد چې په وعظ او نصحيت کې زياته مبالغه وکړه، نو د وصيت غوښتنه يې ترې وکړه تر څو پرې له هغه وروسته منګولې ولګوي .هغه وفرمايل :د الله تعالى د واجباتو په پرې ځای کولو او له منهياتو څخه يې په ځان ساتلو سره درته له الله ،تعالى څخه په وېرېدلو وصيت کوم، او دا چې واکمنانو ته غوږ ونيسئ او پيروي يې وکړئ که څه هم پر تاسې يو غلام واکمن شي، يعني تر ټولو ټيټ انسان پر تاسې امير وګمارل شي نو سرغړونه ترې مه کوئ بلکې پيروي يې وکړئ، تر څو فتنه راولاړه نشي، ځکه يقينا

.كه چېرته په تاسو کې له مانه وروسته څوک ژوندی پاتې شي نو زيات مخالفتونه به وګوري بيا يې ورته لدې اختلاف څخه د وتلو لاره وښودله، چې هغه له هغه وروسته د رسول الله صلى الله عليه وسلم او راشدينو هدايت موندونکو خلفاوو په سنتو منګولې لګول دي؛ أبو بکر صديق، عمر بن الخطاب، عثمان بن عفان او علي بن أبى طالب رضي الله عنهم أجمعين، او دا چې د ژامې وروستۍ غاښونه پرې ټينګ کړي، چې پدې سره يې موخه په سنتو کلک پاتې کېدل او منګولې لګول وو .او په دين کې يې له نويو کارونو راپيدا کولو څخه ووېرول، ځکه)په دين کې (هر نوښت ګمراهي ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. .پر سنت د منګولو لګولو او ترې پيروي کولو اهميت
2. .وعظ کولو او زړونو نرملو ته پاملرنه
3. له هغه وروسته د څلور واړه راشدينو او هدايت موندونکو خلفاوو په پيروۍ سره امر کول دي چې هغوی؛ أبوبکر، عمر، عثمان او علی رضي الله عنهم دي.
4. .په دين کې د هر نوښت ممانعت، او دا چې)په دين کې (هر نوښت ګمراهي ده
5. له معصيت پرته، له هغه چا نه اورېدل او پيروي کول چې د مومنانو چارې يې په لاس کې وي.
6. .په هر وخت او حالاتو کې له الله جل جلاله څخه د وېرې ارزښت
7. اختلاف پدې امت کې شته، او کله چې راپيدا شي نو هغه مهال د رسول الله صلى الله عليه وسلم او راشدينو خلفاوو سنتو ته رجوع کول ضروري دي.

(65057)

(47) – عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: «مَنْ خَرَجَ مِنَ الطَّاعَةِ، وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ فَمَاتَ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً، وَمَنْ قَاتَلَ تَحْتَ رَايَةٍ عِمِّيَّةٍ، يَغْضَبُ لِعَصَبَةٍ، أَوْ يَدْعُو إِلَى عَصَبَةٍ، أَوْ يَنْصُرُ عَصَبَةً، فَقُتِلَ، فَقِتْلَةٌ جَاهِلِيَّةٌ، وَمَنْ خَرَجَ عَلَى أُمَّتِي، يَضْرِبُ بَرَّهَا وَفَاجِرَهَا، وَلَا يَتَحَاشَى مِنْ مُؤْمِنِهَا، وَلَا يَفِي لِذِي عَهْدٍ عَهْدَهُ، فَلَيْسَ مِنِّي وَلَسْتُ مِنْهُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(47) – له ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله علیه وسلم وفرمایل» :مَنْ خَرَجَ مِنَ الطَّاعَةِ، وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ فَمَاتَ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً، وَمَنْ قَاتَلَ تَحْتَ رَايَةٍ عِمِّيَّةٍ، يَغْضَبُ لِعَصَبَةٍ، أَوْ يَدْعُو إِلَى عَصَبَةٍ، أَوْ يَنْصُرُ عَصَبَةً، فَقُتِلَ، فَقِتْلَةٌ جَاهِلِيَّةٌ، وَمَنْ خَرَجَ عَلَى أُمَّتِي، يَضْرِبُ بَرَّهَا وَفَاجِرَهَا، وَلَا يَتَحَاشَى مِنْ مُؤْمِنِهَا، وَلَا يَفِي لِذِي عَهْدٍ عَهْدَهُ، فَلَيْسَ مِنِّي وَلَسْتُ مِنْهُ».
څوک چې له اطاعت څخه ووت، او تولی یې پرېښوده، بیا مړ شو، نو مرګ یې د جاهلیت» مرګ دی، او څوک چې د داسې یو بیرغ لاندې وجنګیده چې برخلیک یې نه و معلوم ،یوازې د خپلوانو او قوم په خاطر په قهر او غصه شي، یا دا چې تعصب ته یې بلنه کوله او یا یې ملاتړ د تعصب له مخې و، بیا مړ شو، نو مرګ یې د جاهلیت دی، او چا چې زما پر امت خروج وکړ، داسې چې نیک او بد یې له منځه یوسي، او د مؤمن په اړه یې پروا و نه ساتي، او د هېڅ ژمني والا سره یې په ژمنه وفا نه کوي، نو هغه له ما څخه ندی او .«زه له هغه څخه نه یم [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلى الله علیه وسلم فرمایلي دي څوک چې د حاکمانو له اطاعت څخه ووځي او د اسلام له هغې ډلې څخه جلا شي چې له امام سره یې بیعت کړی وي او په همدې حالت کې مړ شي، نو هغه د جاهلیت د خلکو په مرګ مړ شو، هغه خلک چې د امیر اطاعت یې نه کاوه، د یو جماعت سره نه یو ځای کېدل، بلکې دوی بېلابېلې ډلې او ټپلې وې چې یو بل .به یې سره وژل

او هغه صلى الله علیه وسلم فرمایلي دي، څوک چې د داسې بیرغ لاندې وجنګیږي . چې حق لوری پکې له باطل څخه روښانه نه وي، یوازې د خپل قوم یا خپلې قبیلې لپاره د تعصب په خاطر غصه کیږي؛ نه د دین او حق د ملاتړ لپاره، نو له بصیرت او پوهې پرته د تعصب له مخې جنګیږي، که چېرته پدې حالت کې ووژل شو، مرګ یې لکه د جاهلیت د .مرګ په څیر دی

او دا چې څوک د محمد صلی الله علیه وسلم د امت پر وړاندې بغاوت وکړي، نېک او فاجر دواړه یې وژني، او څه چې کوي هېڅ پروا یې نه ساتي او د هغه له امت څخه د مؤمنانو د وژنې له سزا څخه نه وېرېږي، او د کافرانو سره یې چې له چاسره تړون کړی او یا یې د خپلو چارواکو سره تړون کړی، نو وفا پرې نه کوي بلکه ماتوي یې، نو دا لویه ګناه ده، او چا چې دا ګناه وکړه، نو د سخت ګواښ مستحق دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د حاکمانو اطاعت د الله تعالی له نافرمانۍ پرته واجب دی.
2. پدې کې هغو کسانو ته سخت خبرداری دی چې د امام له اطاعت څخه سرغړونه کوي او د مسلمانانو له ټولګي څخه جلا کیږي، نو که پدې حال کې مړ شو، نو د جاهلیت د خلکو په لاره کې مړ شوی دی.
3. په حدیث کې د تعصب لپاره له جنګ څخه منع راغلې ده.
4. په وعده وفا کول واجب دی.
5. په پیروۍ او جماعت سره یو ځای پاتې کېدلو کې ډېر خیر، امنیت، ډاډ او د چارو ښه والی وي.
6. د جاهلیت د وخت خلکو ته له ورته والي څخه ممانعت.
7. د مسلمانانو ټولګي سره پر یو ځای کېدو امر.

(58218)

(48) – عن مَعقِلِ بن يَسار المُزَنِيّ رضي الله عنه قال: إني سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللهُ رَعِيَّةً، يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ، إِلَّا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(48) – له معقل بن يسار المزني رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه اوریدلي دي چې فرمایل یې» :مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللهُ رَعِيَّةً، يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ، إِلَّا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ.« هېڅ داسې یو بنده نشته چې الله تعالی د یو رعیت)چارې (ورترغاړې کړي، بیا مړ شي" او په کومه ورځ چې مړ کیږي نو خپل رعیت لره غولوونکی وي، مګر دا چې الله تعالی به پرې جنت حرام کړي". [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې هر هغه څوک چې الله تعالی د خلکو حاکم او مسوول وګرځوي، که هغه د شهزاده)امیر (په څیر عمومي مسؤولیت ولري، یا خاص مسوولیت ولري لکه سړی او یا ښځه په خپل کور کې، نو په خپل رعیت کې یې کوتاهي وکړه، او دوکه یې وکړه او په اړه یې سپارښتنه ونکړه، دیني او دنیوي دواړه حقونه یې ورته ضایع کړل، نو د دې سختې سزا مستحق دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. دا اخطار ستر زعیم -مشر- او د هغه مرستیالانو ته ځانګړی نه دی، بلکې دا د ټولو هغو کسانو لپاره عام دی چې الله ورته د رعیت سرپرستي ورترغاړې کړې وي.
2. هر هغه څوک چې د مسلمانانو د چارو مسوول وي، پرې لازم دي چې هغوی ته نصیحت وکړي او د امانت په ادا کولو کې زیار وباسي او له خیانت کولو څخه ځان وساتي.
3. د هر هغه چا د مسوولیت لوی والی چې عامه او یا خاصه رعیت ورترغاړې وي، دا)مسوولیت (لوی وي او که کوچنی.

(5335)

(49) – عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أُمِّ المُؤمنين رضي الله عنها: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «سَتَكُونُ أُمَرَاءُ فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ، فَمَنْ عَرَفَ بَرِئَ، وَمَنْ أَنْكَرَ سَلِمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ» قَالُوا: أَفَلَا نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: «لَا، مَا صَلَّوْا». [صحيح] - [رواه مسلم]

(49) – د مؤمنانو له مور ام سلمه رضي الله عنها څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي» :سَتَكُونُ أُمَرَاءُ فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ، فَمَنْ عَرَفَ بَرِئَ، وَمَنْ أَنْكَرَ سَلِمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ» قَالُوا :أَفَلَا نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ» :لَا، مَا صَلَّوْا.« ژر دی چې تاسو به واکمنان وګورئ نو له ځینو کارونو سره به یې تاسو بلد یاست او» ځیني نور به یې ردوئ، نو چا چې وپېژندل خلاص شو، او چا چې انکار وکړ نو هغه جوړ پاتې شو، خو هغه څوک چې پرې خوشحاله شو او پیروي یې وکړه« نو هغوی وویل :آیا .«مونږ ورسره ونه جنګیږو؟ هغه وفرمایل :نه، تر څو چې لمونځ کوي [صحیح]- مسلم [روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې پر مونږ به واکمنان وګمارل شي، چې مونږ به یې ځیني عملونه پیژنو؛ چې د شریعت سره سمون لري، او د دوی له ځینو کارونو به انکار کوو، ځکه چې د شریعت خلاف دی، نو چا چې منکر کار په زړه کې بد وګڼه پداسې حال کې چې منع کول به یې په وسه کې نه وه، نو له ګناه او منافقت څخه وژغورل شو، او چا چې کولی شو په لاس او یا ژبه یې منع کړي، نو هغوی پرې رد وکړ، نو دی له ګناه کولو او یا پکې له ګډون کولو څخه سالم پاتې شو .خو چا یې چې په کړنو خوښي ښکاره کړه او له هغوی څخه یې پیروي وکړه، نو دوی به هم هلاک شي لکه څرنګه چې .هغوی هلاک شول

بیا دوی له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې، آیا د همداسې واکمنانو ،سره ونه جنګیږو چې دا صفتونه ولري؟ نو هغه لدې کار څخه منع کړل، او ویې ویل :نه .تر هغه پورې چې په تاسو کې لمونځونه قایموي

د حدیث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلی الله علیه وسلم د نبوت له نښانو څخه یوه دا ده چې هغه به د ناخرګندو شیانو په اړه خبر ورکاوه چې په راتلونکې کې به پیښیږي او هغه ډول به .پیښیدل لکه څرنګه به یې چې خبر ورکړی و

2. په منکر راضي کېدل روا ندي او نه پکې ګډون کول، او منع کول ترې واجب دي.

3. کله چې واکمنان داسې يو کار وکړي چې له شريعت سره په تضاد کې وي، نو اطاعت کول يې روا ندي.

4. په واکمنانو راوتل جايز ندي؛ ځکه چې لوى فساد ترې جوړيږي؛ وينه تويېږي او امنيت له منځه ځي، نو د ګناهکارو واکمنانو زغمل او د هغوى په ضرر صبر کول لدې څخه آسان دي چې خروج پرې وشي.

5. لمونځ ډېر لوى ارزښت لري، همدا لمونځ دى چې د کفر او اسلام تر منځ بيلوونکى دى.

(3481)

(50) – عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**سَتَكُونُ أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا**» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: «تُؤَدُّونَ الحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ، وَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الَّذِي لَكُمْ». [صحيح] - [متفق عليه]

(50) – له ابن مسعود رضى الله عنه نه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :سَتَكُونُ أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا «قَالُوا :يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ» :تُؤَدُّونَ الحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ، وَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الَّذِي لَكُمْ«.
داسې ځان غوښتونکي او چارې به وي چې تاسو يې نه خوښوئ، هغوى وويل :اې د» الله رسوله، ته مونږ ته په څه امر کوې؟ هغه وفرمايل :تاسو به هغه حق ادا کوئ چې پر تاسو دى، او خپل حق به له الله جل جلاله څخه غواړئ«. [صحيح]- متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړى دى)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې په مسلمانانو به داسې حاکمان وګمارل شي چې د مسلمانانو په مال او نورو دنياوي چارو باندې به انحصار کوي، په خپله خوښه به يې مصرفوي او له مسلمانانو څخه به پکې د هغوى له حق څخه انکار کوي .او په ديني چارو کې به هم داسې کارونه کوي چې د منلو به نه وي .نو صحابه کرامو رضى الله عنهم پوښتنه وکړه چې :په داسې حالت کې بايد څه وکړي؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم

وويل چې د هغوی دا کار - چې ستاسو مالونه يې ځانته کړل- بايد تاسو هغوی ته له غوږ نيولو او واجب اطاعت څخه منع نه کړي، بلکې صبر وکړئ، غوږ ورته ونيسئ او اطاعت يې وکړئ او د واک په سر ورسره شخړه مه کوئ، او تاسو خپل حق له الله څخه وغواړئ او - دعا ورته وکړئ چې الله - يې اصلاح کړي او تاسو د هغوی له شر او ظلم څخه وساتي.

د حديث له ګټو څخه:

1. دا حديث د رسول الله صلى الله عليه وسلم پر نبوت دليل دی، ځکه په راتلونکې کې يې د هغه څه په اړه خبر ورکړی چې د هغه په امت کې به پېښيږي، نو همغسې پېښ شول لکه څرنګه يې چې خبر ورکړی و.
2. دا روا ده چې پر يو چا مصيبت راتلونکی وي او په اړه يې هغه ته مخکې له مخکې خبر ورکړل شي، تر څو يې په زړه کې ځای ونيسي، نو کله چې پرې راشي صبر کوونکی به وي او له الله جل جلاله څخه به يې اجر غوښتونکی وي.
3. په قرآن او سنتو منګولې لګول له فتنو او اختلافونو څخه د خلاصون لار ده.
4. هغه واکمنانو ته غوږ نيول او اطاعت يې کول چې په نيکۍ امر کوي او په وړاندې يې بغاوت نه کول، که څه هم دوی ظلم وکړي.
5. د فتنو په وخت کې له حکمت څخه کار اخيستل او د سنتو پيروي کول.
6. انسان بايد هغه حق ادا کړي چې پرې دی، حتی که څه نا څه ظلم ورسره شوی وي.
7. پدې کې د دې قاعدې ثبوت دی چې :له دوو شرونو څخه هغه غوره کيږي چې ضرر يې کم وي او له دوو ضررونو څخه هغه چې د بل په پرتله لږ وي.

(3156)

(51) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بنِ عُمرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**كُلُّكُمْ رَاعٍ فَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَالأَمِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ، وَالعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ، أَلاَ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(51) – له عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي» :كُلُّكُمْ رَاعٍ فَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَالأَمِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ، وَالعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ، أَلاَ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِه».
په تاسو کې هر يو ساتونکی او د خپل رعیت مسؤول دی، څوک چې په خلکو باندې» واکمن وي هغه ساتونکی او د هغوی د ساتنې مسؤولیت لري او يو سړی د خپلې کورنۍ د خلکو ساتونکی او د هغوی د ساتنې مسؤولیت لري او ښځه د خپل میړه د کور او د هغه د اولادونو ساتونکې ده او د ساتنې مسؤولیت يې لري او خادم د خپل مالک د مال ساتونکی او د هغه مسؤول دی، خبردار اوسئ چې ستاسو هر يو مسوولیت لري او هر يو ستاسو څخه د خپل رعیت مسوول دی». [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي چې په ټولنه کې هر مسلمان مسؤلیت لري ،چې باید په غاړه يې واخلي .واکمن د هغه څه د ساتنې مسوول دي چې الله ورسپارلي دي باید قوانین يې خوندي کړي او له هغه چا يې ساتنه وکړي چې تيرى پرې کوي او دا چې د دښمنانو په وړاندې يې مبارزه وکړي او حقونه يې ضايع نه کړي .او هر سړی په خپلې کورنۍ کې مکلف دی چې نفقه ورکړي، ښه ژوند ورسره وکړي، زده کړه پرې وکړي او ادب ور وښيي .ښځه د خپل میړه په کور کې د هغه د کور د سم مديريت او د هغه د ماشومانو د پالنې مسووله ده او مسؤولیت يې په غاړه لري .خدمتګار نوکر او مزدور د خپل بادار په هغه مال کې چې په واک کې يې دی د ساتنې او د هغه د خدمت مسوولیت لري .نو ستاسو هر يو د هغه څه ساتونکی دی چې ساتل يې ورتر غاړې دي او هر يو د خپل رعیت مسوول دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. په مسلمانه ټولنه کې مسؤليت عمومي دی او هر یو د خپل توان سره سم مسووليت لري.
2. د ښځې ستر مسووليت، چې په حقه د خاوند د کور او د هغه د اولادونو په وړاندې مسووليت ادا کړي.

(5819)

(52) – عن عائشة رضي الله عنها قالت: سمعتُ من رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول في بيتي هذا: «**اللَّهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ عَلَيْهِ، وَمَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَرَفَقَ بِهِمْ فَارْفُقْ بِهِ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(52) – له عائشې رضي الله عنها څخه روايت دی، وايي چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه په خپل دې کور کې اورېدلي دي چې وييل يې» :اللَّهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ عَلَيْهِ، وَمَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَرَفَقَ بِهِمْ فَارْفُقْ بِهِ.« يا الله !څوک چې زما د امت د چارو مسووليت په غاړه واخلي او له هغوی سره سختي وکړي نو سختي پرې راوله، او چا چې زما د امت د چارو مسووليت پر غاړه واخيست او په نرمۍ يې ورسره چلند وکړ، نو پرې مهربانه شه». [صحيح]-[مسلم روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د هر هغه چا لپاره)بد دعايي (خبرا کړېده چې د مسلمانو له چارو څخه يې د يوې مسؤوليت پر غاړه واخلي، هغه که کوچنی وي يا لوی، او برابره خبره ده که دا عامه ولايت وي يا خاصه، او پر هغوی يې سختي راوسته او نرمي يې ورسره ونکړه، نو الله تعالى به ورته سزا د عمل له جنس څخه ورکړي او سختي به ورسره وکړي.
او دا چې څوک پرې مهربانه شي، او چارې يې ورته اسانه کړي، نو الله به پرې مهربانه شي او چارې به يې ورته اسانه کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. څوک چې د مسلمانانو د يوې چارې مشري پر غاړه واخلي، نو له هغوی سره دې هر څومره کيدای شي نرمي وکړي.

2. سزا د عمل له جنس څخه وي.

3. د نرمۍ او سختۍ معتبره اندازه هغه ده چې له کتاب (قرآن) او سنت سره په ټکر کې نه وي.

(5330)

(53) – عن تميم الداري رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «الدِّينُ النَّصِيحَةُ» قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: «لِلهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(53) – له تميم الداري رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :الدِّينُ النَّصِيحَةُ «قُلْنَا :لِمَنْ؟ قَالَ» :لِلهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ«.
،دين نصيحت دی "مونږ وويل :د چا لپاره؟ هغه وفرمايل" :د الله لپاره، د هغه د کتاب لپاره" ".د هغه د رسول لپاره، د مسلمانو چارواکو او د دوی عامو خلکو ته [صحيح]- مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې د دين بنسټ په اخلاص او صداقت ولاړ دی، تر دې چې په هغه ډول بشپړ ادا شي لکه څرنګه چې الله تعالی لازم کړی دی پرته له هر ډول کوتاهۍ، غفلت او فريب څخه.
رسول الله صلى الله عليه وسلم ته وويل شول :چې دين د چا لپاره نصيحت دی؟ نو هغه وفرمايل:
لومړی :د الله تعالی لپاره نصيحت :هغه ته په اخلاص سره عمل کول، له هغه سره شرک نه کول، د هغه په ربوبيت، الوهيت، اسماء او صفاتو ايمان لرل، د هغه امر لوی ګڼل، او پر هغه باندې ايمان راوړلو ته بلنه ورکول دي.
دويم :د هغه د کتاب؛ قرآن کريم لپاره نصيحت پدې خبره باور ساتل دي چې دا د هغه کلام او وروستی کتاب دی، د ټولو مخکنيو شريعتونو منسوخوونکی دی، مونږ يې درناوی

کوو، په حقه يې لولو، په محکم يې عمل کوو، او متشابه ته يې غاړه ږدو، د تحريف کوونکو د تاويل په وړاندې ترې دفاع کوو، له نصيحتونو يې پند اخلو، علوم يې خپروو او بلنه ورته کوو.

دريم :د هغه د رسول؛ محمد صلى الله عليه وسلم لپاره نصيحت :پدې خبره ايمان لرل دي چې هغه وروستى پيغمبر دى او په هغه څه کې يې رښتنى وګڼو چې راتګ يې پرې کړى دى، حکمونه يې ومنو، له هغه څه ډډه وکړو چې مونږ يې ترې منع کړي يو، د الله عبادت يوازې په هغه څه سره وکړو چې هغه پرې راتګ کړى دى، د حق درناوى يې وکړو، احترام يې وکړو، دعوت ته يې بلنه ورکړو، شريعت يې خپور کړو او تورونه ترې لرې کړو.

څلورم :د مسلمانو چارواکو لپاره نصيحت :په حق چارو کې د هغوى ملاتړ کول، له هغوى سره د واک په سر شخړه نه کول، د الله تعالى د اطاعت په چوکاټ کې هغوى ته غوږ نيول او اطاعت يې کول.

پنځم، :د مسلمانانو لپاره نصيحت :له هغوى سره نيکي کول، هغوى ته بلنه ورکول هغوى ته د ضرر رسولو مخنيوى، له هغوى سره ښېګڼه خوښول، او له هغوى سره د نيکي او تقوا په چارو کې مرسته کول دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. .ټولو ته په نصيحت کولو امر
2. .په دين کې د نصيحت لويه مرتبه
3. .دين؛ عقايدو، ويناوو او عملونو ته شامل دى
4. له نصيحت څخه دا هم دي چې کوم چاته نصيحت کيږي نو نصيحت کوونکى بايد له .هر ډول دوکې څخه پاک وي او هغه ته د خير رسولو اراده ولري
5. د رسول الله)صلى الله عليه وسلم (د ښې ښوونې)ميتود کارول (چې يو شى لومړى .عمومي ذکر کوي او بيا يې په اړه تفصيل ورکوي
6. تر ټولو مهم او بيا ورپسې مهم ته لومړيتوب ورکول، لکه څرنګه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د الله لپاره په نصيحت پيل وکړ، بيا د هغه د کتاب لپاره، بيا د هغه د رسول صلى الله عليه وسلم لپاره، بيا د مسلمانو چارواکو لپاره او بيا عامو مسلمانانو ته.

(4309)

(54) – عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: تَلَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ الْآيَةَ: {هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ، وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ، وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ} [آل عمران: 7]. قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**فَإِذَا رَأَيْتِ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ سَمَّى اللهُ، فَاحْذَرُوهُمْ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(54) – **له عائشې رضي الله عنها څخه روايت دی چې وايي :تَلَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ الْآيَةَ} :هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ، وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ، وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ} [آل عمران :7 .]قَالَتْ :قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» :فَإِذَا رَأَيْتِ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ سَمَّى اللهُ، فَاحْذَرُوهُمْ«.** رسول الله صلی الله علیه وسلم دا آيت ولوست} :هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ، وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ، وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ} [آل عمران :7 .]يعني (:دی هغه ذات دی چې په تا باندې يې كتاب نازل كړی دی، په ده كې ځينې محكم)ښكاره مراد والا (آيتونه دي؛ چې هغه د كتاب اصل دي، نور يې متشابهات)پټ مراد والا (دي، نو هغه كسان چې د هغوی په زړونو كې كوږ والی دی؛ نو هغوی په هغو)آيتونو (پسې كيږي چې په دې)قرآن (كې متشابه)پټ مراد والا (دي، د فتنې لټولو لپاره او د هغو د مراد معلومولو لپاره حال دا چې د هغوی په تاويل)مراد (باندې نه پوهيږي مګر الله، او هغه كسان چې په علم كې پاخه دي؛ هغوی وايي :مونږ پر ده ايمان راوړی دی، ټول)محكم او متشابه آيتونه(زمونږ د رب له جانبه دي، او پند نه اخلي مګر د صفا عقل خاوندان .(عائشه رضي الله عنها وايي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل :»**كله دې چې هغه كسان وليدل چې لدې آيتونو څخه د متشابهاتو پسې ګرځي نو همدوی هغه كسان دي چې الله تعالى يې يادونه كړې ده نو ځان ترې وساتئ«.** [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت كړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم دا آيت ولوست} :هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ {چې پدې کې الله پاک خبر ورکوي چې دی هغه ذات دی چې پر خپل پیغمبر یې قرآن نازل کړی، له هغه څخه ځینې د څرګند دلالت لرونکي آیتونه دي چې حکمونه یې معلوم دي، هېڅ ناڅرګندوالی پکې نشته، نو دا د کتاب اصل او مرجع دی، او د اختلاف پر مهال ورته رجوع کیږي، او داسې نور آیتونه هم شته چې له یو څخه زیاتې معناوې لري، چې معنا یې پر ځینو خلکو ګډوډیږي او یا ګمان کوي چې د هغه او بل آیت تر منځه تضاد دی، بیا الله تعالی لدې آیتونو سره د خلکو تعامل په ډاګه کړ، نو د هغه چا په زړونو کې چې له حق څخه کوږوالی شتون ولري، هغوی محکم آیتونه پرېږدي او احتمالي متشابه آیتونو باندې عمل کوي، پدې سره غواړي چې شکونه او شبهې راوپاروي او خلک ګمراه کړي او پدې سره غواړي چې آیتونه د خپلې خوښې پر اساس تاویل کړي، او هغه کسان چې په علم کې ثابت دي، نو هغوی پر دې متشابهاتو پوهیږي او محکمو آیتونو ته یې راجع کوي او ایمان پرې لري چې دا د الله پاک له لورې دي، او شوني نده چې تعارض او ګډوډي دې سره ولري، مګر دا هغه څه دي چې پدې یوازې د سالم ذهن لرونکي خلک پند اخلي .بیا رسول الله صلى الله عليه وسلم د مؤمنانو مور عایشې رضی الله عنها ته وفرمایل چې :کله یې دا ډول خلک ولیدل چې د متشابهاتو پسې ګرځېدل نو یقینا همدوی هغه کسان دي چې الله تعالی یې پدې وینا کې یادونه کړې ده چې فرمایي} :فأما الذين في قلوبهم زيغ) {یعني او هغه کسان چې په زړونو کې یې کوږوالی دی (نو له هغوی څخه ځان وساتئ او غوږ ورته مه نیسئ.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د قرآن کریم له آیتونو څخه هغه محکم دي چې :دلالت او معنا یې واضحه وي، او متشابه :هغه آیتونه دي چې له یوې معنا څخه د زیاتو احتمال ولري، همدارنګه غور او پوهې ته اړتیا ولري.
2. د منحرفو، بدعتیانو او هغه خلکو په اړه خبرداری چې د خلکو د ګمراه کولو لپاره ستونزې او شکونه رامنځته کوي.
3. د الله تعالی پدې وینا سره د آیت پای ته رسیدل چې فرمایي}:وما يذكر إلا أولو الألباب {یعني او پند نه اخلي مګر د صفا عقل خاوندان (پدې کې د هغو خلکو څخه پرده پورته شوې چې تل حیران، زړه نا زړه وي او سمه لار نه مومي .او د ثابت

قدمو خلکو صفت پکې شوی :یعنې هغه خلک چې پند او عبرت نه اخلي د خپلې خوښې پیروي کوي نو هغوی هېڅکله د سالم عقل خاوندان ندي.

4. د متشابهاتو پیروي د زړه د کوږوالي لامل ګرځي.

5. واجب ده چې متشابه آیتونه؛ هغه چې معنا یې واضحه نه وي محکمو آیتونو ته راجع شي.

6. الله تعالی د خلکو د امتحان لپاره د قران کریم ځینې آیتونه محکم او ځینې نور یې متشابه ګرځولي تر څو د ایمان خاوندان له ګمراهانو څخه جلا شي.

7. په قرآن کریم کې د متشابهاتو په شتون کې په نورو باندې د عالمانو د فضیلت اظهار دی .او عقلونو ته یې د کوتاهی په اړه خبرداری دی چې په خپلې عاجزی اعتراف وکړي.

8. په علم کې د رسوخیت فضیلت او په هغه کې د ثبات اړتیا.

9. پدې آیت کې } :وما یعلم تأویله إلا الله والراسخون في العلم {د)الله (په کلمه باندې په ودرېدلو کې مفسرین دوه قوله لري :څوک چې په)الله (کلمه وقف وکړي نو په تاویل سره به مراد د یو شي په حقیقت او جوهر پوهېدل مراد وي او هغه څه چې پوهېدل پرې ناشوني وي لکه :روح او قیامت؛ هر هغه څه چې الله تعالی پرې پوهېدل ځانته ځانګړي کړي وي، او څوک چې د)الله (کلمه وصل کړي او وقف پرې ونه کړي نو له تاویل څخه به مراد تفسیر، پلټنه او وضاحت وي، نو معنا به یې داسې وي چې الله پرې پوهیږي او په علم کې د رسوخ خاوندان پرې هم پوهیږي، نو ایمان پرې راوړي او محکم ته یې راجع کوي.

(65062)

(55) – عن أبي سعيد الخُدْريِّ رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(55) – له ابو سعيد الخدري -رضي الله عنه- څخه روايت دی وايي چي :ما له رسول الله ،صلى الله عليه وسلم- څخه اوريدلي دي چي ويل يې :»مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ- ،«فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ له تاسو څخه چې چا ناروا کړنه وليده نو په لاس سره دې منع کړي، که چيرته يې نشو » کولای نو په ژبې سره، او که چېرته يې نشو کولای نو په زړه سره، او دا تر ټولو کمزورى ،«ايمان دى [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

،پيغمبر - صلى الله عليه وسلم - د وسې سره سم له منکر څخه په منع کولو امر کوي او منکر هغه څه ته وايې چې الله او رسول يې ترې منع کړي وي - نو کله يې چې منکر وليده پرې فرض دی چې په لاس سره يې منع کړي که ځواک يې درلوده، که چيرته لدې څخه عاجز پاتې شو، نو په ژبې سره دې منع کړي، داسې چې د منکر يا بدئ تر سره کوونکی يې له کولو څخه منع کړي، او ضرر يې ورته بيان کړي او د دې بدئ پر ځای يې نيکئ ته لارښوونه وکړي، که چېرته لدې مرتبې څخه هم عاجز پاتې شو نو په زړه سره دې بدلون ورکړي، داسې چې هغه - کار - په زړه کې بد وګڼي او په زړه کې دا اراده وکړي چې که چيرته يې له وسې پوره وای نو خامخا به يې منع کړی و .او - يو څه ته - په ،زړه سره بدلون ورکول له منکر څخه د منع کولو لپاره د ايمان تر ټولو کمزورى مرتبه ده

د حديث له ګټو څخه:

1. دا حديث له بديو څخه د منع کولو د مرتبو په بيانولو کې اصل دی.
2. په تدريجي ډول له بديو څخه د منع کولو حکم، هر يو د خپل توان او وړتياوو سره سم.
3. له بديو څخه منع کول په دين کې هغه ستر باب دی چې - دا کار - له هيچا څخه نه ساقطيږي، او هر مسلمان پرې د خپلې وسې پورې مکلف دی.

4. په نیکۍ امر کول او له بدیو څخه منع کول د ایمان له ځانګړتیاوو څخه دي، او ایمان زیاتیږي او کمیږي.
5. له بدیو څخه د منع کولو لپاره پدې پوهېدل شرط دي چې نوموړی کار ناروا دی.
6. له بدیو څخه د منع کولو لپاره شرط دا دی چې هغه باندې بل ستر ناروا عمل مرتب نه شي.
7. له بدیو څخه منع کول آداب او شرایط لري چې مسلمان یې باید زده کړي.
8. له بدیو څخه منع کول دیني پالیسی، پوهې او بصیرت ته اړتیا لري.
9. په زړه سره د ګناه بد نه ګڼل د ایمان په کمزورتیا دلالت کوي.

(65001)

(56) – عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَثَلُ القَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالوَاقِعِ فِيهَا، كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ، فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلاَهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا، فَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ المَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ، فَقَالُوا: لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا، فَإِنْ يَتْرُكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا، وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا، وَنَجَوْا جَمِيعًا». [صحيح] - [رواه البخاري]

(56) – له نعمان بن بشير رضی الله عنهما څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :مَثَلُ القَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالوَاقِعِ فِيهَا، كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ، فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلاَهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا، فَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ المَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ، فَقَالُوا :لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا، فَإِنْ يَتْرُكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا، وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا، وَنَجَوْا جَمِيعًا.« د هغه چا مثال چې د الله جل جلاله له حدودو سره ودرېږي او هغه څوک چې پکې ښکېل" کېږي د هغه قوم په څېر دی چې په یوه کښتۍ کې قرعه اندازي وکړي، نو ځينو ته يې پورتنۍ برخه ورسيږي او ځينې نورو ته لاندينۍ برخه ورسيږي، نو هغه خلک چې په لاندې طبقه کې دي کله چې اوبو ته اړتيا پيدا کوي په پاسنيو خلکو تيريږي، نو)خپلو کې سره (ووايي :که چېرته موږ په خپله برخه کې سورى کړى واى نو پورته خلک به مو نه ازارول، نو که چېرته يې پرېږدي چې هغه کار وکړي د کوم چې اراده لري نو ټول به هلاک شي، او که چېرته يې لاسنيوى وکړي ټول به وژغورل شي.» [صحيح]- بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغو کسانو مثال بيان کړی چې د الله تعالی له حدودو سره ودريږي)او نه ترې تيريږي(، چې هغوی د الله په امر ولاړ دي، په نيکی امر کوي او له بديو څخه منع کول کوي .او د هغه چا مثال چې د الله په حدودو کې ښکېل وي، نيکي نه کوي او منع شوي کارونه تر سره کوي، او د ټولنې په ژغورلو د دې کار اغيز، د داسې يو قوم په مثال دی چې کښتۍ ته پورته شي او پدې سره قرعه واچوي چې څوک پورته کښېني او څوک ښکته، نو ځينو ته پورته برخه ورسيږي او ځينو ته ښکته، نو هغه خلک چې لاندې وي کله چې اوبه راوړي په پورتنيو خلکو تيريږي، نو هغه کسان چې لاندې دي ووايي :که چېرته موږ په خپل ځای کې سورى کړى واى چې اوبه ترې وځښو، نو پورته خلک به مو نه ازارولی، نو که چېرته يې پورتني خلک دې کار ته پرېږدي، نو کښتۍ به

په ټولو غرقه شي، او که چېرته يې لدې کار څخه منع کړي او پرې يې نه ږدي، نو دواړه ډلې به وژغورل شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ټولنې په ساتنه او ژغورنه کې په نيکی د امر او له بديو څخه د منع کولو اهميت.
2. د زده کړې يوه طريقه د مثالونو وړاندې کول دي، ترڅو معنی د يو روښانه انځور سره ذهن ته نږدې کړي.
3. په ډاګه د بدۍ کولو ضرر ټولو ته رسيږي کله چې ورڅخه هېڅوک منع کول نه کوي.
4. د ټولنې تباهي په دې کې ده چې بدان په ځمکه کې فساد کولو ته پرېښودل شي.
5. ناسم چلند او ښه نيت د عمل د سمونتيا لپاره بسنه نه کوي.
6. په اسلامي ټولنه کې مسؤليتونه مشترک دي او يو ځانګړي فرد ته نه سپارل کيږي.
7. د خاصو په ګناه د عامو خلکو نيول که چېرته منع شوي نه وي.
8. بدي کوونکي خيل بد په داسې طريقه ښکاره کوي چې د ټولنې خلکو ته ښه ښکاره شي، لکه د منافقانو په څېر.

(3341)

(57) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا». [صحيح] - [رواه مسلم]

(57) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا.«
چا چې د هدايت لورې ته بلنه ورکړه نو دومره ثواب يې کيږي لکه څومره چې د هدايت» د پيروانو کيږي پداسې حال کې چې د هغوی له اجر او ثوابونو څخه هېڅ نه کميږي، او چا چې ګمراهۍ ته بلنه ورکړه، نو دومره ګناه يې کيږي څومره چې د ګمراهۍ د پيروانو کيږي، پداسې حال کې چې د هغوی له ګناهونو څخه هېڅ نه کميږي«. [صحيح]- مسلم روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم څرګندوي چې چا د خلکو داسې يوې لارې ته لارښوونه وکړه چې په هغې کې په وينا او عمل کې خېر وي، نو د هغه لپاره به د هغو کسانو په څېر اجر وي چې د حقې لارې پيروي يې کړې ده، پرته له دې چې د پيروانو په اجر کې يې څه کمی راشي .او چا چې خلکو ته د غلطې او بدې لارې لارښوونه وکړه چې په هغې کې ګناه، خطا او يا داسې يو کار وي چې روا نه وي، هغه که وينا وي يا عمل، نو هغه به د پيروی کوونکو سره مساوي بار په غاړه اخلي پرته له دې چې د دوی په ګناهونو کې څه کمی راشي.

د حديث له ګټو څخه:

1. سمې لارې ته د بلنې ورکولو فضيلت، که لږه وي يا ډېره، او دا چې بلونکي ته د عمل کوونکي په څېر اجر دی، او دا چې دا د الله تعالى د لوی فضل او بشپړ سخاوت څخه دي.
2. ګمراهۍ ته د بلنې خطر، که کوچنۍ وي او يا لويه، او دا چې څوک بلنه ورکوي، نو پر هغه هم د عمل کوونکي په څېر د ګناه پېټی دی.

3. سزا د عمل له جنس څخه وي، نو چا چې نیکۍ ته بلنه ورکړه، هغه ته د نیکۍ د ترسره کوونکي په اندازه اجر دی، او چا چې بدۍ ته بلنه ورکړه، نو په هغه د ګناه کوونکي د عمل په اندازه پېټی بار دی.

4. یو مسلمان باید ځان وساتي چې نور ورپسې په ګناه کې اقتدا ونه کړي، کله چې دی په ښکاره ګناه کوي، پداسې حال کې چې خلک یې ګوري، ځکه یقینا چې دی له ده څخه د نورو په تقلید ګنهکاریږي، که څه هم هغه یې دې ته هڅولی نه وي.

(3373)

(58) – عن أبي مسعود الأنصاري رضي الله عنه قال: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي أُبْدِعَ بِي فَاحْمِلْنِي، فَقَالَ: «مَا عِنْدِي»، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَنَا أَدُلُّهُ عَلَى مَنْ يَحْمِلُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(58) – **له ابو مسعود انصاري رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې :جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ :إِنِّي أُبْدِعَ بِي فَاحْمِلْنِي، فَقَالَ» :مَا عِنْدِي«، فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ، أَنَا أَدُلُّهُ عَلَى مَنْ يَحْمِلُهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» :مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ«.**
رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یو سړی راغی، ویې ویل) :زما سپرلۍ مړه شوه او زه په لاره کې پاتې یم (نو ما په یوه سپرلۍ سپور کړه، رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وویل: **زه یې نه لرم«**، نو یو سړي وویل :اې د الله جل جلاله رسوله !زه به یو څوک ورووښایم» هغه به یې سپور کړي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل : »**چا چې د یو ښه کار لاربښوونه وکړه، هغه لره د هغه کار د تر سره کوونکي په څېر اجر دی«.** [صحیح]- مسلم [روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یو سړی راغی او ورته ویې ویل :زما سپرلۍ مړه شوې ده، نو ما په یوه ښاروي سپور کړه او ماته یوه سپرلۍ راکړه چې ومې رسوي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم له هغه څخه بخښنه وغوښته ځکه چې هغه د هغه د سپرولو لپاره هېڅ شی نه درلود، نو یو سړی چې هلته حاضر و وویل :اې د الله رسوله !زه به یو څوک ورووښایم چې سپور یې کړي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکړ چې هغه

د سپرلۍ د خاوند سره په ثواب کې شریک دی، ځکه چې اړمن ته يې د هغه لاربښوونه وکړه.

د حديث له ګټو څخه:

1. ښېګڼې ته په لاربښوونې ټینګار.
2. ښېګڼې کولو ته هڅول د اسلامي ټولنې د پیوستون او یووالي یو لامل ګرځي
3. د الله تعالی د مهربانۍ پراخوالی.
4. دا حديث يوه عمومي قاعده ده چې د ښېګڼې ټولو کارونو ته شامليږي
5. که څوک د سوال کوونکي غوښتنه پوره نه کړای شي، نو بل چاته دې لاربښوونه وکړي.

(5354)

(59) – عَنْ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ: «لَأُعْطِيَنَّ هَذِهِ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ، يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ»، قَالَ: فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا، فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا، فَقَالَ: «أَيْنَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ؟» فَقِيلَ: هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ، قَالَ: «فَأَرْسِلُوا إِلَيْهِ»، فَأُتِيَ بِهِ فَبَصَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ، فَبَرَأَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ، فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ، فَقَالَ عَلِيٌّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا؟ فَقَالَ: «انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الإِسْلاَمِ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ فِيهِ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا، خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(59) – له سهل بن سعد رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د خيبر په ورځ وفرمايل» :لَأُعْطِيَنَّ هَذِهِ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ، يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ«، قَالَ :فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا، فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا، فَقَالَ» :أَيْنَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ؟ «فَقِيلَ :هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ، قَالَ» :فَأَرْسِلُوا إِلَيْهِ«، فَأُتِيَ بِهِ فَبَصَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ، فَبَرَأَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ، فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ، فَقَالَ عَلِيٌّ :يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا؟ فَقَالَ» :انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الإِسْلاَمِ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ فِيهِ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا، خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ«.

سبا ورځ به بيرغ هغه چاته ورکوم چې په لاسونو به يې الله فتح وکړي، دی هغه څوک» دی چې د الله او د هغه د رسول سره مينه لري، او الله او رسول يې له هغه سره مينه لري«، وايي :خلکو شپه پداسې حال کې سبا کړه چې هر يو د دې تمه درلوده چې چاته به ورکول کيږي، نو کله چې خلکو سهار کړ رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ورغلل، هر يو »يې تمه درلوده چې بيرغ ورکړل شي، نو هغه وفرمايل :»علي ابن ابي طالب چېرته دی؟ ورته وويل شو :هغه د خپلې سترګې څخه شکايت کوي، ويې ويل :»هغه ته يو څوک ورولیږئ« نو راوستل شو، رسول الله صلى الله عليه وسلم يې په سترګو کې لياړې تو کړې او دعا يې ورته وکړه، نو داسې روغ شو لکه هېڅ ناروغي يې چې نه درلوده، نو بيرغ يې ورکړ، علی وويل :اې د الله رسوله، آيا تر هغه ورسره وجنګيږم چې تر څو زموږ په څېر شي؟ نو هغه وفرمايل :په طبيعت دې ولاړ شه تردې چې د هغوی سيمې ته ورسيږې، بيا هغوی اسلام ته راوبله او د الله تعالى پر واجب حق يې خبر کړه، قسم په الله که چېرته ستا له امله الله يو سړي ته لار وښيي دا درته له سرو اوښانو غوره ده«. [صحيح- متفق عليه]

[دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم صحابه کرامو ته سبا ورځ د خيبر پر يهودانو د مسلمانانو د بريا خبر ورکړ، د يوه سړي په لاس چې بيرغ به ورکوي، هغه بيرغ چې لښکر به يې د ځان لپاره نښانه ګرځوي، او د ده سړي له صفتونو څخه يو دا دی چې د الله او رسول سره يې مينه لري او الله او رسول يې هم ورسره مينه لري، نو صحابه کرامو شپه په بحث او خبرو تېره کړه چې بيرغ به چا ته ورکول کيږي؟ د دې ستر وياړ په هيله، کله چې سهار شو نو دوی رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ورغلل، ټولو هيله درلوده چې دا لوی شرف ،وکټي

نو هغه صلى الله عليه وسلم د علي بن ابي طالب رضي الله عنه پوښتنه وکړه ؟
ورته وویل شول :ناروغ دی او له سترګو نه شکایت کوي.
نو رسول الله صلى الله عليه وسلم ورپسې خلک ورولیږل او راېې ووست، نو خپلې مبارکې لیاړې یې د هغه په سترګو کې تو کړې او دعا یې ورته وکړه، نو داسې له ناروغۍ څخه روغ شو لکه بیخي چې ناروغ شوی نه وي، نو بیرغ یې ورکړ، او سپارښتنه یې ورته وکړه چې په نرمی سره حرکت وکړي تر دې چې د دښمن قلعې ته ورسیږي، نو په اسلام کې د داخیلېدو وړاندیز دې ورته وکړي، که وړاندیز یې ومنلو بیا دې د هغو فرایضو په اړه خبر ورکړي چې کول یې په هغوی لازم دي.
بیا رسول الله صلى الله عليه وسلم علي رضي الله عنه ته د دعوت فضیلت بیان کړ، او دا چې یو بلونکی کله د یو چا د هدایت سبب شي نو دا ورته د سرو اوښانو نه غوره ده، کوم چې د عربو تر ټولو ارزښتمن مالونه دي، نو داسې به شي لکه دا یې چې خاوند وي او یا یې د الله په لار کې خیرات کړي وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د علی بن أبی طالب رضي الله عنه فضیلت، او په اړه یې د رسول الله صلى الله عليه وسلم ګواهي چې الله او رسول یې ورسره مینه لري، او دی هم د الله او د رسول سره یې مینه لري.
2. د خیر کارونو ته د صحابه کرامو لیوالتیا او یو له بل څخه مخکې کېدل.
3. د جګړې پر مهال د ادابو مراعتولو مشروعیت او د غالمغال او بدرنګو غږونو پرېښودل چې اړتیا ورته نه وي.
4. د هغه د نبوت د ثبوتونو له جملې څخه پر یهودانو د بریا خبر او د الله تعالی په اذن د هغه په لاسونو د علي بن ابي طالب رضي الله عنه د سترګو شفا.
5. د جهاد تر ټولو ستره موخه اسلام کې د خلکو داخلېدل دي.
6. اسلام ته بلنه په تدریج سره کیږي، نو لومړی له کافر څخه غوښتل کیږي چې د دوو شهادتونو په ویلو سره په اسلام کې داخل شي، بیا ورته د اسلام د فرایضو د ادا کولو امر کیږي.
7. اسلام ته د بلنې فضیلت او هغه خیر چې په بلونکي او بلل شوي کې دی، نو کېدی شي چې بلل شوي ته هدایت وشي او بلونکي ته لوی اجر او ثواب ورکړ شي.

(3409)

(60) – عن ابنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قال: قال رسولُ الله صلَّى الله عليه وسلم: «مَن تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ». [حسن] - [رواه أبو داود وأحمد]

(60) – له ابن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي» :مَن تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ.« "څوک چې له کوم قوم سره مشابهت وکړي نو دی له هغوی څخه دی". [حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم خبر ورکوي، څوک چې د کافرانو، فاسقانو او يا نيکانو سره مشابهت وکړي؛ چې د هغوی له ځانګړنو عقايدو، عبادتونو او يا رواجونو څخه يو څه تر سره کړي، - نو دی له هغوی څخه دی؛ ځکه چې په ښکاره ورسره مشابهت د دې لامل ګرځي چې باطني مشابهت ورسره پيدا شي، او پدې کې شک نشته چې له يو چا سره ورته ،والی له هغوی څخه د اغېزمنېدلو په پايله کې کيږي، او کېدی شي هغوی سره د مينې کولو هغوی ته د درناوي ساتلو لامل شي او دا کېدی شي انسان دې ته اړباسي چې په باطن او عباداتو کې ورسره مشابهت پيدا کړي، الله - جل جلاله - دې ترې مونږ وساتي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د کافرانو او فاسقانو سره د مشابهت نه خبرداری.
2. له نېکانو سره ورته والی او ورپسې اقتداء کول.
3. ظاهري تقليد په باطن کې مينه په ميراث پرېږدي.
4. انسان ته د مشابهت ډول ته په ليدلو ګواښ او ګناه رسيږي.
5. له کفارو سره د هغوی په مذهب او د هغوی په رسمونو کې د هغوی له مشابهت څخه ممانعت، خو لدې پرته تشبيه په ممانعت کې نه داخليږي لکه :د هنرونو زده کړه او داسې نور.

(5353)

(61) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ: «الرّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُم مَنْ يُخَالِلُ». [حسن] - [رواه أبو داود والترمذي وأحمد]

(61) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل»: الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُم مَنْ يُخَالِل».

يو سړی د خپل ملګري د دين پيروي کوي، نو په تاسو کې دې ځوک وګوري چې له چا "سره خالصه ملګرتيا کوي". [حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم څرګنده کړه چې انسان په خپلو اخلاقو او عاداتو کې له خپل مخلص دوست او ملګري سره مشابهت لري او دوستي په اخلاقو، سلوک او کړنو باندې تاثير لري، لدې امله يې د دوست د ښه انتخاب لپاره لارښوونه وکړه، ځکه چې دا د هغه ملګري ته د ايمان، هدايت او نيکی لارښوونه کوي، او د ملګري لپاره د خير په کارونو کې مرستندوی وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ښو خلکو په ملګرتيا امر کول او هغوی غوره کول او د بدو خلکو له ملګرتيا څخه ممانعت.
2. له ملګري څخه يې ځانګړې يادونه وکړه او خپلوان يې ياد نه کړ، ځکه چې ملګری ته انتخابوې او ورور او خپلوان هغه ځوک دي چې ته يې د انتخابولو اختيار نه لرې.
3. ملګرتيا بايد د تفکر له مخې وشي.
4. انسان د مؤمنانو په ملګرتيا خپل دين قوي کوي او د فاسقانو په ملګرتيا يې کمزوری کوي.

(3122)

(62) – عن تَميم الداري رضي الله عنه، قال: سمعتُ رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الأَمْرُ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، وَلَا يَتْرُكُ اللهُ بَيْتَ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللهُ هَذَا الدِّينَ، بِعِزِّ عَزِيزٍ أَوْ بِذُلِّ ذَلِيلٍ، عِزًّا يُعِزُّ اللهُ بِهِ الإِسْلَامَ، وَذُلًّا يُذِلُّ اللهُ بِهِ الكُفْرَ» وَكَانَ تَمِيمٌ الدَّارِيُّ يَقُولُ: قَدْ عَرَفْتُ ذَلِكَ فِي أَهْلِ بَيْتِي، لَقَدْ أَصَابَ مَنْ أَسْلَمَ مِنْهُمُ الخَيْرُ وَالشَّرَفُ وَالْعِزُّ، وَلَقَدْ أَصَابَ مَنْ كَانَ مِنْهُمْ كَافِرًا الذُّلُّ وَالصَّغَارُ وَالْجِزْيَةُ. [صحيح] - [رواه أحمد]

(62) – له تميم الدارى رضي الله عنه څخه روايت دى وايي چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي چې فرمايل يې» :لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الأَمْرُ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، وَلَا يَتْرُكُ اللهُ بَيْتَ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللهُ هَذَا الدِّينَ، بِعِزِّ عَزِيزٍ أَوْ بِذُلِّ ذَلِيلٍ، عِزًّا يُعِزُّ اللهُ بِهِ الإِسْلَامَ، وَذُلًّا يُذِلُّ اللهُ بِهِ الكُفْرَ« دا دين به تر هغه ځاى ورسيږي چېرته چې شپه او ورځ رسېدلي او الله تعالى به په» ښارونو او کليو کې هېڅ داسې کور پرې نه ږدي مګر دا چې دا دين به ورننباسي د عزت لرونکي په عزت او د ذليل انسان په ذلت سره؛ داسې عزت چې الله پرې اسلام لوړ او کفر پرې سپک او ذليل کړي "او تميم داري به وييل :دا مې په خپلې کورنۍ ولېدل؛ زما د اهل بيتو له جملې څخه چې چا اسلام قبول کړى و خير، شرافت او عزت يې تر لاسه کړ، او څوک چې له دوى څخه کافران وو، نو له ذلت، سپکاوي او جزيي سره مخ شول«. [صحيح] -[احمد روايت کړې دى]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي چې دا دين به د ځمکې ټولې برخې ويوښي، هر هغه ځاى ته چې شپه او ورځ رسېدلي دا دين به ور ورسيږي .او الله تعالى به ښارونو، کليو او باندو کې هېڅ کور پرېږي نه ږدي پرته له دې چې دا دين پرېږي ورننباسي .نو چا چې دا دين قبول کړ او ايمان يې پرېږ راوړ، نو د اسلام په درناوي سره به عزتمند وي .او چا چې ترې انکار وکړ او کفر يې پرېږ وکړ نو ذليل او سپک به شي.

بيا تميم داري رضي الله عنه وايي چې هغه څه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم يې په اړه وړاندوينه کړې وه د خپلې کورنۍ په خلکو کې مې وليدل؛ چا چې له دوى څخه اسلام راوړى و، نو ښېګڼه، شرف او عزت يې تر لاسه کړ، او چا چې له دوى څخه کفر وکړ؛ ذليل او سپک شول او سربېره پر دې به يې مسلمانانو ته جزيه هم ورکوله.

د حديث له ګټو څخه:

1. د مسلمانانو لپاره ښه زېرى چې د ځمکې په ټولو برخو کې به د دوی دين خپور شي.
2. د اسلام او مسلمانانو لپاره عزت او د کفر او کافرانو لپاره ذلت دی.
3. په دې کې د نبوت له ثبوتونو څخه يو ثبوت او له نښو څخه يې يوه نښانه ده چې هغه څه پېښ شول چې رسول الله صلى الله عليه وسلم يې په اړه خبر ورکړی و.

(11220)

(63) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم أنه قال: «وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٌّ وَلَا نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(63) – **له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل، «وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٌّ وَلَا نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ». قسم په هغه ذات چې د محمد روح يې په لاس کې دی، له دې امت څخه چې هر څوک؛ «که هغه يهودي وي يا نصراني، زما په اړه خبره شي، او بيا پداسې حال کې مړ شي چې په هغه څه يې ايمان نه وي راوړی چې زه پرې رالېږل شوی يم، مګر دا چې هغه به له دوزخيانو څخه شي».** [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم قسم يادوي چې لدې امت څخه چې هر يهودي يا نصراني او يا بل چاته د نبي صلى الله عليه وسلم بلنه ورسيږي او بيا مړ شي پداسې حال کې چې پر ده يې ايمان نه وي راوړی مګر دا چې له دوزخيانو څخه به وي او د تل لپاره به پکې پاتې شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. تولې نړۍ ته د رسول الله صلى الله عليه وسلم د پيغام عموميت او د هغه د پيروی کولو وجوب، او د هغه په شريعت سره د نورو ټولو شريعتونو منسوخېدل.

2. ځوک چې په رسول الله صلی الله علیه وسلم کافر شو، د هغه دا ادعا ورته ګټه نه رسوي چې په نورو پيغمبرانو عليهم السلام يې ايمان راوړی دی.

3. چا چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په اړه نه وي اورېدلي او د اسلام بلنه ورته نه وي رسېدلې، هغه معذور دی او په اخرت کې یې چاره د الله تعالی سره ده.

4. اسلام د انسان لپاره ګټور تامیړي که څه هم له مرګ څخه لږ مخکې وي، ولو که د سختې ناروغۍ پر مهال هم وي، خو مخکې لدې چې روح مرۍ ته نه وي رارسیدلی.

5. د کافرانو دین سم ګڼل - چې یهود او نصارا هم له دوی څخه دي - کفر دی.

6. په حدیث کې - له یهودي او مسیحي څخه یادونه بل هر چا ته خبرداری دی؛ ځکه -

(3272)

(64) – عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَدَاةَ الْعَقَبَةِ وَهُوَ عَلَى نَاقَتِهِ: «**الْقُطْ لِي حَصًى**» فَلَقَطْتُ لَهُ سَبْعَ حَصَيَاتٍ، هُنَّ حَصَى الْخَذْفِ، فَجَعَلَ يَنْفُضُهُنَّ فِي كَفِّهِ وَيَقُولُ: «**أَمْثَالَ هَؤُلَاءِ فَارْمُوا**» ثُمَّ قَالَ: «**أَيُّهَا النَّاسُ، إِيَّاكُمْ وَالْغُلُوَّ فِي الدِّينِ، فَإِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْغُلُوُّ فِي الدِّينِ**». [صحيح] - [رواه ابن ماجه والنسائي وأحمد]

(64) – له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دی وايې چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم د عقبه جمرې (په سهار په داسې حال کې چې په اوښ سپور و وفرمايل: الْقُطْ لِي حَصًى، «»**ماته تيږې/ګيټی راټولې کړه**« نو ما ورته اووه کاڼي/ګيټي راټول کړل» نو هغه په ورغوو کې ومروړل او ويې ويل :»**د دې په څېر، په کاڼو وېشتل وکړئ**" .**بيا يې وفرمايل**» :**أَمْثَالَ هَؤُلَاءِ فَارْمُوا**« ثُمَّ قَالَ» :أَيُّهَا النَّاسُ، إِيَّاكُمْ وَالْغُلُوَّ فِي الدِّينِ، فَإِنَّما أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْغُلُوُّ فِي الدِّينِ. «»**اې خلکو، په دين کې له افراطيت څخه ځان وساتئ په حقيقت کې ستاسو څخه مخکې خلک په دين کې د افراطيت له امله هلاک شوي دي**«.
[صحيح]-[]

تشريح:

ابن عباس رضي الله عنهما فرمايي چې هغه له رسول الله صلی الله عليه وسلم سره په حجة الوداع کې د قربانۍ په ورځ د جمرة العقبې د ويشتلو په سهار و .نو امر يې ورته وکړ چې کنکرې/ګيټي ورته راټول کړي، نو هغه ورته اووه کنکرې راټولې کړې چې حجم يې د نخود يا چڼې په اندازه و، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم په لاس کې ونيولې بيا يې وښوځولې او ويې ويل :د دې په اندازه (ګيټو (ويشتل وکړئ، بيا رسول الله صلی الله عليه وسلم له افراطيت، تشدد او په ديني چارو کې له حد څخه د اوړېدلو په اړه خبرداری ورکړ (او ويې ويل :(پخواني امتونه په دين کې له حد څخه په تجاوز، افراطيت او تشدد له امله تباه شوي دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په دين کې له افراطيت څخه ممانعت او د هغې بدې پايلې بيانول او دا چې د هلاکت سبب ګرځي.
2. زموږ څخه مخکې له پخوانيو امتونو نه عبرت اخيستل د دې لپاره چې د هغو خطاګانو څخه ځان وژغورل شي په کومو کې چې هغوی واقع شوي وو.

3. د سنتو پیروی ته هڅول

(3395)

(65) – عن عبد الله بن مسعود قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «هَلَكَ الْمُتَنَطِّعُون» قالها ثلاثًا. [صحيح] - [رواه مسلم]

(65) – له عبد الله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: »هلك الْمُتَنَطِّعُون« قالها ثلاثًا. **تشدد کوونکي هلاک شول «درې ځلې يې وويل»** [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغه افراطيانو د مايوسۍ او زيان په اړه خبر ورکوي چې له هدايت او علم پرته افراطيت کوي، او دا چې دوی په دنيا او آخرت، ويناوو او کړنو کې له شرعي حدودو څخه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم پرې راتګ کړی دی اوړيدلي دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په ټولو چارو کې د افراط او تکلف ممانعت، او په هر څه کې ترې پر ځان ساتلو ټينګار؛ په ځانګړې توګه په عباداتو او نېکانو ته په درناوي کې.
2. په عبادت او نورو شيانو کې د کمال غوښتنه د ستاينې وړ ده؛ او دا د شريعت په پيروۍ سره کيږي.
3. د مهمي خبرې تصديقول اړين دي، ځکه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم دا جمله درې ځلې تکرار کړه.
4. د اسلام مراعت او آسانتيا

(3420)

(66) – عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْيَهُودُ مَغْضُوبٌ عَلَيْهِمْ، وَالنَّصَارَى ضُلَّالٌ». [صحيح] - [رواه الترمذي]

(66) – له عدی بن حاتم رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي» الْيَهُودُ: مَغْضُوبٌ عَلَيْهِمْ، وَالنَّصَارَى ضُلَّالٌ». «یهودیان هغه څوک دي چې غضب کړای شوي او نصارا ګمراهان دي» [صحیح]- ترمذی [روایت کړې دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي چې یهود یو داسي قوم دي چې الله پرې قهر شوی دی؛ ځکه چې دوی حق وپېژانده خو عمل یې پرې ونه کړ. او نصارا ګمراه قوم دي ځکه چې له علم او پوهې پرته یې عمل وکړ.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د علم او عمل تر منځ په یو ځای کولو کې د هغو کسانو له لارې خلاصون دی چې الله پرې قهر شوی او هغه کسان چې لار یې ورکه کړې ده.
2. د یهودو او نصاراوو له لارو ځان ساتل او په نېغه لار ثابت پاتې کېدل چې هغه اسلام دی.
3. هره ډله؛ یهود او نصارا لار ورکي دي او غضب کړای شوي دي، خو د یهودو ځانګړې صفتونه دا دي چې غضب پرې شوی او د نصاراوو ځانګړې صفت ګمراهي ده.

(65061)

(67) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنهما قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «كَتَبَ اللهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، قَالَ: وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(67) – له عبد الله بن عمرو بن العاص ـ رضي الله عنهما ـ څخه روايت دى وايي چې ما له رسول الله صلى عليه وسلم څخه اوريدلي دي چې فرمايل يې»: كَتَبَ اللهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، قَالَ: وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ«. الله د آسمانونو او ځمکې له پيدا کولو څخه پنځوس زره کاله مخکې د مخلوقاتو تقدير» «ليکلى دى، وايي: پداسې حال کې چې عرش يې د اوبو له پاسه و. [صحيح]- مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې الله پاک د ځمکې او آسمانونو له پيدايښت څخه پنځوس زره کاله مخکې د مخلوقاتو د تقدير په اړه هر هغه څه په تفصيل ،سره په لوح محفوظ کې ليکلي دي چې پېښيږي به :لکه ژوند، مرګ، رزق او داسې نور او دا د هغه تقدير سره سم ترسره کېدونکي دي لکه څرنګه يې چې الله تعالى پريکړه کړې ده .هرڅه چې شتون مومي نو هغه د الله تعالى د پريکړې او تقدير سره سم کيږي .نو هغه څه چې بنده ته رسيدونکي دي هيڅکله به ترې خطا نه شي، او هغه څه چې ورته رسيدونکي ندي، هيڅکله به ور ونه رسيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په قضا او قدر د ايمان فرضيت.
2. تقدير د شيانو په اړه د الله تعالى له پوهې، ليکلو ، ارادې، او د هغوی له پيدا کولو څخه عبارت دى.
3. پدې ايمان چې تقديرونه د اسمانونو او ځمکې له پيدايښت څخه مخکې ليکل شوي دا ثمره زيږوي چې انسان پرې راضي شي او تقدير ته تسليم شي.
4. دا چې د رحمن ذات عرش د ځمکې او آسمانونو له پيدايښت څخه وړاندې د اوبو له پاسه و.

(65038)

(68) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ المَصْدُوقُ: «أَنَّ خَلْقَ أَحدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَأَرْبَعِينَ لَيْلَةً، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَهُ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَهُ، ثُمَّ يُبْعَثُ إِلَيْهِ المَلَكُ، فَيُؤْذَنُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ، فَيَكْتُبُ: رِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَعَمَلَهُ وَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ، ثُمَّ يَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّةِ حَتَّى لاَ يَكُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُ النَّارَ، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الكِتَابُ، فَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا». [صحيح] - [متفق عليه]

(68) – له عبد الله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی :حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ المَصْدُوقُ» :أَنَّ خَلْقَ أَحدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِين يَوْمًا وَأَرْبَعِينَ لَيْلَةً، ثُمَّ يكُونُ عَلَقَةً مِثْلَه، ثُمَّ يكُونُ مُضغَةً مِثْلَهُ، ثُمَّ يُبْعَثُ إِلَيْهِ المَلَكُ، فَيُؤْذَنُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ، فَيَكْتُبُ :رِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَعَمَلَهُ وَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ، ثُمَّ يَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّةِ حَتَّى لاَ يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُ النَّارَ، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلَّا ذِرَاعٌ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الكِتَابُ، فَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا.«
رسول الله صلى الله عليه وسلم مونږ ته وفرمايل - حال دا چې - هغه رښتينی او امانتدار دی چې :»ستاسو څخه د يو تن پيدايښت داسې وي چې د خپلې مور په ګېډه کې څلوېښت ورځې او څلوېښت شپې راټوليږي ، بيا د پنډ شوي سختې وينې په څېر شي، بيا د غوښې ديوې ټوټې په څېر - چې ژول شوي وي - وګرځي، بيا ورته ملايکه راوليږل شي او د څلورو خبرو حکم ورته وکړل شي، نو د هغه رزق، اجل، عمل، نېکمرغي او يا بد مرغي وليکي، بيا پکې ساه پوکړل شي، نو يو څوک به داسې وي چې د جنتيانو عملونه به کوي تر دې چې د هغه او جنت تر منځه يو ګز واټن پاتې شي، نو تقدير به پرې رامخکې شي او د دوزخيانو عمل به ترسره کړي او اور ته به داخل شي، او يو څوک به داسې وي چې د دوزخيانو عملونه به تر سره کوي، تر دې چې د هغه او د دوزخ تر منځه يو ګز واټن پاتې شي، نو تقدير به پرې رامخته شي او د جنتيانو عمل به وکړي نو جنت ته به داخل شي«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

ابن مسعود رضي الله عنه فرمايي :رسول الله صلى الله عليه وسلم مونږ ته دا خبره کړې ده او هغه په خپلو خبرو کې رښتینی دی؛ ځکه چې الله تعالی ریښتونی ګڼلی دی .هغه وفرمایل :ستاسو څخه د یو تن جوړښت راټولیږي، داسې چې کله یو سړی د خپلې مېرمنې سره یو ځای کیږي، نو د هغه شېندل شوي مني د ښځې په رحم کې د څلوېښتو ورځو لپاره د نطفې په شکل کې راټولیږي .بیا علقه وګرځي چې هغه ټینګه او وچه وینه ده، او دا ـ کار په دویمه څلوېښتی کې کیږي، بیا مضغه شي؛ چې هغه د غوښې دومره اندازه ټوټه ده چې ـ ژولو ته برابره وي، او دا په دریمه څلوېښتی کې کیږي .بیا ورته الله تعالی ملایکه راولیږي، نو د دریمې څلوېښتی په پای کې پکې روح پوکړي، ملایکې ته امر وشي چې څلور خبرې ولیکي :د هغه رزق؛ چې له هغه اندازې نعمتونو څخه عبارت دی چې په خپل عمر کې به یې لاسته راوړي، د هغه اجل؛ او دا په دنیا کې د هغه د پاتې کېدا موده ده، د هغه عمل، چې څه دی؟ او دا چې آیا نیکمرغه دی که بد مرغه .بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم قسم یاد کړ چې یو سړی به د جنتیانو عمل کوي او عملونه به یې نیک وي، یعنې هغه څه چې خلکو ته ښکاري؛ تر هغه وخته پورې به همداسې وي، تر دې چې د ده او جنت تر منځه یوازې د یو ګز په اندازه فاصله پاتې شي، یعنې د ده او جنت ته د رسېدو په منځ کې به دومره فاصله پاتې شي لکه د یو ګز په اندازه، نو تقدیر او هغه څه به پرې غالب شي چې ورته لیکل شوي دي نو د دوزخیانو عمل به وکړي، نو په همدې سره به یې خاتمه وشي او اور ته به داخل شي .ځکه چې د عمل د منلو شرط دا دی چې په هغه باندې ثابت قدمه پاتې شي او بدلون ورنکړي .او د خلکو څخه یو بل تن به د دوزخیانو عمل تر هغه وخته پورې کوي چې هغه دوزخ ته ننوتلو ته نږدې شي او داسې به وي لکه د ده او د اور تر منځ چې د ځمکې د یو ګز په اندازه واټن پاتې شي، نو تقدیر به پرې غالب شي او هغه څه چې ورته لیکل شوي دي نو د جنتیانو عمل به وکړي او جنت ته به داخل شي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په آخرت کې د چارو برخلیک د هغه څه پر بنا دی چې له وړاندې یې په اړه پرېکړه شوې وي او تقدیر پرې جاري شوی وي.
2. په عملونو له دوکه کېدو څخه ویرونه؛ ځکه چې عملونو ته اعتبار په پای سره دی.

(65037)

(69) – عن ابن مسعود رضي الله عنه قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: «الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(69) – له ابن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ«. جنت ستاسو څخه يو تن ته د هغه د بوټانو له تسمې څخه ډير نږدې دی او دوزخ هم" همداسې دی". [صحيح]-[بخاري روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې جنت او دوزخ انسان ته دومره نږدې دي لکه د پښې پر څپ د بوټانو تسمې چې نږدې دي، ځکه چې کله هغه داسې يو عمل وکړي چې الله جل جلاله پرې خوښيږي، نو له امله يې جنت ته ځي او يا ګناه وکړي چې له امله يې دوزخ ته ځي.

د حديث له ګټو څخه:

1. ښه کار ته هڅول که لږ هم وي او له بد کار څخه وېرول که لږ هم وي.
2. مسلمان بايد په خپل ژوند کې اميد او وېره سره يوځای کړي، او تل له الله تعالى څخه وغواړي چې په حق يې ثابت ولري، ترڅو نجات ومومي او په خپل حال مغرور نه شي.

(3581)

(70) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(70) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم «وفرمایل»: حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ. " دوزخ په خواهشاتو سره پوښل شوی دی، او جنت په سختیو سره پوښل شوی دی".
[صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم واضحه کړه چې اور په هغو کارونو سره پوښل شوی دی چې نفس يې غواړي لکه حرام کارونه او يا په واجباتو کې غفلت کول .ځوک چې نفس د خپلو خواهشاتو تابع کړي نو د اور مستحق دی .او دا چې جنت په هغو شیانو سره پوښل شوی دی چې نفس ترې کرکه کوي لکه د هغو کارونو تر سره کول چې امر پرې شوی وي، او د حرامو کارونو پرېښودل او ترې صبر کول، نو که چېرته يې ترې ځان وساته او د خپل ځان سره يې مبارزه وکړه نو جنت ته د ننوتلو مستحق ګرځي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په شهوتونو کې د ښکېل کېدلو یو لامل منکر او ناوړه کار لره د شیطان ښایسته کول دي، تر دې چې نفس ته ښایسته ښکاره شي او لورې ته یې تمایل پیدا کړي.
2. له حرامو خواهشاتو څخه د ځان ساتلو امر؛ ځکه چې دا د دوزخ لاره ده، او په سختیو صبر کول، ځکه چې دا د جنت لاره ده.
3. د ځان په وړاندې د مبارزې فضیلت او په عبادت کې زیار وېستل او د اطاعت په شاوخوا کې په ننګونو او سختیو صبر کول.

(3702)

(71) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ أَرْسَلَ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى الْجَنَّةِ، فَقَالَ: انْظُرْ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا أَعْدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا. فَنَظَرَ إِلَيْهَا فَرَجَعَ، فَقَالَ: وَعِزَّتِكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا. فَأَمَرَ بِهَا فَحُفَّتْ بِالْمَكَارِهِ، فَقَالَ: اذْهَبْ إِلَيْهَا فَانْظُرْ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا أَعْدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا. فَنَظَرَ إِلَيْهَا، فَإِذَا هِيَ قَدْ حُفَّتْ بِالْمَكَارِهِ، فَقَالَ: وَعِزَّتِكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَدْخُلَهَا أَحَدٌ. قَالَ: اذْهَبْ فَانْظُرْ إِلَى النَّارِ وَإِلَى مَا أَعْدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا. فَنَظَرَ إِلَيْهَا فَإِذَا هِيَ يَرْكَبُ بَعْضُهَا بَعْضًا، فَرَجَعَ فَقَالَ: وَعِزَّتِكَ لَا يَدْخُلُهَا أَحَدٌ. فَأَمَرَ بِهَا فَحُفَّتْ بِالشَّهَوَاتِ، فَقَالَ: ارْجِعْ فَانْظُرْ إِلَيْهَا. فَنَظَرَ إِلَيْهَا فَإِذَا هِيَ قَدْ حُفَّتْ بِالشَّهَوَاتِ، فَرَجَعَ وَقَالَ: وَعِزَّتِكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَنْجُوَ مِنْهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا». [حسن] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي]

(71) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي» :لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ أَرْسَلَ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى الْجَنَّةِ، فَقَالَ :انْظُرْ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا أَعْدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا .فَنَظَرَ إِلَيْهَا فَرَجَعَ، فَقَالَ :وَعِزَّتِكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا .فَأَمَرَ بِهَا فَحُفَّتْ بِالْمَكَارِهِ، فَقَالَ :اذْهَبْ إِلَيْهَا فَانْظُرْ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا أَعْدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا .فَنَظَرَ إِلَيْهَا، فَإِذَا هِيَ قَدْ حُفَّتْ بِالْمَكَارِهِ، فَقَالَ :وَعِزَّتِكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَدْخُلَهَا أَحَدٌ. قَالَ :اذْهَبْ فَانْظُرْ إِلَى النَّارِ وَإِلَى مَا أَعْدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا .فَنَظَرَ إِلَيْهَا فَإِذَا هِيَ يَرْكَبُ بَعْضُهَا بَعْضًا، فَرَجَعَ فَقَالَ :وَعِزَّتِكَ لَا يَدْخُلُهَا أَحَدٌ .فَأَمَرَ بِهَا فَحُفَّتْ بِالشَّهَوَاتِ، فَقَالَ :ارْجِعْ فَانْظُرْ إِلَيْهَا .فَنَظَرَ إِلَيْهَا فَإِذَا هِيَ قَدْ حُفَّتْ بِالشَّهَوَاتِ، فَرَجَعَ وَقَالَ :وَعِزَّتِكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَنْجُوَ مِنْهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا.«

کله چې الله ـ تعالی ـ جنت او اور)دوزخ (پيدا کړل، نو جبرائيل عليه السلام يې جنت ته« وليږه، او ويې ويل :ورته وګوره او هغه څه ته چې ما يې خاوندانو ته پکې چمتو کړي ،دي، نو ورته يې وکتل او بيرته راوګرځېده او ويې فرمايل :ستا په عزت مې دې قسم وي هيڅوک به يې په اړه نه اوري مګر دا چې ورته به ننوځي .نو امر يې وکړ چې په سختو کارونو سره دې وپوښل شي، نو ويې فرمايل :ورشه او ورته وګوره او هغه څه ته چې ما يې د خاوندانو لپاره چمتو کړي دي، نو هغه ورته وکتل، ګوري چې په سختو کارونو سره پوښل شوی دی، نو ويې فرمايل :ستا په عزت مې دې قسم وي زه ووېريدم چې هيڅوک به ورته داخل نه شي .ويې فرمايل :لاړ شه او اور ته وګوره او هغه څه ته چې ما يې د خاوندانو لپاره چمتو کړي دي .هغه ورته وکتل، ګوري چې يو د بل له پاسه سپريږي)يعنې د اور لمبې يو پر بل د پاسه کيږي (نو راوګرځېده او ويې ويل :زما دې ستا په عزت قسم وي چې هيڅوک به ورته داخل نه شي .نو امر يې وکړ او په شهوتونو وپوښل شو، نو ويې فرمايل :وګرځه او ورته وګوره .نو ورته يې وکتل؛ ګوري چې په شهوتونو سره پوښل شوی دی، نو راوګرځېده او ويې فرمايل :زما دې ستا په عزت قسم وي، يقينا زه ووېريدم چې هيڅوک به ترې خلاص نه شي مګر دا چې ور داخل به شي.«

[حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې کله الله تعالی جنت او دوزخ پيدا کړل نو جبرائيل عليه السلام ته يې وويل :جنت ته لاړ شه او هغه ته وګوره، نو هغه لاړ او هغه ته يې وکتل او بيا بيرته راغی، جبريل وويل :اې ربه ستا په عزت مې دې قسم وي هيڅوک به يې په اړه نه اوري او نه د هغه څه په اړه چې په دې جنت کې له نعمتونو، عزتونو او ښېګڼو څخه دي مګر دا چې خوښ به ګڼي چې ورداخل شي او د هغه لپاره عمل وکړي .بيا الله تعالی جنت په سختيو او مشکلاتو سره وپوښه چې هغه د اوامرو پر ځای کول او له

نواهیو څخه ځان ساتل دي، نو څوک چې جنت ته د ننوتلو اراده ولري باید له هغو سختیو څخه تېر شي .وروسته له هغه چې الله جل جلاله جنت په سختیو سره وپوښه، نو جبریل ته یې وفرمایل !لاړ شه او جنت ته وګوره، نو هغه لاړ او هغه ته یې وکتل، بیا راغی او ویې ویل :اې ربه، ستا په عزت مې دې قسم وي، زه ویره لرم چې هیڅوک به هغه ته د هغه په لاره کې د سختیو له امله داخل نشي .او کله چې الله تعالی اور پیدا کړ نو ویې ویل :اې جبرائیله !لاړ شه او هغه وګوره، نو هغه لاړ او ویې لیده، بیا راغی او جبرائیل علیه السلام ووېل :اې ربه !ستا په جلال مې دې قسم وي چې هیڅوک به یې د هغه عذاب، ستونزو او ربړونو په اړه نه اوري مګر دا چې له ننوتلو څخه به یې کرکه وکړي او له اسبابو څخه به یې ځان وژغوري .بیا الله جل جلاله اور پټ کړ او د ورتګ لاره یې په شهوتونو او لذتونو سره وګرځوله ، بیا یې ووېل :اې جبرائیل !ورشه او ورته وګوره، نو جبرائیل لاړ او ورته یې وکتل، بیا راغی او ویې وېیل :اې ربه !ستا په عزت مې دې قسم وي زه ووېرېدم او ،اندېښنه راسره پیدا شوه چې د هغه شهوتونو او خوندونو له امله چې ترې چاپېره شوي دي هیڅوک به ترې خلاصی ونه مومي؛

د حدیث له ګټو څخه:

1. پدې ایمان درلودل چې جنت او دوزخ همدا اوس شتون لري.
2. په غیبو ایمان درلودل فرض دي او په هر هغه څه چې د الله تعالی او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم له لورې راغلي وي.
3. په مصیبتونو د صبر کولو اهمیت، ځکه دا هغه لاره ده چې جنت ته رسوونکې ده.
4. له حرامو څخه د ځان ساتلو ارزښت، ځکه چې - حرام - اور ته د رسېدو لار ده.
5. په سختیو سره د جنت پوښل او په خواهشاتو سره د دوزخ پوښل په دنیوي ژوند کې د امتحان او ارزونې غوښتنه ده.
6. د جنت لاره سخته ده، له ایمان سره صبر او کړاو ته اړتیا لري او د دوزخ لاره په دې دنیا کې له لذتونو او خواهشاتو ډکه ده.

(65034)

(72) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ**»، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنْ كَانَتْ لَكَافِيَةً. قَالَ: «**فُضِّلَتْ عَلَيْهِنَّ بِتِسْعَةٍ وَسِتِّينَ جُزْءًا كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا**». [صحيح] - [متفق عليه]

(72) – له ابو هريره ـ رضي الله عنه ـ څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي» :نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ«، قِيلَ :يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنْ كَانَتْ لَكَافِيَةً. قَالَ»: فُضِّلَتْ عَلَيْهِنَّ بِتِسْعَةٍ وَسِتِّينَ جُزْءًا كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا. ستاسو اور د جهنم د اور له اويا برخو څخه يوه برخه ده "وويل شو :اې د الله رسوله» که څه هم ـ د دنيا اور د خلکو د تعذيب لپاره ـ بسنه کوله !هغه وفرمايل :د آخرت اور ته د دنيا د اور په پرتله نهه شپېته درجې زيات تودوالی ورکړل شوی دی، چې هره درجه يې په تودوالي کې د دنيا د اور په څېر ده». [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم خبر ورکوي چې د دنيا اور د جهنم د اور له اويا برخو څخه يوه برخه ده، د آخرت اور د دنيا د اور د تودوخې په پرتله نهه شپېته درجې زياتوالی لري چې هره درجه يې د دنيا د اور له تودوخې سره برابره ده .نو وويل شو :اې د الله رسوله :که څه هم د آخرت اور؛ دوزخ ته د داخلېدونکو د تعذيب لپاره بسنه کوله !نو ويې فرمايل :د جهنم اور ته د دنيا د اور په پرتله نهه شپېته درجې زياته تودوخه ورکړل شوې چې هره درجه يې په تودوخه کې د دنيا د اور په اندازه ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اور په اړه خبرداری؛ تر څو خلک له هغو کړنو څخه ډډه وکړي چې اور ته د تللو لامل ګرځي.
2. د دوزخ د اور عظمت، عذاب او د هغې د تودوخې شدت.

(65036)

(73) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «يَقْبِضُ اللَّهُ الأَرْضَ، وَيَطْوِي السَّمَوَاتِ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا المَلِكُ، أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(73) – له ابوهريره ـرضي الله عنهـ څخه روايت دی وايي چې: ما له رسول الله ـصلى الله عليه وسلمـ څخه اوريدلي دي چې ويل يې» :يَقْبِضُ اللَّهُ الأَرْضَ، وَيَطْوِي السَّمَوَاتِ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا المَلِكُ، أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ.«
الله جل جلاله به ځمکه په خپله قبضه کې ونيسي، او اسمانونه به په ښي لاس کې نچه» «کړي، بيا به وفرمايي :زه پادشاه يم، چیرته دي د ځمکې پادشاهان. [صحيح]- متفق عليه]
دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې د قيامت په ورځ به الله جل جلاله ځمکه ونيسي او راغونډه به يې کړي، او اسمانونه به په خپل ښي لاس کې نچه کړي او بيا د بل د پاسه به يې راتاو کړي او لرې به يې کړي او له منځه به يې يوسي، بيا به وفرمايي :زه پادشاه يم، چیرته دي د ځمکې پادشاهان؟!

د حديث له ګټو څخه:

1. دا په ياد لرل چې د الله جل جلاله پادشاهي تلپاتې ده او د نورو خلکو سلطنتونه له منځه تلونکي دي.
2. د الله جل جلاله عظمت، د هغه د قدرت لوی والی، د هغه د واک او سلطنت بشپړتيا

(65028)

(74) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ المُؤمنينَ رضي الله عنها قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَدْ سَتَرْتُ سَهْوَةً لِي بِقِرَامٍ فِيهِ تَمَاثِيلُ، فَلَمَّا رَآهُ هَتَكَهُ وَتَلَوَّنَ وَجْهُهُ وَقَالَ: «**يَا عَائِشَةُ، أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللهِ**» قَالَتْ عَائِشَةُ: «**فَقَطَعْنَاهُ فَجَعَلْنَا مِنْهُ وِسَادَةً أَوْ وِسَادَتَيْنِ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(74) – له ام المؤمنين عائشي رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم په داسي حال کې راغی چې ما د خپلو کاليو صندق په يوې تکي سره پوښلی و چې انځورونه پکې وو، نو کله يې چې وليده بده يې وګڼله، رنګ يې تغير شو او ويې فرمايل» :يَا عَائِشَةُ، أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللهِ «»**ای عائشې د قيامت په ورځ به تر ټولو سخت عذاب هغه چاته ورکول کيږي چې د الله جل جلاله مخلوقات انځوروي**« عائشي وويل :نو هغه تکه)ټوکر (مو څېرې کړ او يو يا دوه «بالښتونه مو ترې جوړ کړل». [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په خپل کور کې عاېشې رضي الله عنها ته ورغی نو په داسي حال کې يې وليده چې هغې خپل هغه صندق چې کالي پکې ايښودل کيږي په داسي يوه ټوټه پوښلی و چې د ذی روحه شيانو انځورونه پکې و، نو د الله لپاره غصه شو، رنګ يې بدل شو، او ويې فرمايل :د قيامت په ورځ به تر ټولو زيات عذاب د هغو خلکو وي چې په انځورګری کې د الله جل جلاله مخلوقات انځوروي .عاېشه وايي :نو يو يا دوه بالښتونه مو ترې جوړ کړل.

د حديث له ګټو څخه:

1. سم د لاسه بايد د بدی مخنيوی وشي او سستي پکې ونه شي، مګر دا چې لوی فساد ترې جوړيږي.
2. د ګناه لوی والي ته په ليدو يې د قيامت په ورځ عذاب توپير لري
3. د ژونديو شيانو انځورول له کبيره ګناهونو څخه يوه ده
4. د انځور اخيستلو د ممانعت له حکمتونو څخه يو دا دی چې د الله تعالى له مخلوقاتو سره پکې ورته والی رامنځته کيږي، برابره خبره ده که د انځورګر اراده د تشبيه رامنځته کول وي او يا نه.

5. په شريعت کې د مال په ساتنې ټينګار، چې له ګټلو وروسته په حرامو کې ونه کارول شي.

6. د ذی روحه شیانو د انځورولو ممانعت که په هره بڼه وي، که څه هم دا کار د حرفې يا مسلک له مخې وي.

(5931)

(75) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمُ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا، فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ، وَيَقْتُلَ الخِنْزِيرَ، وَيَضَعَ الجِزْيَةَ، وَيَفِيضَ المَالُ حَتَّى لاَ يَقْبَلَهُ أَحَدٌ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(75) – **له أبوهريرة رضي الله عنه څخه روايت دي وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا، فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ، وَيَقْتُلَ الخِنْزِيرَ، وَيَضَعَ الجِزْيَةَ، وَيَفِيضَ المَالُ حَتَّى لاَ يَقْبَلَهُ أَحَدٌ.« قسم په هغه ذات چې زما روح د هغه په لاس کې دی، نږدې ده چې په تاسو کې به عيسې زوی د مريمې په عدالت قايمولو سره راښکته شي، صليب به مات کړي او خنزير به ووژني، جزيه به وتاکي، او مال به دومره پراخه شي چې هېڅوک به يې)د صدقې په حيث(نه قبلوي».** [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه قسم يادوي چې د عيسى عليه السلام د راکوزېدو وخت نږدې شوی دی تر څو خلکو کې د محمدي شريعت په رڼا کې په عدل فيصله وکړي .او دا چې دی به هغه صليب ماتوي چې مسيحيان يې درناوی کوي .او دا چې عيسى عليه السلام به خنزير وژني .او دا چې هغه عليه السلام به جزيه رد‌وي، او ټول خلک به اړباسي تر څو په اسلام کې داخل شي .او دا چې مال به دومره زيات شي چې د زياتوالي له امله به يې هېڅوک نه اخلي؛ د ډېر والي له وجې، او هر څوک به په هغه څه به بې نيازه وي چې په لاس کې يې لري، او دا چې پرلپسې برکتونه او خيراتونه به نازل شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په وروستۍ زمانه کې د عيسى عليه السلام د راکوزېدلو ثبوت، او دا چې د هغه راکوزېدل د قيامت له نښانو څخه ده.
2. نور شريعتونه د رسول الله صلى الله عليه وسلم شريعت نه منسوخوي.
3. په اخره زمانه کې په مال کې د برکتونو نازلېدل، په داسې حال کې چې خلک به ترې ډډه کوي.
4. د اسلامي دين په باقي پاتې کېدو سره زيرى، چې عيسى عليه السلام به پرې په اخره زمانه کې فيصلې کوي.

(65025)

(76) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَمِّهِ: «قُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، أَشْهَدُ لَكَ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ»، قَالَ: لَوْلَا أَنْ تُعَيِّرَنِي قُرَيْشٌ، يَقُولُونَ: إِنَّمَا حَمَلَهُ عَلَى ذَلِكَ الْجَزَعُ لَأَقْرَرْتُ بِهَا عَيْنَكَ. فَأَنْزَلَ اللهُ: {إِنَّكَ لا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ} [القصص: 56]. [صحيح] - [رواه مسلم]

(76) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی چې وايي: **قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَمِّهِ» :قُلْ :لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، أَشْهَدُ لَكَ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ«، قَالَ :لَوْلَا أَنْ تُعَيِّرَنِي قُرَيْشٌ، يَقُولُونَ :إِنَّمَا حَمَلَهُ عَلَى ذَلِكَ الْجَزَعُ لَأَقْرَرْتُ بِهَا عَيْنَكَ .فَأَنْزَلَ اللهُ} :إِنَّكَ لا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ [}القصص: 56]**
رسول الله صلى الله عليه وسلم خپل کاکا ته وويل :) **»لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ (ووايه، زه به درته د الله تعالى په وړاندې د قيامت په ورځ ګواهي ورکړم«**، وايي :که چېرته قريشو پېغور نه راکاوه او نه يې ويل :چې سختۍ - د مرګ وېرې او کمزورۍ - دې کار ته اړ وېسته نو ستا سترګې به مې پدې سره يخې کړې وې، نو الله تعالى دا آيت نازل کړ} :إِنَّكَ لا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ] {القصص: 56 .]يعني :بېشکه ته هدايت نشې کولی هغه چا ته چې ته يې خوښوې، او لېکن الله هدايت ورکوي چا ته چې وغواړي او هغه ښه عالم دی په هدايت موندونکو باندې) [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم له خپل تره ابو طالب څخه په داسې حال کې چې د مرګ په سختيو کې و، وغوښتل چې) :لا اله الا الله (ووايي تر څو ورته د قيامت په ورځ شفاعت وکړي، او په اسلام يې ګواهي ورکړي، هغه د شهادت له کلمې څخه لدې وېرې انکار وکړ چې قريش به يې وکنځي او په اړه به يې ووايي چې :هغه د مرګ او کمزورۍ له وېرې اسلام راوړ !نو نبي صلى الله عليه وسلم ته يې وويل :که چېرته داسې نه وای نو خامخا به مې د شهادت په ويلو سره ستا سترګې يخې کړې وې، او ته به مې ستا مراد ته رسولی وی تر دې چې ته راضي شې !نو الله تعالى هغه آيت نازل کړ چې پدې دلالت کوي چې پيغمبر صلى الله عليه وسلم اسلام ته د توفيق د هدايت واک نه لري، بلکې الله تعالى يوازې هغه ذات دی چې د توفيق هدايت چاته ور په برخه کوي، او پيغمبر صلى الله عليه وسلم خلک په دلالت، بيان، لارښوونې او بلنې سره خلک نيغې لارې ته رابلي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د خلکو د خبرو له وېرې حق نه پرېښودل کيږي.
2. نبي صلى الله عليه وسلم يوازې د لارښوونې د هدايت واک لري نه د توفيق د هدايت.
3. د ناروغ کافر د پوښتنې روا والی، تر څو اسلام ته راوبلل شي.
4. په هر حالت کې د الله لارې ته په رابللو د رسول الله صلى الله عليه وسلم ټينګار.

(65069)

(77) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضي الله عنهما قَالَ: قالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ، مَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنَ اللَّبَنِ، وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ المِسْكِ، وَكِيزَانُهُ كَنُجُومِ السَّمَاءِ، مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلاَ يَظْمَأُ أَبَدًا**». [صحيح] - [متفق عليه]

(77) – له عبد الله بن عمرو رضی الله عنهما څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي»: حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ، مَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنَ اللَّبَنِ، وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ المِسْكِ، وَكِيزَانُهُ كَنُجُومِ السَّمَاءِ، مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلاَ يَظْمَأُ أَبَدًا».
زما حوض د يوې مياشتې واټن - په اندازه اوږد او پراخ - دی، اوبه يې د شېدو څخه سپينې" دي، او بوی يې له مشکو څخه غوره دی، جامونه يې د اسمان د ستورو په څېر دي، څوک چې له هغې څخه وڅښي هېڅکله به تږی نشي". [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې د قيامت په ورځ به د ده لپاره يو حوض وي چې اوږدوالی به يې د يوې مياشتې واټن په اندازه وي او عرض به يې هم همدارنګه وي .او دا چې اوبه به يې په سپين والي کې له شېدو ډېرې سپينې وي، او دا چې بوی به يې پاکيزه او د مشکو له بوی څخه ډېر غوره وي، او د هغه جامونه به په زياتوالي کې لکه د آسمان د ستورو په څېر وي، چا چې په هغو کوزو له حوض څخه څښاک وکړ نو هېڅکله به تږی نه شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د پيغمبر صلی الله علیه وسلم حوض د اوبو له یو لوی ډنډ څخه عبارت دی چې د قيامت په ورځ به يې له امتيانو څخه مؤمنان ورځي.
2. د هغه چا لپاره د نعمت لاسته راوړل چې له حوض څخه څښاک وکړي نو هيڅکله به تږی نه شي.

(65030)

(78) – عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**يُؤْتَى بِالْمَوْتِ كَهَيْئَةِ كَبْشٍ أَمْلَحَ، فَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا أَهْلَ الجَنَّةِ، فَيَشْرَئِبُّونَ وَيَنْظُرُونَ، فَيَقُولُ: هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، هَذَا المَوْتُ، وَكُلُّهُمْ قَدْ رَآهُ، ثُمَّ يُنَادِي: يَا أَهْلَ النَّارِ، فَيَشْرَئِبُّونَ وَيَنْظُرُونَ، فَيَقُولُ: وهَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، هَذَا المَوْتُ، وَكُلُّهُمْ قَدْ رَآهُ، فَيُذْبَحُ ثُمَّ يَقُولُ: يَا أَهْلَ الجَنَّةِ خُلُودٌ فَلاَ مَوْتَ، وَيَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ فَلاَ مَوْتَ، ثُمَّ قَرَأَ: {وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ} [مريم: 39]، وَهَؤُلاَءِ فِي غَفْلَةٍ أَهْلُ الدُّنْيَا {وَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ} [مريم: 39]**». [صحيح] - [متفق عليه]

(78) – له ابو سعيد الخدري رضی الله عنه څخه روایت دی وايي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :يُؤْتَى بِالْمَوْتِ كَهَيْئَةِ كَبْشٍ أَمْلَحَ، فَيُنَادِي مُنَادٍ :يَا أَهْلَ الجَنَّةِ فَيَشْرَئِبُّونَ وَيَنْظُرُونَ، فَيَقُولُ :هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا؟ فَيَقُولُونَ :نَعَمْ، هَذَا المَوْتُ، وَكُلُّهُمْ قَدْ رَآهُ، ثُمَّ يُنَادِي :يَا أَهْلَ النَّارِ، فَيَشْرَئِبُّونَ وَيَنْظُرُونَ، فَيَقُولُ :وهَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا؟ فَيَقُولُونَ :نَعَمْ، هَذَا المَوْتُ، وَكُلُّهُمْ قَدْ رَآهُ، فَيُذْبَحُ ثُمَّ يَقُولُ :يَا أَهْلَ الجَنَّةِ خُلُودٌ فَلاَ مَوْتَ، وَيَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ فَلاَ مَوْتَ، ثُمَّ قَرَأَ} :وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ] {مريم :39[، وَهَؤُلاَءِ فِي غَفْلَةٍ« أَهْلُ الدُّنْيَا }وَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ] {مريم :39[. "مرګ به د یو برګ پسه په څېر راوستل شي، یو اواز کوونکی به غږ وکړي :اې جنتیانو، دوی به غړی او سرونه راپورته کړي او ګوري به، وبه وایي :آیا تاسو دا پېژنئ؟ هغوی به ووايي :هو، دا مرګ دی، پداسي حال کې چې ټولو مخکې لیدلی و، بیا به آواز وکړي اې دوزخیانو، نو غړی او سرونه به راپورته کړي او ګوري به، وبه وايي :او آیا تاسو دا پېژنئ؟ هغوی به ووايي :هو، دا مرګ دی، په داسې حال کې چې ټولو مخکې لیدلی و، نو حلال به کړای شي، بیا به ووایي :اې جنتیانو، تلپاتې اوسئ؛ مرګ نشته، او اې دوزخیانو تلپاتې اوسئ مرګ نشته، بیا یې - دا آیت - ولوست} :وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ] {مريم :39 [او ته دوی د حسرت)او ارمان (له ورځې نه ووېروه کله چې به کار فیصله کړی شي، حال دا چې دوی)اوس (په غفلت کې دي، او دوی د دنیا خلک په غفلت کې دي }وَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ} او دوی ایمان نه راوړي». [صحيح]- متفق علیه دی (بخاري [(اومسلم دواړو روایت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې د قیامت په ورځ به مرګ داسې راوستل شي لکه د پسه په څېر چې سپین او تور وي .نو غږ به وکړای شي :اې د جنت

خاوندانو !دوی به خپلې غاړې او څټونه راوږده کړي او سرونه به راپورته کړي او ګوري به، نو ورته به ووايي :آيا دا پيژنئ؟ هغوی به ووايي :هو، دا مرګ دی، پداسې حال کې چې ټولو ليدلی او پېژندلی دی .بيا به آواز کوونکی آواز وکړي :اې د اور خاوندانو، نو څټونه او غړی به راوږدې کړي، سرونه به راپورته کړي او ګوري به، او و به ووايي :آيا دا پيژنئ؟ هغوی به ووايي :هو، دا مرګ دی، پداسې حال کې چې ټولو مخکې ليدلی و؛ نو حلال به کړای شي، بيا به آواز کوونکی ووايي :اې د جنت اوسېدونکو، د تل لپاره ژوندي - اوسئ، مرګ نشته، او ای دوزخيانو، د تل لپاره ژوندي اوسئ، مرګ نشته .دا - وينا مؤمنانو ته په نعمتونو او کافرانو ته په عذاب کې د زياتوالي له امله کيږي .بيا رسول الله صلی الله عليه وسلم دا آيت ولوست} :وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لا يُؤْمِنُونَ] {مريم :39]

او ته دوی د حسرت)او ارمان (له ورځې نه ووېروه کله چې به کار فيصله کړی شي، حال دا چې دوی)په غفلت کې دي او دوی ايمان نه راوړي (نو د قيامت په ورځ به د جنتيانو او دوزخيانو تر منځ جلاوالی راوستل شي او هر يو به خپل ځای ته د تل لپاره ورننوځي .نو بدي کوونکی به په نيکی نه کولو پښيمانه شي او کوتاهي کوونکی به هم پښېمانه شي چې ولې يې ښه عملونه زيات ندي کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په آخرت کې د انسان برخليک په جنت يا دوزخ کې ابديت دی.
2. د قيامت د ورځې د وحشت په اړه سخت خبرداری او دا چې د پښېمانتيا او افسوس ورځ ده.
3. د جنتيانو د تلپاتې خوښی او دوزخيانو د تل پاتې غم بيان.

(65035)

(79) – عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: إنه سمع نبي الله صلى الله عليه وسلم يقول:
«لَو أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ، لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ، تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا».
[صحيح] - [رواه الترمذي وابن ماجه وأحمد]

(79) – له عمر بن الخطاب رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې هغه له پيغمبر صلی الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي چې وييل يې» :لَو أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ، لَرَزَقَكُمْ «كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ، تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا. که چېرته تاسو په الله تعالی په حقه سره توکل وکړئ، نو داسې روزي به درکړي لکه» - څرنګه يې چې يو مرغه)الوتونکي (ته ورکوي، چې سهار مهال خالي نس - له ځالي وځي او ماښام مهال بېرته په ډک نس سره - خپلې ځالې ته - راګرځي. [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم پر مونږ ټينګار کوي چې د دنيا او دين په چارو کې د ګټې د لاسته راوړلو او ضرر دفع کولو لپاره پر الله جل جلاله توکل وکړو، ځکه چې له هغه پاک ذات پرته بل څوک د ورکړې، منع کولو، ضرر او يا ګټې رسولو واک نه لري. او دا چې په الله تعالی له ريښتوني باور سره هغه اسباب وکاروو چې ګټې راجلبوي او ضرر دفع کوي، نو کله چې مونږ دا کار وکړو الله تعالی به مونږ ته داسې روزي راکړي لکه هغه مرغانو ته يې چې ورکوي چې سهار وختي وږي وځي او بېګا مهال بېرته ډکې خېټې راګرځي، د الوتونکو دا کار د رزق د پلټنې پسې د اسبابو کارولو يو ډول دی، پرته له دې چې سستي او تمبلي وکړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د توکل فضيلت او دا چې دا يو له هغو لويو اسبابو څخه دی چې رزق پرې لاسته راوړل کيږي.
2. توکل د اسبابو له کارولو سره په ټکر کې عمل ندی، ځکه هغه وفرمايل چې ريښتينی توکل د رزق په لټه کې له سهار او بېګا وتلو سره په ټکر کې عمل ندی.
3. د زړه اعمالو ته د شريعت پاملرنه؛ ځکه چې توکل يو قلبي عمل دی.
4. يوازې له اسبابو سره تړاو ساتل په دين کې نيمګړتيا ده، او د اسباب کارولو پرېښودل د عقل نيمګړتيا ده.

(4721)

(80) – عَن أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى المَاشِي، وَالمَاشِي عَلَى القَاعِدِ، وَالقَلِيلُ عَلَى الكَثِيرِ».
وَلِلبُخَارِي: «يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الكَبِيرِ، وَالمَارُّ عَلَى القَاعِدِ، وَالقَلِيلُ عَلَى الكَثِيرِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(80) – له ابو هريره ـرضي الله عنه- څخه روايت دی وايي چې رسول الله ـصلى الله عليه وسلم- فرمايلي دي»: يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى المَاشِي، وَالمَاشِي عَلَى القَاعِدِ، وَالقَلِيلُ عَلَى الكَثِيرِ«.
.»سپور به په پياده، پياده به په ناست او کم به په ډېرو سلام اچوي« [صحيح]- متفق عليه]
دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خلکو ته د سلام اچولو آداب ورښودلي - چې الفاظ يې ،داسې دي - "السلام عليكم ورحمة الله وبركاته"، نو کوچنی به په لوی، سپور په لاروي .لاروی به په ناست او لږ شمېر به په ډېرو سلام اچوي

د حديث له ګټو څخه:

1. په هغه ډول سلام اچول مستحب دي چې په حديث کې راغلی دی، نو کله چې پياده سوار ته سلام واچاوي او داسې نور چې يادونه يې شوې ده، دا جايز دي، خو د اولی .او افضل خلاف عمل دی
2. په حديث کې د ذکر شوې طريقې سره سم سلام اچول د مينې او يووالي له لاملونو .څخه يو دی
3. که دوی په هغه څه کې مساوي وو چې يادونه يې وشوه، نو غوره يې هغه څوک .دی چې په سلام پيل وکړي
4. .د دې شريعت کمال دا دی چې ټول هغه څه بيانوي چې خلک ورته اړتيا لري
5. .د سلام د آدابو ښوول او هر چا ته د هغه حق ورکول

(4243)

(81) – عن أبي ذر رضي الله عنه: عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا رَوَى عَنِ اللهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَّهُ قَالَ: «**يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي، وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا، فَلَا تَظَالَمُوا، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ أَطْعَمْتُهُ، فَاسْتَطْعِمُونِي أُطْعِمْكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ كَسَوْتُهُ، فَاسْتَكْسُونِي أَكْسُكُمْ، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضَرِّي فَتَضُرُّونِي، وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَتْقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَسَأَلُونِي فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسَانٍ مَسْأَلَتَهُ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْمِخْيَطُ إِذَا أُدْخِلَ الْبَحْرَ، يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أُحْصِيهَا لَكُمْ ثُمَّ أُوَفِّيكُمْ إِيَّاهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدِ اللهَ، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(81) – له ابو ذر رضي الله عنه څخه روايت دی :عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا رَوَى عَنِ اللهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَّهُ قَالَ» :يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي، وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا، فَلَا تَظَالَمُوا، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ أَطْعَمْتُهُ، فَاسْتَطْعِمُونِي أُطْعِمْكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ كَسَوْتُهُ، فَاسْتَكْسُونِي أَكْسُكُمْ، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضَرِّي فَتَضُرُّونِي، وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَتْقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَسَأَلُونِي فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسَانٍ مَسْأَلَتَهُ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْمِخْيَطُ إِذَا أُدْخِلَ الْبَحْرَ، يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أُحْصِيهَا لَكُمْ ثُمَّ أُوَفِّيكُمْ إِيَّاهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدِ اللهَ، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ«.

له پيغمبر – صلى الله عليه وسلم – څخه – په هغه څه کې چې هغه يې له خپل رب څخه روايتوي چې هغه فرمايلي دي :»اې زما بندګانو، ما پر خپل ځان ظلم حرام کړی دی او ستاسو تر منځه مې هم حرام ګرځولی نو يو پر بل ظلم مه کوئ ، اې زما بنده ګانو تاسو ټول ګمراه ياست مګر هغه څوک چې ما ورته هدايت کړی دی، نو زما څخه هدايت وغواړئ زه به تاسو ته هدايت وکړم، اې زما بنده ګانو !تاسو ټول وږي ياست مګر هغه ،څوک چې ما موړ کړی دی، نو زما څخه روزي وغواړئ زه به تاسو ته روزي درکړم اې زما بنده ګانو !تاسو ټول بربنډ ياست مګر هغه څوک چې ما پټ کړی دی، نو زما څخه جامې وغواړئ زه به تاسو پټ کړم، اې زما بنده ګانو تاسو شپه او ورځ ګناهونه کوئ او زه ټول ګناهونه بخښم، نو زما څخه بخښنه وغواړئ زه به تاسو ته بخښنه وکړم، اې زما بنده ګانو !تاسو زما ضرر ته نه شئ رارسيدلی چې ماته ضرر راورسوئ، او نه زما ګټې ته رارسيدلی شئ چې ماته ګټه راورسوئ، اې زما بنده ګانو !که چېرته مخکني او وروستني ستاسو، انسانان او پېريان ستاسو ټول د يو تر ټولو تقوا لرونکي انسان په زړه باندې شي، نو زما په پادشاهۍ کې به هېڅ شی زيات نه شي .اې زما بنده ګانو !که چېرته مخکيني او وروستني ستاسو، انسانان او پېريان ستاسو؛ ټول په يو ميدان کې ودرېږي او زما څخه سوال وکړي او هر يو ته د هغه د غوښتنې مطابق ورکړم؛ نو هېڅ شی به کم نه شي له هغه څه نه چې ما سره دي مګر د ګنډلو د يوې ستنې په اندازه چې په درياب کې وتومبل شي، اې زما بنده ګانو !يقينا دا ستاسو عملونه دي زه يې تاسو ته حسابوم بيا يې تاسو ته درسپارم، نو چا چې خير وموند نو د الله ستاينه دې وکړي او چا چې پرته لدې بل څه وموندل نو يوازې خپل ځان دې ملامته کړي«. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي چې الله تعالی فرمايلي دي چې هغه ظلم پر خپل ځان حرام کړی دی او د خپلو مخلوقاتو تر منځه يې هم ظلم حرام کړی دی نو هېڅوک به پر بل ظلم نه کوي .او دا چې ټول مخلوقات له حق لارې څخه بې لارې دي مګر د الله تعالی په هدايت او توفيق سره، او څوک چې د الله تعالی څخه هدايت وغواړي نو هغه ته توفيق ورکوي او هدايت ورته کوي .او دا چې خلک د الله تعالی په نېز غريب دي او هغه ته په خپلو ټولو اړتياوو کې محتاج دي، او څوک چې له الله څخه وغواړي هغه يې اړتيا پوره کوي او بسنه ورته کوي .دوی د شپې او ورځې ګناهونه کوي، او الله تعالی پرې پرده اچوي او کله چې ترې بنده بخښنه وغواړي نو له ګناهونو څخه يې ورته تېرېږي .او دا چې دوی نشي کولی الله تعالی ته زيان ورسوي او يا ورته د څه شي ګټه ورسوي .او دا چې که دوی د يو تر ټولو پاک زړه لرونکي سړي په څېر پاک وو ، نو د الله په پاچاهۍ کې به د دوی ،تقوی هېڅ زياتوالی نه و راوستی .او که چېرته دوی د يو بد زړي سړي د زړه په څېر وي نو د دوی بې لاريتوب به د هغه له ملکيت څخه هېڅ شی نه و کم کړی، ځکه چې دوی کمزوري او الله تعالی ته محتاج دي، په هر حالت، وخت او ځای کې الله تعالی ته اړتيا لري او هغه ذات بډای او پاک دی .او دا چې که د دوی مخکيني او وروستني د انسانانو او پېريانو په شمول په يوه ځای کې ودرېږي او له الله تعالی څخه وغواړي او هغه هر يو ته هغه څه ورکړي چې هغه يې غواړي، نو دا به له هغه څه څخه هېڅ شی کم نه کړي چې د الله تعالی ،سره دي مګر د يوې ستنې په اندازه چې په درياب کې ډوبه شي او بېرته راووېستل شي .نو درياب په هغې سره هېڅ نه کمېږي، دا د هغه د بشپړ بډايتوب له امله

او دا چې الله پاک د خپلو بندګانو اعمال ساتي او د هغوی لپاره يې حسابوي بيا يې د قيامت په ورځ پوره ورکوي، نو چا چې د خپلو کړنو بدله ښه وموندله د الله ستاينه دې ادا کړي چې د اطاعت توفيق يې ورکړی، او چا چې د خپلو کړنو بدله لدې پرته بل څه وموندله نو له خپل نفس پرته دې بل څوک نه ملامتوي ځکه چې نفس يې ورته په بدۍ امر کاوه او .دی يې تاوان ته مخ کړی و

د حديث له ګټو څخه:

1. دا حديث له هغو حديثونو څخه دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم يې له خپل رب څخه روايتوي، او دې ته قدسي يا الهي حديث ويل کيږي، دا هغه حديث دی چې لفظ او معنا يې دواړه د الله تعالی له لوري دي، پرته لدې چې د قرآن هغه ځانګړتياوي نه لري چې له نورو شيانو څخه يې جلا کوي لکه :په هغه سره عبادت کول، د هغه لپاره .پاکوالی ساتل، ننګونه، اعجاز او داسې نورې ځانګړتياوي چې قرآن کريم يې لري
2. هغه څه چې بندګانو ته د علم او هدايت څخه لاسته راځي، نو هغه د الله تعالی په .هدايت او تعليم سره دي

3. کوم خیر چې بنده ته رسیږي هغه د الله تعالی له فضل څخه دي، او کوم شر چې ورته رسیږي، هغه یې د خپل نفس او خواهشاتو له امله دی.
4. چا چې نیکي وکړه نو هغه د الله په توفیق سره ده، او بدله یې د الله تعالی لخوا فضل دی، نو هغه لره ستاینه ده، او چا چې بدي وکړه، نو یوازې ځان دې ملامته کړي.

(4810)

(82) – عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رضي الله عنهما أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اتَّقُوا الظُّلْمَ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاتَّقُوا الشُّحَّ، فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(82) – له جابر رضي الله عنهما څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي» :اتَّقُوا الظُّلْمَ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاتَّقُوا الشُّحَّ، فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ.«
له ظلم څخه ځان وساتئ، ځکه چې ظلم د قیامت په ورځ تیارې دي او له بخل څخه ځان" وساتئ، ځکه چې بخل له تاسو څخه مخکې خلک هلاک کړي دي، دېته یې اړ ویستلي چې خپلو کې وینې توی کړي او د الله جل جلاله محرمات ځانته حلال وګرځوي". [صحیح]- [مسلم روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د ظلم په اړه خبرداری ورکړ، چې له جملې څخه یې د: خلکو سره ظلم کول، په خپل ځان ظلم کول او د الله تعالی په حق کې ظلم کول دي .او ظلم؛ حقدار ته د حق نه ورکول دي او دا چې ظلم د قیامت په ورځ د ظالمانو لپاره تیارې دي چې له امله به یې له سختیو او وحشتونو سره مخ شي .او له هغه بخل څخه یې منعه وفرمایله چې حرص ورسره مل وي، چې یو ډول یې د مالي حقونو په ادا کولو کې غفلت او په دنیا سخت حرص کول دي .دا ډول ظلم هغه ظلم دی چې زموږ څخه مخکني ملتونه یې تباه کړي دي، اړ یې ویستل چې یو بل ووژني او د الله جل جلاله محرمات ځانته حلال کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د مال لګښت او له ورونو سره خواخوږي د خپلمنځی مینې او ارتباط ټینګېدلو یو لامل دی.
2. بخل د ګناهونو، بد اخلاقی او بدکاریو لامل ګرځي.
3. له مخکنیو امتونو څخه پند اخیستل.

(5787)

(83) – عن أبي موسى رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ، حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ» قَالَ: ثُمَّ قَرَأَ: «{وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ}[هود: 102]» [صحيح] - [متفق عليه]

(83) – له ابو موسی ـ رضي الله عنه ـ څخه روایت دی وایې چې: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي» :إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ، حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ» قَالَ: ثُمَّ قَرَأَ: «}وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ[{هود :102]» بېشکه الله ـ جل جلاله ـ ظالم ته مهلت ورکوي، تر دې چې کله یې راونیسي بیا یې نه پرېږدي» بیا یې)دا آیت (ولوست} :وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ[{هود :102» [«او په شان د دغو)نیولو (نیول د رب ستا دي کله چې هغه کلي ،نیسي، په داسې حال کې چې هغه)کلي (ظالم وي، بېشکه د هغه)الله (نیول ډېر دردوونکي ډېر سخت دي«. [صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم په ګناه، شرک او د خلکو سره د هغوی په حقونو کې په دوامداره توګه له ظلم کولو څخه خبرداری ورکوي، چې یقینا الله جل جلاله ظالم ته مهلت ورکوي، ځنډوي یې، عمر یې اوږدوي او مال یې زیاتوي، نو په سزا ورکولو کې یې بیړه نه کوي، که چېرته یې توبه ونه کړه بیا یې رانیسي او نه یې خوشې کوي او د هغه د ډېر ظلم له مله یې نه پرېږدي.
بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم دا آیت ولوست} :وکذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى وهي ظالمة إن أخذه أليم شديد] {هود :102[، »او په شان د دغو)نیولو (نیول د رب ستا دي کله

چې هغه کلي نیسي، په داسې حال کې چې هغه)کلي (ظالم وي، بېشکه د هغه)الله (نیول ډېر دردوونکي، ډېر سخت دي.».

د حدیث له ګټو څخه:

1. هوښیار سړی باید په توبې ویستلو کې ګړندی اوسي، او کله چې ظلم کوي نو د الله تعالی له مکر څخه دې نه بې پروا کېږي.
2. الله جل جلاله ظالمانو ته مهلت ورکوي او هغوی ته په عذاب ورکولو کې بیړه نه کوي، بلکې په تدریج سره یې رانیسي او کله چې توبه ونه کړي نو بیا یې عذاب دوه چنده کوي.
3. ظلم کول؛ په امتونو باندې د الله جل جلاله د عذاب یو لامل دی.
4. ،کله چې الله جل جلاله یو کلی تباه کوي، نو کېدای شي چې نېکان خلک هم پکې وي نو دوی به د قیامت ورځ له هغه نیک عمل سره راپورته کېږي چې پرې مړه شوي دي او دا چې دوی هم په عذاب سره مړه شوي دي نو دوی ته کوم زیان نه لري.

(5811)

(84) – عن ابن عباس رضي الله عنهما عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ: قَالَ: «إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ، ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ، فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ، إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً». [صحيح] - [متفق عليه]

(84) – له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دی عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ :قَالَ» :إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ، ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ، فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ، إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً.«
له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روايت دی په هغه څه کې چې هغه له خپل رب څخه روايت کوي، فرمايي :»په حقيقت کې الله جل جلاله ښه او بد ليکلي، بيا يې بيان کړي دي، نو چا چې د نيکۍ اراده وکړه خو يې ونه کړه، الله تعالى به د هغه لپاره پوره نيکي وليکي او که چېرته يې اراده وکړه او عمل يې پرې هم وکړ نو الله تعالى به ورته لس نيکۍ تر اوه سوه چنده، او څو چنده زياتې وليکي، او چا چې د بدۍ اراده وکړه خو عمل يې پرې ونه کړ نو الله تعالى به يې ورته د ځان سره پوره نيکي وليکي، خو که چېرته يې د بدۍ اراده وکړه او عملي يې کړه نو الله تعالى به ورته يوه بدي وليکي«. [صحيح]- متفق عليه]
[دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم بيانوي چې الله تعالى نيکۍ او بدۍ اندازه کړي دي، بيا يې دوه ملايکو ته ورښودلي چې څنګه يې وليکي:
نو څوک چې د يو نيک کار اراده، نيت او عزم وکړي، د هغه لپاره يوه نيکي ليکل کيږي اګر که عملي کړي يې هم نه وي، خو که چېرته يې عملي کړه نو هغه ورته لس چنده تر اووه سوه چنده او څو چنده زياتيږي، او زياتوالى په زړه کې د اخلاص او نورو ته ګټې رسوونې او داسې نورو کړنو په اندازه وي.
او څوک چې د کوم بد کار اراده، قصد او عزم وکړي، بيا يې د الله تعالى لپاره پرېږدي، د هغه لپاره نيکي ليکل کيږي، او که چېرته يې لدې امله پرېښوده چې ورځخه په بل کار بوخت شو او د هغه کار اسباب يې هم تر سره نه کړل، نو هيڅ شی ورته نه ليکل کيږي،

او که چېرته يې د ناتوانۍ له امله پرېښود نو د نيت په اساس ورته - ثواب او يا ګناه ليکل کيږي - او که چېرته يې ګناه عملي کړه نو يوازې يوه بدي ورته ليکل کيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په دې امت باندې د الله تعالی د لوی فضل بيانول چې نيکي ورته څو چنده د الله تعالی سره ليکل کيږي او په مقابل کې يې بدي يوازې يوه بدي ليکل کيږي.
2. په اعمالو کې د نيت ارزښت او اغيزه.
3. د الله جل جلاله فضل، مهرباني او احسان چې څوک د نيکۍ اراده وکړي او عملي يې هم نه کړي الله تعالی يې ورته نيکي ليکي.

(4322)

(85) – عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَنُؤَاخَذُ بِمَا عَمِلْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ؟ قَالَ: «مَنْ أَحْسَنَ فِي الْإِسْلَامِ لَمْ يُؤَاخَذْ بِمَا عَمِلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَمَنْ أَسَاءَ فِي الْإِسْلَامِ أُخِذَ بِالْأَوَّلِ وَالْآخِرِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(85) – **له ابن مسعود - رضي الله عنه - څخه روايت دی چې وايي :يو سړي وويل :اې د الله رسوله، آيا د جاهليت په کړنو سره نيول کيږو؟ هغه وفرمايل» :مَنْ أَحْسَنَ فِي الْإِسْلَامِ لَمْ يُؤَاخَذْ بِمَا عَمِلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَمَنْ أَسَاءَ فِي الْإِسْلَامِ أُخِذَ بِالْأَوَّلِ وَالْآخِرِ«. چاچې په اسلام کې نيکي وکړه نو د جاهليت په کړنو نه نيول کيږي، او چا چې په اسلام« کې بدی وکړي نو په لومړی او دويمې دواړو سره نيول کيږي«.** [صحيح] - (متفق عليه دی [بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی])

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم په اسلام کې د داخلېدو فضيلت بيانوي، او دا چې چا اسلام قبول کړ او ښه مسلمان شو او صادق او رښتينی و؛ نو د جاهليت په زمانه کې د ګناهونو حساب به ورسره نه کيږي، او چا چې په اسلام کې بدي وکړه؛ چې منافق و يا له خپل دين څخه مرتد شو؛ نو له هغه سره به د هغو عملونو حساب وشي چې په کفر کې يې کړي دي او هغه چې په اسلام کې يې له - بدو عملونو - څخه کړي دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. هغه عملونو ته د صحابه کرامو - رضوان الله علیهم - پاملرنه او ورڅخه یې وېره چې د جاهلیت په وخت کې ترې صادر شوي دي.
2. په اسلام ثابت پاتې کېدلو باندې ټینګار.
3. په اسلام کې د داخلېدو فضیلت او دا چې د پخوانیو عملونو کفاره ده.
4. مرتد او منافق سره به د هر هغه عمل حساب کیږي چې د جاهلیت پر مهال یې تر سره کړي او د هرې هغې ګناه چې په اسلام کې یې کړي دي.

(65002)

(86) – عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: أَنَّ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الشِّرْكِ، كَانُوا قَدْ قَتَلُوا وَأَكْثَرُوا، وَزَنَوْا وَأَكْثَرُوا، فَأَتَوْا مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: إِنَّ الَّذِي تَقُولُ وَتَدْعُو إِلَيْهِ لَحَسَنٌ، لَوْ تُخْبِرُنَا أَنَّ لِمَا عَمِلْنَا كَفَّارَةً، فَنَزَلَ {وَالَّذِينَ لا يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلا بِالْحَقِّ وَلا يَزْنُونَ}[الفرقان: 68]، وَنَزَلَت: {قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ} [الزمر: 53]. [صحيح] - [متفق عليه]

(86) – له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دی :أَنَّ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الشِّرْكِ، كَانُوا قَدْ قَتَلُوا وَأَكْثَرُوا، وَزَنَوْا وَأَكْثَرُوا، فَأَتَوْا مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا :إِنَّ الَّذِي تَقُولُ وَتَدْعُو إِلَيْهِ لَحَسَنٌ، لَوْ تُخْبِرُنَا أَنَّ لِمَا عَمِلْنَا كَفَّارَةً، فَنَزَلَ }وَالَّذِينَ لا يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلا بِالْحَقِّ وَلا يَزْنُونَ]{الفرقان :68[، وَنَزَلَت{ :قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ] {الزمر :53]. دا چې ځينو مشرکانو زيات وژل کړي وو، زناکاني يې زياتې کړې وې، نو دوی محمد صلی الله عليه وسلم ته راغلل، او ويې وويل : :په حقيقت کې، هغه څه چې تاسو يې وايئ او بلنه ورته کوئ ډېر ښه به وي که تاسو موږ ته وواياست چې آيا د هغه څه لپاره کفاره شته چې مونږ کړي دي نو دا آيت نازل شو }وَالَّذِينَ لا يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلا بِالْحَقِّ وَلا يَزْنُونَ] {الفرقان :68 [-)يعني او د رحمن ذات بنده ګان هغه دي (چې له الله سره بل معبود نه بلي او هغه نفس چې الله حرام کړی وي؛ ناحقه نه :قتلوي او زنا نه کوي) (نو دوی ته به د لوړو مانيو بدله ورکړلی شي (او دا آيت نازل شو {قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ] {الزمر :53 .[ته)دوی (ته ووايه :اې زما هغو بنده ګانو چې په خپلو ځانونو يې زياتی کړې دی !تاسو د الله له رحمت نه مه نا اميده کيږئ،]الزمر :۵۳[[صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو [(روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم ته له مشرکانو څخه ځينې خلک راغلل، پداسې حال کې :چې زيات قتلونه او زناکاني يې کړې وې، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم ته يې وويل هغه څه چې ته ورته له اسلامي لارښوونو څخه بلنه ورکوې ښه کار دی، خو د هغه شرک او لويو ګناهونو له امله به زمونږ برخليک څنګه شي چې مونږ يکې لوېدلي يو، نو آيا)زمونږ لپاره (کومه بخښنه شته؟

،نو دا دوه آيتونه نازل شول :چې الله تعالی يې په ترڅ کې د هغو خلکو توبه قبوله کړه سره لدې چې زيات او لوی ګناهونه يې کړې وو، او که داسې نه وای شوي نو په خپل کفر او سرکشۍ کې به وړاندې تللي وو او هېڅکله به پدې دين کې نه وو داخل شوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اسلام فضيلت او عظمت او دا چې هغه مخکني ګناهونه له منځه وړي.
2. پر بندګانو د الله تعالی د مهربانۍ، ببښنې او عفوې پراخوالی.
3. د شرک حراموالی، په ناحقه د نفس د وژلو حراموالی، د زنا حراموالی، او هغه چاته ګواښ چې دا ګناهونه کوي.
4. ريښتينې توبه چې اخلاص او نېک عملونه ورسره وي د ټولو لويو ګناهونو لپاره کفاره ګرځي، چې پدې کې په الله تعالی کافرېدل هم شامل دي.
5. د الله تعالی له رحمت څخه د نا اميدۍ او ناهيلي کېدو حراموالی

(65071)

(87) – عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ أَشْيَاءَ كُنْتُ أَتَحَنَّثُ بِهَا فِي الجَاهِلِيَّةِ مِنْ صَدَقَةٍ أَوْ عَتَاقَةٍ، وَصِلَةِ رَحِمٍ، فَهَلْ فِيهَا مِنْ أَجْرٍ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَسْلَمْتَ عَلَى مَا سَلَفَ مِنْ خَيْرٍ». [صحيح] - [متفق عليه]

(87) – له حکیم بن حزام رضی الله عنه څخه روایت دی چې فرمایي: قُلْتُ :يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ أَشْيَاءَ كُنْتُ أَتَحَنَّثُ بِهَا فِي الجَاهِلِيَّةِ مِنْ صَدَقَةٍ أَوْ عَتَاقَةٍ، وَصِلَةِ رَحِمٍ، فَهَلْ فِيهَا مِنْ أَجْرٍ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»: أَسْلَمْتَ عَلَى مَا سَلَفَ مِنْ خَيْرٍ». ما وویل :اې د الله رسوله، ماته د هغو کارونو په اړه خبر راکړه چې ما به پرې جاهلیت کې عبادت کاوه لکه :صدقه، د مریانو ازادول او صله رحمي، نو آیا په هغې څه اجر شته؟ نو نبي صلی الله علیه وسلم وفرمایل :داسي مهال دې اسلام راوړی چې مخکي دې ترې ښه کارونه کړي دي». [صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې که کافر مسلمان شي نو هغه ته به د هغو نیکو عملونو ثواب ورکول کیږي چې د جاهلیت په زمانه کې یې له اسلام څخه وړاندې کړي دي، لکه صدقه ورکول، د غلامانو ازادول او صله رحمي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. که چیرته یو څوک د کفر په حالت کې مړ شي نو هغه ته د هغو نېکو عملونو ثواب نه ورکول کیږي چې په دنیا کې یې کړي دي.

(65016)

(88) – عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ مُؤْمِنًا حَسَنَةً، يُعْطَى بِهَا فِي الدُّنْيَا وَيُجْزَى بِهَا فِي الْآخِرَةِ، وَأَمَّا الْكَافِرُ فَيُطْعَمُ بِحَسَنَاتِ مَا عَمِلَ بِهَا لِلَّهِ فِي الدُّنْيَا، حَتَّى إِذَا أَفْضَى إِلَى الْآخِرَةِ، لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَةٌ يُجْزَى بِهَا». [صحيح] - [رواه مسلم]

(88) – له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روايت دی، چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :إِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ مُؤْمِنًا حَسَنَةً، يُعْطَى بِهَا فِي الدُّنْيَا وَيُجْزَى بِهَا فِي الْآخِرَةِ وَأَمَّا الْكَافِرُ فَيُطْعَمُ بِحَسَنَاتِ مَا عَمِلَ بِهَا لِلَّهِ فِي الدُّنْيَا، حَتَّى إِذَا أَفْضَى إِلَى الْآخِرَةِ، لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَةٌ يُجْزَى بِهَا«.
الله تعالی په مؤمن باندې په نيکی کې ظلم نه کوي، په دنيا کې پرې بدله ورکوي او په آخرت کې پرې هم بدله ورکوي ، او کافر ته په هغې نيکی سره خواړه ورکوي چې په دې دنيا کې يې د الله لپاره کړي وي، تر دې چې کله آخرت ته لاړ شي، نو داسې کوم نيک عمل به نه لري چې بدله يې ورکړل شي«. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم په مومنانو باندې د الله تعالی فضل او کافرانو سره د هغه د عدالت لويې څرګندوي .د مؤمن لپاره د هغه د نيک عمل اجر نه کميږي؛ بلکې هغه ته په دنيا کې هم د هغه د اطاعت په بدل کې نيکي ورکول کيږي، د هغې بدلې سربېره چې په آخرت کې ورته ذخيره کيږي؛ او کېدای شي چې ټوله بدله ورته د آخرت لپاره وساتل شي .او کافر چې دی، نو هغه ته الله تعالی په دنيا کې د هغه د نېکو اعمالو په بدل کې بدله ورکوي، تر دې چې کله آخرت ته لاړ شي نو ثواب به نه لري چې بدله يې ورکړل شي؛ ځکه هغه نېک عمل چې خاوند ته يې په دنيا او آخرت کې ګټه رسوي شرط يې دا دی چې کوونکی به يې مؤمن وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. دا چې څوک په کفر مړ شو نو عمل يې ورته ګټه نه رسوي.

(65015)

(89) – عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ فِيكَ وَلاَ أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ، وَلاَ أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الأَرْضِ خَطَايَا ثُمَّ لَقِيتَنِي لاَ تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً». [حسن] - [رواه الترمذي]

(89) – له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې :ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه اوریدلي چې فرمایل یې :الله پاک فرمایلي :يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ فِيكَ وَلاَ أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ، وَلاَ أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الأَرْضِ خَطَايَا ثُمَّ لَقِيتَنِي لاَ تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً»، اې د آدم زویه، تر څو چې ته ما رابلې او ماته امید ساتې، زه درته بخښنه کوم که هر» څومره ګناهکار وې او پروا نه ساتم، اې د آدم زویه، که ستا ګناهونه د آسمان تر کنارو ورسیږي او بیا له ما څخه بخښنه وغواړې، زه درته بښنه کوم او پروا نه ساتم، اې د آدم زویه که ته ماته د ځمکې په اندازه له ګناهونو سره راشې او بیا زما سره مخ شې په داسې حال کې چې ماسره دې شرک نه وي کړی، نو په همدې اندازه به درته بخښنه وکړم». [حسن]-[ترمذی روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دې اړه خبر ورکړ چې الله تعالی په قدسي حدیث کې فرمایلي » :اې د آدم زویه !تر څو چې ما رابلې او زما مهربانی ته هیله مند یې او مایوسه نه یې؛ په ګناه دې پرده اچوم، درڅخه یې پاکوم او په اړه یې هېڅ پروا نه ساتم؛ که څه هم دا ګناه او نافرماني له کبیره ګناهونو څخه وي .اې د آدم زویه :که ستا ګناهونه دومره زیات شي چې د آسمان او ځمکي تر منځ واټن ډک کړي، تر دې چې کنارو ته یې ورسیږي او اړخونه یې هم ونیسي او بیا له ما څخه بخښنه وغواړې، نو ګناهونه به دې له منځه یوسم او ټول به درته وبخښم، پرته له دې چې ډېروالي ته یې وګورم.

اې د ادم زویه :که ته له مرګه وروسته ماته له دومره ګناهونو او نافرمانیو سره راشې چې د ځمکې د ډکوالي په اندازه وي او ته موحد مړ شوی یې او زما سره دې شرک نه وي کړی؛ نو زه به یې په مقابل کې د ځمکې د ډکوالي په اندازه بخښنه وکړم؛ ځکه چې زه د لوی مغفرت خاوند یم او له شرک پرته ټول ګناهونه بخښم.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله تعالى د رحمت، بخښنې او فضل پراخوالى.
2. د توحيد فضيلت، او دا چې الله تعالى موحدينو ته ګناهونه او تېروتنې بخښي.
3. د شرک خطر او دا چې الله مشرک ته بخښنه نه کوي.
4. ابن رجب وايي :په دې حديث کې هغه درې لاملونه شامل دي چې له مخې يې ګناهونه بخښل کيږي :لومړى :له اميد سره دعا، دويم :استغفار او د توبې غوښتل، دريم :د توحيد له)عقيدې سره (مړينه.
5. دا هغه حديث دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم يې له خپل رب څخه روايتوي او قدسي يا الهي حديث ورته ويل کيږي او دا هغه ډول حديث دى چې الفاظ او معنا يې د الله له طرفه دي، خو د قرآن کريم هغه ځانګړتياوې نه لري چې له نورو يې جلا کوي، لکه :په تلاوت سره يې عبادت کول، طهارت ورته کول، ننګونه، معجزه او داسې نور.
6. ګناهونه په درې ډوله دي :لومړى :له الله سره شرک کول؛ چې الله تعالى يې نه بښي الله جل جلاله فرمايلي} :إنه من يُشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة{بيشکه څوک چې په الله شرک وکړي، نو يقينا چې الله پرې جنت حرام کړ(، دويم :پر خپل ځان د بنده ظلم چې ګناهونه او تېروتنې کوي، نو دا د هغه او د هغه د رب تر منځ خبره ده؛ نو الله تعالى يې ورته ببښي او که وغواړي نو ورته ترې تېرېږي، دريم :هغه ګناهونه چې الله تعالى ترې هېڅ نه تېرېږي لکه :د بندګانو خپلمنځي ظلمونه، چې پدې کې خامخا قصاص اخېستل کيږي.

(5456)

(90) – عن أبي هريرة رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِيمَا يَحْكِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ: «أَذْنَبَ عَبْدٌ ذَنْبًا، فَقَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ عَادَ فَأَذْنَبَ، فَقَالَ: أَيْ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: عَبْدِي أَذْنَبَ ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ عَادَ فَأَذْنَبَ، فَقَالَ: أَيْ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(90) – ،له ابو هريره ـ رضي الله عنه ـ څخه روایت دی عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَحْكِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ» :أَذْنَبَ عَبْدٌ ذَنْبًا، فَقَالَ :اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ ،تَبَارَكَ وَتَعَالَى :أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ عَادَ فَأَذْنَبَ فَقَالَ :أَيْ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى :عَبْدِي أَذْنَبَ ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ :الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، ثُمَّ عَادَ فَأَذْنَبَ، فَقَالَ :أَيْ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَذْنَبَ عَبْدِي ذَنْبًا، فَعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ، وَيَأْخُذُ بِالذَّنْبِ، اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكَ».

)هغه (له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه په هغه څه کې روایت کوي چې هغه يې له خپل رب څخه حکايت کوي، وايي : »يوه بنده په ګناه کولو سره ګناه وکړه او ويې ويل : اې الله ماته زما ګناه وبخښه، نو الله تبارک وتعالى وفرمايل :زما بنده ګناه وکړه او پوهه يې شو چې يو رب يې شته چې ګناهونه بخښي او په ګناه نيول کوي، بيا راوګرځيد او ګناه وکړه، ويې ويل :اې ربه !ماته زما ګناه وبخښه، رب العزت وفرمايل :زما بنده ګناه وکړه، او پوهه شو چې هغه يو رب لري چې ګناهونه بخښي، او په ګناه نيول کوي، بيا راوګرځېده ګناه يې وکړه او ويې وييل :اې ربه !ماته زما ګناه وبخښه، نو الله تبارک و تعالى وفرمايل : زما بنده په ګناه کولو سره ګناه وکړه، نو پوهه شو چې هغه يو رب لري چې ګناهونه بخښي او په ګناه نيول کوي، څه دې چې خوښه وي هغه وکړه، ځکه چې ما تاته بخښنه کړې ده«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم له خپل رب څخه روايت کوي چې کله يو بنده ګناه وکړي او بيا ووايي چې :اې الله !ما ته زما ګناه وبخښه، الله تعالى وفرمايي- زما بنده ګناه وکړه او پوهه شو چې هغه يو رب لري چې ګناه بخښی، نو پرده پرې واچوي او ورته ترې تېر شي، او يا پرې سزا ورکوي، -)بيا وفرمايي (ما هغه ته بخښنه وکړه .بيا بنده راوګرځېد

او ګناه يې وکړه، ويې وييل :اې ربه زما !ماته زما ګناه وبخښه، نو الله تعالی وفرمايل :زما بنده ګناه وکړه، نو پوهه شو چې هغه يو رب لري چې ګناه بخښي - نو پرده پرې واچوي او ورته ترې تېر شي - او يا پرې سزا ورکوي)نو وفرمايي (يقينا چې ما مې خپل بنده ته بخښنه وکړه .بيا راوګرځېد ګناه يې وکړه، ويې وييل :ربه ماته زما ګناه وبخښه، نو الله تعالی وفرمايل :بنده مې ګناه وکړه، نو پوهه شو چې هغه يو رب لري چې ګناه بخښي، نو پرده پرې واچوي او ورته ترې تېر شي، او يا پرې سزا ورکړي)نو وفرمايي (يقينا چې ما مې ،بنده ته بخښنه وکړه، نو څه چې غواړي هغه دې وکړي تر څو پورې چې هغه ګناه وکړي نو ګناه پرېږدي، پښېمانه شي او هوډ وکړي چې بيا به)ګناه کولو ته (نه ورګرځي، خو نفس پرې غالبه شي، نو په ګناه کې يو ځل بيا ښکېل شي، نو تر څو پورې چې داسې کوي؛ چې ګناه کوي او توبه وباسي، نو زه به ورته بخښنه کوم، يقينا چې توبه له هغې مخکې هر څه ويجاړوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر بندګانو باندې د الله تعالی لوی رحمت، او دا چې که انسان څومره ګناهونه وکړي او هر څه وکړي نو الله تعالی يې توبه قبلوي کله چې هغه ته توبه وباسي او هغه ته بېرته وروګرځي.
2. مؤمن له خپل رب څخه د بخښنې تمه لري، د هغه له عذابه وېرېږي، نو په تېزۍ سره توبه وباسي او ګناه ته دوام نه ورکوي.
3. د رښتيني توبې شرطونه :د ګناه پرېښودل، پر)ګناه (پښېمانه کېدل، او ګناه ته د بيرته نه راګرځيدلو هوډ کول، او که چېرته توبه د بندګانو د مال، عزت او نفس په اړه وي)يعنې د بندګانو حقونه ورپورې تړلي وي(، نو څلورم شرط پکې اضافه کېږي، چې هغه :د حق له خاوند څخه ځان خلاصول دي، او يا يې هغه ته حق ورکول دي.
4. د الله تعالی د پيژندنې اهميت، چې له امله يې بنده د خپل دين په چارو کې پوهه تر لاسه کوي نو کله چې ګناه وکړي، توبه وباسي، نو نه ناهيلی کېږي او نه په ګناه کې وړاندې ځي.

(4817)

(91) – عن عَلِيٍّ قَالَ: إِنِّي كُنْتُ رَجُلًا إِذَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا نَفَعَنِي اللهُ مِنْهُ بِمَا شَاءَ أَنْ يَنْفَعَنِي بِهِ، وَإِذَا حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ اسْتَحْلَفْتُهُ، فَإِذَا حَلَفَ لِي صَدَّقْتُهُ، وَإِنَّهُ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ، وَصَدَقَ أَبُو بَكْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مِنْ رَجُلٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا، ثُمَّ يَقُومُ فَيَتَطَهَّرُ، ثُمَّ يُصَلِّي، ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللهَ، إِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهُ»، ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ: {وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ} [آل عمران: 135]. [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي في الكبرى وابن ماجه وأحمد]

(91) – له علي رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې :زه داسي یو سړی وم چې کله به مې له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه یو حدیث واورېد نو الله به چې څومره غوښتلي و ماته به یې پرې ګټه راورسوله او کله به چې هغوی ماته یو روایت بیاناوه نو ما به قسم ورکاوه، نو کله به یې چې راته قسم وکړ بیا به مې پرې باور وکړ، او یقینا چې أبوبکر راته حدیث بیان کړی او رښتیا یې ویلي، وایي چې ماله رسول الله صلی الله علیه ،وسلم څخه اورېدلي چې فرمایل یې» :مَا مِنْ رَجُلٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا، ثُمَّ يَقُومُ فَيَتَطَهَّرُ، ثُمَّ يُصَلِّي ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللهَ، إِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهُ«، ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ} :وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ. ذَكَرُوا اللهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ[}آل عمران :135] هېڅوک نشته چې ګناه وکړي، بیا پاکیږي، ځان پاک کړي او بیا لمونځ وکړي، بیا له الله» جل جلاله څخه بخښنه وغواړي، مګر دا چې الله به هغه ته بخښنه وکړي«، بیا یې دا آیت ولوست} .وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ {او هغه کسان چې کله څه بد کار وکړي، یا پر خپلو ځانونو)بل (ظلم وکړي)نو (الله یاد کړي،)او(.وریښي د خپلو ګناهونو لپاره بخښنه وغواړي،]آل عمران سورت :135 آیت [[صحیح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې کله یو بنده کومه ګناه وکړي، بیا په ښه توګه اودس وکړي، بیا پاکیږي او له نوموړې ګناه څخه د توبې ویستلو په نیت دوه رکعته لمونځ وکړي، بیا له الله څخه بخښنه وغواړي، مګر دا چې الله به ورته بخښنه وکړي .بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم د الله تعالی دا وینا ولوستله} :والذين إذا فعلوا فاحشة أو ظلموا أنفسهم ذكروا الله فاستغفروا لذنوبهم ومن يغفر الذنوب إلا الله ولم يصروا على ما فعلوا وهم يعلمون{

او هغه کسان چې کله دوی کومه لویه ګناه وکړي یا په خپلو ځانونو ظلم وکړي، نو) الله یاد کړي او د خپلو ګناهونو لپاره بخښنه وغواړي او څوک دی چې له الله پرته ګناهونه

وبخښي او بيا استمرار نه کوي پر هغه ګناه چې کړې يې ده، حال دا چې دوی پوهيږي
.)چې مونږ ګناه کړې ده] .(آل عمران سورت :135 آيت]

د حديث له ګټو څخه:

1. .په لمانځه ټينګار، او بيا له ګناه کولو وروسته بخښنه غوښتل
2. .د الله تعالى د بخښنې پراخوالى او دا چې توبه قبلوي او بخښنه کوي

(65063)

(92) – عَنْ أَبِي مُوسَى رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ، حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(92) – له ابو موسى الاشعري رضي الله عنه څخه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ، حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا».

الله - تعالى - خپل لاس شپه مهال غوړوي تر څو د ورځې ګنهکار توبه وباسي، او د» ورځې خپل لاس غوړوي تر څو د شپې ګنهکار توبه وباسي، تر دې چې لمر د لويديځ له خوا راوخيژي». [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي چې :الله تعالى د خپلو بندګانو توبه قبلوي، که بنده د ورځې ګناه وکړي او د شپې توبه وباسي، نو الله يې توبه قبلوي، او که د شپې ګناه وکړي او د ورځې توبه وباسي، نو الله يې توبه قبلوي .او هغه پاک ذات د بنده په توبه خوشحاليږي نو لاس ورته غوړوي او قبلوي يې او د توبې دروازه تر هغه وخته پورې خلاصه ده چې لمر له لويديځ څخه راوخيژي چې دا د نړۍ د پای ته رسيدو نښه ده، نو کله .چې راوخيژي د توبې دروازه بنديږي

د حديث له ګټو څخه:

1. توبه تر هغه پورې قبلیږي چې دروازه یې خلاصه وي، او د لوېدیځ له خوا په لمر راختلو سره یې دروازه بندیږي، او انسان باید مخکې له دې وړاندې توبه وباسي چې ځنکندن پرې ولړیږي او ساه یې مرۍ ته راورسیږي.
2. د ګناه له امله باید)انسان (مایوسه او نا امیده نه شي، ځکه چې د الله تعالی بخښنه او رحمت پراخ دي او د توبې دروازه خلاصه ده.
3. د توبې شرطونه :لومړی :د ګناه پرېښودل، دویم :د ګناه په کولو پښېمانه کېدل .او درېیم :دا هوډ کول چې هېڅکله به بیا دا ګناه نه کوي، دا که چېرته د الله تعالی د حقونو پورې یې اړه درلوده، او که چېرته یې د بنده له حقونو سره تړاو درلوده، نو د توبې د صحت لپاره شرط دا دی چې هغه حق یې خاوند ته ورو‌سپاري او یا حقدار ورته بخښنه وکړي.

(4318)

(93) – عن أبي هريرة رضي الله عنه: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ، يَقُولُ: «مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ؟». [صحيح] - [متفق عليه]

(93) – له ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ،فرمایلي» :يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ ،«يَقُولُ» :مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ؟. زمونږ پروردګار، تبارک وتعالی، هره شپه په وروستۍ پاتې دریمه برخه کې د دنیا اسمان» ته راکوزیږي وایي چې" :څوک شته چې ما راوبلي او زه یې بلنه ومنم؟ څوک شته چې زما څخه سوال وکړي او زه یې ورکړم؟ څوک شته چې بخښنه راڅخه وغواړي او بخښنه "ورته وکړم؟ [صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم څرګندوي چې الله جل جلاله هره شپه دشپې په دریمه ،وروستۍ پاتې برخه کې د دنیا آسمان ته راکوزیږي، خپل بندګان هڅوي چې راویې بلي ځکه هغه ذات د هغه چا بلنه مني چې راویې بلي، او دې ته یې هڅوي چې خپلې غوښتنې

ورځخه وغواړي، له هغه ذات څخه چې څوک غوښتنه وکړي هغه يې ورکوي، او)خپل بندګان (دې ته رابلي چې د خپلو ګناهونو بخښنه ترې وغواړي، ځکه هغه ذات خپلو مومنو بندګانو ته بخښنه کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د شپې د وروستۍ دريمې برخې فضيلت، او پکې د دعا او بخښنې غوښتلو فضيلت.
2. د دې حديث له اورېدلو نه وروسته انسان ته په کار دي چې د دعا د قبلېدو وختونه غنيمت وګڼي.

(10412)

(94) – عن النُّعمان بن بَشير رضي الله عنه قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ -وَأَهْوَى النُّعْمَانُ بِإِصْبَعَيْهِ إِلَى أُذُنَيْهِ-: «إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(94) – له نعمان بن بشير رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه واورېدل چې وييل يې :- او دلته نعمان رضي الله عنه خپلې دواړه ګوتې غوږونو ته پورته کړې، معنا دا چې په دواړو غوږونو مې ترې اورېدلي دي - » :إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ«. يقينا چې حلال څرګند او حرام څرګند دي، او ددې دواړو تر منځه هغه چارې دي چې" حلال او حرام يې څرګند ندی)شکي چارې دي (چې ډېری خلک يې نه پوهېږي، نو چا چې لدې شکي چارو څخه ځان وساته په حقيقت کې هغه خپل دين او عزت وساته، او څوک چې پدې شکي چارو کې ښکېل شو هغه په حرامو کې ولوېد، لکه يو چوپان چې د فصل -)پټي (خواوشا رمه څروي نو - هره شيبه - شوني ده چې ورګډه شي او پکې وخرېږي خبردار اوسئ چې هر پادشاه د ځان لپاره منع شوي ځايونه لري چې هلته ورننوتل منع وي نو خبردار اوسئ چې د الله تعالی منعه شوي ځايونه د هغه محارم دي؛ يعني هغه کارونه - چې هغه حرام کړي دي، خبردار اوسئ چې په بدن کې د)غوښې (يو ټوټه ده، که هغه روغه وه ټول بدن روغ دی، او که فاسده وه نو ټول بدن فاسد دی، خبردار اوسئ چې هغه زړه دی". [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د شيانو په اړه عمومي قاعده بيان کړې ده، چې په شريعت کې - شيان - په درېو برخو وېشل شوي دي :ښکاره حلال، ښکاره حرام او مشکوک شيان چې د حلال او يا حرام حکم يې څرګند ندی، او ډېری خلک يې له حکم څخه ناخبره دي.

نو چا چې هغه مشکوک شیان پرېښودل، له حرامو څخه په لرې پاتې کېدلو سره یې دین وساتل شو، او ابرو او عزت یې هم د خلکو له خبرو څخه خوندي پاتې شو، ځکه چې له هغه څه نه یې ځان ساتلی چې کول یې خلک عیب ګڼي .او څوک چې له مشکوکو کارونو څخه ډډه ونکړي، نو یا خو به په حرامو کې واقع شي، او یا دا چې عزت به یې د خلکو له خبرو څخه خوندي پاتې نه شي .او رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغه چا بېلګه بیان کړه چې شکمن کارونه کوي چې مثال یې د هغه چوپان په څېر دی چې خپله رمه د یو چا د ،ساتل شوي فصل خواوشا څروي، نو شوني ده چې رمه په نوموړې کرونده ورګډه شي ځکه چې ورته نږدې ده، نو همدا مثال د هغه چا دی چې شکمن کارونه کوي، ځکه هغه پدې سره حرامو ته نږدې کيږي نو شوني ده چې په حرامو کې واقع شي .ورپسې رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکړ چې)د انسان (په بدن کې د غوښې يو ټوټه ده)چې هغه زړه دی (په روغ پاتې کېدلو سره یې بدن روغ وي او په فاسد کېدلو سره یې فاسدیږي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د شکمنو کارونو پرېښودلو ته لېوالتیا، او دا چې - شکمن کارونه هغه دي - چې د حلال او یا حرام حکم یې معلوم نه وي.

(4314)

(95) – عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لاَ تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ، وَلاَ نَصِيفَهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(95) – له ابو سعيد الخدری رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :لاَ تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلاَ نَصِيفَهُ«.

زما اصحابو ته کنځلې مه کوئ، ځکه که ستاسو څخه یو څوک د احد)د غره (په اندازه" سره زر خیرات کړي، نو هغه د یوې یا نیمې لپې په اندازه صدقې ته به ونه رسیږي".
[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم صحابه کرامو او په تېره بیا مخکېنو مهاجرینو او انصارو ته له کنځلو کولو منعه کړې ده؛ او فرمایلي یې دي چې که یو څوک د احد د غره په اندازه سره زر خیرات کړي نو په ثواب کې به د صحابه کرامو د یوې یا نیمې لپې خیرات ته هم ونه رسیږي، د لپې څخه مراد د برابر سړي دواړه لاسونه دي چې)سره یو ځای یې کړي او (ډک یې کړي؛ دا د هغوی د زیات اخلاص، پاکو نیتونو او په خیرات کولو کې د مخکېنی او جګړې له امله او دا چې هغوی د مکې له فتحې څخه وړاندې په سختو شیبو کې وو او خپله یې اړتیا زیاته وه.

د حديث له ګټو څخه:

1. .صحابه کرامو رضي الله عنهم ته کنځلې کول حرام او د لویو ګناهونو څخه دي

(11000)

(96) – عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ: «يَا غُلَامُ، إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ، احْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ لَكَ، وَلَوِ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ». [صحيح] - [رواه الترمذي]

(96) – **له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې :كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ» :يَا غُلَامُ، إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ، احْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ لَكَ، وَلَوِ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ«.**

،زه د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره شاته په سپرلۍ سپور وم نو ويې وييل: **»اې هلکه زه تا ته څو خبرې درښايم :الله په ياد لره، هغه به ستا ساتنه وکړي، الله په ياد لره، هغه به دې په وړاندې ومومې، کله دې چې څه غوښتل نو له الله څخه يې وغواړه، او کله دې چې مرسته غوښتله، نو له الله نه يې وغواړه او پوهه شه چې :که دا ټول خلک راغوند شي تر څو تاته د څه ګټه دررسوي، نو هغوی به تاته هيڅ ګټه و نه رسوي پرته له هغې چې الله درته ليکلی وي، او که دوی راغوند شي تر څو تاته يو څه ضرر دورسوي، نو هيڅ ضرر به در ونه رسوي له هغه پرته چې الله تعالی درته ليکلي وي .قلمونه پورته شوي او کاغذونه وچ شوي دي«.** [صحيح]-[ترمذی روايت کړی دی]

تشريح:

ابن عباس رضي الله عنهما خبر ورکوي چې هغه کوچنی و او د رسول الله صلی الله عليه وسلم پسې شاته په سپرلۍ ناست و، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل :زه تاته يو څه کارونه او شيان درښايم چې الله تعالی به پرې ګټه دروسوي:

الله - تعالى - په ياد لره د هغه د اوامرو په ساتلو او له منهياتو څخه يې په ځان ژغورلو سره، داسې چې په اطاعت او عبادت کې دې ومومي او په نافرمانۍ او ګناهونو کې دې ونه مومي، که چېرته دې داسې وکړل، نو بدل به دې دا وي چې الله تعالی به دې د دنيا او آخرت له سختيو وساتي او په هر ځای کې چې يې نو په چارو کې به دې درسره مرسته وکړي.

- او كله دې چې څه غوښتل نو يوازې له الله جل جلاله يې وغواړه، ځكه يوازې هغه ذات دی چې - سوال كوونكو ته ځواب وركوي)دعا يې قبلوي(.
او كه مرسته غواړې نو يوازې له الله تعالى نه مرسته وغواړه.
،او بايد دا باور ولرې چې كه د ځمكې ټول خلك تاته د ګټې رسولو لپاره راغونډ شي تاته هېڅ ګټه لاسته نه درځي مګر هغه چې الله - جل جلاله - درته ليكلې ده، او كه د ځمكې ټول خلك تاته د ضرر رسولو لپاره راغونډ شي، نو تاته به هېڅ ضرر ونه رسيږي مګر هغه چې الله تعالى درته ليكلى دی.
او دا چې دا كار د الله پاک لخوا د هغه د حكمت او پوهې له مخې ټاكل شوی دی، او د الله جل جلاله حكم لره هېڅ بدلون نشته.

د حديث له ګټو څخه:

1. كوچنيانو او ماشومانو ته د توحيد، ادب او نورو ديني چارو د ښوونې ارزښت.
2. سزا د عمل له جنس څخه ده.
3. په الله تعالى باندې د باور كولو او له بل چا پرته پر هغه توكل كولو باندې امر، او همهغه - ذات - د چارو غوره كارساز دی.
4. د)الله تعالى (په پرېكړه او تقدير باندې ايمان او پرې خوښي څرګندول او دا چې الله جل جلاله په هر شي قادر دی.
5. چا چې د الله تعالى امر ضايع كړ، نو الله تعالى به يې ضايع كړي او ساتنه به ترې ونه كړي.

(4811)

(97) – عَنْ سُفْيان بنِ عَبْدِ اللهِ الثَّقَفِيِّ رضي الله عنه قال: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ، قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ، قَالَ: «قُلْ: آمَنْتُ بِاللهِ، ثُمَّ اسْتَقِمْ». [صحيح] - [رواه مسلم وأحمد]

(97) – له سفيان بن عبد الله الثقفى رضي الله عنه څخه روايت دی وايي :ما وويل :اې د الله جل جلاله رسوله، قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ، قَالَ» :قُلْ :آمَنْتُ بِاللهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ .«ماته په اسلام کې داسې يوه وينا وښايه چې له تا پرته له بل چا څخه پوښتنه ونکړم، هغه وفرمايل :ووايه چې په الله مې ايمان راووړی، بيا پرې ټينګ پاتې شه.« [صحيح] -[]

تشريح:

صحابي سفيان بن عبدالله رضي الله عنه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې هغه ته يوه داسې وينا وښيي چې د اسلام په جامع مفهوم مشتمله وي تر څو پرې عمل وکړي او له بل چا يې په اړه پوښتنه ونکړي؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :ووايه چې :الله مې يو ګڼلی او ايمان مې راووړی چې هغه مې خالق او حق معبود دی او هېڅ شريک نه لري .بيا د فرايضو په ادا کولو سره د الله جل جلاله پيروۍ ته غاړه ږدي او محارم يې پرېږدي او همداسې دوام ورکوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د دين بنسټ په الله جل جلاله، د هغه په ربوبيت، الوهيت، نومونو او صفتونو ايمان درلودل دي.
2. له ايمان راوړلو وروسته د استقامت اهميت، عبادت ته ادامه ورکول او په هغه باندې ثابت قدمه پاتې کېدل.
3. ايمان د عمل د قبلېدو لپاره شرط دی.
4. په الله جل جلاله ايمان؛ په هغه اصولو او عقايدو باور ساتل دي چې ايمان راوړل پرې واجب دي او هغه څه چې د زړونو له عملونو څخه يې پيروي کوي، او الله جل جلاله ته غاړه ايښودل، په ظاهر او باطن کې هغه ته تسلمېدل دي.
5. استقامت؛ د واجباتو په تر سره کولو او د منهياتو په پرېښودلو سره په مستقيمې لارې له دوامداره تللو څخه عبارت دی.

(98) – عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ، إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى». [صحيح] - [متفق عليه]

(98) – **له نعمان بن بشير رضي الله عنه څخه روايت دی وايي :چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ، إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى«. په شفقت، مينې او خواخوږۍ کې د مؤمنانو مثال داسې دی لکه د بدن غړي، که يو غړی» شکايت وکړي، د بدن پاتې برخه يې په بې خوبۍ او تبې سره نور غړي دګډون لپاره رابلي«.** [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم څرګنده کړه چې د مسلمانانو حالت بايد د يو بل سره د مينې، رحمت، مرستې او ملاتړ پر بنا وي او پر هغه څه ټوريدل چې کله له دوی څخه يو ته ضرر ورسيږي، لکه د يو بدن په څېر، کله يې چې يو غړی ناروغ شي، نو ټول بدن ورسره بې خوبه شي او تبه يې ونيسي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د مسلمانانو حقونو ته بايد درناوی وشي او له دوی سره مرستې او مهربانۍ ته هڅول وشي.
2. د ايمان لرونکو خلکو ترمنځ بايد مينه او ملاتړ وي

(99) – عن عثمان بن عفان رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ أَظْفَارِهِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(99) – له عثمان بن عفان رضي الله عنه څخه روايت دى وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ أَظْفَارِهِ«.
څوک چې ښه اودس وکړي، نو ګناهونه يې له بدن څخه وځي، تر دې چې د نوکانو له "لاندې برخې څخه يې هم وځي". [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې څوک د اصولو او آدابو په نظر کې نيولو سره اودس وکړي نو دا د ګناهونو او خطاګانو د بخښلو لامل ګرځي »تر دې چې ګناهونه يې« د دواړو لاسونو او دواړو پښو د نوکانو له لاندې برخې څخه هم وځي.

د حديث له ګټو څخه:

1. له سنتو او آدابو سره د اوداسه زده کړې ته هڅول او عمل پرې کول.
2. د اوداسه فضيلت، او دا چې)اودس (د وړو ګناهونو لپاره کفاره ده، او کوم چې لوی ګناهونه دي نو د هغوی لپاره توبه ضروري ده.
3. د ګناهونو د وتلو لپاره په بشپړه توګه د اودس کول شرط دی، چې پرته له نيمګړتيا څخه وشي؛ لکه څرنګه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم بيان کړی دی.
4. په دې حديث کې د ګناهونو کفاره د لويو ګناهونو څخه د ځان ساتلو او ورڅخه توبې ويستلو پورې مقيده ده، الله تعالى فرمايلي) :إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ] (النساء:31. [يعني) :که چېرته تاسو له هغو غټو ګناهونو څخه ځان وساتئ چې تاسو ترې منع شوي ياست (، نو)مونږ به له تاسو نه ستاسو (واړه)ګناهونه لرې کړو(.

(6263)

(100) – عَن أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، إِنَّا نَرْكَبُ البَحْرَ، وَنَحْمِلُ مَعَنَا القَلِيلَ مِنَ الْمَاءِ، فَإِنْ تَوَضَّأْنَا بِهِ عَطِشْنَا، أَفَنَتَوَضَّأُ مِنَ الْبَحْرِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ، الحِلُّ مَيْتَتُهُ**». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه وأحمد]

(100) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :يو سړي له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه ويې ويل :ای د الله رسوله !مونږ په بحر کې سفر کوو، پداسې حال کې چې لږې اوبه راسره وي، نو که چېرته پرې اودس وکړو تنده مو وهي، نو آيا د بحر په اوبو اودس وکړو؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ، الحِلُّ مَيْتَتُهُ». «اوبه يې پاکې او مرداره يې حلاله ده » [صحيح]-[]

تشريح:

يو سړي له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه، ويې ويل :اې د الله رسوله !مونږ په بحري کښتيو کې د ښکار، سوداګرۍ او نورو موخو لپاره سپرېږو او د ،ځښاک لپاره لږې اوبه راسره اخلو، نو که د اودس او غسل لپاره د څښاک اوبه وکاروو اوبه خلاصيږي او د څښاک لپاره يې بيا نه شو موندلی، نو آيا موږ ته روا دي چې د بحر په اوبو اودس وکړو؟

نو رسول الله صلى الله عليه وسلم د بحر د اوبو په اړه وفرمايل چې :اوبه يې په خپل ځان کې پاکې او نورو شيانو لره پاکوونکي دي؛ نو اودس او غسل کول دواړه پرې روا دي، او هغه څه چې ترې له ماهيانو او کبانو او داسې نورو ځيزونو څخه راوځي حلال دي، که څه هم له ښکار پرته مردار شوي وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د بحر مرداره حلاله ده، او له مرداري څخه موخه :هغه حيوانات دي چې له بحر پرته ژوند نه شي کولای.
2. پوښتونکي ته له هغه څخه زيات ځواب ورکول چې پوښتنه يې کړې وي، تر څو پرې بشپړه فايده مرتبه شي.

3. كله چې د اوبو خوند، رنګ او بوی په يو پاکيزه شي سره بدل شي، نو تر هغه پورې پاک دی چې د اوبو حقيقت بدل شوی نه وي، اګر كه تروشوالی، حرارت او يا يخوالي يې ډېر زيات هم شي.
4. د بحر په اوبو سره لويه او وړه بې اودسي دواړه له منځه ځي او په پاک شي لوېدلي ناپاکي هم پاکوي لکه پر :بدن، کاليو او داسې نورو.

(8355)

(101) – عَن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَاءِ وَمَا يَنُوبُهُ مِنَ الدَّوَابِّ وَالسِّبَاعِ، فَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَمْ يَحْمِلِ الْخَبَثَ**». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه وأحمد]

(101) – له عبد الله بن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې :له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه د هغو اوبو په اړه پوښتنه وشوه چې کورني او ځنګلي حيوانات ورته په پرلپسې توګه راځي، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَمْ يَحْمِلِ الْخَبَثَ».
«كله چې اوبه د دوه چاټيو)قلتينو (په اندازه وي نه ناپاكه كيږي». [صحيح]-[]

تشريح:

له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه د هغو اوبو د پاکوالي په اړه پوښتنه وشوه چې کورني او وحشي حيوانات ترې څښاک کوي، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: کله چې اوبه د دوه لويو چاټيو په اندازه وي چې د)٢١٠ (ليترو په اندازه کېږي، نو دا ډېرې اوبه دي او نه مردارېږي، مګر دا چې د نجاست له امله يې له درويو اوصافو څخه په يو کې بدلون راشي چې هغه رنګ، خوند او بوی دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. اوبه هغه مهال ناپاكه ګرځي چې د ناپاكی له امله يې له دريو ځانګړنو څخه يوه بدله شي چې هغه :رنګ، خوند او يا بوی دی، حديث کې دا مقدار لدې امله ياد شوی چې غالبا)خلک همدومره اوبه ذخيره کوي (او مطلب ترې د اوبو همدا اندازه نه ده.

2. د علماوو په دي اجماع ده چې که اوبه د نجاست له امله ناپاکې شي هغه بالکل نجسې دي، برابره خبره ده که هغه اوبه لږې وي او یا ډېرې.

(8357)

(102) – عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا أَتَيْتُمُ الغَائِطَ فَلاَ تَسْتَقْبِلُوا القِبْلَةَ، وَلاَ تَسْتَدْبِرُوهَا وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا» قَالَ أَبُو أَيُّوبَ: فَقَدِمْنَا الشَّأْمَ فَوَجَدْنَا مَرَاحِيضَ بُنِيَتْ قِبَلَ القِبْلَةِ فَنَنْحَرِفُ، وَنَسْتَغْفِرُ اللَّهَ تَعَالَى. [صحيح] - [متفق عليه]

(102) – **له ابو ایوب الانصاري رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :إِذَا أَتَيْتُمُ الغَائِطَ فَلاَ تَسْتَقْبِلُوا القِبْلَةَ، وَلاَ تَسْتَدْبِرُوهَا وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا«،**
کله چې د حاجت رفع کولو ځای ته لاړئ نو قبلې ته مخ یا شا مه اړوئ، بلکې، ختیځ او» یا لوېدیځ لوري ته شئ« ابو ایوب ووېل :نو موږ شام ته لاړو، ومو لیدل چې کنارابونه قبلې لورې ته جوړ شوي وو، نو موږ به ترې کږېدلو، او له الله تعالی څخه به مو بخښنه غوښتله. [صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم هر هغه ځوک چې د وړوکي یا لوی حاجت رفع کولو اراده ولري قبلې ته له مخ یا شا کولو څخه منع کړی دی، بلکې ختیځ او یا لوېدیځ لورې ته ترې باید کوږ شي، البته که چېرته يې قبله د مدینې د خلکو د قبلې په څېر وي .بیا ابو ایوب رضي الله عنه ووېل چې کله دوی شام ته لاړل نو ویې لیدل چې د حاجت رفع کولو لپاره کنارابونه د قبلې لورې ته جوړ شوي دي، نو دوی به خپل ځانونه د قبلې څخه کږول او لدې سره به يې د الله تعالی نه بخښنه غوښتله.

د حدیث له ګټو څخه:

1. پدې کې حکمت دا دی چې د کعبې حرمت او درناوی وشي.
2. د حاجت رفع کولو له ځای څخه له راوتلو وروسته استغفار ویل.
3. د رسول الله صلی الله علیه وسلم ښه تعلیم؛ ځکه چې کله یې حرام یاد کړل، حلال ته یې اشاره وکړه.

(3078)

(103) – عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُمْسِكَنَّ أَحَدُكُمْ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَهُوَ يَبُولُ، وَلَا يَتَمَسَّحْ مِنَ الْخَلَاءِ بِيَمِينِهِ، وَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(103) – له ابو قتادة-رضي الله عنه- څخه روايت دی وايي چې رسول الله -صلى الله عليه وسلم- فرمايلي دي» :لَا يُمْسِكَنَّ أَحَدُكُمْ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَهُوَ يَبُولُ، وَلَا يَتَمَسَّحْ مِنَ الْخَلَاءِ بِيَمِينِهِ، وَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ.«

په تاسو کې دې هېڅوک د ادرار کولو پر مهال ښی لاس خپلې تناسلي آلې ته نه وروړي» او نه دې په ښي لاس د حاجت ځای پاکوي او نه دې په لوښي کې پوکی کوي.« [صحيح]- [متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم ځينې آداب بيان کړل :چې يو سړی دې د تشو متيازو کولو پر مهال خپله تناسلي آله په ښي لاس کې نه نيسي، او نه دې په ښي لاس د تناسلي آلې ،يا مقعد څخه نجاست لرې کوي، ځکه چې ښي لاس د نيکو کارونو لپاره چمتو شوی دی همدارنګه يې لدې څخه منع فرمايلې ده چې د ښناک په لوښي کې د ښبلو پر مهال ساه واخيستل شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په آدابو او پاکوالي کې د اسلام لومړيتوب.
2. د ناپاکو ځيزونو څخه ډډه کول، که اړ و چې بايد دا کار وکړي، نو په چپ لاس دې وکړي.
3. پر چپ لاس د ښي لاس د عزت او فضيلت بيانول.
4. د اسلامي شريعت بشپړتيا او د هغه د تعليماتو هر اړخيزوالی.

(3079)

(104) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَلْيَسْتَنْثِرْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَبِيتُ عَلَى خَيَاشِيمِهِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(104) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَلْيَسْتَنْثِرْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَبِيتُ عَلَى خَيَاشِيمِهِ«.
کله چې ستاسو څخه يو څوک له خوبه راپاڅېده، نو درې ځلې دې خپله پوزه کې اوبه» واچوي او بېرته دې سوڼ کړي، ځکه چې شيطان يې په خيشوم)د پوزې پاس برخه کې(شپه تېره کړې ده«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم ټينګار کوي چې څوک له خوبه راپاڅېږي نو بايد چې درې ځلې خپله پوزه له وينځلو وروسته سوڼ کړي؛ ځکه چې شيطان يې په پوزه شپه تېره کړې وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. هر هغه څوک چې له خوبه راپاڅېږي بايد د پوزې په سوڼ کولو سره د شيطان اثرات له پوزې لرې کړي، او که چېرته يې اودس کاوه نو بيا خو د پوزې په سوڼ کولو زيات ټينګار شوی دی.
2. د پوزې د سوڼ کولو ګټه دا ده چې پوزې ته اوبه اچول او بېرته سوڼ کولو سره د پوزې دننه برخه پاکېږي او له اوبو سره ټوله ناپاکي راوځي.
3. د شپې د خوب يادونه د)يبيت (د لفظ له امله شوې ده، ځکه چې بيتوته د شپې په خوب کې کيږي، او په همدې خوب کې انسان ډوب او غرق ويده کيږي.
4. حديث په دې دليل دی چې شيطان د انسان سره اختلاط کوي، په داسې حال کې چې هغه پرې نه پوهيږي.

(8377)

(105) – عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْسِلُ، أَوْ كَانَ يَغْتَسِلُ، بِالصَّاعِ إِلَى خَمْسَةِ أَمْدَادٍ، وَيَتَوَضَّأُ بِالْمُدِّ. [صحيح] - [متفق عليه]

(105) – له انس رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم به په يوې پيمانې)صاع (غسل كاوه نو تر پنځو لپو پورې به يې غسل كاوه او په يوه لپه به يې اودس كاوه. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به له جنابت څخه په پيمانه غسل كاوه نو تر پنځو لپو پورې به يې اوبه كارولې او اودس به يې په ورغوي سره كاوه :او)مد (يعنې پيمانه ځلور لپې كيږي :د يو برابر انسان لپه چې دواړه ورغوي سره يو ځای كړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اودس او غسل پر مهال د اوبو په لګښت کې ګذران كول او له اسراف څخه ډډه كول، كه څه هم اوبه پريمانه وي.
2. د اودس او غسل پر مهال د اړتيا په اندازه د لږو اوبو لګول مستحب دي، او دا د رسول الله صلى الله عليه وسلم لارښوونه ده.
3. موخه دا ده چې اودس او غسل په بشپړه توګه وشي، سربېره پر دې چې سنتونه او آداب بايد مراعت شي پرته لدې چې اسراف وشي، وخت به مراعتوي او د اوبو زياتوالی او لږوالی او داسې نور به پام کې نيسي.
4. د جنابت اطلاق په هر هغه چا كيږي چې مني ترې لاړ شي او يا جماع وكړي او جنابت ورته ځكه ويل كيږي چې جُنب انسان د لمانځه او عبادت څخه تر هغه پورې ډډه كوي چې پاک شي.
5. پيمانه)صاع (د تول پيژندل شوې آله ده، او موخه ورڅخه نبوي پيمانه ده چې وزن يې)480(مثقاله بنې وربشې كيږي او په ليتر)٣ ليتره (كيږي.
6. مد :د اندازه كولو شرعي واحد دی چې د معتدل شخص د دکو لاسونو اندازه ده چې كله يې ډک کړي او لاسونه ورسره اوږده کړي او مد :د فقهاوو په اتفاق ځلور صاعه كيږي او اندازه يې) ٧٥٠ (ملی ليتره ده.

(8387)

(106) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «لَا يَقْبَلُ اللهُ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(106) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل» :لَا يَقْبَلُ اللهُ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ«.
له تاسو څخه الله جل جلاله د هېچا لمونځ نه قبلوي کله چې اودس مات کړي تر دې چې "اودس وکړي". [صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم بیانوي چې د لمانځه د صحت لپاره یو شرط پاکوالی دی، نو څوک چې د لمانځه اراده وکړي اودس دې وکړي که چېرته يې له اودس ماتوونکو څخه په یو اودس مات شوی وي؛ لکه دکې او تشې متيازې کول؛ خوب او داسې نور.

د حديث له ګټو څخه:

1. د بې اودسه لمونځ نه قبليږي تر دې چې د لویې بې اودسۍ څخه په غسل او له وړې بې اودسۍ څخه په اودس کولو ځان پاک نه کړي.
2. اودس په خوله کې له اوبو اچولو او بېرته راوېستلو، بیا پوزې ته دننه د اوبو کش کولو، بیا يې بېرته راوېستلو، بیا درې ځلې د مخ وينځلو، بیا له څنګلو سره د دواړو متو درې ځلې وينځلو، بیا يې د ټول سر يو ځلې مسح کولو او ورپسې له بېنګرو سره د دواړو پښو له وينځلو څخه عبارت دی.

(3534)

(107) – عَنْ جَابِرٍ رضي الله عنه قال: أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: أَنَّ رَجُلًا تَوَضَّأَ فَتَرَكَ مَوْضِعَ ظُفُرٍ عَلَى قَدَمِهِ فَأَبْصَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «ارْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ» فَرَجَعَ، ثُمَّ صَلَّى.
[صحيح بشواهده] - [رواه مسلم]

(107) – له جابر رضي الله عنه څخه روايت دی، وايي چې :عمر بن الخطاب رضی الله عنه راته وويل چې :يو سړي اودس وکړ او په پښه کې يې د يو نوک په اندازه ځای)وچ(«پرېښود، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وليد او ويې فرمايل» :ارْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ .بېرته لاړ شه او سم اودس وکړه .«نو وګرځېده او بيا يې لمونځ وکړ» د شواهدو په اعتبار[صحيح دی-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

له عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم يو سړی وليد چې اودس يې پای ته ورساوه او په پښه کې يې د نوک په اندازه ځای پرېښی و چې اوبه ورته نه وې رسېدلې، نو پاتې شوي ځای ته په اشارې سره يې ورته وويل :بېرته لاړ شه او په ښه توګه اودس وکړه، بشپړ يې کړه او هر غړي ته يې په اندازه اوبه ورکړه .نو سړی وګرځېد، اودس يې بشپړ کړ او بيا يې لمونځ وکړ.

د حديث له ګټو څخه:

1. ناپوهه او غافل انسان ته لارښوونه او په ځانګړې توګه کله چې د ناروا عمل له امله عبادت فاسديږي نو په نيکۍ امر کولو کې بيړه کول په کار دي.
2. د اودس ټولو غړو ته د اوبو رسول واجب دي او دا چې چا د غړي يوه برخه - که لږه هم وي - پرېښوده، نو اودس يې نه صحيح کيږي، او که زيات وخت پرې تېر شوی و نو بيا کول يې پرې لازم دي.
3. په سمه توګه د اودس کولو مشروعيت، داسې چې د شرعي احکامو سره سم بشپړ شي.
4. دواړه پښې د اودس له غړو څخه دي او مسح کول يې بسنه نه کوي، بلکې بايد ومينځل شي.
5. د اودس غړي بايد سمدلاسه يو بل پسې ومينځل شي، داسې چې د مخکني غړي له وچېدو مخکې ورپسې نور غړي ومينځې.

6. ناپوهي او هېرېدل فرض نه ساقطوي، بلکې ګناه ساقطوي، ځکه دغه کس چې د خپلې ناپوهۍ له امله یې په سمه توګه اودس ونه کړ، رسول الله صلی الله علیه وسلم ترې واجب ساقط نه کړ چې هغه اودس دی، بلکه امر یې ورته وکړ چې بیا یې وکړي.

(8386)

(108) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضيَ اللهُ عنهما قَالَ: رَجَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِمَاءٍ بِالطَّرِيقِ تَعَجَّلَ قَوْمٌ عِنْدَ الْعَصْرِ، فَتَوَضَّؤُوا وَهُمْ عِجَالٌ، فَانْتَهَيْنَا إِلَيْهِمْ وَأَعْقَابُهُمْ تَلُوحُ لَمْ يَمَسَّهَا الْمَاءُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(108) – له عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روایت دی وايي :موږ د رسول الله)صلی الله علیه وسلم (سره له مکې مکرمې بیرته مدینې ته د راستنېدو په حال کې وو، تر دې چې یو ځای کې اوبو ته راورسیدو، نو زموږ ملګرو د مازدیګر پر مهال بیړه وکړه اودسونه یې وکړل، نو کله چې وروروسېدو پوندې یې معلومېدې چې وچې دي او لمدې شوې ندي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل» :وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ» «پوندې په اور سره هلاکي دي، اودس بشپړ کړئ.» [صحيح]-) متفق علیه دی [(بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د خپلو اصحابو سره له مکې څخه مدینې ته په سفر روان و چې ځینې صحابه کرامو اوبه ولیدې، نو د مازدیګر د لمانځه د ادا کولو لپاره یې په اوداسه کې بیړه وکړه، تر دې چې د پوندو وچوالی یې له ورایه ښکارېده، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل :هغو خلکو ته په اور کې عذاب او هلاکت دی چې د اودس پر مهال د پوندو په وینځلو کې نیمګړتیا کوي، او بیا یې ورته امر وکړ چې د اودس په بشپړولو کې باید مبالغه وکړي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د اودس پر مهال د پښو وینځل واجب دي، ځکه که مسح کول روا وای، نو د پښو په مینځلو کې غفلت کوونکی به یې په اور سره نه و ګواښلی.

2. هغه غړي چې وینځل کیږي د ټول غړي بشپړ وینځل واجب دي، او دا چې څوک قصدا او یا د بې پروایی له امله د داسې یو غړي د یوې برخې وینځل پریږدي چې وینځل یې واجب وي، نو لمونځ یې نه صحیح کیږي.

3. ناپوهانو ته د ښوونې او لارښوونې اهمیت.

4. کله چې یو عالم د فرضو او یا سنتو په ادا کولو کې غفلت ویني نو غفلت کوونکی په مناسبو اسلوبو سره منع کوي.

5. محمد بن اسحاق الدهلوي رحمه الله فرمایلي) :بشپړ وینځل (په درې ډوله دي :فرض؛ چې هغه په بشپړه توګه یو ځل د غړي وینځل دي، او سنت چې هغه درې ځلي د یو غړي وینځل دي، او مستحب چې د درې ځلي وینځلو سربېره له ټاکلي حد څخه د غړي اضافه برخه وینځل دي.

(66392)

(109) – عن عَمْرُو بْنُ عَامِرٍ عَنْ أَنَس بن مالك قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ، قُلْتُ: كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ؟ قَالَ: يُجْزِئُ أَحَدَنَا الْوُضُوءُ مَا لَمْ يُحْدِثْ. [صحيح] - [رواه البخاري]

(109) – عمرو بن عامر له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روایت کوي فرمایي :رسول الله صلی الله علیه وسلم به هر لمانځه ته اودس کاوه، ما وویل :تاسو به څنګه کول؟ هغه وویل :زمونږ څخه به یو تن تر هغه پورې په - یو اودس سره لمونځونه کول - تر څو به یې چې اودس مات شوی نه و. [صحیح]-[بخاري روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به د هر فرض لمانځه لپاره اودس کاوه، اګر که اودس به یې مات شوی هم نه و؛ دا - کار به یې د - اجر او فضیلت د لاسته راوړلو په خاطر کاوه. په یوه اودس سره له یو فرض لمونځ څخه زیات لمونځونه کول روا دي، تر هغه وخته چې اودس ولري.

د حديث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلى الله عليه وسلم ډېر عمل داسې و چې د هر لمانځه لپاره به يې اودس -. کاوه؛ تر څو بشپړ -اجر تر لاسه کړي
2. د هر لمانځه لپاره اودس کول مستحب دي.
3. په يو اودس سره له يو څخه زيات لمونځونه کول روا دي.

(65080)

(110) – عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: تَوَضَّأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّةً مَرَّةً.
[صحيح] - [رواه البخاري]

(110) – له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روایت دی فرمايي :رسول الله صلى الله عليه وسلم داسې اودس وکړ چې هر غړی يې يو يو ځل ومينځه. [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

ځيني وختونه به چې کله رسول الله صلى الله عليه وسلم اودس کاوه نو د اودس هر غړی به يې يو يو ځل وينځه، نو مخ به يې ومينځه - چې پدې کې خوله او پوزه وينځل شامل دي - او لاسونه او پښې يو يو ځل، او - په اوداسه کې - همدا واجب اندازه ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. د غړو يو ځل مينځل واجب او تر هغه زيات مستحب دي.
2. کله کله د غړو مينځل يو يو ځل هم جايز دي.
3. د سر په مسح کولو کې شرعي طريقه يو ځل مسح کول دي.

(65081)

(111) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ زَيْدٍ رضي الله عنه: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ. [صحيح] - [رواه البخاري]

(111) – له عبد الله بن زيد رضي الله عنه څخه روايت دی چې :رسول الله صلی الله علیه وسلم دوه دوه ځلي اودس وکړ)يعني هر غړی يې دوه دوه ځلې ووينځه([صحيح]- بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به چې ځيني وختونه اودس کاوه د نو اودس هر غړی به يې دوه دوه ځلې وينځه، نو مخ به يې ومينځه - چې پدې کې خوله او پوزه وينځل شامل دي - او دواړه لاسونه او دواړه پښې دوه دوه ځلې.

د حديث له ګټو څخه:

1. د غړو وينځل يو يو ځل واجب دي او کوم چې لدې څخه زيات شي نو مستحب عمل دی.
2. کله کله د اوداسه د غړو وينځل دوه دوه ځلې هم جواز لري.
3. سر يو ځل مسح کيږي.

(65082)

(112) – عَنْ حُمْرَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رضي الله عنه: أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ دَعَا بِوَضُوءٍ، فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ مِنْ إِنَائِهِ، فَغَسَلَهُمَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الْوَضُوءِ، ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ، ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا، وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلَاثًا، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ، ثُمَّ غَسَلَ كُلَّ رِجْلٍ ثَلَاثًا، ثُمَّ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا، وَقَالَ: «مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(112) – له حمران - د عثمان بن عفان له ازاد شوي غلام - څخه روايت دی چې هغه عثمان وليده چې د اودس لپاره يې اوبه راوغوښتې، نو له لوښي څخه يې په لاسونو اوبه راتوی کړې او درې ځلې يې ومينځل، بيا يې ښی لاس لوښي ته ښکته کړ، بيا يې خولې ته او پوزې ته اوبه واچولې او پوزه يې سوڼ کړه، بيا يې درې ځلې مخ پرې مينځه، او لاسونه يې تر څنګلو پورې درې ځلې ووينځل، بيا يې په سر مسحه وکړه، بيا يې دواړه پښې درې ځلې ومينځلې، بيا يې وويل :پيغمبر - صلى الله عليه وسلم - مې وليده چې زما د اودس په څېر اودس يې کاوه او ويېل يې : »چا چې زما د دې اودس په څېر اودس وکړ، بيا يې دوه رکعته لمونځ وکړ او له ځان سره يې پکې خبرې ونه کړې)يعنې له وسوسو يې ځان وژغوره (تول مخکني ګناهونه به يې ورته وبخښل شي«. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري [(اومسلم دواړو روايت کړی دی

تشريح:

عثمان رضي الله عنه د رسول الله صلى الله عليه وسلم د اودس کولو طريقه په عملي بڼه وښودله، د زيات وضاحت لپاره يې اوبه راوغوښتې، نو درې ځلې يې په لاسونو راتوی کړې، بيا يې خپل ښی لاس په لوښي کې ښکته کړ، اوبه يې ترې راواخيستې، خولې ته يې واچولې او په خوله کې تاوې راتاوې کړې، بيا يې راوويستلې، بيا يې اوبه پوزې ته دننه کش کړې، بيا يې سوڼ کړلې، بيا يې خپل مخ درې ځلې ووينځه، بيا يې د څنګلو په شمول لاسونه درې ځلې ووينځل، بيا يې خپل لوند لاس يو ځل په سر راښکود، بيا يې پښې له بښنګرو سره درې ځلې ووينځلې.

بيا چې کله هغه رضي الله عنه له اودس څخه فارغ شو نو هغوی ته يې خبر ورکړ چې هغه رسول الله صلى الله عليه وسلم ليدلی دی چې د دې اودس په څېر اودس يې وکړ، او رسول الله صلى الله عليه وسلم هغوی ته زيری ورکړی دی چې چا د هغه د اودس په څېر اودس وکړ او دوه رکعته لمونځ يې وکړ، په داسي حال کې چې د خپل رب په وړاندې له

عاجزۍ او د زړه له حضور سره ودريد، نو الله تعالى به پدې بشپړ اودس او دې خالص لمونځ اجر وکړي، داسې چې ټول مخکني ګناهونه به يې وبخښي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اودس په پيل کې لوښي ته له ښکته کولو مخکې د لاسونو وينځل مستحب دي، که څه هم چې له خوب څخه راپاڅيدلی نه وي، خو که چېرته له خوب څخه راپاڅېدلی و نو وينځل يې پرې واجب دي.
2. ښوونکی بايد د زده کوونکي د پوهولو لپاره نږدې لاره غوره کړي، او پدې کې عملي طريقه شامله ده.
3. لمونځ کوونکی بايد د دنيوي کارونو اړوند ټول فکرونه له سر نه وباسي، ځکه د لمونځ پوره والی او بشپړتيا د زړه په حضور کې ده، کنه نو له فکرونو څخه ځان ژغورل ناشوني دي، نو بايد چې د ځان په وړاندې مبارزه وکړي او په فکرونو کې ډوب لاړ نشي.
4. په اوداسه کې په ښي غړي پيلول مستحب دي.
5. د خولې او پوزې په وينځلو او بېرته سوڼ کولو کې د ترتيب مشروعيت.
6. د مخ، لاسونو او دواړو پښو درې ځلې وينځل مستحب او يو ځل وينځل يې واجب دي.
7. الله جل جلاله د دواړو کارونو په کولو سره مخکني ګناهونه بخښي؛ اودس، او دوه رکعته لمونځ په هغه طريقه چې په حديث کې راغلي ده.
8. د اوداسه هر غړی ځانته حد لري، د مخ حد :په اوږدوالي د سر د وېښتانو له شنه کېدلو څخه د زنې تر لاندې برخې پورې او په پلنوالي له يو غوږ څخه تر بل غوږ پورې، او د لاس حد :د ګوتو له څوکو څخه تر څنګلو پورې يعني هغه بند پورې چې د مټ او مړوند تر منځه دی، او د سر حد :د مخ د څنډو د وېښتانو له شنه کېدو څخه د ستونې تر پورته برخې پورې، او د غوږونو مسح کول له سر څخه دي، او د پښې حد :ټول قدم دی تر هغه بند پورې چې د پښې او د پنډۍ تر منځه دی.

(113) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ فِي أَنْفِهِ ثُمَّ لِيَنْثُرْ، وَمَنِ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ، وَإِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلْيَغْسِلْ يَدَهُ قَبْلَ أَنْ يُدْخِلَهَا فِي وَضُوئِهِ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لاَ يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ».
ولفظ مسلم: «إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلَا يَغْمِسْ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثًا، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(113) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي» :إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ فِي أَنْفِهِ ثُمَّ لِيَنْثُرْ، وَمَنِ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ، وَإِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلْيَغْسِلْ يَدَهُ قَبْلَ أَنْ يُدْخِلَهَا فِي وَضُوئِهِ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لاَ يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ .«ولفظ مسلم» :إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلَا يَغْمِسْ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثًا فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ«.
کله چې ستاسو څخه یو څوک اودس وکړي، نو پوزې ته دې اوبه واچوي، بیا دې سوڼ" کړي، او که له تاسو څخه یو څوک اودس وچوي نو په تاق عدد)اودس ماتو (دې وچ وکړي او کله چې له تاسو څخه یو څوک له خوبه راپاځیږي، نو خپل لاس دې ومینځي، مخکې له دې چې هغه په لوښي کې ښکته کړي، ځکه چې ستاسو څخه یو څوک پدې نه پوهیږي چې لاس یې شپه چېرته تېره کړې ده .«او د مسلم لفظ داسې دی :کله چې له تاسو څخه څوک له خوبه راویښ شي، نو تر هغې دې خپل لاس په لوښي کې نه ډوبوي، تر څو چې یې درې ځلې پرېمنځلی نه وي، ځکه هغه نه پوهیږي چې لاس یې په کوم ځای کې شپه تېره کړې ده«. [صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د پاکوالي ځینې حکمونه بیان کړل چې له جملې څخه یې ځینې دا دي :لومړی :څوک چې اودس کوي نو باید چې پوزې ته اوبه له تنفس سره کش کړي، او بیا یې بېرته په تنفس کولو سره راوباسي، یعنې سوڼ یې کړي .دویم :که څوک وغواړي چې د حاجت له رفع کولو وروسته له پلیتۍ څخه ځان له اوبو پرته په نورو څېزونو پاک کړي لکه تیږه او داسې نور نو باید چې په تاق عدد سره یې پاک کړي چې تر ټولو کم شمېر یې درې دی او زیات یې دومره دی چې ناپاکي پرې پاکه شي او د اودس ماتي ځای پاک شي .دریم :څوک چې د شپې له خوبه راپاځیږي نو باید د اودس کولو لپاره خپل لاس په لوښي کې دننه نه کړي تر دې چې له لوښي څخه د باندې یې درې ځلې ووینځي، ځکه هغه نه پوهیږي چې لاس یې چېرته شپه تېره کړې ده، او هېڅ ډاډ نشته چې لاس به یې له

پلیتی ځخه پاک وي او کېدای شي شیطان پرې لوبې کړي وي او داسې شیان یې ورته راوړي وي چې انسان ته ضرر لري او یا اوبه خرابوي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په اودس کې استنشاق واجب دی، چې هغه پوزې ته له اوبو کش کولو څخه عبارت دی، همدارنګه بېرته یې سونړ کول هم واجب دي، یعنې د تنفس وېستلو په واسطه بېرته د اوبو راوېستل.
2. په تاقو تېرو سره اودس وچول مستحب دي.
3. د شپې له خوب څخه وروسته درې ځلې د لاسونو مینځل مشروع عمل دی.

(3033)

(114) – عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَبْرَيْنِ، فَقَالَ: «إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لاَ يَسْتَتِرُ مِنَ البَوْلِ، وَأَمَّا الآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ» ثُمَّ أَخَذَ جَرِيدَةً رَطْبَةً، فَشَقَّهَا نِصْفَيْنِ، فَغَرَزَ فِي كُلِّ قَبْرٍ وَاحِدَةً، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لِمَ فَعَلْتَ هَذَا؟ قَالَ: «لَعَلَّهُ يُخَفِّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا». [صحيح] - [متفق عليه]

(114) – له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روایت دی وايي :رسول الله صلى الله عليه وسلم په دوو قبرونو تېر شو نو ویې فرمایل» :إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، أَمَّا ،أَحَدُهُمَا فَكَانَ لاَ يَسْتَتِرُ مِنَ البَوْلِ، وَأَمَّا الآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ «ثُمَّ أَخَذَ جَرِيدَةً رَطْبَةً فَشَقَّهَا نِصْفَيْنِ، فَغَرَزَ فِي كُلِّ قَبْرٍ وَاحِدَةً، قَالُوا :يَا رَسُولَ اللَّهِ، لِمَ فَعَلْتَ هَذَا؟ قَالَ» :لَعَلَّهُ «يُخَفِّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا.
دوی دواړو ته عذاب ورکول کيږي، او په کومه لويه ګناه عذاب نه ورکول کيږي؛ يو له» دوی څخه به له تشو متيازو ځان نه ساته او بل چې و نو هغه به د خلکو تر منځ چغلګري کوله « بيا يې يوه لنده)لمده (لخته راواخيسته، دوه ترازې يې کړې، او په هر قبر يې يوه :لخته وتومبله، هغوی وويل :اې د الله جل جلاله رسوله؟ دا کار دې ولې وکړ؟ ويې فرمايل کيدی شي له امله يې له دواړو تر هغه پورې عذاب سپک شي، تر څو چې دواړه وچې « «شوې نه وي. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په دوو قبرونو تېر شو نو ويې فرمايل :د دې دواړو قبرونو خاوندانو ته عذاب ورکول کيږي؛ او دوی په داسې يو کار سره نه عذابيږي چې ستاسو په نظر کې به کومه لويه ګناه وي، که څه هم د الله تعالی په نيز لويه ګناه ده، له دې دوو څخه يو يې د حاجت پر مهال له ادرار څخه د ځان او جامو ساتلو څخه بې پروا و، او بل به يې د خلکو تر منځ چغلګري کوله، د نورو خلکو خبرې به يې د ضرر رسولو او د خلکو تر منځ د اختلاف او درز اچولو په موخه وړلې راوړلې.

د حديث له ګټو څخه:

1. چغلي کول او له ادرار څخه ډډه نه کول کبيره ګناهونه دي او د قبر د عذاب سبب ګرځي.
2. الله تعالی ځيني غيبونه ښکاره کړل - لکه د قبر عذاب - تر څو د رسول الله صلى الله عليه وسلم د نبوت ښکارندويي وکړي.

3. د دوو خمبو)شنو لختو (د پرې کولو او په قبر يې د ټومبولو عمل د رسول الله صلى الله عليه وسلم پورې خاص دى، ځکه چې الله تعالى هغه ته په قبر کې د هغو دواړو مړو په اړه خبر ورکړ، نو نور خلک پرې نه قياس کيږي، ځکه چې د مړو پر حال هېڅوک نه پوهيږي.

(3010)

(115) – عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الخَلَاءَ قَالَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الخُبُثِ وَالخَبَائِثِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(115) – له انس رضي الله عنه څخه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي :کله به چې رسول الله صلى الله عليه وسلم حاجت رفع کولو ته ننوتلو نو ويېل به يې» :اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ .«»**اې الله !زه پر تا له نارينه او ښځينه شيطانانو څخه پناه نيسم**«. [صحيح]-[متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړى دى)]

تشريح:

کله به چې رسول الله صلى الله عليه وسلم غوښتل هغه ځاى ته ننوځي چې حاجت به يې پکې رفع کاوه، يعني تشي يا ډکې متيازې به يې کولې، نو په الله تعالى به يې پناه غوښتله تر څو يې د نرانو او ښځينه شيطانانو له شر څخه وساتي .او د) :الخبث والخبائث (تفسير په شر او پليتيو هم شوى دى.

د حديث له ګټو څخه:

1. تشناب يا د حاجت رفع کولو ځاى ته د ننوتلو پر مهال دا دعا ويېل مستحب والى.
2. ټول مخلوقات خپل رب ته محتاج دي تر څو يې له هغه څه نه وساتي چې زيان ورته رسوي او يا ورته په هر حالت کې زيان رسوي.

(3150)

(116) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ المؤْمنين رَضيَ اللهُ عنها: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنَ الغَائِطِ قَالَ: «غُفْرَانَكَ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(116) – د ام المؤمنين بي بي عايشي رضی الله عنها څخه روايت دی چي :كله به رسول الله صلى الله عليه وسلم د حاجت د رفع كولو له ځای څخه راووت نو» :غُفْرَانَكَ «به يې ويل، يعنې اې ربه ماته بخښنه وكړه. [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به چي كله د حاجت رفع كولو له ځای څخه راووت نو ويل به يې :اې الله !زه ستا نه)ستا د بخښنې (سوال كوم.

د حديث له ګټو څخه:

1. د حاجت د رفع كولو له ځای څخه د راوتلو پر مهال د "غُفرانَك "ويل مستحب دي.
2. رسول الله صلى الله عليه وسلم به هر حالت كې له الله تعالى څخه بخښنه غوښتله.
3. د حاجت رفع كولو نه وروسته د بخښنې غوښتلو د سبب په اړه ويل شوي چي :تر څو د الله تعالى د شكر په ادا كولو كې تقصير ونه شي، له دې نعمتونو څخه يې يو له بدن څخه د هغه څه راوتل دي چي انسان ته ضرر لري، او يا دا چي د هغه څه په اړه بخښنه غواړم چي ستا له ذكر څخه د حاجت رفع كولو پر مهال بوخت شوم.

(10046)

(117) – عن عائشة رضي الله عنها قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ». [صحيح] - [رواه النسائي وأحمد]

(117) – له عائشي رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي»: السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ. «مسواک د خولې د پاکۍ او د رب د خوښۍ سبب ګرځي». [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې د اراک ونې په لرګي سره د غاښونو مسواکول خوله له ګنده کېدو او بد بويۍ څخه پاکوي .او دا له بنده څخه د الله تعالى د راضي کېدو يو لامل دی؛ ځکه چې پدې سره د الله تعالى اطاعت او د هغه امر پر ځای کيږي او همدارانګه پدې کې پاکوالی دی چې الله تعالى يې خوښوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د مسواک فضيلت او دا چې رسول الله صلى الله عليه وسلم خپل امت دې ته وهڅول چې ډېره استفاده ترې وکړي.
2. په مسواک وهلو کې غوره دا ده چې د اراک د ونې لرګي وکارول شي، او د برس او کريم کارول يې ځای نيسي.

(3588)

(118) – عَنْ حُذَيْفَةَ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ. [صحيح] - [متفق عليه]

(118) – له حذيفة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :کله چې به رسول الله صلی الله عليه وسلم د شپې له خوبه پاڅېد، نو په مسواک به يې خپله خوله پاکوله [صحيح]- متفق [عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم به زياتره مسواک واهه او امر به يې پرې کاوه، او په ځينو وختونو کې به يې پرې تاکيد کاوه لکه :د شپې تهجدو ته پاڅېدل، چې رسول الله صلی الله عليه وسلم به مسواک واهه او خپله خوله به يې پاکوله.

د حديث له ګټو څخه:

1. د شپې له خوبه وروسته په مسواک وهلو ټينګار، ځکه چې د شپې له خوب سره د خولې بوی بدليږي او مسواک د پاکولو وسيله ده.
2. د مخکنۍ معنا پر بنا هر ځل د خولې د بدبويۍ پر مهال د مسواک پر وهلو ټينګار.
3. په ټوليزه توګه د پاکوالي مشروعيت، او دا چې دا د رسول الله صلی الله عليه وسلم د سنتو يوه برخه او يو عالي ادب دی.
4. مسواک وهل ټولي خولې ته شامليږي لکه :غاښونه، وری او ژبه.
5. مسواک د اراک يا بلې ونې څخه پرې شوی لرګی دی چې د خولې او غاښونو د پاکولو، د خولې تازه کولو او بد بويۍ د لرې کولو لپاره کارول کيږي.

(3063)

(119) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ -أَوْ: عَلَى أُمَّتِي- لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ». [صحيح] - [متفق عليه]

(119) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ -أَوْ :عَلَى أُمَّتِي- لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ». که پر مؤمنانو -او يا زما پر امت مې- د سختی کولو)ويره نه وي (نو خامخا به مې ورته «د هر لمانځه پر مهال د مسواک وهلو امر کړی و». [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم [(دواړو روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي که چېرته پر مؤمنانو د سختی راوستلو وېره نه وی نو د هر لمانځه پر مهال به يې پرې مسواک وهل واجب کړي و.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر خپل امت د رسول الله صلى الله عليه وسلم مهرباني او پر هغوی د سختی راوستلو وېره.
2. د رسول الله صلى الله عليه وسلم د امر واجبوالی، مګر دا چې دليل شتون ولري چې دا نفلي حکم دی.
3. د هر لمانځه پر مهال مسواک وهل مستحب دي او فضيلت لري.
4. ابن دقيق العيد رحمه الله فرمايي :د لمانځه په وخت کې د مسواک کولو حکمت دا دی چې دا الله تعالى ته د نژدې والي حالت دی، نو پکار ده چې د عبادت د شرافت د ښکندولو لپاره د کمال او پاکوالي په حالت کې وي.
5. د حديث له عموم څخه معلوميږي چې د روژه نيونکي لپاره هم د مسواک دا حکم شامل دی، که څه هم له زوال څخه وروسته وي، لکه د :ماسپښين او مازديګر لمونځونه.

(3364)

(120) – عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا، يَغْسِلُ فِيهِ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(120) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دى وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا، يَغْسِلُ فِيهِ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ».
دا په هر مسلمان حق دى چې په هرو اوو ورځو کې يو ځل غسل وکړي، چې په هغه کې خپل سر او خپل ځان ووينځي». [صحيح]- متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې :د طهارت او پاکوالي په موخه په هر عاقل او بالغ مسلمان دا حق دی چې د اونۍ په هرو اوو ورځو کې یوه ورځ غسل وکړي؛ خپل سر او بدن ووينځي، او د دې کار لپاره تر ټولو غوره ورځ د جمعې ورځ ده لکه څرنګه چې له ځینو روایاتو څخه همداسې انګېرل کیږي او د جمعې په ورځ د جمعې له لمانځه څخه مخکې غسل کول تاکيدي مستحب عمل دی، اګر که د پنجشنبې په ورځ يې غسل هم کړی وي مثلاً، او دا چې دا عمل واجب ندی دلیل یې د عائشې رضي الله عنها وینا ده چې فرمایي :هغه مهال خلک کاریګر و ، نو کله به چې د جمعې لمانځه ته لاړل نو همغه د کار په بڼه به لاړل :نو ورته وویل شو" :که غسل مو کړی وای "، بخاري روایت کړی یعني د خولو او داسې نور بویونه به ترې تلل، خو لدې سره یې بیا هم ورته وویل" :که غسل مو کړی وای "نو له دوی پرته په نورو خلکو خو په طریقه اولی سره واجب ندی.

د حديث له ګټو څخه:

1. پاکوالی او طهارت مراعتولو ته د اسلام پاملرنه.
2. د جمعې د لمانځه لپاره غسل کول تاکيدي مستحب عمل دی.
3. له سر څخه يادونه د سر د اهميت په خاطر شوې ده، کنه نو بدن سر ته هم شامليږي.
4. په هغه چا باندې غسل واجب دی چې بوی ترې ځي او له امله يې خلک ازاريږي.
5. هغه ورځ چې په غسل کولو پکې ټينګار شوی د جمعې ورځ ده، د فضيلت له امله يې.

(65084)

(121) – عن أبِي هريرة رضي اللَّه عنه: سمعتُ النبِيّ صلى الله عليه وسلم يقول: «الفِطْرَةُ خمسٌ: الخِتَانُ والاستحدادُ وقصُّ الشَّارِبِ وتقليمُ الأظفارِ وَنَتْفُ الآبَاطِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(121) – له ابوهريره ـ رضي الله عنه ـ څخه روايت دی وايي چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي چې فرمايل يې» :الفِطْرَةُ خمسٌ :الخِتَانُ والاستحدادُ وقصُّ الشَّارِبِ وتقليمُ الأظفارِ وَنَتْفُ الآبَاطِ».
فطرت پنځه ځيزونه دي :سنتېدل، د نامه لاندې د وېښتانو لرې کول، د برېتونو لنډول، د» نوکانو لنډول او د تخرګونو د وېښتانو وېستل». [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د اسلام د مبارک دين پنځه ځانګړني او د پيغمبرانو سنتونه)طريقې (بيان کړي دي:
د نر د تناسلي آلې د پاسه د اضافي پوستکي پرې کول، او د ښځينه و لپاره د شرمګاه د پوستکي د سر پرې کول چې د دخول د ځای د پاسه دی.
او دويم يې :د نوم د لاندې برخې د وېښتانو لرې کول دي، کوم چې د مخکنۍ شرمګاه شاوخواشاته دي.
او دريم يې :د برېتونو لنډول دي، چې نارينه د پاسنی شونډې د پاسه د وېښتانو له لرې کولو څخه عبارت دی، تر څو شونډه ښکاره شي.
ځلورم يې د نوکانو لنډول دي.
او پنځم يې :د تخرګ د وېښتانو وېستل دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د پيغمبرانو خويونه - چې الله جل جلاله يې خوښوي، پرې خوشحاليږي او امر پرې کوي - د بشېرتيا، پاکوالي او ښکلا لوري ته بلنه ورکوي.
2. د دې شيانو پر ځان د لازمولو مشروعيت، او غفلت ترې نه کول

3. دا خويونه ديني او دنيوي ګټې لري چې له جملې څخه يې :ظاهري ښکلا، د بدن پاکوالى، د پاکوالي لپاره احتياط، له کفارو سره مخالفت او د الله تعالى د حکم اطاعت.

4. :په نورو حديثونو کې لدې پنځو څخه ډېر د فطرت خويونه ښودل شوي دي، لکه ږيره پرېښودل، مسواک وهل او داسې نور.

(3144)

(122) – عَنْ عَلِيٍّ رضي الله عنه قَالَ: كُنْتُ رَجُلًا مَذَّاءً وَكُنْتُ أَسْتَحْيِي أَنْ أَسْأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَكَانِ ابْنَتِهِ فَأَمَرْتُ الْمِقْدَادَ بْنَ الْأَسْوَدِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ: «يَغسِلُ ذَكَرَهُ وَيَتوَضَّأُ».
وَلِلبُخَارِيِّ: فَقَالَ: «تَوَضَّأْ وَاغْسِلْ ذَكَرَكَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(122) – د علي رضي الله عنه څخه روايت دی چې وايي :زه داسې يو څوک وم چې زيات مذي به راخخه تلل، او له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه شرمېدم چې د حکم په اړه يې ترې پوښتنه وکړم، ځکه چې لور يې ماته ناسته وه، نو مقداد بن اسود رضى الله عنه ته مې امر وکړ چې پوښتنه ترې وکړي، هغه وويل» :يَغْسِلُ ذَكَرَهُ وَيَتَوَضَّأُ" «خپله تناسلي آله دې وينځي او اودس دې کوي .«او د بخاري روايت کې دي چې ويې وييل» :تَوَضَّأْ وَاغْسِلْ ذَكَرَكَ .«».«اودس وکړه او تناسلي آله دې ومينځه [صحيح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

علي بن ابي طالب رضي الله عنه خبر ورکوي چې هغه داسې يو څوک و چې زيات مذي به ترې تلل - مذي يو ډول سپيني نرى سريخناکه اوبه دي چې د شهوت پر مهال او يا له کور والي څخه مخکې له تناسلي آلې څخه راوځي-، او دى پدې نه پوهېده چې د راوتلو پر مهال يې څه وکړي، نو شرمېده چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړي؛ ځکه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د لور؛ فاطمې خاوند و، نو له مقداد بن الأسود څخه يې وغوښتل چې د حکم په اړه يې له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړي .نو رسول الله صلى الله عليه وسلم ځواب ورکړ چې :خپله تناسلي آله دې ووينځي او بيا دې اودس وکړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د علي بن ابي طالب رضي الله عنه فضيلت چې شرم او حيا يې ممانعت ونه کړ چې د بل چا په واسطه پوښتنه وکړي.
2. د فتوا غوښتلو لپاره د بل چا د ګمارلو جواز.
3. د مصلحت په خاطر روا ده چې يو انسان د ځان په اړه بل چاته خبر ورکړي چې هغه ترې شرميږي.
4. د مذي نجاست او له بدن او جامو څخه يې د مينځلو وجوب.
5. مذي وتل له اودس ماتوونکو څخه دي.
6. د تناسلې آلې او خصيتينو هګيو (مينځل واجب دي، ځکه چې په بل حديث کې يې يادونه شوې ده.

(3348)

(123) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ المؤمنين رضي الله عنها قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الجَنَابَةِ، غَسَلَ يَدَيْهِ، وَتَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلاَةِ، ثُمَّ اغْتَسَلَ، ثُمَّ يُخَلِّلُ بِيَدِهِ شَعَرَهُ، حَتَّى إِذَا ظَنَّ أَنَّهُ قَدْ أَرْوَى بَشَرَتَهُ، أَفَاضَ عَلَيْهِ المَاءَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ غَسَلَ سَائِرَ جَسَدِهِ، وَقَالَتْ: كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ، نَغْرِفُ مِنْهُ جَمِيعًا. [صحيح] - [رواه البخاري]

(123) – له أم المؤمنين عائشي رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې :کله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم له جنابت څخه غسل کاوه نو، لاسونه يې ومينځل او لکه د لمانځه په څېر اودس يې وکړ، بيا يې غسل وکړ، بيا يې ويښتانو کې ګوتې ننباسلې تر دې چې ډاډه شو چې لاندې پوستکی يې لوند شو بيا يې درې ځلې)مخ ته (اوبه واچولې، بيايې ټول ځان ووينځه او فرمايلي يې دي، ما او د الله رسول صلى الله عليه وسلم به له يو لوښي څخه لامبل، دواړو به ترې لپې را اخيستلې. [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به چې کله غوښتل له جنابت څخه غسل وکړي نو د لاسونو پر وينځلو به يې پيل وکړ .بيا به يې داسې اودس وکړ لکه څنګه چې د لمانځه لپاره کيږي، بيا به يې ويښتان په لاسونو سره خلال کړل، تر دې چې ډاډمن به شو چې د ويښتانو بيخونه لانده شول او مخ ووينځل شو، بيا به يې په سر درې ځلې اوبه واړولې او د بدن پاتې برخه به يې ومينځله .او عايشي رضي الله عنها فرمايلي چې :ما او رسول الله صلى الله عليه وسلم به له يو لوښي څخه لامبل، دواړو به ترې لپې راډکولې.

د حديث له ګټو څخه:

1. غسل په دوه ډوله دی :هغه چې غاړه پرې خلاصيږي او بشپړ غسل، کوم چې غاړه خلاصوونکی غسل دی نو هغه داسې دی چې انسان د طهارت نيت وکړي بيا د خولې او پوزې وينځلو په شمول په ټول بدن اوبه واړوي .او بشپړ غسل هغه دی چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د غسل په څېر غسل وکړي لکه څرنګه چې پدې حديث کې بيان شوی دی.
2. د جنابت اطلاق په هغه چا کيږي چې مني ترې ووځي، يا دا چې کوروالی وکړي که څه هم مني ترې لاړ نه شي.

3. د ښځې او خاوند لپاره د يو بل شرمګاه ته کتل او له يو لوښي څخه غسل کول روا دي.

(3316)

(124) – عَنْ عَمَّارِ بنِ ياسِرٍ رضي الله عنه قال: بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَةٍ، فَأَجْنَبْتُ فَلَمْ أَجِدِ الْمَاءَ، فَتَمَرَّغْتُ فِي الصَّعِيدِ كَمَا تَمَرَّغُ الدَّابَّةُ ثُمَّ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ: «إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَقُولَ بِيَدَيْكَ هَكَذَا» ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدَيْهِ الْأَرْضَ ضَرْبَةً وَاحِدَةً، ثُمَّ مَسَحَ الشِّمَالَ عَلَى الْيَمِينِ، وَظَاهِرَ كَفَّيْهِ وَوَجْهَهُ. [صحيح] - [متفق عليه]

(124) – له عمار بن ياسر رضي الله عنه څخه روايت دی وايي :رسول الله صلى الله عليه وسلم د يو کار پسې ولېږلم، هلته جنب شوم، اوبه مې ونه موندلې، نو په خاورو کې لکه د ځاروي په څېر ورغړېدم، بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغلم، او پدې اړه مې ورته يادونه وکړه، هغه راته وفرمايل» :إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَقُولَ بِيَدَيْكَ هَكَذَا « »بسنه کوي چې په لاسونو سره داسې وکړې «بيا يې په دواړو لاسونو يو ځل ځمکه ووهله، بيا يې ښي لاس په چپ لاس راکش کړ او د لاسونو مخ او څټونه يې مسح کړل. [صحيح]-) متفق عليه دی [(بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم عمار بن ياسر رضي الله عنه د خپلو ځينو حاجاتو لپاره په سفر ولېږه، نو هلته په کوروالي کولو او يا په شهوت سره مني وتلو باندې جنب شو، نو ،اوبه يې ونه موندلې چې غسل پرې وکړي، او له جنابت څخه د تيمم کولو په حکم نه پوهېده بلکې يوازې له بې اودسی څخه يې په حکم پوهېده .نو اجتهاد يې وکړ او دا فکر يې وکړ چې لکه څرنګه د بدن ځينې برخې د اودس لپاره د ځمکې په خاورو سره مسح کيږي، نو له جنابت څخه په تيمم کې بايد ټول بدن په خاورو ککړ شي؛ په اوبو يې قياس وکړ، نو په خاورو کې ولوغړېده تر دې چې ټول ځان يې په خاورو کړ بيا يې لمونځ وکړ، نو کله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغی، پدې اړه يې ورته يادونه وکړه، تر څو پوه شي چې سم کار يې کړی که نه؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته له دواړو بې اودسيو؛ وړې او غټې لکه :تشې متيازې او يا جنابت څخه د پاکوالي طريقه وښوده :داسې چې په دواړو لاسونو سره به ځمکې ته يوه ضربه ورکړي، بيا به چپ لاس په ښي لاس راکش کړي او د دواړو لاسونو مخونه او څټونه به مسح کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. له تيمم څخه وړاندې د اوبو پسې پلټنه واجب ده.
2. د جنب انسان لپاره په هغه حالت کې تيمم روا دی چې اوبه ونه مومي.
3. د لويې بې اودسۍ لپاره تيمم داسې دی لکه د وړې بې اودسۍ لپاره.

(3461)

(125) – عَنْ الْمُغِيرَةِ رضي الله عنه قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَأَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ، فَقَالَ: «**دَعْهُمَا، فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ**» فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا. [صحيح] - [متفق عليه]

(125) – **له مغيره بن شعبه رضي الله عنه څخه روايت دی چې وايي :زه له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره په يو سفر کې وم، نو زه تيت شوم چې)د اودس پر مهال يې(موزې وباسم، نو ويې فرمايل» :دَعْهُمَا، فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ». پرې يې ږده، يقينا چې له پاکی سره مې پښنو کړي دي)يعنې په اودس مې پښنو کړې دي«(** نو مسح يې پرې وکړه. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په يو سفر کې و چې اودس يې وکړ، نو کله چې پښنو وينځلو ته ورسېده، مغيره بن شعبه دواړه لاسونه ور اوږده کړل تر څو د رسول الله صلى الله عليه وسلم له پښنو څخه موزې وباسي چې پښې ومينځي !نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :پرې يې ږده او مه يې باسه، يقينا چې دواړه موزې مې په داسې حال کې پښنو کړي دي چې زه په طهارت کې وم، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم د پښنو وينځلو پر ځای په خپلو دواړو موزو مسح وکړه.

د حديث له ګټو څخه:

1. د وړې بې اودسۍ څخه د اودس کولو پر مهال پر موزو د مسحې کولو مشروعيت او د لويې بې اودسۍ پر مهال د پښنو وينځل اړين دي.
2. مسح کول يو ځل د موزې په پورتنۍ برخه د لوند لاس په تېرولو سره کيږي ، نه په لاندې برخه.

3. په موزو باندې د مسحې کولو لپاره شرط دا دی چې له بشپړ اودس نه وروسته اغوستل شوي وي، او پښې يې په اوبو سره وينځلې وي او دا چې موزې پاکې وي او هغه ځای يې پټ کړی وي چې په اودس کې يې وينځل فرض دي، او دا چې مسح ،بايد په ورځ بې اودسۍ کې وي نه په جنابت او نه داسې څه کې چې غسل واجبوي او دا چې مسح بايد د شريعت په ټاکلې موده کې وي چې هغه د مقيم لپاره يوه شپه او ورځ او د مسافر لپاره درې شپې او ورځې دي.

4. په موزو باندې هر هغه شی قياس کيږي چې پښې پټوي لکه جرابې او داسې نور، نو مسح پرې جايز ده.

5. د رسول الله صلى الله عليه وسلم ښه اخلاق او ښه ښوونه، چې مغيره يې د موزو له ويستلو څخه منع کړ او سبب يې ورته بيان کړ :چې موزې يې د پاکوالي په حالت کې پښو کړې دي، تر څو مطمئن شي، او حکم وپيژني.

(3014)

(126) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ المؤمنين رضي الله عنها أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ أَبِي حُبَيْشٍ سَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: إِنِّي أُسْتَحَاضُ فَلاَ أَطْهُرُ، أَفَأَدَعُ الصَّلاَةَ؟ فَقَالَ: «لَا، إِنَّ ذَلِكِ عِرْقٌ، وَلَكِنْ دَعِي الصَّلاَةَ قَدْرَ الأَيَّامِ الَّتِي كُنْتِ تَحِيضِينَ فِيهَا، ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي». [صحيح] - [متفق عليه]

(126) – له ام المؤمنين عائشې رضي الله عنها څخه روايت دی چې فاطمه بنت أبی حبيش له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه ويې ويیل :زه چې حيض شم نه پاکيږم، نو آيا لمونځ پريږدم؟ هغه وفرمايل» :لَا، إِنَّ ذَلِكِ عِرْقٌ، وَلَكِنْ دَعِي الصَّلاَةَ قَدْرَ الأَيَّامِ الَّتِي كُنْتِ تَحِيضِينَ فِيهَا، ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي«. نه، هغه رګ دی، خو د هغو ورځو په اندازه لمونځ پريږده څومره به چې مخکې حيض »کېدلې، بيا غسل وکړه او لمونځ وکړه. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

فاطمه بنت حبيش له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه ويې وييل :زما وينه نه دريږي او همداسې جاري وي تر دې چې د حيض نښه هم تېره شي، نو آيا حکم يې د حيض حکم دی چې لمونځ پريږدم؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل :هغه

د استحاضې وينه ده چې په حقيقت کې د ناروغۍ وينه ده او په رحم کې د يو رګ د پرې کېدو له امله رامنځته کېږي او د حېض وينه نه ده .نو کله چې د حيض وخت راشي چې ته ،به پکې د مياشتني عادت له مخې حيض کېدلې مخکې لدې چې دا ناروغي درته پيدا شي نو لمونځ، روژه او هر هغه کار پرېږده چې حيض لرونکې ترې د حېض پر مهال منع شوې دي .او کله چې د هغه نيتې په اندازه وخت پای ته ورسيږي، نو ته به له حېض څخه پاکه شوې يې، نو د وينې ځای ومينځه، بيا دې ټول ځان په بشپړه توګه ووينځه چې بې اودسي درڅخه لاړه شي، بيا لمونځ وکړه.

د حديث له ګټو څخه:

1. د حيض د پای ته رسېدو پر مهال د ښځې لپاره غسل کول واجب دي.
2. په مستحاضې لمونځ واجب دی.
3. حيض :طبيعي وينه ده چې رحم يې د بالغې ښځې د شرمګاه له لارې وباسي، چې په معلومه نيټه کې پرې راځي.
4. استحاضه :د رحم له لاندې برخې څخه بې وخته د وينې له راتګ څخه عبارت ده او دا چې وينه د رحم له بېخ)منځ (څخه نه راوځي.
5. د حيض او استحاضې د وينو تر منځ توپير :د حېض وينه توره او بدبويه وي، او د استحاضې وينه سره او نرۍ وي او هېڅ بد بويي نه لري.

(3029)

(127) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ فِي بَطْنِهِ شَيْئًا، فَأَشْكَلَ عَلَيْهِ أَخَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ أَمْ لَا، فَلَا يَخْرُجَنَّ مِنَ الْمَسْجِدِ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا، أَوْ يَجِدَ رِيحًا**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(127) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ فِي بَطْنِهِ شَيْئًا، فَأَشْكَلَ عَلَيْهِ أَخَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ أَمْ لَا، فَلَا يَخْرُجَنَّ مِنَ الْمَسْجِدِ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا، أَوْ يَجِدَ رِيحًا».
کله چې ستاسو څخه يو څوک په خپلې ګېډه کې څه شی ومومي او په دې پوه نه شي» چې ايا څه ترې ووتل که نه، نو تر هغه دې له جومات څخه نه وځي تر څو چې غږ واوري او يا باد بوي ومومي». [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي چې کله د لمونځ کوونکي په ګېډه کې څه شی بشکته پورته شي، نو دی پوه نه شي چې آيا څه ترې ووتل که نه ؟ نو د دې لپاره چې بيا اودس وکړي لمونځ دې تر هغه پورې نه پرې کوي تر څو له اودس ماتوونکي لامل څخه ډاډمن شي؛ داسې چې يا د باد غږ واوري، يا بوی حس کړي؛ ځکه چې يقيني شی په شک سره نه باطليږي، پداسې حال کې چې د ده طهارت يقيني دی او اودس ماتېدل يې مشکوک حالت دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. دا حديث د اسلام له اصولو څخه يو اصل او له فقهي قواعدو څخه يوه قاعده ده، هغه دا چې :يقين په شک سره له منځه نه ځي، او اصل هر څه په خپل حالت پرېښودل دي، تر دې چې د هغه خلاف شی يقيني شي.
2. شک په طهارت کې اغېزمن ندی، او لمونځ کوونکی په خپل طهارت پاتې دی تر هغه چې له بې اودسی څخه ډاډمن شي.

(65083)

(128) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعًا».

ولمسلم: « أولاهُنَّ بالتُّراب». [صحيح] - [متفق عليه]

(128) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» «إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعًا.

«کله چې ستاسو څخه د يو چا په لوښي کې سپی څښاک وکړي نو اووه ځلې دې وويڼځي».

[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي چې هغه لوښی دې اووه ځلي ومينځل شي چې سپي پکې ژبه وهلي وي، داسې چې لومړی ځل يې په خاورو سره وي او ورپسې په اوبو، نو پدې سره به بشپړ پاکوالی رامنځته شي او د نجاست او ضرر مخنيوی به يې وشي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د سپي لعاب خورا ناپاک دی.
2. په لوښي کې د سپي خوله وهل يې نجسوي، او هغه اوبه هم نجسوي چې په لوښي کې وي.
3. په خاورو پاکول او پرلپسې اووه ځلې وينځل يوازې په هغه حالت کې دي چې سپی په يو شي کې خوله ووهي، نه دا چې د سپي په متيازو، غايطه موادو او يا نورو چټليو سره يې ناپاکه کړي.
4. په خاوره د لوښي د وينځلو طريقه دا ده چې :په لوښي کې به اوبه واچوي او بيا به پکې خاوره واچوي او بيا پرې لوښی وينځل کيږي.
5. د حديث ظاهري معنی دا ده چې دا د ټولو سپيو په اړه عمومي دی، حتی که هغه سپی هم وي چې شريعت يې د ساتلو اجازه ورکړې لکه :د ښکار، پيرې او رمې سپي.
6. صابون او زمی د خاورې ځای نه نيسي؛ ځکه چې رسول الله صلی الله عليه وسلم د خاورې په اړه حکم کړی دی.

(3143)

(129) – عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، ثُمَّ قَالَ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، قَالَ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مِنْ قَلْبِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(129) – له عمر بن الخطاب رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې: رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، ثُمَّ قَالَ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، قَالَ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مِنْ قَلْبِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ«.
کله چې اذان کوونکی: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ وايي: نو ستاسو څخه ديو اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ« وايي، بيا چې)اذان کوونکی (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وايي، دا دی هم: أَشْهَدُ أَنْ لَا ، إِلَهَ إِلَّا اللهُ وايي .بيا چې)اذان کوونکی (أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وايی، نو دا دی هم أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وايي، بيا چې)اذان کوونکی (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ وايي او دی : به: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ وايي .بيا چې)اذان کوونکی (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ وايي، دا به لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ وايي، بيا چې موذن: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ وايي، دا به هم: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ وايي .بيا چې)اذان کوونکی (لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وايي، او دا د زړه نه: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ«، وايي، نو جنت ته داخل شو. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

اذان خلکو ته د وخت د داخلېدلو په اړه خبر ورکوي، او د آذان کلمې د ايماني عقيدې ټولګه ده.

په دې حديث کې رسول الله صلى الله عليه وسلم د اذان د اورېدو پر مهال بيانوي چې "اورېدونکى به د اذان کوونکي په څېر الفاظ ووايي، کله چې اذان کوونکى "الله أكبر ووايي :نو اورېدنکى هم " :الله أكبر "وايي او همداسې ورپسې، تر دې چې کله اذان کوونکى حي على الصلاة "او "حي على الفلاح"، ووايي نو اورېدونکى به "لا حول ولا قوة إلا بالله "ووايي.

او رسول الله صلى الله عليه وسلم دا هم بيان کړه چې چا له مؤذن سره د زړه له اخلاصه .)د اذان کلمې (تکرار کړې، نو جنت ته به داخل شي

او د اذان د کلمو معنا)په لاندې ډول ده" (الله أكبر :"يعنې دا چې هغه پاک ذات تر ټولو لوى، معزز او له هر شي څخه ستر دى.

أشهد أن لا إله إلا الله :"يعنې له الله پرته پر حقه بل معبود نشته".

أشهد أن محمّدًا رسول الله :"يعنې زه په خپله ژبه او زړه اعتراف کوم او شاهدي" ورکوم چې محمد د الله رسول دى، د الله لخوا رالیږل شوى او اطاعت يې واجب دى.

حيَّ على الصَّلاة "يعنې لمانځه ته راشئ، او د اورېدونکي دا وينا "لا حول ولا قوّة" إلّا بالله"، دا معنا لري چې د اطاعت له موانعو څخه د خلاصون لپاره حيله او يا د کولو لپاره يې ځواک او قدرت نشته مګر د الله تعالى په توفيق سره.

حيَّ على الفلاح "يعنې د کاميابۍ سبب ته راشئ، چې هغه جنت ګڼل او له اور څخه" ژغورل دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. اذان کوونکي ته د هغه د وينا په څېر په الفاظو سره جواب ورکول، پرته له حي على "الصلاة او حي الفلاح څخه، چې هلته به يې په ځواب کې "لا حول ولا قوة إلا بالله وايي.

(65086)

(130) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنها أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَلُوا اللهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ، لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللهِ، وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِيَ الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(130) – له عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما څخه روايت دى چې هغه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي چې وييل يې» :إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا ،مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا ثُمَّ سَلُوا اللهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ، لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللهِ، وَأَرْجُو أَنْ .أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِيَ الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ«. کله چې مو له اذان کوونکي څخه)د اذان الفاظ (واورېدل نو تاسو هم هغه څه وایئ چې» هغه یې وايي، بیا پر ما درود ووایئ ، ځکه څوک چې پر ما درود ووايي، نو الله تعالی به پر هغه لس ځلې درود وايي، بیا ماته له الله جل جلاله څخه د وسیلې سوال وکړئ، چې هغه په جنت کې یو مقام دی، او د الله په بندګانو کې یوازې یو تن ته ورکول کیږي او له هغه پرته بل چاته نه ښایي، زه امید لرم چې هغه به زه یم، او څوک چې زما لپاره وسیله .«وغواړي نو شفاعت به یې کیږي [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم لارښوونه کوي چې چا د لمانځه لپاره له اذان کوونکي څخه د اذان الفاظ واورېدل نو ورپسې دي همغه الفاظ تکرار کړي پرته له :حي على الصلاة، او :حي على الفلاح څخه، ځکه له هغوی وروسته به :لا حول ولا قوة الا بالله وايي، بیا به د اذان په پای کې په رسول الله صلى الله عليه وسلم درود ووايي، ځکه چې چا په رسول الله صلى الله عليه وسلم یو ځل درود ووايي، نو الله تعالی به پرې د هغه له امله لس ځلې درودونه ووايي، او د الله تعالی لخوا پر بنده باندې د درود وييلو معنا :د ملایکو پر .وړاندې د بنده ستاینه کول دي

بیا یې امر وکړ چې د هغه صلى الله عليه وسلم لپاره له الله تعالی څخه د وسیلې سوال وشي، چې هغه په جنت کې یو مقام دی او تر ټولو لوړ دی، چې د الله تعالی په ټولو بندګانو کې یوازې د یو بنده سره ښایي او ورته ورکول کیږي، او زه تمه لرم چې هغه زه اوسم، او رسول الله صلى الله عليه وسلم دا خبره د عاجزی او تواضع له مخې کړې ده؛ ځکه چې کله

هغه مقام يوازې د يو چا لپاره وي، نو هغه يو تن به لده صلی الله عليه وسلم پرته بل څوک نه وي، ځکه چې هغه د مخلوقاتو تر ټولو غوره دی.
بيا هغه صلی الله عليه وسلم څرګنده کړه چې چا رسول الله صلی الله عليه وسلم ته د وسيلې دعا وکړه نو هغه انسان ته د هغه صلی الله عليه وسلم شفاعت حاصل دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. اذان کوونکي ته په ځواب ويیلو ټينګار.
2. اذان کوونکي ته له ځواب ويلو وروسته په رسول الله صلی الله عليه وسلم باندې د درود ويیلو فضيلت.
3. په رسول الله صلی الله عليه وسلم له درود ويیلو وروسته هغه ته د وسيلې پر غوښتنه ټينګار.
4. د وسيلې د معنا بيان، د هغې لوړ شان، چې له يو بنده پرته بل چاته نه ښايي.
5. د رسول الله صلی الله عليه وسلم د فضيلت بيان، چې پر دغه لوړ مقام سره ځانګړی شوی دی.
6. چا چې له الله تعالی څخه د رسول الله صلی الله عليه وسلم لپاره د وسيلې غوښتنه وکړه نو هغه انسان ته يې شفاعت يقيني شو.
7. د رسول الله صلی الله عليه وسلم د تواضع او عاجزی بيان چې له خپل امت څخه يې د نوموړي مقام د لاسته راوړلو لپاره دعا وغوښته، پداسې حال کې چې هغه مقام د همده لپاره دی.
8. د الله تعالی لوی فضل او رحمت، چې نيکي په لس چنده ده.

(65087)

(131) – عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ بِاللهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(131) – سعد بن أبی وقاص رضي الله عنه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روايت کوي چې هغه فرمايلي دي :چاچې کله اذان واوريد، او ويې ويل» :أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ بِاللهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ .«»يعنې زه ګواهي ورکوم چې له الله جل جلاله پرته په حقه بل معبود نشته او شريک نه لري .او يدې چې محمد ـ صلى الله عليه وسلم د الله جل جلاله بنده او رسول دی .پدې خوښ يم چې الله مې رب دی او پدې چې محمد صلى الله عليه وسلم مې رسول دی او پدې چې اسلام مې دين دی، نو ګناه به يې ورته وبښل شي«. [صحيح]- مسلم [روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي، څوک چې له مؤذن څخه د اوريدو پر مهال ووايي" :أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له "يعنې، زه اقرار کوم او خبر ورکوم چې له الله پرته په حقه بل معبود نشته، او له هغه پرته بل هر معبود باطل دی، "وأن محمدًا عبده ورسوله "او محمد د الله بنده او رسول دی يعني محمد صلى الله عليه وسلم بنده دی؛ عبادت يې نه کيږي، او رسول دی دروغ نه وايي" .رضيت بالله ربًّا "زه په الله د څښتن په توګه راضي يم، يعني د هغه په ربوبيت، الوهيت، نومونو او صفتونو" .وبمحمد رسولًا "او په محمد صلى الله عليه وسلم د رسول په توګه، يعنې، د هر هغه څه سره چې هغه راليږل شوی او موږ ته يې رارسولي دي" .وبالإسلام "او په اسلام، يعنې د اسلام له ټولو حکمونو او "،منهياتو سره، "دينًا "يعني باور او پيروي په توګه، "نو هغه ته يې ګناهونه وبخښل شول .يعني :له وړو ګناهونو څخه

د حديث له ګټو څخه:

1. د اذان پر مهال د دې دعا تکرارول د ګناهونو کفاره ده

(6272)

(132) – عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنهما أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلاَةِ القَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الوَسِيلَةَ وَالفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ القِيَامَةِ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(132) – له جابر رضي الله عنهما څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي :څوک چې اذان واوري او بيا ووايي :اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ القَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الوَسِيلَةَ وَالفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ». اې د دې بشپړې بلنې او د دې ودريدونکي لمونځ)مالکه(؛ محمد ـ صلی الله علیه وسلم» ته وسیله او فضیلت ورکړه، او هغه ستایل شوي مقام ته يې ولېږه چې تا يې ورسره ـ ژمنه کړې ده) .چا چې د اذان پسې دا دعا وويله نو (هغه د قيامت په ورځ زما د شفاعت مستحق وګرځېده». [صحيح]-[بخاري روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي :کله چې اذان کوونکی له اذان څخه فارغ شي :او اورېدونکی دا دعا ووايي
)اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ(، اې د دې بلنې ربه !دا د اذان هغه الفاظ دي چې د الله تعالی عبادت او لمانځه ته پرې بلنه ورکول کيږي،)التَّامَّةِ (يعني بشپړې بلنې چې د توحيد او په ادا کيږي،)آتِ (رسالت بلنه ده،)وَالصَّلَاةِ القَائِمَةِ (او اې د هغه لمونځ ربه چې تل تر تله ورکړه،)مُحَمَّدًا الوَسِيلَةَ (محمد صلی الله علیه وسلم ته په جنت کې هغه لوړ مقام او منزلت ورکړه چې له هغه پرته بل چاته نه بنايي،)وَالفَضِيلَةَ (او هغه رتبه چې د مخلوقاتو له رتبې څخه بنه او غوره ده)وَابْعَثْهُ (او ورکړه)مَقَامًا مَحْمُودًا (هغه ستايل شوې رتبه چې استوګن يې ستايل کيږي، کومه چې د قيامت په ورځ لوی شفاعت دی)چې دی به يې کوي(،)الَّذِي وَعَدْتَهُ (هغه چې تا يې ورسره په خپله دې وينا کې ژمنه کړې ده چې} :عسى أن يبعثك ربك مقامًا محمودًا {لرې نه ده چې ستا رب به تا د ستاينې وړ مقام خاوند کړي .تر څو دا مقام د هغه صلی الله علیه وسلم شي.
نو څوک چې دا دعا ووايي د قيامت په ورځ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم د شفاعت مستحق وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. دا دعا هغه مهال ویل کیږي چې کله اورېدونکی د مؤذن پسې د اذان د کلمو له تکرارولو خلاص شي، او چا چې اذان نه وي اورېدلی نو هغه به دا دعا نه وايي.
2. د رسول الله صلى الله عليه وسلم دفضيلت بيان چې د مخلوقاتو تر منځ د پرېکړې پر مهال به وسيله، فضيلت، ستايل شوی مقام او لوی شفاعت ورکول کیږي.
3. :رسول الله صلى الله عليه وسلم ته د دې وينا پر بنسټ د شفاعت اثبات چې فرمايي حلَّت له شفاعتي يوم القيامة "يعني زما د شفاعت مستحق وګرځيد".
4. رسول الله صلى الله عليه وسلم به د خپلو هغه امتيانو شفاعت کوي چې کبيره ګناهونه يې کړي وي تر څو دوزخ ته لاړ نه شي او يا هغوی چې ورننوتي وي تر څو ترې بېرته راووځي، او يا دا چې بې حسابه يې جنت ته داخل کړي او يا د دې لپاره چې څوک جنت ته ننوتی وي مرتبې يې پکې لوړې کړي.
5. طيبي رحمه الله فرمايلي :د اذان له پيله تر دې وينا پورې "محمدًا رسول الله "دا بشپړه : بلنه ده، او حي على الصلاة چې دی نو دا هغه لمونځ دی چې ادا کولو ته يې په)يُقيمون الصلاة (کې اشاره شوې، او کېدی شي چې د الصلاة څخه مراد دعا او له)القائمة (څخه مراد تل ادا کېدونکی لمونځ وي، لکه چې وايي)قام الشئ (يعني په دوامداره توګه يې يو کار تر سره کړ، او په دې سره د رسول الله صلى الله عليه وسلم دا وينا " :والصلاة القائمة "بشپړه بلنه ده، او کېدی شي چې په الصلاة سره هغه معمول لمونځ مراد وي کوم ته چې هغه مهال بلنه ورکول کيږي او همدا يې ظاهره معنا ده.
6. المهلب ويلي :په حديث کې د لمونځونو په وختونو کې پر دعا ټينګار شوی؛ ځکه چې د قبلېدو لپاره د اميد حالت دی.

(10635)

(133) – عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الدُّعَاءُ لاَ يُرَدُّ بَيْنَ الأَذَانِ وَالإِقَامَةِ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي]

(133) – له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :الدُّعَاءُ لاَ يُرَدُّ بَيْنَ الأَذَانِ وَالإِقَامَةِ«.

."د اذان او اقامت تر منځ دعا نه رديږي" [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم د اذان او اقامت تر منځ د دعا فضيلت بيان کړی او فرمايلي يې دي چې نه رديږي او خامخا قبليږي، نو په دې وخت کې د الله تعالی نه دعا وغواړئ.

د حديث له ګټو څخه:

1. د دعا لپاره د دې وخت فضيلت.
2. کله چې دعا کوونکی د دعا ادبونه مراعت کړي، غوره ځايونه او وختونه ولټي، د الله تعالی له نافرمانی ځان وساتي، په شکونو او شبهو کې له لويدو ځان وساتي، په الله تعالی نېک باور ولري، نو ډېره نږدې ده چې د الله تعالی په امر يې دعا قبوله شي.
3. مناوي رحمه الله د دعا د قبلېدو په اړه فرمايي :د دعا د شرطونو، ارکانو او ادابو له پوره کولو وروسته دعا قبليږي، که چېرته له دې څخه کوم يو کم و، نو يوازې خپل ځان دې ملامته کړي.
4. د دعا قبلېدل :يا به يې دعا ژر تر ژره قبوله شي، يا به ورڅخه د ورته شر مخه ونيسي او يا به ورته اجر په آخرت کې خوندي شي، دا ټول کارونه د الله تعالی د حکمت او رحمت مطابق تر سره کيږي.

(5479)

(134) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ أَعْمَى، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، إِنَّهُ لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ، فَسَأَلَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ، فَرَخَّصَ لَهُ، فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ، فَقَالَ: «هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ؟» فَقَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَأَجِبْ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(134) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ أَعْمَى، فَقَالَ :يَا رَسُولَ اللهِ، إِنَّهُ لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ، فَسَأَلَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ، فَرَخَّصَ لَهُ، فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ، «فَقَالَ» :هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلَاةِ؟» فَقَالَ :نَعَمْ، قَالَ» :فَأَجِبْ. رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یو ړوند سړی راغی او ورته یې وویل :اې د الله رسوله زه څوک نلرم چې لاس نیولی مې جومات ته راولي، نو له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه یې غوښتنه وکړه چې په کور کې د لمانځه کولو اجازه ورکړي، نو اجازه یې ورکړه کله چې روان شو غږ یې پسې وکړ، ورته یې وویل " :آیا د لمانځه لپاره اذان اورې؟ "ویې ویل :هو، ورته یې وویل :نو د اذان بلنه ومنه)یعني جومات ته راځه([صحیح]- مسلم روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یو ړوند سړی راغی ورته یې وویل :اې د الله رسوله، ما سره څوک نشته چې مرسته راسره وکړي او د پنځه وخته لمانځه لپاره مې لاس نیولی جومات ته راولي، غوښتل یې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم اجازه ورکړي تر څو جماعت پرېږدي)او په کور کې لمونځ وکړي (نو اجازه یې ورکړه، کله چې روان شو ورغږ یې کړ او ورته یې وویل :آیا ته د لمانځه لپاره اذان اورې؟ هغه وویل :هو، نو ورته یې وویل :کله چې بلونکی)موذن (د لمانځه بلنه درکړي، نو بلنه یې ومنه.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په جماعت سره د لمانځه کولو وجوب، ځکه چې رخصت یوازې له لازم او واجب شي څخه وي.
2. د هغه دا وینا چې" :اجابت وکړه "پدې دلالت کوي چې هغه څوک چې اذان اوري نو په جماعت سره لمونځ کول پرې واجب دي، ځکه چې امر په اصل کې د وجوب لپاره دی.

(11287)

(135) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهَرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا، مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ؟» قَالُوا: لَا يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ شَيْئًا، قَالَ: «فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَوَاتِ الخَمْسِ، يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الخَطَايَا». [صحيح] - [متفق عليه]

(135) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی هغه له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه اوريدلي يې چې فرمايل يې» :أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهَرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا، مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ؟ «قَالُوا :لَا يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ شَيْئًا، قَالَ» :فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَوَاتِ الخَمْسِ، يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الخَطَايَا«.
خبر راکړئ چې که ستاسو څخه د يو چا د دروازې په خوله کې يو نهر وي چې هغه» «پکې د ورځې پنځه ځلې غسل کوي، نو څه وايئ چې په هغه کې به څه خيرى پاتې شي؟
هغوی وويل :نه هيڅ خيرى به يې پاتې نه شي، ويې فرمايل :همدا د پنځه وخته لمونځونو «.مثال، چې الله جل جلاله پرې ګناهونه پاکوي [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو [روايت کړی دی)

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په شپه او ورځ کې پنځه وخته لمونځونه د کوچنيو ګناهونو په پاکولو کې د يو نهر په شان بللي دي چې د يو چا د کور په دروازه کې وي او .هره ورځ پکې پنځه وخته غسل کوي، نو هيڅ خيرى به پکې پاتې نه شي

د حديث له ګټو څخه:

1. دا فضيلت د کوچنيو ګناهونو د کفارو لپاره ځانګړی دی، خو د لويو ګناهونو لپاره توبه ويستل حتمي دي.
2. د پنځه وخته لمونځونو فضيلت او د شرطونو، رکنونو، واجباتو او سنتونو سره يې ادا کولو ته پاملرنه.

(4968)

(136) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بِن مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ العَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟ قَالَ: «الصَّلاَةُ عَلَى وَقْتِهَا»، قَالَ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «ثُمَّ بِرُّ الوَالِدَيْنِ» قَالَ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «الجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ» قَالَ: حَدَّثَنِي بِهِنَّ، وَلَوِ اسْتَزَدْتُهُ لَزَادَنِي. [صحيح] - [متفق عليه]

(136) – له عبد الله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :ما له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه وپوښتل چې :کوم کار الله ته ډېر محبوب دی؟ هغه وفرمايل: الصَّلاَةُ عَلَى وَقْتِهَا«، قَالَ :ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ» :ثُمَّ بِرُّ الوَالِدَيْنِ «قَالَ :ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ» :الجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ «»لمونځ په خپل ټاکلي وخت« هغه وويل :بيا کوم؟ ويې فرمايل :»بيا له مور او پلار سره نيکي«، هغه وويل :بيا څه؟ ويې فرمايل :د الله په لاره کې جهاد «هغه وفرمايل ماته يې د هغوی په اړه وويل، که ما ترې نور زياتوالی غوښتی و، يعني زياتې پوښتنې مې ترې کړې وې نو خامخا به يې زيات معلومات راکړي وو. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه پوښتنه وشوه چې :کوم کار الله ته ډېر محبوب دی؟ هغه وفرمايل :فرض لمونځ په خپل ټاکلي وخت چې شريعت ورته ټاکلی دی .بيا د مور او پلار سره ښېګڼه کول، چې له دواړو سره نيکي وشي، حقونه يې ادا شي، او نافرماني يې ونه شي .بيا د الله جل جلاله په لار کې د الله جل جلاله د کلمې د پورته کولو په موخه جهاد او د اسلام له دين څخه په ځان او مال سره دفاع کول او شعاير يې ښکاره کول دي.

ابن مسعود رضي الله عنه وفرمايل :ماته يې پدې عملونو خبر راکړ؛ او که چېرته مې ورته ويلي و چې بيا کوم؟ نو خامخا به يې راته زيات کړي وو.

د حديث له ګټو څخه:

1. د هغې اندازې له مخې چې الله جل جلاله يې خوښوي عملونه په خپلو کې يو پر بل غوره والی لري.
2. پر مسلمان ټينګار کول چې ښه او تر ټولو ښه عملونه تر سره کړي.
3. د ښه عمل په اړه د رسول الله صلی الله عليه وسلم د ځوابونو توپير، هغه به شخص او احوالو ته په ليدو ځواب ورکاوه، او دا چې کوم کار يې زيات ګټور دی.

(3365)

(137) – عَنْ عُثْمَانَ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «**مَا مِنَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ تَحْضُرُهُ صَلَاةٌ مَكْتُوبَةٌ فَيُحْسِنُ وُضُوءَهَا وَخُشُوعَهَا وَرُكُوعَهَا، إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا مِنَ الذُّنُوبِ، مَا لَمْ يُؤْتِ كَبِيرَةً، وَذَلِكَ الدَّهْرَ كُلَّهُ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(137) – **له عثمان رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه اوریدلي چې فرمایل یې» :مَا مِنَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ تَحْضُرُهُ صَلَاةٌ مَكْتُوبَةٌ فَيُحْسِنُ وُضُوءَهَا وَخُشُوعَهَا وَرُكُوعَهَا، إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا مِنَ الذُّنُوبِ، مَا لَمْ يُؤْتِ كَبِيرَةً وَذَلِكَ الدَّهْرَ كُلَّهُ».**
هیڅ مسلمان نشته چې کله د فرض لمانځه وخت راورسیږي، نو دی ورته ښایسته اودس» وکړي، خشوع او رکوع یې پر ځای کړي مګر دا چې د مخکنیو ګناهونو لپاره به یې کفاره ».وګرځي، تر دې چې لویه)کبیره (ګناه ونه کړي .او همداسې د تل لپاره [صحیح]- مسلم [روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي چې هیڅ داسې مسلمان نشته چې د فرض لمانځه وخت پرې داخل شي او په ښه توګه اودس وکړي او بشپړ یې کړي، بیا په عاجزی سره داسې لمونځ وکړي چې زړه او اندامونه یې ټول الله ته متوجې وي او د هغه عظمت یې په ،زړه کې حاضر کړی وي او د لمانځه کړني لکه :رکوع، سجده او داسې نور بشپړ کړي مګر دا چې دا لمونځ به یې د مخکنیو وړو ګناهونو لپاره کفاره وګرځي، تر دې چې لویه ګناه ونه کړي او دا فضیلت د تل لپاره په هر وخت او هر لمانځه کې دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. هغه لمونځ د ګناهونو لپاره کفاره ده چې بنده ورته په ښه ډول اودس کړی وي، په عاجزی سره یې ادا کړي او موخه یې یوازې د الله جل جلاله رضا وي.
2. په عباداتو کې د استقامت فضیلت او دا چې دا د کوچنیو ګناهونو د بخښنې لامل دي.
3. د ښایسته اودس او لمانځه فضیلت او دا چې خشوع پکې وشي.
4. د کوچنیو ګناهونو د بخښلو لپاره له لویو ګناهونو څخه د ځان ساتلو اهمیت.
5. لوی ګناهونه یوازې په توبه بخښل کیږي.

(6254)

(138) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يقول: «الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ».
[صحيح] - [رواه مسلم]

(138) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم به فرمايل» :الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ«.
پنځه وخته لمونځونه، له يوې جمعې څخه تر بلې پورې، او له يو رمضان څخه تر بل" پورې، د دوی تر منځه د ګناهونو کفاره ده پدې شرط چې له کبيره ګناهونو څخه ځان وساتل شي". [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې په شپه او ورځ کې پنځه وخته فرض لمونځونه، او هره اونی کې د جمعې لمونځ، او هر کال د رمضان د مياشتې روژه د دوی تر منځه د صغيره ګناهونو کفاره ده پدې شرط چې د لويو ګناهونو څخه ځان وژغورل شي. او کوم چې لوی ګناهونه دي لکه :زنا او شراب څښل نو پرته له توبې يې کفاره نشته.

د حديث له ګټو څخه:

1. له ګناهونو څخه ځيني واړه او ځيني لوی وي.
2. د کوچنيو ګناهونو د کفارې لپاره د لويو ګناهونو څخه ځان ژغورل شرط دی.
3. لوی)کبيره (ګناهونه هغه دي چې په دنيا کې پرې حد تاکل شوی وي او يا په آخرت کې پرې په عذاب او يا غضب سره ګواښل شوي وي، او يا پکې تهديد وي او يا يې په تر سره کوونکي لعنت ويل شوی وي لکه :زنا او شراب څښل.

(3591)

(139) – عن عمرو بن شُعيب عن أبيه عن جدِّه قال: قال رسولُ الله صلى الله عليه وسلم: «مُرُوا أولادكِم بالصلاةِ وهم أبناءُ سبعِ سِنينَ، واضرِبوهم عليها وهم أبناءُ عَشرٍ، وفرِّقوا بينهم في المَضاجِعِ». [حسن] - [رواه أبو داود]

(139) – له عمرو بن شعيب رضي الله عنه څخه روايت دی هغه له خپل پلار او هغه له خپل نیکه څخه روايت کوي وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي»: مُرُوا أولادكِم بالصلاةِ وهم أبناءُ سبعِ سِنينَ، واضرِبوهم عليها وهم أبناءُ عَشرٍ، وفرِّقوا بينهم في المَضاجِعِ«.
خپلو اولادونو ته په اووه کلنۍ کې په لمانځه امر وکړئ، او)د نه کولو په صورت کې« يې پرې ووهئ (کله چې لسو کلونو ته ورسيږي، او د خوب ځايونه يې سره جلا کړئ«.
[حسن]-[ابوداود روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې پلار بايد خپلو - نارينه او ښځينه و - اولادونو ته په لمانځه امر وکړي کله چې اووه کلن شي او دا چې هغه کارونه وروښايي چې د لمانځه کولو لپاره ورته اړتيا لري .او کله چې لس کلنۍ ته ورسيږي، خبره يې نوره هم زياته کړې ده، هغه دا چې وهي به يې کله چې په لمانځه کې کوتاهي وکړي، او دا چې د خوب ځايونه يې سره جلا شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. بلوغ ته له رسيدو څخه مخکې اولادونو ته ديني چارې وربښودل چې تر ټولو مهم يې لمونځ دی.
2. وهل د ادب لپاره وي، نه د شکنجې کولو لپاره، نو بايد په داسې ډول ووهل شي چې له حالت سره يې سم وي.
3. عزت او ناموس ساتنې ته د شريعت پاملرنه او دا چې هره هغه لار يې بنده کړې ده چې د فساد لامل ګرځي.

(5272)

(140) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: «قَالَ اللهُ تَعَالَى: قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ، وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ، فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: {الْحَمْدُ لِلهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ}، قَالَ اللهُ تَعَالَى: حَمِدَنِي عَبْدِي، وَإِذَا قَالَ: {الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ}، قَالَ اللهُ تَعَالَى: أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي، وَإِذَا قَالَ: {مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ}، قَالَ: مَجَّدَنِي عَبْدِي، -وَقَالَ مَرَّةً: فَوَّضَ إِلَيَّ عَبْدِي-، فَإِذَا قَالَ: {إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ}، قَالَ: هَذَا بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ، فَإِذَا قَالَ: {اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلا الضَّالِّينَ}، قَالَ: هَذَا لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(140) – له ابوهريره ـرضي الله عنه- څخه روایت دی چې: ما له رسول الله ـصلى الله عليه وسلم- څخه اوریدلي دي چې ویل یې» :قَالَ اللهُ تَعَالَى :قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ، وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ، فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ} :الْحَمْدُ لِلهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ{، قَالَ اللهُ تَعَالَى :حَمِدَنِي عَبْدِي، وَإِذَا قَالَ} :الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ{، قَالَ اللهُ تَعَالَى :أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي، وَإِذَا قَالَ} مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ{، قَالَ :مَجَّدَنِي عَبْدِي، ـوَقَالَ مَرَّةً :فَوَّضَ إِلَيَّ عَبْدِي-، فَإِذَا قَالَ} :إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ{، قَالَ :هَذَا بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ، فَإِذَا قَالَ} :اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلا الضَّالِّينَ{، قَالَ :هَذَا لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ».
الله جل جلاله فرمايي چې :ما د خپل ځان او خپل بنده تر منځه لمونځ په دوو برخو» ويشلی دی او زما بنده به هغه څه ترلاسه کوي چې هغه يې غواړي،، نو کله چې بنده }الْحَمْدُ لِلهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ {ووايي، نو الله تعالى وفرمايي چې :زما بنده زما حمد ادا کړ، کله ،چې ووايي} :الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ{، نو الله جل جلاله وفرمايي چې :زما بنده پر ما ثنا وويله او کله چې ووايي} :مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ{، نو وفرمايي چې :زما بنده زما لويي بيان کړه، .يو ځل)راوي وويل (الله تعالى وفرمايي چې :خپلې چارې يې ماته راوسپارلې، نو کله چې ووايي} :إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ :{الله تعالى وفرمايي چې :دا زما او زما د بنده ترمنځه ده، زما بنده چې هر څه وغواړي هغه لره شته، نو کله چې ووايي} :اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلا الضَّالِّينَ{، وايي :دا زما د بنده لپاره دي او زما بنده ته هر هغه څه شته چې هغه يې غواړي». [صحيح]- مسلم روايت

[کړی دی

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې الله تعالی په حدیث قدسي کې فرمایلي دي چې :ما د خپل ځان او خپل بنده تر منځه د فاتحې سورت په لمانځه کې په دوو برخو ویشلی دي، چې نیم یې زما او نیم یې زما د بنده لپاره دی.
نو لومړی نیمه برخه یې :ستاینه، ثنا او لویي بیانول دي، چې په هغې سره غوره اجر ورکوم.
او دویمه نیمایي برخه یې :عاجزي او دعا ده چې زه یې ورته قبلوم او هغه څه ورکوم چې هغه یې غواړي.
نو کله چې لمونځ کوونکی ووايي} :الحمد لله رب العالمین{، الله تعالی وفرمایي :زما بنده زما ستاینه وکړه، او کله چې ووايي} :الرحمن الرحیم{، الله تعالی وفرمایي :زما ستاینه یې وکړه، زه یې وستایلم او ماته یې پر بندګانو زما په ټولو نعمتونو اقرار وکړ، او کله چې ووايي} :مالك یوم الدین{، الله تعالی وفرمایي :زما بنده زما لویي بیان کړه، کوم چې لوی عزت دی.
کله چې ووايي} :إیاك نعبد وإیاك نستعین{، الله تعالی وفرمایي :دا زما او زما د بنده تر منځه ده.
نو لدې آیت څخه لومړی برخه یې چې هغه) :إیاك نعبد (ده، الله تعالی ته په الوهیت اقرار او د هغه بندګي منل دي، او پدې سره د الله جل جلاله نیمایي برخه پای ته رسیږي.
او د آیت دویمه نیمایي برخه د بنده لپاره ده چې هغه) :إیاك نستعین (ده، له الله تعالی څخه د مرستې غوښتل او د هغه لخوا د مرستې وعده ده.
او کله چې ووايي} :اهدنا الصراط المستقیم *صراط الذین أنعمت علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین{، الله تعالی وفرمایي :دا زما د بنده لخوا عاجزي او دعا ده، او زما د بنده لپاره هر هغه څه دي چې هغه یې غوښتنه کړې، او ما د هغه دعا قبوله کړې ده.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د فاتحې)سورت (لوی شان لري او دا چې الله تعالی ورته)لمونځ (ویلی دی.
2. خپل بنده ته د الله تعالی د پاملرنې بیان، چې د خپل بنده په حمد، ثنا او لویی بیانولو سره یې د هغه ستاینه وکړه، او له هغه سره یې ژمنه وکړه چې څه وغواړي هغه به ورکړي.
3. د دې سپیڅلي سورت په ترڅ کې د الله تعالی ستاینه، د آخرت يادوونه، له الله تعالی څخه د دعا غوښتنه، هغه ته په عبادت کې اخلاص، له هغه څخه سمې لارې ته د هدایت سوال او د باطلو لارو په اړه خبر داری ورکړ شوی دی.

4. لمونځ کوونکی چې کله فاتحه لولي نو دا سورت احساسوي، او په لمانځه کې يې عاجزي زياتيږي.

(65099)

(141) – عن بريدة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ الْعَهْدَ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ». [صحيح] - [رواه الترمذي والنسائي وابن ماجه وأحمد]

(141) – له بريده رضی الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل»: إِنَّ الْعَهْدَ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ.«يقينا چې زموږ او د دوی تر منځ تړون لمونځ دی، نو چا چې دا پريښود، هغه کافر شو».

[صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ځرګندوي چې د مسلمانانو او نورو کفارو او منافقانو تر منځ ژمنه او تړون يوازې لمونځ دی، نو چا چې پريښوده يقينا چې کافر شو.

د حديث له ګټو څخه:

1. د لمانځه لوی اهميت، او دا د مؤمن او کافر ترمنځ بيلوونکی دی.
2. د اسلام د احکامو ثبوت د انسان په ظاهري حالت دی پرته له باطن څخه يې

(65094)

(142) – عن جابرٍ رضي الله عنه قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: «إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفرِ تَرْكَ الصَّلَاةِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(142) – له جابر رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې: له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه مې اوريدلي دي چې وييل يې»: إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكَ الصَّلَاةِ».

.«د انسان، شرک او کفر تر منځه توپير :د لمانځه پرېښودل دي» [صحيح]- مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د فرض لمانځه د پرېښودو په اړه خبرداری ورکړی او فرمايلي يې دي چې د يو انسان او په شرک او کفر کې د لوېدلو تر منځه يوازې د لمانځه پرېښودل دي، نو لمونځ د اسلام له ارکانو څخه دويم رکن دی او په اسلام کې ستر حيثيت لري، چا چې پرېښوده پداسې حال کې چې له فرضيت څخه يې منکر و، نو د مسلمانانو په اجماع کافر دی او که چېرته يې پکې ناغيري وکړه او بيخي يې لمونځ کول پرېښودل نو بيا هم کافر دی، او پدې اړه د صحابه کرامو اجماع رانقل شوې ده او که چېرته يې کله پرېښوده .او کله يې لمونځ کاوه نو هغه ته دا ستر ګواښ متوجه دی

د حديث له ګټو څخه:

1. د لمانځه ارزښت او ورته پاملرنه، ځکه چې همدا د کفر او ايمان تر منځ بيلوونکی دی.
2. د لمانځه د پرېښودلو او ضايع کولو په وړاندې سخت خبرداری

(65093)

(143) – عن سالم بن أبي الجَعْدِ قال: قال رجل: ليتني صَلَّيتُ فاسترحْتُ، فكأنّهم عابُوا ذلك عليه، فقال: سمعتُ رسولَ الله صلى الله عليه وسلم يقول: «**يا بلالُ، أقِمِ الصَّلاةَ، أرِحْنا بها**».

[صحيح] - [رواه أبو داود]

(143) – **له سالم بن ابي الجعد رضي الله عنه څخه روايت دی چې يو سړي وويل :کاش چې لمونځ مې کړی وای نو راحت شوی به وم، نو لکه چې دوی د هغه لپاره دا خبره عيب وګڼله او ملامت يې کړ، هغه وويل چې ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اوريدلي چې وييل يې» :يا بلالُ، أقِمِ الصَّلاةَ، أرِحْنا بها «.اې بلاله، د لمانځه لپاره ـ اذان او ـ اقامت وکړه او مونږ پرې راحت کړه».** [صحيح]-

[ابوداود روايت کړی دی]

تشريح:

له صحابه و څخه يو سړي وويل :کاش چې لمونځ مې کړی وای نو راحت شوی به وم، داسې انګېرل کېده لکه چې چاپېره خلکو يدې خبره ملامت کړ، نو هغه وويل :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي چې وييل يې :اې بلاله !د لمانځه لپاره اذان وکړه او لمونځ ودروه؛ تر څو پرې راحت شو، دا ځکه چې په لمانځه کې د الله تعالى سره مناجات کيږي او زړه او روح ته پکې سکون دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. د زړه لپاره په لمانځه کې سکون دی؛ ځکه چې د الله تعالی سره پکې مناجات کيږي.
2. پر هغه چا رد چې عبادت پرې درووند وي.
3. ښوک چې هغه واجبات تر سره کړي چې کول يې پرې واجب وي، او خپله غاړه يې ترې خلاصه کړي، نو پدې سره به ورته راحت، سکون او ډاډ حاصل شي.

(65095)

(144) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا كَبَّرَ فِي الصَّلَاةِ، سَكَتَ هُنَيَّةً قَبْلَ أَنْ يَقْرَأَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي أَرَأَيْتَ سُكُوتَكَ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَالْقِرَاءَةِ، مَا تَقُولُ؟ قَالَ «**أَقُولُ: اللهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(144) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم به چې كله په لمانځه كې تكبير ووايه نو له قراءت پيلولو وړاندې به يوه لحظه چپ پاتې شو، نو ما ووېل :اې د الله رسوله !زما پلار او مور دې له تا څخه قربان شي، د تكبير او قراءت تر منځه د چوپتيا په اړه خبر راكړه، چې څه وايې؟ هغه وفرمايل :»**زه وايم: اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ**«.اې الله زما او د ګناهونو تر منځه داسې لرې والى راوله لكه څرنګه دې چې ختيځ له لوېديځ څخه لرې كړى دى، اې الله ما له ګناهونو څخه داسې پاک كړه لكه سپينه جامه چې له خيرو څخه پاكيږي، اې الله ما له ګناهونو څخه په اوبو، واورو او ګلۍ سره ومينځه.
[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت كړی دی)]

تشريح:

كله به چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د لمانځه لپاره تكبير وكړ، نو د فاتحې ويلو نه مخكې به يې يو لنډ ځنډ كاوه چې پدې كې به يې لمونځ په ځينو دعاګانو سره پرانيسته او ځينې لدې دعاګانو څخه چې واردې دي د هغه دا وينا ده :»**اللهم باعد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب، اللهم نقني من خطاياي، كما ينقى الثوب الأبيض من الدنس، اللهم اغسلني من خطاياي بالماء والثلج والبرد**«، اې الله زما او زما د ګناهونو تر منځه داسې لرې والى راولە لكه څرنګه دې چې ختيځ له لوېديځ څخه لرې كړى دى، اې الله ما له ګناهونو څخه داسې پاک كړه لكه سپينه جامه چې له خيرو څخه پاكيږي، اې الله ما له ګناهونو څخه په اوبو، واورو او ګلۍ سره ومينځه .له الله جل جلاله څخه غوښتنه كوي چې د هغه او ګناهونو تر منځه يې لرې والى راولي تر څو پكې واقع نه شي، داسې لرې والى چې هېڅكله يې تر منځه ملاقات ونه شي، لكه څنګه چې د ختيځ او لوېديځ تر منځ هېڅكله ملاقات نه كيږي، او كه چېرته په ګناه كې واقع شو نو چې داسې يې ترې پاک كړي او ګناهونه ترې لرې كړي لكه څنګه چې له سپينې جامې څخه خيري لرې كيږي، او دا

چې له ګناهونو یې پدې پاکیزه شیانو؛ اوبو، واورې او یخ سره پاک کړي، تر څو د ګناهونو لمبې او تودوخه سړه شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د استفتاح دعا په پټه لوستل، که څه هم لمونځ په جهري لمانځه کې وي.
2. صحابه کرام رضی الله عنهم د رسول الله صلی الله علیه وسلم په حرکاتو او سکناتو کې د هغه د حال احوال معلومولو ته لیواله وو.
3. د استفتاح)سبحانک اللهم وبحمدک (..دعا په نورو بنو هم راغلي دي، خو غوره دا ده چې سړی هغه الفاظ ووايي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابت دي، نو کله دي یوه بڼه وایي او کله بله بڼه.

(3104)

(145) – عَن ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ إِذَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ، وَإِذَا كَبَّرَ لِلرُّكُوعِ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ، رَفَعَهُمَا كَذَلِكَ أَيْضًا، وَقَالَ: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا وَلَكَ الحَمْدُ»، وَكَانَ لاَ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السُّجُودِ. [صحيح] - [متفق عليه]

(145) – له ابن عمر رضی الله عنهما څخه روایت دی چې :رسول الله صلی الله علیه وسلم به د لمانځه د پرانیستې پر مهال خپل لاسونه د اوږو په برابرۍ پورته کول، او کله به یې چې د رکوع لپاره تکبیر وایه او کله به یې چې له رکوع څخه سر پورته کاوه همدا رنګه به یې دواړه پورته کول او ویل به یې» :سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا وَلَكَ الحَمْدُ " «الله د هغه چا ثنا واورېده چې د هغه ستاینه یې وکړه، اې زمونږه ربه تا لره ستاینه ده «او د سجدې پر مهال به یې داسې نه کول. [صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به د لمانځه پر مهال خپل لاسونه اوږو ته مخامخ یا د اوږو برابر پورته کول،)اوږه (هغه ځای دی چې داوږې او بازو هډوکي سره یو ځای کیږي.

لومړی مقام :کله چې په تحریمه تکبیر سره د لمانځه پرانیسته کوي.

دويم :کله چې د رکوع لپاره تکبير وايي.

دريم :کله چې له رکوع څخه سر پورته کړي او ووايي :سمع الله لمن حمده ربنا ولک الحمد.

د سجدې په پيل کې به يې لاسونه نه پورته کول او نه به يې د پورته کېدو پر مهال.

د حديث له ګټو څخه:

1. په لمانځه کې د لاسونو پورته کولو يو حکمت دا دی چې دا د لمانځه لپاره زينت او د الله جل جلاله تعظيم دی.

2. له هغه صلی الله عليه وسلم څخه ثابت دي چې خپل لاسونه يې په څلورم مقام کې هم پورته کړي دي لکه په ابو داود او نورو کې د ابو حميد الساعدي روايت دی چې د لومړي تشهد څخه د ولاړېدو پر مهال په درېيم رکعتي او څلور رکعتي لمونځونو کې پورته کړي دي.

3. دا هم له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه ثابت دي چې خپل لاسونه به يې د غوږونو برابر پورته کول پرته له دې چې له غوږونو سره يې ولګوي، لکه څنګه چې په صحيحينو کې د مالک بن الحويرث په روايت کې راغلي دي چې :**«رسول الله صلی الله عليه وسلم به د تکبير ويلو پر مهال لاسونه پورته کول تر دې چې د غوږونو سره به يې برابر کړل»**

4. د :سمع الله لمن حمده او ربنا ولک الحمد يو ځای ويل يوازې د امام او منفرد لپاره دي، او مقتدي به يوازې :ربنا ولک الحمد وايي.

5. د رکوع نه وروسته په" :رَبَّنَا وَلَكَ الحَمْدُ "کې له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه څلور صيغې واردې دي چې دا يې يوه ده، خو غوره دا ده چې سړی دا ټولې صيغې ووايي، کله يوه ووايي او کله بله.

(3095)

(146) – عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الكِتَابِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(146) – له عبادة بن صامت رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي» :لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الكِتَابِ».
«د هغه چا لمونځ صحیح ندی چې فاتحة الکتاب)الحمد لله (یې نه وي لوستلي» [صحیح]
-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم په ډاګه کوي چې له سورة الفاتحة ویلو پرته لمونځ نه صحیح کیږي، هغه په هر رکعت کې د لمانځه رکن دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د الفاتحة پر ځای د بل څه لوستل نه صحیح کیږي، په داسې حال کې چې فاتحة لوستلی شي.
2. هغه رکعت چې فاتحه پکې نه وي لوستل شوې باطل دی، هغه که په قصدي توګه وي، یا د ناپوهۍ له امله یا دا چې هېره یې شي، ځکه چې فاتحه رکن دی او رکن په مطلق ډول نه ساقطیږي.
3. فاتحه یوازې له مقتدي څخه هغه وخت ساقطیږي چې امام په رکوع کې لاندې کړي.

(5378)

(147) – عن أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه: أنه كَانَ يُكَبِّرُ فِي كُلِّ صَلَاةٍ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ وَغَيْرِهَا، فِي رَمَضَانَ وَغَيْرِهِ، فَيُكَبِّرُ حِينَ يَقُومُ، ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْكَعُ، ثُمَّ يَقُولُ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، ثُمَّ يَقُولُ: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ، ثُمَّ يَقُولُ: اللهُ أَكْبَرُ حِينَ يَهْوِي سَاجِدًا، ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ، ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَسْجُدُ، ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ، ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَقُومُ مِنَ الْجُلُوسِ فِي الِاثْنَتَيْنِ، وَيَفْعَلُ ذَلِكَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ، حَتَّى يَفْرُغَ مِنَ الصَّلَاةِ، ثُمَّ يَقُولُ حِينَ يَنْصَرِفُ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنِّي لَأَقْرَبُكُمْ شَبَهًا بِصَلَاةِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِنْ كَانَتْ هَذِهِ لَصَلَاتَهُ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا. [صحيح] - [متفق عليه]

(147) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې :هغه به په فرض او نورو لمونځونه کې تکبير ويلو، په روژه کې او له روژې پرته، نو کله به چې پاڅېده تکبير به يې وکړ، بيا يې چې کله رکوع کوله نو تکبير يې وکړ، بيا يې :سمع الله لمن حمده وويل، بيا يې ربنا ولک الحمد ويل؛ مخکې لدې چې سجدې ته لاړ شي، بيا چې کله سجدې ته ټيټېده نو الله اکبر يې وويل، بيا يې له سجدې څخه د راپورته کېدو پر مهال تکبير وکړ، بيا چې کله له دوو سجدو څخه راپورته کېده نو تکبير يې وکړ، او همداسې به يې په ټول رکعت کې کول، تر دې چې د لمانځه څخه فارغ شو، بيا يې چې کله مخ وګرځاوه نو ويې وييل : زما دې قسم په هغه ذات وي چې زما روح د هغه په لاس کې دی، زه په لمانځه کې په تاسو ټولو کې د رسول الله صلی الله عليه وسلم لمانځه ته زيات ورته والی لرم، او همدا يې تر هغه پورې د لمانځه طريقه وه تر څو چې له دنيا څخه لاړ. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

ابو هريره رضي الله عنه د رسول الله صلی الله عليه وسلم د لمانځه د بيانولو په موخه ،يوه برخه را نقلوي او وايي چې کله به د لمانځه لپاره پاڅېده نو تحريمه تکبير به يې وکړ بيا به چې کله رکوع ته تللو نو تکبير به يې وکړ او کله به چې سجدې ته تللو، او کله به يې چې له سجدې څخه سر راپورته کاوه، او کله به يې چې دويمه سجده کوله، او کله به يې چې ترې سر راپورته کاوه، او کله به چې له دوو لومړيو رکعتونو څخه راپورته کېده ،وروسته لدې چې لومړي تشهد ته به په درې رکعتي او څلور رکعتي لمونځونو کې کېناسته بيا به يې په ټول لمانځه کې همداسې کول تر دې چې لمونځ به يې بشپړ کړ، او کله به يې

چې ملا له رکوع څخه پورته کوله نو :سمع الله لمن حمده به يې ويیل او بيا به يې په ولاړه وييل :ربنا لک الحمد.

بيا چې ابو هريره کله له لمانځه څخه سلام وګرځاوه نو وييل به يې :قسم په هغه ذات چې زما نفس د هغه په لاس کې ده، زه په تاسو ټولو کې په لمانځه کې د رسول الله صلى الله عليه وسلم لمانځه ته ورته والى لرم، چې همدا د رسول الله صلى الله عليه وسلم د لمانځه طريقه وه تر دې چې له دنيا څخه يې رحلت وکړ.

د حديث له ګټو څخه:

1. تكبير د هر ښکته کېدو او پورته کېدو پر مهال ويل کيږي، پرته له رکوع څخه د راپورته کېدو پر مهال چې هلته مهال سمع الله لمن حمده وييل کيږي.
2. صحابه کرام د رسول الله صلى الله عليه وسلم پسې اقتدا کولو او د هغه سنت ساتلو ته لېواله وو.

(65098)

(148) – عن ابنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما عن النبيِّ صلى الله عليه وسلم قال: «**أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ: عَلَى الْجَبْهَةِ وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ، وَالْيَدَيْنِ، وَالرُّكْبَتَيْنِ، وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ، وَلَا نَكْفِتَ الثِّيَابَ وَالشَّعَرَ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(148) – ابن عباس رضي الله عنهما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روايت کوي چې فرمايلي يې دي» :أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ :عَلَى الْجَبْهَةِ وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ، وَالْيَدَيْنِ، وَالرُّكْبَتَيْنِ، وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ، وَلَا نَكْفِتَ الثِّيَابَ وَالشَّعَرَ.« ماته امر شوى چې په اوو اندامونو سجده وکړم :په تندي او په لاس سره يې خپلې پوزې، دواړو لاسونو، دواړو زنګنونو، او د پښو څوکو ته اشاره وکړه، او دا چې جامې به نه راټولوو او ويښتان به نه غوټه کوو.« [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم بيانوي چې الله تعالى ورته د لمانځه پر مهال امر کړی چې د بدن له غړو څخه دې په اوو غړو سره سجده وکړي چې هغه عبارت دي له:

لومړی :تندی :چې هغه د پوزې او دواړو سترګو د پاسه د مخ پورته برخه ده .او رسول الله صلی الله علیه وسلم په خپل لاس سره خپل مخ ته اشاره وکړه، تر څو واضحه کړي چې تندی او پوزه دواړه له اوو غړو څخه یو غړی دی، او پر دې د ټینګار لپاره چې سجده کوونکی به پوزه پر ځمکه لګوي.

دویم او دریم غړی :دواړه لاسونه.

څلورم او پنځم :دواړه زنګنونه.

شپږم او اووم :د دواړو قدمونو ګوتې.

او مونږ ته یې امر کړی چې د سجدې پر مهال به وېښتان نه غوټه کوو او یا دا چې خپل کالي به یو د بل د پاسه نه راټولوو، بلکې پرېږدو به یې تر دې چې پر ځمکه ولګېږي نو د غړو سره به یو ځای سجده وکړي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په لمانځه کې په اوو غړو سجده کول واجب دي.
2. په لمانځه کې د جامو او وېښتانو راټولولو او راغونډولو کراهیت.
3. پر لمونځ کوونکي واجب دي لدې داډ حاصل کړي چې په سجده کې یې اووه واړه غړي په ځمکه لګولي، او همداسې پاتې شي تر دې چې)په سجده کې (مشروع ذکر پر ځای کړي.
4. د وېښتانو غوټه کول یوازې د سړیو پورې خاص دي؛ ځکه چې ښځې ته په لمانځه کې په ځان پټولو امر شوی دی.

(10925)

(149) – عَن أَبِي أُمَامَةَ قَالَ: حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَسَةَ رضي الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ العَبْدِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الآخِرِ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي]

(149) – له ابو امامه رضي الله عنه نه روايت دی وايي چې عمرو بن عبسة رضي الله عنه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي چې فرمايل يې» :أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ العَبْدِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الآخِرِ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ».

د نيمايي شپې په وروستۍ برخه کې الله تعالی بنده ته تر ټولو زيات نږدې وي، نو که دې "وکولی شول له هغو خلکو شې چې هغه شيبه کې الله يادوي نو شه". [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې د شپې په وروستۍ دريمه برخه کې الله تعالى بنده ته ډېر نږدې وي؛ نو اې مؤمنه !که موفَق شوې او ودې کولی شول چې په دغه وخت کې له عبادت کوونکو، لمونځ کوونکو، ذکر کوونکو او توبه کوونکو څخه شې، نو دا يو فرصت دی چې له لاسه ورکول يې په کار نه دي، او بايد کوښښ پکې وشي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د شپې په وروستۍ برخه کې ذِکر کولو ته د مسلمان هڅوونه.
2. وختونه په خپلو کې د ذکر، دعا او لمانځه لپاره يو پر بل فضيلتونه لري.
3. دلته دوه روايتونه راغلي :هغه وخت چې رب پکې خپل بنده ته ډېر نږدې وي، او بل روايت کې راغلي چې بنده پکې خپل رب ته ډېر نږدې وي .د دواړو تر منځه د توپير په اړه ميرک ويلي :دلته مراد هغه وخت دی چې رب پکې خپل بنده ته ډېر نږدې وي چې هغه د شپې وروستۍ برخه ده، او په هغه بل روايت کې د بنده د حالت په اړه وضاحت دی چې الله ته پکې ډېر نږدې وي؛ چې هغه د سجدې حالت دی.

(3236)

(150) – عن جَرِيْرِ بنِ عبدِ الله رضي الله عنه قال: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةً -يَعْنِي الْبَدْرَ- فَقَالَ: «**إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ، لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ، فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا**» ثُمَّ قَرَأَ: «{وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ}» [صحيح] - [متفق عليه]

(150) – له جرير بن عبد الله رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :مونږ يو شپه له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره وو چې سپوږمۍ ته يې وکتل - يعني د څوارلسمې شپې ،وه - نو ويې فرمايل» :إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ، لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ :فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا «ثُمَّ قَرَأَ }وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ «{»**خامخا به تاسو خپل رب داسې» وينئ لکه څرنګه چې تاسو دا سپوږمۍ وينئ پرته له کومې ستړتيا او سختۍ څخه، نو که چېرته مو وکولای شول چې د لمر راختلو څخه مخکې او له لمر پرېوتلو وړاندې لمونځ درڅخه پاتې نه شي، نو دا کار وکړئ«** بيا يې دا آيت ولوست }وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ «{يعني :او د خپل رب له ستاينې سره تسبيح وايه له لمر ختلو نه »{مخکې او له لمر ډوبېدلو نه مخکې [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت [(کړی دی

تشريح:

صحابه کرام رضی الله عنهم له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره يوه شپه ول چې سپوږمۍ ته يې وکتل، د څوارلسمې شپې سپوږمې وه - نو ويې فرمايل :مؤمنان به خپل رب بې له شکه په رښتينو سترګوويني پرته لدې چې اشتباه وکړي، پداسې حال کې چې يو بل سره به تيل ماتيل نه کوي، نه به ستړي کيږي او نه به د هغه تعالى د ليدو پر مهال سختي ګوري .بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :که ومو کولای شول چې د سهار او مازديګر له لمونځونو څخه منع کوونکي اسباب له مينځه يوسئ نو دا کار وکړئ، او په خپل وخت سره يې په جماعت سره ادا کړئ، ځکه چې دا کار د الله جل جلاله مخ ته د کتلو له اسبابو څخه دی .بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم دا آيت ولوست) :وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ)

او د خپل رب له ستاينې سره تسبيح وايه له لمر ختلو نه مخکې او له لمر ډوبېدلو نه) .(مخکې

د حديث له ګټو څخه:

1. د مؤمنانو لپاره په جنت کې د الله تعالی د ليدلو زيری.
2. تاکيد، هڅونه، او مثالونه وړاندې کول د دعوت له طريقو څخه دي.

(5657)

(151) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ فِي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ: {قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ}، وَ{قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ}. [صحيح] - [رواه مسلم]

(151) – له ابو هريره - رضي الله عنه - څخه روايت دی چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم د سهار د لمانځه په دوو رکعتونو کې }قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ{، او }قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ{ ولوستل. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم به خوښ ګڼل چې د سهار په دوو سنت رکعتونو کې له فاتحې وروسته په لومړي رکعت کې} :قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ {او په دويم رکعته کې }قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ {سورت ولولي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د سهار په سنتو کې له فاتحې نه وروسته د دې دوو سورتونو لوستل مستحب دي.
2. دې دواړو سورتونو ته د الإخلاص سورتونه وايي؛ ځکه چې د الکافرون په سورت کې له ټولو هغو شيانو څخه بېزاري ده چې مشرکان يې له الله جل جلاله پرته عبادت کوي، او دا چې هغوی د الله بندګان نه دي، ځکه چې شرک يې عملونه بربادوي، او دا چې هم هغه الله د عبادت مستحق دی، او ځکه چې د الاخلاص په سورت کې د الله تعالی يووالی، هغه ته اخلاص او د هغه د صفتونو بيان شوی دی.

(11256)

(152) – عن أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رضي الله عنه: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ» [صحيح] - [متفق عليه]

(152) – له ابو موسى الأشعري ـرضى الله عنهـ څخه روايت دى چې بېشکه رسول الله ـصلى الله عليه وسلمـ فرمايلي» :مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ«

«څوک چې دوه د يېښنى لمونځونه وکړي نو جنت ته به داخل شي» [صحيح]- متفق عليه]

[دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د يېښنى د وخت د دوو لمونځونو په ادا کولو تينګار کوي چې هغه د سهار او مازديګر لمونځونه دي، او زېرى ورکوي چې چا دا دواړه وکړل او د دوى حق يې ادا کړ يعنې په وخت او جماعت سره يې ادا کړل، نو دا دواړه به يې جنت ته د داخلېدو لامل وګرځي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د سهار او مازديګر پر لمونځونو ټېنګار؛ ځکه چې د سهار لمونځ د خوندور خوب پرمهال او د مازديګر لمونځ د انسان د بوختيا پر مهال وي، نو چا چې پرې تينګار وکړ نو خامخا نورو پاتې لمونځونو ته پاملرنه کوي.
2. د سهار او مازديګر لمونځونو ته ځکه د يېښنى لمونځونه وويل شول چې؛ د سهار په لمانځه کې د شپې يېښني او د مازديګر په لمانځه کې د ورځې يېښني وي، که څه هم په ګرمى کې وي ځکه چې د غرمى د ګرمى په پرتله يخ وي، يا دا چې د تغليب له مخې دا نوم ورکول شوى، لکه څنګه چې لمر او سپوږمى ته قمران ويل کيږي.

(4198)

(153) – عن جُندب بن عبد الله القَسْرِي رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبحِ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللهِ، فَلَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ، فَإِنَّهُ مَنْ يَطْلُبْهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ يُدْرِكْهُ، ثُمَّ يَكُبَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(153) – له جندب بن عبدالله القسري رضي الله عنه څخه روایت دی وایي، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللهِ، فَلَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ، فَإِنَّهُ مَنْ يَطْلُبْهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ يُدْرِكْهُ، ثُمَّ يَكُبَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ».
څوک چې د سهار لمونځ وکړي هغه د الله جل جلاله په ساتنه)ذمه (کې دی، نو الله تعالی" دې له تاسو څخه د هغه د ذمې په اړه د څه شي غوښتنه ونه کړي، ځکه چې یقینا که چېرته الله تعالی د چا سره د خپلې ذمې په اړه د حساب وکړ نو راګیر به یې کړي، بیا به یې پړمخه د جنهم په اور کې وغورځوي". [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې څوک د سهار لمونځ اداء کړي نو هغه د الله په حفاظت، ساتنه او ملاتړ کې دی، د هغه دفاع کوي او هغه برلاسی کوي.
بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم د دې عهد د ماتولو په اړه خبرداری ورکړ چې)د دې تړون ماتول خو (یا د سهار د لمانځه په پرېښودلو سره کېږي او یا د سهار په لمونځ کوونکو باندې په راوتلو او برید کولو سره، نو یقینا چې چا دا کار وکړ نو دا ګاونډیتوب یې مات کړ او د سختې سزا مستحق شو، چې الله تعالی به ترې د هغه په حق کې د غفلت په اړه پوښتنه وکړي، او الله تعالی چې د چا پسې شو نو راګیر به یې کړي، بیا به یې پړمخه په اور کې واچوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د سهار د لمانځه د اهمیت او فضیلت بیان.
2. د هغو کسانو لپاره سخت ګواښ چې د سهار لمونځ کوونکي ته ضرر رسول غواړي.
3. د الله تعالی انتقام له هغه چا څخه د هغه نیکو بندګانو ته لار نیسي.

(5435)

(154) – عن بريدة بن الحصيب رضي الله عنه أنه قال: بَكِّرُوا بِصَلَاةِ الْعَصْرِ، فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**مَنْ تَرَكَ صَلَاةَ الْعَصْرِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ**». [صحيح] - [رواه البخاري]

(154) – له بريده بن الحصيب رضي الله عنه څخه روايت دی هغه وايي چې :د مازديګر لمونځ وختي وکړئ، ځکه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :مَنْ تَرَكَ صَلَاةَ الْعَصْرِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ .« **»چا چې د مازديګر لمونځ پرېښوده نو يقينا چې عمل يې برباد شو«**. [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د مازديګر د لمانځه په اړه خبرداری ورکړی چې په قصدي توګه له ټاکلي وخت څخه وروسته ادا شي)قضا شي (او دا چې چا دا کار وکړ نو عمل يې باطل او فاسد شو، او بې ځايه لاړ.

د حديث له ګټو څخه:

1. په لومړي وخت کې د مازديګر د لمانځه په ادا کولو ټينګار او دې کار کې سبقت کول.
2. د هغو کسانو لپاره سخت ګواښ چې د مازديګر لمونځ پرېږدي او په خپل وخت کې يې نه کوي،)ځکه د مازديګر د لمانځه پرېښودل (د بل لمانځه په پرتله ډېره ګناه لري چې په خپل وخت کې ادا نه شي، ځکه چې دا منځنی لمونځ دی چې الله تعالى پرې په خپلې دې وينا سره امر کړی دی چې فرمايي) :حَافِظُواْ عَلَى الصَّلَوَاتِ والصَّلاَةِ الْوُسْطَى] (البقرة :238)) .[د لمونځونو ساتنه کوئ او)خصوصًا (د ښخي منځني لمونځ).

(6261)

(155) – عن أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَهَا، لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ: {وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي} [طه: 14]». [صحيح] - [متفق عليه]

(155) – له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :مَنْ نَسِيَ صلاةً فَلْيُصَلِّ إذَا ذَكَرَها، لا كَفَّارَةَ لَهَا إلَّا ذَلِكَ} :وَأَقِمِ الصَّلاةَ لِذِكْرِي[طه} :14[».
له چا څخه چې لمونځ هېر شو، نو هغه مهال دې وکړي کله چې ورياد شو، لدې پرته يې» بله کفاره نشته} :وَأَقِمِ الصَّلاةَ لِذِكْرِي} او زما د ياد لپاره لمونځ وکړئ [طه :14[».
[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم بيانوي چې له چا څخه هر يو فرضي لمونځ هېر شو تر دي چې قضا شو، نو کله چې ورياد شو بايد په راګرځولو کې يې بيړه وکړي، ځکه د لمانځه د پرېښودلو ګناه يې نه بخښل کيږي او نه پرې پرده اچول کيږي تر دې چې مسلمان بېرته خپل لمونځ راوګرځوي کله چې ورياد شي، الله جل جلاله په خپل عزتمند کتاب کې فرمايلي: }وأقم الصلاة لذكري[{طه :14 [، يعني هېر شوی لمونځ ادا کړه کله چې دې درياد شو.

د حديث له ګټو څخه:

1. د لمانځه اهميت بيانول او په کولو او راګرځولو کې يې ناغيري نه کول.
2. پرته له عذر څخه په قصدي توګه د لمانځه وروسته کول روا ندي.
3. پر هغه چا د لمانځه راګرځول واجب دي چې هېر شوی لمونځ يې ورياد شي، همدا رنګه په ويده انسان کله چې راويښ شي.
4. د قضا شوو لمونځونو راګرځول سمدلاسه واجب دي، که څه هم په منع شوي وختونو کې وي.

(65088)

(156) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ أَثْقَلَ صَلَاةٍ عَلَى الْمُنَافِقِينَ صَلَاةُ الْعِشَاءِ وَصَلَاةُ الْفَجْرِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا، وَلَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِالصَّلَاةِ فَتُقَامَ، ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا فَيُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، ثُمَّ أَنْطَلِقَ مَعِي بِرِجَالٍ مَعَهُمْ حُزَمٌ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ، فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ بِالنَّارِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(156) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :إِنَّ أَثْقَلَ صَلَاةٍ عَلَى الْمُنَافِقِينَ صَلَاةُ الْعِشَاءِ وَصَلَاةُ الْفَجْرِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا، وَلَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِالصَّلَاةِ فَتُقَامَ، ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا فَيُصَلِّيَ بِالنَّاسِ، ثُمَّ أَنْطَلِقَ مَعِي بِرِجَالٍ مَعَهُمْ حُزَمٌ مِنْ حَطَبٍ إِلَى قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ، فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ بِالنَّارِ«.
پر منافقانو تر ټولو دروند لمونځ د ماخوستن او سهار لمونځونه دي، که دوی پوه شي چې" په دوی کې څه دي، نو دوی به ورته راتګ کړی و، اګر که په خاپوړو وای، او ما هوډ وکړ چې د لمانځه د ادا کولو امر وکړم، بيا يو سړي ته امر وکړم چې خلکو ته لمونځ ورکړي، بيا د ځان سره سړي بوځم چې د لرګيو ګيډۍ ورسره وي، او په هغو خلکو کورونه وروسوځوم چې لمانځه ته نه حاضريږي«. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د منافقينو او په لمانځه کې د هغوی د سستۍ او په ځانګړې توګه د ماخوستن او سهار په لمونځونو کې د هغوی د سستۍ په اړه خبر ورکوي او فرمايي چې :که دوی پوه شي چې د مسلمانانو سره په جماعت کې د ګډون کولو اجر او ثواب څومره دی، نو دوی به لکه د ماشوم په څېر په خاپوړو دې دواړو لمونځونو ته راتګ کړی وو.
او رسول الله صلى الله عليه وسلم دا تصميم نيولی و چې د لمانځه د ادا کولو امر .

د حديث له ګټو څخه:

1. په جومات کې د جماعت د لمانځه د نه ادا کولو خطر.
2. ،منافقانو په خپل عبادت سره بله اراده نه درلوده پرته له ځان ښودنې او شهرت څخه نو دوی لمونځ ته نه راتلل مګر هغه مهال چې خلک یې وګوري.
3. په جماعت سره د ماخوستن او سهار لمونځونو د اجر لویوالی او دا چې خلک باید ورته لاړ شي که په خاپوړو هم وي.
4. د ماخوستن او مازديګر لمونځونو ته پاملرنه انسان له نفاق څخه په امن کوي او شاته ترې پاتې کېدل د منافقانو له ځانګړنو څخه دي.

(3366)

(157) – عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ ظَهْرَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَالَ: «سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءَ الْأَرْضِ وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(157) – له ابن ابي اوفی رضی الله عنه څخه روايت دی وايي چې :کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم خپله ملا له رکوع څخه پورته کړه نو - دا دعا به يې ويله» :سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءَ الْأَرْضِ وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ .«الله د هغه چا - وينا - واوريده چې د هغه ثنا يې وويله، اې الله زمونږه ربه ستا لره ستاينه ده، د آسمانونو د ډکوالي او د ځمکې د ډکوالي او د هغه څه د ډکوالي په اندازه چې ».له دوی نه وروسته دي [صحيح]-[مسلم روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به چې کله په لمانځه کې خپله ملا له رکوع څخه راپورته کړه نو "سمع الله لِمَن حمده"، به يې وييل، يعني چا چې د الله تعالی ستاينه وکړه، الله تعالی يې دعا قبوله کړه او د هغه ستاينه يې ومنله، بيا پدې وينا سره د الله تعالی ثنا بيانوي :اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءَ الْأَرْضِ وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ "، يعنې اې الله تا لره ستاينه ده، د آسمانونو او ځمکې د ډکوالي په اندازه او هغه څه چې لدې څخه

وروسته دي، داسې ستاينه چې آسمانونه او ځمکې ډکوي او څه يې چې تر منځه دي، او هغه څه ډکوي چې الله يې وغواړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د هغه څه بيان چې لمونځ کوونکی ته مستحب دي له رکوع څخه د پورته کېدلو پر مهال ووايي.
2. د رکوع څخه له راپورته کېدلو نه وروسته د برابرېدو او اطمينان مشروعيت؛ ځکه چې شوني نده دا ذکر ووايي پرته لدې چې برابر او مطمئن نه شي.
3. دا ذکر په ټولو لمونځونو کې مشروع دی، هغه که فرض لمونځونه وي او يا نفل.

(65101)

(158) – عن حُذَيْفَةَ رضي الله عنه: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي». [صحيح] - [رواه أبو داود والنسائي وابن ماجه وأحمد]

(158) – له حذيفه رضي الله عنه څخه روايت دی چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم به د دوو سجدو تر منځه »رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي «ويل. [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم به د دوو سجدو تر منځه د ناستي پر مهال دا دعا کوله: رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي .«يعني ربه ما ته ببننه وکړه، ربه ما ته ببننه وکړه .او» تکراروله به يې.
او د رب اغفرلی معنا :له رب څخه د بنده غوښتنه ده تر څو يې ګناه پاکه او عيبونه يې پټ کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په فرض او نفل لمونځونو کې د دوو سجدو تر منځه د دې دعا د ويیلو مشروعيت.
2. د رب اغفرلی د تکرارولو مشروعيت، پداسې حال کې چې يو ځل لوستل يې واجب دي.

(65104)

(159) – عن ابن عباس رضي الله عنهما: كان النبي صلى الله عليه وسلم يقول بين السجدتين: «اللَّهمَّ اغْفِرْ لي، وارْحَمْنِي، وعافِني، واهْدِني، وارزقْنِي». [حسن بشواهده] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(159) – له ابن عباس ـ رضي الله عنهما ـ څخه روايت دی چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم به د دوو سجدو تر مينځه »اللَّهمَّ اغْفِرْ لي، وارْحَمْنِي، وعافِني، واهْدِني، وارزقْنِي« ويیل .يعني "اې الله، ما ته بخښنه وکړه، پر ما رحم وکړه، ما ته روغتيا راکړه، لاربښوونه راته وکړه، او روزي راکړه". [ ]-[ ]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به په خپل لمانځه کې د دوو سجدو تر مینځه په دغو ینځو دعاګانو سره دعا کوله چې مسلمان ورته سخته اړتیا لري او د دنیا او آخرت خیر پکې دی لکه :د بخښنې غوښتل، د ګناهونو پټول او بنده ته ترې تېرېدل، بشپړ رحمت، له شکونو خواهشاتو، ناروغیو او مرضونو څخه نجات، د حق لپاره له الله جل جلاله څخه مرسته غوښتل او پرې ثابت پاتې کېدل، او د ایمان، علم، نیک عمل او پاکیزه حلال مال رزق غوښتل.

د حديث له ګټو څخه:

1. د دوو سجدو تر منځه په ناسته کې د دې دعا مشروعیت.
2. د دې دعاګانو فضیلت، ځکه چې د دنیا او اخرت خیر پکې دی.

(10930)

(160) – عَنْ حِطَّانَ بْنِ عَبْدِ اللهِ الرَّقَاشِيِّ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ صَلَاةً، فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ الْقَعْدَةِ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: أُقِرَّتِ الصَّلَاةُ بِالْبِرِّ وَالزَّكَاةِ، قَالَ: فَلَمَّا قَضَى أَبُو مُوسَى الصَّلَاةَ وَسَلَّمَ انْصَرَفَ فَقَالَ: أَيُّكُمُ الْقَائِلُ كَلِمَةَ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: فَأَرَمَّ الْقَوْمُ، ثُمَّ قَالَ: أَيُّكُمُ الْقَائِلُ كَلِمَةَ كَذَا وَكَذَا؟ فَأَرَمَّ الْقَوْمُ، فَقَالَ: لَعَلَّكَ يَا حِطَّانُ قُلْتَهَا؟ قَالَ: مَا قُلْتُهَا، وَلَقَدْ رَهِبْتُ أَنْ تَبْكَعَنِي بِهَا، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: أَنَا قُلْتُهَا، وَلَمْ أُرِدْ بِهَا إِلَّا الْخَيْرَ، فَقَالَ أَبُو مُوسَى: أَمَا تَعْلَمُونَ كَيْفَ تَقُولُونَ فِي صَلَاتِكُمْ؟ إِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَنَا فَبَيَّنَ لَنَا سُنَّتَنَا وَعَلَّمَنَا صَلَاتَنَا، فَقَالَ: «**إِذَا صَلَّيْتُمْ فَأَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ، ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمْ أَحَدُكُمْ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا، وَإِذْ قَالَ: {غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ} [الفاتحة: 7]، فَقُولُوا: آمِينَ، يُجِبْكُمُ اللهُ، فَإِذَا كَبَّرَ وَرَكَعَ فَكَبِّرُوا وَارْكَعُوا، فَإِنَّ الْإِمَامَ يَرْكَعُ قَبْلَكُمْ، وَيَرْفَعُ قَبْلَكُمْ**»، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**فَتِلْكَ بِتِلْكَ، وَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، يَسْمَعُ اللهُ لَكُمْ، فَإِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، وَإِذَا كَبَّرَ وَسَجَدَ فَكَبِّرُوا وَاسْجُدُوا، فَإِنَّ الْإِمَامَ يَسْجُدُ قَبْلَكُمْ وَيَرْفَعُ قَبْلَكُمْ**»، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**فَتِلْكَ بِتِلْكَ، وَإِذَا كَانَ عِنْدَ الْقَعْدَةِ فَلْيَكُنْ مِنْ أَوَّلِ قَوْلِ أَحَدِكُمْ: التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(160) – له حطان بن عبدالله الرقاشي څخه روایت دی وایي چې :ما له ابو موسی الأشعري رضی الله عنه سره لمونځ وکړ، نو کله چې قعدې ته ورسېده له خلکو څخه يو سړی وويل :لمونځ له نيکی او زکات سره یو ځای ذکر شو، هغه وويل:نو کله چې ابو موسی لمونځ پای ته ورساوه او سلام يې وګرځاوه مخ يې راوګرځاوه او ويې وييل :په تاسو کې چا دا او دا خبرې وکړې؟ وايي :خلک چپ شول، بیا يې وويل :په تاسو کې چا دا او دا خبرې وکړې؟ نو خلک چپ شول، ويې وييل :اې حطانه !کیدای شي تا به کړي وي؟ هغه وويل :ما ندي کړي، او يقينا زه وويرېدم چې ته به پرې ما ورټې، نو له خلکو څخه يو سړي وويل :ما وکړې او ما پرې له خير پرته بله اراده نه درلوده، نو ابو موسی وويل :آيا تاسو نه پوهیږئ چې په خپلو لمونځونو کې څه ووایئ؟ يقينا چې رسول الله صلی الله عليه وسلم مونږ ته خطبه راکړه، نو مونږ ته يې زمونږ سنتونه بيان کړل او مونږ ته يې زمونږ لمونځ راوښود، ويې وييل» :إِذَا صَلَّيْتُمْ فَأَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ، ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمْ أَحَدُكُمْ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا، وَإِذْ قَالَ} :غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلا الضَّالِّينَ] {الفاتحة :7[، فَقُولُوا آمِينَ، يُجِبْكُمُ اللهُ، فَإِذَا كَبَّرَ وَرَكَعَ فَكَبِّرُوا وَارْكَعُوا، فَإِنَّ الْإِمَامَ يَرْكَعُ قَبْلَكُمْ، وَيَرْفَعُ قَبْلَكُمْ«،، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» :فَتِلْكَ بِتِلْكَ، وَإِذَا قَالَ :سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا :اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، يَسْمَعِ اللهُ لَكُمْ، فَإِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، وَإِذَا كَبَّرَ وَسَجَدَ فَكَبِّرُوا وَاسْجُدُوا، فَإِنَّ الْإِمَامَ يَسْجُدُ قَبْلَكُمْ وَيَرْفَعُ قَبْلَكُمْ«،، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» :فَتِلْكَ بِتِلْكَ، وَإِذَا كَانَ عِنْدَ الْقَعْدَةِ فَلْيَكُنْ مِنْ أَوَّلِ قَوْلِ أَحَدِكُمْ :التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ« وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

کله چې تاسي لمونځ کوئ، نو خپل صفونه برابر کړئ، بیا دې ستاسو څخه یو ستاسو» امامت وکړي، نو کله يې چې تکبير ووايه، تاسو هم تکبير ووايئ ، او کله يې چې} :غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلا الضَّالِّينَ] {الفاتحة :7[، وويل :نو تاسو آمين ووايئ، ستاسو دعا به الله قبوله کړي، نو کله يې چې تکبير ووايه او ركوع يې وکړه، تاسو هم تکبير ووايئ او ركوع وکړئ، يقينا چې امام ستاسو څخه مخکې رکوع کوي، او ستاسو څخه مخکې -راپورته کيږي«، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل : »دا په هغې سره ـجبران شو)يعني رکوع ته د وروسته تللو نقصان له رکوع څخه په وروسته پورته کېدلو سره جبران شو (او کله چې ووايي :سمع الله لمن حمده، تاسو ووايئ :اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، نو ستاسو څخه به يې الله واوري، يقينا چې الله تعالی د خپل رسول صلی الله عليه وسلم په ژبه ويلي دي :سمع الله لمن حمده، يعنې الله د هغه چا وينا واورېده چې د هغه ستاينه يې وکړه، او کله يې چې تکبير وکړ او سجده يې وکړه، نو تاسو هم تکبير ووايئ او سجده وکړئ، بيشکه چې امام ستاسو څخه مخکې سجده کوي او ستاسو څخه مخکې له سجدې

ښخه پورته کيږي«، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :»دا په هغې سره ـجبران شو ـ او کله چې قعدې ته لاړ نو ستاسو ښخه د يو تن لومړى وينا دې دا وي :التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لِلهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ«. ثنا، ستايني او پاکي الله لره دي، اې نبي !پرتا دې سلام، د الله رحمت او برکتونه وي، پر مونږ او د الله پر نيکو بندګانو دې سلام وي، شاهدي ورکوم چې بې له الله پرته بل معبود نشته او شاهدي ورکوم چې محمد صلى الله عليه وسلم د الله بنده او رسول دی. [صحيح] - [مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

صحابي ابو موسى الأشعرى رضي الله عنه لمونځ وکړ، نو کله چې هغه قعدې ته ورسېده چې تشهد پکې دی، نو شاته يې له لمونځ کوونکو ښخه يو سړي وويل :په قرآن کې لمونځ د نيکۍ او زکات سره يو ځای ياد شوی دی، نو کله چې ابو موسى رضي الله عنه له لمانځه ښخه فارغ شو مقتديانو ته يې مخ ورووګرځاوه، نو پوښتنه يې ترې وکړه، په تاسو !کې چا دا وينا وکړه چې :په قرآن کې لمونځ د نيکۍ او زکات سره يو ځای ياد شوی دی؟ نو خلک چپ شول، او لدوی ښخه هيچا خبرې ونه کړې، نو يو ځل بيا يې ترې پوښتنه تکرار کړه، کله چې هيچا ځواب ورنکړ، ابو موسى رضي الله عنه وويل :اې حطانه !کېدی شي تا به ويلي وي !د هغه د جرأت له امله او دا چې هغه ته نږدې و او له هغه سره يې اړيکه وه، او دا چې د هغه تور پورې کول يې نه زورولي، او د دې لپاره چې د دې کار اصلي تر سره کوونکی اقرار کولو ته اړ باسي، نو حطان انکار وکړ او ويې وييل :يقينا زه :ووېرېدم چې ته به پرې ما ورټې پدې ګمان چې ما به ويلي وي؛ همدا و چې يو سړي وويل ما دا خبره کړې ده، او له خير پرته مې بله اراده نه درلوده، نو ابو موسى هغه سړي ته د ښوونې په موخه وويل :آيا تاسو نه پوهيږئ چې په خپلو لمونځونو کې څه ووايئ؟ !دا يې په هغه د رد په موخه وويل :بيا ابو موسى خبر ورکړ چې رسول الله صلى الله عليه وسلم يو ځل هغوی ته خطبه ورکړه، نو هغوی ته يې د هغوی شريعت بيان کړ، او لمونځ يې :وروښوده، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل

کله مو چې لمونځ کاوه نو صفونه ودروئ او پکې برابر شئ، بيا دې ستاسو ښخه يو امامت وکړي، نو کله چې امام تحريمه تکبير وکړ، تاسو هم د هغه په څېر تکبير وکړئ او ،کله يې چې فاتحه ولوستله او } غير المغضوب عليهم ولا الضالين] {الفاتحة :7[، ته ورسېده نو تاسو آمين ووايئ؛ کله مو چې دا کار وکړ الله تعالى به ستاسو دعا قبوله کړي، کله يې چې تکبير وکړ او رکوع يې وکړه، نو تاسو هم تکبير ووايئ او رکوع وکړئ؛ يقينا چې امام ستاسو ښخه مخکې رکوع کوي او ستاسو ښخه مخکې له رکوع نه پورته کيږي، نو مه ترې

مخکې کیږئ؛ ځکه هغه لحظه چې امام پکې ستاسو څخه مخکې رکوع ته تللی او تاسو پکې وروسته پاتې کیږئ، بېرته پدې سره جبرانیږي چې ستاسو څخه مخکې سر پورته کوي او تاسو ترې وروسته پاتې کیږئ، نو دا کمبود په هغې سره جبرانیږي، او د هغه د رکوع په اندازه ستاسو رکوع هم کیږي، او کله چې امام :سمع الله لمن حمده ووایي :نو تاسو ووایئ :اللهم ربنا لك الحمد، یعني اې الله زمونږه ربه !تالره ستاینه ده، کله چې لمونځ کوونکو دا وویل بېشکه چې الله پاک یې دعا او وینا اوري، یقینا چې الله پاک د خپل پیغمبر صلی الله علیه وسلم په ژبه ویلي :سمع الله لمن حمده، یعني الله د هغه چا وینا واورېده چې د هغه ستاینه یې وکړه، بیا چې کله امام تکبیر ووایه او سجده یې وکړه، نو پر مقتدیانو تکبیر ویل او سجده کول دي، یقینا چې امام له دوی څخه مخکې سجده کوي، او له هغوی څخه مخکې له سجدې نه پورته کیږي، نو دا په هغې سره جبرانیږي، او د دوی د سجدې اندازه هم د امام د سجدې په اندازه کیږي، او کله چې د تشهد قعدې ته ورسیږي نو د لمونځ کوونکو لومړی وینا باید دا وي" :التحیات الطیبات الصلوات لله "نو بادشاهي، بقاء او لویي یوازې الله تعالی لره ښایي، او همدا رنګه ټول ښځه وختونه لمونځونه "السلام علیك أیها النبي ورحمة الله وبرکاته، السلام علینا وعلی عباد الله الصالحین"، نو له الله تعالی څخه د هر عیب، آفت، نقصان او فساد څخه سلامتیا وغواړئ؛ او خپل رسول صلی الله علیه وسلم په سلام وییلو سره ځانګړی کوو، بیا د الله تعالی په نیکو بندګانو سلام وایو؛ هغوی چې د الله تعالی او د بندګانو واجب حقونه یې ادا کړي دي، بیا ګواهي ورکوو چې له الله پرته په حقه بل معبود نشته، او ګواهي ورکوو پدې چې محمد د الله بنده او رسول دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د تشهد له صیغو څخه د یوې صیغې بیان.
2. د لمانځه کړنې او ویناوې خامخا باید هغه ډول وي چې له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابت دي، نو هېڅ ته جایز ندي چې له ځانه پکې کومه کړنه او یا وینا جوړه کړي چې په سنت ثابته نه وي.
3. له امام څخه د مخکې کېدلو او یا وروسته کېدلو نارواوالی، او په مقتدي د امام په کړنو کې د هغه پیروي لازمه ده.
4. تبلیغ ته د رسول الله صلی الله علیه وسلم پاملرنه، او امت ته یې د دین د احکامو ښوونه.
5. امام د مقتدي لپاره قدوه دی چې باید اقتدا پسې وکړي، نو ورته روا ندي چې د لمانځه په کړنو کې ترې مخکې شي، او یا ورسره یو برابر شي او یا ترې وروسته شي،

بلکې په لومړي سر کې باید اقتدا پسې وکړي وروسته لدې چې له هغه عمل څخه ځان ډاډمن کړي چې امام ورداخلیږي، او دا چې سنت طریقه د هغه پیروي کول دي.

6. په لمانځه کې د صفونو ودرولو مشروعیت.

(65097)

(161) – عَنِ ابْنَ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَفِّي بَيْنَ كَفَّيْهِ، التَّشَهُّدَ، كَمَا يُعَلِّمُنِي السُّورَةَ مِنَ القُرْآنِ: «التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

وفي لفظ لهما: «إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلَامُ، فَإِذَا قَعَدَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَقُلْ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، فَإِذَا قَالَهَا أَصَابَتْ كُلَّ عَبْدٍ لِلَّهِ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، ثُمَّ يَتَخَيَّرُ مِنَ الْمَسْأَلَةِ مَا شَاءَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(161) – له ابن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی چې فرمايي :رسول الله صلى الله عليه وسلم راته تشهد داسې رازده کړ لکه څرنګه به يې چې له قرآن څخه يو سورت رازده کاوه، دا پداسې حال کې چې زما لاس د هغه په لاسونو کې و» :التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ «ټولې ستاينې ژبنې بدني، او مالي عبادتونه الله جل جلاله لره دي، سلام او د الله رحمتونه او برکتونه دې وي پر تا ای پيغمبره، سلام دې وي پر مونږ او د الله پر نيکو بنده ګانو، ګواهي ورکوم چې له الله تعالى پرته بل هېڅوک د عبادت وړ نشته او ګواهي ورکوم چې محمد صلى الله عليه وسلم د الله بنده او رسول دی .«او د دواړو په يو بل لفظ کې راغلي :»إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلَامُ فَإِذَا قَعَدَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَقُلْ :التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ، فَإِذَا قَالَهَا أَصَابَتْ كُلَّ عَبْدٍ لِلَّهِ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، ثُمَّ يَتَخَيَّرُ مِنَ الْمَسْأَلَةِ مَا شَاءَ« .»يقينا الله سلام دی، نو کله چې ستاسو څخه يو څوک په لمانځه کې کېناست نو ودې وايي :التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ...ثنا، ستاينې او پاکی الله لره دي، اې نبي !پرتا دې سلام، د الله رحمت او برکتونه دې وي، پر مونږ او دالله پر نيکو بندګانو دې سلام وي .کله يې چې دا دعا وويله هر نېک بنده ته به په اسمان او ځمکه کې ورسيږي) .بيا به ووايي (ګواهي ورکوم چې له الله پرته بل حق معبود نشته او پدې ګواهي ورکوم چې محمد صلى الله عليه وسلم د الله جل جلاله بنده او رسول دی .د دې پسې بيا «کولی شي هر ډول سوال او دعا چې وغواړي غوره يې کړي [صحيح]-) متفق عليه دی [(بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ابن مسعود رضي الله عنه ته هغه تشهد ور زده کړ چې په لمانځه کې ويېل کيږي، پداسې حال کې چې د ابن مسعود لاس يې په دواړو لاسونو نيولی و، تر څو د ابن مسعود پام ځانته را واړوي، تشهد يې داسې ور زده کړ لکه څرنګه يې چې د قرآن يو سورت ور زده کاوه .دا کار د دې تشهد الفاظو او معنا ته د رسول الله صلى الله عليه وسلم پاملرنه ښيي .نو ويې فرمايل" :التَّحِيَّات لله :"دا هره هغه وينا او عمل دی چې پر تعظيم دلالت کوي، چې د ټولو حقدار الله جل جلاله دی" .الصَّلَوَاتُ :"دا هغه پېژندل شوی ،لمونځ دی چې د الله تعالى لپاره يې فرض او نفل کيږي" .الطَّيِّبَاتُ :"دا هغه ښې ويناوې عملونه او پاکيزه صفتونه دي چې د کمال څرګندونه کوي او د ټولو حقدار الله جل جلاله دی" .السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته "هغه ته له هر مصيبت او ضرر څخه د خوندي پاتې کېدلو او د هر ډول خير او ښېګڼې د زياتوالي دعا ده" .السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين :"د لمونځ کوونکي او په اسمان او ځمکه کې د هر صالح بنده لپاره د خونديتوب دعا ده" .أشهد أن لا إله إلا الله :"يعني زه په ټينګه اقرار کوم چې له الله پرته بل حق معبود نشته" .وأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ ورسولُهُ :"او زه پدې اقرار کوم چې هغه د الله بنده دی او رسالت يې تر ټولو وروستی او د پيغمبرۍ لړۍ لره پای ته رسوونکی دی.

بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم لمونځ کوونکی وهڅاوه چې هر ډول دعا وغواړي نو غوره دې کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د دې تشهد ځای له وروروستۍ سجدې پسې دی، کله چې لمونځ کوونکی په قعده کېني او په درې رکعتي او څلور رکعتي لمونځونو کې له دويم رکعت څخه وروسته.
2. په تشهد کې د :التحيات ويېل واجب دي، او په هر ډول الفاظو چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ثابت دي تشهد ويېل روا دی.
3. په لمانځه کې يې چې هره دعا خوښه وي هغه غوښتلی شي خو پدې شرط چې ګناه ناروا (نه وي).
4. په دعا کې مستحب دي چې لومړی د ځان لپاره په دعا پيل وشي.

(162) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو وَيَقُولُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ القَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ، وَمِنْ فِتْنَةِ المَحْيَا وَالمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ المَسِيحِ الدَّجَّالِ».

وفي لَفْظٍ لِمُسْلِمٍ: «إِذَا فَرَغَ أَحَدُكُمْ مِنَ التَّشَهُّدِ الْآخِرِ، فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللهِ مِنْ أَرْبَعٍ: مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(162) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی هغه فرمايلي :رسول الله صلى الله عليه وسلم به دعا كوله او ويل به يې» :اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ القَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ، وَمِنْ فِتْنَةِ المَحْيَا وَالمَمَاتِ، وَمِنْ فِتْنَةِ المَسِيحِ الدَّجَّالِ .«وفِي لَفْظٍ لِمُسْلِمٍ: إِذَا فَرَغَ أَحَدُكُمْ مِنَ التَّشَهُّدِ الْآخِرِ، فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللهِ مِنْ أَرْبَعٍ :مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ» الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ.« اې الله !زه پر تا د قبر له عذاب څخه پناه نيسم او د اور له عذاب څخه، او پناه نيسم پر » تا د ژوند او مرګ او مسحه شوي دجال له فتني څخه« .او د مسلم په لفظ كې راځي »كله چې ستاسو څخه يو له وروستي تشهد څخه فارغ شو، نو له څلورو شيانو څخه دې الله ته پناه يوسي :د دوزخ له عذابه، د قبر له عذابه، د ژوند او مرګ له فتني او د مسحه شوي دجال له فتني څخه«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به په لمانځه كې د وروستي تشهد پسې او له سلام ګرځولو څخه مخكې له څلورو شيانو څخه په الله جل جلاله پناه غوښتله او مونږ ته يې امر ،كړی چې مونږ هم ترې پناه وغواړو

لومړی :د قبر له عذاب څخه.

دويم :او د قيامت په ورځ د اور له عذاب څخه.

دريم :د ژوند له فتني څخه، يعني د دنيا له حرامو خواهشاتو او ګمراه كوونكو شكونو څخه او د مرګ له فتني څخه، يعني د ځنكندن پر مهال، چې هغه له اسلام او سنت څخه اوړېدل دي، او د قبر له فتني)امتحان (څخه لكه د دوو پرښتو پوښتنه.

څلورم :د دجال فتنه چې په اخر وخت كې به راڅرګند شي، او الله تعالى به پرې خپل بندګان وازمايي؛ له هغه څخه يې د لوې فتنې او ګمراهۍ له امله په ځانګړي توګه يادونه وكړه.

د حديث له ګټو څخه:

1. دا پناه غوښتل له مهمو او جامعه دعاګانو څخه دي، ځکه چې د دنيا او آخرت له شر څخه پناه غوښتلو ته شامليږي.
2. د قبر د عذاب ثبوت او دا چې حق دی.
3. د فتنو خطر او له هغو څخه د خلاصون لپاره له الله تعالی څخه د مرستې او دعا غوښتلو اهميت.
4. د دجال د راوتلو او د هغه د فتنې د لوی والي ثبوت.
5. د وروستي تشهد پسې د دې دعا ويل مستحب والی.
6. د هر نېک عمل پسې د دې دعا ويل مستحب والی.

(3103)

(163) – عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ الْيَعْمَرِيُّ قَالَ: لَقِيتُ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ أَعْمَلُهُ يُدْخِلُنِي اللهُ بِهِ الجَنَّةَ؟ أَوْ قَالَ قُلْتُ: بِأَحَبِّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللهِ، فَسَكَتَ. ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَسَكَتَ. ثُمَّ سَأَلْتُهُ الثَّالِثَةَ فَقَالَ: سَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ لِلَّهِ، فَإِنَّكَ لَا تَسْجُدُ لِلَّهِ سَجْدَةً، إِلَّا رَفَعَكَ اللهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةً» قَالَ مَعْدَانُ: ثُمَّ لَقِيتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ لِي: مِثْلَ مَا قَالَ لِي: ثَوْبَانُ. [صحيح]
- [رواه مسلم]

(163) – له مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ الْيَعْمَرِي څخه روايت دی وايي :د رسول الله صلى الله عليه وسلم له ازاد شوي غلام ثوبان سره مخ شوم، نو ورته مې وويل :په داسې يو عمل مې خبر کړه چې الله تعالی مې پرې جنت ته داخل کړي؟ يا وايي چې ومې ويل :هغه عمل چې الله تعالى ته ګران وي، نو چپ شو .بيا مې ترې پوښتنه وکړه، نو چپ شو، بيا مې ترې په دريم ځل پوښتنه وکړه، نو ويې ويل :پدې اړه مې له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه، نو ويې فرمايل» :عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ لِلَّهِ، فَإِنَّكَ لَا تَسْجُدُ لِلَّهِ سَجْدَةً، إِلَّا رَفَعَكَ اللهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةً« الله تعالى ته ډېرې سجدې کوه، ځکه چې ته الله ته هره سجده کوې، الله تعالى دې پرې « درجه لوړوي، او يوه ګناه درڅخه تويوي« معدان وويل :بيا له ابو الدرداء سره مخ شوم نو پوښتنه مې ترې وکړه، نو هغه خبره يې راته وکړه لکه څنګه چې ثوبان راته کړې وه.
[صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

له پيغمبر صلى الله عليه وسلم څخه د هغه کار په اړه پوښتنه وشوه چې جنت ته د ننوتلو سبب ګرځي، يا د هغه عمل په اړه چې الله تعالى ته زيات ګران وي.
نو رسول الله صلى الله عليه وسلم پوښتونکي ته وويل :په لمانځه کې زياتې سجدې کوه، ځکه ته چې الله تعالى ته هره سجده کوې، نو الله دې پرې درجه لوړوي او يوه ګناه درته ښني.

د حديث له ګټو څخه:

1. فرضي او نفلي لمونځونو ته د مسلمانانو هڅول، ځکه چې زياتې سجدې پکې وي.
2. د صحابه کرامو د پوهې بيانول او دا چې هغوی پوه و چې جنت د الله تعالى له رحمت نه وروسته يوازې په عمل سره تر لاسه کيږي.

3. په لمانځه کې سجده د درجو د لوړېدو او د ګناهونو د ببنلو له لاملونو څخه دی

(3732)

(164) – عن عَائِشَةَ رضيَ الله عنها قالت: إِنِّي سمعْتُ رسولَ الله صلى الله عليه وسلم يقول:
«لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ، وَلَا هُوَ يُدَافِعُهُ الْأَخْبَثَانِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(164) – له عائشې رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي چې فرمايل يې» :لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ، وَلَا هُوَ يُدَافِعُهُ الْأَخْبَثَانِ«.
هغه مهال لمونځ کول نه صحيح کيږي چې خواړه د خوراک لپاره چمتو وي او نه هغه« مهال چې د وړوکي او يا لوی اودس ماتي له امله يې اودس تنګ وي». [صحيح]- مسلم [روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغه خوراک په شتون کې له لمانځه څخه منعه کړې چې د عبادت کوونکي اشتها ورته راځي او زړه يې ورسره تړلی وي.
- همدا رنګه يې هغه مهال له لمانځه څخه منع فرمايلي ده چې اودس ماتی ورتېنګ وي تشې او يا ډکې متيازې ورځي - ځکه چې د دې دواړو ايسارول يې مشغولوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. لمونځ کوونکي ته په کار دي چې په لمانځه له پيلولو مخکې هر هغه شی له مخې لرې کړي چې مشغولوي يې.

(3088)

(165) – عن عُثْمَانَ بْنَ أَبِي الْعَاصِ رضي الله عنه: أنه أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ حَالَ بَيْنِي وَبَيْنَ صَلَاتِي وَقِرَاءَتِي يَلْبِسُهَا عَلَيَّ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**ذَاكَ شَيْطَانٌ يُقَالُ لَهُ خِنْزَبٌ، فَإِذَا أَحْسَسْتَهُ فَتَعَوَّذْ بِاللهِ مِنْهُ، وَاتْفُلْ عَلَى يَسَارِكَ ثَلَاثًا**»، قَالَ: فَفَعَلْتُ ذَلِكَ فَأَذْهَبَهُ اللهُ عَنِّي. [صحيح] - [رواه مسلم]

(165) – د عثمان بن ابی العاص رضی الله عنه څخه روایت دی چې :هغه رسول الله صلی الله علیه وسلم ته راغی او ویې ویل :ای د الله رسوله، زما او زما د لمانځه او زما د قرائت تر منځه شیطان مداخله وکړه تر څو یې راباندې ګډود کړي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :ذَاكَ شَيْطَانٌ يُقَالُ لَهُ خِنْزَِبٌ، فَإِذَا أَحْسَسْتَهُ فَتَعَوَّذْ بِاللهِ مِنْهُ، وَاتْفُلْ عَلَى يَسَارِكَ ثَلَاثًا«، **»دا یو شیطان دی چې خنزب ورته ویل کیږي، نو کله دې چې حس کړ له هغه څخه په الله پناه وغواړه، او چپ لوري ته دې درې ځلې تو کړه«**، وایي :دا کار مې وکړ، نو الله تعالی راڅخه لرې کړ. [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشريح:

عثمان بن ابي العاص رضي الله عنه رسول الله صلی الله علیه وسلم ته راغی او ویې ویل :ای د الله رسوله زما او زما د لمانځه تر منځه شیطان مانع ګرځېدلی دی، زه یې په لمانځه کې له خشوع او عاجزۍ څخه منع کړی یم، او قراءت یې راباندې ګډوډ کړی، او په لمانځه کې یې شکي کړی یم .نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل :دا هغه شیطان دی چې خنزب ورته ویل کیږي، که دا مو وموند او احساس مو کړ، نو الله تعالی دې ملاتړ وګرځوه، او په الله تعالی ترې پناه وغواړه او چپ لوري ته دې د لړو لاړو سره درې ځلې تو کړه، عثمان وویل :هغه څه مې وکړل چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې راته امر کړی، نو الله تعالی راڅخه لرې کړ.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د عاجزۍ او په لمانځه کې د زړه د حضور اهمیت، او دا چې شیطان هڅه کوي لمونځ کوونکی ګډوډ کړي او په شک کې یې واچوي.
2. په لمانځه کې د شیطان د وسوسې پر مهال مستحب دي چې پناه ترې وغوښتل شي او چپ لوري ته درې ځلې تو کړای شي.

3. د صحابه کرامو د حالت بیان چې هغوی به د ستونزو پر مهال رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رجوع کوله تر څو یې ورته حل کړي.
4. د صحابه کرامو د زړونو ویښتوب او دا چې هغوی د اخرت په اړه فکر کاوه.

(65105)

(166) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَسْوَأُ النَّاسِ سَرِقَةً الَّذِي يَسْرِقُ صَلَاتَهُ» قَالَ: وَكَيْفَ يَسْرِقُ صَلَاتَهُ؟ قال: «لَا يُتِمُّ رُكُوعَهَا، وَلَا سُجُودَهَا». [صحيح] - [رواه ابن حبان]

(166) – له ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :أَسْوَأُ النَّاسِ سَرِقَةً الَّذِي يَسْرِقُ صَلَاتَهُ «قَالَ :وَكَيْفَ يَسْرِقُ صَلَاتَهُ؟ قال» لَا يُتِمُّ رُكُوعَهَا، وَلَا سُجُودَهَا«.
په خلکو کې تر ټولو بد غل هغه دی چې هغه خپل لمونځ غلا کوي «هغه وفرمایل :څنګه» خپل لمونځ غلا کوي؟ ویې فرمایل چې :»نه یې رکوع بشپړوي، او نه یې سجده«. [صحیح] -[ابن حبان روایت کړې دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې په غلا کې تر ټولو بد سړی هغه دی چې له لمانځه څخه غلا کوي .دا ځکه چې د بل چا مال اخیستل به کېدی شي په دنیا کې ورته ګټه ورسوي، د دې غل په خلاف، ځکه چې ده خپل حق له ثواب او اجر څخه غلا کړ، دوی وویل :او څنګه له خپل لمانځه څخه غلا کوي؟ هغه وفرمایل :نه یې رکوع پوره کوي او نه یې سجده؛ داسې چې رکوع او سجده په تېزۍ سره کوي، نو په بشپړه توګه یې نه ادا کوي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د لمانځه د ښه ادا کولو اهمیت، او ارکان یې په داډ او خشوع سره ادا کول.
2. هغه څوک چې په سمه توګه رکوع او سجده نه کوي، نو په غل سره ترې یادونه لدې کار څخه نفرت څرګندوي، او حراموالي ته یې پاملرنه ده.
3. په لمانځه کې د رکوع او سجدې بشپړول او ببرته ترې برابر پورته کېدل واجب دي.

(65100)

(167) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَمَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ - أَوْ: لاَ يَخْشَى أَحَدُكُمْ - إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الإِمَامِ، أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ، أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ». [صحيح] - [متفق عليه]

(167) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :أَمَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ ـ أَوْ :لاَ يَخْشَى أَحَدُكُمْ ـ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الإِمَامِ، أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ، أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ«. ايا له تاسو څخه يو څوک نه ويرېږي – يا ستاسو څخه څوک دا ويره نه لري چې :کله» دی له امام څخه مخکې خپل سر راپورته کوي، چې الله جل جلاله به يې سر د خره وګرځوي، او يا به يې څېره د خره څېره وګرځوي». [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغه چا لپاره سخت ګواښ بيانوي چې له خپل امام څخه مخکې سر راپورته کوي، چې الله تعالى به يې سر د خره سر وګرځوي او يا به يې څېره د خره څېره وګرځوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. :مقتدي له امام سره څلور حالتونه لري :دري هغه دي چې منع ترې شوي ده چې هغه مخکې کېدل، برابر حرکت کول، او وروسته ترې پاتې کېدل دي، او د مقتدي لپاره روا حالت د امام متابعت کول دي.
2. په لمانځه کې پر مقتدي د امام متابعت واجب دی.
3. د هغه چا د څېرې بدلولو ګواښ چې له امام څخه مخکې سر پورته کوي چې سر به يې د خره شي او دا کار شونی دی او دا يو ډول مسخه ده.

(3086)

(168) – عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا، فَلْيَطْرَحِ الشَّكَّ، وَلْيَبْنِ عَلَى مَا اسْتَيْقَنَ، ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ، فَإِنْ كَانَ صَلَّى خَمْسًا شَفَعْنَ لَهُ صَلَاتَهُ، وَإِنْ كَانَ صَلَّى إِتْمَامًا لِأَرْبَعٍ كَانَتَا تَرْغِيمًا لِلشَّيْطَانِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(168) – له ابو سعيد الخدري رضی الله عنه څخه روایت دی وایي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل»: إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا، فَلْيَطْرَحِ الشَّكَّ، وَلْيَبْنِ عَلَى مَا اسْتَيْقَنَ، ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ، فَإِنْ كَانَ صَلَّى خَمْسًا شَفَعْنَ لَهُ صَلَاتَهُ، وَإِنْ كَانَ صَلَّى إِتْمَامًا لِأَرْبَعٍ كَانَتَا تَرْغِيمًا لِلشَّيْطَانِ«.

که په تاسو کې یو څوک د خپل لمانځه په اړه شک وکړي او نه پوهیږي چې څو رکعته")لمونځ (يې کړی؛ دري که څلور رکعته، نو شک دې لرې کړي او په هغه څه دې باور وکړي چې يقيني وي، بيا دې له سلام اړولو مخکې دوه سجدې وکړي، نو که چېرته يې پنځه رکعته کړي وو نو سجدې به يې ورته لمونځ جفت کړي، او که چېرته يې د څلورو د پوره کولو لپاره کړې وي نو د شيطان د رټلو لپاره به وي. [صحيح]-[مسلم روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې که يو لمونځ کوونکی په لمانځه کې شکي شي او نه پوهېږي چې څو رکعته يې کړي دي؛ درې که څلور؟ نو مشکوک عدد دې له ذهن نه وباسي او اعتبار دې نه ورکوي او هغه څه چې په اړه يې يقيني دی هغه درې رکعته دي، نو څلورم رکعت دې وکړي، بيا دې له سلام اړولو مخکې دوه سجدې وکړي.

که کړي رکعتونه يې په ريښتيا څلور وي؛ نو له اضافي رکعت سره به پنځه شي او د سهوې لپاره دوه سجدې به يې د بل رکعت په بدل کې شي، نو د رکعتونو شمېر به يې جفت شي نه تاق، او که چېرته يې د اضافي رکعت سره د رکعتونو شمېر څلور و؛ نو خپل لمونځ به يې پوره کړی وي، نه به زيات وي او نه کم.

او د سهوې دوه سجدې به د شيطان د رټلو او سپکولو په موخه شوي وي، او د دې لپاره چې هغه ذليل شي او خپل مراد ته ونه رسيږي؛ ځکه چې لمونځ يې پرې ګډوډ کړی و، او د لمانځه د فاسدېدو لپاره ورته راښکاره شوی و، نو د بني آدم لمونځ الله تعالی ته په سجدې کولو سره پوره شو، هغه سجده چې ابليس يې په نه کولو سره ګناهکار شوی و، کله يې چې آدم عليه السلام ته په سجدې نه کولو د الله تعالی نافرماني وکړه.

د حديث له ګټو څخه:

1. لمونځ کوونکي چې کله په خپل لمانځه کې شک درلوده او ډاډه نه و چې څو رکعته يې کړي دي، نو شک دې وغورځوي او په عمل دې يقين وکړي چې هغه لږ عدد دی، نو لمونځ به يې پوره شي او د سهوې لپاره به له سلام اړولو مخکې دوه سجدې وکړي، بيا به سلام وګرځوي.
2. په دې دوو سجدو سره لمونځ جبرانيږي، شيطان پرې رټل کيږي، په داسې حال کې چې ذليل او سپک به وي او خپل مراد ته به نه وي رسيدلی.
3. کوم شک چې په حديث کې دی، هغه شک دی چې انسان په کې متردد وي او له هېڅ عدد څخه ډاډمن نه وي، نو کله چې غالب ګمان پيدا شو او زړه ډاډه شو نو عمل دې پرې وکړي.
4. د وسوسو په وړاندې مبارزې ته هڅول او د شريعت امر ته په غاړې ايښودلو سره يې له منځه وړل.

(11231)

(169) – عَنْ وَابِصَةَ رضي الله عنه: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا صَلَّى وَحْدَهُ خَلْفَ الصَّفِّ، فَأَمَرَهُ أَنْ يُعِيدَ صَلَاتَهُ. [حسن] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(169) – له وابصة رضي الله عنه څخه روايت دی چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم يو سړی وليد چې د صف تر شا يې يوازې لمونځ کاوه، نو هغه ته يې د لمانځه د راګرځولو امر وکړ. [حسن]-[]

تشريح:

،رسول الله صلى الله عليه وسلم يو سړی وليد چې د صف تر شا يې يوازې لمونځ کاوه نو هغه ته يې امر وکړ چې خپل لمونځ بيرته راوګرځوي، ځکه چې په دې صورت کې د هغه لمونځ صحيح نه و.

د حديث له ګټو څخه:

1. د جماعت لمانځه ته پر وختي راتللو ټينګار او مخکې درېدل، او دا چې بايد د صف تر شا ځانته لمونځ ونه کړي، تر څو يې لمونځ باطل نه شي.

2. ابن حجر رحمه الله ويلي :ځوک چي په صف کې یوازي لمونځ پیل کړي او بیا له رکوع نه د راپورته کېدلو نه مخکي صف ته ننوځي، پر هغه د لمانځه راګرځول واجب نه دي، لکه څنګه چې د ابوبکره په حديث کې راغلي دي، که نه نو د وابصه د حديث د عموم له مخې پرې راګرځول واجب دي.

(11303)

(170) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بنِ مسعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ نَامَ لَيْلَهُ حَتَّى أَصْبَحَ، قَالَ: «ذَاكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنَيْهِ، أَوْ قَالَ: فِي أُذُنِهِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(170) – له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :د رسول الله صلى الله عليه وسلم په وړاندې يو سړی ياد شو چې ټوله شپه تر سهاره ويده پاتې شوی و، هغه وفرمايل» :ذَاكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنَيْهِ، أَوْ قَالَ :فِي أُذُنِهِ .«**»دا هغه سړی دی چې شیطان یې په غوږونو کې متيازې کړي، يا يې داسې وويل چې :په غوږ کې يې** [صحيح] -[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

د رسول الله صلى الله عليه وسلم په وړاندې د يو سړي يادونه وشوه چې د سهار د لمر تر راختلو پورې ويده و او فرضي لمانځه ته نه و پاڅيدلی، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :دا هغه سړی دی چې شيطان يې په غوږ کې متيازې کړي دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د قيام الليل د پرېښودلو کراهيت، او دا چې لامل يې شيطان دی.
2. له هغه شيطان څخه وېرول چې په هره لار کې انسان ته کيني؛ تر څو يې د الله جل جلاله له اطاعت څخه منع کړي.
3. ابن حجر فرمايلي :دا وينايې چې فرمايي)ما قام إلى الصلاة (لدې څخه مراد عموما لمونځ دی، او کيدی شي چې مراد ترې هغه لمونځ وي چې ذهن ورته سبقت کوي يعنی مراد ترې د شپې او يا د تهجد لمونځ دی.

4. طيبي فرمايلي :غوږ يې ځکه په ځانګړې توګه یاد کړ، اګر چې د سترګې يادونه مناسب وه ځکه چې خوب دروند وي، او غوږونه د توجه سرچينه ده، او ادرار يې ځکه یاد کړل؛ ځکه چې داخل ته ننوتل یې اسانه، او رګونو ته ژر رسيږي، نو له املہ يې د بدن ټول غړي سستيږي.

(3714)

(171) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا، وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(171) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا، وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ.«

تر ټولو غوره ورځ چې لمر پرې راختلی د جمعې ورځ ده، په همدې ورځ آدم پيدا شوی" او په همدې ورځ جنت ته داخل شوی او په همدې ورځ ترې راوبستل شو، او قيامت د جمعې له ورځې پرته نه راځي". [صحيح]-[مسلم روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې تر ټولو غوره ورځ چې لمر پرې راختلی د جمعې ورځ ده .د جمعې ورځې له ځانګړنو څخه دا دي چې :الله جل جلاله آدم عليه السلام په همدې ورځ پيدا کړ، جنت ته يې داخل کړ او په همدې ورځ يې بېرته ترې راوويست او ځمکې ته يې ښکته کړ، او قيامت هم د جمعې له ورځې پرته نه راځي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اونۍ پر نورو ورځو د جمعې د ورځې فضيلت.

2. د جمعې په ورځ زيات نيک عملونه کول او ټينګار پرې کول، او د الله تعالى د رحمت د ترلاسه کولو لپاره چمتووالی نيول او له نعمتونو څخه د محروميدو دفع کول.

3. د جمعې د ورځې دغه ځانګړتیاوې چې په احادیثو کې راغلي د جمعې د فضیلت په اړه دي، خو داسې ویل شوي چې :دا د جمعې د ورځې د فضیلت د یادولو ځانګړتیاوي نه دي؛ ځکه چې د آدم ویستل او د قیامت راتګ فضیلت نه ګڼل کیږي .او ویل شوي چې :دا ټول فضیلتونه دي او د آدم ویستل د رسولانو، انبیاوو او نیکانو د نسلونو د شتون سبب دی، او د قیامت قائمېدل د نېکانو د بدلې او په عجلې سره د کراماتو د لاسته راوړلو لامل دی چې الله تعالی ورته چمتو کړی دی.

4. لدې روایت پرته په نورو روایتونو کې د جمعې د ورځې نورې ځانګړتیاوې هم ذکر شوي دي لکه :پدې کې د آدم توبه قبوله شوې، او په همدې ورځ وفات شوی او پدې کې یو ساعت دی چې هر مؤمن بنده پکې له الله تعالی نه څه وغواړي هغه ته یې ورکوي.

5. د کال تر ټولو غوره ورځ د عرفات ورځ ده، او داسې هم ویل شوي چې :د قربانۍ ورځ ده، او د هفتې تر ټولو غوره ورځ جمعه او غوره شپه د قدر ده.

(3711)

(172) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الجُمُعَةِ غُسْلَ الجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الخَامِسَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الإِمَامُ حَضَرَتِ المَلاَئِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(172) – **له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الجُمُعَةِ غُسْلَ الجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا ،أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الإِمَامُ حَضَرَتِ المَلاَئِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ«.**

څوک چې د جمعې په ورځ دجنابت غسل وکړي او)په لومړي ساعت کې جومات ته(» لاړ شي، نو داسې ده لکه يو اوښ چې قرباني کړي، او څوک چې په دويم ساعت کې لاړ شي، نو لکه يوه غوا چې قرباني کړي، او څوک چې په دريم ساعت کې لاړ شي لکه يو ښکرور پسه چې قرباني کړي او څوک چې په څلورم ساعت کې لاړ شي نو لکه يوه چرګه چې قرباني کړي، او څوک چې په پنځم ساعت کې لاړ شي نو لکه يوه هګی چې خيرات کړي، او کله چې امام)د خطبې لپاره (راووت ملايکې حاضريږي او ذِکر ته غوږ نيسي«.

[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

،رسول الله صلى الله عليه وسلم موږ ته د جمعې لمانځه ته د وختي تللو فضيلت بيانوي چې دا وختي تلل د لمر له راختلو څخه د امام تر راتګ پورې دی؛ او دا نږدې پنځه ساعتونه کيږي، چې د وخت سره سم وېشل کيږي؛ د لمر له راختلو څخه د امام تر راتګه او بيا د خطبې لپاره د منبر ختلو پورې:

لومړی :څوک چې لکه د جنابت په څېر بشپړ غسل وکړي، بيا د جمعې جومات ته په لومړي ساعت کې لاړ شي، نو اجر يې دومره دی لکه يو اوښ چې خيرات کړي.

دويم :څوک چې په دويم ساعت کې لاړ شي نو داسې ده لکه يوه غوا چې خيرات کړي.

دريم :څوک چې په دريم ساعت کې لاړ شي، نو داسې ده لکه يو نر ښکرور پسه چې خيرات کړي.

څلورم :څوک چې په څلورم ساعت کې لاړ شي نو داسې ده لکه یوه چرګه چې خیرات کړي.
پنځم :څوک چې په پنځم ساعت کې لاړ شي نو داسې ده لکه یوه هګۍ چې خیرات کړي.
خو کله چې امام د خطبې لپاره راووځي، ملایکې د هغه چا نومونه لیکل بس کړي چې یو د بل پسې جومات ته راځي، او خپله ذکر او خطبې ته غوږ ونیسي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د جمعې په ورځ غسل ته هڅوونه، او باید چې لمانځه ته له تللو وړاندې وي.
2. د ورځې په لومړیو ساعتونو کې د جمعې لمانځه ته د وختي تللو فضیلت.
3. په نیکو عملونو تېنګار او ورته هڅوونه.
4. د جمعې لمانځه ته د ملایکو حاضرېدل او خطبې ته غوږ نیول.
5. ملایکې د جوماتونو په دروازو کې کیني، او یو د بل پسې د جمعې لمانځه ته د راتلونکو نومونه لیکي.
6. ابن رجب فرمايي :دا وینا يې چې فرمايي" :من اغتسل یوم الجمعة، ثم راح "یعنی چا چې د جمعې په ورځ غسل وکړ او بیا لاړ، پدې دلیل دی چې د جمعې لپاره مستحب غسل دا دی چې د سهار د راختلو پر مهال وشي او ورستی وخت يې هغه مهال دی چې د جمعې لمانځه ته د تللو پر مهال ځي.

(5393)

(173) – عن ثَوْبَانَ رضي الله عنه قال: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ ثَلَاثًا، وَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ»، قَالَ الْوَلِيدُ: فَقُلْتُ لِلْأَوْزَاعِيِّ: كَيْفَ الْاسْتِغْفَارُ؟ قَالَ: تَقُولُ: أَسْتَغْفِرُ اللهَ، أَسْتَغْفِرُ اللهَ. [صحيح] - [رواه مسلم]

(173) – له ثوبان رضي الله عنه څخه روايت دی وايي :كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ اسْتَغْفَرَ ثَلَاثًا، وَقَالَ» :اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ«، قَالَ الْوَلِيدُ :فَقُلْتُ لِلْأَوْزَاعِيِّ :كَيْفَ الْاسْتِغْفَارُ؟ قَالَ :تَقُولُ :أَسْتَغْفِرُ اللهَ، أَسْتَغْفِرُ اللهَ.

کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل لمونځ پای ته ورساوه نو درې ځلې به يې استغفر الله وييل، او »اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ «به يې وويل، يعني اې الله !ته سلامتيا ورکوونکی يې، او سلامتيا ستا لخوا ده، ډير لوړ دی شان ستا، اې د جلال او عزت خاونده، وليد ويلي :ما اوزاعي ته وويل چې استغفار څنګه وي؟ هغه وويل :چې ووايي :أَسْتَغْفِرُ اللهَ، أَسْتَغْفِرُ اللهَ. [صحيح]-[مسلم روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به چې کله لمونځ پای ته ورساوه نو) :أستغفر الله، أستغفر الله، أستغفر الله (به يې وييل.

بیا به يې په خپلې دې وینا سره د خپل رب لويي بيان کړه :اللّهمَّ أنتَ السَّلامُ، ومنْكَ السَّلامُ، تبارکْتَ ذا الجَلالِ والإکرامِ "نو الله جل جلاله لره د هغه په صفتونو کې سلامتيا ده او هغه د بشپړو صفتونو خاوند دی، له هر عيب او نیمګړتيا څخه پاک دی، يوازې له هغه پاک ذات څخه د دنيا او آخرت له شرونو څخه سلامتيا غواړې، ځکه په دنيا او آخرت کې د هغه پاک ذات ښېګڼې زياتې دي، هغه د عظمت او نيکی خاوند دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. د لمانځه پسې استغفار وييل او دا کار په دوامداره توګه کول مستحب دي.
2. په عبادت کې د نیمګړتياوو پوره کولو، د پيروی جبرانولو او په عبادت کې د نیمګړتياوو د شتون په خاطر استغفار وييل مستحب عمل دی.

(10947)

(174) – عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ قَالَ: كَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ حِينَ يُسَلِّمُ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ» وَقَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُهَلِّلُ بِهِنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(174) – له ابو الزبير څخه روایت دی وايي :ابن زبیر به چې د هر لمانځه په پای کې سلام وګرځاوه نو)دا ذکر به یې ویل» (لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ «له الله پرته بل معبود نشته، هغه یو دی او هېڅ شریک نه لري، هغه لره پادشاهي او ستاینه ده او هغه پر هر څه قادر دی، له الله پرته بل هېڅ حال بدلوونکی او ځواک نشته، له الله پرته بل هېڅ معبود نشته، او مونږ له هغه پرته دبل هېچا عبادت نه کوو، هغه لره لوریني او هغه لره فضل دی، او د هغه لپاره ښه ستاینه ده، له الله پرته بل هېڅ معبود نشته،)مونږ (هغه ته په عبادت کې اخلاص کوونکي یو، که څه هم کافران)زمونږ دا کړنه (بده مني او ویې ویل «.چې : »رسول الله صلی الله علیه وسلم به له هر لمانځه وروسته دغه ذکر کاوه [صحیح] -[مسلم روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به د هر فرض لمانځه وروسته دغه ستر ذکر کاوه، چې معنا یې دا ده:

لا إله إلا الله :"یعني :له الله جل جلاله پرته په حقه بل معبود نشته".

وحده لا شريك له "یعني :هغه لره په الوهیت، ربوبیت، نومونو او صفتونو کې هېڅ" شریک نشته.

له الملك "هغه لره پادشاهي ده "؛ مطلقه، عامه، شامله او پراخه واکمني، چې د" اسمانونو، ځمکې او څه چې د دوی تر مېنځه دي د ټولو واکمني هغه لره ده.

وله الحمد "هغه په مطلق کمال سره یاد شوی، په هر حال کې په بشپړ محبت او لویی" سره په آسانتیا او سختۍ کې ستایل شوی.

وهو على كل شيء قدير "او هغه په هر څه قادر دی، ځواک یې بشپړ او هر اړخیز" دی، هېڅ شی هغه لره عاجزولای نشي، او هېڅ کار د هغه لپاره ناشونی نه دی.

لا حول ولا قوة إلا بالله "يعني له يو حالت نه بل ته او د الله جل جلاله له اطاعت څخه" نافرمانۍ ته اوړېدل نشته مګر د الله په توفيق سره؛ هغه ذات توفيق ورکوونکی او پر همغه توکل دی.
لا إله إلا الله، ولا نعبد إلا إياه" :"له الله جل جلاله پرته بل معبود نشته او مونږ له هغه" پرته د بل چا عبادت نه کوو "پدې کې د الوهيت پر معنا او د شرک په نفي ټينګار شوی او دا چې له هغه پرته بل څوک د عبادت مستحق ندی.
له النعمة وله الفضل :"هغه لره لورينه او مهرباني ده، دی هغه ذات دی چې نعمتونه" پيدا کوي او لري يې او له خپلو بندګانو څخه يې چې چاته وغواړي هغه ته يې ورکوي.
وله الثناء الحسن :"د هغه لپاره ښايسته ستاينه ده؛ د هغه په صفتونو، افعالو، نعمتونو" او هر حال باندې.
لا إله إلا الله، مخلصين له الدين" :"نشته دی لايق د عبادت مګر يو الله دی)مونږ هغه" ،ته په عبادت کې اخلاص کوونکي يو :"(يعني په يووالي کې هغه ته اخلاص کوونکي يو نه ځان ښودنه کوو او نه د الله تعالی په پيروي کې ځان مشهوروو.
ولو كره الكافرون"، "كه څه هم کافران له دې څخه کرکه لري "يعني :د الله جل جلاله" په وحدانيت او د هغه په عبادت کې ثابت قدمه يو، که څه هم کافران دا بده ګني.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د هر فرض لمانځه نه وروسته دا ذکر کول مستحب دی.
2. مسلمان په خپل دين وياړي او د عباداتو ښودنه يې کوي، که څه هم کافر ترې کرکه کوي.
3. کله چې په حديث کې د "دُبر الصلاة "کلمه راشي، يعني د لمانځه په پای کې :نو که په حديث کې له کوم ذکر څخه يادونه شوي وي، نو اصل دا دی چې هغه به له لمانځه څخه وروسته وي او که چېرته دعا وي نو هغه به په لمانځه کې له سلام ګرځولو څخه مخکې وي.

(6203)

(175) – عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: أَمْلَى عَلَيَّ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فِي كِتَابٍ إِلَى مُعَاوِيَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ». [صحيح] - [متفق عليه]

(175) – د مغيره ابن شعبه له كاتب وَرَّاد څخه روايت دی وايي چې :مغيره بن شعبه راباندې هغه ليک وليکه چې معاويه ته يې ليږه چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم به د هر فرضي لمانځه په پاي کې دا ذکر کاوه » :لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.« يعني له الله تعالى پرته بل معبود بر حق نشته، هغه يو دی، شريک نلري، هغه لره)د کائناتو(پاچاهي او پوره غوره ستاينه ده، او هغه پر هر څه قادر دی، اې الله !ته چې)چا ته (څه ورکوې، د هغه څوک مانع بندوونکی نشته، او ته چې)له چا نه (څه بند کړې، د هغه څوک ورکوونکی نشته، او فائده نه کوي مالدار لره د هغه مال ستا د عذاب)په لرې کولو کې(.

[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به د هر فرض لمانځه څخه وروسته دا دعا ويله» :لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.«

يعنې :د توحيد په کلمې؛ لا اله إلا الله، اقرار او اعتراف کوم، حق عبادت الله تعالى ته ثابتوم، او له هغه پرته يې له نورو څخه نفي کوم، نو له الله جل جلاله پرته په حقه بل معبود نشته، او پدې اقرار کوونکی يم چې حقيقي او بشپړه پادشاهي يوازې الله لره ده، او الله تعالى د ځمکې او آسمانونو د خلکو د ستاينې مستحق دی، هغه پر هر څه ځواک لري، او هغه څه چې الله تعالى له ورکړې او يا منع کولو څخه مقدر کړې وي، منع کوونکی يې نشته، او د هغه په وړاندې د مالدار مالداري ګټه نه لري، بلکې يوازې نيک عمل ورته ګټه رسوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. له لمونځونو څخه وروسته دا ذکر مستحب دی ځکه چې د توحيد او ستاينې الفاظ پکې راغلي دي.

2. د سنتو په عملي کولو او خپرولو کې بیړه کول

(65102)

(176) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**مَنْ سَبَّحَ اللهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمِدَ اللهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، فَتِلْكَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، وَقَالَ: تَمَامَ الْمِائَةِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(176) – :ابوهریره رضي الله عنه له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه روایت کوي «مَنْ سَبَّحَ اللهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمِدَ اللهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ» فَتِلْكَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، وَقَالَ :تَمَامَ الْمِائَةِ :لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ».

 څوک چې د هر لمانځه په پای کې درې دېرش ځلې سبحان الله، درې دېرش ځلې الحمد لله" او درې دیرش ځلې الله اکبر ووایي نو دا نهه نوي شول، او د سلو د پوره کولو لپاره یې :لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ "ووایي نو د هغه ګناهونه به وبخښل شي، که څه هم د سمندر د زګ په څېر وي. [صحیح]- مسلم روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي :چا چې له فرض لمانځه وروسته:
درې دیرش ځلې "سبحان الله "وویل چې دا له نیمګړتیاوو څخه د الله جل جلاله د پاکی بیانول دي.
او درې دیرش ځلې یې "الحمد لله "وویل چې دا له محبت او تعظیم سره د کمال په صفتونو د الله تعالی یادول دي.
او درې دیرش ځلې "الله أکبر "ویل چې)معنا یې (له هر شي څخه د الله جل جلاله لویي بیانول دي.
او سل عدد د دې ذکر په ویلو سره پوره کیږي :»**لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، وهو على كل شيء قدير**« چې معنا یې ده :له الله پرته بل حق معبود

نشته، هغه يو دی شريک نه لري، او هغه پاک ذات لره يوازې بشپړه واکمني ده، هغه له نورو پرته د محبت او تعظيم سره د ثنا او ستاينې وړ دی، او دا چې هغه قادر دی او هېڅ شی يې نه شي عاجز کولای.

نو چا چې دا)ذِکر (ووايه ګناهونه يې پاک شول او وبخښل شول، که څه هم د هغه سپين ځګ په څېر ډېر وي چې د سمندر د اوبو په سر د څپو او هيجان پر مهال راپورته کيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. له فرض لمانځه وروسته دا ذکر مستحب دی.
2. دا ذکر د ګناهونو د بخښلو سبب ګرځي.
3. د الله تعالی لوی فضل، رحمت او بخښنه.
4. دا ذکر د ګناهونو د بخښلو لامل دی او هدف ورڅخه :د کوچنيو ګناهونو کفاره ده، خو لوی ګناهونه له توبې پرته نه بخښل کيږي.

(10948)

(177) – عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَمُوتَ». [صحيح] - [رواه النسائي في الكبرى]

(177) – له ابو امامه رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَمُوتَ».

څوک چې د هر فرض لمانځه پسې آيت الکرسي ووايي، نو هېڅ شی به هغه جنت ته له ننوتلو منع نه کړي، تر څو چې مړ شي". [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم خبر راکوي چې څوک د فرض لمانځه پسې آيت الکرسي ولولي نو له مرګ پرته به يې بل هېڅ شی جنت ته له ننوتلو منع نه کړي؛ او دا آيت په سورة

البقره کې د الله تعالی دا وینا ده} :اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ{.

الله)چې دی (نشته هېڅ لایق د عبادت مګر هم دی دی، همېشه ژوندی دی، د ټول) عالم انتظام کوونکی دی، پر ده نه پرکالي راځي، او نه خوب، خاص همده لره دي هغه څه چې په آسمانونو کې دي، او هغه څه چې په ځمکه کې دي، څوك دی هغه کس چې د ده په وړاندې به سفارش کوي مګر د ده په اجازت سره؟ هغه پوهېږي پر هر هغه څه چې د دوی په وړاندې دي او پر هر هغه څه چې د دوی وروسته دي، او دوی)مخلوق (د هغه له علم نه هېڅ شی هم نشي راګېرولی، مګر هغه څه چې هغه)الله (یې وغواړي، د هغه کرسۍ د اسمانونو او د ځمکې ښخه پراخه ده او د دې دواړو ساتنه هغه)الله (نه ستړی کوي، او هم هغه ډېر اوچت دی، ډېر لوی دی] .(البقرة :255[.

د حدیث له ګټو څخه:

1.)پدې آیت کې د الله تعالی (د نېکو نومونو او عالي صفتونو د شتون له امله د دې عظیم آیت فضیلت.
2. د هر فرض لمانځه پسې د دې عظیم آیت لوستل مستحب دي.
3. نیک عمل جنت ته د داخلېدو سبب ګرځي.

(10950)

(178) – عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: حَفِظْتُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ رَكَعَاتٍ: رَكْعَتَيْنِ قَبلَ الظُّهْرِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ المَغْرِبِ فِي بَيْتِهِ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ العِشَاءِ فِي بَيْتِهِ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلاَةِ الصُّبْحِ، وَكَانَتْ سَاعَةً لاَ يُدْخَلُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا، حَدَّثَتْنِي حَفْصَةُ أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَذَّنَ المُؤَذِّنُ وَطَلَعَ الفَجْرُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ، وَفِي لَفْظٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ رَكْعَتَيْنِ. [صحيح] - [متفق عليه بجميع رواياته]

(178) – له ابن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی چې وايي :له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه مې لس رکعتونه ياد کړي دي :دوه رکعتونه د ماسپښين له لمانځه څخه مخکې، او دوه ترې وروسته، او دوه رکعته له ماښام نه وروسته په کور کې، او دوه رکعتونه د ماخوستن نه وروسته په کور کې، او دوه رکعتونه د سهار له لمانځه څخه مخکې .او دا :هغه وخت و چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم کور ته به نه ننوت، حفصې راته وويل کله به چې مؤذن اذان وکړ او سهار به راوخوت، نو دوه رکعته لمونځ به يې وکړ، او په يو بل لفظ کې راځي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم به له جمعې څخه وروسته دوه رکعته لمونځ کاوه. [صحيح]-[په ټولو روايتونو سره متفق عليه دی]

تشريح:

عبد الله بن عمر رضي الله عنهما بيانوي چې :هغه نفلي لمونځونه چې له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه يې زده کړي دي لس رکعتونه دي چې راتبه سنتونه ورته ويل کيږي .دوه رکعتونه له ماسپښين څخه مخکې او دوه ترې وروسته، او دوه رکعتونه له ماښام ،نه وروسته په خپل کور کې، او دوه رکعتونه د ماخوستن څخه وروسته په خپل کور کې او دوه رکعتونه د سهار له لمانځه څخه مخکې، نو لس رکعتونه پوره شول .او د جمعې لمونځ چې دی، نو وروسته ترې بايد دوه رکعته لمونځ وکړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. ،د دې راتبه سنتونو کول مستحب دي، او بايد چې ټينګار پرې وشي
2. .په کور کې د سنت ادا کولو مشروعيت

(3062)

(179) – عن عائشة أُمِّ المُؤْمِنِينَ رضي الله عنها: أن النبي صلى الله عليه وسلم كان لا يَدع أربعا قَبل الظهر وركعتين قبل الغَدَاة. [صحيح] - [رواه البخاري]

(179) – له أم المؤمنين عايشي رضي الله عنها څخه روايت دی چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم به هېڅکله څلور رکعته لمونځ د ماسپښين له لمانځه نه مخکې او دوه رکعته د سهار د لمانځه نه مخکې نه پرېښودل. [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

عايشه رضي الله عنها فرمايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم به د هغې په کور تل نفلي لمونځونه کول او هېڅکله به يې نه پرېښودل: څلور رکعتونه په دوو سلامونو سره د ماسپښين له لمانځه نه مخکې او دوه رکعتونه د سهار د لمانځه نه مخکې.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ماسپښين له لمانځه نه مخکې څلور رکعته او د سهار د لمانځه نه مخکې دوه رکعته ادا کول مستحب دي.
2. غوره دا ده چې سنت لمونځونه په کور کې وشي، له دې امله عايشي رضي الله عنها يې په اړه خبر ورکړ.

(11249)

(180) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: «بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ» ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(180) – د عبد الله بن مغفل رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ «ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ» :لِمَنْ شَاءَ«.
د هرو دوو اذانونو)اذان او اقامت (په منځ کې لمونځ دی، د هرو دوه وو اذانونو)اذان او» «اقامت (په منځ کې لمونځ دی .«بيا يې په دريم ځل وفرمايل:»**د هغه چا لپاره چې وغواړي**
[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم بيانوي چې د هر اذان او اقامت تر منځه نفلي لمونځ دي، دا خبره يې درې ځلې تکرار کړه او په درېم ځل يې وويل چې دا کار د هغه چا لپاره مستحب دی چې لمونځ کول وغواړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اذان او اقامت تر منځه لمونځ کول مستحب دي.
2. د وينا په تکرارولو کې د رسول الله صلى الله عليه وسلم لارښوونه، تر څو يې خلک واوري او دا کار د وينا په ارزښت تينګار دی.
3. په دوو اذانونو سره مراد :اذان او اقامت دی، او لدې امله ورته دوه اذانونه ويل کيږي چې غالبا يې ورته خلک وايي، لکه)لمر او سپوږمۍ (ته چې قمرين او)أبوبکر او عمر (ته عمرين ويل کيږي.
4. اذان د وخت د داخلېدو او اقامت د لمانځه د ادا کولو د وخت د رارسېدو خبرتيا ده.

(65479)

(181) – عَنْ أَبِي قَتَادَةَ السَّلَمِيِّ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(181) – **له ابو قتادة رضي الله عنه څخه روايت دی چي رسول الله صلی الله علیه وسلم «فرمايلي»: إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ. کله چي ستاسو څخه يو څوک جومات ته ننوځي، نو مخکي لدې چي کيني دوه رکعته «لمونځ دي وکړي».** [صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم تينګار کوي چې څوک يو جومات ته لاړ شي او په هر وخت کې د هر غرض لپاره ورننوځي نو بايد چې له کيناستو څخه مخکې دوه رکعته لمونځ وکړي، چې دې دوه رکعتونو ته تحية المسجد وايي.

د حديث له ګټو څخه:

1. جومات ته د ننوتو پرمهال له کېناستو څخه مخکې دوه رکعته تحية المسجد لمونځ کول مستحب دي.
2. دا)حکم(د هغه چا لپاره دی چې غواړي کيني، نو که څوک جومات ته ننوت او له کېناستلو مخکې بېرته راووت دا حکم د هغه لپاره ندی.
3. کله چې لمونځ کوونکی جومات ته پداسې حال کې ننوت چې خلک په لمانځه ولاړ وو او د هغوی سره په لمانځه کې داخل شو، نو دوه رکعته لمونځ پرې نشته.

(65091)

(182) – عن أبِي هُرَيرةَ رضي الله عنه أنَّ رسول الله صلى الله عليه وسلمَ قال: «إذا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ: أَنْصِتْ، يومَ الجمعةِ، والإمامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَغَوْتَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(182) – له ابو هريره ـ رضي الله عنه ـ څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :إذا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ :أَنْصِتْ، يومَ الجمعةِ، والإمامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَغَوْتَ.« كه خپل ملګرې ته دې د جمعې په ورځ وويل چې :چپ شه، په داسې حال کې چې امام خطبه وايي، نو تا د جمعې فضيلت له لاسه ورکړ.« [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې د جمعې په خطبه کې د ګډون کوونکو لپاره له فرضي آدابو څخه :د خطبې اورېدل دي؛ تر څو په نصيحتونو کې غور وکړي، او دا چې چا خبرې وکړې ـ که څه هم لږې وي ـ پداسې حال کې چې امام خطبه وايي، او بل چا ته ووايي چې " :چپ شه "او يا "غوږ شه "نو د جمعې د لمانځه فضيلت يې له لاسه ورکړ.

د حديث له ګټو څخه:

1. د خطبې اورېدلو پر مهال د خبرو حراموالی، كه څه هم له منكر څخه منع كول، سلام ته ځواب ويېل او يا هم پرنجې كوونكي ته ځواب وركول وي.
2. لدې هغه څوک مستثنا دی چې امام سره خبرې وكړي او يا امام ورسره خبرې وكړي.
3. د ضرورت پر مهال د دو خطبو تر منځ خبرې كول روا دي.
4. كله چې امام خطبه وايي او د نبی عليه السلام د نوم يادونه وشي نو په پټه به پرې درود وايې، او همدا رنګه د دعا پر مهال امين وييل.

(3107)

(183) – عن عمران بن حصين رضي الله عنه قال: كَانَتْ بِي بَوَاسِيرُ، فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَاةِ، فَقَالَ: «صَلِّ قَائِمًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ».
[صحيح] - [رواه البخاري]

(183) – له عمران بن حصين رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې :ما بواسیر درلودل، نو له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه مې د لمانځه په اړه پوښتنه وکړه، نو ويې ويیل» :صَلِّ قَائِمًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ«. په ولاړه لمونځ وکړه، که دې نشو کولای نو په ناسته يې وکړه، او که دې نشو کولای نو" په څنګ يې وکړه". [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم څرګنده کړه چې په لمانځه کې اصل ودرېدل دي، مګر دا چې ودرېدلی نشي نو بیا به په ناسته لمونځ کوي، او که په ناسته يې نشو کولای نو کولی شي چې په څنګ لمونځ وکړي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. تر څو چې عقل پر ځای وي لمونځ نه ساقطیږي، نو د وسې سره سم به له یو حالت څخه بل ته انتقالیږي.
2. د اسلام لحاظ او اسانتیا چې بنده د خپلې وسې مطابق عبادت کوي

(10951)

(184) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(184) – **له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم «فرمايلي» :صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ. زما پدې جومات کې يو لمونځ په نورو جوماتونو کې له زرو لمونځونو څخه غوره دی» «پرته له مسجد الحرام)بيت الله (څخه».** [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په خپل جومات کې د لمانځه فضيلت بيان کړی او ويلي يې دي چې پدې جومات کې لمونځ د ځمکې په سر په نورو جوماتونو کې د زرو لمونځونو څخه ډېر ثواب لري، پرته له مسجد الحرام څخه چې په مکه مکرمه کې دی، ځکه د رسول الله صلى الله عليه وسلم د جومات په پرتله هلته لمونځ کول غوره دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. په مسجد الحرام او مسجد النبوي کې د لمانځه د ثواب څو چنده والی.
2. په مسجد الحرام کې لمونځ د نورو جوماتونو په پرتله له سلو زرو لمونځونو څخه غوره دی.

(65090)

(185) – عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ رضي الله عنه: أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ أَرَادَ بِنَاءَ الْمَسْجِدِ فَكَرِهَ النَّاسُ ذَلِكَ، وَأَحَبُّوا أَنْ يَدَعَهُ عَلَى هَيْئَتِهِ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ بَنَى مَسْجِدًا لِلهِ بَنَى اللهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ مِثْلَهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(185) – له محمود بن لبيد رضى الله عنه څخه روايت دى چې :عثمان بن عفان رضي الله عنه غوښتل چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم جومات جوړ کړي، نو خلکو بده وګڼله او دا يې خوښ وګڼل چې په خپل حال يې پريږدي، نو ويې ويل چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي چې فرمايل يې» :مَنْ بَنَى مَسْجِدًا لِلهِ بَنَى اللهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ مِثْلَهُ .« »چا چې د الله جل جلاله لپاره جومات آباد کړ، نو الله تعالى به ورته د هغه په څېر کور په جنت کې آباد کړي». [صحيح]-[متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړى دى)]

تشريح:

عثمان بن عفان رضي الله عنه غوښتل چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم مسجد د لومړۍ ودانۍ په پرتله په ښه بڼه جوړ کړي، خو خلکو دا کار بد وګاڼه، ځکه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په زمانه کې د مسجد له ودانۍ څخه يې بڼې بدلون مونده، نو مسجد له ښختو څخه جوړ و او چت يې د خرما له پاڼو څخه، خو عثمان رضي الله عنه غوښتل چې په ډېرو او ګچ سره يې جوړ کړي، نو عثمان رضي الله عنه هغو ته وويل چې ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي چې وييل يې :څوک چې د الله تعالى د رضا لپاره جومات جوړ کړي، پرته لدې چې ځان ښودنه او شهرت يې موخه وي، نو الله تعالى به هغه ته د هغه د کار له جنس څخه غوره بدله ورکړي، چې هغه بدله هغه ته د الله تعالى لخوا په جنت کې د کور جوړول دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د جومات په جوړولو ټينګار او فضيلت يې
2. د جومات پراخه کول او نوى کول د ودانولو په فضيلت کې داخل دي
3. په ټولو عملونو کې الله ته د اخلاص اهميت

(65089)

(186) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ، لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ، فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ، فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ، كُلَّمَا بَرَدَتْ أُعِيدَتْ لَهُ، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيَرَى سَبِيلَهُ، إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِمَّا إِلَى النَّارِ»

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، فَالْإِبِلُ؟ قَالَ: «وَلَا صَاحِبُ إِبِلٍ لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا، وَمِنْ حَقِّهَا حَلَبُهَا يَوْمَ وِرْدِهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، بُطِحَ لَهَا بِقَاعٍ قَرْقَرٍ، أَوْفَرَ مَا كَانَتْ، لَا يَفْقِدُ مِنْهَا فَصِيلًا وَاحِدًا، تَطَؤُهُ بِأَخْفَافِهَا وَتَعَضُّهُ بِأَفْوَاهِهَا، كُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ أُولَاهَا رُدَّ عَلَيْهِ أُخْرَاهَا، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيَرَى سَبِيلَهُ إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِمَّا إِلَى النَّارِ»

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، فَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ؟ قَالَ: «وَلَا صَاحِبُ بَقَرٍ، وَلَا غَنَمٍ، لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ بُطِحَ لَهَا بِقَاعٍ قَرْقَرٍ، لَا يَفْقِدُ مِنْهَا شَيْئًا، لَيْسَ فِيهَا عَقْصَاءُ، وَلَا جَلْحَاءُ، وَلَا عَضْبَاءُ تَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا وَتَطَؤُهُ بِأَظْلَافِهَا، كُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ أُولَاهَا رُدَّ عَلَيْهِ أُخْرَاهَا، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيَرَى سَبِيلَهُ إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِمَّا إِلَى النَّارِ»

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، فَالْخَيْلُ؟ قَالَ: «الْخَيْلُ ثَلَاثَةٌ: هِيَ لِرَجُلٍ وِزْرٌ، وَهِيَ لِرَجُلٍ سِتْرٌ، وَهِيَ لِرَجُلٍ أَجْرٌ، فَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ وِزْرٌ، فَرَجُلٌ رَبَطَهَا رِيَاءً وَفَخْرًا وَنِوَاءً عَلَى أَهْلِ الْإِسْلَامِ، فَهِيَ لَهُ وِزْرٌ، وَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ سِتْرٌ، فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ، ثُمَّ لَمْ يَنْسَ حَقَّ اللهِ فِي ظُهُورِهَا وَلَا رِقَابِهَا، فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَأَمَّا الَّتِي هِيَ لَهُ أَجْرٌ، فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ، فِي مَرْجٍ وَرَوْضَةٍ، فَمَا أَكَلَتْ مِنْ ذَلِكَ الْمَرْجِ، أَوِ الرَّوْضَةِ مِنْ شَيْءٍ، إِلَّا كُتِبَ لَهُ، عَدَدَ مَا أَكَلَتْ حَسَنَاتٌ، وَكُتِبَ لَهُ، عَدَدَ أَرْوَاثِهَا وَأَبْوَالِهَا، حَسَنَاتٌ، وَلَا تَقْطَعُ طِوَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا، أَوْ شَرَفَيْنِ، إِلَّا كَتَبَ اللهُ لَهُ عَدَدَ آثَارِهَا وَأَرْوَاثِهَا حَسَنَاتٍ، وَلَا مَرَّ بِهَا صَاحِبُهَا عَلَى نَهْرٍ، فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَا يُرِيدُ أَنْ يَسْقِيَهَا، إِلَّا كَتَبَ اللهُ لَهُ، عَدَدَ مَا شَرِبَتْ، حَسَنَاتٍ»

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، فَالْحُمُرُ؟ قَالَ: «مَا أُنْزِلَ عَلَيَّ فِي الْحُمُرِ شَيْءٌ، إِلَّا هَذِهِ الْآيَةَ الْفَاذَّةُ الْجَامِعَةُ»: {فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ} [الزلزلة: 8]. [صحيح] - [متفق عليه]

(186) – له ابو هريره ـرضي الله عنه- څخه روایت دی وایي چې رسول الله ـصلی الله علیه وسلم- فرمایلي دي» :مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ، لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ، فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ، فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ، كُلَّمَا بَرَدَتْ أُعِيدَتْ لَهُ، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيَرَى سَبِيلَهُ، إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِمَّا إِلَى النَّارِ«

د سرو او سپینو زرو هیڅ مالک نشته چې حق یې ترې نه ادا کوي مګر دا چې د قیامت» په ورځ به ورته د اور تختې جوړې شي، او د جهنم په اور به سکروټې کړای شي او د دوی اړخونه، تندي او شاګانې به پرې په داسې ورځ کې داغل کیږي چې اوږدوالی یې د پنځوس زره کالو په اندازه دی ، هر کله چې دا)د اوسپنې تختې (سړې شي بیا به ورته ګرمې کړای شي، تر دې چې د بندګانو تر منځ پریکړه وشي، نو بیا به خپله لار یا جنت لوري ته ومومي او یا دوزخ لور ته«. [صحیح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د قیامت په ورځ د هغه چا د سزاګانو ډولونه بیان کړل چې د بېلابېلو مالونو زکات نه ادا کوي لکه:

لومړی :سره او سپین زر او داسې نور د تجارت مالونه چې زکات ورکول یې واجب وي خو زکات یې نه وي ورکول شوی، نو د قیامت په ورځ به ویلي کړای شي او د تختو په څېر به واړول شي او د دوزخ په اور به داغ کړای شي او خاوند ته به یې پرې عذاب ،ورکړی شي، نو اړخ، تندی او ملا به یې پرې وداغل شي، هر کله چې دا تختې سړې شي بېرته به ګرمې کړای شي، او دا عذاب به د قیامت د ورځې په اوږدو کې په دوامداره توګه وي؛ هغه ورځ چې اوږدوالی یې د پنځوس زره کالو په اندازه دی، تر دې چې الله تعالی دخپلو بندګانو تر منځ فیصله وکړي، نو بیا به یا جنتي شي او یا دوزخي.

دويم :د هغو اوښانو خاوند چې حق او فرض زکات یې نه ورکوي او مسکینانو ته یې نه لوشي، نو دا به ورته په څو برابره لوی او څربې اوښې بدله شي او په شمېر کې به یې هم څو چنده زیاتې شي، نو خاوند به یې ورته د قیامت په ورځ په یوه لویه اواره ځمکه څملول شي او په لغتو به یې وهي او خولې به پرې لګوي، هر کله چې پرې وروستۍ اوښه تېره شي لومړۍ به یې بېرته راوګرځي، دا حالات به د قیامت د ټولې ورځې په اوږدو کې جریان ولري؛ هغه ورځ چې اوږوالی یې د پنځوس زره کالو په اندازه دی، تر دې چې الله د خپلو بندګانو تر منځ پرېکړه وکړي، نو بیا به جنتي او یا دوزخي شي.

،دريم :د غواګانو او مېږو خاوند -لکه پسونه او وزې- چې فرض زکات یې نه ورکوي نو له دې شمېر څخه به زیاتې ورکړل شي، په داسې حال کې چې هېڅ یوه به یې کمه نه وي، نو د قیامت په ورځ به ورته دی په یوه لویه اواره او برابره ځمکه څملول شي، په داسې حال کې چې د تاوو ښکرونو، بې ښکرو او ماتو ښکرونو والا حیوان به په کې نه وي، بلکې په ټولو صفتونو به برابر وي، نو په ښکرونو او لغتو به یې وهي، هر کله چې پرې وروستی یوه تېره شي لومړۍ به یې پرې بیرته پیل وکړي .او په همدې حال به د قیامت د ورځې په اوږدو کې وي؛ هغه ورځ چې اوږدوالی یې د پنځوس زره کلونو په اندازه دی، تر دې چې الله د خپلو مخلوقاتو تر منځ پرېکړه وکړي، نو بیا به یا جنتي شي او .یا دوزخي

:څلورم :د آسونو ساتونکی، او آسونه درې ډوله دي

لومړی :دا به د هغه لپاره درونږ بار وي، او دا هغه څوک دی چې د ځان ښودنې، ویاړ .او د مسلمانانو پر وړاندې د جنګ لپاره یې ساتلي وي

دویم :هغه دي چې د ده لپاره به پرده وي، او دا هغه څوک دی چې د الله په لار کې یې د جهاد لپاره ساتلي وي، بیا یې ورسره ښېګڼه کړې وي، داسې چې ښه واخه یې ورکړې وي او ټولې اړتیاوې یې ورته پوره کړې وي، او د ښځینه آسونو د تېرولو په مقابل کې یې .پرې پیسې نه وي اخیستې

دریم :هغه چې د ده لپاره به ثواب وي، دا هغه څوک دی چې د الله په لار کې یې د مسلمانانو په خدمت کې د جهاد لپاره ساتلي وي، په داسې حال کې چې په شنو دښتو او درو کې یې د څرېدلو لپاره پرېښې وي، نو د خوراک په اندازه به ورته الله نیکۍ ورکړي، او د دوی د خرشنو او بولو د شمېر په اندازه به نیکۍ ورکړي، او هر څومره د ځان پسې پړی راکاږي او په لوړو ګرندۍ منډه وهي، نو الله به د پښو د نښو او خرشنو په اندازه نیکۍ ورکوي، او هر کله یې چې خاوند په یوې ویالې ورولي او ترې خړوبه کیږي؛ په داسې حال کې چې هغه نه غوښتل اوبه ورکړي، مګر دا چې الله به ورته د هر ګوټ په اندازه .نیکۍ ورکړي

بیا له هغه صلی الله علیه وسلم څخه د خرو په اړه پوښتنه وشوه چې :آیا دوی د آسونو په څېر دي؟

نو هغه وفرمایل چې :په دې اړه پرې له دې نادر آیت پرته هېڅ کوم ځانګړی قانون نه دی نازل شوی، چې ټولو پیرویو او نافرمانیو ته شامل وي او هغه د الله تعالی دا وینا ده: }فمن یعمل مثقال ذرة خیرًا یره، ومن یعمل مثقال ذرة شرًا یره] .{الزلزلة :8 [، یعنې او څوک چې د یوې ذرې په اندازه نیکي وکړي، وبه یې ګوري .او څوک چې د یوې ذرې په اندازه بدي وکړي وبه یې ګوري .یعنې چا چې خرونه د ثواب په نیت وساتل؛ ثواب به یې

ووینې او چا چې د نافرمانیو په نیت وسائل سزا به یې ووینې، او دا)آیت (ټولو عملونو ته شامل دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د زکات د ادا کولو مکلفیت، او د مخنیوي پر وړاندې یې سخت ګواښ.
2. هغه څوک چې د سستۍ له امله زکات نه ورکوي کافر نه دی، بلکې په سخت خطر کې دی.
3. انسان ته د هغه جزئیاتو اجر ورکول کیږي چې د اطاعت په عمل کې واقع کیږي، کله یې چې د اصل اراده کړې وي، که څه هم د هغو تفصیلاتو اراده ونه لري.
4. په مال کې له زکات پرته حق هم شته.
5. په اوښانو کې صدقه دا ده چې د اوبه خور پرمهال حاضرو غریبانو ته ولوشل شي؛ دا به هم د غریبانو لپاره له دې اسانه وي چې کورونو ته د سوال لپاره لاړ شي او هم به د میږو لپاره ښه وي، ابن بطال ویلي چې :په مال کې دوه حقونه دي :عیني فرض او داسې نور .او د اوښې لوشل له هغو حقونو څخه دي چې غوره اخلاق بلل کیږي.
6. په اوښانو، غوایانو او پسونو کې واجب حق دا هم دی چې د مالونو په تېرولو یې پېسې وانه خیستل شي.
7. د خرو او هر هغه څه حکم چې په اړه یې حکم نه وي راغلی، دا د الله تعالی په دې وینا کې داخل دي چې فرمایي) :فمن یعمل مِثقال ذرة خیرًا یَره، ومن یعمل مِثقال ذرة شرًا یره .(نو چا چې د ذرې په اندازه نېکي وکړه ثواب به یې وګوري، او چا چې د ذرې په اندازه بدي وکړه سزا به یې وګوري.
8. په دې آیت کې نیکۍ کولو ته هڅول دي که څه هم لږه وي او له بدۍ وېرول دي که څه هم ډېره سپکه وي.

(6611)

(187) – عن أبي هريرة رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللهُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(187) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللهُ«.
صدقه مال نه کموي، او الله تعالی په بخښنې سره بنده ته نه زیاتوي مګر عزت، او هېڅوک "د الله تعالی په وړاندې تواضع نه کوي مګر دا چې الله تعالی يې لوړوي". [صحيح]- مسلم [روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي چې :صدقه مال نه کموي، بلکې له هغې څخه ،آفتونه لرې کوي او الله تعالی يې خاوند ته په بدل کې لوی خير ورکوي، نو دا زیاتوالی شو نه کموالی.
او د غچ اخستلو او یا رانیولو د توان سره سره بخښنه کول د انسان قوت او عزت زیاتوي.
او هېڅوک د الله جل جلاله لپاره عاجزي او خاکساري نه کوي؛ نه د چا له وېرې، نه د جوړ جاړې په خاطر او نه د هغه څخه د ګټې په لټه کې، مګر دا چې د هغه اجر به د مرتبې او شرف لوړېدل وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. خير او کاميابي د شريعت په پيروی او د نيکو عملونو په کړنو کې ده، که څه هم ځينې خلک بل ډول فکر کوي.

(5512)

(188) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «قَالَ اللَّهُ: أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ أُنْفِقْ عَلَيْكَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(188) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم .«فرمايلي دي»: قَالَ اللهُ: أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ أُنْفِقْ عَلَيْكَ الله جل جلاله فرمايلي :اې د آدم زويه) !د الله جل جلاله (په لاره کې لګښت)انفاق (وکړه» .«چې زه پر تا انفاق وکړم،)يعنې پراخي دربانديې راولم([صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې الله جل جلاله فرمايلي دي :اې د آدم زويه !کومې نفقې چې دربانديې واجب دي او يا دې په حق کې مستحبې دي - نو ورېې کړه؛ .زه به پر تا پراخي راولم او په بدل کې به يې عوض درکړم او برکت به درته پکې واچوم

د حديث له ګټو څخه:

1. .د الله جل جلاله په لار کې په لګښت او صدقې ورکولو ټينګار
2. په خيريه کارونو کې لګښت د رزق د زياتوالي او څو چنده کېدلو له سترو اسبابو .څخه دي، او دا چې الله تعالى بنده ته د هغه څه عوض ورکوي چې لګولي يې دي
3. دا حديث د هغو احاديثو له جملې څخه دي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم يې له خپل رب څخه روايتوي او دې ته قدسي يا الهي حديث ويل کيږي، دا هغه ډول حديث دی چې الفاظ او معنا دواړه يې د الله جل جلاله له لورې دي، خو توپير يې دا دی چې قدسي حديث د قرآن کريم ځانګړتياوې نه لري، څکه د قرآن په لوستلو سره عبادت کيږي، او طهارت ورته کيږي، په هغه سره ننګول شوي دي، او دا چې هغه يو .اعجازي کلام دی او داسې نور

(5805)

(189) – عن أبي مسعود رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ». [صحيح] - [متفق عليه]

(189) – له ابو مسعود رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم «فرمایلي». إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ: کله چې یو سړی د ثواب په نیت په خپل اهل او عیال باندې نفقه کوي، نو دا د هغه لپاره "صدقه ده". [صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې کله یو سړی په خپلې کورنۍ لګښت کوي چې نفقه یې پرې واجب ده، لکه میرمن یې، مور او پلار یې، اولادونه یې او داسې نورو او پدې سره یې نیت الله تعالی ته نږدیوالی او له هغه څخه د اجر غوښتل وي نو د نوموړي انسان لپاره دا صدقه ده.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په کورنۍ باندې په مصرف کولو سره د ثواب ترلاسه کول.
2. مؤمن په خپل عمل سره د الله جل جلاله خوښي او له هغه څخه اجر او ثواب غواړي.
3. هر کار باید په ښه نیت سره وشي، چې لدې څخه په کورنۍ باندې د لګښت کولو پر مهال نیت هم دی.

(6460)

(190) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ».
[صحيح] - [رواه مسلم]

(190) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ :إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ«.

،کله چې انسان مړ شي نو عمل يې قطع کيږي پرته له دريو څيزونو څخه :جاريه صدقه" علم چې ګټه ترې اخيستل کيږي، او صالح اولاد چې دعا ورته وکړي". [صحيح]- مسلم [روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې د مړي عمل د هغه په مرګ سره پرې کيږي نو له مرګ وروسته ورته نيکي نه رسيږي مګر په دې دريو څيزونو :ځکه چې دی د همدې درې واړو لامل و:
،لومړی :صدقه چې ثواب يې دوامداره وي او نه پرې کيږي لکه وقف، جومات جوړول د څاګانو کيندل او داسې نور.
دوهم :هغه علم چې خلکو ته يې ګټه رسيږي لکه :د علمي کتابونو تاليف، يا دا چې يو چاته يې علم ښوده، نو هغه شخص يې له مرګ وروسته علم نشروي.
دريم :مؤمن او صالح اولاد، چې خپل مور او پلار ته دعا کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. علماوو په دې خبره اجماع کړې چې انسان ته د هغه له مرګ نه وروسته د ځينو کارونو ثواب رسيږي لکه :جاريه صدقه، هغه علم چې نور ترې ګټه اخلي، دعا او په نورو حديثونو کې د :حج يادونه هم شوې ده.
2. پدې حديث کې يې دا درې په ځانګړې توګه ياد کړي دي؛ ځکه چې دا د ښېګڼو بنسټونه دي، او د خير د خاوندانو موخه هم همدا وي چې له مرګ نه وروسته يې پاتې شي.

3. هر هغه علم چې ګټه ترې اخیستل کیږي هغه ته یې ثواب رسیږي، خو د ټولو په سر کې شرعي علم او مرستندویه علوم دي.

4. علم د دې درې واړو څیزونو ګټور یو دی؛ ځکه چې په علم سره هغه چاته ګټه رسیږي چې زده کوي یې، په علم کې د شریعت ساتنه ده، پدې سره خلکو ته عامه ګټه رسیږي، او دا تر ټولو زیات عام او شامل دی، ځکه چې هغه ستا له شته علم څخه ستا په ژوند او ستا له مرګ نه وروسته زده کړه کوي.

5. د صالحه اولادونو په روزنه ټینګار؛ ځکه همدوی دي چې په اخرت کې مور او پلار ته ګټه رسوي، او له ګټو څخه یې دا ده چې له مرګ نه وروسته ورته دعا کوي.

6. له مرګ نه وروسته د مور او پلار سره په نیکۍ کولو ټینګار، او دا هغه نیکي ده چې اولاد ترې ګټه اخلي.

7. دعا مړي ته ګټه رسوي، اګر که له اولاد پرته د بل چا لخوا وي، خو اولاد ځکه په ځانګړې توګه یاد شوی چې هغه تر مرګه پورې په دوامداره توګه دعا کوي.

(65566)

(191) – عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ أَنَّهُ قَالَ: أَقْبَلْتُ أَقُولُ مَنْ يَصْطَرِفُ الدَّرَاهِمَ؟ فَقَالَ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ وَهُوَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضي الله عنهما: أَرِنَا ذَهَبَكَ، ثُمَّ ائْتِنَا، إِذَا جَاءَ خَادِمُنَا، نُعْطِكَ وَرِقَكَ، فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: كَلَّا، وَاللهِ لَتُعْطِيَنَّهُ وَرِقَهُ، أَوْ لَتَرُدَّنَّ إِلَيْهِ ذَهَبَهُ، فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْوَرِقُ بِالذَّهَبِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(191) – د مالک بن اوس بن الحدثان نه روایت دی وایي چې :ما وویل چې څوک درهم بدلوي؟ نو طلحه بن عبید الله د عمر بن الخطاب سره و، هغه وویل :موږ ته دې خپل زر راوښایه، کله چې زموږ خادم راشي، موږ به تاته د سپینو زرو روپۍ درکړو ـ نو عمر بن الخطاب وویل :نه !په الله قسم چې همدا اوس به یې د سپینو زرو روپۍ ورکوې او یا به یې زر بېرته ورکوې، ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي» :الْوَرِقُ بِالذَّهَبِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ.«
سپین زر په سرو زرو بدلول سود دی مګر دا چې لاس په لاس وي، او غنم په غنمو بدلول سود دی مګر دا چې لاس په لاس وي، او وربشې په وربشو بدلول سود دی مګر دا چې لاس په لاس وي، او خرما په خرما بدلول سود دی مګر دا چې لاس په لاس وي.«
[صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

یو تابعي چې مالک بن اوس دی وایې چې له هغه سره د سرو زرو دینارونه وو او غوښتل یې چې د سپینو زرو په درهمو یې بدل کړي، نو طلحة بن عبید الله رضي الله عنه ورته وویل :خپل دینارونه دې موږ ته راکړه چې وېې ګورم !بیا یې چې کله د اخیستلو اراده وکړه نو ورته یې وویل :کله چې زموږ خادم راغی بیا راشه چې د سپینو زرو دینارونه درکړم، دا په داسې حال کې چې عمر بن الخطاب رضي الله عنه په مجلس کې حاضر و نو دا ډول راکړه ورکړه یې بده وګڼله، او طلحه ته یې قسم ورکړ چې سپین زر همدا اوس ورکړي او یا یې بېرته خپل هغه سره زر ورکړي چې تري اخیستي یې وو، او د دې لامل یې داسې بیان کړ چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې د سرو زرو په بدل کې د سپینو زرو خرڅول او یا برعکس راکړه ورکړه باید لاس په لاس وشي، او دا ورکړه باېد سود او باطله بیعه وي، نو سره زر په سپینو زرو او سپین زر په سرو زرو خرڅول روا نه دي مګر دا چې لاس په لاس وي او له یو بل څخه یې سملاسي تر لاسه کړي، همدا

رنګه اوړه په اوړو، غنم په غنمو ، وربشې په وربشو ، خرما په خرما نه خرڅېږي مګر دا چې سره په وزن او پیمانه کې برابر وي، او دا راکړه ورکړه باید لاس په لاس تر سره ،شي، له دې شیانو څخه هېڅ شی داسې نه خرڅېږي چې یو یې حاضر او بل یې په نېټه وي همدارنګه مخکې له دې به سره پلورونکی او پېرونکی نه جلا کېږي چې جنس یې تر لاسه کړی نه وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په دې حدیث کې پنځه ډوله شیان ذکر شوي دي :سره زر، سپین زر، غنم، وربشې او خرما، نو که چېرته یو جنس په خپلو کې سره خرڅ راخرڅ شي نو باید دوه شرطه پکې وي :تقابض یعني په هغه مجلس کې چې بیعه پکې تر سره کېږي باید پېرونکی جنس او پلورونکی قیمت تر لاسه کړي .او بل په وزن کې یو شی والی لکه :سره زر په سرو زرو، او که داسې ونه شي نو د زیاتوالي سود په کې راځي، او که چېرته جنسونه سره مختلف وو لکه :غنم په سپینو زرو نو بیا د عقد د صحت لپاره یو شرط لازم دی چې هغه د عقد په مجلس کې قبضول دي، که نه نو د نیتې سود پکې راځي.
2. د عقد له مجلس څخه مراد :د راکړې ورکړې ځای دی، برابره خبره ده که پلورونکی اوپېرونکی ناست وي، روان وي او یا سپاره وي، او له جلا کېدو څخه موخه هغه جلا کېدل دي چې خلک یې په دودیز ډول جلا کېدل بولي.
3. په حدیث کې ممانعت د سرو زرو ټولو ډولونو ته شامل دی؛ هغه که وهل شوي سکه وي)لکه دینار (او یا بل ډول، همدا رنګه د سپینو زرو ټول ډولونه؛ که وهل شوي).لکه درهم (او ناوهل شوي
4. نن سبا په نغدي اسعارو کې هم هغه څه واجب دي چې د سرو او سپینو زرو په راکړې ورکړې کې واجب و، یعنې که چېرته دې غوښتل چې یوه کرنسي)بانکنوټونه (پر بله تبادله کړې لکه ریال په درهم، نو د دواړو خواوو د موافقې سره سم په زیادت باندې تبادله روا ده .خو د خرڅلاو په مجلس کې باید هر یو خپلې پیسې قبض کړي، کنه معامله باطلېږي او په حرامه سودي معامله اوړي.
5. سودي معاملې روا نه دي او عقد یې باطل دی، که څه هم دواړه طرفه پرې راضي وي؛ ځکه چې اسلام د انسان او ټولنې دواړو د حق ساتنه کوي، اګر که دی ترې تېر هم شي.
6. هغه څوک به د منکر مخنیوی کوي چې په وس یې پوره وي.

7. له بدی د منع کولو پر مهال د دلیل ذکر کول، لکه څنګه چې عمر بن الخطاب رضي الله عنه څخه ذکر کړ.

(5889)

(192) – عَنْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ رضي الله عنه قَالَ: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ انْجَفَلَ النَّاسُ قِبَلَهُ، وَقِيلَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ، قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ، ثَلَاثًا، فَجِئْتُ فِي النَّاسِ لِأَنْظُرَ، فَلَمَّا تَبَيَّنْتُ وَجْهَهُ، عَرَفْتُ أَنَّ وَجْهَهُ لَيْسَ بِوَجْهِ كَذَّابٍ، فَكَانَ أَوَّلُ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ تَكَلَّمَ بِهِ أَنْ قَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصِلُوا الْأَرْحَامَ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ». [صحيح] - [رواه الترمذي وابن ماجه وأحمد]

(192) – له عبدالله بن سلام رضي الله عنه نه روايت دی وايي چې کله رسول الله صلی الله عليه وسلم مديني ته راغی نو خلک يې مخې ته ورتول شول او داسي ويل کېدل چې د الله رسول صلی الله عليه وسلم راغلی !د الله رسول صلی الله عليه وسلم راغلی !د الله رسول صلی الله عليه وسلم راغلی !درې ځلې .نو زه په خلکو کې ورغلم چې ويې ګورم کله چې ما د هغه مخ وليد نو پوه شوم چې د درواغجن سړي مخ نه دی، نو لومړی شی چې ما له هغه څخه واورېد دا و چې ويې ويل» :يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصِلُوا الْأَرْحَامَ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ«.

اې خلکو، سلام خپور کړئ، خواړه ورکړئ، خپلولي وپالئ او د شپې په داسې حال کې لمونځ کوئ چې خلک ويده وي، نو جنت ته به په سلامتۍ سره داخل شئ«. [صحيح]-[]

تشريح:

کله چې رسول الله صلی الله عليه وسلم مديني ته راغی او خلکو وليد، نو خواته يې ورچابک شول، له دوی څخه يو تن عبد الله بن سلام يهودی هم و ، نو کله يې چې وليد، پوه شو چې مخ يې د درواغجن سړي نه دی، ځکه چې رڼا، ښکلا، وقار او رېښتينولي پکې له ورايه بربښېده .نو لومړی هغه څه چې له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه يې واورېدل دا و چې خلک يې داسې کارونو ته هڅول چې جنت ته د داخلېدو لامل ګرځي لکه:

لومړی :د سلام ډالۍ خپرول، دا صفت په ډاګه کول او د هر چا پر وړاندې يې زيات کارول که هغه پېژني او يا نه.

دويم :په صدقې، ډالیو او میلمه پالنې سره خواږه ورکول.
دریم :له هغه چا سره اړیکې پالل چې د مور او یا پلار له اړخه دې خپلوان وي.
څلورم :د شپې لمونځ په داسې حال کې چې خلک ویده وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. دمسلمانانو په منځ کې د سلام اچولو ډالۍ خپرول، او له مسلمانانو پرته چې نور خلک دي نو لومړی ورته سلام نه اچول کیږي او که چېرته یې درته وویل چې السلام علیکم، نو یوازې په وعلیکم سره باید جواب ورکړل شي.

(5520)

(193) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ: {يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا، إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ} [المؤمنون: 51] وَقَالَ: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ} [البقرة: 172] ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ؟». [صحيح] - [رواه مسلم]

(193) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ} :يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا، إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ{]المؤمنون :51 [وَقَالَ} :يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ{]البقرة :172 [ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ :يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ؟«.

اې خلکو !الله پاک دی او له پاکۍ پرته بل څه نه قبلوي، او الله تعالی مومنانو ته د هغه څه» امر کړی چې رسولانو ته يې امر کړی و، نو فرمايلي يې دي} :يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا، إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ{)يعنی(:اې رسولانو !تاسو له پاکيزه ځيزونو خورئ او نېک عملونه کوئ، بېشکه زه په هغو کارونو چې تاسو يې کوئ، ښه عالم يم[.المؤمنون :51 [او فرمايلي يې دي} :يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ{]البقرة :172 [يعني :اې هغو کسانو چې ايمان يې راوړی دی !له هغو پاکو حلالو ځيزونو څخه خورئ چې مونږ تاسو ته درکړي دي .بيا يې د داسي يو سړي يادونه وکړه چې اوږد سفر يې کړی وي، سر يې ببر وي او په ګردونو ککړ وي، د اسمان لور ته لاسونه پورته کړي او ووايي چې اې ربه !اې ربه !په داسې حال کې چې خوراک يې حرام وي، څښاک يې حرام وي، لباس يې حرام وي او په حرامو تغذيه شوی وي، نو څنګه به يې دعا قبوله شي! [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم خبر ورکوي چې الله جل جلاله پاک، ستايل شوی او له هر ډول نېمګړتياوو او عيبونو څخه پاک او په کمالاتو سره ياد شوی دی، او الله جل جلاله له عملونو، ويناوو او عقايدو څخه يوازې هغه قبلوي چې پاک وي، کوم چې خاص د هغه

لپاره وي، د هغه د پېغمبر د لاربښوونو سره برابر وي، او نه ښايي چې له هغه پرته الله تعالی ته پر بل څه سره څوک نږدې شي، او تر ټولو ستر لامل چې په هغه سره د مؤمن عملونه پاکيزه کيږي، هغه پاک او حلال خواړه دي، چې په دې سره يې عمل پاکيږي .له دې امله الله تعالی مومنانو ته پر هغه څه امر کړی چې پېغمبرانو ته يې پرې کړی و، چې هغه حلال خواړه او نېک عملونه دي، الله تعالی فرمايلي يې دي} :يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا، إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ {»**اې رسولانو !تاسو له پاکيزه څيزونو «خورئ او نېک عملونه کوئ، بېشکه زه په هغو کارونو چې تاسو يې کوئ، ښه عالم يم**. او فرمايلي يې دي} :يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ .{يعني :»**اې هغو کسانو چې ايمان يې راوړی دی !له هغو پاکو حلالو څيزونو څخه خورئ چې مونږ تاسو ته «درکړي دي**.

بيا رسول الله صلی الله عليه وسلم د حرامو خوړلو په اړه خبرداری ورکړ، کوم چې عمل فاسدوي او د قبلېدو مخه يې نيسي، که څه هم د قبلېدو لپاره يې څومره ظاهري اسباب :وکاروي لکه

لومړی :د طاعت په مقصد د سفر اوږدول لکه حج، جهاد، کورنۍ اړيکې پالل او داسې .نور

دوهم :ګډوډ وېښتان چې ګمنځ شوي نه وي، د ځان او کاليو رنګ يې خړپړ کېدل او په .خاورو ککړېدل، هغه څه چې د ده پر اړمنتيا دلالت کوي

.دريم :د اسمان لور ته په دعا سره لاسونه پورته کوي

څلورم :الله تعالی ته د هغه نومونه وسيله کوي او زيات ټېنګار کوي لکه چې وايي :اې !ربه !اې ربه

سره له دې ټولو اسبابو يې بيا هم دعا نه اورېدل کيږي؛ ځکه چې خوراک، څښاک او لباس يې حرام دی او په حرامو سره خوراک ورکول شوی دی، نو لرې ده چې د دا ډول !صفت لرونکو دعا قبوله شي، او څنګه به يې دعا قبوله شي؟

د حديث له ګټو څخه:

1. .په ذات، صفتونو، افعالو او احکامو کې د الله جل جلاله کمال او بشپړتيا
2. .الله جل جلاله ته د عمل پر اخلاص او د پېغمبر صلی الله عليه وسلم په پيروي امر
3. د هغه څه کارول چې عمل ته پرې هڅول کيږي، لکه رسول الله صلی الله عليه وسلم چې فرمايلي" :الله تعالی مومنانو ته پر هغه څه امر کړی چې پېغمبرانو ته يې پرې کړی دی"، نو کله چې مؤمن پوه شي چې په دې کار پېغمبرانو ته امر شوی، نو هغه .په دې سره پياوړی کيږي او اطاعت ته هڅول کيږي

4. .حرام خوړل د دعا د قبلېدو له موانعو څخه يو دى

5. د دعا د قبلېدلو له اسبابو څخه پنځه اسباب :يو يې :د سفر اوږدوالى؛ په کوم سره چې ،په انسان کې عاجزي پيدا کيږي او عاجزي د قبلېدو له سترو لاملونو څخه يو دى :دويم :د اړتيا حالت)اضطرار(، دريم :د آسمان لور ته لاسونه پورته کول، څلورم پر الله جل جلاله د هغه د ربوبيت په يادولو سره ټينګار کول چې دعا قبوله کړي او دا :هم يو له هغو سترو اسبابو څخه يو دى چې د دعا قبلېدل پرې غوښتل کيږي، پنځم .پاکيزه خوراک او څښاک

6. .د حلال او پاکيزه خوراک خوړل د نيکو عملونو په کولو کې مرسته کوي

7. قاضي ويلي :پاک د پليت او ناپاک ضد دى، نو کله چې پرې الله تعالى څوک ياد کړي موخه ترې دا وي چې هغه ذات له هر ډول نيمګړتياوو او آفتونو څخه پاک دى، او کله چې پرې بنده په مطلق ډول ياد شي نو موخه ترې دا وي چې له ناوړه اخلاقو او عملونو څخه پاک دى او پر ضد يې موصوف دى او کله چې پرې مال ياد شي نو .موخه ترې حلال او غوره مال وي

(4316)

(194) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا، أَوْ وَضَعَ لَهُ، أَظَلَّهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ». [صحيح] - [رواه الترمذي وأحمد]

(194) – له ابو هريره -رضي الله عنه- څخه روايت دى وايي چې رسول الله -صلى الله عليه وسلم- فرمايلي دي» :مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا، أَوْ وَضَعَ لَهُ، أَظَلَّهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ«.
"څوک چې ناداره کس)قرضدار (ته مهلت ورکړي او يا ورته له يو څه قرض څخه تېر شي نو الله تعالى به يې د قيامت په ورځ د خپل عرش تر سيوري لاندې راولي چې په هغه ورځ د هغه له سيوري پرته بل سيورى نه شته". [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې څوک قرضدار ته مهلت ورکړي او يا ورته له يو څه قرض څخه تېر شي، نو بدله يې دا ده چې الله تعالى به يې د قيامت په ورځ

د خپل عرش تر سیوري لاندې راولي، په هغې ورځ چې لمر به پکې د بندګانو سرونو ته رانږدې شي او تودوخه به يې پرې زياته شي .نو هېڅوک به سیورى نه مومي مګر هغه څوک چې الله تعالی په سیوري کړی وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د الله تعالی پر بندګانو د اسانتیا راوستلو فضیلت او دا چې دا - کار - د قیامت د ورځې له وحشتونو څخه د خلاصون یوه وسیله ده.
2. .بدله د عمل له جنس څخه وي)یعني چا چې څه وکړل، هغه به ویني(

(4186)

(195) – عن جابر رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا سَمْحًا إِذَا بَاعَ، وَإِذَا اشْتَرَى، وَإِذَا اقْتَضَى». [صحيح] - [رواه البخاري]

(195) – له جابر رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم .«وفرمايل» :رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا سَمْحًا إِذَا بَاعَ، وَإِذَا اشْتَرَى، وَإِذَا اقْتَضَى الله تعالی دې په هغه انسان رحم وکړي چې د پلورلو، اخيستلو او قرض غوښتلو په وخت ".کې اسانی کوي" [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغه چا لپاره د رحمت غوښتنه کړې ده څوک چې په پلور کې اساني او سخاوت کوي .هغه په پېرودونکي باندې په قيمت کې سختي نه کوي او د هغه سره ښه چلند کوي .اساني کوونکی، عزتمند او سخاوتمند؛ کله چې اخيستل کوي؛ چنې نه وهي تر څو د توکي بيه راټيټه کړي .اساني کوونکی، عزتمند او سخي؛ کله چې د ،خپلو پوروونو د ادا کولو غوښتنه کوي؛ په بې وزلو او مسکينانو باندې فشار نه راوړي بلکې په نرمۍ او مهربانۍ سره ترې غوښتنه کوي، او بې وزله خلکو ته مهلت ورکوي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د شریعت له مقاصدو څخه د هغه څه ساتل دي چې د خلکو تر منځ د اړیکو سمون رامنځته کوي.

2. په اخيستلو خرڅولو او داسې نورو معاملو کې د خلکو تر منځه د لوړو اخلاقو کارولو ته هڅول.

(3716)

(196) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «كان رجلٌ يُدَايِنُ النَّاسَ، فكان يقول لفتاه: إذا أتيتَ مُعسِرًا فتجاوز عنه، لعل اللَّهَ يَتجاوزُ عنا، فلقي اللَّهَ فتجاوز عنه». [صحيح] - [متفق عليه]

(196) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :كان رجلٌ يُدَايِنُ الناسَ، فكان يقول لفتاه :إذا أتيتَ مُعسِرًا فتجاوز عنه، لعل اللهَ يَتجاوزُ عنا، فلقي اللهَ فتجاوز عنه«.
یو سړی و چې خلکو ته به يې پور ورکاوه، نو خپل غلام ته به يې ويیل :کله چې داسې» - سړي ته ورغلې چې په تنګسټیا کې و نو ورته ترې تېر شه، ښايي الله مونږ ته زمونږ له ګناهونو ـ څخه تېر شي، نو د الله تعالی سره پداسې حال کې مخ شو چې له ګناهونو يې ورته تېر شو«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغه سړي په اړه خبر ورکوي چې له خلکو سره به يې په قرض معامله کوله او يا به يې په نېټه خرڅول کول، او خپل هغه غلام ته به يې وييل چې له خلکو يې د قرضونو غوښتنه کوله :کله چې قرضدار ته ورغلې او هغه څه نه درلودل چې شته قرض پرې د ناتوانۍ له امله ادا کړي، نو "ورڅخه تېر شه"؛ دا چې يا ورته وخت ورکړې او په غوښتنه کې پرې سختي ونه کړې، او يا دا چې څه ورسره وي هماغه ورسره ومنې اګر که کم هم وي، پدې تمه چې الله تعالی ورته له ګناهونو څخه تېر شي او بخښنه ورته وکړي، نو کله چې مړ شو الله ورته بخښنه وکړه، او له ګناهونو يې ورته تېر شو.

د حدیث له ګټو څخه:

1. له خلکو سره په چلند کې نرمي، هغوی ته بخښنه کول او تنګلاسي ته تېرېدل د قيامت په ورځ د بنده لپاره د خلاصون له سترو اسبابو څخه دي.

2. له مخلوق سره نيکي او له الله سره اخلاص کول د هغه د رحمت په هيله د ګناهونو د بخښنې له لاملونو څخه دي.

(3753)

(197) – عن خَولة الأنصاريةِ رضي الله عنها قالت: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: «إِنَّ رِجَالًا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللهِ بِغَيْرِ حَقٍّ، فَلَهُمُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(197) – له خَولة الأنصارية رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې: ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي چې فرمايل يې»: إِنَّ رِجَالًا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللهِ بِغَيْرِ حَقٍّ، فَلَهُمُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».
ځينې خلک د الله په مال کې په ناحقه؛ ناوړه لګښت کوي، نو د قيامت په ورځ د دوی» «لپاره اور (دوزخ (دی [صحيح]-[بخاري روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغو خلکو په اړه خبر ورکوي چې د مسلمانانو په مالونو کې ناوړه تصرف کوي او په ناحقه يې اخلي، دا (تصرف (هر ډول مال ته شامل دی چې راټوليږي او يا په ناروا توګه تر لاسه کيږي او بې ځايه په ناحقه ځايونو کې لګول کيږي، پدې کې د يتيمانو مالونه، وقف، په امانت منکرېدل او له حق پرته له عامه مالونو څخه اخيستل شامل دي.
بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل چې د قيامت په ورځ د دوی جزا دوزخ دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. کوم مال چې د خلکو په لاس کې دی هغه د الله مال دی، د هغوی په واک کې يې ورکړې دي تر څو يې په روا لارو کې مصرف کړي، او په ناحقه يې له مصرف څخه ډډه وکړي، دا (حکم (د واليانو او نورو خلکو لپاره عام دی.

2. په عامه مال کې د شريعت سختي او دا چې چا ته له دې څخه کوم څه وسپارل شول نو د قيامت په ورځ به د هغې د راټولولو او مصرف کولو حساب ورسره کيږي.

3. په دې خبرتيا کې هغه کسان شامل دي چې په ناروا توګه په مال کې لاس وهنه کوي، برابره خبره ده که دا مال يې خپل وي يا د بل چا.

(5331)

(198) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ اللَّهُ: كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ، إِلَّا الصِّيَامَ، فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ، وَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلاَ يَرْفُثْ وَلاَ يَصْخَبْ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ، فَلْيَقُلْ إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ المِسْكِ، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(198) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دي وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :قَالَ اللَّهُ :كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ، إِلَّا الصِّيَامَ، فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ، وَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلاَ يَرْفُثْ وَلاَ يَصْخَبْ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ، فَلْيَقُلْ إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ المِسْكِ، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا :إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ.«

الله تعالی فرمايي :د بني آدم هر عمل د هغه لپاره دی پرته له روژې څخه چې هغه زما» لپاره ده او زه يې اجر ورکوم او روژه ډال دی او کله چې په تاسو کې د يو چا د روژې ورځ وي نو پوچې خبرې او په لوړ اواز دې بد رد نه وايي، که چېرته ورته چا کنځلې وکړې او يا يې ورسره شخړه کوله، نو ودې وايي چې زه روژه دار سړی يم، او قسم په هغه ذات چې د محمد صلی الله عليه وسلم نفس د هغه په لاس کې دی چې د روژه دار انسان د خولې بوی د الله تعالی په نزد د مشکو له بوی څخه پاکيزه دی، د روژه دار لپاره دوه خوښی دي چې خوشحاله کوي يې :کله چې روژه ماته کړي نو خوشحاله شي او کله چې د خپل رب سره مخ شي نو په خپله روژه خوشحاله شي .« [صحيح]-) متفق عليه دی [(بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي چې الله جل جلاله په قدسي حديث کې فرمايلي دي:

د بنی آدم د هر عمل نيکی يو په لسه تر اووه سوه چنده پورې زياتېږي، پرته له روژې څخه، چې هغه زما لپاره ده او ځان ښودنه پکې نه کيږي، نو زه يې بدله ورکوم او زه

يوازي د هغه د نیک عمل د ثواب په اندازه پوهېږم چې څو چنده يې کړم او نیکی يې ورته ځومره زياتې کړم.

بیا يې وفرمايل) :او روژه ډال دی (او د دوزخ له اور څخه د ساتنې، پوښ او قوي کلا ده؛ ځکه چې له خواهشاتو څخه ځان ساتل او ګناه کول دي او دوزخ په خواهشاتو پوښل شوی دی.

)فإذا كان يوم صوم أحدكم فلا يرفث (نو ناوړه خبرې دې نه کوي لکه د کوروالي او مستی په اړه او نه مطلق پوچه وينا دې نه کوي.

.)ولا يَصخب (او د جنګ جګړې پر مهال دې چغې نه وهي

)فإنْ سابّه أحد أو قاتله (نو که ورته)په روژه کې (ښکنځل وکړه او یا يې ورسره شخړه وکړه؛ نو ودې وايي چې :زه روژه دار يم؛ کېدی شي ترې منع شي، خو که هغه خامخا په ربنتیا سره شخړه کوله نو تر ټولو)په لړ زور کارولو سره دې (منع کړي، لکه تېری کوونکی چې څنګه منع کيږي.

بیا رسول الله صلى الله عليه وسلم قسم ياد کړ او د هغه ذات په نوم يې لوړه وکړه چې نفس يې د هغه په واک کې دی چې د روژې له امله د روژه لرونکي خوله بدبويه کېدل به د الله تعالی په نیز د قیامت په ورځ د مشکو له بوی څخه ډېره خوشبو وي، او د هغو مشکو له کارولو څخه به ډېر ثواب ولري چی د جمعې په لمانځه او د ذکر په مجلسونو کې يې کارول سنت دي.

روژه دار لره دوه خوشحالۍ دي چې پرې به خوښ شي :کله چې روژه ماته کړي نو د لوږې او تندې په ختمېدو سره خوشحالیږي، او پدې چې د روژې د ماتولو اجازه ورکړل شوه، همدارنګه د روژې په بشپړولو او د عبادت په پای ته رسولو او دا چې رب يې پرې اساني راوسته او په راتلونکي کې د روژې نيولو توان ورکړي.

)وإذا لقي ربه فرح بصومه (او کله چې د خپل رب سره مخ شي نو د خپلې روژې په بدله او ثواب به خوشحاله شي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د روژې فضيلت او دا چې روژه خپل خاوند په دنيا کې د شهوتونو او په اخرت کې د اور له عذاب څخه ساتي.
2. د روژې له آدابو څخه یو دا دی چې له فحشا او بې ځایه خبرو ډډه وشي او د خلکو په ضرر صبر وشي او د هغوی د سپکاوي په مقابل کې په صبر او مهربانۍ سره ځواب ورکړل شي.

3. که روژه دار یا عبادت کوونکی د خپلو عبادتونو په بشپړېدو او پای ته رسولو خوشحاله شي، دا یې په اخرت کې له اجر څخه څه نه کموي.

4. پوره خوښي د الله جل جلاله سره په ملاقات کې ده، هغه مهال؛ کله چې صبر کوونکو او روژه لرونکو ته بې حسابه اجر ورکول کیږي.

5. د ضرورت او مصلحت لپاره خلکو ته د خپل عبادت په اړه خبر ورکول ریا نه ده لکه چې فرمایي) :إني صائم (، زه روژه یم.

6. بشپړ روژه لرونکی هغه څوک دی چې)د بدن (غړو یې له ګناهونو، ژبې یې له درواغو، پوچو ویناوو، او داسې درواغ جوړولو چې خلک پرې دوکه کړي، او ګېډه یې له خوراک او څښاک څخه روژه وي.

7. د روژې پر مهال د شور، جنجال او چغو وهلو پر ممانعت ټینګار، کنه نو له روژه دار پرته لدې کارونو هم خلک منع شوي دي، خو د روژې پر مهال پرې زیات ټینګار شوی دی.

8. دا حدیث هغه ډول حدیث دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې له خپل رب څخه روایتوي او قدسي یا الهي حدیث ورته ویل کیږي؛ دا هغه حدیث دی چې الفاظ او معنا دواړه یې د الله جل جلاله له خوا دي، خو د قرآن کریم ځانګړتیاوې نه لري چې له نورو کتابونو سره یې پرې توپیر کیږي، لکه دا چې په تلاوت کولو سره یې عبادت د را اخستلو لپاره یې طهارت کیږي او خلک پرې ننګول شوي دي.

(3546)

(199) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» [صحيح] - [متفق عليه]

(199) – له ابو هريره ـرضي الله عنهـ څخه روايت دی وايي چې رسول الله ـصلى الله عليه وسلمـ فرمايلي دي» :مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ «چا چې د رمضان روژه ـ په الله تعالى ـ د ايمان په وجه د ثواب په نيت ونيوله؛ نو مخکني ټول ګناهونه يې وبخښل شي«. [صحيح]- متفق عليه (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې چا د رمضان مياشتې روژه په الله تعالى د ايمان او روژې د فرضيت له مخې ونيوله ـ او هغه څه چې الله تعالى د روژه نيوونکو لپاره له ستر ثواب څخه چمتو کړي دي ـ او موخه يې يوازې د الله رضا وي؛ نه ځان ښودنه او شهرت، نو تېر ګناهونه به يې وبخښل شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اخلاص فضيلت او په روژې او نورو نيکو اعمالو کې يې اهميت

(4196)

(200) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ المؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْتَهِدُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مَا لَا يَجْتَهِدُ فِي غَيْرِهِ. [صحيح] - [رواه مسلم]

(200) – له عائشي أم المؤمنين رضي الله عنها څخه روايت دی چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم د)روژې د مياشتې (په وروستيو لسو شپو کې د نورو شپو په پرتله زيات زيار ويسته. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

کله به چې د روژې وروستۍ لسيزه راورسېده، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم به په عبادت او اطاعت کې ډېر زيار ويسته او د ښېګڼې د اعمالو په ډولونو کې به يې د نورو نيکو عملونو په پرتله له حده زياته مبالغه کوله، دا د دې شپو د عظمت او فضيلت او د ليلة القدر د لاندې کولو پسې د هڅې له امله.

د حديث له ګټو څخه:

1. د روژې په مبارکه مياشت کې په عمومي توګه او په وروستيو لسو ورځو کې په ځانګړې توګه زياتې نيکۍ او اطاعت ته د خلکو هڅول.
2. د رمضان د مياشتې وروستۍ لسيزه له يوويشتمې شپې څخه د مياشتې تر پای پورې وي.
3. د طاعت لپاره د غوره وختونو څخه ګټه پورته کول مستحب دي.

(3755)

(201) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلاَثٍ: صِيَامِ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَكْعَتَيِ الضُّحَى، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ. [صحيح] - [متفق عليه]

(201) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي :زما دوست او ملګري صلی الله علیه وسلم راته په دريو کارونو وصيت کړی دی :له هرې مياشتې څخه درې ورځې روژه نيول، د څاښت دوه رکعته لمونځ کول او دا چې له ويده کېدو وړاندې وتر وکړم. [صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

ابوهريرة رضي الله عنه خبر ورکوي چې دوست يې رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته د دريو خويونو په درلودلو وصيت کړی دی:
لومړی :له هرې مياشتې څخه درې ورځې روژه نيول.
دويم :هره ورځ د څاښت دوه رکعته لمونځ کول.
دريم :له ويده کېدو وړاندې وتر کول، د هغه چا لپاره چې وېره لري د شپې په وروستۍ برخه کې نه شي راويښېدلی.

د حديث له ګټو څخه:

1. صحابه کرامو ته د رسول الله صلی الله علیه وسلم بیلابیل ډول سپارښتنې د خپلو ملګرو د حالاتو په اړه د هغه د پوهې پر بنسټ وې، او دا چې کوم کار د هر يو لپاره مناسب و لکه د پياوړي انسان لپاره جهاد، د عابد لپاره عبادت او د عالم لپاره علم او داسې نور.
2. ابن حجر العسقلاني د دې وينا په اړه ويلي :صوم ثلاثة أيام من كل شهر يعني په هره مياشت کې درې ورځې روژه نيول، چې مراد ترې ايام البيض دي؛ هغه ورځې چې شپه يې رڼا وي او هغه د هجري مياشتو :ديارلسمې، څوارلسمې او پنځلسمې ورځې دي.
3. :ابن حجر العسقلانی ويلي
4. له دې څخه دا حکم اخيستل کيږي چې له خوبه مخکې وتر کول مستحب دي د هغه چا لپاره چې له راويښېدو څخه ډاډه نه وي.

5. د دې دريو عملونو ارزښت؛ ځکه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم پرې خپلو ګڼو ملګرو ته وصيت کړی دی.

6. ابن دقيق العيد د دې وينا په اړه فرمايلي) :وركعتي الضحى (يعني او د څاښت دوه رکعتونه، چې کېدی شي لږ عدد يې د دې لپاره ذکر کړی وي چې لږ تر لږه دوه بايد وشي، او پدې کې په دې خبره دليل دی چې د څاښت لمونځ مستحب دی او لږ يې دوه رکعته دی.

7. د څاښت د لمانځه وخت :د لمر له راختو څخه نږدې يو پاو وروسته، او وخت يې د ماسپښين د لمانځه څخه تر لس دقيقو مخکې وخت پورې غځيږي، او د رکعتونو شمېر يې :لږتر لږه دوه رکعته دی او په ډېرو کې اختلاف دی، ويل شوي چې اته رکعتونه دي او داسې هم ويل شوي چې ډېر يې حد نه لري.

8. د وتر وخت :د ماخوستن له لمانځه څخه د سهار تر ختلو پورې، او لږ يې يو رکعت او ډېر يې يوولس رکعته دي.

(4538)

(202) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ يَقُمْ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» [صحيح] - [متفق عليه]

(202) – له ابو هريره -رضي الله عنه- څخه روايت دی وايي چې رسول الله -صلى الله عليه وسلم- فرمايلي دي» :مَنْ يَقُمْ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ«، څوک چې د قدر شپه پر هغې د ايمان لرلو او ثواب په نيت - په عبادت - کې تيره کړي "د هغه تېر ګناهونه به وبخښل شي". [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په عبادت سره د قدر د شپې تېرولو له فضيلت څخه خبر - ورکوي؛ کومه چې د رمضان د مياشتې په وروستيو لسو شپو کې ده، او دا چې څوک په لمونځ کولو، دعاء، قرآن کريم لوستلو او ذکر کولو سره - زيار وويست، پداسې حال کې چې - د قدر په شپې او هغه څه يې چې په فضيلت کې راغلي دي - ايمان ولري، او په

عمل سره يې د الله څخه د اجر لاسته راوړلو هيله وي؛ نه ځان ښودنه او شهرت، نو يقينا چې هغه انسان ته به د هغه ټول مخکني ګناهونه وبخښل شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د قدر د شپې فضيلت او په عبادت سره يې په تېرولو ټينګار.
2. نېک عملونه يوازې د نيت له اخلاص سره منل کيږي.
3. د الله تعالى فضل او رحمت، ځکه چا چې د قدر شپه له ايمان او د ثواب په نيت په عبادت کې تېره کړه، د هغه مخکيني ګناهونه به وبخښل شي.

(4202)

(203) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: «مَنْ حَجَّ لِلهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(203) – له ابوهريرة ـ رضي الله عنه ـ څخه روايت دى فرمايي :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اوريدلي دي چې فرمايل يې» :مَنْ حَجَّ لِلهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ«.

څوک چې د الله لپاره حج وکړي، فحشا او بد اخلاقي و نه کړي، نو له حج څخه د» راګرځېدو پر مهال به له ګناه څخه داسې پاک شي لکه په کومه ورځ چې مور زيږولی و«.

[صحيح]-[متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي :چا چې د الله لپاره حج وکړ او له رفث څخه يې ځان وساته، چې رفث کوروالي او د کوروالي مقدماتو ته وايي لکه مچې اخيستل او يا لوبې ،کول، رفث بدي وينا ته هم ويل کيږي، او د ګناهونو او بديو په کولو سره فسق يې ونکړ او له فسق څخه په احرام کې د منع شوو کارونو کول هم دي، نو له حج څخه به بخښل شوی راوګرځي، لکه څرنګه چې يو ماشوم له ګناه څخه پاک زيږيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله تعالی نافرماني که څه هم په هر حال کې ناروا ده، خو په حج کې يې د حج مناسکو ته د درناوي په خاطر په حرمت لا زيات ټينګار شوی دی.
2. انسان له ګناه څخه پاک زيږول کيږي، نو هغه د بل چا ګناه پر غاړه نه اخلي.

(2758)

(204) – عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «ما مِنْ أيَّامٍ العمَلُ الصَّالِحُ فيها أحبُّ إلى اللهِ مِن هذه الأيام» يعني أيامَ العشر، قالوا: يا رسُولَ الله، ولا الجهادُ في سبيلِ الله؟ قال: «ولا الجهادُ في سبيلِ الله، إلا رجلٌ خَرَجَ بنفسِه ومالِه فلم يَرْجِعْ من ذلك بشيءٍ». [صحيح] - [رواه البخاري وأبو داود، واللفظ له]

(204) – له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :ما مِنْ أيَّامٍ العمَلُ الصَّالِحُ فيها أحبُّ إلى اللهِ مِن هذه الأيام «يعني ،أيامَ العشر، قالوا :يا رسُولَ الله، ولا الجهادُ في سبيلِ الله؟ قال» :ولا الجهادُ في سبيلِ الله ،إلا رجلٌ خَرَجَ بنفسِه ومالِه فلم يَرْجِعْ من ذلك بشيءٍ». هېڅ داسي ورځې نشته چې نېک عمل پکې الله جل جلاله ته لدې ورځو څخه زيات محبوب وي، يعني)د ذی الحجې (لس ورځې،، هغوی وويل :اې د الله جل جلاله رسوله او د الله جل جلاله په لاره کې جهاد هم نه؟ هغه وفرمايل :او د الله جل جلاله په لاره کې جهاد هم نه، مګر هغه سړی چې له خپل ځان او مال سره وتلی وي او له هغې څخه هېڅ شی بېرته رانه وړي». [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې د ذوالحجې په لومړيو لسو ورځو کې نېک اعمال د کال له نورو ټولو ورځو څخه غوره دي.
صحابه کرامو رضی الله عنهم له رسول الله صلى الله عليه وسلم لدې لسو ورځو پرته په نورو ورځو کې د جهاد په اړه پوښتنه وکړه، چې آيا جهاد غوره دی که نه؛ پدې لسو ورځو کې نور نېک عملونه غوره دي؟ ځکه هغوی باوري وو چې جهاد تر ټولو غوره عمل دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم ځواب ورکړ چې :پدې ورځو کې نېک عمل په نورو وختونو کې له جهاد ښخه غوره دی، پرته له هغه مجاهد ښخه چې ځان او مال د الله جل جلاله په لاره کې په خطر کې واچوي ، نو مال له لاسه ورکړي او ساه یې هم د الله جل جلاله په لاره کې وخیړي .نو دا هغه څه دي چې پدې مبارکو ورځو کې له نېک عمل ښخه غوره دي.

د حدیث له ګټو ښخه:

1. د ذي الحجې په)لومړی (لسیزه کې د نېک عمل فضیلت؛ مسلمان ته په کار دي چې ،دا ورځې د عبادت لپاره غنمیت وګڼي، لکه د الله جل جلاله ذکر، د قرآن کریم تلاوت تکبیر)الله اکبر (وییل، تهلیل)لا اله الا الله (وییل، لمونځ، صدقه، روژه، او ټول د نیکی کارونه کول.

(6255)

(205) – عن أنس رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «جَاهِدُوا المشركين بأموالكم وأنفسكم وألسنتكم». [صحيح] - [رواه أبو داود والنسائي وأحمد]

(205) – له انس رضي الله عنه ښخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم «فرمایلي»: جَاهِدُوا المشركين بأموالكم وأنفسكم وألسنتكم. "د مشرکانو سره په خپلو مالونو، خپلو ځانونو او خپلو ژبو سره جهاد وکړئ". [صحيح]-[]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د کفارو پر ضد د جهاد او له هرې ممکنې لارې د هغوی د مقابلې لپاره پر هلو ځلو امر کړی، تر څو د الله کلمه لوړه شي، او لدې ښخه:
لومړی :د هغوی پر وراندې په جهاد پیسې لګول؛ لکه د وسلو پیرل، پر مجاهدینو لګښت او داسې نور.
دویم :په روح، نفس او بدن د هغوی سره مخ کېدل او هغوی په شا کول.
دریم :په ژبه یې دین ته رابلل او حجت پرې قایمول، د هغوی رټل او رد پرې کول.

د حديث له ګټو څخه:

1. د مشرکانو پر ضد په خپل نفس، مال او ژبې جهاد ته هڅول؛ هر یو د خپلې وسې سره سم، او دا جهاد یوازې په نفس د جګړې کولو پورې محدود نه دی.

2. په جهاد امر د وجوب لپاره دی، کله عیني او کله کفایي واجب ګرځي.

3. الله جل جلاله جهاد د څینو چارو له امله تاکلی لکه؛ لومړی :د شرک او مشرکانو په وړاندې مقاومت؛ څکه چې الله تعالی هېڅکله شرک نه مني، دویم :الله تعالی ته د بلنې په لار کې د خنډونو لرې کول .دریم :له هر هغه څه نه د عقیدې ساتنه چې ضد یې دی .څلورم :د مسلمانانو؛ د هغوی د هېوادونو، ناموسونو او مالونو څخه ددفاع کولو په موخه.

(64597)

(206) – عَنْ أَبِي الحَوْرَاءِ السَّعْدِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رضي الله عنهما: مَا حَفِظْتَ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لاَ يَرِيبُكَ، فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَإِنَّ الكَذِبَ رِيبَةٌ». [صحيح] - [رواه الترمذي والنسائي وأحمد]

(206) – له ابو الحوراء السعدي څخه روایت دی وایي چې :ما حسن بن علي رضی الله عنهما ته وویل :له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دې څه زده کړي دي؟ هغه وویل ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا زده کړي دي چې» :دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لاَ يَرِيبُكَ، فَإِنَّ الصِدْقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَإِنَّ الكَذِبَ رِيبَةٌ«.

هغه څه پرېږده چې تا شکمنوي، او هغه وکړه چې تا نه شکمنوي، څکه چې رښتیا ډاډ او "دروغ شک دی". [صحیح]-[]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغو ویناوو او عملونو په پرېښودلو امر کړی چې تا په شک کې اچوي چې آیا له دې څخه به منع شوي وي که نه، آیا حرام به وي که حلال، نو هغه څه ته ترې واوړه چې تا په شک کې نه اچوي او ته یې له ښه والي او حلالوالي څخه

ډاډه یې، داسې څه چې زړه ورته ډاډ او سکون پیدا کوي او په څه کې چې شک وي نو انسان پکې زړه نازړه او د اضطراب په حالت کې وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. مسلمان باید خپل کارونه په یقین سره وکړي او شک پرېږدي او په دین کې باید بصیرت ولري.
2. په شکونو کې له واقع کېدلو څخه ممانعت.
3. که ډاډ او سکون غواړې نو شکمن کارونه پرېږده او څنډې ته یې کړه.
4. پر بندګانو د الله تعالی رحمت چې امر یې ورته کړی تر څو هغه څه وکړي چې د نفس او فکر سکون پکې وي، او له هغه څه نه یې منع کړي دي چې تشویش او کډوډي ولري.

(4564)

(207) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا، مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ». [صحيح] - [متفق عليه]

(207) – له ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل»: إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا، مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ«.

یقینا چې الله جل جلاله زما امت ته له هغه څه تېر شوی چې دوی ته یې نفسونه وسوسې "وراچوي، تر هغه پورې چې یا پرې عمل وکړي او یا یې ووایي". [صحیح]- متفق علیه دی [(بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې مسلمان په هغه څه نه نیول کیږي چې په زړه کې یې کومه د شر خبره تېره شي مخکې لدې چې عمل پرې وکړي او یا یې په ژبه ووایي، ځکه چې الله جل جلاله مشقت پورته کړی او بخښلی یې دی، او د محمد صلی الله علیه وسلم امت په هغه څه نه نیسي چې په ذهن کې یې تېرېږي او په زړه کې یې اوړي را اوړي، خو پدې شرط چې باور پرې ونه کړي او زړه ته یې کښېنباسي؛ خو که چېرته یې

په زړه کې ځای ورکړ لکه کبر، غرور، منافقت او یا یې په اندامونو عمل وکړ او یا یې په ژبه وویل، نو بیا پرې نیول کیږي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. الله تعالی له هغو افکارو او وسوسو څخه چې په زړه کې تېرېږي، تېر شوی او معاف کړي یې دي، هغه فکرونه او وسوسې چې د انسان په زړه کې تېرېږي او په ذهن کې یې اوړي را اوړي.
2. که د طلاق په اړه یو انسان فکر وکړي او په زړه کې یې تېر شي، خو تلفظ یې پرې نه وي کړی او نه یې لیکلی وي، نو هغه طلاق نه بلل کیږي.
3. کومې خبرې چې د انسان په زړه کې تېرېږي که څومره لویه هم وي انسان پرې تر هغه پورې نه نیول کیږي چې یا پرې عمل وکړي او یا یې ووایي.
4. ،د محمد صلی الله علیه وسلم د امت خورا لوی ارزښت چې دا ځانګړتیا یې ورکړې چې په هغو خبرو نه نیول کېږي چې په زړه کې تېرېږي، البته دا د پخوانیو امتونو پر خلاف ځانګړتیا ده.

(58144)

(208) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ اللهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(208) – له ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي»: إِنَّ اللهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ«.
"الله تعالی ستاسو شکلونو او مالونو ته نه ګوري، بلکې هغه ستاسو زړونو او عملونو ته ګوري". [صحيح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم بیانوي چې الله تعالی د خپلو بندګانو شکلونو او جسدونو ته نه ګوري چې آیا ښکلي دي که بدرنګه؟ ایا هغه لوی دي که کوچني؟ یا هغه روغ دي که ناروغه؟ او نه د هغوی مالونو ته ګوري چې ډیر دي او که لږ؟ الله جل جلاله خپل بندګان

،پدې نه نیسي او نه ورسره پدې شیانو حساب کوي چې دوی پکې یو له بل سره توپیر لري ،مګر هغه د دوی زړونو ته ګوري او هغه څه چې د دوی په زړونو کې له تقوا، یقین صداقت، او اخلاص څخه دي او یا له ځان ښودنې او شهرت څخه او هغه د دوی عملونو ته د سمون او فساد له نظره ګوري؛ نو ثواب او یا جزا پرې ورکوي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. .د زړه اصلاح ته پاملرنه او له هره ناوړه صفت څخه يې پاکوالی
2. د زړه اصلاح په اخلاص سره کيږي او د عمل اصلاح د رسول الله صلی الله علیه وسلم په پيروی سره کيږي، او همدا دواړه - معیارونه - د الله تعالی په نيز د اعتبار وړ دي.
3. .انسان باید په مال، ښایست، بدن او یا د دې نړۍ په هره ډول ښکلا مغرور نه شي
4. .په ظاهري اصلاح له تکیه کولو څخه ځان ساتل پرته لدې چې باطن اصلاح کړي

(4555)

(209) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قال: قال رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ اللهَ يَغَارُ، وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرَّمَ عَلَيْهِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(209) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روایت دی وايي چې؛ رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي» :إِنَّ اللهَ يَغَارُ، وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرَّمَ عَلَيْهِ.« ؛بېشکه چې الله جل جلاله غيرت کوي، او مؤمن غيرت کوي، او د الله -جل جلاله- غيرت دا دی چې یو څوک هغه څه وکړي چې الله تعالی پرې حرام کړي وي.» [صحيح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې الله جل جلاله غيرت کوي، غصه کيږي او بد ګڼي، لکه څرنګه چې مؤمن انسان غيرت کوي، غصه کيږي او یو څه بد ګڼي او دا چې د الله جل جلاله د غيرت لامل دا دی چې مؤمن انسان له ناوړه کارونو څخه هغه څه وکړي چې الله جل جلاله پرې حرام کړي وي لکه :زنا، لواطت، غلا، شراب څښل او داسې نور بد کارونه.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله جل جلاله له غضب او عذاب څخه ځان ساتل کله چې د هغه له محرماتو څخه سرغړونه وشي.

(3354)

(210) – عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «**اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ**»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: «**الشِّرْكُ بِاللهِ، وَالسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(210) – **له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ،فرمايلي» :اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ«، قَالُوا :يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ» :الشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ«.**
له اوو بربادوونکو ګناهونو څخه ځان وساتئ« هغوی وويل :اې د الله رسوله، هغه کوم« دي؟ ويې فرمايل :»**په الله ـ تعالى ـ شرک کول، سحر، د هغه نفس وژل چې الله يې په ناحقه وژل حرام کړي دي، سود خوړل، د يتيم مال خوړل، د جنګ په ورځ له ميدان څخه تيښته کول، او په ساده، پاک لمنو مؤمنو ښځو د ـ زنا ـ تور پورې کول**«. [صحيح]- متفق عليه] (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خپل امت ته له اوو جرمونو او تباه کوونکو ګناهونو څخه په ځان ژغورلو امر کوي، او کله چې ترې پوښتنه وشوه چې هغه کوم دي؟ نو هغه يې په ګوته کوي چې:
لومړی :له الله تعالى سره شرک کول، داسې چې له هغه پاک ذات سره مثل ونيول شي، په هره بڼه چې وي، او يا له عبادتونو څخه د هر ډول عبادت له الله تعالى پرته بل چا ته وشي، او په شرک يې پيل ځکه وکړ چې تر ټولو لويه ګناه ده.
دويم :جادو دی ـ چې هغه له غوټو، دمونو، درملو او لوګيو څخه عبارت دی ـ چې د جادو کړی شوي انسان په بدن کې د هغه په وژلو او يا ناروغولو اغېزه کوي او يا د ښځې

او خاوند تر منځه جلاوالی راولي، او دا يو شيطاني عمل دی، او ډيری يې داسي دي چې پايلي ته نه رسيږي مګر په الله تعالی باندې په شرک کولو او يا پليتو ارواحو ته په هغه څه سره په نږدې کېدولو چې هغوی يې خوښوي.

دريم :د هغه نفس وژل چې الله تعالی يې وژل حرام کړي دي پرته له دې چې د حاکم له خوا په مشروع جواز سره پلي شي.

څلورم :د سود خوړل او يا د نورو وسيلو په استعمالولو سره له سود څخه ګټه اخيستل.

پنځم :د هغه نابالغ په مال کې خيانت کول چې پلار يې بلوغ ته له رسېدو مخکې مړ شوی وي.

شپږم :د کافرانو سره له جګړې څخه تېښته.

اووم :په آزادو او پاکو ښځو باندې د زنا تور لګول او همدارنګه د نارينه و تورنول.

د حديث له ګټو څخه:

1. لوی ګناهونه په اوو پورې محدود نه دي او د دې اوو ګناهونو تخصيص د دوی د لويوالي او خطر له امله دي.
2. د نفس وژلو جواز کله چې په حقه وي، لکه قصاص، مرتد کېدل، او له واده نه وروسته زنا کول، او دا چې شرعي واکمن به يې تطبيقوي.

(3331)

(211) – عن أبي بكرة رضي الله عنه قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: «أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ؟» ثَلَاثًا، قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: «الْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ» وَجَلَسَ وَكَانَ مُتَّكِئًا، فَقَالَ: «أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ»، قَالَ: فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ. [صحيح] - [متفق عليه]

(211) – **له ابو بکرة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ؟ «ثَلَاثًا، قَالُوا :بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ «وَجَلَسَ وَكَانَ مُتَّكِئًا، فَقَالَ» :أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ«، قَالَ :فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا :لَيْتَهُ سَكَتَ.**
آيا زه تاسو ته د تر ټولو لويو ګناهونو څخه خبر درنکړم«؟ درې ځلې)يې دا خبره تکرار» کړه (هغوی وويل :هو)يعني خبر راکړه (اې د الله جل جلاله رسوله !ويې فرمايل :د الله سره شرک کول او د مور او پلار نافرماني «او کېناست، پداسې حال کې چې تکيه يې وهلې وه، نو ويې فرمايل : **»خبردار اوسئ د دروغو د ګواهۍ په اړه«**)يعني ځان ترې وساتئ(،وايي :تر هغه پورې يې دا خبره تکراروله تر دې چې مونږ وويل :کاش چې چپ شوی وای. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

،رسول الله صلی الله عليه وسلم خپلو اصحابو ته د لويو ګناهونو په اړه خبر ورکوي :نو له دې دريو ګناهونو يادونه يې وکړه

1. له الله جل جلاله سره شرک کول :او شرک له الله جل جلاله پرته بل چاته د هر ډول عبادت کول او د غير الله سره په الوهيت، ربوبيت، اسماء او صفاتو کې د الله جل جلاله .برابرولو ته وايي
2. د مور او پلار نا فرماني :دا د مور او پلار هر ډول ازارول دي، هغه که په وينا .سره وي يا په کړنه، او د هغوی سره نيکي پرېښودل دي
3. دروغ وينا، چې له جملې څخه يې د دروغو ګواهي ده، او د دروغو ګواهي له هغه دروغ وينا څخه عبارت ده چې موخه ترې د بل چا حق د پېنو لاندې کول دي؛ چې يا يې .مال واخيستل شي او يا يې په عزت، ناموس او داسې نورو تيری وشي

رسول الله صلی الله عليه وسلم په تکراري ډول له دروغ وينا څخه وېرول کړي تر څو يې بدوالي او په ټولنه کې ناوړه پايلو ته د خلکو پام راواړوي، تر دې چې د زيات تکرار له امله صحابه کرامو وويل چې کاش چپ شوی وای؛ پر هغه د ترحم له امله او د هغه کار .د بدوالي له امله چې رسول الله صلی الله عليه وسلم زوروي

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله جل جلاله سره شرک کول تر ټولو ستره ګناه ده؛ لدې امله يې لويه او د ګناهونو په سر کې راوستله، د الله جل جلاله دا وينا د همدې خبرې تاييد کوي چې فرمايي: }إن الله لا يَغْفِرُ أن يشرَكَ به وَيَغْفِرُ مَا دونَ ذلِكَ لِمَنْ يشَاء .{»**بېشکه الله نه بخښي چې له هغه سره دې)څوک (شريک کړی شي او هغه بخښي هغه)ګناه (چې له دې)شرک (نه کمه وي د چا لپاره چې وغواړي«.**
2. د مور او پلار د حقوقو عظمت، ځکه چې د دوی دواړو حق يې د خپل حق سره يو ځای ذکر کړی.
3. ګناهونه په لويو او وړو وېشل کيږي، لويه)کبيره (ګناه: هغه ده چې دنيوي سزا پرې)تاکل شوي (وي لکه: حدود، لعنت، او يا پرې په اخرت کې ګواښ شوی وي لکه: اور ته په ننوېستلو ګواښ، او دا چې لوی ګناهونه بنکته او پورته لري، نو ځينې يې له ځينو نورو څخه په حراموالي کې سخت وي، او له لويو ګناهونو پرته نور واړه دي.

(2941)

(212) – عن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «**الْكَبَائِرُ: الْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ**». [صحيح] - [رواه البخاري]

(212) – **له عبدالله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :الْكَبَائِرُ: الْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ«.**
لوی ګناهونه :له الله سره شرک کول، د مور او پلار نا فرماني، د نفس وژنه او په» دروغو قسم خوړل دي«. [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم د لويو ګناهونو په اړه وضاحت ورکوي، د کومو مرتکب چې په دنيا او آخرت کې په سختي)سزا (سره ګواښل شوی دی.

لومړی يې »له الله جل جلاله سره شرک کول« دي :او شرک له الله پرته بل چا ته د هر ډول عبادت کول دي، او له الله تعالی سره د هغه د الوهيت، ربوبيت، اسماء او صفاتو په ځانګړتياوو کې د نورو برابرول دي.

او دويمه يې "د مور او پلار نافرماني ده :"او)نافرماني (له هرې هغې وينا او کړنې څخه عبارت دی چې د مور او پلار د ازار او اذيت لامل ګرځي، او له هغوی سره د نيکۍ پرېښودل دي.

.او دريم يې له حق پرته "د نفس وژل "دي :لکه په ظلم او تيري سره قتل کول

او څلورم يې "غموس قسم دی :"او دا هغه قسم دی چې په قصدي توګه په دورغو خوړل کيږي، دا نوم ځکه ورکړل شوی چې خاوند يې د دې له امله په ګناه او يا اور کې منډل کيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په درواغو د قسم خوړلو لپاره کفاره نشته؛ ځکه چې خطر يې زيات او جرم يې لوی دی، خو توبه ترې وېستل کيږي.
2. په حديث کې له دغو څلورو لويو ګناهونو څخه يادونه د هغوی د ګناه د لويوالي له امله شوې ده نه د محدوديت له امله.
3. ګناهونه په لويو او وړو وېشل کيږي، لويه)کبيره (ګناه :هغه ده چې دنيوي سزا پرې)ټاکل شوې (وي لکه :حدود، لعنت، او يا پرې په اخرت کې ګواښ شوی وي لکه :اور ته په ننوېستلو ګواښ، او دا چې لوی ګناهونه بنګته او پورته لري، نو ځينې يې له ځينو نورو څخه په حراموالي کې سخت وي، او له لويو ګناهونو پرته نور واړه دي.

(3044)

(213) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدِّمَاءِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(213) – له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدِّمَاءِ«. "د قيامت په ورځ به د خلکو تر منځه لومړی د وينو په اړه پرېکړې کيږي" [صحيح]- [متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم يادونه کړې ده چې لومړی هغه څه چې د خلکو تر منځه به يې فيصله کيږي هغه د خلکو تر منځه په وينو توېيلو سره يو پر بل ظلم کول دي لکه وژل او ټپي کول.

د حديث له ګټو څخه:

1. د وينو توېولو د مسألې عظمت، ځکه خو پيل په تر ټولو مهم څيز کيږي.
2. ګناهونه هغه فساد ته په ليدو لويږي چې پرې مرتبيږي او د بې ګناه خلکو ژوند اخيستل تر ټولو لوی فساد دی چې له کفر او په الله تعالی له شرک پرته بل لوی فساد ترې نشته.

(2962)

(214) – عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ قَتَلَ مُعَاهَدًا لَمْ يَرَحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا». [صحيح] - [رواه البخاري]

(214) – له عبدالله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :مَنْ قَتَلَ مُعَاهَدًا لَمْ يَرَحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا».
چا چې معاهد وواژه نو د جنت بوی به حس نه کړي، پداسې حال کې چې بوی یې د» څلويښتو کالو واټن په اندازه لرې حس کیږي». [صحیح]-[بخاري روایت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغه چا لپاره د سخت ګواښ بیان کړی دی چې معاهد ووژني - او معاهد هغه چاته ويل کيږي چې د کفري هيواد څخه اسلامي هيواد ته د امن د ژمني ورکولو پر اساس داخل شوی وي - چې دغه کس ته به د جنت بوی نه رسيږي، حال دا چې بوی يې د څلويښتو کالو په واټن کې موندل کيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. له کفارو څخه د معاهد، مستامن او ذمي د وژولو ممانعت او دا چې وژل يې له کبيره ګناهونو څخه يوه لويه ګناه ده.
2. معاهد :له کفارو څخه هغه چاته وييل کيږي چې ژمنه وکړي په خپل هيواد کې به د مسلمانانو سره نه جنګيږي او نه به دوی ورسره جنګيږي، او ذمي :هغه چاته وييل کيږي: چې د مسلمانانو په هيواد کې اوسيږي او جزيه يې ورکړي وي، او مستامن هغه چاته وييل کيږي :چې د مسلمانانو هيواد ته يې د موقت وخت لپاره پناه راوړې وي او د ساتلو ژمنه ورکړل شوي وي.
3. له غير مسلمانو سره په تړونونو کې د خيانت په اړه خبرداری.

(64637)

(215) – عن جُبَير بن مُطْعِم رضي الله عنه أنه سمع النبي صلى الله عليه وسلم يقول: «لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعُ رَحِمٍ». [صحيح] - [متفق عليه]

(215) – له جبير به مطعم رضي الله عنه څخه روايت دى، هغه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي چې فرمايېل يې»: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعُ رَحِمٍ «.خپلوي پرې کوونکی به جنت ته داخل نه شي » [صحيح]- متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړې دى)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې څوک د خپلوانو سره پرېکون کوي او د هغوى واجب حقونه نه ادا کوي، يا يې ازار کړي او بد چلند ورسره وکړي، نو هغه د دې مستحق دى چې جنت ته داخل نه شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. خپلوي پرې کول له کبيره ګناهونو څخه يوه ګناه ده.
2. خپلوي پالل له دود سره سم کيږي، ځکه چې ځايونو، وختونو او خلکو ته په ليدو سره توپير لري.
3. خپلوي پالل په تګ او راتګ، صدقې، نيکى کولو، د ناروغ پوښتنې کولو، هغوى ته په نيکى امر کولو او له بديو څخه په منع کولو او داسې نورو کارونو تر سره کيږي.
4. خپلوي پرې کول چې څومره له نږدې خپلوانو سره وي همغومره يې ګناه سخته ده.

(5367)

(216) – عن أنس بن مالك رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(216) – له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل»: «مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ». څوک چې دا غواړي چې روزي يې پراخه شي او عمر يې اوږد شي، نو خپلوي دې وپالي». [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم د خپلوانو ليدلو ته په ورتللو، ځاني، مالي او نور ډول درناوي سره په خپلوۍ پالنې ټينګار کوي، او دا چې)خپلوي پالل (د رزق د پراختيا او عمر د اوږدوالي لامل ګرځي.

د حديث له ګټو څخه:

1.)رحم (د مور او پلار له طرفه خپلوان دي، او څومره چې نږدې وي په هماغه اندازه د خپلوۍ پاللو زيات مستحق دی.
2. بدله د عمل له جنس څخه وي، نو څوک چې خپلوي د نيکۍ او مهربانۍ له مخې وپالي، نو الله تعالی به د هغه په عمر او رزق کې برکت واچوي.
3. خپلوي پالل)صله رحمي (د رزق د زياتوالي، پراختيا او د عمر د اوږدوالي لامل ګرځي، او که چېرته اجل او روزي ټاکل شوي وي نو بيا شونې ده چې مراد ورڅخه په روزۍ او عمر کې برکت اچول وي، داسې چې په خپل)ټاکلي (عمر کې به)د بل چا په پرتله (ډېر او ګټور کارونه وکړي، او داسې هم ويل شي چې په روزۍ او عمر کې له زياتوالي څخه حقيقي زياتوالی مراد دی. نو الله جل جلاله ښه پوهيږي.

(5372)

(217) – عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ، وَلَكِنِ الْوَاصِلُ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا». [صحيح] - [رواه البخاري]

(217) – له عبدالله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ، وَلَكِنِ الْوَاصِلُ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا«.
هغه څوک خپلوي پالونکی ندی چې بدل خلاصوي، مګر هغه څوک خپلوي پالونکی دی" چې خلک يې ورسره پرې کوي او هغه يې بيرته وصلوي)پالي(.« [صحيح- بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم خبر ورکوي چې :له خپلوانو سره په خپلوئ پاللو او نيکئ کولو کې پوره انسان هغه څوک ندی چې د نيکئ مقابل کې نيکي کوي، په صله رحمئ کې حقيقي او بشپړ پالونکی انسان هغه څوک دی چې کله ورسره خلک خپلوي پرې کړي نو دی يې ورسره بېرته وصلوي)پالي (اګر که بد يې ورسره هم کړي وي، خو هغه يې په مقابل کې ورسره نيکي کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. له شرعي لحاظه د خپلوئ معتبره اړيکه دا ده چې ته له هغو کسانو سره اړيکي وپالې چې هغوئ درسره پرې کړي وي، هغه چا ته ببښنه وکړې چې پر تا يې ظلم کړی وي، او هغه چا ته يې ورکړې چې له تاسې يې ورکړه منع کړي وي، او خپلوي پالل دا ندي چې د نيکي مقابل کې وشي او يا په بدل تر سره شي.
2. د خپلوئ پالل د مال، دعاء، په نيکئ امر او له بديو منع کول او داسې نورو لارو کيږي، او د امکان تر حده ورڅخه د شر مخنيوی دی.

(3854)

(218) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ؟»، قَالُوا: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: «ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ»، قِيلَ: أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: «إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهَتَّهُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(218) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم ،«وفرمايل» :أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ؟«، قَالُوا :اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ» :ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ قِيلَ :أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ» :إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهَتَّهُ«.
آيا تاسو پوهېږئ چې غيبت څه ته وايي؟ هغو وويل :الله جل جلاله او رسول يې ښه» پوهيږي، ويې فرمايل " :په هغه څه سره دې د)مسلمان (ورور يادول چې هغه يې نه خوښوي ".وويل شو :پدې اړه خبر راکړه چې :که چېرته زما په)مسلمان (ورور کې هغه څه وي چې زه وايم؟ ويې فرمايل" :که چېرته هغه څه پکې وي چې ته يې وايې نو غيبت دې وکړ او که چېرته پکې نه وي نو تور)تهمت (دې پرې پورې کړ«. [صحيح]- [مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د حرام غيبت حقيقت بيانوي، چې هغه پسې شا د مسلمان يادول دي په هغه څه سره چې هغه يې نه خوښوي، برابره خبره ده که ځاني صفتونه وي او يا اخلاقي لکه :وړوند، دوکه باز، دروغجن او داسې نور ناوړه صفتونه، اګر که دا صفت پکې موجود هم وي.
او که چېرته پکې هغه صفت نه و، نو دا له غيبت نه هم سخته)ګناه (ده چې هغه تور پورې کول دي، يعنې په يو چا د يو کار دروغ ويل چې په هغه کې نه وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلى الله عليه وسلم د ښوونې ښايسته ميتود چې مسئلې د پوښتنې په بڼه وړاندې کوي.
2. له پيغمبر صلى الله عليه وسلم سره د صحابه کرامو ښايسته ادب؛ کله چې هغوی وويل :الله او رسول يې ښه پوهيږي.
3. د ناپوهی پر مهال د پوښتل شوي دا وينا چې :الله ښه پوهيږي.

4. د حقونو په ساتلو او وروركلوۍ سره شریعت لره د ټولنې ساتنه.

5. غيبت حرام دی مګر د مصلحت لپاره په ځینو حالاتو کې لکه :د ظلم مخنيوی، چې مظلوم يو پياوړي انسان ته د ظلم په اړه يادونه وکړي چې حق ورته ترې واخلي، نو ورته ووايي :فلاني راسره ظلم کړی، ياېي راسره داسې وکړل، او يا :د واده، شراکت او ګاونډيتوب په اړه د يو چا سره سلا مشوره کول او داسې نور.

(5326)

(219) – عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «كل مُسْكِرٍ خَمْرٌ، وكل مُسْكِرٍ حرام، ومن شرِب الخمر في الدنيا فمات وهو يُدْمِنُهَا لَمْ يَتُبْ، لَمْ يَشْرَبْهَا في الآخرة». [صحيح] - [رواه مسلم وأخرج البخاري الجملة الأخيرة منه]

(219) – له ابن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :كل مُسْكِرٍ خَمْرٌ، وكل مُسْكِرٍ حرام، ومن شرِب الخمر في الدنيا فمات وهو يُدْمِنُهَا لَمْ يَتُبْ، لَمْ يَشْرَبْهَا في الآخرة«.

"هر نشه کوونکی شی شراب دي او هر نشه کوونکی شی حرام دی، څوک چې په دنيا کې شراب وڅښي او معتاد پرې مړ شي او توبه ونه کړي، نو په آخرت کې به شراب و نه څښي". [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم څرګنده کړې ده چې هر هغه څه چې عقل غيبوي او له منځه يې وړي نو هغه نشه کوونکي شراب دي، برابره خبره ده که هغه څښاک وي يا خوراک، تنفس وي او يا بل څه، او دا چې هر هغه څه چې انسان نشه کوي او عقل يې له منځه وړي نو الله تعالى هغه حرام کړی او منع يې ترې فرمايلې ده، هغه که لږ وي او يا ډېر .او دا چې چا هر ډول نشه ايي توکي وڅښل او په دوامداره توګه يې څښل او تر مرګه يې ترې توبه ونه وېسته نو هغه د الله تعالى د عذاب مستحق دی چې په جنت کې به يې له شرابو محروم کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د شرابو د حراموالی لامل نشه ده، نو هر هغه شی چې انسان نشه کوي، هغه که هر ډول وي حرام دی.
2. الله تعالی شراب حرام کړي، ځکه چې لوی زیانونه او بدی پکې شتون لري.
3. په جنت کې د شرابو څښل د بشپړې خوښۍ او بشپړ نعمت نښه ده.
4. څوک چې په دنیا کې د شرابو له څښلو ډډه ونه کړي، الله تعالی به یې په جنت کې د شرابو له څښلو څخه محروم کړي، ځکه د عمل جزا یې له جنسه ده.
5. له مرګ نه مخکې د ګناهونو څخه توبې وېستلو ته هڅول.

(58259)

(220) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: لَعَنَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ فِي الْحُكْمِ. [صحيح] - [رواه الترمذي وأحمد]

(220) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :لَعَنَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ فِي الْحُكْمِ.
رسول الله صلی الله علیه وسلم په رشوت ورکوونکي او رشوت اخیستونکي لعنت ویلی دی.
[صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم رشوت ورکوونکي، رشوت اخیستونکي او رشوت قبض کوونکي ته د الله له رحمت څخه په لرې کېدلو او شړلو سره ښېرا کړې ده.
لدې څخه هغه رشوت هم دی چې قاضیانو ته ورکول کیږي تر څو په ظلم سره پرېکړه وکړي او له لارې یې رشوت ورکوونکی خپل مراد ته په ناحقه ورسیږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د رشوت ورکول، اخیستل، پکې منځګړیتوب او مرسته کول حرام دي؛ ځکه چې دا په باطل کې مرسته کول دي.

2. رشوت ورکول لویه ګناه ده؛ ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم يې په اخیستونکي او ورکوونکي لعنت ویلی دی.
3. په قضا او قضاوت کې رشوت تر ټولو لوی جرم او ستره ګناه ده؛ د ظلم او په هغه څه د پرېکړې له امله چې الله تعالی ندی نازل کړی.

(64689)

(221) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ؛ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا». [صحيح] - [متفق عليه]

(221) – له ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ؛ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا.« له ګمان څخه ځان وساتئ؛ ځکه چې ګمان تر ټولو دروغجنه وینا ده، او د خلکو عورتونو» پسې مه ګرځئ، او جاسوسي مه کوئ، او له یوبل سره کینه مه کوئ، او یو بل ته شاه مه اړوئ، او یو پر بل مه غصه کیږئ، او ټول د الله جل جلاله بندګان شئ ورونه ورونه.«
[صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم له ځینو هغو کارونو څخه منع فرمایلي دي چې د مسلمانانو تر منځه تفرقه او دبنمني رامنځته کوي، له هغو څخه:
)الظن (له دلیل پرته په زړه کې تور پورې کول، او دا يې بیان کړ چې ګمان تر ټولو دروغجنه وینا ده.
تحسس "د سترګو یا غوږونو په واسطه د خلکو د پټو عیبونو پلټنه کول".
او)جاسوسي :(چې د پټو معاملو په لټه کې وي، او اکثرا دا د بدۍ په اړه ویل کیږي.
او له حسد څخه :چې هغه د نورو لپاره د نعمت بد ګڼل دي.
او له یو بل څخه مخ اړول، نو نه سلام اچوي او نه د خپل مسلمان ورور لیدنې ته ورځي،
او له یو بل څخه کرکه کول، بد ګڼل او نفرت کول، لکه د نورو ازارول، او هغه چې تندی يې تروش نیولی وي او هغه چې په بد انداز سره خلکو سره مخ کیږي.

بيا يي يوه جامعه وينا وکړه چې د مسلمانانو خپلمنځي وضعيت پرې ښه کيږي) :او د الله جل جلاله بندګان شئ ورونه ورونه (نو ديني وروروګلوي هغه اړيکه ده چې د خلکو تر منځه پرې اړيکې پياوړې کيږي، او تر منځه يې مينه او محبت زياتيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په هغه چا بد ګماني ضرر نه لري چې نښې يې پرې ښکاره شي، او مؤمن بايد ځيرک او هوښيار اوسي او په بدو او فاسقو خلکو دوکه نه شي.
2. له تهمت څخه هغه يو مراد دی چې په زړه کې ځاي نيسي او ټينګار پرې وشي، خو کوم يو چې په زړه کې راځي او ځاي نه نيسي انسان پرې نه نيول کيږي.
3. ،د اسلامي ټولنې د غړو تر منځ د بې اتفاقۍ او د اړيکو پرې کولو د لاملونو ممانعت لکه جاسوسي، حسد او داسې نور.
4. له مسلمان سره په نصيحت او محبت کې د ورور په شان چلند کول.

(5332)

(222) – عن حذيفة رضي الله عنه قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: «**لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(222) – **له حذيفة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اوريدلي دي چې فرمايل يې»: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ.» چغلګر - انسان - جنت ته نه داخليږي«** [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله - صلى الله عليه وسلم - خبرداری ورکوي چې هغه چغلګر انسان چې د خلکو تر منځه د فساد په موخه خبرې وړي راوړي د عذاب مستحق دی؛ داسې چې جنت ته به نه داخليږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. چغلګري له لويو ګناهونه څخه ده.

2. له چغلګرۍ څخه ممانعت؛ د هغه فساد او ضرر له امله چې د افرادو او ټولنې تر منځه يې رامنځته کوي.

(5368)

(223) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «**كُلُّ أُمَّتِي مُعَافًى إِلَّا المُجَاهِرِينَ، وَإِنَّ مِنَ المُجَاهَرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا، ثُمَّ يُصْبِحَ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَيَقُولَ: يَا فُلاَنُ، عَمِلْتُ البَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ، وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(223) – **له ابوهريره -رضي الله عنه- څخه روايت دی وايي چې :ما له رسول الله -صلی الله عليه وسلم- څخه اورېدلي دي چې ويل يې» :كُلُّ أُمَّتِي مُعَافًى إِلَّا المُجَاهِرِينَ، وَإِنَّ مِنَ المُجَاهَرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا، ثُمَّ يُصْبِحَ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَيَقُولَ :يَا فُلاَنُ ،عَمِلْتُ البَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ، وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ.« ،زما ټول امتيان بخښل شوي دي پرته له هغو څخه چې د - ګناه - ښکاره کوونکي وي» او -ګناه- ښکاره کوونکي خلک هغه دي چې :يو سړی د شپې يو کار)ګناه (وکړي، بيا په داسې حال کې سهار کړي چې الله د هغه ستر او پرده کړې وي، بيا ووايي :اې فلانيه !ما تېره شپه داسې او داسې وکړل، او حال دا چې هغه به په داسې حال کې شپه تېره کړې وي چې الله تعالی د هغه ستر او پرده کړې وي، خو دی به سبا د هغه څه څخه پرده پورته کړي چې الله پرې پرده اچولې وه«.** [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم څرګندوي چې ګناه کار مسلمان ته د الله تعالی د بخښنې تمه شته، مګر هغه څوک چې په وياړ او سرکښۍ سره خپله ګناه اعلانوي نو هغه د بخښنې وړ نه دی .ځکه چې هغه کله د شپې ګناه وکړي نو سبا پرې د الله جل جلاله اچولې پرده له ځانه لرې کوي، او نورو سره په خبرو کې وايي چې پرون مې فلانۍ ګناه کړې ده پداسې حال کې چې الله تعالی د شپې پرې پرده اچولې وه، نو کله چې سهار کړي د الله تعالی پرده له ځانه لرې کړي..!!

د حديث له ګټو څخه:

1. په ډاګه د ګناه کولو بدوالی، وروسته له دې چې الله پاک پرې پرده اچولې وه.
2. د ګناه په ډاګه کولو سره د مؤمنانو تر منځه بد کاري خپریږي.
3. الله تعالی چې د چا پرده په دنیا کې وکړي په اخرت کې یې هم کوي، دا پر بندګانو د الله تعالی د لوی رحمت ښودنه کوي.
4. څوک چې په کومه ګناه اخته شوی وي باید پر ځان پرده واچوي او الله تعالی ته توبه وباسي.
5. د هغه چا د ګناه لوی والی چې په ښکاره ګناه کوي او ځان له بخښلو څخه بې برخې کوي.

(3756)

(224) – عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ، فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللهَ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبِّيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَتَعَاظُمَهَا بِآبَائِهَا، فَالنَّاسُ رَجُلَانِ: بَرٌّ تَقِيٌّ كَرِيمٌ عَلَى اللهِ، وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ هَيِّنٌ عَلَى اللهِ، وَالنَّاسُ بَنُو آدَمَ، وَخَلَقَ اللهُ آدَمَ مِنْ تُرَابٍ، قَالَ اللهُ: {يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ} [الحجرات: 13]». [صحيح] - [رواه الترمذي وابن حبان]

(224) – له ابن عمر رضی الله عنهما څخه روایت دی چې :أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ النَّاسَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ، فَقَالَ» :يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللهَ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبِّيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَتَعَاظُمَهَا بِآبَائِهَا، فَالنَّاسُ رَجُلَانِ :بَرٌّ تَقِيٌّ كَرِيمٌ عَلَى اللهِ، وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ هَيِّنٌ عَلَى اللهِ، وَالنَّاسُ بَنُو آدَمَ، وَخَلَقَ اللهُ آدَمَ مِنْ تُرَابٍ، قَالَ اللهُ} :يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ{ [الحجرات :13.]«.رسول الله صلی الله علیه وسلم د مکې د فتحې په ورځ خلکو ته خطبه ورکړه نو ویې ویل : »اې خلکو، یقینا چې الله جل جلاله ستاسو څخه د جاهلیت غرور او په پلرونو ویاړ لرې کړی دی ، خلک دوه ډوله دي، نیک، پرهیزګاه او د الله تعالی په وړاندې عزتمن، او بې لارې بدبخته، او د خلکو په وړاندې سپک، او خلک د آدم اولاده دي، او الله تعالی آدم له خاورې پیدا کړی دی، الله تعالی فرمایلي} :يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ] {الحجرات :13.] اې خلکو !بېشکه مونږ تاسو له یوه سړي او له یوې ښځې پیدا کړي یئ او مونږ تاسو څانګې او قبیلې ګرځولې یئ، د دې لپاره چې تاسو یو بل سره وپېژنئ، بېشکه د الله په نیز په تاسو کې ډېر عزتمن، ستاسو زیات پرهېزګار دی، بېشکه الله ښه پوه، ښه خبردار دی«. [صحیح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د مکې د فتحې په ورځ خلکو ته په خطاب کې وفرمایل:
اې خلکو، الله تعالی ستاسو څخه د جاهلیت کبر، ویاړ، ننګ او په پلرونو ویاړ پورته او لرې کړ او یقینا چې خلک دوه ډوله دي:
یا خو مؤمن، صالح، پرهېزګار، فرمانبردار او د الله سبحانه وتعالی عبادت کوونکی وي، نو دا سړی د الله تعالی په وړاندې عزتمن دی، که څه هم د خلکو په اند د اصل او نسب خاوند څخه وي.

او یا کافر، بی لاري او بدبخته چې دا د الله تعالی په وړاندي سپک دی، او هېڅ ارزښت نه لري، که څه هم د اصل له اړخه د غوره مرتبې، وقار او واک خاوند وي.
او خلک ټول د آدم اولادونه دي، او الله تعالی آدم له خاورې څخه پیدا کړی دی، نو هغه څوک چې اصل یې له خاورې څخه وي ورته نه ښايي چې کبر وکړي او ځانته مغروره شي، د الله تعالی دا وینا د دې خبرې تصدیق کوي چې فرمایي} :یا أیها الناس إنا خلقناکم من ذکر وأنثی وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا إن أکرمکم عند الله أتقاکم إن الله علیم خبیر{]الحجرات :13.[اې خلکو !بېشکه مونږ تاسو له یوه سړي او له یوې ښځې پیدا کړي یئ او مونږ تاسو څانګې او قبیلې ګرځولي یئ، د دې لپاره چې تاسو یو بل سره وپېژنئ، بېشکه د الله په نیز په تاسو کې ډېر عزتمن، ستاسو زیات پرهېزګار دی، بېشکه الله ښه پوه، ښه خبردار دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په اصل او نسب له ویاړ کولو څخه ممانعت

(65074)

(225) – عن عائشة رضي الله عنها عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «إِنَّ أَبْغَضَ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الْأَلَدُّ الْخَصِمُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(225) – له عائشې رضي الله عنها څخه روایت دی، هغه له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه روایت کوي چې فرمایي» :إِنَّ أَبْغَضَ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الْأَلَدُّ الْخَصِمُ«. د الله تعالی په وړاندې تر ټولو مبغوض انسان هغه دی چې تل سخت جګړه مار وي«.
[صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې الله - جل جلاله - له هغو خلکو څخه کرکه کوي چې سخت جګړه مار او زیات جګړه کوونکی وي؛ هغه چې حق ته غاړه نه ږدي او هڅه کوي چې حق په خپلو دلایلو سره په شا وتمبوي، یا دا چې په حقه جګړه کوي خو په شخړه کې د اعتدال له حد نه اوړي، او له علم پرته شخړه کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. کله چې د قانوني استيناف له لارې مظلوم د خپل حق غوښتنه کوي نو دا د غندنې وړ شخړو په کټګورۍ کې نه راځي.
2. جنګ او جګړه د ژبې له هغو آفتونو څخه دي چې د مسلمانانو تر منځه د تفرقې او له يو بل څخه د مخ اړولو لامل ګرځي.
3. استدلال هغه مهال د ستاينې وړ دی چې په حقه وي او طرز يې ښه وي او هغه مهال بد دی کله چې له حق څخه د انکار او د باطل رامنځته کولو لپاره وي يا پرته له دليل او ثبوت څخه وي.

(5474)

(226) – عن أبي بَكرة رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ»، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا الْقَاتِلُ، فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ: «إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(226) – **له ابو بکرة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه مې اورېدلي دي چې فرمايل يې» :إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ«، فَقُلْتُ :يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا الْقَاتِلُ، فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ» :إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ«.**
کله چې دوه مسلمانان توره په لاس يو له بل سره وجنګيږي نو قاتل او مقتول دواړه په اور" کې دي «، ما وويل :اې د الله رسوله !دا خو قاتل دی چې - اور ته به ځي - نو د مقتول څه ګناه ده؟ هغه وفرمايل :»**هغه د خپل ملګري د وژلو لېوالتيا درلود**«. [صحيح]- متفق عليه]
[دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې که دوه مسلمانان په خپلو تورو سره له يو بل سره مخ شي، او هر يو يې د بل د تباه کولو)وژلو (اراده ولري؛ نو قاتل د خپل ملګري د مستقيم وژلو له امله په دوزخ کې دی .د مقتول په اړه صحابه په ستونزه کې ولوېدل :چې څنګه به هغه په جهنم کې وي؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکړ چې هغه هم د

خپل ملګري وژلو ته د لېوالتيا له امله په دوزخ کې دی او د قاتل له وژلو نه هېڅ شي منع نه کړ پرته لدې چې قاتل پرې چالاکي وکړه او ترې مخکې شو.

د حديث له ګټو څخه:

1. هغه څوک د جزا مستحق ګرځېدل چې په زړه کې يې د ګناه اراده وکړه او د هغې اسباب يې تر سره کړل.
2. له مسلمانانو سره د جګړې په اړه سخت اخطار او په اور سره يې ګواښل.
3. دمسلمانانو ترمنځ په حقه جګړه کول دظالمانو او فاسقانو سره دجګړې په شان په خطر کې نه راځي.
4. د کبيره ګناه په محض ترسره کولو باندې انسان نه کافر کيږي؛ ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم دوه جنګيالان مسلمانان ياد کړل.
5. کله چې دوه مسلمانان يو له بل سره پداسې حال کې مخ شي چې يوه وژونکي وسله يې په لاس وي او يو يې بل ووژني، نو قاتل او مقتول په اور کې دي، او په حديث کې له تورې څخه د مثال په توګه يادونه شوې ده.

(4304)

(227) – عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «**مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا**». [صحيح] - [متفق عليه]

(227) – **له ابو موسى الاشعري رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي: «مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا». «څوک چې زموږ پر وړاندې وسله پورته کړي، له موږ څخه نه دی»** [صحيح]- متفق [عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د مسلمانانو د وېرولو يا لوټلو په موخه د دوی په وړاندې د وسلو پورته کولو په اړه خبرداری ورکړی، چې څوک د دې لپاره دا کار وکړي چې

مسلمانان ووېروي او يا يې لوټ کړي، نو يقينا چې د لوي جرم او له ګناهونو څخه د لويي ګناه مرتکب شوي، او د دې لوي ګواښ مستحق وګرځېده.

د حديث له ګټو څخه:

1. مسلمان ته د خپلو مسلمانانو ورونو په وړاندې د جنګېدو په اړه سخت خبرداری.
2. د ځمکې پر مخ يو له سترو بديو او لويو فسادونو څخه د مسلمانانو په وړاندې د وسلو پورته کول او د قتل له لارې فساد جوړول دي.
3. ياد شوی اخطار د حقي مبارزې په اړه نه دی، لکه د نافرمانو او فاسدو خلکو په وړاندې مبارزه او داسې نور.
4. په وسلو او يا بل څه سره د مسلمانانو د وېرولو حراموالی، که څه هم په ټوکه وي

(2997)

(228) – عن عائشة رضي الله عنها قالت: قال النبي صلى الله عليه وسلم: «لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ، فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا». [صحيح] - [رواه البخاري]

(228) – له عائشې رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي»: لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ، فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا«. مړو ته ښکنځل مه کوئ، ځکه چې هغوی هغه څه ته ورغلي دي چې مخکې يې له ځان "څخه ليږلي دي". [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم مړو ته د سپکاوي او د هغوی ابرو پسې د خبرو کولو حراموالی بيانوي او وايي چې دا له ناوړه اخلاقو څخه دي، ځکه چې هغوی هغه څه ته رسيدلي دي چې له نېکو او بدو عملونو څخه يې وړاندې کړي دي، نو لکه څرنګه چې دا ښکنځلې هغوی ته نه رسيږي، بلکه يوازې ژوندي ازاروي.

د حديث له ګټو څخه:

1. دغه حديث مړو ته د سپکو سپورو ويلو په حراموالي دليل دی

2. د ژوندیو د مصلحت لپاره مړو ته د سپکو سپورو نه ویل او د ټولنې امنیت د جنجال او نفرت څخه ساتل.

3. دوی ته د سپکو سپورو له ویلو څخه د ممانعت حکمت دا دی چې هغوی هغه څه ته ورغلي دي چې وړاندې یې کړي دي، نو دوی ته کنځلي کول کومه ګټه نه لري، بلکه پدې سره د هغوی ژوندي خپلوان ازاریږي.

4. دا چې انسان ته داسې څه ویل په کار ندي چې خیر پکې نه وي.

(5364)

(229) – عن أبي أيوب الأنصاري رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ، فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(229) – له ابو ایوب انصاري رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي» :لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ، فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ«.
د یوه سړي لپاره روا ندي چې خپل ورور له دریو شپو څخه زیات پریږدي، کله چې یو" له بل سره مخ کیږي نو دا ترې مخ اړوي او هغه هم ترې مخ اړوي، او د دوی تر منځه غوره هغه څوک دی چې په سلام سره پیل وکړي ." [صحیح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم لدې څخه منع فرمایلې ده چې یو مسلمان خپل مسلمان ورور له دریو شپو څخه زیات پریږدي)اړیکه ورسره پرې کړي (پداسې حال کې چې کله هر یو له بل سره مخ کیږي نو سلام پرې نه اچوي او نه ورسره خبرې کوي.
د دغو دوو جګړه مارو تر منځه غوره هغه څوک دی چې د پرېکون له منځه وړلو هڅه کوي، او په سلام پیل کوي، او دلته له پرېکون څخه موخه د ځان په خاطر پرېښودل دي، او د الله تعالی لپاره)د یو چا (پرېښودل؛ لکه د ګناهکارانو، بدعتیانو او بدو ملګرو ،پرېښودل نو د دې لپاره نېټه نه ټاکل کیږي، بلکه دا پرېکون به د مصلحت پورې تړلي وي او د مصلحت په له منځه تللو سره به له منځه ځي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د انساني فطرت په نظر کې نیولو سره د دریو او یا له دریو ورځو څخه د لږ وخت لپاره د پرېکون روا والی، نو درې ورځې پرېکون معاف دی، تر څو رامنځته شوې پدیده له منځه لاړه شي.
2. د سلام فضیلت، او دا چې سلام هغه څه)کینه او حسد (چې په نفس کې دي له منځه وړي، او دا د مینې نخښه ده.
3. اسلام د خپلو پیروانو تر منځه په ورورګلوی او نږدېوالي ټینګار کوي.

(5365)

(230) – عن سهل بن سعد رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(230) – له سهل بن سعد رضي الله عنه نه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمایل»: «مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ». څوک چې ماته د هغه څه ضمانت راکړي چې د دواړو ژامو په منځ کې ده)ژبه(او د" هغه څه چې د دواړو پښو تر منځه دي)عورت(نو زه به ورته د جنت ضمانت ورکړم".
[صحیح]-[بخاري روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د دوو شیانو په اړه خبر ورکوي، که چېرته پرې مسلمان ټینګ پاتې شي نو جنت ته به داخل شي.
لومړی: له هغو خبرو څخه د ژبې ساتل چې الله تعالی پرې غصه کیږي،
دوهم: له فحاشۍ څخه د شرمګاه ساتنه.
ځکه چې په دې دوو غړو سره زیاته ګناه تر سره کیږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ژبې او شرمګاه ساتل جنت ته د داخلېدو لامل ګرځي.

2. ژبه او شرمګاه لدې امله په ځانګړې توګه یاد شول، ځکه چې دا دواړه د انسان لپاره په دنیا او آخرت کې د امتحان لویه سرچینه ده.

(3475)

(231) – عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ -وَكَانَ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً- قَالَ: سَمِعْتُ أَرْبَعًا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَعْجَبْنَنِي، قَالَ: «لاَ تُسَافِرِ المَرْأَةُ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ إِلَّا وَمَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ، وَلاَ صَوْمَ فِي يَوْمَيْنِ: الفِطْرِ وَالأَضْحَى، وَلاَ صَلاَةَ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَلاَ بَعْدَ العَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ، وَلاَ تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلاَثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِ الحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الأَقْصَى، وَمَسْجِدِي هَذَا». [صحيح] - [متفق عليه]

(231) – له ابو سعيد الخدري رضي الله عنه څخه روايت دی چې له رسول الله صلی الله عليه وسلم سره يې په دولس غزاګانو کې ګډون کړی دی، فرمايي چې :ما له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه څلور)خبرې (اورېدلي دي چې زما خوښې شوي دي هغه فرمايلي دي» :لاَ تُسَافِرِ المَرْأَةُ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ إِلَّا وَمَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ، وَلاَ صَوْمَ فِي يَوْمَيْنِ :الفِطْرِ وَالأَضْحَى، وَلاَ صَلاَةَ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَلاَ بَعْدَ العَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ، وَلاَ تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلاَثَةِ مَسَاجِدَ :مَسْجِدِ الحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الأَقْصَى، وَمَسْجِدِي هَذَا«.
ښځه دې د دوو ورځو په اندازه سفر نه کوي، پرته له دې چې خاوند يا محرم ورسره» وي، بل يې دوه ورځې منع کړي دي چې يوه يې د کوچني او بله د لوی اختر په ورځو کې روژه نيول دي او دا چې د سهار د لمانځه څخه وروسته لمونځ نشته تر دې چې لمر راوخيژي او د مازديګر له لمانځه څخه وروسته تر دې چې لمر ولوېږي، او دا چې له درېيو جوماتونو پرته په سفر مه ځئ چې هغه :مسجد الحرام، بيت المقدس او زما دغه جومات دی«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم له څلورو کارونو منعه کړې ده:
لومړی :د ښځې له خاوند او محرم پرته د دوو ورځو له سفر څخه ممانعت .او محرم يې هغه خپلوان دي چې دا پرې د تل لپاره حرامه شوې ده، لکه زوی، پلار، وراره، خوره ئې، تره، ماما او داسې نور.

دويم :د کوچني او لوی اختر په ورځ د روژې نيولو ممانعت ، برابره ده که مسلمان يې د نذر، نفل او يا کفارې له مخې روژه ونيسي.

،دريم :د مازديګر له لمانځه وروسته تر لمر پرېوتو پورې د نفلي لمانځه څخه ممانعت همدا رنګه د سهار له راختلو)له لمانځه (وروسته تر دې چې لمر راوخيژي.

څلورم :کوم ځای ته سفر کول او د هغه ځای د حرمت عقيده ساتل، يا دا چې نيکۍ پکې څو برابره کيږي حرام دي پرته لدې دريو جوماتو نو څخه، نو لدې پرته نورو ځايونو ته د لمانځه لپاره د سفر په موخه کډې نه ترل کيږي، ځکه لدې دريو جوماتونو پرته په نورو ځايونو کې ثواب نه څو چنده کيږي؛ هغه درې جوماتونه مسجد الحرام، نبوي مسجد او د الأقصی جومات دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ښځې لپاره له محرم پرته سفر کول روا نه دي.
2. "ښځه په سفر کې دښځې لپاره محرم نه ده؛ ځکه هغه فرمايلي" :ميره يا محرم يې.
3. هر هغه څه ته چې سفر ويل کيږي د ښځې لپاره له خاوند او محرم پرته حرام دی .او دا حديث د پوښتونکي حالت ته او ځای ته په ليدو بيان شوی و.
4. د ښځې محرم د هغې ميره يا هغه څوک دی چې له هغه سره د دايمي اړيکي له امله واده کول حرام وي، لکه :پلار، زوی، تره، ماما، يا د رضاعت له امله لکه :رضاعي پلار، رضاعي تره، يا د خسر کېدو له امله لکه :د خاوند پلار .او بايد چې)محرم(مسلمان، بالغ، عاقل د باور وړ او امانتدار وي، ځکه له محرم څخه مقصد د ښځې ملاتړ، ساتنه او د چارو سمبالول دي.
5. د ښځې ملاتړ او ساتنې ته د اسلامي شريعت پاملرنه.
6. د سهار او مازديګر له لمونځونو وروسته مطلق نفلي لمونځ صحيح نه دی، لدې د فرضي لمونځونو راګرځول او سببي لمونځونه مستثنا دي لکه :تحية المسجد او داسې نور.
7. د لمر له راختلو سمدستي وروسته لمونځ کول حرام دي، بلکې بايد د نېزې په اندازه لمر راپورته شي چې نږدې له لسو دقيقو څخه تر يو پاو پورې کيږي.
8. د مازديګر وخت تر لمر پرېوتو پورې غځيږي.
9.)د دې حديث له مخې (دريو جوماتونو ته تګ روا دی.

10. د دريو جوماتونو فضيلت او په نورو يې غوره والى.

11. د قبرونو د زيارت په موخه سفر کول روا نه دي که څه هم د رسول الله صلى الله عليه وسلم قبر وي، البته د هغه چا لپاره يې زيارت کول روا دي چې په مدينه کې وي او يا دا چې د کوم شرعي او يا روا غرض لپاره ورغلى وي.

(10603)

(232) – عن أسامة بن زيد رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(232) – له اسامه بن زيد رضى الله عنهما څخه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي»: مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ.«
ما له ما څخه وروسته د ښځو په څېر بله داسې فتنه نه ده پرېښى چې هغه دې نارينه و ته "ډېره زيانمنه وي). يعنې د نارينه و لپاره د ښځو له فتنې څخه بله زيانمنه فتنه نشته([صحيح] -[متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړى دى)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې له هغه وروسته يې داسې فتنه او امتحان ندى پرېښى چې د سړيو لپاره زيان رسوونکې وي لکه څومره چې ښځې دي، که چېرته يې له کورنى څخه وي، نو له شريعت څخه د سرغړونو له امله به د ده لپاره امتحان وي، او که ترې پردى وي نو د اختلاط او خلوت او هغه فسادونو له امله چې لدې دواړو څخه رامنځته کيږي د ده لپاره فتنه او امتحان وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. يو مسلمان بايد د ښځو له فتنې څخه ځان وساتي او هره هغه لار بايد بنده کړي چې د فتنې لامل ګرځي.

2. مؤمن بايد په الله جل جلاله ملا وتړي، او له فتنو څخه د خوندي کېدو په هيله هغه ته پناه يوسي.

(5830)

(233) – عَن عَبْدِ اللَّهِ بنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «مَنِ اسْتَطَاعَ البَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ». [صحيح] - [متفق عليه]

(233) – له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :موږ له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره وو، نو ويې فرمايل» :مَنِ اسْتَطَاعَ البَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ».

څوک چې)د كوروالي(وړتيا ولري نو واده دې وکړي، ځکه چې دا)کار (د سترګو د" حفاظت او شرمګاه د ساتلو لپاره غوره دی، او څوک چې توان نه لري، نو روژه دې ونيسي، ځکه دا ورته)شهوت پرې کوونکې(ده". [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم هغه کسان واده کولو ته هڅولي چې د جماع کولو توان ولري او د واده لګښتونه پرې کړای شي؛ ځکه پدې سره يې سترګې له حرامو ساتل کيږي او عفت يې هم ساتل کيږي، او په بد کاريو له اخته کېدو څخه يې مخنيوی کوي .او څوک ،چې د واده کولو له بار څخه نه شي وتلی او د کوروالي وړتيا ولري نو روژه دې ونيسي ځکه روژه د شرمګاه شهوت او د منيو شر پرې کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د عفت اسبابو ته د اسلام ليوالتيا او له بې حيايۍ څخه يې پر خونديتوب ټينګار.
2. پر هغه چا د روژې نيولو ټينګار چې د واده له بار څخه نه شي وتلی، ځکه چې روژه نيول شهوت کمزوری کوي.
3. د روژې په نيولو سره د خصي کېدلو د تشبيه لامل دا دی چې څوک خصي شي نو شهوت يې پرې کيږي او روژه هم د کوروالي لپاره شهوت کمزوری کوي.

(5863)

(234) – عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ، وَإِنَّ اللهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ، فَاتَّقُوا الدُّنْيَا وَاتَّقُوا النِّسَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنَةِ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَتْ فِي النِّسَاءِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(234) – ابو سعيد الخدري رضي الله عنه له پیغمبر صلی الله علیه وسلم څخه روایت کوي چې فرمایلي یې دي» :إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ، وَإِنَّ اللهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ، فَاتَّقُوا الدُّنْيَا وَاتَّقُوا النِّسَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنَةِ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَتْ فِي النِّسَاءِ.« په حقیقت کې دنیا خوږه او شنه ده، او الله تعالی پکې تاسو مېشتوي، تر څو وګوري چې» څه کوئ، نو له دنیا څخه وېره وکړئ او له ښځو څخه وېره وکړئ، ځکه چې د بني اسرائیلو لومړۍ فتنه په ښځو کې وه.« [صحيح]-[مسلم روایت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي چې دنيا په خوند کې خوږه او په نظر کې شنه ده، نو انسان پرې دوکه کيږي او پکې ور ډوبيږي او هغه يې خپل لوی غم ګرځولې ده .او الله جل جلاله له موږ څخه ځينې په دې دنيوي ژوند کې داسې ګرځولي دي چې يو د بل ځای ناستي کيږي، تر څو وګوري چې څه کوو، آيا طاعت يې کوو که نافرماني يې کوو؟ بيا يې وفرمايل :پام کوئ چې دنيا مو په لذتونو او زينتونو دوکه نه کړي، ځکه هغه کارونه به دربانديې وکړي چې الله تعالی يې درته د پرېښودلو امر کړی او په هغه څه به مو اخته کړي چې ترې يې منع کړي ياست .او د دنيا له سترو فتنو څخه چې ځان ترې بايد وساتل شي د ښځو فتنه ده، او دا لومړی فتنه وه چې بنی اسرائيل پکې ښکېل شول.

د حديث له ګټو څخه:

1. په پرهيزګارۍ ټينګار او د دنيا په ظاهري شيانو او ښکلا نه بوختېدل.
2. په ښځو له دوکه کېدلو څخه ځان ساتل، دا چې هغوی ته وکتل شي، يا ورسره د بيګانه سړيو اختلاط عادي وګڼل شي او داسې نور.
3. د ښځو فتنه په دنيا کې له سترو فتنو څخه ده.
4. د تېرو امتونو څخه عبرت اخيستل، هغه څه چې بني اسرائيلو ته پېښ شوي ممکن له نورو سره هم وشي.

5. د ښځو فتنه دا ده چې؛ که مېرمن وي نو خاوند به له توان څخه پورته لګښت کولو ته اړباسي، نو د ديني چارو څخه به يې مشغولوي او دې ته به يې اړ باسي چې د دنيا ګټلو پسې ځان برباد کړي، او که چېرته بيګانه وي نو فتنه يې د سړيو دوکه کول او له حق څخه اړول دي کله چې دا ښځې له کوره ووځي او سړيو سره اختلاط وکړي، په ځانګړې توګه کله چې بربنډې او بې پردې وي، او کېدای شي له دې امله په بېلا بېلو درجو سره په زنا اخته شي، نو مؤمن بايد الله جل جلاله ته پناه يوسي، تر څو يې د دوی له فتنې څخه وساتي.

(3053)

(235) – عَنْ مُعَاوِيَةَ الْقُشَيْرِيِّ رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا حَقُّ زَوْجَةِ أَحَدِنَا عَلَيْهِ؟، قَالَ: «أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ، أَوِ اكْتَسَبْتَ، وَلَا تَضْرِبِ الْوَجْهَ، وَلَا تُقَبِّحْ، وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ» [حسن] - [رواه أبو داود وابن ماجه وأحمد]

(235) – د معاويه القشيري رضي الله عنه څخه روايت دی فرمايي چې :ما وويل :اې د الله رسوله !زموږ څخه پر يو يې د ښځې څه حق دی؟ هغه وفرمايل» :أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ، أَوِ اكْتَسَبْتَ، وَلَا تَضْرِبِ الْوَجْهَ، وَلَا تُقَبِّحْ، وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ«
» بايد ډوډۍ ورکړې کله چې ته خپله خوراک کوې، جامې ورکړې کله چې ته خپله جامې اخلې او يا يې ترلاسه کوې، مخ مه وهه او مه يې بدرنګوه او ځای دې ترې مه جلا کوه "مګر په خپل کور کې. [حسن]-[]

تشريح:

له رسول الله صلى الله عليه وسلم پوښتنه وشوه چې ښځه پر خاوند څه حق لري؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم د ځينو کارونو يادونه وکړه لکه:

لومړی :له هغې پرته خپل ځان په خوړو سره مه ځانګړی کوه؛ بلکې هغې ته خواړه ورکوه کله چې ته خوراک کوې.

دويم :خپل ځان په جامو کولو سره مه ځانګړی کوه، بلکې کله چې جامې اخلې هغې ته يې هم اخله،)يعني کله دې چې جامې تر لاسه کولې او وس دې و نو هغې ته يې هم واخله).

دريم :له سبب او اړتیا پرته باید ونه وهل شي، که چېرته یې د تأدیب په موخه وهلو او یا د ځینو فرایضو د پرېښودلو له امله وهلو ته اړتیا پیدا شوه نو باید داسې ونه وهل شي چې اثر پرېبږدي، مخ نه وهل کېږي؛ ځکه چې مخ د بدن په غړو کې لوی)حیثیت (لري او د نورو په پرتله ډېر ښکاره دی، او د درناوي وړ او تنکي غړي پکې دي.

څلورم :کنځلې مه کوه او داسې مه وایه چې :الله دې مخ بدرنګه کړه؛ نو بدن څخه یې هېڅ شی بدرنګوالي ته مه پرېږده چې له ښایسته یې وباسي؛ ځکه چې الله تعالی د انسان مخ او بدن ته شکل ورکړی، او هر شی یې ښایسته پیدا کړی، او د پیدایښت بدرنګوالی نعوذ بالله د پیدا کوونکي په مذمت دلالت کوي.

پنځم :یوازې په خوب ځای کې ترې ځای جلا کوه او بل لور ته ترې مه اوړه او بل کور ته یې تللو ته مه اړ باسه؛ دا کېدی شي د هغه څه په اړه وي چې د ښځې او خاوند تر منځه عادتا خفګان او پرېکون رامنځته کېږي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. صحابه کرام د هغو حقونو پېژندلو ته لېواله وو چې د دوی په نورو وو او یا د نورو پر دوی وو.
2. د ښځې نفقه، جامې او د اوسېدلو ځای برابرول پر خاوند واجب دي.
3. د معنوي او حسي بدرنګوالي ممانعت.
4. معنوي بدرنګوالی دا دی چې ووایي :ته له بدرنګې قبیلې څخه یې، یا دې کورنۍ بده ده او داسې نور.

(58093)

(236) – عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ رضي الله عنه قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَضْحًى أَوْ فِطْرٍ إِلَى المُصَلَّى، فَمَرَّ عَلَى النِّسَاءِ، فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ، تَصَدَّقْنَ، فَإِنِّي أُرِيتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ» فَقُلْنَ: وَبِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ، وَتَكْفُرْنَ العَشِيرَ، مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِلُبِّ الرَّجُلِ الحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ»، قُلْنَ: وَمَا نُقْصَانُ دِينِنَا وَعَقْلِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَلَيْسَ شَهَادَةُ المَرْأَةِ مِثْلَ نِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ» قُلْنَ: بَلَى، قَالَ: «فَذَلِكِ مِنْ نُقْصَانِ عَقْلِهَا، أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ» قُلْنَ: بَلَى، قَالَ: «فَذَلِكِ مِنْ نُقْصَانِ دِينِهَا». [صحيح] - [متفق عليه]

(236) – له ابو سعيد الخدري رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم په لوی او يا کوچني اختر کې عيدګاه ته راووت، نو د ښځو تر څنګ تېر شو او ويې ويل» :يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ، تَصَدَّقْنَ، فَإِنِّي أُرِيتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ «فَقُلْنَ :وَبِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ» :تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ، وَتَكْفُرْنَ العَشِيرَ، مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِلُبِّ الرَّجُلِ الحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ«، قُلْنَ :وَمَا نُقْصَانُ دِينِنَا وَعَقْلِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: ،أَلَيْسَ شَهَادَةُ المَرْأَةِ مِثْلَ نِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ «قُلْنَ :بَلَى، قَالَ» :فَذَلِكِ مِنْ نُقْصَانِ عَقْلِهَا» .«أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ «قُلْنَ :بَلَى، قَالَ» :فَذَلِكِ مِنْ نُقْصَانِ دِينِهَا

اې د ښځو ټولیه !صدقه ورکړئ ځکه چې د دوزخ زیاتره خاوندان ماته تاسو راوښودل» ،شوئ، هغوی وويل :اې د الله رسوله، د کوم کار له امله؟ ویې ویل :تاسو ډېر لعنت وایئ او د خپلو خاوندانو ناشکري کوئ، ما هېڅکله ستاسو په څېر بل څوک د عقل او دین له :اړخه نېمګړې نه دي لیدلي چې یو هوښیار سړی له عقل نه خلاص کړي«، هغوی وويل اې د الله رسوله !ېدې کې زمونږ د دین او عقل څه نېمګړتیا ده؟ هغه وويل" :ایا د یوې ښځې » :شاهدي د نارینه د نیمايي شاهدۍ سره برابره نه ده؟ "هغوی وويل :ولې نه، ویې فرمایل دا يې د عقل نیمګړتیا ده .آیا داسې نه ده چې کله پرې حیض راشي نو نه لمونځ کوي او نه ."روژه نیسي؟ هغوی وويل :ولې نه، ویې فرمایل" :دا يې د دين له نيمګړتيا څخه ده [صحيح] -[متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د اختر په ورځ عیدګاه ته راووت، په داسې حال کې چې د ښځینه وو سره یې ژمنه کړې وه چې یوازې به دوی ته خطبه ورکوي، نو ژمنه یې په دې ورځ پوره کړه او ویې ویل :اې د ښځو ډلې صدقه ورکړئ او ډېر استغفار وایئ؛ دا

دواړه د ګناهونو د له منځه وړلو له سترو اسبابو څخه دي، ځکه چې د اِسرا په شپې ما تاسو د دوزخیانو اکثریت ولیدئ.

نو له دوی څخه یوې عقلمندې، د نظر خاوندې او هوښیارې ښځې وویل :اې د الله رسوله !ولې د دوزخیانو اکثریت موږ یو؟

هغه وفرمایل :د څو کارونو له امله :دا چې زیات لعنت او سپکې سپورې وایئ او د خاوند حق نه منئ .بیا یې د هغوی ځینې ځانګړتیاوې په دې وینا سره بیان کړې چې :ما ستاسو په څېر د عقل او دین له اړخه نیمګړې نه دي لیدلې چې د یو عاقل سړي عقل، حزم او اراده ترې واخلئ او بې واکه یې کړئ.

هغې وویل :اې د الله رسوله !د عقل او دین نیمګړتیا څه ده؟

هغه وفرمایل :د عقل نیمګړتیا دا ده چې د دوو ښځو شاهدي د یو سړي له شاهدۍ سره برابره ده؛ نو دا د عقل نقصان شو، او د دین نیمګړتیا یې نیمګړي نیک عملونه دي چې د حیض له امله په شپو او ورځو بې لمانځه تېروي، او د حیض له امله په رمضان کې روژې خوري، نو دا یې د دین نیمګړتیا ده، خو پدې نیمګړتیاوو سره هغوی نه ملامتیږي او نه پرې نیول کیږي؛ ځکه چې دوی همداسې پیدا شوي دي، لکه څنګه انسان په فطري توګه داسې پیدا شوی چې د مال سره مینه لري او په چارو کې بیړه کوي او ناپوهه دی ...او داسې نور، نو خلک یې دې ته متوجه کړل چې څوک پرې ونه غولیږي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. عیدګاه ته د ښځو وتل، او په ځانګړې توګه هغوي ته وعظ کول مستحب دي.

2. د خاوند ناشکري او زیات لعنت ویل له کبیره ګناهونو څخه دي؛ ځکه په اور سره ګواښ د کبیره ګناه نښه ده.

3. حدیث په دې لالت کوي چې ایمان زیاتیږي او کمیږي، نو د چا عبادت چې زیات شو ایمان او دین یې زیاتیږي، او د چا عبادت چې لږ شو دین یې نیمګړی کیږي.

4. نووي فرمایلي :عقل زیاتېدل او کمېدل مني، همدا رنګه ایمان هم دی، پدې حدیث کې د ښځو له نیمګړتیا څخه موخه دا نده چې په دې سره هغوی ملامتې وګڼل شي؛ ځکه چې دا د هغوی اصل خلقت دی، خو دېته پام را اړول پدې موخه دي چې خلک پرې دوکه نه شي، لدې امله په عذاب سره ګواښ د دوی د ناشکرۍ او لعنت ویلو له امله شوی، نه د خلقتي نیمګړتیا له امله، د دین نقصان یوازې په هغه څه پورې محدود نه دی چې د ګناه لامل ګرځي، بلکې له دې څخه ډېر عام دی.

5. حدیث پدې دلیل دی چې کله څوک پر یو څه پوه نه شي نو زده کوونکی او هغه چې پیرو وي باید د پوهېدو لپاره)ښوونکي ته (بېرته مراجعه وکړي.

6. په دې کې په دې دلیل دی چې د یوې ښځې شاهدي د نارینه وو نیمایي ده، ځکه چې کنټرول یې لږ دی.

7. ابن حجر د دې وینا په اړه وایي" :ما رأیت من ناقصات ...إلخ :"ماته داسې ښکاري چې دا یو لامل دی چې ولې دوی د دوزخ ډېری اوسیدونکي دي؛ ځکه چې کله دوی د یو هوښیار سړي د عقل د زوال لامل وګرځي او بیا داسې یو څه وکړي یا ووایي چې نه ښایي، نو پدې سره یې په ګناه کې شریکې دي او نوره اضافي ګناه یې هم کېږي.

8. د حیض پر مهال د ښځې لپاره لمونځ او روژه حرام دي، همدارنګه د)نفاس (د زېږون د وینې پر مهال، چې بیا کله پاکه شي نو یوازې قضایي روژې به نیسي.

9. د رسول الله صلی الله علیه وسلم غوره اخلاق چې د ښځو پوښتنې یې له تاوتریخوالي او ملامتۍ پرته ځواب کړې.

10. ابن حجر وایي :صدقه د عذاب مخه نیسي او کله د مخلوقاتو د ګناهونو کفاره هم ګرځي.

11. نووي فرمایي :په ښځو کې د دین نقصان د حیض پرمهال د لمانځه او روژې د پرېښودو له امله وي؛ او یقینا چې د چا چې عبادت زیات شي د هغه ایمان او دین هم زیاتېږي او د چا چې عبادت کم شي د هغه په دین کې هم کموالی راځي، بیا کېدی شي ،د دین نقصان داسې وي چې له امله یې انسان ګناهکار شي لکه څوک چې لمونځ روژه او داسې نور واجب عبادتونه له عذر پرته پرېږدي، او کېدی شي نقصان داسې وي چې انسان پرې نه ګناهکارېږي لکه څوک چې جمعې لمونځ، جګړه)جهاد (او داسې کارونه چې پرې فرض نه وي پرېږدي، او کېدی شي داسې وي چې هغه پرې مکلف وي لکه د حائضې مېرمنې لپاره د لمونځ او روژې پرېښودل.

(10011)

(237) – عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَرَأَيْتَ الحَمْوَ؟ قَالَ: «الحَمْوُ المَوْتُ».
[صحيح] - [متفق عليه]

(237) – **له عقبة بن عامر رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چي :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ «فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ :يَا رَسُولَ اللَّهِ،» أَفَرَأَيْتَ الحَمْوَ؟ قَالَ» :الحَمْوُ المَوْتُ.**
بېگانه ښځو ته له ورتللو ډېده وکړئ «نو يوه انصاري وويل :اې د الله رسوله !د خاوند د » خپلوانو په اړه خبر راکړه، هغه وويل :»**د خاوند خپلوان مرګ دی**«. [صحيح]- متفق عليه]
[دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم له پرديو ښځو سره له اختلاط نه منع کړې او فرمايلي يې دي :پر ځانونو ووېرېږئ کله چې تاسو پرديو ښځو ته ورننوځئ او يا پردی ښځې ستاسو کورونو ته درننوځي.
،نو يو انصاري وويل :د خاوند د خپلوانو په اړه خبر راکړه؟ لکه د مېړه ورور، وراره تره، د تره زوی، د خور زوی او داسې نور، چې د ښځې نکاح ورسره کېږي که چېرته يې نکاح نه وای شوې؟
نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :له هغه څخه داسې ووېرېږئ لکه څنګه چې له مرګ نه وېرېږئ !ځکه چې له خسر خېلو سره يوازېتوب په دين کې د فتنې او هلاکت سبب ګرځي، نو د مېړه له پلار او زامنو پرته نور بېګانه خپلوان خو په طريقه اولی سره منع دي؛ ځکه چې د خاوند له خپلوانو سره يوازېتوب د بل چا په پرتله ډېر پېښېږي، او د نورو په پرتله ترې د بدی تمه ډېره کېږي او په فتنه کې د ښکېل کېدلو احتمال ډېر دی، ځکه ،چې په اسانۍ سره ورتللی شي او کولی شي له کوم اعتراض پرته ورسره يوازيتوب ولري او دا چې چاره ترې نشته او مخنيوی يې ناشونی دی، ځکه چې د دود له مخې خلک پدې اړه سختي نه کوي، نو يو سړی د خپلې ورېندار سره ګوښه کيني، چې دا د فساد له اړخه د مرګ سره ورته والی لري، د بېګانه سړي برعکس چې له هغه نه خو بېخي ډډه کول په کار دي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په بدکارۍ کې د ښکېل کېدو د مخنیوي په موخه بېګانه ښځو ته له ورتللو او هغوی سره له ګوښه مجلس کولو څخه ممانعت.
2. دا د غیر محرم لپاره عمومي دی، لکه د مېړه ورور او خپلوان چې د ښځې محرم نه دي، او دا باید په پام کې ونیول شي چې مراد ترې هغه ورتګ دی چې ګوښه والی په کې کیږي.
3. له هغو ځایونو ډډه کول چې پېښه پکې خوېږي، له دې وېرې چې له شر سره مخ نه شي.
4. نووي رحمه الله وايي :د ژبې پوهانو په دې خبره اتفاق کړی چې د)الأحماء (څخه مراد د ښځې د مېړه خپلوان دي لکه د هغه پلار، تره، ورور، وراره، د تره زوی او داسې نور او دا چې)الأَختان (د ښځې خپلوانو ته ویل کیږي او)الأصهار (د ښځې او خاوند دواړو خپلوانو ته ویل کیږی.
5. :د مېړه خپلوان یې له مرګ سره تشبیه کړل، پدې اړه ابن حجر رحمه الله فرمایي عرب چې له څه شي کرکه لري نو مرګ یې بولي، د تشبیه لامل یې دا دی چې پدې کې د دین مړینه ده که چېرته ګناه واقع شوه او د ګوښه کېدونکی مرګ دی پکې، ځکه چې ګناه واقع شوه نو رجم کیږي، او همدا رنګه د ښځې لپاره بربادي ده چې خاوند یې د غیرت له امله طلاقوي او له خپل خاوند څخه جلا کیږی.

(5888)

(238) – عن أبي موسى رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «لا نِكَاحَ إلّا بِوَلِيٍّ».
[صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(238) – له ابو موسى رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل»: لا نِكَاحَ إلّا بِوَلِيٍّ».
«له سرپرست پرته نكاح نشته». [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې د ښځې نكاح تر هغه وخته پورې نه صحيح كيږي چې سرپرست يې د نكاح تړون ترسره كړی نه وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د نكاح د صحت لپاره سرپرست شرط دی، نو كه چېرته له سرپرست پرته ترسره شي او يا ښځه ځان په نكاح كې وركړي، نو نكاح صحيح نده.
2. سرپرست ښځې ته تر ټولو نږدې سړی وي، نو لرې سرپرست نه شي كولی چې د نږدې سرپرست په شتون كې ښځه چاته په نكاح وركړي.
3. ولي يا سرپرست بايد پدې شرطونو برابر وي چې :مكلف وي، نر وي، دومره هوښيار وي چې د نكاح په ګټو وپوهيږي د ولي او د چا سرپرستي چې كوي بايد دواړه په يو دين وي، نو په چا كې چې دا صفتونه نه وي هغه د دې وړ نه دی چې د نكاح په تړون كې سرپرستي وكړي.

(58066)

(239) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِي اللهُ عنها قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَتْ بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهَا، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ -ثَلَاثَ مَرَّاتٍ- فَإِنْ دَخَلَ بِهَا فَالْمَهْرُ لَهَا بِمَا أَصَابَ مِنْهَا، فَإِنْ تَشَاجَرُوا فَالسُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لَا وَلِيَّ لَهُ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(239) – له ام المؤمنين عائشي رضی الله عنها څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي» :أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَتْ بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهَا، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ ـثَلَاثَ مَرَّاتٍ ـ فَإِنْ دَخَلَ بِهَا فَالْمَهْرُ لَهَا بِمَا أَصَابَ مِنْهَا، فَإِنْ تَشَاجَرُوا فَالسُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لَا وَلِيَّ لَهُ«. ـ کومه ښځه چې د خپل سرپرست له اجازې پرته نکاح وکړي، د هغې نکاح باطله ده» درې ځلې يې دا خبره تکرار کړ ـ که چېرته ورسره يو ځای شو د هغې لپاره د هغه څه مهر دی چې کار يې ترې اخيستلی دی، که چېرته يې سره شخړه راغله نو پادشاه د هغه چا سرپرست دی چې سرپرست نه لري». [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د هغې ښځې په اړه خبرداری ورکړی چې د سرپرستانو له اجازې پرته چاته ځان واده کړي، او دا چې نکاح يې باطله ده، هغه دا خبره درې ځلې تکرار کړه، لکه بيخي چې شوي نه وي.
نو که چېرته يې خاوند ورسره د سرپرست له اجازې پرته يو ځای شوی و، نو دا چې د شرمګاه له لارې يې ورسره کوروالی کړی دی، پوره مهر به ورکوي.
بيا که چېرته سرپرستانو د سرپرستۍ د عقد په اړه سره خپلو کې شخړه کول ـ چې ټول ورته يو برابر نږدې وو ـ نو عقد د هغه چا دی چې له دوی څخه لومړی ورمخکې شوی وي او د ښځې مصلحت پکې وي، او که چيرته يې سرپرست له ودولو انکار کاوه نو دا داسې ده لکه سرپرست چې نه لري؛ پدې حالت کې به يې پادشاه يا قاضي او داسې نور سرپرستان وي، که نه نو د سرپرست په شتون کې پادشاه د سرپرستۍ حق نه لري.

د حديث له ګټو څخه:

1. د نکاح د صحت لپاره د سرپرست شتون شرط دی، او پدې اړه له ابن المنذر څخه روايت دی چې هېڅ يو صحابي پدې کې مخالفت نه دی کړی.
2. په باطله نکاح کې ښځه د پوره مهر مستحق ده، د هغه کوروالي له امله چې سړي ورسره کړی دی.

3. پادشاه د هغې ښځې سرپرست دی چې سرپرست نه لري، برابره خبره ده چې که اصلا سرپرست نه لري او یا یې لري خو واده ته یې نه پرېږدي.

4. پادشاه د هغې ښځې سرپرست ګڼل کېږي چې سرپرست نه لري، دا چې سرپرست یې ورک وي او یا ورته لاسرسی نه کېږي، نو قاضي یې پر ځای سرپرست دی؛ ځکه چې هغه یې په داسې مسائلو کې ځای ناستی دی.

5. د ښځې په ودولو کې د سرپرست شتون دا معنا نه لري چې هغه حق نه لري، بلکې حق لري او سرپرست ته یې روا نده چې د هغې له خوښې پرته یې چاته واده کړي.

6. د معتبرې نکاح شرطونه :لومړی :د ښځې او خاوند دواړو ټاکل؛ هغه که په اشاره وي، یا په نوم اخیستلو او یا ځانګړو بیانولو او داسې نورو سره .دویم :د ښځې او خاوند یو پر بل رضایت .دریم :د ښځې تړون باید د هغې سرپرست وکړي، څلورم :د نکاح پر تړون شاهدي.

7. :د هغه سرپرست شرطونه چې نکاح تړي :لومړی :عاقل وي، دویم :نر وي، دریم بالغ وي؛ چې پنځلس کلنی ته رسېدلی وي او یا بالغ شوی وي، څلورم :دین یې سره یو وي، ځکه چې کافر نه شي کولی د مسلمان یا مسلمانې سرپرستي وکړي، همدا رنګه مسلمان د کافر سړي او کافرې ښځې سر پرستي نه شي کولی، پنځم :عادل وي او فاسق نه وي، د دې لپاره بسنه کوي وپوښتل شي چې د ښځې د سرپرستی لپاره چاته صلاحیت ورکوي، شپږم :هوښیار وي او کم عقله نه وي؛ پدې پوه شي چې څوک د نکاح وړ دی او د دې نکاح په ښېګڼو پوه شي.

8. په نکاح کې د ښځې سرپرستي د فقهاوو له نظره ترتیب لري، له نږدې سرپرست پرته بل ته اوختل روا نه دي مګر دا چې نږدې سرپرست نه وي او یا په شرطونو برابر نه وي، د ښځې سرپرست د هغې پلار دی، بیا هغه څوک چې په اړه یې ورته وصیت شوی وي، بیا یې د پلار له خوا نیکه او همداسې پورته، بیا یې زوی، بیا یې لمسي او همداسې لاندې، بیا یې سکنی ورور، بیا یې ناسکه ورور، بیا د دوی دواړو زامن، بیا یې سکه تره، بیا یې ناسکه تره، بیا د دوی دواړو ځامن، بیا ورته په نسب کې یو د بل پسې نږدې عصبه خپلوان چې میراث وړي، او مسلمان حاکم او د هغه ځای ناستی لکه قاضي د هغه چا سرپرست دی چې سرپرست نه لري.

(58067)

(240) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَلْعُون مَنْ أَتَى امرأتَه في دُبُرِها». [حسن] - [رواه أبو داود والنسائي في الكبرى وأحمد]

(240) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم «فرمايلي»: مَلْعُون مَنْ أَتَى امرأتَه في دُبُرِها.
"پر هغه چا لعنت ويل شوی چې خپلې مېرمنې ته د شا له خوا)په دبر (کې ورځي". [حسن]
[]-

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم مېړه ته د خپلې مېرمنې سره د شا لخوا د يو ځای کېدو په اړه خبرداری ورکړی؛ چې لعنت پرې ويل شوی او د الله له رحمت څخه شړل شوی دی، او دا له کبيره ګناهونه څخه يوه ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. د شاه لخوا)په دبر کې (ښځو ته د نږدې کېدو حراموالی.
2. له دبر پرته د ښځې له نور ټول بدن څخه خوند اخيستل جايز دي.
3. مسلمان ښځې ته د مخې لخوا ورځي، لکه څنګه چې الله تعالی ورته امر کړی دی؛ او د شا لخوا په ورتګ سره فطرت افساد، او نسل ضايع کيږي، او پدې کې د سالم فطرت مخالفت دی او ښځې او خاوند ته ستر ضررونه رامنځته کيږي.

(58090)

(241) – عن عقبة بن عامر رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «أَحَقُّ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(241) – له عقبه بن عامر رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :أَحَقُّ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ«. په شرطونو کې تر ټولو حقدار شرط چې بايد وفا پرې وشي هغه دی په کوم سره چې تاسو" د ځان لپاره شرمګاوې)ښځې (حلالې ګرځولي دي)نکاح(."[صحيح]- ( ) متفق عليه دی [(بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي چې په شرطونو کې تر ټولو زيات حقدار هغه دي چې بايد وفا پرې وشي، په کوم سره چې له ښځې څخه استمتاع)خوند اخيستل (روا شوي دي، او دا هغه روا شرطونه دي چې د نکاح د تړون پر مهال يې ښځه غوښتنه کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د هغو شرطونو پوره کول واجب دي چې)د نکاح د تړون پر مهال (يې ښځه او خاوند يو پر بل ږدي، مګر هغه شرطونه چې حلال حرام ، او حرام حلال وګرځوي.
2. د واده د شرطونو په پوره کولو د نورو په پرتله زيات ټينګار شوی، ځکه چې دا د شرمګاوو د روا کېدو په بدل کې دي.
3. په اسلام کې د نکاح د حيثيت عظمت، ځکه چې د شرطونو په پوره کولو يې ډېر ټينګار کړی دی.

(6021)

(242) – عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «الدُّنْيَا مَتَاعٌ، وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(242) – له عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي»: الدُّنْيَا مَتَاعٌ، وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ. دنيا د خوند اخيستلو څيز دی، او د دنيا تر ټولو غوره شی چې خوند ورڅخه اخيستل کيږي؛ نېک صالحه مېرمن ده». [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې دنيا او څه چې په دنيا کې دي هغه څه دي چې د يو څه وخت لپاره ترې خوند اخيستل کيږي بيا له منځه ځي او دا چې تر ټولو غوره متاع يې صالحه مېرمن ده، کله چې ورته وګوري خوشحاليږي، او کله چې ورته امر وکړي اطاعت يې کوي، او کله چې ترې لرې وي نو په خپل ځان او د هغه په مال کې ترې ساتنه کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د دي دنيا له پاکيزه څيزونو څخه د خوند اخيستلو جواز؛ هغه چې الله جل جلاله ترې خوند اخيستل روا کړي وي پرته له اسراف او تکبر څخه.
2. د صالحې مېرمنې غوره کولو ته هڅونه؛ ځکه چې د خاوند لپاره مرستندويه ده چې د خپل رب اطاعت وکړي.
3. د دنيا تر ټولو ښه متاع هغه ده چې د الله جل جلاله اطاعت پکې وي او يا د الله جل جلاله د اطاعت لپاره مرستندويه وي.

(5794)

(243) – عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضيَ اللهُ عنه قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ نَظَرِ الْفُجَاءَةِ فَأَمَرَنِي أَنْ أَصْرِفَ بَصَرِي. [صحيح] - [رواه مسلم]

(243) – له جرير بن عبد الله رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې :ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د ناڅاپه لیدو په اړه وپوښتل، نو هغه راته امر وکړ چې سترګې واړوم. [صحیح]-[مسلم روایت کړې دی]

تشریح:

جریر بن عبد الله رضي الله عنه له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې یو سړی په ناڅاپه ډول پرته له نیته یوې پردۍ ښځې ته ګوري؟ نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته امر وکړ چې څنګه پوه شو نو مخ دې بل لور ته واړوي او هیڅ ګناه پرې نشته.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د نظر ښکته اچولو ته هڅوونه.
2. په دوامداره توګه هغه څه ته د کتلو په اړه خبرداری چې لیدل ورته حرام وي، کله چې پرې په ناڅاپي توګه له قصد پرته سترګې ولړیږي.
3. په دې کې د دې خبرې ثبوت دی چې د صحابه کرامو په مینځ کې بیګانه ښځو ته لیدل حرام و، لکه څنګه چې له جریر رضي الله عنه څخه ثابته ده چې هغه له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې کله یې له قصد پرته په ناڅاپي توګه په یوې بیګانه ښځې سترګې ولړیږي، نو آیا دا د قصدي لیدلو په توګه دي؟
4. دا په ډاګه کوي چې شریعت د خپلو خلکو ګټو ته پاملرنه کوي، لدې امله یې پرې بیګانه ښځو ته لیدل حرام کړي دي، ځکه چې دنیوي او اخروي مفاسد ترې ولاړیږي.
5. صحابه کرامو رضی الله عنهم به رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رجوع کوله او د هغه څه په اړه به یې ترې پوښتنه کوله چې پرې به نه پوهېدل، او عامو خلکو ته هم همداسې په کار دي چې خپلو علماوو ته رجوع وکړي او د هغه څه په اړه ترې پوښتنه وکړي چې پرې نه پوهیږي.

(8902)

(244) – عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنهُ قَالَ: ضَحَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ، ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ، وَسَمَّى وَكَبَّرَ، وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا. [صحيح] - [متفق عليه]

(244) – له انس رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم دوه برګ ښکرور پسونه قرباني کړل، په خپل لاس يې حلال کړل، بسم الله او الله اکبر يې پرې وويل، او خپله پښه يې د هغوی دواړو په ورمېږونو کېښودله. [صحيح]- متفق عليه دی ([بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)

تشريح:

انس رضي الله عنه فرمايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم د لوی اختر په ورځ په خپل لاس دوه نر ښکرور برګ پسونه قرباني کړل، هغه چې رنګ يې تور او سپين سره ګډ وي او ويې ويل :بسم الله و الله اکبر، او خپله پښه يې د هغوی په ورمېږونو کېښوده.

د حديث له ګټو څخه:

1. د قربانۍ مشروعيت او پدې کې د مسلمانانو اجماع ده.
2. د قربانۍ لپاره غوره هغه ډول وي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم کړې ده؛ د هغې د ښکلا، ښايسته غوښې او وازګې له امله.
3. نووي وايي :پدې کې په دې خبره دليل دی چې يو سړی کولی شي خپله قرباني په خپله وکړي او له عذر پرته يې په بل چا ونه کړي او که يې)د عذر له امله (په بل چا کوله نو د حلالې پر مهال بايد خپله حاضر وي، او که پر ځای يې بل مسلمان ورته حلاله وکړه نو پرته له اختلافه چې روا ده.
4. ابن حجر وايي :په دې کې په دې خبره دليل دی چې د ذبحې پر مهال د بسم الله او الله اکبر ويل مستحب دي او دا هم مستحب دي چې د حلالې پر مهال د قربانۍ د ورمېږ په ښي اړخ پښه کېښودل شي او پدې يې هم سره سلا کړې چې قرباني بايد په چپ اړخ څملول شي او خپله پښه دې د ورمېږ په ښي طرف کېښودل شي، تر څو حلالوونکي ته اسانه شي چې چاړه په ښي لاس او د قربانۍ سر په چپ لاس ونيسي.
5. د ښکرور ښاروي قرباني کول مستحب دي او په نورو هم قرباني جايز ده.

(2971)

(245) – عَن عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى أَنَّهُمْ كَانُوا عِنْدَ حُذَيْفَةَ، فَاسْتَسْقَى فَسَقَاهُ مَجُوسِيٌّ، فَلَمَّا وَضَعَ القَدَحَ فِي يَدِهِ رَمَاهُ بِهِ، وَقَالَ: لَوْلاَ أَنِّي نَهَيْتُهُ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلاَ مَرَّتَيْنِ -كَأَنَّهُ يَقُولُ: لَمْ أَفْعَلْ هَذَا-، وَلَكِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لاَ تَلْبَسُوا الحَرِيرَ وَلاَ الدِّيبَاجَ، وَلاَ تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالفِضَّةِ، وَلاَ تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا، فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَنَا فِي الآخِرَةِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(245) – له عبدالرحمن بن ابي ليلى څخه روايت دى چې دوي له حذيفه سره وو، هغه اوبه وغوښتې، نو يو مجوسي اوبه ورکړې، کله يې چې لوښى په لاس کې ورکړ بېرته يې پرې وویشت او ويې ويل :که چېرته مې هغه يو يا دوه ځلې منع کړى نه و ـ لکه چې غوښتل يې داسې ووايې چې :داسې کار به مې نه و کړى- خو ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي چې فرمايلي يې دي» :لاَ تَلْبَسُوا الحَرِيرَ وَلاَ الدِّيبَاجَ، وَلاَ تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالفِضَّةِ، وَلاَ تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا، فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَنَا فِي الآخِرَةِ«.

نرم او سخت وريښمين کالي مه اغوندئ، او د سپينو او سرو زرو په پيالو کې څښاک مه کوئ، او مه يې په لوښو کې خوراک کوئ، ځکه دا د هغوى)کافرو (لپاره په دنيا او زموږ لپاره په آخرت کې دي«. [صحيح]- متفق عليه دى (بخاري اومسلم دواړو روايت کړى دى)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم نارينه د هر ډول ورېښمو له اغوستلو منع کړي دي .او نارينه او ښځې يې د سرو او سپينو زرو په لوښو کې له خوراک او څښاک څخه منع کړي دي .او ويلي يې دي چې دا د قيامت په ورځ خاص د مومنانو لپاره دي؛ ځکه چې دوي په دنيا کې د الله تعالى د اطاعت له امله ترې ډډه کړې وه .او د کافرانو لپاره په آخرت کې ندي؛ ځکه هغوى په دنيوي ژوند کې د خپلو ښېګڼو په لاسته راوړلو کې بيړه کړې چې دا ښيزونه يې کارولي، او د الله له امر څخه يې سرغړونه کړې ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. د نارينه وو لپاره د غليظو او نرمو ورېښمو د اغوستلو حراموالى او د هغه چا لپاره سخت ګواښ چې اغوستلي يې دي.

2. د ښځینه وو لپاره د ورېښمو اغوستل روا دي.

3. د نارینه او ښځو لپاره د سرو او سپینو زرو په پیالو او کاسو کې د خوړلو او څښلو ممانعت.

4. په منع کولو کې د حذیفه رضي الله عنه سختوالی، او لامل یې داسي بیان کړ چې هغه څو ځلې د سرو زرو او سپینو زرو د لوښو له کارولو څخه منعه کړې و، خو هغه ترې منع شوی نه و.

(2985)

(246) – عن علي رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «رُفِعَ الْقَلَمُ عن ثلاثة: عن النائم حتى يَسْتَيْقِظَ، وعن الصبي حتى يَحْتَلِمَ، وعن المجنون حتى يَعْقِلَ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي في الكبرى وابن ماجه وأحمد]

(246) – له علي رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :رُفِعَ الْقَلَمُ عن ثلاثة :عن النائم حتى يَسْتَيْقِظَ، وعن الصبي حتى يَحْتَلِمَ، وعن المجنون حتى يَعْقِلَ«.

،له درې ډوله خلکو څخه قلم پورته شوی دی :له ویده څخه تر هغه پورې چې راویښ شي" له کوچني څخه تر هغه پورې چې زلمی)بالغ (شي او له لیوني څخه تر هغه پورې چې په هوش راشي". [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې له دغو درې ډوله خلکو پرته نور ټول بني آدم مکلف دي:

یو کوچنی ماشوم تر هغه وخته پورې چې لوی شي او بالغ شي.

او له لیوني څخه؛ هغه چې عقل یې له لاسه ورکړی وي، تر دې چې عقل یې بېرته ورته راوګرځي.

او له ویده څخه تر دې چې راویښ شي.

نو دوی مکلف نه دي، او ګناه ورته نه لیکل کېږي، خو د کوچني لپاره یې ښېګڼه لیکل کیږي، نه د لیوني یا ویده سړي لپاره؛ ځکه چې دوی د هغه چا په څېر نه دي چې د عبادت کولو جوګه وي، ځکه چې)پدې حالت کې (دوی شعور نه لري.

د حدیث له ګټو څخه:

1. انسان خو یا په خوب سره اهلیت له لاسه ورکوي، چې خوب یې د راوینېدو مانع ګرځي تر څو خپل مکلفیت ادا کړي او یا ماشومتوب او کوچنیوالی چې په دې حالت کې دی اهلیت نه لري، او یا د لیونتوب له امله، چې رواني چارې ورسره ګډوډېږي او یا د ده په څېر نور)حالات (لکه :نشه، نو چا چې تمیز له لاسه ورکړ او سم تصور یې نه شو کولای، د دې دریو اسبابو له امله ترې مکلفیت لرې کېږي؛ نو الله تعالی ترې په خپل عدل، بردبارۍ او سخاوت سره مکلفیت پورته کړی او په عمل یې نه نیسي که چېرته تېری وکړي او یا د الله تعالی په حق کې نیمګړتیا وکړي.

2. :د دوی د ګناهونو نه لیکل کېدل، د دوی نه ځیني دنیوي حکمونه نه نفی کوي؛ لکه لیونی که چېرته قتل وکړي، نو قصاص او کفاره پرې نشته، خو کورنۍ به یې دیت ورکوي.

3. زلمیتوب)بلوغ (درې نښې لري :د منیو وتل، که په خوب کې وي یا بل ډول، د شرمګاه شاوخوا وېښتان راشنه کېدل او یا د پنځلس کلنۍ عمر پوره کول او د ښځې څلورمه اضافي نښه حیض دی.

4. سبکي فرمایلي :صبي :ماشوم ته ویل کیږي، او نورو ویلي :انسان چې کله د مور په ګېډه کې وي نو جنین ورته ویل کیږي، کله چې وزیږیږي بیا ورته ماشوم ویل کیږي، کله چې د تي نه بیل شي نو تر اووه کلنۍ پورې هلکی وي تر دې چې لس کلنۍ ته ورسیږي او پنځلس کلنۍ ته په رسېدو تندرست شي، او سیوطي وایي چې صحي خبر داده چې په دې ټولو پړاوونو کې ورته صبي یعنی کوچنی ویل کیږي.

(58148)

(247) – عن ابن عمر رضي الله عنهما: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْقَزَعِ.
[صحيح] - [متفق عليه]

(247) – له ابن عمر رضي الله عنهما څخه روایت دی چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم له قزع څخه منع فرمايلې ده. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم لدې منع فرمايلې چې ځينې ويښتان وخرييل شي او ځينې پرېښودل شي.
نهي ټولو نارينه و ته شامله ده؛ کوچنيان وي او که لويان، او د ښځې لپاره د سر خرييل نشته.

د حديث له ګټو څخه:

1. اسلامي شريعت د انسان ظاهر ته ارزښت ورکوي.

(8914)

(248) – عن ابن عمر رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وأَعْفُوا اللِّحَى». [صحيح] - [متفق عليه]

(248) – ابن عمر ـ رضي الله عنهما ـ له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روايت کوي «چې فرمايلي يې دي»: أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وأَعْفُوا اللِّحَى. «بريتونه لنډ کړئ او ږيرې اوږدې کړئ». [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم امر کوي چې بريتونه دې واخيستل شي، او بايد پرې نښودل شي بلکې لنډې کړای شي او په دې کې دې مبالغه وشي.
او د دې په مقابل کې د ږيرې په پرېښودلو امر کوي، چې زياته پرېښودل شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ړيرې د خرېلو حراموالى

(3279)

(249) – عَن أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**لَا يَنْظُرُ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ الرَّجُلِ، وَلَا الْمَرْأَةُ إِلَى عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ، وَلَا يُفْضِي الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، وَلَا تُفْضِي الْمَرْأَةُ إِلَى الْمَرْأَةِ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

**(249) – له ابو سعيد الخدري رضى الله عنه څخه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :لَا يَنْظُرُ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ الرَّجُلِ، وَلَا الْمَرْأَةُ إِلَى عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ، وَلَا يُفْضِي الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ، وَلَا تُفْضِي الْمَرْأَةُ إِلَى الْمَرْأَةِ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ«.
سړى به د سړي شرمګاه ته نه ګوري، او ښځه به د ښځې شرمګاه ته نه ګوري او نه» دې يو سړى له بل سړي سره په يوه جامه کې ځان پټوي او نه دې يوه ښځه له بلې ښځې سره په يوه جامه کې ځان پټوي«.** [صحيح]-[مسلم روايت کړى دى]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم له دې منع فرمايلې ده چې يو سړى د بل سړي شرمګاه ته وګوري، يا دا چې يوه ښځه د بلې ښځې شرمګاه ته وګوري.

عورت :هر هغه څه ته وايي چې د ښکاره کېدو پر مهال يې د شرم احساس کيږي او د سړي عورت د هغه د نوم او زنګنونو تر منځ دى، او ښځه د پرديو سړيو لپاره ټوله عورت ده او ښځو او نورو محارمو ته هغه ځايونه ښکاروليى شي چې د عادت له مخې يې په کور کې ښکاره کوي.

او رسول الله صلى الله عليه وسلم لدې منع فرمايلې ده چې يو سړى له بل سړي سره په يو لباس او يا د يوې برستنې لاندې بربنډ ننوځي او لدې چې يوه ښځه له بلې ښځې سره ،په يو څادر کې بربنډه ننوځي، ځکه دا د دې لامل ګرځي چې يو د بل عورت لمس کړي پداسي حال کې چې له لمس کولو څخه يې منع راغلې ده، لکه څرنګه چې ورته له ليدلو څخه راغلې ده، بلکې لمس کول يې لاپسې په ټينګار سره منع شوي، او ځکه چې لدې څخه لوى فساد رامنځته کيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. شرمګاوو ته د کتلو ممانعت پرته له ښځې او خاوند څخه چې هغوی یو بل ته کتلی شي.
2. اسلام د ټولنې پاکوالي ته لیواله دی او هغه لارې بندوي چې د بې حیایی لور ته ځي.
3. د ضرورت په صورت کې د شرمګاه کتل روا دي، لکه درملنه او داسې نور، په دې شرط چې شهوت په کې نه وي.
4. مسلمان ته امر شوی چې خپل شرمګاه پټه کړي او د نورو له شرمګاه څخه سترګې پټې کړي.
5. سړي له سړیو او ښځې له ښځو سره د دې لپاره په ځانګړي توګه یاد شوي چې پدې حالاتو کې عورت لوڅیږي او د یو بل عورت ته په اسانی سره کتل کیږي.

(8904)

(250) – عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما قال: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا، وَكَانَ يَقُولُ: «إِنَّ مِنْ خِيَارِكُمْ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا». [صحيح] - [متفق عليه]

(250) – له عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روایت دی وايي چې :رسول الله صلی الله علیه وسلم نه فاحش و)هغه څوک چې فحاشي يې عادت ګرځېدلی وي (او نه متفحش و)هغه څوک چې فحاشي يې عادت نه وي خو په عمدي توګه يې کوي (او فرمايل به يې: إِنَّ مِنْ خِيَارِكُمْ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا. « »يقينا چې په تاسو کې غوره هغه څوک دی چې ښه اخلاق ولري«. [صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

پوچه وینا او پوچې کړنې د رسول الله صلی الله علیه وسلم له اخلاقو څخه نه وو، نه يې د دې کار اراده درلوده او نه يې په قصدي توګه کاوه، ځکه چې هغه صلی الله علیه وسلم د لویو اخلاقو خاوند و.
او رسول الله صلی الله علیه وسلم به ویيل :د الله جل جلاله په نزد په تاسو کې تر ټولو غوره هغه څوک دی چې اخلاق يې په ښو کړنو کولو - ورین مخ، له خلکو څخه په ضرر

لرې کولو او یا ورڅخه سختۍ پورته کولو، او له خلکو سره په مهربانۍ چلند کولو سره ښایسته وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. مؤمن باید له بدو خبرو او بدو کارونو څخه ځان وساتي.
2. د رسول الله صلى الله عليه وسلم بشپړ اخلاق، چې له هغه څخه له نیک عمل او پاکیزه وینا پرته بل څه نه صادریږي.
3. ښه اخلاق د سیالۍ میدان دی، نو څوک چې مخکې شو هغه د غوره مؤمنانو له جملې او په ایمان کې تر ټولو کامل شخص دی.

(5803)

(251) – عن عائشة رضي الله عنها قالت: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «إِنَّ المُؤْمِنَ لَيُدرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ القَائِمِ». [صحيح بشواهده] - [رواه أبو داود وأحمد]

(251) – له عائشې رضي الله عنها څخه روایت دی وایي چې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اوریدلي چې فرمایل یې» :إِنَّ المُؤْمِنَ لَيُدرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ القَائِمِ«.
"بېشکه مؤمن په ښو اخلاقو سره د روژه نیوونکي او اعتکاف کوونکي درجې ته رسیږي".
[د شواهدو په اعتبار صحیح دی]-[]

تشریح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم څرګنده کړه چې :ښه اخلاق یې خاوند د هغه چا درجې ته رسوي چې په دوامداره توګه د ورځې روژې نیسي او د شپې تهجد کوي او ښه اخلاق په :نیکۍ کولو، ښایسته خبرو، ورین مخ، له نورو څخه په ضرر لرې کولو او له ځان څخه د نورو په ضرر لرې کولو کې رانغاړل شوي دي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د اسلام عظمت او لویي چې د اخلاقو بشپړتیا او تکامل ته پاملرنه کوي

2. د ښو اخلاقو فضيلت، تر دې چې بنده د پرلپسې روژه نيوونکي او هغه تهجد کوونکي درجې ته رسوي چې نه ستړی کيږي.

3. د ورځې روژه او د شپې تهجد کول هغه دوه ستر عملونه دي چې تر سره کول يې په نفس سخت تماميږي، نو د ښو اخلاقو خاوند دې درجې ته ځکه رسېدلی چې د خپل ځان په وړاندې په غوره اخلاقو سره مبارزه کوي .

(5799)

(252) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ». [حسن] - [رواه أبو داود والترمذي وأحمد]

(252) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم «وفرمايل»: أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ. په مؤمنانو کې تر ټولو د کامل ايمان لرونکي هغه دي چې ښه اخلاق ولري او په تاسو کې" غوره هغه څوک دی چې له خپلو مېرمنو سره ښه وي". [حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې د ايمان په لحاظ تر ټولو کامل انسان هغه دی چې ښه اخلاق ولري او دا کار په ورين تندي، نيکی کولو، ښو خبرو او له نورو څخه په ضرر لرې کولو سره کيږي.
،او تر ټولو غوره مؤمن هغه دی چې د خپلو مېرمنو لپاره غوره وي، لکه د هغه مېرمن لونې، خويندې او خپلوانې .ځکه چې هغوی د نورو په پرتله زيات حق لري چې ښه سلوک ورسره وشي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ښو اخلاقو فضيلت او دا چې ښه اخلاق له ايمان څخه دي.

2. عمل له ايمان څخه دی او ايمان زياتيږي او کميږي.

3. په اسلام کې د ښځو درناوی او له هغوی سره مهرباني کولو ته هڅول.

(5792)

(253) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ، فَقَالَ: «تَقْوَى اللهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ»، وَسُئِلَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ فَقَالَ: «الْفَمُ وَالْفَرْجُ». [حسن صحيح] - [رواه الترمذي وابن ماجه وأحمد]

(253) – **له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې وايي :سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ، فَقَالَ» :تَقْوَى اللهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ«، وَسُئِلَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ فَقَالَ» :الْفَمُ وَالْفَرْجُ«.**
له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه وپوښتل شول چې تر ټولو زيات شی)کوم دی (چې خلک جنت ته داخلوي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل :له الله جل جلاله څخه ويره او ښه اخلاق «او ورڅخه وپوښتل شو چې تر ټولو زيات شی)کوم چې (خلک اور ته داخلوي، نو هغه وفرمايل :»**خوله او شرمګاه**«. [حديث حسن او صحيح دی]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي چې جنت ته د ننوتلو لوی لاملونه دوه دي : چې هغه عبارت دي له
له الله جل جلاله څخه ويره او ښه اخلاق.
نو له الله جل جلاله څخه ويره دې ته وايي چې د الله تعالی د اوامرو په ترسره کولو او د هغه له ممانعتونو څخه د ځان ساتلو لپاره ستاسو او د الله تعالی د عذاب تر منځه وقايه وګرځوي.
او ښه اخلاق :چې په ورین تندي، احسان کولو او له ضرر څخه ځان ساتلو باندې کيږي.
او دا چې اور ته د ننوتلو ستر لاملونه دوه لاملونه دي چې عبارت دي له:
ژبې او شرمګاه څخه.
نو د ژبې له ګناهونو څخه :دروغ ويل، غيبت، چغلګري او داسې نور دي.
او د شرمګاه له ګناهونو څخه :زنا، لواطت او داسې نور دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. جنت ته د ننوتلو اسباب د الله تعالی سره تړاو لري، چې له هغې جملې څخه :له هغه څخه وېرېدل، او ځینې نور سببونه یې د خلکو سره تړاو لري چې له جملې څخه یې ښه اخلاق دي.
2. د ژبې خطر د خپل خاوند لپاره، او دا چې اور ته د ننوتلو یو لامل دی.
3. انسان ته د شهوت او بې حیایی خطر او دا چې دوزخ ته د ننوتلو تر ټولو زیات لاملونه -همدا- دي.

(5476)

(254) – عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا. [صحيح] - [متفق عليه]

(254) – له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې :رسول الله صلی الله علیه وسلم تر ټولو خلکو د غوره اخلاقو لرونکی و. [صحیح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم په اخلاقو کې تر ټولو کامل انسان و، او هغه په ټولو اخلاقو او فضیلتونو کې مخکښ و، لکه په نرمۍ خبرې کول، ښېګڼه کول، ورین او خوشحاله مخ، له نورو څخه ضرر دفع کول او لرې کول.

د حديث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اخلاقو بشپړوالی.
2. رسول الله صلی الله علیه وسلم د ښو اخلاقو غوره نمونه ده.
3. په ښو اخلاقو کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په لاره تلل.

(6180)

(255) – قال سعد بن هشام بن عامر -عندما دخل على عائشة رضي الله عنها-: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ، أَنْبِئِينِي عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: أَلَسْتَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟ قُلْتُ: بَلَى، قَالَتْ: فَإِنَّ خُلُقَ نَبِيِّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ الْقُرْآنَ. [صحيح] - [رواه مسلم في جملة حديثٍ طويلٍ]

(255) – سعد بن هشام بن عامر - چې کله د عایشې رضي الله عنها کور ته ورغی نو ویې وویل :یَا أُمَّ الْمُؤْمِنِینَ، أَنْبِئِینِي عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَیْهِ وَسلَّمَ، قَالَتْ :أَلَسْتَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟ قُلْتُ :بَلَى، قَالَتْ :فَإِنَّ خُلُقَ نَبِيِّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَیْهِ وَسلَّمَ كَانَ الْقُرْآنَ. ،اې د مؤمنانو مورې، ماته د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اخلاقو په اړه خبر راکړه هغې وفرمایل :آیا ته قرآن نه لولې؟ ما وویل :ولې نه، ویې فرمایل :د الله جل جلاله د نبي صلی الله علیه وسلم اخلاق قرآن و. [صحيح]-[]

تشریح:

د مؤمنانو له مور عایشې رضي الله عنها څخه د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اخلاقو په اړه پوښتنه وشوه، نو هغې جامع ځواب ورکړ، او پوښتونکي ته یې په قرآن کریم حواله ورکړه؛ هغه کتاب چې د کمال ټول صفتونه پکې دي، نو ویې فرمایل چې :د هغه اخلاق قرآن و، په هغه څه چې قرآن امر کړی هغه یې عملي کړي، او له هغه څه چې قرآن منع فرمایلې، ډډه یې ترې کړې ده، نو په قرآن عمل کول، د هغه له حدودو سره ودرېدل، په ادابو یې ځان سنګارول، له کیسو او مثالونو څخه یې عبرت اخیستل د هغه اخلاق و.

د حدیث له ګټو څخه:

1. رسول الله صلی الله علیه وسلم پسې پدې کې اقتدا کول چې قرآن کریم یې اخلاق و.
2. د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اخلاقو ستاینه او دا چې دا د وحې سرچینه ده.
3. قرآن کریم د ټولو ښو اخلاقو سرچینه ده.
4. په اسلام کې اخلاق ټول دین ته شاملیږي؛ د اوامرو پر ځای کولو او له منهیاتو څخه ډډه کولو سره.

(8265)

(256) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ المُؤمنينَ رضي الله عنها قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْجِبُهُ التَّيَمُّنُ، فِي تَنَعُّلِهِ، وَتَرَجُّلِهِ، وَطُهُورِهِ، وَفِي شَأْنِهِ كُلِّهِ. [صحيح] - [متفق عليه]

(256) – له ام المؤمنین عائشي رضي الله عنها څخه روایت دی وايي چې :رسول الله صلی الله علیه وسلم به خوښول چې په بوټانو)پیزار (پښو کولو، سر ګمنځولو، پاکوالي او خپلو ټولو چارو کې په ښي)غړي یا اړخ (پیل وکړي. [صحیح]- متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به خوښ او غوره ګڼل چې په عزتمندو چارو کې په ښي)غړي یا اړخ (پیل وکړي لکه :په پیزار پښو کولو کې په ښی پښه پیل وکړي، د سر او ږیرې په ګمځولو، صافولو او غوړولو کې له ښي اړخ څخه پیل وکړي او په اودس کې د لاسونو او پښو په وینځلو کې ښی غړی په چپ غړي مخکې کړي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. نووي -رحمه الله- فرمايي :دا په شریعت کې دوامداره قاعده ده چې هغه څه چې عزت او شرافت بلل کیږي، لکه کمیس او پرتوګ اغوستل)جامې (اغوستل، پیزار پښو کول، جومات ته ننوتل، مسواک وهل، رانجه کول، نوکان پرې کول، بریتونه کمول، د صافولو په موخه وېښتان ګمنځول، د بغلونو وېښتان وېستل، سر خرییل، په لمانځه کې سلام اړول او د پاکوالي پر مهال د اندامونو وینځل، له تشناب څخه راوتل ،خوراک او څښاک، په لاس روغبړ کول، د حجر الأسود لمسول او دا ډول نوري کړنې، نو پدې ټولو کې په ښي)غړي یا اړخ (پیل کول مستحب دي، او د دې خلاف ،لکه تشناب ته ننوتل، له جومات څخه راوتل، لاړې او بلغم تو کول، استنجا کول کمیس، پرتوګ او پیزار ویستل او داسې نور ..نو مستحب دي چې پیل په چپ)غړي یا اړخ (سره وشي او دا ټول د)ښي غړي او یا طرف (د عزت او وقار له امله ترسره کیږي.
2. په ښي)اړخ یا غړي پیلول به یې (خوښول "چې پدې کې :په ښي لاس، ښی پښې او" ښي اړخ سره د چارو پیلول او په ښي لاس سره د یو څه ورکول شامل دي.
3. نووي - رحمه الله - فرمايي :پوه شه چې په اودس کې ځینې غړي دي چې په ښي)لاس یا اړخ (پیلول یې مستحب نه دي لکه :دواړه غوږونه، دواړه ورغوي او

اننګي، بلکې دواړه په يو ځل وينځل کيږي، که په يو ځل يې وينځل ناشوني وو لکه د هغه چا لپاره چې لاسونه يې پرې وي او داسې نور نو بيا دې په ښي اړخ پيل وکړي.

(3018)

(257) – عن شداد بن أوس رضي الله عنه قال: ثِنْتَانِ حَفِظْتُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ، فَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(257) – **له شداد بن اوس ـ رضي الله عنه ـ څخه روايت دی وايې چې :دوه خبرې مې له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه زده کړي دي، وايي» :إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ فَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ«.**
په حقيقت کې الله تعالی په هر څه کې مهرباني فرض کړې ده ، نو کله چې تاسو وژنئ په مهربانۍ سره وژل وکړئ، او کله چې تاسو حلاله کوئ، نو په مهربانۍ سره حلاله وکړئ، او که ستاسو څخه يو څوک حلاله کوي نو خپله چاړه دې تېره کړي، او ښکار دې راحت کړي«. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم خبر ورکوي چې الله تعالی په ټولو شيانو کې نيکي کول فرض کړي دي، او احسان)نيکي : (په دوامداره توګه د الله تعالی په عبادت، خلکو ته په خير رسولو او له مخلوقاتو څخه په ضرر لرې کولو کې د الله تعالی څار دی، لدې جملې څخه په وژلو او حلالولو کې له مهربانۍ څخه کار اخيستل دي.
په قصاص اخيستلو کې د وژلو پر مهال نيکي کول :داسې چې د مقتول لپاره تر ټولو اسانه، سپکه او چټکه لاره غوره شي.
او په ذبح کې د حلالې پر مهال نيکي کول دا دي چې :د چاړې په تېره کولو سره په ښکاروي شفقت وشي او د ښکاروي له مخې چاقو تېره نه شي چې هغه ورته ګوري، او دا چې د نورو ښکارو د سترګو وړاندې حلال نه شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په مخلوقاتو باندې د الله تعالی رحمت او مهرباني.

2. .په وژلو او حلاله کې نیکي دا ده چې په مشروعه بڼه وشي

3. د شریعت کمال او هرې ښېګڼې لره يې شاملېدل، چې له جملې څخه يې پر ژاروي شفقت او مهرباني ده.

4. .د یو چا تر وژلو وروسته د هغه)مُثله (ټوټه کول حرام دي

5. .د هر هغه کار ممانعت چې په هغه کې د ژاروي تعذیب کول وي

(4319)

(258) – عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ، عَنْ يَمِينِ الرَّحْمَنِ عَزَّ وَجَلَّ، وَكِلْتَا يَدَيْهِ يَمِينٌ، الَّذِينَ يَعْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلُوا». [صحيح] - [رواه مسلم]

(258) – له عبدالله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روایت دی وايي :چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي» :إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ، عَنْ يَمِينِ الرَّحْمَنِ عَزَّ وَجَلَّ، وَكِلْتَا يَدَيْهِ يَمِينٌ، الَّذِينَ يَعْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلُوا». بېشکه چې عدل کوونکي به د الله - جل جلاله - په وړاندې د رڼا په منبرونو د رحمن» ذات ښي طرف ته وي؛ او د هغه)ذات (دواړه)بلا کیفه (لاسونه ښي دي، هغه څوک چې په خپل قضاوت، خپلو کورنیو او هغه څه کې عدل کوي چې سرپرستي یې ور ترغاړې ده«. [صحيح]-[مسلم روایت کړې دی]

تشریح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې هغه کسان چې د دوی تر امر او قضاوت لاندې د خلکو او د دوی د کورنیو تر منځه په انصاف او رښتینولۍ سره قضاوت کوي نو هغوی به د درناوي په موخه په داسې لوړو او دنګو څوکیو ناست وي چې هغه به له نور څخه پیدا شوي وي .او دا منبرونه)څوکۍ (به د رحمان ذات ښي اړخ ته وي، او .د هغه پاک ذات دواړه)بلا کیفه (لاسونه ښي دي

د حدیث له ګټو څخه:

1. .د عدالت فضیلت او پرې ټینګار

2. عدالت عمومي دی چې ټولو سرپرستیو او د خلکو تر منځه پرېکړو کولو ته شامل دی، تر دې چې د مېرمنو، اولادونو او داسې نورو تر منځه عدالت کولو ته هم شامل دی.

3. د قیامت په ورځ د عدالت کوونکو د مرتبې بیان.

4. د قیامت په ورځ عمل ته په کتو سره د مومنانو په مرتبو کې توپیر

5. د هڅوني طریقه د بلنې)دعوت (له هغو لارو چارو څخه ده چې بلنه ورکړل شوی پیروی ته هڅوي.

(4935)

(259) – عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ، مَنْ ضَارَّ ضَرَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ شَاقَّ شَقَّ اللَّهُ عَلَيْهِ». [صحيح بشواهده] - [رواه الدارقطني]

(259) – له ابو سعيد الخدري رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ، مَنْ ضَارَّ ضَرَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ شَاقَّ شَقَّ اللَّهُ عَلَيْهِ.« نه ضرر رامنځته کول شته او نه بل چاته ضرر رسول، چا چې - بل ته - ضرر ورساوه " نو الله تعالی به هغه ته ضرر ورسوي، او چا چې په نورو سختي وکړه الله تعالی به پرې "سختي راولي [د شواهدو په اعتبار صحيح دی]-[دار قطني روایت کړې دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې له ځان او نورو څخه د هر ډول ضرر او ضرري پدیدې دفع کول واجب دي، نو د هیچا لپاره دا جواز نه لري چې خپل ځان او یا نورو ته زیان ورسوي.
او ورته روا ندي چې د ضرر په مقابل کې په ضرر لاس پورې کړي، ځکه چې یو ضرر په بل ضرر سره له منځه نه وړل کیږي مګر دا چې قصاص وي، هغه هم له تیري پرته.
بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغو کسانو لپاره د ضرر ګواښونه تشریح کړل چې خلکو ته زیان رسوي او د هغه چا لپاره سختي چې په خلکو باندې سختي کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ضرر په اندازه له جزا ورکولو څخه د زیاتوالي ممانعت.
2. الله تعالی خپلو بندګانو ته د داسې څه امر نه دی کړی چې دوی ته زیان ورسوي.
3. د ضرر د رامنځته کولو او بل ته په وینا، فعل او یا پرېښودلو سره د ضرر رسولو حراموالی.
4. سزا د عمل له جنس څخه وي نو څوک چې ضرر رسوي، الله به هغه ته ضرر ورسوي او څوک چې - په چا - سختي کوي، الله به له هغه سره سختي وکړي.
5. د شریعت له قواعدو څخه یو دا دی چې "ضرر به لرې کیږي"، نو شریعت زیان نه مني، او ضرر ردوي.

(4711)

(260) – عَنْ أَبِي مُوسَى رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السَّوْءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ، فَحَامِلُ الْمِسْكِ: إِمَّا أَنْ يُحْذِيَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً، وَنَافِخُ الْكِيرِ: إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً». [صحيح] - [متفق عليه]

(260) – ابو موسی رضي الله عنه له پیغمبر صلی الله علیه وسلم څخه روایت کوي چې فرمايي» :إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السَّوْءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ، فَحَامِلُ الْمِسْكِ :إِمَّا أَنْ يُحْذِيَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً، وَنَافِخُ الْكِيرِ :إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً«.

د ښه ملګري او بد ملګري مثال د مشکو والا او د پخ)آهنګر دی(، نو کوم چې د مشکو" والا دی :یا خو به درته مشک ډالۍ کړي، یا به یې ترې واخلې او یا خو به ترې ښایسته بوی درشي، او پخ چې دی؛ نو یا خو به دې کالي وسوځي، او یا به ترې بد بوی درشي.«
[صحیح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د دوه ډوله خلکو مثال بیان کړ:

لومړی ډول :نېک او صالح ملګری چې د الله لورې او هغه څه ته دې لارښوونه کوي چې هغه پرې خوشحالیږي، او په اطاعت کې دې مرسته کوي .نو د ده مثال لکه د مشکو پلورونکي دی چې یا خو به یې درکړي، یا به یې ترې واخلې او یا به ترې ښایسته بوی درشي.

او دویم ډول :بد ملګری؛ چې د الله له لارې دې منع کوي او د ګناهونو په کولو کې دې مرسته کوي او بد کارونه به ترې وینې او د هغه په څېر خلکو د ملګرتیا او ناستې پاستې له امله به د خلکو مخ در اوړي .نو د ده مثال د هغه پخ)آهنګر (په څېر دی چې اور پوکوي؛ نو یا خو به د اور سپرغۍ درالوځوي او کالي به دې وسوځوي، او یا خو به ورته د نږدې والي له امله بد بوی ومومې.

د حدیث له ګټو څخه:

1. .اورېدونکي ته د معنی نږدې کولو لپاره د متلونو کارول جواز لري
2. د فرمانبرداره او صالحه خلکو ناستې ته هڅول او پر ملګرتیا یې ټینګار، او د مفسدو او بد اخلاقه خلکو څخه ډډه کول.

(3127)

(261) – عن أبي هريرة رضي الله عنه: أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي، قَالَ: «**لَا تَغْضَبْ**» فَرَدَّدَ مِرَارًا قَالَ: «لَا تَغْضَبْ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(261) – **له ابو هریره ـ رضي الله عنه ـ څخه روایت دی چې :أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي، قَالَ» :لَا تَغْضَبْ «فَرَدَّدَ مِرَارًا قَالَ» :لَا تَغْضَبْ».**
« :یو سړي رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل چې وصیت راته وکړه، هغه وفرمایل "**مه غوسه کیږه** « هغه څو ځله تکرار کړه، ویې فرمایل" :مه غوسه کیږه. [صحیح]- بخاري]
روایت کړی دی]

تشریح:

یو صحابي - رضی الله عنه - له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه وغوښتل چې هغه ته د داسې یو څه لارښوونه وکړي چې ګټه ورته رسوي، نو هغه ته یې امر وکړ چې غصه مه کوه، یعنې له هغو اسبابو څخه ځان وساته چې د غصې لامل ګرځي، او دا چې د غوصې

پر مهال ځان کنټرول کړي، او په وژلو، وهلو، سپکاوي او داسې نورو سره دې خپل قهر ته دوام نه ورکوي.
سړي په تکراري ډول د وصيت غوښتنه وکړه، خو رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته په وصيت کې له "غصه مه کوه". "څخه څه اضافه نه کړل.

د حديث له ګټو څخه:

1. د غصې او لاملونو په اړه يې خبرداری، ځکه چې دا د بديو ټولګه ده، او ورڅخه ډډه کول د نيکيو ټولګه ده.
2. د الله لپاره غصه کول ستايل شوې غصه ده لکه د الله تعالی د موانعو تر پښنو لاندې کولو له امله غصه کول.
3. د اړتيا پر مهال د خبرې تکرار تر دې چې اورېدونکی پرې پوه شي او په اهميت يې پوه شي.
4. له عالم څخه د وصيت غوښتلو فضيلت.

(4709)

(262) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(262) – **له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم «فرمايلي»: لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ، إنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ. پياوړی کس - په غېږ نيولو کې - چپه کوونکی ندی، بلکې پياوړی هغه دی چې د غصې «پر مهال خپل ځان کنټرول کړي».** [صحيح]- متفق عليه (بخاري اومسلم دواړو روايت کړې دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي چې اصلي ځواک د بدن ځواکمني نده او نه هغه ځواکمن دی چې نور قوي کسان راچپه کړي، بلکې غښتلی او پياوړی - انسان - هغه څوک دی چې د خپل نفس په وړاندې مبارزه وکړي او ابل يې کړي کله چې سخت غصه شي او پر شيطان غالبه شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د غصې په وخت کې د زغم او پر نفس د کنټرول فضیلت، او دا یو له هغو نیکو کارونو څخه دی چې اسلام پرې ټینګار کړی دی.
2. د غصې پر مهال د نفس په وړاندې مبارزه د دښمن پر وړاندې له مبارزې کولو سخته ده.
3. اسلام د جاهلیت د ځواکمنۍ مفهوم ته په ښو اخلاقو بدلون ورکړی دی، نو تر ټولو ځواکمن انسان هغه دی چې خپل ځان کنټرول کړي.
4. له غوصې څخه ځان ساتل، ځکه چې زیان یې افرادو او ټولنې ته رسیږي.

(5351)

(263) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضي الله عنهما قال: قال رَسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْ نِفَاقٍ حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(263) – له عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْهُنَّ ،كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْ نِفَاقٍ حَتَّى يَدَعَهَا :إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ ،وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ«.

په چا کې چې څلور خصلتونه وي هغه سوچه منافق دی او په چا کې چې له دغو څخه» يو خوی هم وي په هغه کې د نفاق يو خوی دی تر دې چې پرې يې ږدي :کله چې خبرې کوي درواغ وايي او کله چې تړون وکړي ماتوي يې، کله چې وعده وکړي وعده خلافي کوي او کله چې شخړه وکړي کنځلې کوي«. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو [(روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د څلورو ځانګړتياوو په اړه خبرداری ورکړی چې که په يو مسلمان کې سره يو ځای شي نو د دې ځانګړنو له امله به له منافق سره ورته والی ولري او دا په هغو کسانو تطبيقيږي چې دا ځانګړتياوې پرې غالبه وي، او په چا کې چې :په نادره توګه وي هغه پکې شامل نه دي، هغه ځانګړتياوې دا دي

لومړی :کله چې په قصدي توګه درواغ وايي او په خپلو خبرو کې رښتينی نه وي.

دويمه :کله چې تړون وکړي عمل پرې نه کوي او د مقابل لوری سره خيانت کوي.

دريمه :کله چې ژمنه وکړي وفا پرې نه کوي، بلکې وعده خلافي کوي.

څلورمه :کله چې چا سره شخړه کوي نو شخړه يې ډېره سخته وي او له حق څخه انحراف کوي او ورڅخه د منکرېدو لپاره يې چل کوي، او تل باطل او دروغ وايي.

نفاق د يو څه ښکاره کولو ته وايي چې خلاف يې پټوي او دا معنى په هغه شخص کې شتون لري چې دا ځانګړتياوې لري، او منافقت يې د هغه چا په حق کې دی چې خبرې يې ورسره کړي، وعده يې ورسره کړې، امانتدار يې ګرځولی، شخړه يې ورسره کړې او يا يې ورسره کوم تړون کړی دی، نه دا چې په اسلام کې منافق دی؛ چې اسلام ښکاره کوي

په داسې حال کې چې په پټه کافر وي، نو په چا کې چې لدې ځانګړتیاوو څخه یوه وي، د منافق له خویونو څخه به پکې یو خوی وي تر دې چې پرې یې ږدي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د منافق د ځینو نښو بیانول او په هغو کې د ښکېل کېدو څخه وېرول.
2. له حدیث څخه مقصد دا دی چې: دا د منافق خویونه دي، او د دې خویونو لرونکی پدې خصلتونو کې د منافق سره ورته والی لري او د هغوی ناوړه اخلاق پکې دي، نه دا چې دی هغه منافق دی چې اسلام ښکاره کوي او کفر پټوي، او ویل شوي چې دا حدیث د هغه چا په حق کې دی چې دا خویونه پرې غالب وي او په اړه یې بې پروایي کوي، نو که داسې وي د دې انسان ډېری عقیده فاسده شوې ده.
3. غزالي فرمایلي: د دین اصل په دریو شیانو کې منحصر دی: وینا، عمل او نیت، نو د وینا فاسدېدلو ته یې په دروغو او د عمل فاسدېدلو ته په یې خیانت او د نیت فاسدېدلو ته یې په وعده خلافۍ اشاره وکړه، ځکه وعده خلافي تر هغه پورې نه تر سره کیږي تر دې چې د وعده خلافۍ اراده ورسره شتون ونه لري، خو که داسې وي چې اراده یې کړې وي او بیا یو کار پیدا شو چې د وعده خلافۍ پر وړاندې خنډ وګرځېد، یا بل فکر ورغی نو پدې صورت کې ترې د منافق خوی نه دی څرګند شوی.
4. نفاق په دوه ډوله دی: اعتقادي نفاق چې خاوند یې د ایمان له دایرې څخه وځي او هغه د اسلام پټولو او د کفر ښکاره کولو ته وایي، او بل ډول یې عملي نفاق دی چې خاوند یې په خویونو کې د منافقانو سره ورته والی لري، دا ډول نفاق یې خاوند د ایمان له دایرې څخه نه باسي، خو دا له کبیره ګناهونو څخه یوه ګناه ده.
5. ابن حجر فرمایلي: علماوو کرامو په دې اتفاق کړی چې څوک چې په زړه او په ژبه ایمان ولري او په دې صفتونو عمل وکړي پر هغه د کفر حکم نه کیږي او نه هغه منافق دی چې تل به په جهنم کې پاتې وي.
6. نووي فرمایلي: د علماوو یوې ډلې ویلي دي چې: مراد ترې هغه منافقان دي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې وو چې په ایمان یې اقرار کاوه خو دروغ یې ویل او په دین کې امانتدار وګرځول شول خو خیانت یې وکړ او په دیني چارو او د دین د بریا لپاره یې ژمنه وکړه خو پر ځای یې نه کړه، او په شخړو کې کنځلې او بدرد ویل.

(65124)

(264) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلاَ اللَّعَّانِ وَلاَ الفَاحِشِ وَلاَ البَذِيءِ». [صحيح] - [رواه الترمذي]

(264) – له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلاَ اللَّعَّانِ وَلاَ الفَاحِشِ وَلاَ البَذِيءِ«.

."مومن پېغور ورکوونکی، لعنت ويونکی، فُحش ويونکی، او بد ژبی نه وي" [صحيح]- [ترمذی روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي چې پوره ايمان لرونکي مؤمن لره نه ښايي چې د خلکو په نسب کې عيبونه ولټوي او نه دا چې ډېر کنځلې کوونکی او لعنت ويونکی وي او يا بد کاره او يا د پوچې وينا ويونکی وي چې حيا ونه لري.

د حديث له ګټو څخه:

1. په شرعي نصوصو کې د ايمان نفي يوازې په حرامه کړنه او يا د واجب په ترک کيږي.
2. د اندامونو حفاظت او له بديو څخه يې ساتنه، په ځانګړې توګه ژبه.
3. سندي رحمه الله فرمايي :په) :الطعّان، واللعّان (کې د مبالغې په صيغه کې پدې دلالت دی چې څوک د طعن او لعنت مستحق وي نو په لږه توګه يې د نسب پورې بد ويل او يا پرې لعنت ويل باک نه لري او دا کار د مؤمنانو ايمان ته زيان نه رسوي.

(65869)

(265) – عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قال: سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَعِظُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ، فَقَالَ: «الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(265) – **له عبد الله بن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دى وايي چې :سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَعِظُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ، فَقَالَ»: الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ«.**
رسول الله صلى الله عليه وسلم له يو سړي څخه واورېدل چې خپل يو ورور ته د حيا په اړه نصيحت كاوه، نو ورته يې وفرمايل : »**حيا له ايمان څخه ده**«. [صحيح]-) متفق عليه دى
[(بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم له يو سړي څخه واورېدل چې خپل ورور ته يې نصيحت كاوه تر څو له)زياتې حيا (يعنې شرم كولو څخه ډډه وكړي !نو - رسول الله صلى الله عليه وسلم - ورته څرګنده كړه چې حيا له ايمان څخه ده، او دا چې پايله يې يوازې خير دى.

او حيا داسې يو صفت دى چې - انسان - ښو كارونو ته اړباسي او له بدو څخه يې منع كوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. هغه څه چې تا د خير له كارونو څخه منع كوي حيا نه بلل كيږي، بلكې هغې ته خجالت، بې وزلي، بې زړه توب او بزدلي وايي.
2. له الله جل جلاله څخه حياء د اوامرو په عملي كولو او د حرامو په پرېښودلو سره كيږي.
3. ،او له خلكو څخه حياء د هغوى په درناوي او ورته په درنه ستركه كتلو سره كيږي او له هغه څه څخه په ډډې كولو چې معمولا بد وي.

(5478)

(266) – عن المِقدام بن معدي كرب رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَلْيُخْبِرْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي في السنن الكبرى وأحمد]

(266) – مقدام بن معديكرب - رضي الله عنه - له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روایت کوي فرمايي» :مَنْ حَجَّ لِلهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.« كله چې يو سړی له خپل ورور سره مينه لري، نو هغه ته دې ووايي چې مينه ورسره "لري". [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د مؤمنانو ترمنځ د اړيکو د ټينګښت او د هغوی تر منځ ،د مينې د پراخولو يو لامل بيان کړی، هغه دا چې که څوک له خپل ورور سره مينه لري نو هغه دې خبر کړي چې له هغه سره مينه لري.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله تعالى لپاره د پاکې مينې فضيلت، نه د دنياوي ګټې لپاره.
2. دا غوره ده چې محبوب ته له هغه سره د مينې په اړه ووایاست، ترڅو مينه او محبت زيات شي.
3. د مومنانو تر منځ د مينې خپرول ايماني وروروليٰ پیاوړې کوي او ټولنه له تفرقې او بې اتفاقۍ څخه ساتي.

(3017)

(267) – عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ». [صحيح] - [رواه البخاري من حديث جابر، ورواه مسلم من حديث حذيفة]

(267) – له جابر رضي الله عنهما څخه روایت دی چې نبي صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي»: كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ«.
"هره نیکي صدقه ده". [صحيح]-[]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي چې هره نیکي او نورو ته په وینا او عمل سره ګټه رسول صدقه ده، او پدې کې اجر او ثواب دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. صدقه یوازې هغه څه پورې محدوده نه ده چې یو څوک یې له خپل مال څخه وباسي، بلکې هره هغه نیکي پکې شامله ده چې یو څوک یې کوي یا یې وایي او نورو ته یې رسوي.
2. پدې کې ښېګڼې کولو او هر هغه څه ته هڅول دي چې د نورو په ګټه وي.
3. له نیکۍ څخه څه شی سپک نه ګڼل، اګر که لږ هم وي.

(5346)

(268) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ سُلاَمَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ، كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ يَعْدِلُ بَيْنَ الاِثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَيُعِينُ الرَّجُلَ عَلَى دَابَّتِهِ فَيَحْمِلُ عَلَيْهَا أَوْ يَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الصَّلاَةِ صَدَقَةٌ، وَيُمِيطُ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ». [صحيح] - [متفق عليه]

(268) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :كُلُّ سُلاَمَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ، كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ يَعْدِلُ بَيْنَ الاِثْنَيْنِ صَدَقَةٌ، وَيُعِينُ الرَّجُلَ عَلَى دَابَّتِهِ فَيَحْمِلُ عَلَيْهَا أَوْ يَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الصَّلاَةِ صَدَقَةٌ، وَيُمِيطُ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ.«

د انسان د غړو په هر بند صدقه ده، هره ورځ چې لمر پکې راخيژي او د دوو مخالفو» كسانو تر منځه روغه جوړه كوي صدقه ده، او يو چا سره د هغه په سپرلۍ کې مرسته کول صدقه ده چې د هغه په سپرولو کې ورسره مرسته وكړي او يا ورسره د سپرلۍ په بارولو کې مرسته وكړي، او نيكه وينا صدقه ده او هر قدم چې د لمانځه په لور يې پورته كوي صدقه ده او له لارې ضررناک شيان لرې كول هم صدقه ده. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري [[اومسلم دواړو روايت کړی دی

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي چې هر مسلمان هره ورځ مكلف دی چې د خپلو هډوكو د بندونو د شمېر په اندازه صدقه وركړي چې شكر يې ادا كړي او دا چې روغ يې پيدا كړی او هډوكي يې ورته داسې پيدا كړی چې هر يو بند يې بندولی او خلاصولی شي، دا صدقه د ټولو نېكونو كارونو په ترسره كولو سره ادا كيږي او د مال وركولو سره تړاو نه لري لكه :د دوو شخړه كوونكو تر منځ روغه او جوړه كول صدقه ده، او دا چې د يو كمزوري سره په سپرلۍ سپرېدلو كې مرسته وكړې او يا يې ورسره بار كړې، نو دا ستا لپاره صدقه ده، او نيكه وينا صدقه ده لكه :ذكر، دعا، سلام او داسې نور، او هر قدم چې د لمانځه په لور يې اخلې صدقه ده، او د لارې څخه د ضرري څيز لرې كول صدقه ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. د انسان د هډوكو جوړښت او سالميت د الله تعالی له سترو نعمتونو څخه دی، نو هر هډوكی ځانګړې صدقې ته اړتيا لري تر څو د دغه نعمت شكر ادا شي.

2. د دې نعمتونو د دوام لپاره هره ورځ د شکر نوي کولو ته هڅونه.

3. نفلونو او خيراتونو ته هڅوونه چې په دوامداره توګه دا کارونه وکړي.

4. د خلکو تر منځه د جوړ جاړي فضيلت.

5. دې ته هڅول چې يو سړی د خپل)مسلمان (وروړ سره مرسته وکړي، ځکه د هغه سره مرسته کول صدقه ده.

6. په جماعت سره لمانځه کې حاضرېدل او جوماتونو ته د پلي تګ فضيلت او پدې سره د جوماتونو ابادول.

7. د مسلمانانو لارو ته درناوی ساتل چې هغه څه ترې باید لرې شي چې هغوی ته ضرر رسوي.

(4568)

(269) – عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الأَسْلَمِيِّ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ القِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ فَعَلَ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ، وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ». [صحيح] - [رواه الترمذي]

(269) – **له ابو برزة الأسلمي رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ القِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ فَعَلَ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ، وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ«. د قيامت په ورځ به د بنده دواړه قدمونه له خپله ځايه پورته نه شي تر څو ترې د هغه» د عمر په اړه پوښتنه وشي چې په څه کې يې تېر کړی، او د علم په اړه چې څه عمل يې پرې کړی، او د مال په اړه چې له کومې لارې يې تر لاسه کړی او په کومه لاره کې يې لګولی، او د بدن په اړه چې په څه کې يې زوړ کړی دی«.** [صحيح]-[ترمذی روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي چې هېڅوک به د قيامت په ورځ د حساب له ځای څخه جنت يا دوزخ ته تېر نه شي تر دې چې د خلورو کارونو په اړه ترې پوښتنه وشي.

لومړی :ژوند يې چې په څه کې يې تېر کړی؟
دويم :علم يې؛ چې آيا د الله لپاره يې زده کړی؟ او ايا عمل يې پرې کړی؟ او يا مستحق کس ته يې رسولی؟
دريم :د مال په اړه چې له کومه يې کړی، له حلالو دی که له حرامو؟ او په څه کې يې لګولی؛ په هغه څه کې يې لګولی چې الله راضي کوي کنه په هغه څه کې چې الله ناراضه کوي؟
څلورم :د جسم، روغتيا او ځوانی په اړه يې چې په څه کې يې تېره کړې او کارولې ده؟

د حديث له ګټو څخه:

1. .د ژوند څخه په داسې طريقه د ګټې اخستلو ټينګار چې الله جل جلاله راضي کوي
2. د الله جل جلاله نعمتونه يې پر بندګانو ډير دي او خامخا به ترې د هغو نعمتونو په اړه پوښتنه وکړې چې دوی پکې وو، نو بايد د الله جل جلاله نعمتونه په هغه څه کې وکاروي چې الله جل جلاله راضي کوي.

(4950)

(270) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «السَّاعِي عَلَى الأَرْمَلَةِ وَالمِسْكِينِ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوِ القَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(270) – له ابو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې نبي صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :السَّاعِي عَلَى الأَرْمَلَةِ وَالمِسْكِينِ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوِ القَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ«.
،د کونډې او مسکينانو پالنه کوونکی د هغه چا په څېر دی چې د الله په لاره کې جهاد کوي"
."او يا د هغه چا په څېر دی چې د شپې ولاړ وي)تهجد کوي (او د ورځې روژه نيسي
[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي :څوک چې هغې ښځې ته پاملرنه وکړي چې خاوند يې مړ شوی وي او څوک يې نه وي چې د چارو سرپرستي يې وکړي، همدا رنګه اړمن مسکين ته او د الله جل جلاله د ثواب په تمه په دوی مصرف کوي؛ نو دی په اجر او

ثواب کې د هغه چا په څېر دی چې د الله جل جلاله په لاره کې جهاد کوي، یا د هغه تهجد کوونکي په څېر چې نه ستړی کیږي، او هغه روژه نیونکی چې پرلپسې روژه وي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. همکاری، پیوستون، یو د بل کفالت کول او د کمزورو اړتیاوو پوره کولو ته هڅول.
2. عبادت هر نیک عمل ته شاملیږي، او د کونډو او مسکینانو پالنه هم له عبادت څخه دی.
3. ابن هبیره رضي الله عنه فرمایي: مطلب دا دی چې الله جل جلاله ورته د روژه دار لمونځ کوونکي او مجاهد اجر یو ځای کوي. ځکه چې هغه د کونډې لپاره د هغې د مېړه پر ځای ودرېږد او د هغه مسکین د چارو پالنه یې وکړه چې د خپل ځان لپاره یې څه نشو کولی، نو خپله اضافي غله یې (د الله جل جلاله په لار کې) مصرف کړه او له هغه څه نه یې لګښت وکړ چې په خواری یې ګټلي وو، نو ګټه یې د روژه دار تهجد کوونکي او مجاهد د اجر سره برابره شوه.

(3135)

(271) – عن أبي هريرة رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(271) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ.« څوک چې په الله او د آخرت په ورځ ایمان لري، نو هغه دې یا د خیر وینا وکړي او یا» دې چوپ پاتې شي، او څوک چې په الله او د آخرت په ورځ ایمان لري، نو هغه دې د خپل ګاونډي درناوی وکړي، او څوک چې په الله او د آخرت په ورځ ایمان لري نو هغه دې د خپل میلمه پالنه وکړي«. [صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي :هغه بنده چې په الله او د آخرت پر هغې ورځې ايمان لري چې هغې ته به ورګرځي او په هغې کې به د عملونو بدله ورکړل کيږي، نو هغه :لره به يې ايمان دي خويونو ته هڅوي
لومړی :ښه وينا :د الله تعالی له حمد او ثنا ويلو څخه، په نيکی امر کول، له بديو څخه منع کول او د خلکو تر منځ روغه کول، که چيرته يې داسې ونه کړل؛ نو غلی دې پاتې شي، له اذيته دې لاس واخلي او د خپلې ژبې ساتنه دې وکړي.
دويم :د ګاونډي عزت کول :له هغه سره ښه کول او ضرر ورته نه رسول.
دريم :ستا د ليدو لپاره د راغلو ميلمنو عزت کول :په ښايسته خبرو، خوړو ورکولو او داسې نورو - کارونو - سره.

د حديث له ګټو څخه:

1. په الله تعالی او د آخرت په ورځ ايمان د ټولو نيکيو رېښه ده، او - انسان - ښو کارونو ته اړباسي.
2. د ژبې د آفتونو په اړه خبرداری.
3. د اسلام دين د الفت او عزت دين دی.
4. دا خويونه د ايمان له ځانګو څخه دي او د ستاينې وړ اخلاق دي

5. زياتي خبرې کول د هغه څه لامل کېدی شي چې ناخوښه او يا منع وي او خونديتوب په دې کې دی چې له نېکې وينا پرته نورې خبرې ونه کړي.

(5437)

(272) – عن أبي ذر رضي الله عنه قال: قال لي النبي صلى الله عليه وسلم: «لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(272) – له أبو ذر رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې ماته رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل»: لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ». له ښېګڼې څخه څه شی سپک مه ګڼه، اګر که د خپل ورور سره په ورين تندي مخامخ شې». [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په نيکۍ کولو ټينګار کړی، او دا چې)څوک (يې سپکه ونه ګڼي که څه هم لږه وي، لکه له يو چا سره په موسکا کې په ورين تندي مخ کېدل، نو مسلمان ته په کار دي چې پاملرنه ورته وکړي؛ ځکه چې پدې کې د يو مسلمان ورور ته سکون ورکول او خوشحالول دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د مومنانو تر منځ د مينې فضيلت، او په موسکا او ورين تندي سره مخ کېدل.
2. د دې شريعت بشپړتيا او ټول شمولوالي او دا چې دې شريعت په هر هغه څه سره راټنګ کړی دی چې د مسلمانانو سمونتيا او يووالی پکې وي.
3. په نيکۍ کولو ټينګار که څه هم لږه وي.
4. د مسلمانانو خوشحالول؛ ځکه چې پدې سره د دوی تر منځ نږدېوالی رامنځته کيږي.

(5348)

(273) – عَنْ عَبْدِ اللهِ بنِ مَسعُودٍ رضي الله عنه قالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ صِدِّيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذَّابًا». [صحيح] - [متفق عليه]

(273) – **له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ صِدِّيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذَّابًا».**

رښتيا وايئ؛ ځكه رښتيا ويل نېكيو ته لارښونه كوي او يقينا چې نېكي جنت ته لارښونه» كوي، او تر هغه پورې يو سړى رښتيا وايي او د رښتياوو پسې ګرځي چې د الله پر وړاندې رېښتينى وليكل شي، او له دروغو ځان وساتئ، ځكه چې دروغ مو په ګناهونو كې ډوبېدو ته بلي او په ګناهونو كې ډوبېدل انسان دوزخ ته رسوي او يو انسان تر هغه پورې دروغ وايي او د دروغو پسې ګرځي چې د الله تعالى پر وړاندې دروغجن وليكل شي».

[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت كړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم په رښتيا ويلو امر كړى او ويلي يې دي چې په دوامداره توګه پرې عمل كول د تلپاتي نيک عمل سبب ګرځي، او په نيک عمل ټينګار كول يې خاوند جنت ته رسوي، او تر هغه پورې په دوامداره توګه په پټه او ښكاره رښتيا وايي چې د رښتوني د لقب مستحق وګرځي؛ كوم چې په رښتيا ويلو كې په مبالغه دلالت كوي .بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم د دروغو او باطلې وينا په اړه خبرداری وركړ؛ ځكه چې دا خلک ،له استقامت څخه اوړېدو، بديو، فساد او ګناهونو كولو ته اړباسي او بيا يې دوزخ ته رسوي او تر هغه پورې همداسې ډېر دروغ وايې چې د الله جل جلاله په وړاندې دروغجن وليكل شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. رېښتينولي هغه سپېڅلی صفت دی چې د هڅو او کوښښ پر مټ تر لاسه کېږي، ځکه يو سړی تر هغه پورې رښتيا وايي او د رښتياوو پسې ګرځي، تر څو يې چې خوی او خصلت وګرځي او د الله جل جلاله پر وړاندې د رېښتينو او صالحانو په توګه ثبت شي.
2. درواغ ويل داسې يو بد صفت دی چې درواغجن يې د زياتو تمرينولو له لارې تر لاسه کوي او په وينا او عمل کې ورپسې ګرځي، تر دې چې په خوی او خصلت يې واوړي او بيا د الله تعالی پر وړاندې له درواغجنو څخه وليکل شي.
3. رېښتينولي په ژبه رښتيا ويلو ته وايي، چې د دروغو ضد عمل دی، او په نيت کې رېښتينولي چې اخلاص، په اراده کې د يوې ښېګڼې نيت او په کړنو کې رېښتينولی ته ويل کيږي او تر ټولو ټيټه اندازه يې دا ده چې د انسان پټ او ښکاره دواړه سره برابر شي، همدارنګه په مقامونو کې رېښتينولي لکه :په وېره او هيله مندی کې او داسې نور، نو څوک چې دا ټولې ځانګړتياوې ولري هغه رېښتونی دی او که ځينې پکې وي نو رېښتيا ويونکی دی.

(5504)

(274) – عن جرير بن عبد الله رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ لَا يَرْحَمْهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ». [صحيح] - [متفق عليه]

(274) – له جرير بن عبدالله رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ لَا يَرْحَمْهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ.« "څوک چې پر خلکو رحم نه کوي، الله تعالی به پر هغه رحم ونه کړي" [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي :هغه څوک چې پر خلکو رحم نه کوي، د الله تعالی له لورې پر هغه رحم نه کيږي، نو په مخلوق باندې د بنده رحم د الله تعالی د رحمت د تر لاسه کولو له سترو لاملونو څخه دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. رحمت د ټولو مخلوقاتو لپاره اړين دی، مګر خلک د پاملرنې له امله په ځانګړې توګه ياد شوي دي.
2. الله تعالی ډېر مهربان ذات دی او په خپلو مهربانو بندګانو رحم کوي، نو د کار بدله د هغه له جنس څخه وي.
3. په خلکو ترحم؛ هغوی ته خير رسولو، له هغوی څخه د بدۍ مخنيوي او له هغوی سره ښه چلند کولو ته شامليږي.

(5439)

(275) – عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهمُ الرَّحمنُ، ارحَمُوا أهلَ الأرضِ يَرْحَمْكُم مَن في السّماء». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وأحمد]

(275) – له عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهمُ الرَّحمنُ، ارحَمُوا أهلَ الأرضِ يَرْحَمْكُم مَن في السّماء«.
په رحم کوونکو باندې الله رحم کوي، تاسو د ځمکې پر خلکو رحم وکړئ هغه ذات چې په اسمانونو کې دی پر تاسو به رحم وکړي«. [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم بيانوي چې؛ هغه خلک چې په نورو رحم کوي، نو رحمان ذات پر هغوی رحم کوي چې رحم يې له هر څه پراخه دی، بدله د عمل سره برابره. بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم د ځمکې په ټولو مخلوقاتو د رحم کولو امر وکړ؛ که هغه انسان، يا حيوان، يا الوتونکی مرغه او يا نور داسې ډول ډول مخلوقات وي، او د دې بدله دا ده چې الله تعالی به په تاسو باندې د اسمانونو له پاسه رحم وکړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اسلام دين د رحم دين دی، او هغه ټول د الله تعالی په اطاعت او مخلوقاتو سره په نيکی کولو ولاړ دی.

2. الله تعالی په رحمت سره یاد شوی دی، او هغه پاک ذات رحمان او رحیم دی، بندګانو ته د خپل رحمت رسوونکی دی.

3. بدله د عمل له جنس څخه وي، نو رحم کوونکو باندې الله رحم کوي.

(8289)

(276) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ**». [صحيح] - [متفق عليه]

(276) – **له عبدالله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ«.**
مسلمان هغه څوک دی چې نور مسلمانان یې د ژبې او لاس له ضرر څخه په امان کې» وي او مهاجر هغه څوک دی چې هغه څه پرېږدي چې الله پاک ورڅخه منعه کړې وي«.
[صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې د کامل اسلام خاوند هغه څوک دی چې د هغه له ژبې څخه مسلمانان په امن کې وي، نه ورته کنځلې کوي، نه پرې لعنت وايي، نه یې غیبت کوي او نه یې تر منځه یو بل ته د هېڅ ډول ضرر رسولو هڅه کوي .او د لاس څخه یې په امن کې وي، نو تېری پرې نه کوي، له حق پرته یې مالونه نه اخلي او داسې نور .او مهاجر هغه دی چې هر هغه څه پرېږدي چې الله تعالی ترې منع کړې دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د اسلام بشپړتیا یوازې په دې سره تر لاسه کېدی شي چې نورو ته زیان ونه رسوي، هغه که مادي وي او یا معنوي.

2. له ژبې او لاس څخه په ځانګړې توګه یادونه لدې امله وشوه چې ډیری بدی او ضررونه له دوی څخه دي او تر ټول لوی شرونه له همدې دواړو صادرېږي.

3. ګناهونو پرېښودلو ته هڅول او پر هغه څه تینګ عمل کول چې الله تعالی پرې امر کړی.

4. .غوره مسلمان هغه دی چې د الله تعالی او د مسلمانانو حقوق ادا کړي
5. .تيرى، کېدی شي چې په وينا او يا کړنې سره وي
6. .بشپړ هجرت د هغو کارونو پرېښودل دي چې الله جل جلاله حرام کړي دي

(10101)

(277) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(277) – له ابوهريره ـرضي الله عنهـ څخه روايت دی وايي چې :ما له رسول الله ـصلى الله عليه وسلمـ څخه اورېدلي دي چې ويل يې» :حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ :رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ«. د يو مسلمان پر بل مسلمان پنځه حقونه دي :سلام ته ځواب وييل، د ناروغ پوښتنه کول، د" جنازې پسې تلل، بلنه منل، او د پرنجي پر مهال ورته)يرحمک الله (وييل". [صحيح- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د يو مسلمان په خپل مسلمان ورور باندې ځينې حقونه بيان کړي دي .له دغو حقونو څخه يې لومړی دا دی چې سلام ور وګرځوی چا ته چې سلام درته واچوي.
.دويم حق :د مريض پوښتنه کول او زيارت ته يې ورتلل
.درېم حق :جنازې پسې يې له کوره تر هديرې پورې تلل تر دې چې دفن شي
.څلورم حق :د بلنې منل کله چې بلنه ورکړي لکه د واده وليمې او يا داسې نورو ته
پنځم حق :پرنجي کوونکي ته ځواب وييل :داسې چې هغه کله د پرنجي پر مهال الحمد لله ووايي نو ورته ووايي چې :يرحمک الله)الله دې پر تا رحم وکړي (بيا به پرنجی کوونکی ووايي :يهديکم الله و يصلح بالکم)الله تعالی دې تاسو ته هدايت وکړي او ستاسو حال دې سم کړي).

د حديث له ګټو څخه:

1. د اسلام عظمت؛ د مسلمانانو تر منځ د حقوقو په تامين او د دوی تر منځ د ورورګلوۍ او محبت په ټينګولو کې.

(3706)

(278) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(278) – **له ابو هريره ـرضي الله عنه- څخه روايت دی وايي چې رسول الله ـصلى الله عليه وسلم- فرمايلي دي» :لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ«. تاسو به جنت ته داخل نه شئ تر څو مو چې ايمان نه وي راوړی، او تر هغه به مؤمنان نه شئ تر څو چې له يو بل سره مينه ونه لرئ، آيا زه تاسي ته د داسي يو څه لارښوونه ونه کړم چې که چېرته مو وکړ نو مينه به مو سره پيدا شي؟ په خپلو منځونو کې سلام خپور کړئ«.** [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم څرګنده کړه چې جنت ته به يوازې مؤمنان داخليږي، او ايمان نه بشپړيږي او د اسلامي ټولنې حالت تر هغې نه سمېږي تر څو په خپلو کې له يو بل سره مينه ونلري .بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم غوره کارونو ته لارښوونه وکړه چې له لارې يې مينه عامېږي، هغه د مسلمانانو ترمنځ د سلام اچولو خپرول دي، چې الله جل جلاله د خپلو بندګانو لپاره ستړي مه شي ګرځولې ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. جنت ته ننوتل يوازې د ايمان له لارې کيدی شي.
2. د ايمان له بشپړوالي څخه دا دي چې مسلمان بايد د خپل ورور لپاره هغه څه خوښ کړي کوم چې د ځان لپاره خوښوي.

3. سلام خپرول او مسلمانانو ته يې ورانديې کول مستحب دی، ځکه چې په سلام سره د خلکو ترمنځ مينه او خوندیتوب خپرېږي.

4. سلام یوازې پر مسلمان اچول کیږي؛ دلیل یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم دا وینا ده چې فرمايي "بينكم ."يعنې په خپلو منځونو کې.

5. په سلام اچولو سره پربېکون، د خپلمنځي اړیکو پرې کول او جنګونه له منځه ځي.

6. د مسلمانانو تر منځ د مینې او محبت ارزښت او دا د ایمان له بشپړتیا څخه دي.

7. په یو بل حدیث کې راځي چې د سلام بشپړ الفاظ داسې دي " :السلام عليكم ورحمة الله وبركاته"، او دا بسنه کوي چې ووايي" :السلام عليكم".

(3361)

(279) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الإِسْلَامِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ». [صحيح] - [متفق عليه]

(279) – له عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما څخه روايت دی چې :يو سړي له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه وپوښتل :په اسلام کې کوم خوی ډېر غوره دی؟ هغه وفرمایل: تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ .««دا چې چاته خوراک ورکړې او په اشنا او نا اشنا سلام واچوې». [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وشوه :په اسلام کې کوم صفت ډېر غوره دی؟ هغه دوه ځانګړنې يادې کړې:

لومړی :مسکینانو ته ډېره ډوډی ورکول لکه :صدقه، تحفه، مېلمستيا او وليمه او د خوراک ورکولو فضيلت قحطۍ او قيمتۍ پر مهال لاپسې زیاتیږي.

او دویمه :هر مسلمان ته سلام اچول، برابره خبره ده که يې پېژني يا يې نه پېژني.

د حديث له ګټو څخه:

1. صحابه کرامو د هغو خويونو پېژندلو ته ډېره لېوالتيا درلوده چې په دنيا او اخرت کې ګټور دي.
2. سلام اچول او ډوډۍ ورکول په اسلام کې له غوره عملونو څخه دي؛ ځکه فضيلت لري او خلک ورته په هر وخت کې اړتيا لري.
3. پدې دوو خويونو سره، احسان په قول او عمل کې يوځای کيږي، او دا ترټولو بشپړ احسان دی.
4. دا خويونه د مسلمانانو تر منځه خپلمنځي خويونه دي، او ځينې نور خويونه شته چې د بنده د خپل رب سره د چلن په اړه دي.
5. په سلام سره پيل کول په ځانګړي توګه د مسلمانانو تر منځه دي، لدې امله کافر ته په سلام پيل نه کيږي.

(5808)

(280) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللهُ بِهِ الْخَطَايَا، وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟» قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ: «إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(280) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللهُ بِهِ الْخَطَايَا، وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟ «قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ» :إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ، فَذَلِكُمُ الرِّبَاطُ«.

آيا زه تاسو ته هغه څه ونه ښايم چې په دې سره الله تعالی ګناهونه له منځه وړي او درجې لوړوي؟ «هغوی وويل :هو، اې د الله رسوله :هغه وفرمايل :»په سختيو کې اودس بشپړول ،او جوماتونو ته زيات قدمونه اخيستل او له يو لمانځه وروسته بل لمانځه ته انتظار کول ،نو همدا د الله په لار کې وتل دي«. [صحيح]-[مسلم روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم له خپلو اصحابو څخه وپوښتل چې آيا دوی غواړي د داسې اعمالو لارښوونه ورته وکړي چې د ګناهونو د بخښنې لامل ګرځي، او د پرېښتو له کتابونو څخه پاکيږي او په جنت کې د مرتبو د لوړېدو لامل ګرځي.

صحابه کرامو وويل :هو، موږ همدا غواړو .هغه وفرمايل:

لومړی :په سختۍ سره اودس کول او بشپړول .لکه سړه هوا، د اوبو کموالی، د بدن درد، او ګرمې اوبه.

دويم :ډېر قدمونه وهل – د دوو پښو تر منځه واټن – له کور څخه لرې جوماتونو ته تلل، او دا کار ډېر تکرارول.

دريم :د لمانځه د وخت انتظار کول، له هغه سره زړه تړل، لمانځه ته تيارى نيول او په جومات کې د جماعت د ادا کولو انتظار کول، نو کله چې لمونځ ادا کړي، د لمانځه په ځای کې بل لمانځه ته انتظار باسي.

بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم په ډاګه کړه چې دا درې کارونه په حقيقت همدا د الله په لار کې وتل دي؛ ځکه چې دا په نفس د شيطان لارې بندوي، خواهشات ماتوي او د وسوسو مخه نيسي، نو په دې توګه د الله ډله د شيطان لښکرو ته ماته ورکړي او همدا تر ټولو لوی جهاد دی، او دا دښمن ته په پولو د ودرېدلو په څېر دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په جومات کې د جماعت د لمانځه د اداء کولو اهمیت، او لمانځه ته پاملرنه کول او پر وړاندې یې بې پروایي نه کول.
2. په ښې طریقې سره رسول الله صلی الله علیه وسلم
3. خپلو ملګرو ته معلومات وړاندې کړل چې د پوښتنې کولو په توګه یې ورته د لوی ثواب په ښودنه پیل وکړ، او دا د زده کړې یو مېتود دی.
4. د سوال او ځواب په توګه د مسئلې د پیش کولو ګټه دا ده چې :وینا د ابهام او وضاحت له اړخه له نفس سره سمون لري.
5. نووي رحمه الله فرمایي :نو همدا د الله په لار کې رباط دی، یعني :هغه رباط چې یو)مسلمان (ورته هڅول کیږي .او رباط په اصل کې د یو څه بندول دي، لکه دې انسان چې ځان د عبادت په خاطر)په یو ځای کې (بندي کړی وي، او ویل کیږي چې :دا تر ټولو غوره رباط دی، لکه څنګه چې ویل شوي :جهاد د نفس جهاد دی، او کېدی شي دا هغه رباط وي چې شونی او آسان دی، یعني دا یو ډول رباط دی.
6. د "رباط "کلمه تکرار شوې او په)ال (معرفه ګرځولی شوې چې دا د دې اعمالو په عظمت دلیل دی.

(3574)

(281) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ، احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللهِ وَلَا تَعْجَزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ، فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ (لَوْ) تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(281) – له أبو هريرة رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللهِ وَلَا تَعْجَزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ، فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ)لَوْ (تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ«. پياوړی مؤمن الله ته له کمزوري مؤمن څخه خوښ او غوره دی او په دواړو کې خير دی، په هغه څه تينګار وکړه چې ګټه درته رسوي او د الله تعالی نه مرسته وغواړه، او مه کمزوری کيږه، که چيرته درته څه - زيان - ورسيده نو داسې مه وايه :که چېرته مې داسې کړي وای، نو داسې او داسې به شوي وو، خو ووايه :د الله تقدير دی او هغه چې څه غوښتل هغه يې وکړل؛ ځکه د)که چيرته (کلمه د شيطان کړنې پرانيزي«. [صحيح] - [مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم بيانوي چې :مؤمن ټول خېر دی، خو هغه مؤمن چې په خپل ايمان، اراده، مال او د خېر په نورو برخو کې پياوړی وي، د الله تعالی په نزد له کمزوي مؤمن څخه غوره او ورته محبوب دی .بيا رسول الله صلی الله عليه وسلم مؤمن ته سپارښتنه کوي چې د دنيا او آخرت په چارو کې د ګټې اخيستنې لپاره اسباب وکاروي، په داسې حال کې چې په الله جل جلاله اعتماد وکړي، له هغه مرسته وغواړي او توکل پرې وکړي .بيا رسول الله صلی الله عليه وسلم د هغو کارونو په وړاندې چې په دنيا او اخرت کې ګټه رسوي له کمزورۍ، سستۍ او غفلت څخه منع فرمايلې ده .نو کله چې مؤمن په عمل کې زيار وباسي، اسباب وکاروي، له الله جل جلاله نه مرسته وغواړي او د خير غوښتنه ترې وکړي، بيا دې نو خپل ټول کارونه الله ته وسپاري او په دې دې پوه شي چې د الله تعالی ټاکنه کې خير دی .نو که له هغې نه وروسته ورته کوم مصيبت ورسيږي، داسې دې نه وايي چې" :لو أني فعلتُ كان كذا وكذا"؛

که داسې مې کړي وای نو داسې او داسې به شوي وو" ."ځکه د)که (کلمه په تقدير" د نيوکې لپاره د شيطان کړنو ته لار پرانيزي "او په هغه څه پښېمانتيا رامنځته کوي چې

له لاسه ورکړل شوی دی، خو د الله تعالی تقدير ته په تسليمېدو سره دې ووايي "د الله پريکړه ده او هغه چې څه وغواړي هغه کوي"، څه چې وشول د الله جل جلاله د خوښې او ارادې سره سم وشول، بېشکه الله جل جلاله هغه ذات دی چې څه وغواړي هغه کوي، د هغه پريکړه لره منع کوونکی او د حکم لره يې تعقيبوونکی نشته.

د حديث له ګټو څخه:

1. په ايمان کې د خلکو توپيرونه.
2. مستحب دي چې د عمل لپاره انسان ځواکمن وي؛ ځکه په ځواک سره چې کومې ګټې تر لاسه کيږي په کمزورۍ کې نه تر لاسه کيږي.
3. انسان بايد د هغه څه په لټه کې شي چې ګټه ورته رسوي او هغه څه پريږدي چې ګټه نه لري.
4. مومن بايد په خپلو ټولو چارو کې د الله مرسته وغواړي، او په ځان تکيه ونه کړي.
5. د قضا او قدر (د الله جل جلاله د پريکړې او تقدير (ثبوت، او دا چې تقدير د اسبابو له کارولو او د ښېګڼو پسې له پلټنې کولو سره په ټکر کې عمل ندی.
6. د مصيبت پر مهال د ناخوښۍ له امله د (له وېيلو څخه ممانعت او د الله جل جلاله په قضا او قدر د نيوکې حراموالی.

(5493)

(282) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَارِبُوا وَسَدِّدُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَلَا أَنْتَ؟ قَالَ: «وَلَا أَنَا، إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ». [صحيح] - [متفق عليه]

(282) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چي رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :قَارِبُوا وَسَدِّدُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ «قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَلَا أَنْتَ؟ «قَالَ»: وَلَا أَنَا، إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِيَ اللهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ.». عمل له افراط او تفريط پرته بشپړوالي ته ورنږدې کړئ او يا يې بشپړ ادا کړئ، او پوه» شئ چي هېڅوک به ستاسو څخه په عمل ونه ژغورل شي .«هغوی وويل :ته هم اې د الله رسوله؟ هغه وفرمايل :»زه هم نه، مګر دا چي الله مي په خپل رحمت او مهرباني کې پټ کړي«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم صحابه کرام عمل کولو ته هڅوي او دا چي له الله څخه تر خپلي وسې پورې ووېرېږي، پرته له دې چي)په عمل کې (افراط او تفريط وکړي، او د دې لپاره چي عمل يې قبول شي او له امله يې پرې د الله جل جلاله له خوا رحمت نازل شي نو په خپل سم عمل سره دې نيت الله جل جلاله ته خالص کړي او د رسول الله صلى الله عليه وسلم د پيروی سره سم دې تر سره کړي.

بيا يې خبر ورکړ چي ستاسو څخه به هېڅوک يوازې په خپل عمل سره ونه ژغورل شي؛ بلکي د الله جل جلاله رحمت اړين دی.

هغوی وويل :ته هم اې د الله رسوله، آيا ستا عمل د دې ستر ارزښت سره سره هم تا نه شي ژغورلی؟

ويې ويل :زه هم، پرته له دې چي الله مي په خپل رحمت ويوښي.

د حديث له ګټو څخه:

1. نووي رحمه الله وايي) :سددوا وقاربوا :(د عمل سمونتيا وغواړئ او عمل پرې وکړئ، او که ترې عاجزه شوئ، نو ورنږدې يې کړئ؛ او د سداد معنا :سمونتيا او د عمل صحت دی، دا د زياتوالي او نيمګړتيا تر منځ حالت دی، نو مه افراط کوئ او مه نيمګړی عمل کوئ.

2. ابن باز ويلي :نېک عملونه جنت ته د داخلېدو اسباب دي، لکه څه رنګه چې پلیت عملونه اور ته د داخلېدو اسباب دي، او حدیث دا بیانوي چې جنت ته ننوتل یوازې په عمل سره نه کېږي، بلکې د الله تعالی له بښنې او رحمت پرته چاره نشته، نو دوی د خپلو عملونو په سبب ورننوتي دي، خو دا کار د الله په رحمت، عفوه او بښنې سره شوی دی.

3. بنده که هر څومره زیات عمل وکړي باید خپل عمل ته مغروره نه شي؛ ځکه چې د الله حق د ده له عمل څخه لوی دی، نو بنده باید له ځان سره د الله تعالی وېره او هغه ته هیله مندي دواړه وساتي.

4. پر بندګانو د الله تعالی فضل او رحمت د هغوی له عملونو څخه ډېر لوی دی.

5. نیک عملونه جنت ته د داخلېدو لامل دي، او ګټل یې یوازې د الله په فضل او رحمت سره کېږي.

6. کرماني ویلي :کله چې ټول خلک د الله له رحمت پرته جنت ته نه داخلېږي او بیا په ځانګړې توګه د رسول الله صلی الله علیه وسلم یادونه له دې امله شوې ده چې د هغه تګ جنت ته حتمي دی، نو کله چې هغه هم د الله په رحمت ننوځي نو له هغه پرته نور خلک خو په طریقه اولی سره د الله رحمت ته اړتیا لري.

7. نووي د الله تعالی د دې وینا د معنا په اړه فرمایلي دي :﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ النحل سورت ۳۲ آیت،)تاسو، جنت ته داخل شئ، په سبب د هغو)نېکو(عملونو چې تاسو به کول .(﴿وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾]الزخرف: 72[او دا هغه جنت دی چې تاسې ته په میراث درکړی شو، په هغو عملونو سره، چې تاسې به کول .او داسې نور آیتونه پدې دلیل دی چې جنت ته ننوتل په عمل سره کېږي، نو لدې احادیثو سره په تعارض کې نه دي، بلکې د آیتونو معنا دا ده چې جنت ته ننوتل په عملونو سره کېږي، بیا د عمل توفیق، هدایت او په عمل کې اخلاص او قبلېدل د الله تعالی په فضل او رحمت کېږي، نو معنا دا شوه چې یوازې په عمل سره نه داخلیږي، او له حدیث څخه مقصد هم همدا دی، او دا هم صحیح ده چې په عمل سره جنت ته ننوځي، یعنې په سبب د عملونو چې هغه رحمت دی.

8. ابن الجوزي ویلي :لدې څخه څلور ځوابونه تر لاسه کېږي؛ لومړی :د عمل لپاره توفیق ورکول د الله رحمت دی، او که چېرته د الله مخکنی رحمت نه وی نو نه به ایمان و او نه هغه طاعت چې نجات پرې مومي، دویم :د مرایي ګټې یې د بادار دي، نو عمل یې د بادار لپاره دی، نو هر څومره لورینه چې پرې کوي هغه یې مهرباني ده، دریم :په ځینو حدیثونو کې راغلي چې خپله جنت ته د اخلېدل د الله په رحمت

،کېږي او د مرتبو وېش په عملونو کېږي، څلورم :د طاعتونو عملونه لږ وخت نيسي او ثواب نه ختمېږي، نو هغه انعام چې د هغه څه په بدلې کې نه ختمېږي چې په فضل سره ختمېږي نه د عمل په مقابل کې.

9. رافعي ويلي :عمل کوونکي ته نه ښايي چې د خلاصون او مرتبو د لاسته راوړلو په موخه پر عمل تکيه وکړي؛ ځکه چې هغه د الله په توفيق عمل وکړ، او د الله په ساتنې يې ګناه پرېښوده، نو دا ټول د هغه په فضل او رحمت کېږي.

(3469)

(283) – عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَا زَالَ يُوصِينِي جِبْرِيلُ بِالْجَارِ، حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(283) – **له ابن عمر ـ رضي الله عنهما ـ څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :مَا زَالَ يُوصِينِي جِبْرِيلُ بِالْجَارِ، حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ«. جبريل ـعليه السلام- راته همېشه په ګاونډي سره وصيت کاوه تر دې چې ما ګمان وکړ «د ميراث مستحق به يې وګرځوي».** [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې جبرائيل عليه السلام ورته په تکرار سره د ګاونډي په حق ټينګار وکړ - او ګاونډي هغه څوک دی چې کور ته دې نږدې وي؛ خواه که هغه مسلمان وي يا کافر، خپلوان وي او که نه وي - چې حق يې وساتل شي او ازار نه شي، نيکي ورسره وشي او په آزار يې صبر وشي،)ټينګار تر دې حده و چې (رسول الله صلى الله عليه وسلم ګمان وکړ چې د ګاونډي لوی حق او د جبرائيل عليه السلام ټينګار کېدی شي د دې لامل وګرځي چې وحي پرې نازله شي او ګاونډي ته له مرګ نه وروسته په پاتې مال کې برخه ورکړل شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. .د ګاونډي د حق عظمت او د مراعتولو وجوب

2. د ګاونډي په حق کې پر وصيت ټينګار؛ هغه ته د درناوي، ورسره محبت ساتلو او نيکی کولو غوښتنه کوي، او)تر څنګ يې (له هغه څخه د ضرر دفع کولو، د ناروغتيا پر مهال پوښتنې کولو، د خوښۍ پر مهال مبارکۍ ويلو او د غم پر مهال تعزيت ويلو غوښتنه کوي.

3. .ځومره چې د ګاونډي دروازه نږدې وي، هغومره يې حق زيات دی

4. د شريعت بشپړتيا؛ چې هر هغه څه ته شامل دی چې د ټولنې اصلاح، له ګاونډيانو سره نيکي کول او ورڅخه ضرر لرې کولو ته شامل دي.

(4965)

(284) – عن أبي الدرداء رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». [صحيح] - [رواه الترمذي وأحمد]

(284) – له ابو درداء رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم «فرمايلي»: مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ځوک چې د خپل ورور له عزت څخه دفاع وکړي، نو الله تعالی به د قيامت په ورځ د هغه "له مخ څخه اور وګرځوي". [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي ځوک چې په غياب کې د خپل مسلمان ورور له عزت څخه دفاع وکړي او)پرې نږدي چې (د هغه سپکاوی وشي او يا ورسره ناوړه چلند وشي، نو الله تعالی به د قيامت په ورځ له هغه څخه عذاب وګرځوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. .د مسلمانانو په شرف)عزت (کې له خبرو څخه ډډه کول

2. جزا د عمل له جنس څخه ده، نو چا چې د خپل)مسلمان (ورور له شرف څخه دفاع وکړه؛ الله تعالی به ترې د قيامت په ورځ اور وګرځوي) .سوځولو ته به يې پرې نږدي).

3. .اسلام د خپلو پيروانو ترمنځه د وروروګلوی او ملاتړ دين دی

(5514)

(285) – عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالَ: «لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ، حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(285) – له انس رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم «فرمايلي»: لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ، حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ.

په تاسو کې هيڅوک مومن کيدلی نه شي؛ تر څو چې د خپل ورور لپاره هغه څه خوښ "کړي چې د ځان لپاره يې خوښوي". [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي چې هېڅ مسلمان تر هغه پورې د بشپړ ايمان خاوند کېدلی نه شي تر څو چې خپل مسلمان ورور ته هغه څه خوښ کړي چې ځانته يې خوښوي هغه که :طاعتونه او يا هر ډول ديني او دنيوي ښېګڼې وي او دا چې څه د ځان لپاره بد ګڼي د هغه لپاره يې هم بد وګڼي، نو که چېرته يې په خپل ورور کې ديني نيمګړتيا وليده، په اصلاح کې يې زيار باسي او که کومه ښېګڼه يې پکې وليده نو ملاتړ يې کوي او د دين او دنيا په اړه يې ورته نصيحت کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر انسان واجب دي چې خپل ورور ته هغه څه خوښ کړي چې ځانته يې خوښوي؛ ځکه له هغه چا څخه د ايمان نفي کول چې مسلمان ورور ته هغه څه نه خوښوي چې ځانته يې خوښوي پدې دلالت کوي چې دا کار واجب دی.
2. د الله لپاره وروروولي له نسبي وروروولی څخه پورته ده، نو واجب دي چې حق يې ادا شي.
3. د هر هغه کلام او عمل ممانعت چې له دې مينې سره په ټکر کې وي، لکه خيانت، غيبت، حسد او د مسلمان په نفس، مال او عزت تيری کول.

4. :ځيني کلمې وکاروئ چې عمل کولو ته هڅوونکي وي، لکه څنګه يې چې فرمايلي "لأخيه يعنې"خپل ورور ته".

5. کرماني رحمه الله فرمايلي دي :دا هم د ايمان نښه ده چې د خپل ورور لپاره هغه شر خوښ نه کړي چې د ځان لپاره يې نه خوښوي، خو د هغه شي يادونه يې ونه کړه؛ ځکه د يو څه سره مينه کول د هغه له مخالف څخه نفرت کولو ته اړتيا لري، نو دليل يې پرې را نه وړ ځکه چې بسنه کوي.

(4717)

(286) – عن عائشة رضي الله عنها زوج النبي صلى الله عليه وسلم عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(286) – د رسول الله صلى الله عليه وسلم له مېرمن عائشې رضي الله عنهما څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ«. مهرباني او نرمي په هېڅ شي کې نه وي، مګر دا چې هغه ته وزن)عزت (ورکوي، او له "هېڅ شي څخه نه لرې کيږي مګر دا چې هغه شی بدرنګوي«. [صحيح]- مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

،رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې په وينا او عمل کې مهرباني، نرمي او مهلت ورکول، چارې ښايسته کوي، بشپړتيا او ښکلا وربخښي، او نږدې ده چې خاوند يې خپله اړتيا پوره کړي.
د مهربانۍ نشتوالی شيان عيبجنوي او بدرنګوي يې، او خاوند يې لدې منع کوي چې خپل حاجت پوره کړي، او که چېرته يې پوره هم کړي نو په ډېرې سختۍ سره به وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. .په ځان کې د نرمۍ صفت پيدا کولو ته هڅول

2. .نرمي انسان ښايسته کوي، او په ديني او دنيوي چارو کې د خير سبب دی

(5796)

(287) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ، وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ، فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا، وَأَبْشِرُوا، وَاسْتَعِينُوا بِالْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدُّلْجَةِ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(287) – له ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي» :إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ، وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ، فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا، وَأَبْشِرُوا وَاسْتَعِينُوا بِالْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدُّلْجَةِ.«

"بېشکه دین اسان دی او هېڅوک دا دین نه سختوي مګر دا چې دین به پرې برلاسی شي، نو منځلاري اوسئ)له افراط او تفریط نه ځان وساتئ (او که عمل مو پوره نه شو ادا کولی نو پوره والي ته يې ورنږدې کړئ، او)خلکو ته (زیری ورکړئ، او په سهار او ماسپښین او د شپې په یوې برخې سره مرسته وغواړئ)پدې دریو وختونو کې عبادت وکړئ(."
[صحیح]-[بخاري روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم څرګنده کړه چې د اسلام دین په ټولو چارو کې د آسانتیا او سهولت پر بنسټ ولاړ دی او د ناتوانی او اړتیا پر مهال یکې پر آسانی ډېر تاکید کیږي، او ځکه چې په دیني چارو کې د زور تللو او له مهربانی څخه د کار نه اخېستلو سزا ناتواني او د نوموړي عمل مکمله او یا یوه برخه پرېښودل دي .. بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم له مبالغې پرته پر منځمهالتوب ټینګار وکړ؛ نو بنده به په هغه څه کې نېمګړتیا نه کوي چې امر ورته پرې شوی دی او هغه کار به نه کوي چې وس يې نه لري، که چېرته لدې عاجز و چې ټول عمل په بشپړه توګه تر سره کړي؛ نو بشپړتیا ته دې ورنږدې کړي.
او رسول الله صلی الله علیه وسلم د بشپړ عمل څخه د ناتوانه انسان لپاره پر دوامداره عمل که څه هم لږ وي د ډېر ثواب زیری ورکړی دی؛ ځکه چې ناتواني د هغه کړنه نده نو ځکه يې له امله اجر نه کمیږي.
او څرنګه چې دا نړۍ په حقیقت کې د سفر او اخروي ژوند ته د لیږد ځای دی، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم امر وکړ چې د دوامداره عبادت لپاره دې پدې دریو وختونو څه وشي چې د عبادت لپاره ډېر فعال وختونه دي.

لومړی :سهار :د ورځې په پیل کې په مزل کولو سره؛ د سهار د لمانځه او لمر راختلو تر منځ.
دويم :الروحة :له غرمې وروسته په وخت تېرولو سره.
دريم :الدُّلْجة :د شپې د يوې برخې او يا ټولې شپې په تېرولو سره، او ځکه چې د شپې کار کول د ورځې له کار څخه سخت وي، نو د کار په يوې برخې يې امر وکړ او ويې فرمايل چې :الدلجه :يعني د شپې يوه برخه.

د حديث له ګټو څخه:

1. د اسلامي شريعت آسانتيا او زغم او د افراط او تفريط تر منځ يې منځمهالي.
2. بنده بايد د خپلې وسې سره سم اوامر پر ځای کړي، پرته له ې پروايۍ او يا سختۍ څخه.
3. بنده بايد د عبادت لپاره غوره وختونه وټاکي چې دی پکې ښه انرژي ولري، او دا درې وختونه د نورو په پرتله غوره دي چې بدن پکې عبادت کولو ته ښه چمتو وي.
4. ابن حجر عسقلاني رحمه الله فرمايلي :لکه رسول الله صلى الله عليه وسلم چې يو ټاکلي ځای ته سفر کوونکي ته خطاب کوي چې دا درې وختونه د مسافر لپاره تر ټولو فعال وختونه دي، نو د هغه پاملرنه يې داسې وختونو ته راواړوله چې دی پکې ښه فعال وي؛ او ځکه چې مسافر کله ټوله شپه او ورځ سفر وکړي نو بې وسه کيږي او له حرکت نه لوېږي، خو که دا فعال وختونه يې د سفر لپاره وټاکل، له سختۍ پرته به د دوامداره سفر کولو وړتيا به ومومي.
5. ابن حجر وايي :په دې حديث کې د شرعي رخصت کارونې ته اشاره ده، ځکه د رخصت پر مهال له رخصت څخه ګټه نه اخېستل يو ډول افراط دی، لکه څوک چې د اوبو د نه شتون پر مهال تيمم کول پرېږدي او د اوبو کارول يې په ضرر تمام شي.
6. ابن المنير وايي :پدې حديث کې د نبوت له نښو څخه يوه نښنه ده، ځکه موږ او زموږ څخه وړاندې خلکو ليدلي چې چا په دين کې افراط کړی، وروسته يې عمل پرېښی دی، خو د دې مطلب دا نه دی چې د بشپړ عمل کولو لپاره هڅه پرېښودل شي، ځکه دا ستايل شوی کار دی چې عمل په بشپړه توګه ادا شي، بلکې له هغه افراط څخه منع راغلې ده چې سړی ستړی کوي، يا دا چې په نفلي عملونو کې دومره مبالغه وشي چې له امله يې غوره عمل پاتې شي، يا د فرضو وخت ترې تېر شي، د بېلګې په توګه لکه يو سړی چې ټوله شپه تهجد وکړي او بيا په جماعت سره د سهار لمونځ ترې لاړ شي، يا دا چې لمر پرې راوخيژي، نو د فرضو وخت ترې لاړ شي.

(5795)

(288) – عن أنس بن مالك رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا». [صحيح] - [متفق عليه]

(288) – له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا«. "پر خلکو (اسانتيا راولئ او سختي مه کوئ، زيری ورکړئ او خلک مه زړه توري کوئ". [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم امر کوي چې په ټولو هغو ديني او دنيوي چارو کې چې الله جل جلاله روا کړي وي د خلکو سره له اسانتيا کار واخلئ او ورته يې مه سختوئ. او ټينګار کوي چې خلکو ته په خير سره زيری ورکړئ او مه يې زړه توري کوئ.

د حديث له ګټو څخه:

1. د مؤمن دنده دا ده چې د الله جل جلاله سره د خلکو مينه پيدا کړي او د خير کارونو ته يې وهڅوي.
2. د الله جل جلاله لورې ته بلونکی بايد په هوښياری سره وګوري چې څنګه د اسلام دعوت خلکو ته ورسوي.
3. زيری ورکول د بلونکي سره خوشحالي، اقدام کول او د هغه څه په اړه ډاډ زيږوي چې دی يې خلکو ته وړاندې کوي.
4. سختي کول د مبلغ د خبرو په اړه کرکه، شاتګ او شکونه راپاروي.
5. پر بندګانو د الله تعالى د رحمت پراخوالى او دا چې هغه د دوی لپاره د زغم او اسانۍ دين غوره کړی دی.
6. کومه اساني چې امر پرې شوی؛ هغه ده چې شريعت راوړې ده.

(5866)

(289) – عن أنس رضي الله عنه قال: كُنَّا عِنْدَ عُمَرَ فَقَالَ: «نُهِينَا عَنِ التَّكَلُّفِ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(289) – له انس رضي الله عنه څخه روایت دی وايي :مونږ د عمر رضی الله عنه سره وو، هغه وويل :موږ له تکلف څخه منع شوي يو [صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

عمر رضي الله عنه فرمايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم دوى د هغه څه له راکړې ورکړې څخه منع کړي دي چې له اړتيا پرته د تکليف سبب ګرځي، هغه که وينا وي او يا عمل.

د حديث له ګټو څخه:

1. له هغه تکلف څخه چې حرام دی :ډېرې پوښتنې کول او يا دا چې هغه څه پسې تکليف ويستل چې په اړه يې ورته پوهه نه وي او يا دا چې په داسې يو کار کې سختي وکړي چې الله جل جلاله اسانه کړې وي.
2. مسلمان ته په کار دي چې په خبرو او عمل کې له بخښني او سختی نه کولو سره ځان عادت کړي :په خوراک، څښاک، خبرو او ټولو حالاتو کې.
3. اسلام د آسانی دين دی.

(8945)

(290) – عن ابن عمر رضي الله عنهما أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «**إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ، وَإِذَا شَرِبَ فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ، وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(290) – **له ابن عمر ـ رضي الله عنهما ـ څخه روايت دی چې رسول الله ـ صلى الله عليه وسلم ـ فرمايلي» :إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ، وَإِذَا شَرِبَ فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ، وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ«.**
كله چې ستاسو څخه يو څوک خوراک کوي، نو په ښي لاس دې وخوري، او كله چې» ښناک کوي، نو په ښي لاس دې وڅښي، ځکه چې شيطان په چپ لاس خوراک کوي او په چپ لاس څښاک کوي«. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم امر کوي چې مسلمان بايد په ښي لاس خوراک او څښاک وکړي او په چپ لاس له خوراک او څښاک څخه منع کوي، دا ځکه چې شيطان پرې خوراک او څښاک کوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په چپ لاس خوراک او څښاک سره د شيطان له مشابهت څخه ممانعت

(58122)

(291) – عن عُمر بن أبي سلمة رضي الله عنه قال: كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجْرِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**يَا غُلَامُ، سَمِّ اللهَ، وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ**» فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ. [صحيح] - [متفق عليه]

(291) – له عمر بن أبي سلمة رضی الله عنه څخه روايت دی وايي چې :زه د رسول الله صلی الله عليه وسلم په سرپرستي کې کوچنی ماشوم وم،)د ډوډۍ خوړلو پر مهال به مې(لاس په کاسه کې آخوا او دېخوا کېده، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم راته وفرمايل» :يَا غُلَامُ، سَمِّ اللهَ، وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ « **»اې هلکه، بسم الله ووايه، په ښي لاس خوراک کوه او له خپلې مخې څخه خوراک کوه«** نو له هغه وروسته مې همدا د ډوډۍ خوړلو طريقه شوه. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

عمر بن ابي سلمة رضي الله عنهما چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم د میرمنې زوی)پرکټې (او د رسول الله صلی الله عليه وسلم د روزنې او سرپرستۍ لاندې و، وايي چې د خوراک پر مهال به يې لاس په کاسه کې يو ځای او بل ځای واهه تر څو له بېلابېلو ځايونو څخه مړی را واخلي، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم د ډوډۍ خوړلو درې ادبونه ور وښودل:

لومړی يې :د ډوډۍ په پيل کې "بسم الله "وييل.
دويم يې :په ښي لاس خوراک کول.
دريم يې :له خپلې مخې څخه خوراک کول.

د حديث له ګټو څخه:

1. د خوراک او څښاک په پيل کې بسم الله وييل د ډوډۍ خوړلو له آدابو څخه دي.
2. کوچنيانو ته د آدابو ور ښودل، په ځانګړې توګه هغه کوچنيان چې د چا د سرپرستۍ لاندې وي.
3. د ځوانانو په ښوونه او روزنه کې د رسول الله صلی الله عليه وسلم مهرباني او لوړه حوصله.

4. د ډوډۍ خوړلو له ادابو څخه له خپلې مخې نه خوراک کول دي، مګر پداسې حالاتو کې چې خواړه بېلابېل ډول وي، نو بیا کولای شي چې له بېلابېلو ځایونو څخه یې راواخلي.

5. هغه څه ته د صحابه کرامو ژمنتیا چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته ښودلي وو، دا خبره د عمر بن أبی سلمة رضی الله عنه لدې وینا څخه استنباطیږي چې فرمایي :له هغه وروسته مې همدا د ډوډۍ خوړلو طریقه شوه.

(58120)

(292) – عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِنَّ اللهَ لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا، أَوْ يَشْرَبَ الشَّرْبَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا». [صحيح] - [رواه مسلم]

(292) – له انس بن مالک رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل» :إِنَّ اللهَ لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا، أَوْ يَشْرَبَ الشَّرْبَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا».
یقینا چې الله جل جلاله له بنده څخه هغه مهال راضي کیږي کله چې هغه یوه مړۍ وخوري " او بیا پرې د هغه ستاینه وکړي)الحمد لله ووایي (او یا یو ګوټ اوبه وڅښي او د هغه ستاینه پرې وکړي". [صحيح]-[مسلم روايت کړې دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم څرګندوي چې د الله په فضل او نعمتونو بنده لره د خپل رب ستاینه له هغو کارونو څخه دي چې د الله جل جلاله خوښۍ پرې تر لاسه کیږي، نو خواړه خوري او وایي :الحمد لله، او څښاک څښي او وایي :الحمد لله.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د الله جل جلاله سخاوت، چې روزي یې لورولې او په ستاینه راضي کیږي.

2. د الله جل جلاله خوښي په مامولي)آسان (سبب تر لاسه کیږي، لکه له خوراک او څښاک څخه وروسته په الحمد لله ویلو.

3. د خوراک او څښاک له آدابو څخه :له خوړلو او څښلو وروسته د الله تعالی ثنا ویيل دي.

(5798)

(293) – عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رضي الله عنه: أَنَّ رَجُلًا أَكَلَ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِمَالِهِ، فَقَالَ: «كُلْ بِيَمِينِكَ»، قَالَ: لَا أَسْتَطِيعُ، قَالَ: «**لَا اسْتَطَعْتَ**»، مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبْرُ، قَالَ: فَمَا رَفَعَهَا إِلَى فِيهِ. [صحيح] - [رواه مسلم]

(293) – له سلمه بن الأكوع رضي الله عنه څخه روایت دی چې :یو سړي د رسول الله «صلی الله علیه وسلم په وړاندې په چپ لاس خوراک کاوه، نو ویې فرمایل» :كُلْ بِيَمِينِكَ، قَالَ :لَا أَسْتَطِيعُ، قَالَ» :لَا اسْتَطَعْتَ « »**په ښي لاس وخوره**« هغه وویل :نه شم کولای هغه وفرمایل :ویې نه کړای شي)یعني لاسونه دې شل شه (هغه ـ له دې څخه کبر منع کړ چې په ښي لاس خوراک وکړي- وایې :ویې نه کړای شول چې خپل لاس خولې ته پورته کړي. [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم یو سړی ولیده چې په چپ لاس یې خوراک کاوه، نو امر یې ورته وکړ چې په ښي لاس خوراک وکړي، سړي په کبر او درواغو سره ځواب ورکړ چې نه شي کولای !نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته ښېرا وکړ چې په ښي لاس له خوراک کولو څخه محروم شي، نو الله تعالی ـ د هغه سړي په حق کې ـ د خپل پیغمبر بد دعایي قبوله کړه او د هغه سړي ښی لاس شل شو چې له هغه وروسته یې بیا د خوراک او څښاک لپاره پورته نه کړ.

د حدیث له ګټو څخه:

1. په ښي لاس خوراک کول واجب او په چپ لاس حرام دي.
2. د شرعي احکامو له پلي کولو څخه چې څوک سرغړونه او لويي کوي د سزا مستحق دی.
3. الله جل جلاله پدې کار سره د خپل پیغمبر محمد صلی الله علیه وسلم درناوی وکړ چې دعا یې ورته قبوله کړه.

4. په هر حالت کې امر بالمعروف او نهی عن المنکر روا دی، آن تر دې چې دا کار د ډوډۍ خوړلو پر مهال هم وشي.

(3372)

(294) – عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنهما أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا، فَلْيَعْتَزِلْنَا -أَوْ قَالَ: فَلْيَعْتَزِلْ- مَسْجِدَنَا، وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ»، وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِقِدْرٍ فِيهِ خَضِرَاتٌ مِنْ بُقُولٍ، فَوَجَدَ لَهَا رِيحًا، فَسَأَلَ فَأُخْبِرَ بِمَا فِيهَا مِنَ البُقُولِ، فَقَالَ قَرِّبُوهَا إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ كَانَ مَعَهُ، فَلَمَّا رَآهُ كَرِهَ أَكْلَهَا، قَالَ: «كُلْ فَإِنِّي أُنَاجِي مَنْ لاَ تُنَاجِي».
ولِمُسْلِمٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ، الثُّومِ – وقَالَ مَرَّةً: مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ وَالثُّومَ وَالْكُرَّاثَ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ بَنُو آدَمَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(294) – له جابر بن عبدالله رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي» :مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا، فَلْيَعْتَزِلْنَا -أَوْ قَالَ :فَلْيَعْتَزِلْ- مَسْجِدَنَا، وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ«،
:څوک چې هوږه یا پیاز وخوري نو ځان دې له موږ څخه جلا کړي – یا یې وفرمایل چې» زموږ له مسجد څخه دې ځان ګوښه کړي او په کور کې دې پاتې شي«، او پیغمبر صلی الله علیه وسلم ته یو لوښی راوړل شو چې په هغه کې پیاز یا بل ډول شنه سبزیجات و، نو هغه یې بوی حس کړ، نو پوښتنه یې وکړه او ورته وویل شو چې شنه بوی لرونکي سبزیجات پکې دي، نو ویې فرمایل چې د هغه ځینو ملګرو ته یې وړاندې کړئ چې له هغه سره)په سفر کې (وو، نو کله یې چې ولیدل له خوړلو یې کرکه وکړه او ویې» ویل: کُلْ فَإِنِّي أُنَاجِي مَنْ لاَ تُنَاجِي«. وخورئ، ځکه زه له هغه چا سره مناجات کوم چې ته یې نه کوې«. [صحیح]- متفق علیه
[دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم هر هغه څوک چې هوږه او یا پیاز وخوري جومات ته له تلو څخه منع کړی دی، تر څو خپل هغه ورونه په بدبویۍ سره ونه ازاروي چې جومات ته د جماعت لپاره راغلي دي، جومات د تللو په اړه دا ممانعت تنزیهي دی، نه دا چې دا

خواږه ناروا دي، ځکه چې دا مباح خوراکونه دي او رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یوه کټوۍ راوړل شوه چې سبزیجات پکې وو، نو کله یې چې بوی کړل او د هغه څه په اړه خبر ورکړ شو چې په کټوۍ کې دي نو له خوړلو یې انکار وکړ او خپلو نورو ملګرو ته یې د خوړلو لپاره وړاندې کړل، نو هغه هم د ده پسې د اقتدا له مخې له خوړلو کرکه وکړه، نو کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ولېده ویې فرمایل :وخوره؛ ځکه چې زه له ملاېکو سره په وحي ملاقات کوم.

او رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکړ چې پرېښتې د بد بوی له امله داسې ازارېږي لکه څنګه چې بنی آدم ازارېږي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. جومات ته د هغه چا د راتګ ممانعت چې هوږه، پیاز او یا ګندنه یې خوړلې وي.
2. هر هغه شی په حکم کې دي ته ورته دی چې بد بوی لري او لمونځ کوونکي پرې ازارېږي، لکه د سګرټ لوږی، تمباکو او داسې نور.
3. د ممانعت علت بوی دی، نو کله چې په زیات پخلي او یا بل څه سره له منځه ولاړه شي؛ کراهت یې له منځه ځي.
4. د هغو کسانو لپاره چې په جومات کې لمونځ کوي د دې شیانو خوړل مکروه دي؛ تر څو جومات ته د جماعت لپاره لاړ نه شي، پرته له دې چې د ځان لپاره یې بهانه وګرځوي چې جومات ته لاړ نه شي، که داسې یې وکړل نو دا کار حرام دی.
5. د هوږې او داسې نورو ښیزونو څخه د رسول الله صلی الله علیه وسلم ممانعت له دې امله نه و چې دا ښیزونه حرام دي، بلکې له دې امله و چې هغه له جبریل علیه السلام سره ملاقات)مناجات (درلود.
6. د رسول الله صلی الله علیه وسلم ښایسته لارښوونه، چې د حکم سره یې د هغه سبب بیاناوه؛ تر څو مخاطب پر حکمت د پوهېدلو له امله ډاډمن شي.
7. قاضي ویلي :علماوو پدې له جومات پرته هغه ځایونه هم قیاس کړي دي چې په جماعت سره پکې لمونځونه کیږي لکه :عیدګاه، د جنازو لمونځ ځای او داسې نور د عبادت لپاره د راټولیدو ځایونه، همدا رنګه د علم، ذکر، ودونو او داسې نور مجلسونه، بازارونه او داسې نور ځایونه دا حکم نه لري.

8. علماوو ويلي :پدې حديث کې د هورېږ او داسې نورو شيانو د خوړونکي لپاره جومات ته له ننوتلو ممانعت راغلى دى -که څه هم جومات خالي وي- ځکه چې د ملايکو ځاى دى، او د حديث عموميت پدې دلالت کوي.

(4850)

(295) – عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ أَكَلَ طَعَامًا فَقَالَ: الحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلاَ قُوَّةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». [حسن] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(295) – له سهل بن معاذ بن انس رضي الله عنه څخه روايت دى وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :مَنْ أَكَلَ طَعَامًا فَقَالَ :الحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلاَ قُوَّةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ«.

ځوک چې خواړه وخوري او ووايي) :الحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلاَ قُوَّةٍ).
"هغه الله لره ستاينه ده چې ماته يې دا خواړه راکړل پرته له دې چې کوم حرکت، حيله او يا ځواک ولرم، نو ټول مخکني ګناهونه به يې وبخښل شي". [حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم تينګار کوي چې ځوک کوم خواړه وخوري نو د الله شکر دې ادا کړي، ځکه چې زه د الله تعالى له مرستې پرته د ډوډۍ راوړلو يا خوړلو توان نه لرم .بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم زيرى ورکړ چې چا دا)دعا (وويله نو هغه د الله تعالى د بخښنې وړ دى، چې ټول مخکني واړه ګناهونه ورته وبخښي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د خوړو په پاى کې د الله تعالى ستاينه کول مستحب دي.
2. پر بنده ګانو د الله تعالى د لوى فضل او کرم بيان چې هغوى ته يې روزي ورکړه او د رزق اسباب يې ورته برابر کړل او د بدو اعمالو لپاره يې ورته کفاره وګرځول.

3. د بندګانو ټولې چارې د الله پاک له لوري دي، نه د هغوی په زور او قوت، او بنده ته امر شوی چې اسباب وکاروي.

(5431)

(296) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: كان رسولُ الله صلى الله عليه وسلم إذا عَطَس وضَعَ يَدَه -أو ثوبَهُ- على فيهِ، وخَفَضَ -أو غضَّ- بها صوتَهُ. [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وأحمد]

(296) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم پرنجی کاوه، نو خپل لاس به يې په خوله کېښود او يا به يې خپلې جامې په خوله کېښودې او خپل غږ به يې ښکته کړ)يعني د پرنجې پر مهال به يې خپل غږ کنترول کړ). [صحیح]-[]

تشريح:

:کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم پرنجی کاوه نو
لومړی به يې په خپل لاس يا جامه په خولې کېښوده؛ تر څو يې له خولې يا پزې داسې څه را ونه وځي چې له امله يې ناست ملګري ازار شي.
دويم :غږ به يې ټیټاوه او نه به يې پورته کاوه.

د حديث له ګټو څخه:

1. د پرنجي پر مهال د رسول الله صلی الله علیه وسلم لاربښوونه او پدې کې د هغه پیروي کول.
2. د پرنجي پر مهال په خوله او پوزه جامه او یا بل څه نيول مستحب دي، تر څو ترې داسې څه راونه وځي چې ناست کس ته زيان ورسيږي.
3. د پرنجي پر مهال د غږ ټيټول مطلوب دي، او دا کار بشپړ ادب او له غوره اخلاقو څخه دی.

(3317)

(297) – عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخَصُهُ، كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ». [صحيح] - [رواه ابن حبان]

(297) – له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دى وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخَصُهُ، كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ». الله جل جلاله خوښ ګڼي چې له رخصتونو څخه يې ګټه واخيستل شي، لکه څرنګه چې» له عزيمتونو څخه يې ګټه اخيستل کيږي». [صحيح]-[ابن حبان روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي :الله جل جلاله خوښوي چې له هغو رخصتونو څخه يې ګټه واخستل شي چې روا کړي يې دي لکه په احکامو او عباداتو کې تخفيف او د عذر پر مهال په مکلف باندې اسانتيا راوستل - لکه د لمانځه قصر او يا په سفر کې - د لمونځونو - جمع کول .لکه څرنګه چې خوښ ګڼي عزيمت يې پر ځای شي لکه واجب کارونه، ځکه په رخصت او عزيمت دواړو کې د الله تعالى حکم يو دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله تعالى رحمت پر خپلو بنده ګانو او دا چې هغه پاک ذات خوښ ګڼي له هغو رخصتونو يې ګټه واخستل شي چې روا کړي يې دي.
2. د دې شريعت بشپړتيا، او له مسلمان څخه يې د سختۍ لرې کول.

(65017)

(298) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(298) – له ابو هريره -رضي الله عنه- څخه روايت دی وايي چې رسول الله -صلى الله عليه وسلم- فرمايلي دي» :مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ«. "د چا لپاره چې الله تعالی د خير اراده وکړي، نو هغه- په مصيبتونو سره - امتحانوي".
[صحيح]-[بخاري روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي چې کله الله تعالى خپل يو مومن بنده ته د خير ،اراده وکړي نو هغه په خپل ځان، مال او کورنۍ کې په مصيبت وررسولو سره امتحانوي ځکه چې پدې سره مؤمن الله تعالى ته په دعا کولو سره رجوع کوي، ګناهونه يې بخښل کيږي او درجې يې لوړيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. مومن د ډول ډول آفتونو سره مخ کيږي.
2. مصيبت کله د بنده سره د الله تعالى د مينې او محبت نخښه وي، تر دې چې درجې يې لوړې کړي او ګناهونه يې وبخښي.
3. د مصيبت پر مهال د صبر غوښتنه او له فرياد څخه ډډه کول.

(4204)

(299) – عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنهما عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ: «مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَا أَذًى وَلَا غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(299) – ابو سعيد الخدری او ابوهريرة رضي الله عنهما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روايتوي چې فرمايلي يې دي» :مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَا أَذًى وَلَا غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ.« هېڅ مسلمان ته ستوماني او رنځ، هېڅ غم او خفګان، هېڅ ضرر او غم نه رسيږي آن» تر دې چې يو اغزی چې کله يې په پښه کې لاړ شي، مګر دا چې الله جل جلاله به يې ورته د ځينې ګناهونو کفاره وګرځوي.« [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

،رسول الله صلى الله عليه وسلم بيانوي چې مسلمان ته چې کومې ناروغی، غمونه خفګانونه، کړاوونه، مصيبتونه، سختی، وېره او لوږه رسيږي، تر دې چې که يو اغزی يې په پښو کې لاړ شي او ويې دردوي، نو دا ټول به يې د ګناهونو لپاره کفاره شي او ګناهونه به ترې توی شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر مومنو بندګانو باندې د الله جل جلاله د فضل او رحمت بيانول چې په يو کوچني ضرر سره چې هغوی ته رسيږي؛ ګناهونه يې ورته ببنل کيږي.
2. مسلمان ته په کار دی چې هر څه ورته رسيږي اجر يې له الله جل جلاله څخه وغواړي، او په هره وړه او غټه صبر وکړي، تر څو يې د درجو د لوړېدلو او د ګناهونو د کفارې لامل شي.

(3701)

(300) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا يَزَالُ البَلاَءُ بِالمُؤْمِنِ وَالمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ». [حسن] - [رواه الترمذي وأحمد]

(300) – له ابوهريرة رضي الله عنه څخه روايت دى وايي چې :رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :مَا يَزَالُ البَلاَءُ بِالمُؤْمِنِ وَالمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ«.

،نارينه مومن او ښځينه مومنه تر هغه پورې په خپل نفس، اولاد او مال کې امتحانيږي " "تر څو چې له الله سره مخ شي او هېڅ ګناه پرې نه وي. [حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې :د مؤمن سړي او مؤمنې ښځې - په روغتيا، بدن، اولاد، ناروغۍ، مرګ، د اولاد نافرمانۍ او نورو حالاتو کې - مصيبت او امتحان هېڅکله نه جلاکيږي، او د هغه په مال کې غريبي او د تجارت له منځه تلل، مال يې غلا کېدل، معيشت په تيپه دربدل د رزق تنګوالى او داسې نور، تر دې چې په دې مصيبتونو سره الله تعالى د هغه ټول ګناهونه او تېروتنې وبخښي او کله چې د الله سره مخ کيږي، نو دى به له ټولو هغو ګناهونو پاک شوى وي چې پخوا يې کړي وو.

د حديث له ګټو څخه:

1. په مؤمنو بندګانو د الله تعالى مهرباني چې د دنيوي مصيبتونو او آفتونو له امله ورته ګناهونه بخښي.
2. مصيبت په خپله د ګناهونو لپاره کفاره ده په دې شرط چې ايمان ورسره وي، نو کله چې بنده صبر وکړي او فرياد ونه کړي هغه ته اجر ورکول کيږي.
3. په ټولو چارو کې صبر ته هڅوونه؛ په هغه څه کې چې خوښوي او يا يې نه ،خوښوي، تر هغه به صبر کوي چې هغه څه ترسره کړي چې الله پرې واجب کړي او تر هغه وخته به صبر کوي چې له هغه څه ډډه وکړي چې الله پرې حرام کړي، د الله تعالى د ثواب په هيله او د هغه د عذاب له ويرې.

4. "د هغه دا وينا "په مؤمن نارينه او مؤمني ښځې "په دې کې د ښځې لپاره د "مومنة کلمې اضافه کول په ښځو باندې د ډېر ټينګار دليل دی؛ ځکه که يې ويلي وای چې **په مؤمن»** نو ښځه پکې هم شاملېده، ځکه چې دا کلمه د نارينه وو لپاره ځانګړې نه ده، نو کله چې په ښځه کوم مصيبت راشي، هغه هم د ګناهونو او تېروتنو د بخښنې په ژمنه کې راځي.

5. هغه څه چې د بنده درد يو د بل پسې وخت په وخت آسانه کوي، هغه فضيلت دی چې په آفتونو مرتبيږي.

(3159)

(301) – عَنْ صُهَيْبٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «**عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(301) – له صهيب رضی الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل» :عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ.«

د مؤمن چارې ته حيرانتيا ده، يقينا چې هره چاره يې په خير ده، او دا)ځانګړتيا (له مؤمن" پرته د بل چا لپاره نشته، که خوشحالي ورته ورسيږي نو شکر وباسي او دا د ده لپاره خير دی، او که مصيبت ورته ورسيږي صبر کوي او دا د ده لپاره خير دی." [صحيح]- مسلم [روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم د مؤمن چارې او ښو حالاتو ته حيرانتيا کوي، دا ځکه چې هره چاره يې په ګټه ده او دا ځانګړتيا له مؤمن پرته د بل چا لپاره نشته .که خوښي ور ورسيږي نو د الله شکر ادا کوي چې د شکر په پايله کې ورته اجر رسيږي .او که مصيبت ور ورسيږي نو صبر کوي او اجر يې له الله څخه غواړي، نو د صبر په پايله کې ورته اجر رسيږي، يعني دا چې په هر حال کې اجر ورکول کيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر خوښۍ د شکر ويستلو او پر مصيبت د صبر کولو فضيلت، نو چا چې دا وکړل د دنيا او اخرت خير به تر لاسه کړي، او چا چې پر نعمت شکر ادا نه کړ، او پر مصيبت يې صبر ونه کړ، نو له ثواب څخه به محروم شي، او ګناهکار به شي.
2. د ايمان فضيلت او دا چې په هر حالت کې ثواب يوازې د مؤمنانو لپاره دی.
3. د خوښۍ پر مهال شکر او په سختۍ صبر کول د مؤمن له ځانګړنو څخه دي.
4. د الله جل جلاله په پرېکړو او تقدير ايمان په ټولو شرايطو کې مؤمن بشپړ راضي کوي، د نورو برعکس چې د مصيبت پر مهال په دوامداره توګه ناراضه وي او کله چې ورته د الله تعالى کوم نعمت ورسيږي، نو د الله له اطاعت څخه پرې مشغول شي دا خو لا پريږده چې د هغه په نافرمانۍ کې يې مصرف کړي.

(3298)

(302) – عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا صَحِيحًا». [صحيح] - [رواه البخاري]

(302) – له ابو موسى الأشعري - رضي الله عنه - څخه روايت دی وايي چې: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا صَحِيحًا».
کله چې بنده ناروغ يا مسافر شي، نو د هغه لپاره د هغه عمل سره برابر ثواب ليکل کيږي" چې د اقامت او روغتيا په حالت کې يې کاوه". [صحيح]-[بخاري روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله - صلى الله عليه وسلم - د الله تعالى د فضل او رحمت په اړه فرمايي :چې يو مسلمان کله د روغتيا او اقامت پر مهال نېک عمل تر سره کوي او بيا ورته عذر پيدا شي او ناروغ شي نو بيا يې نشي کولای يا دا چې په سفر او يا کوم بل عذر ورڅخه مشغول شي، نو هغه ته پوره اجر ليکل کيږي، هومره چې د روغتيا او اقامت په حالت کې يې کاوه.

د حديث له ګټو څخه:

1. .پر بنده ګانو باندې د الله تعالى لوی فضل
2. په عباداتو کې زيار ويستل او د روغتيا او وزګارتيا پر مهال له وخت څخه ګټه پورته کول.

(3553)

(303) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «**بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتَنًا كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا، أَوْ يُمْسِي مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا**». [صحيح] - [رواه مسلم]

(303) – **له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ،فرمايلي» :بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتَنًا كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا ،أَوْ يُمْسِي مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا».**

په نيکو عملونو کې بيړه وکړئ - مخکې له دې چې - لکه د تورې شپې د يوې برخې په» څېر فتنې مو لاندې کړي - چې يو سړی به سهار مهال مؤمن او ماښام کافر وي، او يا ».به ماښام مهال مؤمن او سهار کافر وي، هغه به خپل دين د دنيا د ګټې په بدل کې پلوري

[صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم مؤمن هڅوي چې په نېکو کارونو کې بيړه وکړي، مخکې له دې چې ناشوني شي او د فتنو او شبهو په راتګ سره ترې بوخت شي؛ چې هغه يې د نېکو عملونو څخه منع کوي، دا فتنې به د شپې د تپې تيارې په څېر وي؛ چې حق به پکې له باطل سره ګډ شوی وي، د خلکو لپاره به د دوی ترمنځه توپير ستونزمن وي، نو ځکه يې د شدت له امله انسان بد حواسه کيږي، تر دې چې يو سړی به ماښام مومن وي او بېګا کافر، او بېګا به مؤمن وي او سهار کافر، خپل دين به د دنيا د له منځه تلونکي خوند لپاره پرېږدي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر دین منګولي لګول او په نېکو عملونو بېړه کول مخکې لدې چې پر وړاندې یې خنډونه پیدا شي.
2. په آخره زمانه کې د ګمراه کوونکو فتنو پرله پسې راتلو ته اشاره، او دا چې کله یوه فتنه له منځه لاړه شي، بله فتنه ورپسې راځي.
3. کله چې د یو چا دین کمزورى شي او د دنیوي معاملاتو لکه پیسو او نورو شیانو په بدل کې ترې تېر شي، نو دا د ده د انحراف، دین پرېښودلو او فتنو سره د ملتیا لامل کېږي.
4. په حدیث کې دلیل دى چې نېک عملونه له فتنو څخه د خلاصون سبب ګرځي.
5. فتنې دوه ډوله دي :د شبهو فتنې چې علاج یې زده کړه ده، او د شهوتونو فتنې چې علاج یې ایمان او صبر دى.
6. په حدیث کې دې ته اشاره ده چې د چا عمل لږ وي نو فتنه ورته زر رسیږي او د چا عمل چې ډېر وي نو خپل عمل ته دې نه مغروره کیږي بلکې نور دې هم زیات کړي.

(3138)

(304) – عن معاوية رضي الله عنه قال: سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: «مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ، وَاللَّهُ يُعْطِي، وَلَنْ تَزَالَ هَذِهِ الْأُمَّةُ قَائِمَةً عَلَى أَمْرِ اللَّهِ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(304) – له معاوية ـ رضی الله عنه ـ څخه روايت دی وايي چې ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي چې ويل يې» :مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ، وَاللهُ يُعْطِي، وَلَنْ تَزَالَ هَذِهِ الْأُمَّةُ قَائِمَةً عَلَى أَمرِ اللهِ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ«.
د چا لپاره چې الله جل جلاله د خير اراده وکړي نو هغه ته په دين کې پوهه وركړي، او» يقينا چې زه ويشونکی يم او الله جل جلاله ورکوونکی دی، او دا امت به د الله جل جلاله پر دين تل تر تله ثابت وي ـ هېڅ مخالف به يې ورته ضرر نه شي رسولای ـ تر څو چې قيامت قائم شي«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې الله جل جلاله چې د چا لپاره د خير اراده وکړي، نو هغه ته په دين کې پوهه ورکوي او دا چې هغه)صلى الله عليه وسلم (د رزق، علم او نورو شيانو - چې الله تعالى هغه ته ورکړي - تقسيموونکی دی؛ او ورکونکی په حقيقت کې الله دی او لده پرته نور ټول اسباب دي چې د الله جل جلاله له اجازې پرته ګټه نه رسوي او دا امت به تر هغه وخته پورې د الله پر دين ثابت پاتې شي -څوک چې د دوی مخالفت کوي دوی ته به زيان ونه رسوي- تر هغه وخته پورې چې قيامت راشي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د شرعي علومو عظمت، فضيلت، زده کړه او پر زده کولو يې ټينګار.
2. پدې امت کې به خامخا داسې يوه ډله وي چې په حق ثابته پاتې شي، کله چې يوه ډله ترې لاس واخلي بله به پرې ودرېږي.
3. په دين کې پوهه د بنده لپاره د الله تعالى د خير له ارادې څخه ده.
4. رسول الله صلى الله عليه وسلم د الله تعالى په امر او خوښه يوازې ورکول کوي، او دا چې هغه په خپله د هېڅ شي مالک ندی.

(5518)

(305) – عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رضي الله عنهما أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ لِتُبَاهُوا بِهِ الْعُلَمَاءَ، وَلَا لِتُمَارُوا بِهِ السُّفَهَاءَ، وَلَا تَخَيَّرُوا بِهِ الْمَجَالِسَ، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ، فَالنَّارُ النَّارُ». [صحيح] - [رواه ابن ماجه]

(305) – له جابر رضي الله عنهما څخه روایت دی چې نبي صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي» :لَا تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ لِتُبَاهُوا بِهِ الْعُلَمَاءَ، وَلَا لِتُمَارُوا بِهِ السُّفَهَاءَ، وَلَا تَخَيَّرُوا بِهِ الْمَجَالِسَ فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ، فَالنَّارُ النَّارُ».
علم د دې لپاره مه زده کوئ چې د علماوو په وړاندې پرې فخر وکړئ او نه د دې لپاره» چې ناپوهانو ته پرې ځان وښایئ او نه د دې لپاره چې په مجالسو کې پرې د ځان لپاره ځای ناستی غوره کړئ، نو که چا داسې وکړل، نو - د هغه لپاره - اور دی اور. [صحیح] -[ابن ماجه روایت کړې دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم پدې موخه د علم له زده کړې څخه خبرداری ورکړی، چې د علماوو په وړاندې پرې فخر وکړي او ځان پرې وښايي، او دا ورته وښايي چې زه هم ستاسو په څېر عالم یم، او یا د دې لپاره چې ساده او کم عقله خلک پرې مخاطب وګرځوي، او یا زده کړه د دې لپاره وکړي چې په مجلس کې پرې مشري تر لاسه کړي او نورو ته پرې لومړیتوب ورکړل شي .نو چاچې داسې وکړل، هغه د ځان ښودنې)ریا (او د الله لپاره په زده کړه کې د اخلاص د نشتوالي له امله د اور مستحق دی.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د هغه چا لپاره په اور ګواښ چې علم یې د فخر کولو لپاره زده کړې وي، او یا پرې جګړه وکړي او یا پرې په مجلس کې د ځان لپاره غوره ځای خپل کړي او داسې نور.
2. د هغو کسانو لپاره په نیت کې د اخلاص ارزښت چې علم زده کوي او نورو ته یې ښايي.
3. نیت د عملونو اساس دی او په همدې به جزا ورکول کیږي.

(65047)

(306) – عن عثمان رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(306) – عثمان رضي الله عنه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه روایت کوي، چې هغه وفرمایل»: خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ«.
"په تاسو کې غوره هغه څوک دی چې قرآن زده کړي او نورو ته يې وښايي" [صحيح]- [بخاري روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي چې په مسلمانانو کې تر ټولو غوره او د الله جل جلاله په نزد هغه څوک تر ټولو د لوړې مرتبې خاوند دی چې قرآن کريم په تلاوت کولو حفظولو، ترتيل، پوهېدلو او تفسير سره زده کړي او نورو ته هغه څه وروښايي چې لده سره له قرآني علومو څخه دي او عمل پرې وکړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د قرآن کريم د عزت بيان او دا چې غوره کلام دی؛ ځکه چې د الله جل جلاله کلام دی.
2. تر ټولو ښه زده کوونکی هغه دی چې د زده کړې تر څنګ يې (نورو ته هم وښايي نه هغه چې يوازې په خپله زده کړه بسنه وکړي.
3. د قرآن کريم زده کړه او نورو ته ښوول؛ تلاوت، معنا او احکامو ته شامليږي.

(5913)

(307) – عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِي رحمه الله قَالَ: حَدَّثَنَا مَنْ كَانَ يُقْرِئُنَا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُمْ كَانُوا يَقْتَرِئُونَ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ آيَاتٍ، فَلَا يَأْخُذُونَ فِي الْعَشْرِ الْأُخْرَى حَتَّى يَعْلَمُوا مَا فِي هَذِهِ مِنَ الْعِلْمِ وَالْعَمَلِ، قَالُوا: فَعَلِمْنَا الْعِلْمَ وَالْعَمَلَ.
[حسن] - [رواه أحمد]

(307) – له ابو عبدالرحمن السلمي رحمه الله څخه روایت دی چې فرمايي :د رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه صحابه کرامو چې مونږ ته به يې قرآن رازده کاوه ویل يې چې دوی به له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه لس آیتونه زده کړل، نو تر هغه پورې به يې لس نور آیتونه ترې نه اخيستل تر څو به يې چې په هغوی علم او عمل نه و زده کړی، نو فرمايي :،چې علم او عمل دواړه مو زده کړل. [حسن]-[احمد روايت کړی دی]

تشريح:

صحابه کرامو رضی الله عنهم به له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د قرآنکريم لس آيتونه زده کول او تر هغه به يې نور آيتونه ترې نه اخيستل تر څو به يې چې په هغوی کې ټول علم نه و زده کړی او عمل به يې پرې نه و کړي، نو علم او عمل دواړه يې سره يو ځای زده کړل.

د حديث له ګټو څخه:

1. د صحابه کرامو - رضي الله عنهم - فضيلت، او د قرآن کريم زده کړې ته يې لېوالتيا
2. د قرآن زده کړه په علم او عمل دواړو سره کيږي، نه يوائې په لوستلو او حفظولو سره.
3. علم له وينا او عمل څخه وړاندې کيږي.

(65058)

(308) – عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ {الم} حَرْفٌ، وَلَكِنْ {أَلِفٌ} حَرْفٌ، وَ{لَامٌ} حَرْفٌ، وَ{مِيمٌ} حَرْفٌ». [حسن] - [رواه الترمذي]

(308) – له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي» :مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ }الم{ حَرْفٌ، وَلَكِنْ }أَلِفٌ{ حَرْفٌ، وَ}لَامٌ{ حَرْفٌ، وَ}مِيمٌ{ حَرْفٌ.« څوک چې د الله جل جلاله له کتاب څخه یو حرف ولولي نو د هغه لپاره د هغه په څېر لس چنده نیکي ده، زه نه وایم چې)الم (یو حرف دی، بلکې)الف (حرف دی،)لام (حرف دی او)میم (حرف دی«. [حسن]-[ترمذی روایت کړی دی]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خبر ورکوي چې هر مسلمان چې د الله جل جلاله له کتاب څخه یو حرف لولي نو هغه ته پرې نیکي ده، او ثواب یې ورته تر لس چنده پورې زیاتیږي.
،بیا یې دا وینا په دې خبره روښانه کړه :چې)زه دا نه وایم چې الم (یو حرف دی بلکې الف حرف دی، لام حرف دی او میم حرف دی (نو درې توري کیږي او دیرش نیکۍ پرې دي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. د قرانکریم په ډېر تلاوت باندې ټینګار.
2. لوستونکي ته د هرې کلمې د هر حرف په بدل کې نیکي ده چې په لس چنده ورته شمېرل کیږي.
3. د الله جل جلاله پراخه رحمت او سخاوت، چې بندګانو ته یې د خپل فضل او سخاوت له مخې اجر څو چنده کړی دی.
4. په نورو ویناوو د قرآن کریم فضیلت او دا چې تلاوت کول یې عبادت دی؛ ځکه چې دا د الله جل جلاله کلام دی.

(6275)

(309) – عن عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «يقالُ لصاحبِ القرآن: اقرَأ وارتَقِ، ورتِّل كما كُنْتَ ترتِّل في الدُنيا، فإن منزِلَكَ عندَ آخرِ آية تقرؤها». [حسن] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي في الكبرى وأحمد]

(309) – له عبد الله بن عمرو رضی الله عنهما څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :يقالُ لصاحبِ القرآن :اقرَأ وارتَقِ، ورتِّل كما كُنْتَ ترتِّل في الدُنيا، فإن منزِلَكَ عندَ آخرِ آية تقرؤها«.
د قرآن څښتن ـ حافظ، لوستونكي او پرې عمل كوونكي ـ ته به وويل شي :لوله، او» پورته خيژه، يقينا چې ستا مقام د وروستني آيت سره دی چې ته به يې لولي«. [حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر وركوي چې كله د قرآن لوستونكی- قاري؛ چې په قرآن يې عمل كړی وي، په تلاوت او حفظ سره يې د قرآن ملګرتيا كړې وي ـ جنت ته داخل شي نو ورته به وويل شي چې :قرآن لوله او په لوستلو يې د جنت په درجو كې پورته خيژه، او داسې په غور او ډاډ سره يې لوله لكه څنګه دې چې په دنيا كې په غور او ډاډ سره لوسته، يقينا چې ستاسو مقام او ځای وروستني آيت سره دی چې ته يې لولې.

د حديث له ګټو څخه:

1. بدله د عمل د مقدار او كيفيت له مخې ده.
2. د قرآن كريم په تلاوت كولو ټينګار، په هغه كې مهارت، حفظ يې، پكې غور كول او پرې عمل كول.
3. جنت زياتې درجې او منزلونه لري، چې په هغو كې به د قرآن خاوندان)حافظان او لوستونكي(تر ټولو لوړو درجو ته رسيږي.

(65054)

(310) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ أَنْ يَجِدَ فِيهِ ثَلَاثَ خَلِفَاتٍ عِظَامٍ سِمَانٍ؟» قُلْنَا: نَعَمْ. قَالَ: «فَثَلَاثُ آيَاتٍ يَقْرَأُ بِهِنَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثِ خَلِفَاتٍ عِظَامٍ سِمَانٍ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(310) – له ابو هريره ـرضي الله عنه- څخه روايت دى وايي چې رسول الله ـصلى الله عليه وسلم- فرمايلي دي» :أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ أَنْ يَجِدَ فِيهِ ثَلَاثَ خَلِفَاتٍ عِظَامٍ سِمَانٍ؟ «قُلْنَا :نَعَمْ .قَالَ» :فَثَلَاثُ آيَاتٍ يَقْرَأُ بِهِنَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثِ خَلِفَاتٍ عِظَامٍ سِمَانٍ«.
آيا ستاسو څخه يو څوک دا خوښوي چې كله خپل كور ته راستون شي نو په هغه كې» درې لويې اوښې چې ښې څربې وي وموميږ؟« مونږ وويل :هو .وېي فرمايل :نو په تاسو كې چې يو څوک په لمانځه كې درې آيتونه ولولي د هغه لپاره له دريو لويو څربو اوښانو څخه غوره دي«. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم بيانوي چې په لمانځه كې د دريو آيتونو لوستلو ثواب لدې څخه غوره دى چې يو څوک په خپل كور كې درې لويې، څربې او بلاربې اوښانې ومومي.

د حديث له ګټو څخه:

1. .په لمانځه كې د قرآن لوستلو د فضيلت بيان
2. .نېک عملونه د دنيا له فاني لذتونو څخه غوره او تلپاتې دي
3. دا فضيلت يواځې د دريو آيتونو لوستلو پورې محدود نه دى؛ بلكې څومره چې لمونځ كوونكى په خپل لمانځه كې ډير آيتونه لولي، د هغه لپاره د همغومره شمېر اوښانو څخه يې ثواب ډير دى.

(65053)

(311) – عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «تَعَاهَدُوا هَذَا الْقُرْآنَ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَفَلُّتًا مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقُلِهَا». [صحيح] - [متفق عليه]

(311) – له ابو موسى الاشعري رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :تَعَاهَدُوا هَذَا الْقُرْآنَ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَفَلُّتًا مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقُلِهَا«.
دا قرآن)په سينو کې د ساتلو په موخه (وخت په وخت ولولئ ، ځکه په هغه ذات قسم دی" چې د محمد - صلى الله عليه وسلم - روح د هغه په لاس کې دی چې دا)له انسان څخه (په "تېښتنه کې له هغه اوښ څخه ډېر تېز دی چې په ګونډه کې ولکه شوی وي. [صحيح]- متفق [عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د قرآن سره په ژمن پاتې کېدلو امر کوي چې بايد وخت په وخت تلاوت کړای شي تر څو يې په سينه کې له ساتلو وروسته هېر نه کړي، پدې خبره رسول الله صلى الله عليه وسلم د قسم په يادولو سره ټينګار وکړ چې قرآن کريم له انسان څخه په تللو او له سينو څخه په وتلو کې له هغه اوښ څخه ډېر تېز دی چې په ګونډه کې ولکه شوی وي؛ نو که يو سړی يې وخت په وخت احوال واخلي)تلاوت يې کړي (په واک کې به يې پاتې شي او که يې پرېښود نو ترې ځي او بيا ورکيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. که د قرآن کريم حافظ وخت په وخت تلاوت وکړي، نو دا به يې په زړه کې وساتل شي، که نه نو له هغه څخه ځي او ترې هيريږي.
2. وخت په وخت د قرآن کريم د تلاوت له ګټو څخه :د قيامت په ورځ اجر او د مرتبې لوړوالی دی.

(5907)

(312) – عن أبي هريرة رضي الله عنه: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(312) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ.« له خپلو کورونو څخه هديرې مه جوړوئ، يقينا چې شيطان له هغه کور څخه تښتي چې د "بقرې سورت پکې لوستل کيږي". [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم منع فرمايلی چې کورونه له لمانځه څخه خالي شي، ځکه)بې لمانځه کورونه (هديرو ته ورته وي چې لمونځ پکې نه کيږي.
بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکړ چې شيطان له هغه کور نه تښتي چې د بقرې سورت پکې لوستل کيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په کورونو کې ډېر عبادت او نفلي لمونځونه کول مستحب دي.
2. په هديرو کې له جنازې پرته لمونځ کول ناروا دي؛ ځکه دا د شرک لپاره يوه وسيله او د مړو په حق کې غلو يعني له حد نه اوړېدل دي.
3. د قبرونو تر څنګ لمونځ کول د صحابه کرامو په تاييد سره منع شوی دی، لدې امله رسول الله صلى الله عليه وسلم منع فرمايلي ده چې کورونه لکه د هديرو په څېر وګرځول شي چې لمونځ پکې نه کيږي.

(6208)

(313) – عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا الْمُنْذِرِ، أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَعَكَ أَعْظَمُ؟» قَالَ: قُلْتُ: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «يَا أَبَا الْمُنْذِرِ، أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَعَكَ أَعْظَمُ؟» قَالَ: قُلْتُ: {اللهُ لا إِلَهَ إِلا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ} [البقرة: 255]. قَالَ: فَضَرَبَ فِي صَدْرِي، وَقَالَ: «وَاللهِ لِيَهْنِكَ الْعِلْمُ، أَبَا الْمُنْذِرِ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(313) – له ابی بن کعب رضي الله عنه نه روايت دی وايي :چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :يَا أَبَا الْمُنْذِرِ، أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَعَكَ أَعْظَمُ؟ «قَالَ: قُلْتُ :اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .قَالَ» :يَا أَبَا الْمُنْذِرِ، أَتَدْرِي أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَعَكَ أَعْظَمُ؟ «قَالَ: قُلْتُ} :اللهُ لا إِلَهَ إِلا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ] {البقرة: 255 .]قَالَ: فَضَرَبَ فِي صَدْرِي، وَقَالَ: «وَاللهِ لِيَهْنِكَ الْعِلْمُ، أَبَا الْمُنْذِرِ».
اې ابو المنذره، آيا ته پوهېږې چې د الله په کتاب کې کوم آيت تر ټولو لوی دی؟ "هغه" وويل :ما وويل چې :الله او د هغه رسول ښه پوهيږي .هغه وفرمايل : **»اې ابو المنذره، ته پوهېږې چې د الله په کتاب کې تاسره کوم آيت تر ټولو لوی دی؟«** وايي :ما وويل} :اللهُ لا إِلَهَ إِلا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ] {البقرة :255) .[الله)چې دی (نشته هېڅ لايق د عبادت مګر هم دی دی، همېشه ژوندی دی، د ټولې نړۍ انتظام کوونکی دی(وايي :نو زه يې په سينه کې ووهلم او ويې ويل :په الله قسم، چې علم دې درته مبارک شي)علم دې درته اسان شي (اې ابو المنذره«. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم له أبی بن کعب رضي الله عنه څخه د الله په کتاب کې د تر ټولو لوی آيت په اړه پوښتنه وکړه، نو هغه په ځواب کې زړه نازړه شو، بيا يې وويل: آيت الکرسي دی }الله لا إله إلا هو الحي القيوم :{يعني)الله)چې دی (نشته هېڅ لايق د عبادت مګر هم دی دی، همېشه ژوندی دی، د ټولې نړۍ انتظام کوونکی دی (نو رسول الله صلی الله عليه وسلم يې تاييد وکړ، او رسول الله ـ صلی الله عليه وسلم ـ په سينه کې وواهه معنا يې دا وه چې سينه يې له علم او حکمت څخه ډکه ده، او دعا يې ورته وکړه چې پدې علم دې نېکمرغه شي او ورته دې آسان شي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د ابی بن کعب رضي الله عنه لوی فضيلت

2. آیت الکرسي د الله تعالی په کتاب کې تر ټولو لوی آیت دی، نو باید حفظ شي، په معنا کې يې غور وشي او عمل پرې وشي.

(65059)

(314) – عن أبي مسعود رضي الله عنه قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم: «مَنْ قَرَأَ بِالْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ». [صحيح] - [متفق عليه]

(314) – له ابو مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي»: مَنْ قَرَأَ بِالْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ«. "څوک چې په شپه کې د سورت البقرې دوه وروستي آيتونه ولولي، د هغه لپاره بسنه کوي".

[صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي چې :څوک چې د سورت البقرې دوه وروستي آيتونه د شپې پر مهال ولولي نو الله تعالی د هغه لپاره بسنه کوي چې له هرې بدۍ او مصيبت څخه يې وساتي .او داسې هم وييل شوي چې)معنا يې دا ده چې (دا آيتونه ورته د شپې له تهجدو څخه بسنه کوي، او وييل شوي چې له نورو ټولو اذکارو څخه ورته بسنه کوي، او وييل شوي چې دا تر ټولو کم هغه څه دي چې بايد د شپې په تهجدو کې ولوستل شي او داسې نورې ويناوې هم شوي دي، او کېدای شي ټول هغه څه چې پدې اړه وويل شول سم وي ځکه چې دا الفاظ ورته شامليږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د سورت البقرې د وروستی برخې فضيلت، چې د الله تعالی لدې وينا څخه پيليږي (آمن الرسول) د سورت تر پای پورې.
2. د البقرې سورت وروستي آيتونه چې کله د شپې مهال ولوستل شي نو له لوستونکي څخه هره بدي، شر او شيطان دفع کوي.
3. شپه د لمر په ډوبېدو سره پيليږي او د سهار په راختلو سره پای ته رسيږي.

(6274)

(315) – عن النعمان بن بَشِير رضي الله عنه قال: سمعت النبيَّ صلى الله عليه وسلم يقول: «الدُّعاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ»، ثُمَّ قَرَأَ: «{وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ} [غافر: 60]». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد]

(315) – **له نعمان بن بشير رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه مې اورېدلي دي چې فرمايل يې» :الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ«، ثُمَّ قَرَأَ}» :وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ [غافر: 60]«.**

دعا عبادت دی » «بيا يې - دا آيت - ولوست}» :وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ» :يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ] {غافر :60 .«[»**او ستاسو رب فرمايي تاسو ما وبلئ چې زه ستاسو دعا قبوله کړم، بېشکه هغه کسان چې زما له عبادت نه تکبر کوي، ژر ده چې دوی به دوزخ ته ننوځي، په داسې حال کې چې خوار او ذليله به وي«** [غافر: ٦٠]. [صحيح]-[]

تشريح:

رسول لله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې دعا عبادت دی، نو واجب دي چې ټوله يوازې د الله تعالی لپاره وي، برابره خبره ده که هغه دعا وي او يا غوښتنه، چې د الله تعالی څخه هغه څه وغواړي چې ګټه ورته رسوي، او له هغه څه نه يې وساتي چې په دنيا او آخرت کې ورته زيان رسوي، او يا دا چې د عبادت دعا وي، چې هغه له هر هغه څه نه عبارت ده چې الله تعالی يې له ويناوو، ښکاره او پټو کړنو، قلبي، بدني او مالي عبادتونو څخه خوښوي.

بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم پدې خبره ثبوت وړاندې کړ، ويې ويل چې الله تعالی فرمايلي دي} :ادعوني أستجب لكم إن الذين يستكبرون عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين{ ما وبلئ چې زه ستاسو دعا قبوله کړم، بېشکه هغه کسان چې زما له عبادت نه تکبر کوي، ژر ده چې دوی به دوزخ ته ننوځي، په داسې حال کې چې خوار او ذليله به وي}.

د حديث له ګټو څخه:

1. دعا د عبادت اصل او اساس دی، نو له الله پرته يې بل چاته صرفول روا ندي.
2. په دعا کې د بندګۍ حقيقت، د څښتن تعالی بدايتوب او د هغه په قدرت اعتراف دی او دا چې بنده هغه ته محتاج دی.

3. د الله تعالی له عبادت څخه د لويي کولو او د هغه د رابللو په پرېښودلو باندې لوی ګواښ، او دا چې هر څوک د هغه له رابللو څخه تکبر کوي نو دوزخ ته به ذليل او سپک ننوځي.

(5496)

(316) – عن عائشة رضي الله عنها قالت: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ اللهَ عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ. [صحيح] - [رواه مسلم]

(316) – له عايشې رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلی الله عليه وسلم به په هر حالت کې الله جل جلاله ياداوه. [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

د مؤمنانو مور عايشه رضي الله عنها خبر ورکوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم د الله تعالی ذکر ته ډېر ليواله و او په هر وخت، ځای او حالت کې به يې د الله تعالی ذکر کاوه.

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله جل جلاله د ذکر لپاره له وړې او غټې بې اودسۍ څخه پاکوالی شرط ندی.
2. رسول الله صلی الله عليه وسلم په دوامداره توګه الله جل جلاله ياداوه.
3. د رسول الله صلی الله عليه وسلم پسې د اقتدا له مخې په هر حالت کې د الله جل جلاله په ذکر ټينګار کول، پرته له هغو حالتونو چې ذکر کول پکې منع دي لکه د حاجت رفع کول.

(8402)

(317) – عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللهِ تَعَالَى مِنَ الدُّعَاءِ». [حسن] - [رواه الترمذي وابن ماجه وأحمد]

(317) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمایل»: لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللهِ تَعَالَى مِنَ الدُّعَاءِ». **«هېڅ شی د الله تعالی په نیز له دعا څخه زیات عزتمن ندی».** [حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې په عبادت کې هېڅ شی د الله تعالی په نزد له دعا څخه غوره ندی. ځکه چې پدې کې د الله تعالی په بډايتوب، په عاجزۍ او هغه ته په محتاجۍ اقرار کول دي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د دعا فضيلت او دا چې څوک الله جل جلاله رابلي نو دی هغه لره تعظيم کوونکی او پدې اقرار کوونکی دی چې هغه پاک ذات بډايه دی نو فقير نه رابلل کيږي، او دا چې هغه اورېدونکی دی نو کوڼ نه رابلل کيږي، او دا چې هغه سخي دی نو بخيل نه رابلل کيږي، او دا چې هغه مهربانه دی نو سخت نه رابلل کيږي، او دا چې هغه قادر دی نو بې وسه نه رابلل کيږي، او دا چې هغه نږدې دی نو لرې اورېدل نه کوي، او داسې نور د الله پاک د جلال او جمال صفتونه.

(5509)

(318) – عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ: «يَا مُقَلِّبَ القُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ»، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ، آمَنَّا بِكَ وَبِمَا جِئْتَ بِهِ فَهَلْ تَخَافُ عَلَيْنَا؟ قَالَ: «نَعَمْ، إِنَّ القُلُوبَ بَيْنَ أُصْبُعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ اللهِ يُقَلِّبُهَا كَيْفَ يَشَاءُ». [صحيح] - [رواه الترمذي وأحمد]

(318) – له انس رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلی الله علیه وسلم به اکثره دا ویل چې» :يَا مُقَلِّبَ القُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ«، »اې د زړونو اړوونکیه ذاته !زما زړه په خپل دين ثابت کړه«، نو ما وويل :اې د الله رسوله !موږ پر تا ايمان راوړی او پر هغه څه چې ته پرې راغلی يې نو آيا ته پر موږ وېرېږې؟ هغه وويل» :نَعَمْ، إِنَّ القُلُوبَ بَيْنَ أُصْبُعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ اللهِ يُقَلِّبُهَا كَيْفَ يَشَاءُ«، »هو، يقينا چې زړونه د الله تعالی له ګوتو څخه په دوو ګوتو کې دي، هر ډول يې چې وغواړي همغسې يې اړوي«. [صحيح]-[]

تشريح:

د رسول الله صلی الله علیه وسلم زياتره دعاګانې له الله تعالی څخه په دين او اطاعت د استقامت او له انحراف او ګمراهۍ څخه د ځان ساتلو غوښتنه وه .نو انس بن مالک رضي الله عنه په دې خبره حيران شو چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ولې دا دعا دومره زياته کوي، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وفرمايل چې زړونه د الله تعالی له ګوتو څخه دوو ګوتو تر منځه دي، او هر ډول چې وغواړي هغسې يې اړوي، نو زړه چې دی د ايمان او کفر ځای دی او زړه د زياتو تغيراتو له امله قلب بلل شوی دی؛ ځکه چې دا په اوړيدلو راوړيدلو کې له کټوی)ديګ (نه هم زيات سخت دی کله چې په خوټېدلو راشي، نو چاته چې الله وغواړي زړه يې په هدايت سره ټېنګ او په دين سره ثابت کړي، او چاته چې الله وغواړي نو زړه يې له هدايت څخه بې لاريتوب او ګمراهۍ ته واړوي.

د حديث له ګټو څخه:

1. خپل رب ته د رسول الله صلی الله علیه وسلم غاړه ايښودل او عاجزي، او امت ته لارښوونه چې په دې اړه)له الله څخه (سوال وکړي.
2. په دين د استقامت او ثابت قدمۍ اهميت او دا چې اعتبار خاتمې)پای (ته ورکول کيږي.
3. بنده د الله تعالی له مرستي پرته د سترګو د رپ په اندازه هم ثابت قدم نه شي پاتې کېدلی.

4. د رسول الله صلى الله عليه وسلم پسې د پیروۍ له مخې د دې دعا زیات لوستلو ته هڅول.
5. په اسلام ټېنګ پاتې کېدل لوی نعمت دی چې بنده ورپسې باید زیار وباسي او د خپل بادار شکر پرې وباسي.

(3142)

(319) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(319) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم به ویل» :اللهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ«.
یا الله !دین مې راته اصلاح کړه؛ هغه چې زما د چارو ساتنه پکې ده، دنیا مې راته اصلاح کړه؛ هغه چې زما ژوند پکې دی، آخرت مې راته اصلاح کړه؛ چېرته چې زما ورګرځېدل دي، او ژوند راته د هرې ښېګڼې د زیاتوالي سبب وګرځوه، او مرګ راته له هر شر څخه د خلاصي سبب وګرځوه". [صحيح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم داسې یوه دعا غوښتلې ده چې د ښو اخلاقو هغه اصول پکې راغونډ شوي چې هغه یې د بشپړولو لپاره رالېږل شوی، چې هغه د دین، دنیا او اخرت اصلاح ده، نو په لنډو الفاظو کې یې د درېو ټولنو د سمونتیا غوښتنه وکړه، پیل یې د دین له سمونتیا څخه وکړ؛ ځکه چې په سمونتیا سره یې پاتې دواړه په خپله سمېږي نو ویې فرمایل:
)اللهم أصلح لي ديني (یا الله ماته زما دین اصلاح کړه؛ توان راکړه چې آداب یې په بشپړه توګه مراعت کړم.
)الذي هو عصمة أمري (هغه چې زما د ټولو چارو ساتونکې دی، ځکه که دین مې فاسد شو، ټولې چارې مې فاسدې شوې، نا امیده او برباد شوم، او ځکه چې دین تر هغه پورې نه اصلاح کیږي تر څو چې دنیا نه وي اصلاح شوې، نو ویې فرمایل:

،)وأصلح لي دنياي) (او زما لپاره زما دنيا سمه کړه (ما ته سالم بدن، امنيت، روزي ښه ښځه، ښه اولاد او هر هغه څه راکړه چې زه ورته اړتيا لرم، او دا چې دا هر څه حلال وي او ستا په اطاعت کې راسره مرسته وکړي، بيا يې په سوال کې هغه عذر ياد کړ چې د اصلاح غوښتنه يې وکړه نو ويې فرمايل:

.)التي فيها معاشي (هغه چې زما د اوسېدو ځای او ژوند پکې دی

)وأصلح لي آخرتي التي فيها معادي) (او زما آخرت زما لپاره ښه کړه، کوم ته چې زما ورګرځيدل دي (هغه ځای چې تاسره د ملاقات لپاره ورګرځم، نو د دې لپاره د اعمالو د اصلاح توفيق راکړه، او بنده ته د الله تعالی توفيق ورکول هغه ته د عبادت، اخلاص او نېکې خاتمې نصيب کول دي.

هغه صلی الله عليه وسلم له دنيا وروسته آخرت ترتيب کړ، ځکه چې لومړی د دويم د اصلاح وسيله ده، چاته چې په دنيا کې استقامت نصيب شو او ژوند يې د الله تعالی د خوښې مطابق وګرځېد آخرت يې په خپله سميږي چې دی پکې خوشحاله وي.

)واجعل الحياة (او اوږد عمر راته په هره ښېګڼه کې د زياتوالي سبب وګرځوه چې نيک عملونه پکې زيات کړم، او ژر مړينه زما لپاره له هر شر، فتنې،امتحان، مصيبتونو، نافرمانيو، غفلت او د دنيا له سختيو او کړاوونو څخه د خلاصون او راحت سبب وګرځوه.

د حديث له ګټو څخه:

1. دين تر ټولو مهم څيز دی؛ له دې امله رسول الله صلی الله عليه وسلم يې په اړه په دعا پيل وکړ.
2. دين د انسان لپاره ساتونکی دی چې له هر شر څخه يې منع کوي.
3. د دنيوي چارو د اصلاح لپاره دعا د دين او اخرت د اصلاح لپاره ده.
4. په دين کې د فتنې له وېرې د مرګ هيله کول، يا له الله څخه د شهادت غوښتنه مکروه نه ده.

(5482)

(320) – عَنِ ابنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَعُ هَؤُلَاءِ الدَّعَوَاتِ، حِينَ يُمْسِي وَحِينَ يُصْبِحُ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي -أَو: عَوْرَاتِي- وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ، وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي». [صحيح] - [رواه أبو داود والنسائي وابن ماجه وأحمد]

(320) – له ابن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی وايي چې :رسول الله صلى الله عليه ،وسلم به دا دعاګاني سبا او بيګا نه پرېښودلې» :اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ :اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي -أَو عَوْرَاتِي- وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ، وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي». ،يا الله !زه له تانه په دنيا او آخرت کې د سلامتيا سوال کوم، يا الله !زه له تانه په خپل دين» دنيا، کورنۍ او مال کې د بخښنې او سلامتيا سوال کوم، يا الله !زما شرمګاه - او يا شرمګاوې په پرده کې وساته، او زما وېره په امن بدله کړه، يا الله زما د مخې، زما د شا، زما د ښي اړخ، زما د چپ اړخ، زما د پاسه او د لاندې له خوا زما ساتنه وکړه، او ستا په لويۍ پناه .نيسم له دې چې د لاندې له خوا ترور شم [صحيح]-[]

تشريح:

:رسول الله صلى الله عليه وسلم به سبا او بېګا مهال دا دعاګاني نه پرېښودلې

،)اللهم إني أسألُكَ العافيةَ) (يا الله !زه له تا څخه عافيت غواړم (له ناروغيو، مصيبتونو دنياوي سختيو او له ديني خواهشاتو او فتنو څخه په)دنيا او آخرت (کې، هغه فتنې چې .اوس شتون لري او هغه چې په راتلونکې کې به پېښيږي

)يا الله !زه له تا څخه بخښنه (او د ګناهونو له منځه وړل او له هغو تېرېدل غواړم، او له تا څخه له هر ډول نيمګړتياوو څخه)زما په دين (کې لکه :له شرک، بدعت او ګناهونو څخه،)او زما په دنيا کې (له مصيبتونو، ضررونو او شرونو څخه سلامتيا غواړم، او زما په)کورنۍ کې (چې زما ښځې، اولادونه او خپلوان دي، او)زما په مال (او عمل کې .درڅخه د عافيت سوال کوم

)اللهم استرْ عَوراتي (يا الله !زما د عورتونو پرده وکړه، او هغه عيبونه او نيمګړتياوې وېره چې په ما کې دي، او زما ګناهونه پاک کړه،)او ما له وېرې په امن کې کړه (خوف او .راڅخه لرې کړه

)اللهم احفظْني (يا الله !زما ساتنه وکړه، او ما له ضرر او مصيبت څخه وساته؛ هغه ضررونه چې)زما په وړاندې، زما د شا له خوا، زما له ښي اړخ څخه، زما له کيڼ اړخ څخه او زما له پورته خوا (ماته متوجه دي .نو)رسول الله صلى الله عليه وسلم (د الله تعالى څخه سوال وکړ چې له ټولو خواوو يې ساتنه وکړي؛ ځکه چې مصيبتونه او آفتونه انسان ته يوازې له همدې لارو رسيږي.

)وأعوذُ بعظمتك أن أُغْتَال (او ستا په لويى پناه نيسم چې د لاندې له خوا ونيول شم او يا هلاک شم؛ داسې چې ځمکه مې کش کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلى الله عليه وسلم پسې د پيروى له مخې د دې کلماتو په ويلو پابندي.
2. لکه څنګه چې انسان ته امر شوى چې له الله تعالى څخه په دين کې خېر وغواړي همداسې ورته امر شوى چې په دنيا کې هم د عافيت سوال وکړي.
3. طيبي رحمه الله فرمايلي :شپږ خواوې يې په عامه توګه يادې کړې، ځکه چې انسان ته آفتونه له همدې خواوو رسيږي، او د لاندې له خوا مصيبت څخه يې په پنا غوښتلو کې مبالغه ځکه وکړه چې ډېر بد وي.
4. د سهار مهال اذکارو ويلو لپاره غوره ده چې د سهار له راختو څخه تر لمر راختلو پورې وويل شي چې د ورځې پيل وي، او ببګا مهال د مازديګر د لمانځه نه وروسته تر لمر لوېدو ته نږدې وخت پورې، خو که له دې وروسته يې وويل يعنې :چې سهار مهال يې د ځاښت راختلو وروسته وويل هم ترې منل کيږي، او که له ماسپښين نه ،وروسته يې وويل هم صحيح ده، او که له ماښام وروسته يې وويل هم صحيح ده ځکه دا هم د ذکر لپاره وخت دى.
5. په يو خاص وخت کې چې د يو ذکر لپاره دليل وي لکه د سورت البقرې اخري دوه ايتونه نو دا به د لمر پريوتو څخه وروسته د شپې لخوا ويل کيږي.

(5485)

(321) – عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رضي الله عنها أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَهَا هَذَا الدُّعَاءَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَاذَ بِهِ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ، وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ، وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي خَيْرًا». [صحيح] - [رواه ابن ماجه وأحمد]

(321) – له ام المؤمنين عائشي رضى الله عنها څخه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم هغې ته دا دعا ورزده کړه» :اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ الْخَيْرِ كُلِّهِ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ الشَّرِّ كُلِّهِ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَاذَ بِهِ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ، وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ النَّارِ، وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي خَيْرًا.« يا الله !زه له تا څخه د ټول بېړني او راتلونکي خېر غوښتنه کوم، هغه چې زه پرې خبر)يم او هغه چې زه ترې ناخبره يم، او تا ته پناه دروړم له هر بېړني او راتلونکي شر څخه هغه چې زه پرې خبر يم او هغه چې زه ترې نا خبره يم، يا الله !زه له تا څخه د هغه خير غوښتنه کوم چې له تا څخه ستا بنده او پيغمبر محمد صلى الله عليه وسلم غوښتى و، او تا !ته له هغه شر څخه پناه دروړم له کوم څخه چې ستا بنده او پيغمبر پناه غوښتې وه، يا الله زه له تا څخه جنت او هغه وينا او عمل غواړم چې جنت ته يې نږدې کېدل کېږي، او له اور او هغې وينا او عمل څخه پناه غواړم چې په هغې سره اور ته نږدې کېدل کېږي، او له (تا څخه غواړم چې هره فيصله)پرېکړه (چې زما په اړه کوې، هغه ماته خير وګرځوې.

[صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم عايشې رضي الله عنها ته څلور جامعه دعاګانې :ورښودلې دي

لومړۍ :عامه دعا ده چې هرې ښېګڼې ته شامله ده،)يا الله !زه له تا څخه د ټول خېر غوښتنه کوم) (عاجله (هغه چې وخت يې نږدې دى،)و آجله (او هغه چې لرې دى،)ما علمت منه (هغه چې تا يې په اړه پوهه راکړې ده)و ما لم أعلم (او هغه چې تا يې پوهه نه ده راکړې او ستا په علم کې شته .پدې دعا کې الله تعالى ته د چارو سپارل دي؛ هغه ذات

چې پوه، خبر او مهربان دی، نو هغه پاک ذات د مسلمان لپاره غوره او ښايسته برخليک ټاکي،)و أعوذ (او پناه نيسم پر تا باندې له هر ډول بيړني او وروسته راتلونکي شر څخه؛ هغه چې زه پرې پوه يم او هغه چې په اړه يې راته علم نشته.

دويمه دعا :دا ده چې مسلمان په دعا کې تجاوز و نه کړي)اللهم انی اسألک (يا الله زه له تانه سوال کوم، او د هغه خېر غوښتنه درنه کوم چې ستا بنده او پيغمبر صلی الله عليه وسلم يې غوښتنه کړې ده،)و أعوذ (او زه پنا نيسم پر تا له هغه شر څخه چې ستا بنده او پيغمبر صلی الله عليه وسلم ترې پنا غوښتې ده، او دا دعا او له الله تعالی څخه غوښتنه ده چې بلونکي)داعي (ته هغه څه ورکړي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم يې د ځان لپاره غوښتنه کړې ده، پرته له دې چې ډولونه يې وشميري.

دريمه دعا :جنت ته د ننوتلو غوښتنه او له اور څخه ژغورل کېدل، او دا د هر مسلمان مقصد او له عمل څخه يې همدا موخه او هدف دی) :اللهم إني أسألك الجنة (يا الله زه له تانه د جنت سوال کوم، چې رانصيب يې کړې،)وما قرب إليها من قول أو عمل (او د هغې کړنې او نيک عمل چې ته پرې خوشحاله کيږې،)و أعوذ بک من النار (او پر تا له اور څخه پنا غواړم)وما قرب اليها من قول او عمل (او له هغې وينا او کړنې څخه چې گناه وي او تا غصه کوي.

څلورمه دعا :د الله تعالی په قضا او قدر باندې د خوښۍ غوښتلو دعا)و أسألک أن تجعل کل قضاء قضيته لي خيرا (او له تانه سوال کوم چې هره پرېکړه دې چې زما په حق کې کړې وي، هغه خير وگرځوه، او دا د الله تعالی په پرېکړه او فيصلې د رضايت غوښتلو دعا ده.

د حديث له گټو څخه:

1. سړی بايد خپلې کورنۍ ته هغه څه ورزده کړي چې په ديني او دنياوي چارو کې ورته گټه رسوي، لکه څنگه چې رسول الله صلی الله عليه وسلم عايشې رضي الله عنها ته ورزده کول.

2. د مسلمان لپاره غوره ده هغه دعاگانې زده کړي چې له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه ثابتې دي، ځکه چې هغه جامعه دعاگانې دي.

3. علماوو د دې حديث په اړه فرمايلي دي چې :له الله تعالی څخه د خېر غوښتلو او له شر څخه د پناه غوښتلو لپاره دا تر ټولو جامع حديث دی، او دا د رسول الله صلی الله عليه وسلم له جامعه ويناوو څخه يوه ده چې هغه ته ورکړې شوې دي.

4. نيک عملونه او ويناوې د الله تعالی له رحمت نه وروسته جنت ته د تللو لاملونه دي.

(322) – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رضي الله عنهما قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَخْلَقُ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلَقُ الثَّوْبُ الْخَلِقُ، فَاسْأَلُوا اللَّهَ أَنْ يُجَدِّدَ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ». [صحيح] - [رواه الحاكم والطبراني]

(322) – له عبدالله بن عمرو بن العاص رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي» :إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَخْلَقُ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلَقُ الثَّوْبُ الْخَلِقُ، فَاسْأَلُوا اللَّهَ أَنْ يُجَدِّدَ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ«. ستاسو څخه د یو چا په زړه کې ایمان داسې کمزوری کیږي لکه څرنګه چې جامې - په» اغوستلو سره - زړیږي، نو له الله تعالی څخه وغواړئ چې ایمان مو په زړونو کې تازه کړي». [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر ورکوي چې ایمان د مسلمان په زړه کې داسې زړيږي او کمزوری کیږي، لکه څرنګه چې نوي جامې په زیاتو کارولو سره له منځه ځي؛ دا په عباداتو کې د نقصان، یا ګناهونو له امله او یا هم په شهوتونو کې د ښکیلتیا له امله .نو رسول الله صلى الله عليه وسلم مونږ ته لارښوونه وکړه چې له الله تعالى څخه وغواړو چې ایمانونه مو د فرائضو په ادا کولو ، زیات ذکر او زیات استغفار ویلو سره تازه کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. په زړه کې د استقامت او باور نوي کولو لپاره له الله څخه غوښتنه کول.
2. ایمان؛ قول، عمل او باور دی، په طاعت سره زیاتیږي او په ګناه کولو سره کمیږي.

(65020)

(323) – عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رضي الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا». [صحيح] - [رواه مسلم]

(323) – له عباس بن عبدالمطلب رضي الله عنه څخه روايت دی چې ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اوریدلي چې فرمايل يې» :ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا«.

د ایمان خوند هغه چا څکلی دی چې په دې راضي وي چې الله تعالی یې رب، اسلام یې "دين او محمد صلى الله عليه وسلم يې رسول دی". [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې هغه مؤمن چې په خپل ایمان کې ،رښتيني وي او زړه يې پرې ډاډمن وي نو خامخا به په خپل زړه کې ډاډ، پراخوالی، خوښي :خوږوالی او الله تعالی ته د نږدې کېدو لذت ومومي که چېرته په دريو شيانو راضي شو

لومړی :له الله تعالى څخه د ښتن په توګه داسې راضي وي چې زړه يې په هغه څه آرام وي چې د الله تعالى له خوا ورته د هغه د ربوبيت په توګه ورکړل شوي لکه :د روزۍاو بېلابېلو حالاتو وېش، نو په زړه کې پرې هېڅ اعتراض نه لري او له الله پرته د بل رب پلټنه .هم نه کوي

دويم :په اسلام د دين په حيث داسې راضي وي چې اسلامي دندو او وجايبو ته يې سينه .خلاصه وي او له اسلام پرته د بلې لارې په لټه کې نه وي

دريم :پر محمد صلى الله عليه وسلم د رسول په توګه داسې راضي وي چې سينه ورته پراخه وي او پر ټولو هغو څه له شک پرته خوښ وي چې هغه ورته راوړي دي او يوازې .هغه څه تعقيبوي چې د هغه د لارښووني سره سم وي

د حديث له ګټو څخه:

1. ايمان داسې خوږوالی او خوند لري چې په زړونو څکل کيږي، لکه څنګه چې د .خوراک او څښاک خوږوالی په خوله څکل کيږي
2. بدن د خوراک او څښاک خوږوالی هغه مهال حس کولای شي چې روغ وي، همدا رنګه زړه هم دی چې کله د نفسي غوښتنو له ناروغی او حرامو خوهشاتو څخه

وژغورل شي د ایمان، خوږوالی حس کوي او کله چې ناروغ شي د ایمان خوږوالی نه حس کوي، بلکه کېدی شي هغه خواهشات او ګناهونه ځانته حلال وګڼي چې هلاکت یې پکې وي.

3. انسان چې کله په یو کار خوښ وي او ښه یې وګڼي ورته اسانیږي او هېڅ شی یې پرې نه سختیږي او په هر هغه څه خوشحالیږي چې ورته راځي، او د تندي پراخوالی یې د زړه له خوښې سره ورکړ شي، نو همدا رنګه مؤمن هم دی چې کله یې ایمان زړه ته ننوځي، نو د الله اطاعت ورته اسان شي او زړه یې پرې خوږوالی مومي، او په سختوالي یې نه پوهیږي.

4. ابن القیم رحمه الله فرمایلي :په دې حدیث کې د خپل رب په ربوبیت او الوهیت د خوښې اظهار دی، او همدا رنګه یې په رسول د خوښې اظهار او هغه ته غاړه ایښودل دي او په دین رضایت او هغه ته تسلمېدل دي.

(65116)

(324) – عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رضي الله عنه: أَنَّ رَسُولَ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ، وَقَالَ: «يَا مُعَاذُ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ»، فَقَالَ: «أُوصِيكَ يَا مُعَاذُ لَا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ». [صحيح] - [رواه أبو داود والنسائي وأحمد]

(324) – له معاذ بن جبل رضي الله عنه څخه روایت دی چې :رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه له لاس څخه ونیوه او ویې ویل» :يَا مُعَاذُ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ«، "اې معاذه، په الله قسم چې زه درسره مینه لرم " نو ویې فرمایل» :أُوصِيكَ يَا مُعَاذُ لَا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ :اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ«.
اې معاذه !زه تاته سپارښتنه کوم چې د هر لمانځه په پاي کې مه پرېږده چې ووایې :اې» الله، ستا په یادولو، ستا په شکر ادا کولو او ستا په ښه عبادت کولو کې راسره مرسته وکړې«. [صحيح]-[]

تشریح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم د معاذ بن جبل رضي الله عنه لاس ونیوه او ورته یې وویل :قسم په الله چې زه درسره مینه لرم، او اې معاذه !زه درته سپارښتنه کوم چې د هر

لمانځه په پاي کې پرې نه ږدې چې ووايې) :اللهم أَعِنِّي على ذكرك (اې الله زما سره ستا په يادولو کې مرسته وکړې، په هرې وينا او عمل کې چې ستا پيروۍ ته مې نږدې کوي.
)وشُكْرِك (او ستا په شکر ادا کولو، چې نعمتونه تر لاسه کړم او له نعمتونو څخه د بې برخې کېدلو پر وړاندې مانع وګرځي) .وحُسْن عبادتك (او ستا په ښايسته عبادت، چې الله تعالی ته پکې اخلاص وي او د رسول الله صلى الله عليه وسلم په طريقه برابر وي.

د حديث له ګټو څخه:

1. .د يو چا د خبرولو مشروعيت، کله چې ورسره د الله تعالى لپاره مينه لري
2. .د هر فرض او نفلي لمانځه وروسته دا دعا کول مستحب دي
3. .په دې څو کلمو سره د دنيا او آخرت اړتياوې غوښتل کيږي
4. د الله تعالى لپاره د محبت کولو له ګټو څخه يو بل ته په حق وصيت، نصيحت او د نيکۍ او تقوا په کارونو کې د يو بل ملاتړ دى.
5. طيبي فرمايلي :د الله تعالى يادول د سينې د پراخېدو پيلامه، او د شکر ويستل يې د نعمتونو د تر لاسه کولو وسيله، او د ښايسته عبادت لپاره د هر هغه څه څخه ځان بې کاره کول دي چې د الله تعالى له ياد څخه يې مشغولوي.

(3518)

(325) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(325) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ" .«بنده د سجدې پر مهال خپل رب ته تر ټولو ډېر نږدې وي، نو ډېره دعا وکړئ". [صحيح]- مسلم روايت کړې دى]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې بنده خپل رب ته تر ټولو نږدې هغه مهال وي کله چې دى سجده کوي، ځکه چې بنده د سجدې کولو پر مهال کې د خپل بدن تر

تولو غوره او عزتمن غړي - په تواضع، عاجزي او خاکسارۍ سره - الله تعالی ته په ځمکه پردي.
،او رسول الله صلی الله علیه وسلم په سجده کې په ډېرې دعا کولو باندې امر کړی دی ځکه (پدې سره الله تعالی ته په وینا او عمل دواړو سره یو ځای عاجزي ترسره کیږي.)

د حدیث له ګټو څخه:

1. اطاعت بنده الله ته ډېر نږدې کوي.
2. په سجده کې د ډېرو دعاګانو مستحب والی؛ ځکه چې (سجده د دعا د قبلېدو له ځایونو څخه یو دی.)

(5382)

(326) – عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قَالَ: كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(326) – له انس رضي الله عنه څخه روایت دی وايي :د رسول الله صلی الله علیه وسلم تر تولو زیاته دعا به دا وه» :اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ" .«اې الله زموږ ربه، موږ ته په دنیا او اخرت کې خېر راکړه، او د اور له عذابه مو وساته". [صحيح]-[متفق علیه دی (بخاري اومسلم دواړو روایت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم به ډیری وخت جامعه دعاګاني کولې چې له هغو څخه یوه دا ده" :اللهم ربنا آتنا في الدنيا حسنة، وفي الآخرة حسنة، وقنا عذاب النار"، دا دعا د دنیا ښېګڼو ته شامله ده، لکه خوندور، پراخه او حلال رزق، صالحه مېرمن، داسې اولادونه چې سترګې پرې یخیږي، هوساینه، ګټور علم، نیک عمل او داسې نورې مطلوبې او روا غوښتنې او د آخرت خیر لکه :د قبر او آخرت سختو حالاتو او د جهنم له عذابونو څخه په امن کې پاتې کېدل، د الله جل جلاله خوښې او ابدي نعمتونو تر لاسه کول او ډېر مهربان رب ته نږدې کېدل.

د حديث له ګټو څخه:

1. دا غوره ده چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم پسې د پيروۍ له مخې جامعه دعاګانې وغوښتل شي.
2. ښه ده چې انسان په خپله دعا کې د دنيا او آخرت خيرونه سره يوځای کړي

(5502)

(327) – عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَأَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالوَرِقِ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟» قَالُوا: بَلَى. قَالَ: «ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى». [صحيح] - [رواه الترمذي وابن ماجه وأحمد]

(327) – له ابو الدرداء رضي الله عنه نه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَأَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالوَرِقِ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟«. »قَالُوا: بَلَى. «قَالَ: ذِكْرُ اللهِ تَعَالَى

آيا زه تاسو ته ستاسو د غوره عملونو په اړه خبر درنکړم چې ستاسو د واکمن پر وړاندې" ترټولو پاکيزه او ستاسو مرتبو لره لوړوونکي وي او ستاسو لپاره د سرو زرو او سپينو زرو له خيراتولو غوره وي، او لدې درته غوره وي چې د خپل دښمن سره مخ شئ ؟ نو تاسو د هغوی ختونه ووهئ او هغوی ستاسو څټونه ووهي؟ «هغوی وويل :ولې نه)يعني خبر راکړه(، هغه وفرمايل :د الله تعالى ذِکر)يادول([صحيح]-[]

تشريح:

- :رسول الله صلى الله عليه وسلم له خپلو اصحابو څخه وپوښتل
آيا غواړئ چې ستاسو د واکمن ذات پر وړاندې ستاسو د تر ټولو غوره، باعزته، تر ټولو ښه وده کوونکو، پاکيزه او سوچه اعمالو په اړه خبر درکړم چې ؟ ؟
او دا چې په جنت کې ستاسو مرتبو لره پورته کوونکي وي؟
او ستاسو لپاره د سرو او سپينو زرو له صدقه کولو څخه غوره وي؟

او ستا لپاره لدې غوره وي چې له کفارو سره وجنګېږئ؛ تاسو د هغوی سرونه ووهئ او هغوی ستاسو سرونه ووهي؟
.صحابه و وويل :هو مور دا غواړو
رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :د الله جل جلاله ذکر په هر وخت او هر حالت کې.

د حديث له ګټو څخه:

1. په پرله پسې ډول په ظاهر او باطن کې د الله تعالی يادول؛ الله تعالی ته د نږدېوالي يو له سترو او ګټورو کارونو څخه دي.
2. :ټول عملونه د الله جل جلاله د ذِکر د قائمولو لپاره روا شوي دي، الله پاک فرمايلي)وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي (يعني)او زما په ياد کې لمونځ وکړه .(او رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي :د کعبې طواف او د صفا او مروه تر منځ)سعی کول (او د جمراتو ويشتل يوازې د الله تعالی د يادولو)ذکر (په خاطر روا شوي دي .ابو داود او ترمذي روايت کړی دی.
3. العز ابن عبدالسلام په خپلو قاعدو کې فرمايلي :دا حديث په دې دلالت کوي چې په ټولو عباداتو کې ثواب د زياتې سترتيا په اندازه نه وي، بلکې داسې هم کيږي چې الله جل جلاله د زياتو اعمالو په پرتله په وړو عملونو زيات اجرونه ورکوي، نو ثواب د مرتبو له مخې ورکول کيږي چې له نورو سره په شرف کې توپير لري.
4. المناوي په فيض القدير کې ويلي چې :د دې حديث تفسير دا دی چې ذِکر د هغو کسانو لپاره غوره دی چې مخاطب شوي دي، او که چېرته په حديث کې مخاطب يو زړور او تورزن کس چې په جګړې سره يې اسلام ته برېيا تر لاسه کېده نو هغه ته به ويل شوي وو چې جهاد تر ټولو غوره عمل دی، او که هغه بډايه انسان پرې مخاطب شوی و چې په خيرات او صدقې ورکولو سره يې غريبانو ته فايده رسېدله نو هغه ته به ويل شوي وو چې صدقه تر ټولو غوره عمل دی، او هغه ځوک چې د حج کولو توان لري، هغه ته به حج ښودل شوی و، يا هغه ځوک چې مور او پلار لري، نو هغه ته به له دواړو سره نيکي کول غوره عمل ښودل شوی و، او)پدې تفسير سره (د روايتونو تر منځ جوړجاړی کيږي.
5. تر ټولو غوره ذِکر هغه دی چې په ژبه وويل شي او په زړه کې راوستل شي، بيا ورپسې هغه دی چې يوازې په زړه کې راوستل شي لکه فکر کول، بيا هغه دی چې يوازې په ژبې سره ادا شي، او په ټولو کې اجر دی اِن شاء الله تعالی.

6. ،حالاتو سره په تړلو اذکارو د مسلمان پابندي کول لکه :د سهار او ماښام اذکار جومات ته د ننوتلو او بېرته راوتلو، همدا رنګه کور، تشناب او نورو ځایونو ته د ننوتلو او راوتلو پر مهال اذکار ..او داسې نور ډېر په دې سره مسلمان د هغه چا له ډلې څخه ګرځي چې الله تعالی ډېر یادوي.

(3575)

(328) – عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رضي الله عنه قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ، فَأَصْبَحْتُ يَوْمًا قَرِيبًا مِنْهُ وَنَحْنُ نَسِيرُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الجَنَّةَ وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ، قَالَ: «لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ عَظِيمٍ، وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسَّرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، تَعْبُدُ اللَّهَ وَلاَ تُشْرِكْ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ البَيْتَ» ثُمَّ قَالَ: «أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى أَبْوَابِ الخَيْرِ: الصَّوْمُ جُنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَصَلاَةُ الرَّجُلِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ» قَالَ: ثُمَّ تَلاَ: «{تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ}، حَتَّى بَلَغَ {يَعْمَلُونَ}» ثُمَّ قَالَ: «أَلاَ أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الأَمْرِ كُلِّهِ وَعَمُودِهِ، وَذِرْوَةِ سَنَامِهِ؟» قُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: «رَأْسُ الأَمْرِ الإِسْلاَمُ، وَعَمُودُهُ الصَّلاَةُ، وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الجِهَادُ» ثُمَّ قَالَ: «أَلاَ أُخْبِرُكَ بِمَلاَكِ ذَلِكَ كُلِّهِ؟» قُلْتُ: بَلَى يَا نَبِيَّ اللهِ، فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ قَالَ: «كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا» فَقُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللهِ، وَإِنَّا لَمُؤَاخَذُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ؟ فَقَالَ: «ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ يَا مُعَاذُ، وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ أَوْ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ إِلاَّ حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ».

[صحيح بمجموع طرقه] - [رواه الترمذي وابن ماجه وأحمد]

(328) – له معاذ بن جبل رضي الله عنه څخه روایت دی وایي چې :زه د پیغمبر صلی الله علیه وسلم سره په یو سفر کې وم، نو یوه ورځ د مزل پر مهال ورنږدې شوم، ورته مې وویل چې :ای د الله رسوله !داسې یو عمل راوښیه چې جنت ته پرې داخل شم او له اور نه پرې وژغورل شم، هغه وفرمایل» :لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ عَظِيمٍ، وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسَّرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، تَعْبُدُ اللَّهَ وَلاَ تُشْرِكْ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ وَتَحُجُّ الْبَيْتَ «ثُمَّ قَالَ» :أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ :الصَّوْمُ جُنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَصَلاَةُ الرَّجُلِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ «قَالَ :ثُمَّ تَلاَ» :تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ{، حَتَّى بَلَغَ }يَعْمَلُونَ «}ثُمَّ قَالَ» :أَلاَ أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الأَمْرِ كُلِّهِ وَعَمُودِهِ، وَذِرْوَةِ سَنَامِهِ؟ «قُلْتُ :بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ» :رَأْسُ الأَمْرِ الإِسْلاَمُ، وَعَمُودُهُ الصَّلاَةُ، وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ «ثُمَّ قَالَ» :أَلاَ أُخْبِرُكَ بِمِلاَكِ ذَلِكَ كُلِّهِ؟«، قُلْتُ :بَلَى يَا نَبِيَّ اللهِ، فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ قَالَ» :كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا «فَقُلْتُ :يَا نَبِيَّ اللهِ، وَإِنَّا لَمُؤَاخَذُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ؟ فَقَالَ» :ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ يَا مُعَاذُ، وَهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ أَوْ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ إِلاَّ حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ.« تا راڅخه د یو لوی عمل په اړه پوښتنه وکړه، او یقینا چې دا کار د هغه چا لپاره اسانه » دی چې الله ورته اسان کړی وي، د الله تعالی عبادت کوه او د هغه سره هېڅ شی مه شریکوه، لمونځ کوه، زکات ورکوه، د رمضان میاشت روژه نیسه، او د الله تعالی د کور ،حج وکړه« بیا یې وفرمایل :»آیا د خیر کارونو ته دې لارښوونه ونه کړم :روژه ډال دی او صدقه ګناهونه داسې وژني لکه څنګه اوبه اور مړ کوي، او همدا رنګه یو سړی چې د شپې لمونځ)تهجد (کوي« وایې :بیا یې دا آیت ولوست}»تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ{ یعنی :د دوی ډډې له خپلو خوب ځایونو نه لرې کیږي)د شپې لمانځه لپاره خپل خوب ځایونه پریږدي .(تر دې چې }يَعْمَلُونَ«{ ته ورسیده، بیا یې وفرمایل : »آیا زه تاسو ته د ټول اسلام د سر، ستنې او تر ټولو د لوړې څوکې په اړه احوال درنکړم؟« ما وویل :ولې نه ای د الله رسوله !ویې فرمایل :د دین سر اسلام او ستن یې لمونځ دی، او تر ټولو لوړه څوکه یې جهاد دی «بیا یې وفرمایل" :ایا زه تاسو ته د دې ټولو له جوهر څخه خبر درنکړم؟ "ماوویل :ولې نه ای د الله نبي، نو خپله ژبه یې ونیوله او ویې فرمایل :»دا دې » :کنټرول کړه« ما وویل :اې د الله نبی، آیا موږ په خپلو خبرو نیول کیږو؟ ویې فرمایل مور دې درباندې بوره شي ای معاذه !آیا د ژبې له بې ځایه خبرو بل څه هم شته چې له !املہ یې خلک پړمخه په اور کې ورغوځول کیږي؟ «. []-[]

تشریح:

،معاذ رضي الله عنه وويل :زه د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره په يو سفر کې وم نو يوه ورځ د تګ پر مهال ورنږدې شوم ما وويل :اې د الله رسوله !داسې يو عمل راته وښايه چې جنت ته مې ننباسي او له اور څخه مې لرې کړي، هغه وفرمايل :تا له ما څخه

د يو داسې عمل په اړه پوښتنه وکړه چې نفسونو ته يې تر سره کول لويه خبره ده او دا د هغه چا لپاره اسان دی چې الله ورته اسان کړی وي؛ نو د اسلام فرایض ادا کړه:

لومړی چې: يوازې د الله تعالی عبادت کوه او له هغه سره هېڅ شی مه شريکوه.

دويم: په شپه او ورځ کې په شرطونو، ارکانو، فرائضو او واجباتو برابر پنځه وخته لمونځونه کوه: سهار، ماسپښين، مازديګر، ماښام او ماخوستن.

دريم: له هر هغه مال څخه فرضي زکات وباسه چې يوې شرعي ټاکلې اندازې ته ورسيږي، دا يو مالي عبادت دی او مستحقو کسانو ته ورکول کيږي.

څلورم: د رمضان روژه ونيسه چې هغه له سهار څخه تر لمر لوېدو پورې د عبادت په نيت له خوراک، څښاک او داسې نورو شيانو څخه ډډه کول دي چې روژه ماتوي.

پنځم: د عبادت په نيت د مکې په لور بيت الله ته د حج د مناسکو د ادا کولو لپاره لاړ شه.

بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: آيا داسې يوه لار در ونه ښيم چې د کاميابۍ تر دروازو دې ورسوي؟ هغه دا ده چې د فرضو پسې نفلي عملونه تر سره کړه.

لومړی: نفلي روژې، چې په ګناهونو له اخته کېدو څخه مخنيوی کوي، ځکه چې شهوت ماتوي او ځواک کمزوری کوي.

دويم: نفلي صدقه او خيرات، ځکه چې صدقه ګناه له منځه وړي او اثر يې ختموي.

دريم: د شپې په وروستۍ دريمه برخه کې تهجد لمونځ کول، بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم دا آيت ولوست: {تتجافى جنوبهم} {يعني د تهجد کوونکو ډډې او اړخونه} {عن المضاجع} {له خوب ځايونو څخه جلا کيږی}، {يدعون ربهم} {ځکه چې خپل رب په لمانځه ذکر، د قران کريم تلاوت او دعا سره رابلي}، {خوفا وطمعا ومما رزقناهم ينفقون، فلا تعلم نفس ما أخفي لهم من قرة أعين} {په وېرې او تمې سره او له هغه} مال (نه، چې مونږ دوی ته ورکړی دی؛ څه لګوي، نو هېڅ يو نفس ته معلوم نه دي هغه څه چې د دوی لپاره پټ کړی شوي دي، د سترګو له يخوالي څخه، يعني د قيامت په ورځ او په تل پاتې جنتونو کې {جزاء بما كانوا يعملون} {د هغو عملونو د بدلې په توګه چې دوی به کول}.

بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: آيا زه تاسو ته د دين د بنسټ او هغې ستنې په اړه خبر درنکړم چې پرې ولاړ دی او تر ټولو لوړه څوکه يې ده؟

معاذ رضي الله عنه وويل: هو (په اړه يې خبر راکړه) اې د الله رسوله.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: د دين سر: اسلام دی چې له دوه وو ګواهيو څخه عبارت دی او په دوی له انسان سره د دين بنسټ جوړيږي. او ستن يې: لمونځ دی نو له لمانځه پرته اسلام نشته، لکه څرنګه چې کور (کوټه (له ستنو) ديوالونو (پرته نه جوړيږي؛ او تر ټولو لوړه څوکه يې جهاد او د دښمنانو سره په جګړه کې د الله جل جلاله د کلمې د پورته کولو لپاره زيار وېستل دي.

بيا رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل :آيا زه تاسو ته د هغه څه د غښتلتيا او کره والي په اړه - خبر درنه کړم - چې پورته ذکر شول؟ نو رسول الله صلی الله علیه وسلم خپله ژبه ونیوله او ويې فرمايل :دا دې په خپل واک کې وساته او کوم څه چې درپورې اړه نه لري په اړه يې خبرې مه کوه .معاذ وويل :آيا زموږ رب به له موږ سره زموږ په خبرو حساب کوي او پرې مو نيسي؟!

رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل :مور دې درباندې بوره شي !لدې وينا څخه يې موخه خيرا کول نه دي، بلکې دا د عربو له وينااوو څخه يوه ده او هغه مهال يې کاروي چې کله غواړي د يو چا پام راواړوي او يو څه ور وپېژني، بيا يې وفرمايل :آيا د ژبې له ناوړه وينااوو لکه :کفر، تور پورې کول، ښکنځل، غيبت، چغلي او بهتان پرته بل څه هم شته چې له امله يې خلک پړمخه په اور کې اچول کيږي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پر زده کړه د صحابه کرامو رضی الله عنهم ټينګار، له همدې امله يې له پیغمبر صلی الله علیه وسلم څخه ډېرې پوښتنې کولې.
2. د صحابه کرامو رضي الله عنهم پوهه، پر دې چې عمل کول جنت ته د داخلېدو لامل دی.
3. کومه پوښتنه چې معاذ رضي الله عنه کړې وه، لويه پوښتنه وه، ځکه په حقيقت کې همدا د ژوند او وجود راز دی، ځکه په دې نړۍ کې هر موجود که بنی آدم دی او که پيريان؛ مقصد يې يا د جنت لور ته دی او يا د دوزخ، لدې امله دا پوښتنه يوه لويه پوښتنه وه.
4. جنت ته داخلېدل د اسلام د پنځو ارکانو په پوره کولو ولاړ دي، چې هغه عبارت دي له :دوه ګواهيو)د شهادت له دوو کلمو (، لمونځ، زکات، روژې او حج څخه.
5. د دين بنسټ، تر ټولو ارزښتناکه چاره او ستر واجب يوازې د يو الله عبادت دی چې شريک نه لري او هغه ذات په يووالي سره منل.
6. پر خپلو بندګانو د الله تعالی رحمت چې د دوی لپاره يې د نيکی دروازې پرانيستي ترڅو د ثواب او د ګناهونو د بخښنې اسبابو ته لاسرسی ولري.
7. د فرض لمونځونو له ادا کولو وروسته پر نفلي لمونځونو د تقرب فضيلت.
8. په اسلام کې لمونځ د هغه ستنې په څېر دی چې خيمه پرې ولاړه وي چې په لوېدو سره يې اسلام لوېږي، لکه څنګه چې د ستنې په لوېدو سره خيمه لوېږي.

9. د ژبې ساتنه له هغه څه څخه چې اړینه ده چې انسان ته په دین کې ضرر رسوي

10. .دژبې ساتل، په خپل اختیار کې ساتل او نیول د ټولو نېکیو اساس دی

(4303)

(329) – عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ، ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا: {قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ}، وَ{قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ}، وَ{قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ}، ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ، يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ، يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. [صحيح] - [رواه البخاري]

(329) – له عایشې رضي الله عنها څخه روایت دی چې :أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ،كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ، ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا} :قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ{ ،وَ}قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ{، وَ}قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ{، ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ .يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ، يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ رسول الله صلی الله علیه وسلم به هره شپه کله خپل خوب ځای ته راغی، نو خپل لاسونه به يې سره يو ځای کړل، او }قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ{، }قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ{او }قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ{سورتونه به يې ولوستل او په لاسونو کې به چف کړل، بیا به يې لاسونه پر ځان راکش کړل، تر کوم ځایه به يې چې لاسونه رسېدل، له سر څخه به يې پیل وکړ، پر مخ او .د بدن په مخکې برخې راکش کړل، دا کار به يې درې ځلې تکرارو‌و [صحيح]- بخاري روایت [کړی دی

تشريح:

د رسول الله صلی الله علیه وسلم له لارښوونو څخه یوه دا وه چې کله به هغه خپل خوب ځای ته د خوب لپاره ولاړ نو خپل دواړه ورغوي به يې سره يو ځای کړل او لاسونه به يې پورته کړل ـ لکه څرنګه چې يو دعا کوونکی کوی ـ او په نرمۍ سره به يې د خولې د لړو لاړو سره په لاسونو کې }قل هو الله أحد{، }قل أعوذ برب الفلق{او }قل أعوذ برب ،الناس{، سورتونه چف کړل، بیا به يې تر خپلې وسې پورې لاسونه پر ځان راکش کړل .پیل به يې له سر، مخ او د بدن له مخکې برخې څخه وکړ، دا کار به يې درې ځلې تکرارولو

د حديث له ګټو څخه:

1. مستحب ده چې له خوب نه مخکې سورت اخلاص او معوذتين ولوستل شي، په لاسونو کې چف شي او تر هغه ځايه چې لاسونه رسيږي په ځان کش کړل شي.

(65060)

(330) – عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سَيِّدُ الِاسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ» قَالَ: «وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا، فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ، وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا، فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ». [صحيح] - [رواه البخاري]

(330) – له شداد بن اوس رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي :د استغفار وييلو سرداره دعا اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ» يا الله !ته زما رب يې، نشته د عبادت وړ په حق سره پرته له تا څخه، تا زه پيدا كړى يم) او زه ستا بنده يم، او زه ستا پر لوظ او ژمنه له خپل توان سره سم ولاړ يم، پناه غواړم پر تا له هغه شر نه چې ما تر سره كړى، اقرار كوم تا ته ستا په هغو نعمتونو چې تا ما ته راكړي او پر خپلو ګناهونو هم اقرار كوم، نو ماته بخښنه وكړه، ځكه چې له تا پرته بل څوک ګناهونه نه شي بخښلى .رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا، فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ، وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا، فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ، فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ .«»او چا چې دا دعا له يقين سره د سهار له خوا وويله، او له شپې وړاندې په همدې ورځ مړ شو، نو هغه جنتي دی، او چا چې دا دعا په يقين سره د شپې له خوا وويله، او له سهار نه مخكې مړ شو، نو هغه جنتي دی.«

[صحيح]-[بخاري روايت كړې دى]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې د استغفار لپاره كلمې دي او په هغو كې تر ټولو غوره او لويه د بنده لپاره دا ده چې ووايي" :اللهم أنت ربي لا إله إلا أنت خلقتني وأنا عبدك وأنا على عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ ما اسْتَطَعْتُ أعوذ بك من شر ما صنعتُ أَبُوءُ لك بنعمتك عليَّ وأَبُوءُ لك بذنبي فَاغْفِرْ لي فإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت "نو بنده لومړى د الله جل جلاله په يووالي اقرار كوي او دا چې الله جل جلاله يې پيدا كوونكى او معبود دى، شريک نه لري او دا چې دى د الله سره په خپلو ژمنو د توان تر كچې ولاړ دى؛ ځكه بنده كه ځومره عبادت هم وكړي بيا هم نشي په عبادت كې د الله تعالى ټول اوامر پر ځاى كړي او نه شي كولى د

الله د هغو نعمتونو پوره شکر ادا کړي چې شکر ويستل يې پرې واجب دي، نو بايد چې الله تعالى ته رجوع وکړي او هغه ته پناه يوسي، ځکه الله هغه ذات دى د بنده له شر څخه ورته پناه ورل کيږي .او دى هغه ته په خپله خوښه د هغه په نعمتونو اقرار کوي او په خپلې ګناه او سرغړونو اقرار کوي .الله جل جلاله ته لدې ننواتو وروسته له خپل رب څخه دا دعا غواړي چې د ګناهونو په پټولو سره ورته ببښنه وکړي او په خپلې بخښنې، فضل او رحمت سره يې د ګناه له بديو وژغوري ځکه چې له هغه لوى ښښتن پرته بل څوک ګناهونه نه بخښي .بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل چې دا دعا د سبا او بيګا له اذکارو څخه يوه ده، نو څوک يې چې په يقين سره ووايي، له ايمان سره يې معنا په زړه کې راولي او د ،ورځې په پيل کې يې د لمر راختلو او زوال تر منځه ووايې، چې دا د ورځې وخت دى بيا مړ شي نو دى به جنت ته داخل شي .او چا چې بيګا مهال وويله، يعنې د لمر له ډوبېدو څخه تر سهار راختلو پورې او بيا له سبا کېدو مخکې مړ شو، نو جنت ته داخل شو.

د حديث له ګټو څخه:

1. .استغفار وېل بيلابېلې بڼې لري چې ځينې يې له ځينو نورو غوره دي

2. بنده بايد په دې دعا سره له الله تعالى څخه دعا وغواړي؛ ځکه چې دا د دعاګانو سرداره دعا ده.

(5503)

(331) – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِذَا أَصْبَحَ: «اللهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ» وَإِذَا أَمْسَى قَالَ: «بِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ» قَالَ: وَمَرَّةً أُخْرَى: «وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ». [حسن] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي في الكبرى وابن ماجه]

(331) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم به :سهار مهال)دا اذكار (ويېل» :اللهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ «وَإِذَا أَمْسَى قَالَ» :بِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ «نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ «قَالَ :وَمَرَّةً أُخْرَى» :وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ. يا الله !ستا په نعمتونو او واكمنۍ كې مو سهار كړ او ستا په نعمتونو او واكمنۍ كې مو بېګا كړ، ستا په نوم ژوندي كېږو او ستا په نوم مره كېږو او)له مرګ نه وروسته ستا لور ته(بیا پاڅېدل دي، وايي او بل ځل يې وويل» :وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ «او ستا په لور وروستی منزل دی. [حسن]-[]

تشريح:

كله به چې په رسول الله صلى الله عليه وسلم سهار شو؛ چې هغه د سهار له راختو سره د ورځې پيل دی نو ويیل به يې:

)اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا (یا الله پر تا مو سبا كړ، يعني ستا په ساتنه او ستا په نعمت كې ډوب يو، ستا په يادولو بوخت يو، ستا پر نوم مرسته غواړو، ستا په نعمتونو كې شامل يو، ستا په مرسته او ځواک حرکت کوونکي يو،)وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ) (او پر تا مو بېګا كړ او پر تا ژوندي كېږو او پر تا مرو (د دې جملې معنی هم لکه د تېرې په څېر ده، په محيی سر ببره پر دې چې بېګا مهال به يې وويل :یا الله ستا پر نوم مو بېګا كړ، نو ستا)ژوند بښونكي (نوم سره ژوندي كېږو، او ستا په)المميت (يعني مرګ وركوونكي نوم سره مړه كېږو) .وَإِلَيْكَ النُّشُورُ (او ستا لور ته له مرګ نه وروسته پورته کېدل دي، او له يو ځاى كېدو وروسته جلا كېدل دي، زموږ دا حالات به په ټولو وختونو كې په همدې توګه مخته ځي او په هېڅ حال به ترې جلا نه شم او نه به يې پرېږدم.

:او كله چې پرې له مازديګر نه وروسته بېګا مهال راغی ويیل به يې

(اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا، وبكَ أصبحنا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ المَصِيْر)

يا الله !ستا په نوم مو بېګا كړ او ستا په نوم مو سبا كړ، ستا په نوم ژوندي كېږو او ستا په نوم مړه كېږو، او له مرګ نه وروسته ستا لور ته بېرته پورته كېدل دي، په دنيا كې بېرته

ستنېدل او په اخرت کې بېرته درګرځېدل دي، نو همدا ته يې چې ژوند راکوې او همدا ته يې چې مرګ راکوې.

د حديث له ګټو څخه:

1. د رسول الله صلى الله عليه وسلم پسې د پيروی له مخې دا دعا ويل سبا او بېګا مستحب دي.

2. بنده په ټولو حالتونو او وختونو کې الله تعالى ته محتاج دی.

3. سهار مهال د ورځې په پېل کې د اذکارو لپاره غوره دا ده چې د سهار له راختو څخه تر لمر راختو پورې وويل شي، او له مازديګر نه وروسته د لمر ډوبېدو نه مخکې وخته پورې، که چېرته يې له دې نه وروسته وويل :يعني سهار مهال يې د څاښت له راختو وروسته وويل- هم صحيح ده، او که د ماسپښين نه وروسته يې وويل هم صحيح ده، او که له ماښام نه وروسته يې وويل هم باک نه لري، ځکه دا ټول وختونه د ذکر لپاره مناسب دي.

4. دا چې سهار مهال "وإليك النُّشور "ولې ويل کيږي؟ نو دا د دې لپاره چې لوی پاڅون ورياد کړي، هغه چې ټول خلک به د قيامت په ورځ له مرګ نه وروسته بېرته راپورته کېږي، نو دا له سره راپورته دي، او نوي ورځ ده چې ارواګانې يکې بېرته جسدونو ته ورګرځي، او خلک به په دغه ورځ خپرېږي، او دا نوی سهار به خپلې ورمې خپرې کړي تر څو د آدم په اولادې ګواهي ورکړي، او وختونه يې زمونږ د عملونو لپاره ذخيرې وګرځي.

5. بېګا مهال د دې وينا مناسبت چې فرمايي "وإليك المصير "او ستا لور ته درګرځېدل دي، چې کله خلک له خپلو کارونو، ګټو او مصلحتونو څخه راوګرځي نو بېرته خپلو کورونو ته ورګرځي او له خپرېدو وروسته د استراحت په موخه دمه کېږي، نو الله تعالى ته په ورګرځېدو سره يې د ورګرځېدو په الفاظو سره يادونه وکړه.

(5490)

(332) – عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ ابْنِ عَفَّانَ رضي الله عنه يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ، فِي الْأَرْضِ، وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَمْ تُصِبْهُ فَجْأَةُ بَلَاءٍ، حَتَّى يُصْبِحَ، وَمَنْ قَالَهَا حِينَ يُصْبِحُ ثَلَاثُ مَرَّاتٍ، لَمْ تُصِبْهُ فَجْأَةُ بَلَاءٍ حَتَّى يُمْسِيَ»، قَالَ: فَأَصَابَ أَبَانَ بْنَ عُثْمَانَ الْفَالِجُ، فَجَعَلَ الرَّجُلُ الَّذِي سَمِعَ مِنْهُ الْحَدِيثَ يَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ: مَا لَكَ تَنْظُرُ إِلَيَّ؟ فَوَاللَّهِ مَا كَذَبْتُ عَلَى عُثْمَانَ، وَلَا كَذَبَ عُثْمَانُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَكِنَّ الْيَوْمَ الَّذِي أَصَابَنِي فِيهِ مَا أَصَابَنِي غَضِبْتُ فَنَسِيتُ أَنْ أَقُولَهَا. [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه والنسائي في الكبرى وأحمد]

(332) – له ابان بن عثمان څخه روايت دی وايي چې ما له عثمان بن عفان رضي الله عنه څخه اورېدلي چې ويل يې :ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي چې فرمايل يې :»مَنْ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ، فِي الْأَرْضِ، وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَمْ تُصِبْهُ فَجْأَةُ بَلَاءٍ، حَتَّى يُصْبِحَ، وَمَنْ قَالَهَا حِينَ يُصْبِحُ ثَلَاثُ مَرَّاتٍ، لَمْ تُصِبْهُ فَجْأَةُ بَلَاءٍ حَتَّى يُمْسِيَ»، چا چې درې ځلې :بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ، فِي الْأَرْضِ، وَلَا فِي السَّمَاءِ» وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، وويل، پر هغه به تر سهاره پورې هېڅ ناڅاپي آفت نه راځي، او چاچې :سهار مهال درې ځلې وويل :نو پر هغه به بېګا پورې هېڅ ناڅاپي آفت نه راځي، وايي نو أبان بن عثمان فالج وواهه، بیا به هغه سړي ورته کتل چې دا حديث يې ترې اورېدلی و، نو هغه ورته وويل :څه دي چې ماته راګورې؟ قسم په الله که ما پر عثمان دروغ ويلي وي، او نه عثمان په پېغمبر صلى الله عليه وسلم دروغ ويلي دي، خو په کومه ورځ چې دا څه راورسېدل چې رارسېدلي دي په هغه ورځ غصه شوی وم او د دې دعا ويل راڅخه هېر شوي و. [صحيح]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :څوک چې هره ورځ د سهار له لمانځه وروسته او د هرې شپې په ماښام کې له لمر لوېدو مخکې درې ځلې)بسم الله (ووايي :يعنې د الله په نوم مرسته غواړم او ځان پرې له هر ضرري څيز څخه ساتم، هغه ذات چې له نوم سره يې هېڅ شی ضرر نه شي رسولی که څه هم هر څومره لوی وي؛ نه په ځمکه کې او هغه آفتونه چې ترې راوځي او نه په اسمان کې او هغه آفتونه چې ترې رانازلېږي، او هغه زمونږ ويناوو لره اورېدوکی او په احوالو مو پوه دی.

چا چې دا دعا د شپې له خوا وویله نو تر سهاره به ورته هېڅ آفت نه رسیږي، او چا . چې د سهار له خوا وویله نو تر بېګا پورې به ورته هېڅ آفت نه رسیږي.
نو د حدیث راوي چې أبان بن عثمان دی فالج وواهه؛ هغه ناروغي چې د بدن یو اړخ پکې لوېږي، نو هغه سړي چې دا حدیث یې له أبان څخه اورېدلی و أبان ته به یې په تعجب سره کتل !نو هغه سړي وویل :ولې راګورې؟ !قسم په الله چې پر عثمان مې دروغ نه دي ویلي، او نه عثمان پر پیغمبر صلی الله علیه وسلم دروغ ویلي دي، خو په کومه ورځ چې دا څه راورسېدل چې الله راته لیکلي و، داسې ورځ وه چې زه غصه شوی وم، نو راڅخه هېر شول چې دا یاد اذکار ووایم.

د حدیث له ګټو څخه:

1. سهار او بېګا مهال د دې ذکر ویل مستحب دي؛ تر څو انسان د الله تعالی په اذن د هغه په حفاظت کې وساتل شي، او د دې لپاره چې د ناڅاپي شر، ضرر او داسې نورو څخه یې الله تعالی وساتي.
2. پر الله تعالی د لومړنیو سلفو د ایمان پیاوړتیا او د هغه څه باورول چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ترې خبر کړي وو.
3. د سهار او ماښام پورې د ذکر د محدودولو یوه ګټه دا ده چې د مسلمان غفلت له منځه یوسي او په دوامداره توګه هغه ته یادونه وکړي چې هغه د الله بنده ده.
4. په الله جل جلاله د ذکر کوونکي د ایمان، عاجزۍ او د زړه د حضور په اندازه، په اخلاص او یقین سره د ذکر اثر خامخا حاصلیږي.

(6093)

(333) – عَن عبدِ اللهِ بن خُبَيب رضي الله عنه أنه قال: خَرَجْنَا فِي لَيْلَةٍ مَطِيرَةٍ وَظُلْمَةٍ شَدِيدَةٍ، نَطْلُبُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ يُصَلِّي لَنَا، قَالَ: فَأَدْرَكْتُهُ، فَقَالَ: «قُلْ»، فَلَمْ أَقُلْ شَيْئًا، ثُمَّ قَالَ: «قُلْ»، فَلَمْ أَقُلْ شَيْئًا، قَالَ: «قُلْ»، فَقُلْتُ: مَا أَقُولُ؟ قَالَ: «{قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ} وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ حِينَ تُمْسِي وَتُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ». [صحيح] - [رواه أبو داود والترمذي والنسائي]

(333) – د عبد الله بن خبيب رضي الله عنه څخه روايت دى هغه فرمايلي چې :په تياره باراني شپه کې ووتلو، تر څو رسول الله صلى الله عليه وسلم لمونځ راکړي، وايي :پيدا مې کړ، نو ويې فرمايل :»ووايه«، نو ما هيڅ ونه ويیل، بيا يې وويل» :ووايه«، نو ما هيڅ ونه ويیل، بيا يې وفرمايل» :ووايه«، نو ما وويل :څه ووايم؟ ويې فرمايل ووايه{» :قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ} «وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ حِينَ تُمْسِي وَتُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ. صبا او بېګاه {قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ}، او معوذتين درې درې ځلې وايه، نو د هر څه نه به درته بسنه کوي)د هر شر او افت نه به په امان کې وې(.» [صحيح]-[]

تشريح:

جليل القدر صحابي عبد الله بن خبيب رضي الله عنه خبر ورکوي چې هغوى په يوې تياره او سختې باراني شپه کې د رسول الله صلى الله د پلټنې په موخه ووتل تر څو ورته "لمونځ وکړي، نو هغه يې وموند، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل":ووايه ،يعنې ولوله، نو هغه هيڅ ونه لوستل، رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته خپله وينا بيا وکړه نو عبد الله وويل :څه ولولم اى د الله رسوله؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل :د اِلاخلاص سورت }قل هو الله أحد{او معوذتين} :قل أعوذ برب الفلق {او }قل أعوذ برب الناس {صبا او بيګا مهال درې درې ځلې وايه، نو له هر شر او هرې بدۍ نه به دې وساتي.

د حديث له ګټو څخه:

1. صبا او بيګا د الاخلاص سورت او معوذتينو لوستل مستحب دي او د شر څخه پکې خونديتوب دى.
2. د الاخلاص سورت او معوذتينو د لوستلو فضيلت

(6082)

(334) – عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: فَقَدْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً مِنَ الْفِرَاشِ فَالْتَمَسْتُهُ فَوَقَعَتْ يَدِي عَلَى بَطْنِ قَدَمَيْهِ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ وَهُمَا مَنْصُوبَتَانِ، وَهُوَ يَقُولُ: «اللهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(334) – له عائشې رضي الله عنها څخه روايت دی وايي چې :يوه شپه مې رسول الله صلى الله عليه وسلم په بستر کې ونه موند نو زه يې په لټه کې شوم، تر دې چې زما لاس د هغه د پښو په تلو ولګېده، په داسي حال کې چې هغه په جومات کې و، او پښې يې ودرولې وې)د سجدې په حالت کې و (او داسي يې ويل»:اللهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ» .«اې الله !زه ستا له غضب څخه ستا په رضايت او ستا له عذاب څخه ستا په بخښنې پناه غواړم، او له تا نه پر تا پناه نيسم، او زه پر تا ستايني نه شمېرم)دومره ستاينه دې نه شم کولی (لکه څومره چې تا پر خپل ځان ستاينه کړې ده)لکه څومره چې ته د ستاينې وړ يې([صحيح]- مسلم [روايت کړی دی

تشريح:

،عائشه رضي الله عنها وايي چې :زه د رسول الله صلى الله عليه وسلم څنګ ته ويده وم هغه مې د شپې ونه موند، نو لاسونه مې د کوټې هغه ځای ته ورتېر کړل چې لمونځ به يې :پکې کاوه؛ ګورم چې په سجده دی او دواړه قدمونه يې درولي دي او وايي
زه تا وسيله ګرځوم او پر تا پناه غواړم،)برضاك من سخطك(، ستا په رضايت ستا له قهر څخه- پر ما او زما پر امت - پناه غواړم، او زه ستا له عذاب څخه ستا په عفوې او ستا په زياتي بخښنې سره پناه غواړم .او پناه نيسم پر تا او ستا د جمال په صفتونو چې ستا د جلال له صفتونو څخه دي، ځکه چې پناه يوازې هم ستا څخه غوښتل کيږي، نو نه خو د خلاصي ځای شته او نه د الله څخه د تېښتې پناه ګاه شته پرته له هغه څخه .زه د دې وړتيا نه لرم چې پر تا ستايني وشمېرم، او له دې عاجز يم چې ستا نعمتونه او احسانونه چې ته يې مستحق يې په شمېر کې راولم، که څه هم هر څومره کوښښ وکړم .لکه څومره چې تا د خپل ځان ستاينه کړې ده، نو همدا ته هغه ذات يې چې د ځان ستاينه دې هغه ډول کړې !لکه څنګه چې ستا د شان سره ښايي، نو څوک دی چې ستا د ثنا حق به ادا کړي؟

د حديث له ګټو څخه:

1. د دې دعاګانو ويل په سجده کې مستحب دي.
2. ميرک فرمايلي :د نسائي په يو روايت کې راغلي چې :دا دعا به يې هغه مهال ويله چې کله به د لمانځه نه وزګار شو او خوب ځای ته به ولاړ.
3. د الله تعالى په صفتونو يې ستاينه کول او د هغه په نومونو دعا غوښتل مستحب دي؛ البته هغه نومونه چې په قرآن او سنت سره ثابت دي.
4. پدې کې په رکوع او سجده کې د خالق عظمت بيان شوی دی.
5. د الله تعالى په صفتونو پناه غوښتل جايز دي، لکه څنګه يې چې په ذات سره پناه غوښتل جايز دي.
6. خطابي رحمه الله فرمايلي چې :پدې وينا کې لطيفه معنا پرته ده، هغه دا چې په الله يې پناه وغوښته چې په خپل رضايت يې له خپل عذابه وژغوري، او په بخښنې سره يې له سزا وژغوري، او رضايت او قهر يو د بل ضد کلمې دي، همدا رنګه بخښل او په سزا نيول يو د بل ضد دي، نو کله يې چې د داسې څه يادونه وکړه چې ضد نه لري؛ او هغه د الله تعالى ذات دی نو له هغه يې پرې پناه وغوښته نه پر بل چا، د دې معنا دا ده چې :له نيمګړتيا څخه بخښنه غوښتل چې واجب يې نه دی ادا کړی؛ د هغه د عبادت حق دی، او پر هغه ثنا ويل .او دا وينا يې چې وايي :زه پر تا ستاينې نه شمېرم، يعني نه دا کار کولی نشم او نه مې له وسې پوره دی.

(3566)

(335) – عن سَمُرَة بن جندبٍ رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَى اللهِ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، لَا يَضُرُّكَ بِأَيِّهِنَّ بَدَأْتَ».

[صحيح] - [رواه مسلم]

(335) – له سمرة بن جندب رضي الله عنه څخه روايت دی وايي :رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَى اللهِ أَرْبَعٌ :سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، «لَا يَضُرُّكَ بِأَيِّهِنَّ بَدَأْتَ.
الله - جل جلاله - ته تر ټولو محبوبې ويناوې څلور دي :سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ"، دا مهمه نده چې تاسو په کومه يوه پيل کوئ. [صحيح]- مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي چې الله جل جلاله ته تر ټولو محبوبې ويناوې څلور دي:

سبحان الله: دا له هر نيمګړتيا څخه د الله تعالى پاکوالى دى.

او الحمد لله: دا په بشپړ کمال سره د الله تعالى يادول دي؛ د هغه له محبت او لويۍ سره.

او لا إله إلا الله: يعني دا چې له الله پرته په حقه بل معبود نشته.

او الله أكبر: يعني تر ټولو لوی او تر هر شي عزتمن ذات دی.

او دا چې فضيلت او د ثواب ترلاسه کول يې په ترتيب سره تلفظ ته اړتيا نه لري.

د حديث له ګټو څخه:

1. د شريعت اسانتيا، يعني دا چې هېڅ زيان نه رسوي چې لدې کلمو څخه دې په کومه يوه پيل وکړ.

(5475)

(336) – عن أبي أيوب رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، عَشْرَ مِرَارٍ كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبَعَةَ أَنْفُسٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ». [صحيح] - [متفق عليه]

(336) – له ابو ايوب رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :مَنْ قَالَ :لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، عَشْرَ مِرَارٍ كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبَعَةَ أَنْفُسٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ.« چا چې لس ځلې) :لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (وويل :نو په اجر کې داسې دی لکه چا چې د ابراهيم عليه السلام له اولادې څخه لس غلامان ازاد کړي وي«. [صحيح]- متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي :چا چې »لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، وهو على كل شيء قدير «وويل :چې معنا يې ده :له الله پرته بل معبود نشته، هغه يو دی شريک نه لري، او هغه پاک ذات لره يوازې بشپړه واکمني ده، هغه له نورو پرته د محبت او تعظيم سره د ثنا او ستاينې وړ دی او دا چې هغه قادر دی او هېڅ شی يې نه شي عاجز کولای .نو چا چې دا لوی ذکر په يوه ورځ کې لس ځلې تکرار کړ؛ نو دومره اجر يې تر لاسه کړ لکه چا چې د اسماعيل عليه السلام د اولادې له څلورو غلامانو څخه د غلامۍ ولکه لرې کړې وي)يعنې ازاد کړي يې وي (؛ او د ابراهيم عليه السلام له اولادې څخه لدې امله يادونه وشوه چې هغوی له نورو زيات شرف لري.

د حديث له ګټو څخه:

1. د دې ذکر فضيلت چې په الوهيت، حاکميت، ستاينې او بشپړ قدرت سره د الله جل جلاله يووالي ته شامل دی.
2. دا ثواب هر هغه څوک تر لاسه کوي چې دا ذکر په پرلپسې او يا په جلا جلا ډول ووايي.

(5517)

(337) – عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ: سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ، سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ».
[صحيح] - [متفق عليه]

(337) – له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل» :كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ :سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ، سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ«.
:دوه کلمې دي چې په ژبه سپکې، په تله کې درنې او رحمان ـ ذات ـ ته محبوبې دي»
سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ، سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ«، يعنې پاکي عظيم الله لره ده، پاکي او ستاينه الله لره ده«. [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د دوو کلمو په اړه خبر ورکوي چې يو سړی يې له سختۍ پرته او په هر حالت کې ويلی شي او دا چې په تله کې يې اجر ډير لوی دی، او دا چې زمونږ رب؛ رحمان ذات يې خوښوي.
سبحان الله العظيم، سبحان الله وبحمده؛ ځکه چې پدې دواړو کلمو کې الله تعالی په لويۍ او کمال سره ياد شوی، او له نقص څخه يې پکې پاکي بيان شوي ده.

د حديث له ګټو څخه:

1. ترو ټولو ستر ذکر هغه دی چې په هغه کې د الله تعالی پاکی او پرې ثنا ويل يو ځای شوي وي.
2. پر بنده ګانو باندې د الله تعالی د لوی رحمت بيان، هغه ذات په لږ عمل باندې زيات ثواب ورکوي.

(5507)

(338) – عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». [صحيح] - [متفق عليه]

(338) – له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي» :مَنْ قَالَ :سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ".«ثوک چې په ورځ کې سل ځلې)سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ(، ووايي، يعني خاص الله لره پاکي او ستاينه ده، نو د هغه ګناهونه به توی شي، که څه هم د سمندر د ځګ په څېر وي". [صحيح]-[متفق عليه دی (بخاري اومسلم دواړو روايت کړی دی)]

تشريح:

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي، ثوک چې په ورځ کې سل ځلې »**سبحان الله و بحمده**« :ووايي؛ د هغه ګناهونه به وبخښل شي او له مينځه به لاړ شي، که څه هم د سمندر د پاسه د سپين ځګ په څېر زيات وي؛ کله چې په څپو او هيجان راشي.

د حديث له ګټو څخه:

1. دا اجر د هغه چا لپاره دی چې دا ذکر د ورځې په پرلپسي يا متفرقه ډول وکړي.
2.)تسبيح (له نيمګړتيا څخه د الله تعالی پاکوالي او)حمد (له محبت او تعظيم سره د هغه يادولو ته وايي.
3. په حديث کې له ګناهونو بخښلو څخه مراد واړه ګناهونه دي او کوم چې لوی)کبيره(ګناهونه دي نو هغه له توبې پرته نه بخښل کيږي.

(5516)

(339) – عن أبي مالكٍ الأشعريِّ رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «الطُّهورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلهِ تَمْلَآنِ -أَوْ تَمْلَأُ- مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو، فَبَايِعٌ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوبِقُهَا». [صحيح] - [رواه مسلم]

(339) – له أبو مالک الأشعري - رضي الله عنه - څخه روايت دی وايې چې :رسول الله ،صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي» :الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ ،وَسُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلهِ تَمْلَآنِ -أَوْ تَمْلَأُ- مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو، فَبَايِعٌ .«نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوبِقُهَا
پاکوالی نيم ايمان دی، او)الحمد لله (تله درنوي او)سبحان الله او الحمد لله (دواړه د» آسمان او ځمکې تر منځه - واټن - ډکوي لمونځ رڼا ده ، او صدقه يې د خاوند په ايمان ،پرېکنده دليل دی، صبر روښنايي ده، او قرآن خو يا ستا لپاره او يا پر تا باندې حجت دی ټول خلک - د روزی په لټه کې - سبا کوي، ځينې ځان پلوري؛ تر څو يې له اور څخه آزاد .«کړي، او ځينې نور يې پلوري تر څو يې هلاک کړي [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

پيغمبر - صلى الله عليه وسلم - خبر ورکوي چې ظاهري پاکوالی په اودس او غسل سره کيږي او دا چې - پاکوالی - په لمانځه کې شرط دی .او دا چې ووايم "الحمد لله تله ډکوي "نو دا په الله تعالی باندې ثنا ويل دي، او د کمال په صفتونو سره د هغه - ذات - يادول د قيامت په ورځ تلل کيږي او تله ډکوي .او "سبحان الله او الحمد لله "ويل - له هرې نيمګړتيا څخه د الله تعالی د ذات پاکوالی او په بشپړ کمال سره يې يادول دي څرنګه چې د هغه د - لوی شان سره ښايي؛ سره د هغه د محبت او تعظيم چې دا - د آسمان او ځمکې تر منځ واټن - ډکوي .او دا چې لمونځ د بنده لپاره رڼا ده؛ د هغه په زړه کې، د هغه په مخ کې، د هغه په قبر کې او د هغه د بيا راپورته کېدلو پر مهال .او دا چې صدقه د مؤمن د ايمان د ريښتينولی او د منافق سره په توپير درلودلو ثبوت دی، چې - منافق - يې له ورکولو ډډه کوي؛ ځکه چې په ژمنو يې باور نه لری .او دا چې "صبر)له اضطراب او ناخوښی څخه ،ځان ساتل (رڼا ده "داسې رڼا چې د لمر د رڼا په څېر تودوخه او سوځېدنه ورسره مل وي ځکه - صبر - سخت دی؛ له ځان سره مبارزې او له هغه څه څخه د نفس زنداني کولو ته اړتيا لري چې نفس يې غواړي؛ لدې امله صبر کوونکی تر هغه پورې په سمه لار په

روښنايي کې روان دی تر څو چې صبر کوي؛ صبر - درې ډوله دی - د الله تعالی په اطاعت باندې صبر، د هغه له نافرمانۍ څخه صبر، او د دنيا په ډول ډول مصيبتونو او آفتونو صبر. او دا چې قرآن ستا لپاره حجت دی، په تلاوت کولو او پرې عمل کولو سره، او يا دا چې پر تا باندې حجت دی، د تلاوت په نه کولو او پرې عمل پرېښودلو سره. بيا رسول الله صلی الله عليه وسلم خبر ورکړ چې ټول خلک سهار مهال له خوبه پاڅيږي او د بېلابېلو کارونو لپاره له کورونو څخه وځي او په ځمکه کې خپريږي. نو ځيني لدوی څخه د الله تعالی په اطاعت ثابت قدمه پاتې شي او ځان له اور څخه آزاد کړي، او ځيني نور ترې بې لارې شي او په ګناهونو کې اخته شي نو اور ته په داخلېدلو سره ځان هلاک کړي.

د حديث له ګټو څخه:

1. پاکوالی په دوه ډوله دي: ظاهري پاکوالی چې په اودس او غسل کولو سره رامنځته کيږي، او باطني پاکوالی چې په توحيد، ايمان او نيکو عملونو سره رامنځته کيږي.
2. په لمانځه باندې د پابندۍ اهميت، ځکه چې دا په دنيا او د قيامت په ورځ د بنده لپاره روښنايي ده.
3. صدقه د ايمان د رينښتينولۍ ثبوت دی.
4. په قرآن باندې د عمل کولو او تصديقولو اهميت، ترڅو ستاسو لپاره دليل شي، نه ستاسو په وړاندې.
5. که نفس په اطاعت سره مشغول نه کړې، نو تاسو به په نافرمانۍ مشغول کړي.
6. هر انسان بايد عمل وکړي؛ نو يا خو به ځان په پيروۍ کولو سره ازاد کړي، او يا به يې په سرغړونې (ګناه) سره هلاک کړي.
7. صبر زغم او محاسبې ته اړتيا لري او سختي ده پکې.

(65004)

(340) – عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «لَأَنْ أَقُولَ: سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(340) – له ابو هريره ـرضي الله عنه- څخه روايت دی وايي چې رسول الله ـصلى الله عليه وسلم- فرمايلي» :لَأَنْ أَقُولَ :سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ».
دا چې (:سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ (ووايم؛ دا راته له هر هغه» څه نه غوره دي چې لمر پرې راختلی دی». [صحيح]-[مسلم روايت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خبرورکوي چې په دې سترو کلماتو سره د الله جل جلاله يادول له دنيا او څه چې پکې دي غوره دي او هغه)کلمې (دا دي:
سبحان الله :"له نيمګړتياوو څخه د الله جل جلاله پاکوالی".
الحمد لله :"له محبت او تعظيم سره د کمال په صفتونو د هغه ستايل".
لا إله إلا الله :"له الله جل جلاله پرته بل حق معبود نشته".
الله أكبر "الله جل جلاله له هر شي لوی او ځواکمن دی".

د حديث له ګټو څخه:

1. د الله جل جلاله په ذکر ټينګار، او دا چې د الله ذکر له هر هغه څه نه غوره دی چې لمر پرې راختلی.
2. ډېر ذکر ته هڅول؛ د ثواب او احسان په وجه.
3. د دنيا خوندونه لږ او شهوتونه يې له منځه تلونکي دي.

(6211)

(341) – عن جابر رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «أَفْضَلُ الذِّكْرِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ: الْحَمْدُ لِلهِ». [حسن] - [رواه الترمذي والنسائي في الكبرى وابن ماجه]

(341) – له جابر رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې: ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اورېدلي دي چې فرمايل يې»: أَفْضَلُ الذِّكْرِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلهِ».
«تر ټولو غوره ذکر: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ دی، او تر ټولو غوره دعا: الحمد لله ده» [حسن]-[]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم مونږ ته خبر راکوي چې تر ټولو ښه ذکر "لا إله إلا الله "دی، معنا دا چې له الله پرته بل حقيقي معبود نشته، او غوره دعا الحمد لله ده؛ چې معنا يې اعتراف کول دي پر دې چې لوروونکی هماغه الله پاک دی، هغه ذات چې د ښايسته او پوره ستاينې وړ دی.

د حديث له ګټو څخه:

1. د توحيد په کلمې سره د الله تعالى په زيات يادولو ټينګار، او د الله په ستاينې)الحمد(سره دعا کول.

(3567)

(342) – عن خَوْلَةَ بِنْتَ حَكِيمٍ السُّلَمِيَّةَ قَالتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(342) – له خوله بنت حكيم السلمية رضی الله عنها څخه روایت دی چې وییل یې ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه اوریدلي چې فرمایل یې» :مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ :أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ.« څوک چې یو ځای کې ته راغی)تم شو (شو او بیا یې وویل :"أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ (زه د الله جل جلاله په بشپړو کلمو سره د هغه څه له شر څخه پناه غواړم چې هغه پیدا کړي دي (نو هېڅ شی به هغه ته زیان ونه رسوي تر څو یې چې نوموړی ځای پرېښی نه وي". [صحیح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د ګټور ملاتړ او پناه وړلو ځای لارښوونه کوي، هر هغه ګواښ چې انسان ته په یو ځای کې د استوګن کېدو پر مهال پېښیږي؛ هغه ،که په سفر کې وي، یا چکر او داسې نورو حالاتو کې، چې الله ته پناه یوسي او د فضل برکت او ګټې له امله د هغه بشپړې کلمې د ځان ملاتړي وګرځوي؛ هغه کلمې چې له هر ډول نیمګړتیا او عیب څخه پاکې دي، د هر هغه مخلوق له شر څخه پرې ځان وژغوري چې شر ولري،)که دا کار وکړي (نو دی به په نوموړي استوګن ځاي کې تر هغه پورې د هر ضرري مخلوق له شر څخه په امن کې وي تر څو چې دی هلته اوسيږي.

د حدیث له ګټو څخه:

1. .پناه غوښتل عبادت دی کله چې د الله تعالی یا د هغه په نومونو او صفتونو سره وشي
2. د الله جل جلاله په کلام سره د پناه غوښتلو جواز، ځکه چې کلام د هغه پاک ذات له صفتونو څخه یو صفت دی؛ په خلاف د مخلوق؛ ځکه چې په مخلوق پناه غوښتل شرک دی.
3. .د دې دعا فضیلت او برکت
4. .په اذکارو سره تحصن)ځان ساتنه(، له شرونو څخه د بنده د ساتلو یو لامل دی

5. په غير الله د پناه غوښتلو بطلان لکه په :پيريانو، جادوګرانو، جعلکارانو او داسې نورو.
6. د هغه ځا لپاره د دې دعا مشروعيت چې د اقامت يا سفر پر مهال په يو يو ځای کې استوګن شي.

(5932)

(343) – عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ أَوْ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(343) – له ابو حميد او يا له ابو اسيد څخه روايت دی وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي» :إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَقُلِ :اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ».
کله چې ستاسو څخه يو څوک جومات ته ننوت نو ودې وايي :اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، يعني اې الله !ماته ستا د رحمت دروازې پرانيزه، او کله چې راووځي نو ودې وايي :اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ. يعني اې الله !زه ستا څخه ستا د فضل غوښتنه کوم».
[صحيح]-[مسلم روايت کړې دی]

تشريح:

رسول الله صلى الله عليه وسلم خپل امت ته د هغې دعا ويلو لارښوونه کړې ده چې جومات ته د ننوتلو پر مهال ويل کيږي چې هغه) :اللَّهُمَّ افْتَحْ لي أَبْوابَ رَحْمَتِكَ (ده، نو له الله تعالى څخه سوال کوي چې د خپل رحمت اسباب ورته آسان کړي، او له الله تعالى څخه د هغه د فضل او زياتې ښېګڼې غوښتنه کوي لکه :د حلال رزق.

د حديث له ګټو څخه:

1. جومات ته د ننوتلو او راوتلو پر مهال د دې دعاګانو ويل مستحب دي.
2. د ننوتلو سره د رحمت يادونه او له راوتلو سره د فضيلت يادونه :د دې لپاره وه چې داخل شوی کس په هغه څه مشغول شو چې الله تعالى او د هغه جنت ته يې نږدې کوي نو د هغه لپاره مناسبه وه چې د رحمت يادونه وشي، او کله چې راووځي نو په

ځمکه کې هڅه کوي او د الله تعالی د فضل پسې پلټنه کوي، نو مناسبه وه چې د فضیلت یادونه وشي.

3. دا دعاګانې هغه مهال وییل کیږي کله چې جومات ته د ننوتلو او یا له جومات څخه د راوتلو اراده ولري.

(65092)

(344) – عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رضي الله عنهما أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ، فَذَكَرَ اللهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ: لَا مَبِيتَ لَكُمْ، وَلَا عَشَاءَ، وَإِذَا دَخَلَ، فَلَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ دُخُولِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ، وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ: أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعَشَاءَ». [صحيح] - [رواه مسلم]

(344) – له جابر رضي الله عنه څخه روایت دی چې هغه له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه واورېدل چې وییل یې» :إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ، فَذَكَرَ اللهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ :لَا مَبِيتَ لَكُمْ، وَلَا عَشَاءَ، وَإِذَا دَخَلَ، فَلَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ دُخُولِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ :أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ، وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ :أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعَشَاءَ«. کله چې یو سړی کور ته ننوځي او د ننوتلو او ډوډۍ خوړلو پر مهال الله یاد کړي نو" شیطان ـخپلو ملګرو تهـ وواېي :نه د اوسېدو ځای لرئ او نه درته ډوډۍ شته، او کله چې کور ته ننوځي او د ننوتلو پر مهال الله یاد نه کړي نو شیطان وواېي :د شپې ځای مو پیدا کړ، او کله چې د ډوډۍ پر مهال الله یاد نه کړي، وواېي :د شپې ځای او ډوډۍ مو پیدا کړل«.
[صحيح]-[مسلم روایت کړی دی]

تشريح:

رسول الله صلی الله علیه وسلم کور ته د ننوتلو او له ډوډۍ خوړلو مخکې د الله جل جلاله په یادولو امر کړی او که کور ته د ننوتو او د خوراک پیلولو په وخت کې یې د الله نوم یاد کړ او)بسم الله (یې وویله :نو شیطان خپلو مرستیالانو ته وایي :تاسو په دې کور کې د شپې تېرولو یا ډوډۍ خوړلو برخه نه لرئ؛ ځکه چې خاوند یې د الله جل جلاله په یادولو سره له تاسو څخه ځان وساته .خو که یو سړی خپل کور ته ننوځي او د ننوتلو یا خوراک کولو په وخت کې الله یاد نه کړي، نو شیطان خپلو مرستندویانو ته وواېي چې د شپې ځای او ډوډۍ مو پدې کور کې ده.

د حدیث له ګټو څخه:

1. کور ته د ننوتلو او د خوراک پر مهال د الله جل جلاله یادول مستحب دي، ځکه چې شیطان په کورونو کې شپې تیروي او د کور د خلکو له خوړو څخه هغه مهال خوراک کوي چې الله جل جلاله یاد نه کړي.
2. شیطان بني آدم په کار، چال چلند او ټولو چارو کې څاري، نو کله چې د الله جل جلاله له یاد څخه غفلت وکړي، هغه څه ترې ترلاسه کوي چې هغه یې ترې غواړي.
3. د الله جل جلاله یادول شیطان شړي.
4. هر شیطان پیروان او دوستان لري چې په وېناوو یې خوشحالیږي او له امر څخه یې پیروي کوي.

(3037)

Table of Contents

سریزه 1

بېشکه دار و مدار د عملونو په نیتونو سره دی، او د هر انسان لپاره هغه څه دي چې هغه يې اراده کړي وي 2

چا چې زموږ په دين کې نوي شيان را پيدا کړل چې له هغې څخه نه وي، هغه مردود دي 3

اسلام: دا دی چې ګواهي ورکړې پردې چې له الله پرته بل معبود نشته او پر دې چې محمد - صلی الله عليه و سلم - د الله رسول دی، لمونځ قائم کړې، زکات ورکړې، د رمضان روژه ونيسې او د بيت الله حج وکړې -که د رسېدو لاره دې ورته ومونده 5

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ... 9

يقينا د الله تعالى حق پر بنده ګانو دا دی چې عبادت يې وکړي او هيڅ شی ورسره شريک نه کړي او د بنده ګانو حق پر الله تعالى دا دی چې هغه چاته عذاب ورنکړي چې شرک يې ورسره نه وي کړی 11

هېڅ داسې څوک نشته چې د زړه له اخلاصه پدې خبره ګواهي ورکړي چې له الله جل جلاله پرته بل معبود نشته او دا چې محمد د الله رسول دی، مګر دا چې الله جل جلاله به يې په اور حرام کړي 13

مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللهِ حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ». «چا چې :(لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ) ووېل: او په هر هغه څه يې کفر وکړ چې له الله جل جلاله پرته يې عبادت کيږي، نو د هغه مال او وينه حرام دي، او حساب يې د الله جل جلاله سره دی 15

څوک چې مړ شو، پداسې حال کې چې د الله سره يې څه شی نه وي شريک کړی، جنت ته به داخل شي، او څوک چې مړ شو پداسې حال چې د الله تعالى سره څه شی شريک کړی وي اور ته به داخل شي 16

څوک چې مړ شي پداسې حال کې چې هغه د الله جل جلاله سره شريک رابلي، اور ته به داخل شي 17

ته به د اهل کتابو يو قوم ته ورشې، نو کله چې ورغلې دې ته يې راوبله چې شاهدي ورکړي پر دې چې له الله پرته بل معبود نشته او دا چې محمد د الله رسول دی 19

نو زما په شفاعت نېمکرغه خلک به د قيامت په ورځ هغه څوک وي چې د نفس او زړه له اخلاصه يې (لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ) ويلي وي 21

الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ -أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ- شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ 22

ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه وپوښتل چې: د الله جل جلاله په نېز کومه ګناه لويه ده؟ هغه وفرمايل: «أَنْ تَجْعَلَ لِلهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ.. 24

الله تبارک و تعالى فرمايلي دي: زه د شريکانو تر ټولو زيات غني يم، نو څوک چې يو عمل وکړي، په هغه کې بل څوک زما سره شريک کړي؛ زه به هغه کس او د هغه شرک پرېږدم.. 25

كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى 26

لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ؛ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ، فَقُولُوا: عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ». «زما په مدحه او توصيف کې تاسو له حد څخه مه اوړئ، لکه څرنګه چې نصارا د عيسى زوی د مريمې په مدحه او توصيف کې له حده اوړېدلي وو؛ بېشکه چې زه د هغه بنده يم، نو تاسو ووايئ: د الله بنده او رسول.......................... 27

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ». "په تاسو کې هېڅوک تر هغه وخته مؤمن کېدلی نشي تر څو چې زه ورته د هغه له پلار، زوی او ټولو خلکو څخه ډېر محبوب نشم............29

دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاخْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ 30

بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً، وَحَدِّثُوا عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا حَرَجَ، وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ». «زما څخه يو آيت هم - خلکو - ته ورسوئ او د بني اسرائيلو په اړه خبرې وکړئ - هغه پېښې چې هغوی ورسره مخ شوي دي - پدې کې کومه ملامتيا نشته، او چا چې پر ما په قصدي توګه دروغ وويل، نو د ځان لپاره دې په اور کې ځای ناستی وټاکي 32

أَلَا هَلْ عَسَى رَجُلٌ يَبْلُغُهُ الْحَدِيثُ عَنِّي وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى أَرِيكَتِهِ فَيَقُولُ: بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللهِ.................33

په يهودو او نصاراو دې د الله لعنت وي چې د خپلو پيغمبرانو قبرونه يې د عبادت ځايونه ګرځولي............35

اللهم لا تجعل قبري وثنًا 36

لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ». «خپل کورونه مو مقبرې مه ګرځوئ او زما قبر د عبادت ځای مه جوړوئ، او پر ما درود ووايئ، يقينا تاسو چې هر چېرې ياست ستاسو درود ماته رسيږي 37

دا د الله تعالی په نېز تر ټولو بد مخلوق دي 38

زه الله تعالی ته بېزاري ښايم لدې چې ستاسو څخه دې څوک په خالصې دوستۍ ونيسم، ځکه چې الله تعالی زه په خالصې دوستۍ نيولی يم، لکه څرنګه يې چې ابراهيم په خالصې دوستۍ نيولی دی 40

آيا زه ته د هغه کار لپاره ونه ليږم چې رسول الله صلی الله عليه وسلم پسې زه ليږلی وم؟ دا چې هېڅ مجسمه مه پرېږده پرته له دې چې ورانه يې کړې او يا هېڅ لوړ قبر مه پرېږده پرته له دې چې برابر يې کړې 42

الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، الطِّيَرَةُ شِرْكٌ، -ثلاثًا-»، وَمَا مِنَّا إِلَّا، وَلَكِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يُذْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ. «بد فال نيول شرک دی، بد فال نيول شرک دی، بد فال نيول شرک دی،- درې ځلې» او زموږ څخه هېڅوک داسې نشته مګر دا چې، الله جل جلاله يې په توکل سره له منځه وړي 43

لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطُيِّرَ لَهُ، أَوْ تَكَهَّنَ أَوْ تُكُهِّنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ 44

لَا عَدْوَى، وَلَا طِيَرَةَ، وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ» قَالَ قِيلَ: وَمَا الْفَأْلُ؟ قَالَ: «الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ». «نه د ناروغۍ لېږد شته، نه بد فال نيونه او (نيک) فال نيول مې خوښيږي، هغوی وويل فال څه شی دی؟ ويې فرمايل: «نېکه وينا 46

آيا پوهيږئ چې رب مو څه وويل؟» هغوی وويل: الله او رسول يې ښه پوهيږي، ويې فرمايل: زما بنده ګانو پداسې حال کې سهار کړ چې ځيني له دوی څخه پر ما ايمان لرونکي او ځيني نور يې کفر کوونکي دي 47

چا چې تعويذ وځړاوه نو يقينا چې شرک يې وکړ 49

إِنَّ الرُّقَى والتمائِمَ والتِّوَلَةَ شِرْكٌ «ببشکه (شرکي) دمونه، بندونه او تعويذونه (يا کوډې کول) شرک دی.........50

مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً». «څوک چې غيب ويونکي ته لاړ شي او له هغه څخه د يو څه په اړه پوښتنه وکړي، د څلويښتو شپو لمونځ يې نه قبليږي..............................51

مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ». "څوک چې له الله پرته په بل چا قسم وخوري هغه کفر او يا شرک وکړ 53

مَنْ حَلَفَ بِالْأَمَانَةِ فَلَيْسَ مِنَّا». «چا چې په امانت قسم وکړ؛ هغه زمونږ له ډلې څخه نه دی 54
قسم په الله زه چې یم-إِنْ شَاءَ اللَّهُ- هېڅ قسم نه یادوم مګر کله چې راته له هغې غوره معلومه شي، بیا د قسم کفاره ورکوم، او هغه کار کوم چې ښه راته معلوم شي..55
لَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللهُ وَشَاءَ فُلَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ». «داسې مه وایئ چې: څه چې الله او فلانی وغواړي هغه کیږي، بلکې ووایئ: څه چې الله وغواړي او بیا يې فلانی وغواړي هغه کیږي.........................57
إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ» قَالُوا: وَمَا الشِّرْكُ الْأَصْغَرُ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: «الرِّيَاءُ 58
لاَ يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلًا بِالفُسُوقِ، وَلاَ يَرْمِيهِ بِالكُفْرِ، إِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ، إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ». "هیڅ څوک پر بل د بدکارۍ او کفر تور نه لګوي، په داسې حال کې چې هسې نه وي مګر دا چې وینا يې بېرته پرې ورګرځي 59
اثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ». «په خلکو کې د کفر دوه خویونه دي چې یو يې د خلکو د نسب پسې سپکې سپورې ویل او بل يې په مړو فریاد کول دي..................................60
لَا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ، وَلَا تُصَلُّوا إِلَيْهَا». "په قبرونو د پاسه مه کېنئ او لمونځ ورته مه کوئ............................61
لاَ تَدْخُلُ المَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ». "ملایکې هغه کور ته نه ننوځي چې سپی یا انځور پکې وي 62
لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ». "پرښتې له هغه ټولې سره ملګرتیا نه کوي چې سپی یا ګونګرو (زنګ) وي پکې 63
يَأْتِي الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ: مَنْ خَلَقَ كَذَا؟ مَنْ خَلَقَ كَذَا؟ حَتَّى يَقُولَ: مَنْ خَلَقَ رَبَّكَ؟ فَإِذَا بَلَغَهُ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ وَلْيَنْتَهِ». «شیطان ستاسو څخه یو ته راځي او وایي: دا فلانی شی چا پیدا کړی؟ دا فلانی شی چا پیدا کړی؟ تر دې چې ووایي: ستا رب چا پیدا کړی؟ نو کله چې دې حد ته ورسېده، نو په الله دې پناه وغواړي او نور دې ودریږي 64
څوک چې زما له دوست سره دښمني وکړي، نو ما له هغه سره د جنګ اعلان وکړ او زما بنده ما ته په بل هیڅ شي دومره ندی رانږدې شوی لکه څومره چې د هغه څه په کولو سره رانږدې کیږي چې ما پرې فرض کړي دي 66
(زه تاسې) د الله تعالی نه په وېرېدلو او د حاکم (واکمن) په اطاعت سره وصیت کوم که څه هم دا واکمن یو حبشي غلام وي، او ژر دی چې تاسو به زما نه وروسته سخت اختلاف ووینئ، نو تاسې زما او د هدایت موندونکو راشدینو خلفاوو په سنتو کلکې منګولې ولګوئ..69
مَنْ خَرَجَ مِنَ الطَّاعَةِ، وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ فَمَاتَ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً..71
مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللهُ رَعِيَّةً، يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ، إِلَّا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ». "هېڅ داسې یو بنده نشته چې الله تعالی د یو رعیت (چارې) ورترغاړې کړي، بیا مړ شي او په کومه ورځ چې مړ کیږي نو خپل رعیت لره غولوونکی وي، مګر دا چې الله تعالی به پرې جنت حرام کړي 73
سَتَكُونُ أُمَرَاءُ فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ، فَمَنْ عَرَفَ بَرِئَ، وَمَنْ أَنْكَرَ سَلِمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ 74
سَتَكُونُ أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: «تُؤَدُّونَ الحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ، وَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الَّذِي لَكُمْ». «داسې څان غوښتونکي او چارې به وي چې تاسو يې نه خوښوئ، هغوی وویل: اې د الله رسوله ته موږ ته په څه امر کوې؟ هغه وفرمایل: تاسو به هغه حق ادا کوئ چې پر تاسو دی، او خپل حق به له الله جل جلاله څخه غواړئ..75
،كُلُّكُمْ رَاعٍ فَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ 77

.«اللَّهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ عَلَيْهِ، وَمَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَرَفَقَ بِهِمْ فَارْفُقْ بِهِ
يا الله ! څوک چې زما د امت د چارو مسوولیت په غاړه واخلي او له هغوی سره سختي وکړي نو سختي پرې»
راوله، او چا چې زما د امت د چارو مسوولیت پر غاړه واخیست او په نرمۍ یې ورسره چلند وکړ، نو پرې
مهربانه شه...78

الدِّينُ النَّصِيحَةُ 79

کله دې چې هغه کسان ولیدل چې لدې آیتونو څخه د متشابهاتو پسې ګرځي نو همدوی هغه کسان دي چې الله
تعالی یې یادونه کړې ده نو ځان ترې وساتئ 81

» ،«مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ
له تاسو څخه چې چا ناروا کړنه ولیده نو په لاس سره دې منع کړي، که چیرته یې نشو کولای نو په ژبې سره، او
،«که چېرته یې نشو کولای نو په زړه سره، او دا تر ټولو کمزوری ایمان دی 84

مَثَلُ القَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالوَاقِعِ فِيهَا، كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ، فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلاَهَا وَبَعْضُهُمْ
أَسْفَلَهَا 86

مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا 88

چا چې د یو ښه کار لارښوونه وکړه، هغه لره د هغه کار د تر سره کوونکي په څېر اجر دی 89

قسم په الله که چېرته ستا له امله الله یو سړي ته لار وښيي دا درته له سرو اوښانو غوره ده 91

مَن تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ». "څوک چې له کوم قوم سره مشابهت وکړي نو دی له هغوی څخه دی 94

الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُر أَحَدُكُم مَنْ يُخَالِل». "یو سړی د خپل ملګري د دین پیروي کوي، نو په تاسو کې
دې څوک وګوري چې له چا سره خالصه ملګرتیا کوي 95

لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الأَمْرُ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، وَلَا يَتْرُكُ اللهُ بَيْتَ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللهُ هَذَا الدِّينَ 96

وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٌّ وَلَا نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ
بِهِ إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ». «قسم په هغه ذات چې د محمد روح یې په لاس کې دی، له دې امت څخه
چې هر څوک؛ که هغه یهودي وي یا نصراني، زما په اړه خبره شي، او بیا پداسې حال کې مړ شي چې په هغه څه
یې ایمان نه وي راوړی چې زه پرې رالیږل شوی یم، مګر دا چې هغه به له دوزخیانو څخه شي 97

أَيُّهَا النَّاسُ، إِيَّاكُمْ وَالْغُلُوَّ فِي الدِّينِ، فَإِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْغُلُوُّ فِي الدِّينِ». «اې خلکو، په دین کې له افراطیت
څخه ځان وساتئ، په حقیقت کې ستاسو څخه مخکې خلک په دین کې د افراطیت له امله هلاک شوي دي..99

هلك المُتَنَطِّعُون 100

الْيَهُودُ مَغْضُوبٌ عَلَيْهِمْ، وَالنَّصَارَى ضُلَّالٌ». «یهودیان هغه څوک دي چې غضب کړای شوي او نصارا ګمراهان
دي 101

كَتَبَ اللهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ.....................................102

حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ المَصْدُوقُ: «أَنَّ خَلْقَ أَحَدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا
وَأَرْبَعِينَ لَيْلَةً 104

الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ». "جنت ستاسو څخه يو تن ته د هغه د بوټانو له تسمې څخه ډېر نږدې دی او دوزخ هم همداسې دی 106

حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ». "دوزخ په خواهشاتو سره پوښل شوی دی، او جنت په سختيو سره پوښل شوی دی 107

لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ أَرْسَلَ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ.. 108

نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ 111

يَقْبِضُ اللَّهُ الأَرْضَ، وَيَطْوِي السَّمَوَاتِ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا المَلِكُ، أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ». «الله جل جلاله به ځمکه په خپله قبضه کې ونيسي، او اسمانونه به په ښي لاس کې نچه کړي، بيا به وفرمايي: زه پادشاه يم، چېرته دي د ځمکې پادشاهان 112

د قيامت په ورځ به تر ټولو سخت عذاب هغه چاته ورکول کيږي چې د الله جل جلاله مخلوقات انځوروي 113

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمُ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا، فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ، وَيَقْتُلَ الخِنْزِيرَ، وَيَضَعَ الجِزْيَةَ، وَيَفِيضَ المَالُ حَتَّى لاَ يَقْبَلَهُ أَحَدٌ». «قسم په هغه ذات چې زما روح د هغه په لاس کې دی، نږدې ده چې ،په تاسو کې به عيسې زوی د مريمې په عدالت قايمولو سره راښکته شي، صليب به مات کړي او خنزير به ووژني جزيه به وټاکي، او مال به دومره پراخه شي چې هېڅوک به يې (د صدقې په حېث) نه قبلوي 114

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ووايه، زه به درته د الله تعالى په وړاندې د قيامت په ورځ ګواهي ورکړم 116

حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ، مَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنَ اللَّبَنِ، وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ المِسْكِ 117

يُؤْتَى بِالْمَوْتِ كَهَيْئَةِ كَبْشٍ أَمْلَحَ 119

لَو أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ، لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ، تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا». «كه چېرته تاسو په الله تعالى په حقه سره توکل وکړئ، نو داسې روزي به درکړي لکه څرنګه يې چې يو مرغه (الوتونکي) ته - ورکوي، چې سهار مهال خالي نس - له ځالې - وځي او ماښام مهال بېرته په ډک نس سره - خپلې ځالې ته راګرځي 121

يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى المَاشِي، وَالمَاشِي عَلَى القَاعِدِ، وَالقَلِيلُ عَلَى الكَثِيرِ.. 122

اې زما بندګانو، ما پر خپل ځان ظلم حرام کړی دی او ستاسو تر منځه مې هم حرام ګرځولی نو يو پر بل ظلم مه کوئ 124

،اتَّقُوا الظُّلْمَ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاتَّقُوا الشُّحَّ، فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ 127

إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ، حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ.. 128

،په حقيقت کې الله جل جلاله ښه او بد ليکلي، بيا يې بيان کړي دي، نو چا چې د نيکۍ اراده وکړه خو يې ونه کړه الله تعالى به د هغه لپاره پوره نيکي وليکي، او كه چېرته يې اراده وکړه او عمل يې پرې هم وکړ نو الله تعالى به ورته لس نيکۍ تر اوه سوه چنده، او څو چنده زياتې وليکي، او چا چې د بدۍ اراده وکړه خو عمل يې پرې ونه کړ نو الله تعالى به يې ورته د ځان سره پوره نيکي وليکي، خو که چېرته يې د بدۍ اراده وکړه او عملي يې کړه نو الله تعالى به ورته يوه بدي وليکي 130

مَنْ أَحْسَنَ فِي الْإِسْلَامِ لَمْ يُؤَاخَذْ بِمَا عَمِلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَمَنْ أَسَاءَ فِي الْإِسْلَامِ أُخِذَ بِالْأَوَّلِ وَالْآخِرِ». «چاچې په اسلام کې نيکي وکړه نو د جاهليت په کړنو نه نيول کيږي، او چا چې په اسلام کې بدۍ وکړي نو په لومړۍ او دويمې دواړو سره نيول کيږي...131

په حقيقت کې، هغه څه چې تاسو يې وايئ او بلنه ورته کوئ ډېر ښه به وي که تاسو موږ ته ووايې چې آيا د هغه څه لپاره کفاره شته چې موږ کړي دي...133

داسې مهال دې اسلام راوړی چې مخکې دې ترې ښه کارونه کړي دي...135

إِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ مُؤْمِنًا حَسَنَةً، يُعْطَى بِهَا فِي الدُّنْيَا وَيُجْزَى بِهَا فِي الْآخِرَةِ...136

يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ فِيكَ وَلاَ أُبَالِي...137

يوه بنده په ګناه کولو سره ګناه وکړه او ويې ويل: اې الله ماته زما ګناه وبخښه...139

مَا مِنْ رَجُلٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا، ثُمَّ يَقُومُ فَيَتَطَهَّرُ، ثُمَّ يُصَلِّي، ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللهَ، إِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهُ...141

إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْسُطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ النَّهَارِ، وَيَبْسُطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ، حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا». «الله - تعالی - خپل لاس شپه مهال غوړوي تر څو د ورځې ګنهکار توبه وباسي، او د ورځې خپل لاس غوړوي تر څو د شپې ګنهکار توبه وباسي، تر دې چې لمر د لويديځ له خوا راوخيژي...142

يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ...143

إِنَّ الْحَلاَلَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ...145

لاَ تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ، وَلاَ نَصِيفَهُ». "زما اصحابو ته کنځلې مه کوئ، ځکه که ستاسو څخه يو څوک د احد (د غره) په اندازه سره زر خيرات کړي، نو هغه د يوې يا نيمې لپې په اندازه صدقې ته به ونه رسيږي...147

اې هلکه، زه تا ته څو خبرې درښايم: الله په ياد لره، هغه به ستا ساتنه وکړي، الله په ياد لره، هغه به دې په وړاندې ومومې، کله دې چې څه غوښتل نو له الله څخه يې وغواړه، او کله دې چې مرسته غوښتله، نو له الله نه يې وغواړه...148

ماته په اسلام کې داسې يوه وينا وښايه چې له تا پرته له بل چا څخه پوښتنه ونکړم، هغه وفرمايل: ووايه چې په الله مې ايمان راوړی، بيا پرې ټينګ پاتې شه...150

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ، إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى». «په شفقت، مينې او خواخوږۍ کې د مؤمنانو مثال داسې دی لکه د بدن غړي، که يو غړی شکايت وکړي، د بدن پاتې برخه يې په بې خوبۍ او تبې سره نور غړي دګډون لپاره رابلي...151

مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ أَظْفَارِهِ». "څوک چې ښه اودس وکړي، نو ګناهونه يې له بدن څخه وځي، تر دې چې د نوکانو له لاندې برخې څخه يې هم وځي...152

هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ، الحِلُّ مَيْتَتُهُ». « اوبه يې پاکې او مرداره يې حلاله ده...153

إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلَّتَيْنِ لَمْ يَحْمِلِ الْخَبَثَ». «کله چې اوبه د دوه چاټيو (قلتينو) په اندازه وي نه ناپاکه کيږي.....154

إِذَا أَتَيْتُمُ الغَائِطَ فَلاَ تَسْتَقْبِلُوا القِبْلَةَ، وَلاَ تَسْتَدْبِرُوهَا وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا»، «کله چې د حاجت رفع کولو ځای ته لاړئ نو قبلې ته مخ يا شا مه اړوئ، بلکې، ختيځ او يا لويديځ لوري ته شئ...155

لَا يُمْسِكَنَّ أَحَدُكُمْ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَهُوَ يَبُولُ، وَلَا يَتَمَسَّحْ مِنَ الْخَلَاءِ بِيَمِينِهِ، وَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ». «په تاسو کې دې هېڅوک د ادرار کولو پر مهال ښی لاس خپلې تناسلي آلې ته نه وروړي او نه دې په ښي لاس د حاجت ځای پاکوي او نه دې په لوښي کې پوکی کوي..156

إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَلْيَسْتَنْثِرْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَبِيتُ عَلَى خَيَاشِيمِهِ». «کله چې ستاسو څخه یو څوک له خوبه راپاڅېده، نو درې ځلې دې خپله پوزه کې اوبه واچوي او بېرته دې سونړ کړي، ځکه چې شیطان یې په خیشوم (د پوزې پاس برخه کې) شپه تېره کړې ده 157

رسول الله صلی الله علیه وسلم به په یوې پیمانې (صاع) غسل کاوه نو تر پنځو لپو پورې به یې غسل کاوه او په یوه لپه به یې اودس کاوه 158

لَا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ». "له تاسو څخه الله جل جلاله د هېچا لمونځ نه قبلوي کله چې اودس مات کړي تر دې چې اودس وکړي...159

یو سړي اودس وکړ او په پښه کې یې د یو نوک په اندازه ځای (وچ) پرېښود، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ولید او ورې فرمایل: «ارْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ» «بېرته لاړ شه او سم اودس وکړه». نو وګرځېده او بیا یې لمونځ وکړ..160

وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ» پوندې په اور سره هلاکې دي، اودس بشپړ کړئ 161

رسول الله صلی الله علیه وسلم به هر لمانځه ته اودس کاوه 162

رسول الله صلی الله علیه وسلم داسې اودس وکړ چې هر غړی یې یو یو ځل ومینځه 163

رسول الله صلی الله علیه وسلم دوه دوه ځلې اودس وکړ (یعنې هر غړی یې دوه دوه ځلې ووینځه) 164

چا چې زما د دې اودس په څېر اودس وکړ، بیا یې دوه رکعته لمونځ وکړ او له ځان سره یې پکې خبرې ونه کړې (یعنې له وسوسو یې ځان وژغوره) ټول مخکني ګناهونه به یې ورته وبخښل شي 165

إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ فِي أَنْفِهِ ثُمَّ لِيَنْثُرْ، وَمَنِ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ 167

دوی دواړو ته عذاب ورکول کیږي، او په کومه لویه ګناه عذاب نه ورکول کیږي؛ یو له دوی څخه به له تشو متیازو ځان نه ساته او بل چې و نو هغه به د خلکو تر منځ چغلګري کوله 169

کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم حاجت رفع کولو ته ننوتلو نو ویل به یې: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الخُبُثِ وَالخَبَائِثِ». «اې الله! زه پر تا له نارینه او ښځینه شیطانانو څخه پناه نیسم 170

،کله به رسول الله صلی الله علیه وسلم د حاجت د رفع کولو له ځای څخه راووت نو: «غُفْرَانَكَ» به یې ویل یعنې اې ربه ماته بخښنه وکړه 171

السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ». «مسواک د خولې د پاکۍ او د رب د خوښۍ سبب ګرځي 172

کله چې به رسول الله صلی الله علیه وسلم د شپې له خوبه پاڅېد، نو په مسواک به یې خپله خوله پاکوله ..173

لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ -أَوْ: عَلَى أُمَّتِي- لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ». «که پر مؤمنانو -او یا زما پر امت مې- د سختۍ کولو (ویره نه وي) نو خامخا به مې ورته د هر لمانځه پر مهال د مسواک وهلو امر کړی و 174

حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا، يَغْسِلُ فِيهِ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ». «دا په هر مسلمان حق دی چې په هرو اوو ورځو کې یو ځل غسل وکړي، چې په هغه کې خپل سر او خپل ځان ووینځي...............175

:الفِطْرَةُ خمسٌ: الخِتَانُ والاستحدادُ وقصُّ الشَّارِبِ وتقليمُ الأظفارِ وَنَتْفُ الآبَاطِ». «فطرت پنځه څیزونه دي سنتېدل، د نامه لاندې د وېښتانو لرې کول، د برېتونو لنډول، د نوکانو لنډول او د تخرګونو د وېښتانو وېستل 176

زه داسې یو څوک وم چې زیات مذي به راځخه تلل، او له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه شرمېدم چې د حکم په اړه یې ترې پوښتنه وکړم، ځکه چې لور یې ماته ناسته وه، نو مقداد بن اسود رضی الله عنه ته مې امر وکړ چې پوښتنه ترې وکړي، هغه وویل: «يَغْسِلُ ذَكَرَهُ وَيَتَوَضَّأُ.. 177

کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم له جنابت څخه غسل کاوه نو، لاسونه یې ومینځل او لکه د لمانځه په څېر اودس یې وکړ، بیا یې غسل وکړ 179

إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَقُولَ بِيَدَيْكَ هَكَذَا» « بسنه کوي چې په لاسونو سره داسې وکړې» بیا یې په دواړو لاسونو» یو ځل ځمکه ووهله، بیا یې ښي لاس په چپ لاس راکش کړ او د لاسونو مخ او څټونه یې مسح کړل 180

پرې یې رده، یقینا چې له پاکۍ سره مې پښو کړې دي(یعنې په اودس مې پښو کړې دي) 181

هغه رګ دی، خو د هغو ورځو په اندازه لمونځ پرېږده څومره به چې مخکې حیض کېدلې، بیا غسل وکړه او لمونځ وکړه.. 182

إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ فِي بَطْنِهِ شَيْئًا، فَأَشْكَلَ عَلَيْهِ أَخَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ أَمْ لَا، فَلَا يَخْرُجَنَّ مِنَ الْمَسْجِدِ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا، أَوْ يَجِدَ رِيحًا». «کله چې ستاسو څخه یو څوک په خپلې ګېډه کې څه شی ومومي او په دې پوه نه شي چې ایا څه ترې ووتل که نه، نو تر هغه دې له جومات څخه نه وځي تر څو چې غږ واوري او یا باد بوي ومومي ..184

إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعًا 185

إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ 186

إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ 188

،چاچې کله اذان واورید، او وې وېیل: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ رَضِيتُ بِاللهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ». «یعنې زه ګواهي ورکوم چې له الله جل جلاله پرته په حقه بل معبود نشته او شریک نه لري. او پدې چې محمد - صلی الله علیه وسلم د الله جل جلاله بنده او رسول دی. پدې خوښ یم چې الله مې رب دی او پدې چې محمد صلی الله علیه وسلم مې رسول دی او پدې چې اسلام مې دین دی، نو ګناه به یې ورته وبښل شي 190

څوک چې اذان واوري او بیا ووایي: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ». «اې د دې بشپړې بلنې او د دې ودریدونکي لمونځ (مالکه)؛ محمد - صلی الله علیه وسلم - ته وسیله او فضیلت ورکړه، او هغه ستایل شوي مقام ته یې ولېږه چې تا یې ورسره ژمنه کړې ده. (چا چې د اذان پسې دا دعا وویله نو) هغه د قیامت په ورځ زما د شفاعت مستحق وګرځیده.. 191

الدُّعَاءُ لَا يُرَدُّ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ». "د اذان او اقامت تر منځ دعا نه ردیږي 193

آیا د لمانځه لپاره اذان اورې؟" وې ویل: هو، ورته یې وویل: نو د اذان بلنه ومنه (یعنې جومات ته راځه) ...194

أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهَرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا، مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ؟ 195

«کوم کار الله ته ډېر محبوب دی؟ هغه وفرمایل: «الصَّلاَةُ عَلَى وَقْتِهَا»، قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «ثُمَّ بِرُّ الوَالِدَيْنِ قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «الجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ 196

مَا مِنَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ تَحْضُرُهُ صَلَاةٌ مَكْتُوبَةٌ فَيُحْسِنُ وُضُوءَهَا وَخُشُوعَهَا وَرُكُوعَهَا، إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا مِنَ الذُّنُوبِ، مَا لَمْ يُؤْتِ كَبِيرَةً، وَذَلِكَ الدَّهْرَ كُلَّهُ». «هیڅ مسلمان نشته چې کله د فرض لمانځه وخت راورسیږي نو دی ورته ښایسته اودس وکړي، خشوع او رکوع یې پر ځای کړي مګر دا چې د مخکنیو ګناهونو لپاره به یې کفاره وګرځي، تر دې چې لویه (کبیره) ګناه ونه کړي. او همداسې د تل لپاره 197

الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ». "پنځه وخته لمونځونه، له یوې جمعې څخه تر بلې پورې، او له یو رمضان څخه تر بل پورې، د دوی تر منځه د ګناهونو کفاره ده پدې شرط چې له کبیره ګناهونو څخه ځان وساتل شي 198

.«مُرُوا أولادكم بالصلاةِ وهم أبناءُ سبعِ سِنينَ، واضرِبوهم عليها وهم أبناءُ عَشرٍ، وفرِّقوا بينهم في المَضاجِعِ خپلو اولادونو ته په اووه کلنۍ کې په لمانځه امر وکړئ، او (د نه کولو په صورت کې یې پرې ووهئ) کله چې لسو کلونو ته ورسیږي، او د خوب ځایونه یې سره جلا کړئ 199

قَالَ اللهُ تَعَالَى: قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ، وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ 200

،إِنَّ الْعَهْدَ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ». «یقینا چې زموږ او د دوی تر منځ تړون لمونځ دی نو چا چې دا پرېښود، هغه کافر شو.. 202

إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكَ الصَّلَاةِ». «د انسان، شرک او کفر تر منځه توپیر: د لمانځه پرېښودل دي 203

يا بلالُ، أقِمِ الصَّلاةَ، أرِحْنا بها». «اې بلاله، د لمانځه لپاره - اذان او - اقامت وکړه او موږ پرې راحت کړه..204

اللهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ 205

،رسول الله صلی الله علیه وسلم به د لمانځه د پرانیستې پر مهال خپل لاسونه د اوږو په برابرۍ پورته کول 206

لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الكِتَابِ». «د هغه چا لمونځ صحیح ندی چې فاتحة الکتاب (الحمد لله) یې نه وي لوستلي 208

زما دې قسم په هغه ذات وي چې زما روح د هغه په لاس کې دی، زه په لمانځه کې په تاسو ټولو کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم لمانځه ته زیات ورته والی لرم، او همدا یې تر هغه پورې د لمانځه طریقه وه تر څو چې له دنیا څخه لاړ 209

أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ 210

أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ العَبْدِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الآخِرِ.. 212

خامخا به تاسو خپل رب داسې وینئ لکه څرنګه چې تاسو دا سپوږمۍ وینئ پرته له کومې سترتیا او سختۍ څخه 213

رسول الله صلی الله علیه وسلم د سهار د لمانځه په دوو رکعتونو کې {قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ}، او {قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ} ولوستل 214

مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ» «څوک چې دوه د یخنۍ لمونځونه وکړي نو جنت ته به داخل شي.......... 215

مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللهِ 216

چا چې د مازدیګر لمونځ پرېښووده نو یقینا چې عمل یې برباد شو 217

مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَهَا، لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ 218

إِنَّ أَثْقَلَ صَلَاةٍ عَلَى الْمُنَافِقِينَ صَلَاةُ الْعِشَاءِ وَصَلَاةُ الْفَجْرِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا 219

کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم خپله ملا له رکوع څخه پورته کړه نو - دا دعا به یې وویله: «سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ 220

رسول الله صلی الله علیه وسلم به د دوو سجدو تر منځه «رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي» ویل 221

،رسول الله صلی الله علیه وسلم به د دوو سجدو تر مینځه «اللَّهمَّ اغْفِرْ لي، وارْحَمْنِي، وعافِنِي، واهْدِنِي وارزقْنِي» وییل. یعنې "اې الله، ما ته بخښنه وکړه، پر ما رحم وکړه، ما ته روغتیا راکړه، لارښوونه راته وکړه، او روزي راکړه 222

إِذَا صَلَّيْتُمْ فَأَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ، ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمْ أَحَدُكُمْ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا 223

رسول الله صلی الله علیه وسلم راته تشهد داسې رازده کړ لکه څرنګه به یې چې له قرآن څخه یو سورت رازده کاوه، دا پداسې حال کې چې زما لاس د هغه په لاسونو کې و.. 228

اې الله! زه پر تا د قبر له عذاب څخه پناه نیسم او د اور له عذاب څخه، او پناه نیسم پر تا د ژوند او مرګ او مسحه شوي دجال له فتنې څخه 230

عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ لِلَّهِ، فَإِنَّكَ لَا تَسْجُدُ لِلَّهِ سَجْدَةً، إِلَّا رَفَعَكَ اللهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةً 232

لَا صَلَاةَ بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ، وَلَا هُوَ يُدَافِعُهُ الْأَخْبَثَانِ». «هغه مهال لمونځ کول نه صحیح کېږي چې خواړه د خوراک لپاره چمتو وي او نه هغه مهال چې د وړوکي او یا لوی اودس ماتي له امله یې اودس تنګ وي 233

دا یو شیطان دی چې خنزب ورته ویل کیږي، نو کله دې چې حس کړ، له هغه څخه په الله پناه وغواړه، او چپ لوري ته دې درې ځلې تو کړه 234

أَسْوَأُ النَّاسِ سَرِقَةً الَّذِي يَسْرِقُ صَلَاتَهُ» قَالَ: وَكَيْفَ يَسْرِقُ صَلَاتَهُ؟ قال: «لَا يُتِمُّ رُكُوعَهَا، وَلَا سُجُودَهَا». «په خلکو کې تر ټولو بد غل هغه دی چې هغه خپل لمونځ غلا کوي» هغه وفرمایل: څنګه خپل لمونځ غلا کوي؟ ویې فرمایل چې: «نه یې رکوع بشپړوي، او نه یې سجده... 235

أَمَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ - أَوْ: لاَ يَخْشَى أَحَدُكُمْ - إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الإِمَامِ، أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ، أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ». «ایا له تاسو څخه یو څوک نه وېرېږي – یا ستاسو څخه څوک دا وېره نه لري چې کله دی له امام څخه مخکې خپل سر راپورته کوي، چې الله جل جلاله به یې سر د خره وګرځوي، او یا به یې څېره د خره څېره وګرځوي 236

إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا، فَلْيَطْرَحِ الشَّكَّ، وَلْيَبْنِ عَلَى مَا اسْتَيْقَنَ، ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ 237

رسول الله صلی الله علیه وسلم یو سړی ولید چې د صف تر شا یې یوازې لمونځ کاوه، نو هغه ته یې د لمانځه د راګرځولو امر وکړ 238

د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وړاندې یو سړی یاد شو چې تېوله شپه تر سهاره ویده پاتې شوی و، هغه وفرمایل: «ذَاكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنَيْهِ، أَوْ قَالَ: فِي أُذُنِهِ». «دا هغه سړی دی چې شیطان یې په غوږونو کې متیازې کړې، یا یې داسې وویل چې: په غوږ کې یې 239

خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ..240

مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الجُمُعَةِ غُسْلَ الجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً 242

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ 244

رسول الله صلی الله علیه وسلم به له هر لمانځه وروسته دغه ذکر کاوه..245

رسول الله صلی الله علیه وسلم به د هر فرضي لمانځه په پای کې دا ذکر کاوه...................................247

مَنْ سَبَّحَ اللهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَحَمِدَ اللهَ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبَّرَ اللهُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، فَتْلِكَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ، وَقَالَ: تَمَامَ الْمِائَةِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ،غُفِرَتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». "څوک چې د هر لمانځه په پای کې درې دېرش ځلې سبحان الله درې دېرش ځلې الحمد لله او درې دېرش ځلې الله اکبر ووايي نو دا نهه نوي شول، او د سلو د پوره کولو لپاره يې: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ" ووايي نو د هغه ګناهونه به وبخښل شي، که څه هم د سمندر د زګ په څېر وي 248

مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَمُوتَ». "څوک چې د هر فرض لمانځه پسې آيت الکرسي ووايي، نو هېڅ شی به هغه جنت ته له ننوتلو منع نه کړي، تر څو چې مړ شي 249

له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه مې لس رکعتونه یاد کړي دي 251

رسول الله صلی الله علیه وسلم به هېڅکله څلور رکعته لمونځ د ماسپښين له لمانځه نه مخکې او دوه رکعته د سهار د لمانځه نه مخکې نه پرېښودل...252

بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ» ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ». «د هرو دوو اذانونو (اذان او اقامت) په منځ کې لمونځ دی، د هرو دوه وو اذانونو (اذان او اقامت) په منځ کې لمونځ دی». بيا يې په دريم ځل وفرمایل:«د هغه چا لپاره چې وغواړي 253

،إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ». «کله چې ستاسو څخه يو څوک جومات ته ننوځي نو مخکې لدې چې کيني دوه رکعته لمونځ دې وکړي 254

إذا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ: أَنْصِتْ، يومَ الجمعةِ، والإمامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَغَوْتَ». «که خپل ملګري ته دې د جمعې په ورځ وويل چې: چپ شه، په داسې حال کې چې امام خطبه وايي، نو تا د جمعې فضيلت له لاسه ورکړ 255

صَلِّ قَائِمًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ». "په ولاړه لمونځ وکړه، که دې نشو کولای نو په ناسته يې وکړه، او که دې نشو کولای نو په څنګ يې وکړه...256

صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ». «زما پدې جومات کې يو لمونځ په نورو جوماتونو کې له زرو لمونځونو څخه غوره دی پرته له مسجد الحرام (بيت الله) څخه 257

چا چې د الله جل جلاله لپاره جومات آباد کړ، نو الله تعالی به ورته د هغه په څېر کور په جنت کې آباد کړي258

مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ، لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا، إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ 259

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللهُ». "صدقه مال نه کموي، او الله تعالی په بخښنې سره بنده ته نه زیاتوي مګر عزت، او هېڅوک د الله تعالی په وړاندې تواضع نه کوي مګر دا چې الله تعالی يې لوړوي 263

قَالَ اللهُ: أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ أُنْفِقْ عَلَيْكَ». «الله جل جلاله فرمايلي: اې د آدم زويه! (د الله جل جلاله) په لاره کې لګښت (انفاق) وکړه، چې زه پر تا انفاق وکړم، (يعنې پراخي دربانديې راولم) 264

إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ». "کله چې يو سړی د ثواب په نيت په خپل اهل او عيال باندې نفقه کوي، نو دا د هغه لپاره صدقه ده 265

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ». "کله چې انسان مړ شي نو عمل يې قطع کيږي پرته له دريو څيزونو څخه: جاريه صدقه، علم چې ګټه ترې اخيستل کيږي، او صالح اولاد چې دعا ورته وکړي 266

الْوَرِقُ بِالذَّهَبِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ». «سپين زر په سرو زرو بدلول سود دی مګر دا چې لاس په لاس وي، او غنم په غنمو بدلول سود دی مګر دا چې لاس په لاس وي، او وربشې په وربشو بدلول سود دی مګر دا چې لاس په لاس وي، او خرما په خرما بدلول سود دی مګر دا چې لاس په لاس وي 268

.«يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصِلُوا الْأَرْحَامَ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ اې خلکو، سلام خپور کړئ، خواړه ورکړئ، خپلولي وپالئ او د شپې په داسې حال کې لمونځ کوئ چې خلک ويده وي، نو جنت ته به په سلامتۍ سره داخل شئ 270

أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ..272

مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا، أَوْ وَضَعَ لَهُ، أَظَلَّهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ». "څوک چې ناداره کس (قرضدار) ته مهلت ورکړي او يا ورته له يو څه قرض څخه تېر شي نو الله تعالی به يې د قيامت په ورځ د خپل عرش تر سيوري لاندې راولي چې په هغه ورځ د هغه له سيوري پرته بل سيوری نه شته 274

،رَحِمَ اللهُ رَجُلًا سَمْحًا إِذَا بَاعَ، وَإِذَا اشْتَرَى، وَإِذَا اقْتَضَى». "الله تعالی دې په هغه انسان رحم وکړي چې د پلورلو اخيستلو او قرض غوښتلو په وخت کې اساني کوي..275

كان رجلٌ يُدَايِنُ الناسَ، فكان يقول لفتاه: إذا أتيتَ مُعسِرًا فتجاوز عنه، لعل اللهَ يَتجاوزُ عنا 276

إِنَّ رِجَالًا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللهِ بِغَيْرِ حَقٍّ، فَلَهُمُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». «ځينې خلک د الله په مال کې په ناحقه؛ ناوړه لګښت کوي، نو د قيامت په ورځ د دوی لپاره اور (دوزخ) دی 277

قَالَ اللهُ: كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ، إِلَّا الصِّيَامَ، فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ 278

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» «چا چې د رمضان روژه - په الله تعالی - د ايمان په وجه د ثواب په نيت ونيوله؛ نو مخکني ټول ګناهونه يې وبخښل شي 281

رسول الله صلی الله علیه وسلم د (روژې د مياشتې) په وروستيو لسو شپو کې د نورو شپو په پرتله زيات زيار ويسته 282

زما دوست او ملګري صلی الله علیه وسلم وسلم راته په دريو کارونو وصيت کړی دی: له هرې مياشتې څخه درې ورځې روژه نيول، د څاښت دوه رکعته لمونځ کول او دا چې له ويده کېدو وړاندې وتر وکړم 283

مَنْ يَقُمْ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» "څوک چې د قدر شپه پر هغې د ایمان لرلو او ثواب په نیت - په عبادت - کې تیره کړي، د هغه تېر ګناهونه به وبخښل شي..284

مَنْ حَجَّ لِلهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ». «څوک چې د الله لپاره حج وکړي، فحشا او بد اخلاقي و نه کړي، نو له حج څخه د راګرځېدو پر مهال به له ګناه څخه داسې پاک شي لکه په کومه ورځ چې مور زیږولی و 285

ما مِنْ أيَّامٍ العمَلُ الصَّالِحُ فيها أحبُّ إلى اللهِ مِن هذه الأيام» يعني أيامَ العشر..286

جَاهِدُوا المشركين بأموالكم وأنفسكم وألسنتكم». "د مشرکانو سره په خپلو مالونو، خپلو ځانونو او خپلو ژبو سره جهاد وکړئ...287

دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لاَ يَرِيبُكَ، فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَإِنَّ الكَذِبَ رِيبَةٌ». "هغه څه پرېږده چې تا شکمنوي، او هغه وکړه چې تا نه شکمنوي، ځکه چې رښتیا ډاډ او دروغ شک دی...288

إِنَّ اللهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا، مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ». " یقینا چې الله جل جلاله زما امت ته له هغه څه تېر شوی چې دوی ته یې نفسونه وسوسې وراچوي، تر هغه پورې چې یا پرې عمل وکړي او یا یې ووایي 289

إِنَّ اللهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ». "الله تعالی ستاسو شکلونو او مالونو ته نه ګوري، بلکې هغه ستاسو زړونو او عملونو ته ګوري..290

إِنَّ اللهَ يَغَارُ، وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرَّمَ عَلَيْهِ». ؛بېشکه چې الله جل جلاله غیرت کوي، او مؤمن غیرت کوي، او د الله -جل جلاله- غیرت دا دی چې یو څوک هغه څه وکړي چې الله تعالی پرې حرام کړي وي 291

اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ...292

أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ؟...294

الْكَبَائِرُ: الْإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ». «لوی ګناهونه: له الله سره شرک کول، د مور او پلار نا فرماني، د نفس وژنه او په دروغو قسم خوړل دي 295

أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدِّمَاءِ». "د قیامت په ورځ به د خلکو تر منځه لومړی د وینو په اړه پرېکړې کیږي...297

مَنْ قَتَلَ مُعَاهَدًا لَمْ يَرَحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا». «چا چې معاهد وواژه نو د جنت بوی به حس نه کړي، پداسې حال کې چې بوی یې د څلویښتو کالو واټن په اندازه لرې حس کیږي 298

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعُ رَحِمٍ». « خپلوي پرې کوونکی به جنت ته داخل نه شي 299

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ». «څوک چې دا غواړي چې روزي یې پراخه شي او عمر یې اوږد شي، نو خپلوي دې وپالي 300

لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ، وَلَكِنِ الْوَاصِلُ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا». "هغه څوک خپلوي پالونکی ندی چې بدل خلاصوي، مګر هغه څوک خپلوي پالونکی دی چې خلک یې ورسره پرې کوي او هغه یې بیرته وصلوي (پالي) 301

أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ؟»، قَالُوا: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: «ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ..302

كل مُسْكِرٍ خَمْرٌ، وكل مُسْكِرٍ حرام، ومن شرِب الخمر في الدنيا فمات وهو يُدْمِنُهَا لَمْ يَتُبْ، لَمْ يَشْرَبْهَا في الآخرة». "هر نشه کوونکی شی شراب دي او هر نشه کوونکی شی حرام دی، څوک چې په دنیا کې شراب وڅښي او معتاد پرې مړ شي او توبه ونه کړي، نو په آخرت کې به شراب و نه څښي............................303

لَعَنَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ فِي الْحُكْمِ. رسول الله صلی الله علیه وسلم په رشوت ورکوونکي او رشوت اخیستونکي لعنت ویلی دی 304

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ؛ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ...305

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ». «چغلګر - انسان - جنت ته نه داخلیږي...306

كُلُّ أُمَّتِي مُعَافًى إِلَّا الْمُجَاهِرِينَ...307

اې خلکو، یقینا چې الله جل جلاله ستاسو څخه د جاهلیت غرور او په پلرونو ویاړ لرې کړی دی 309

إِنَّ أَبْغَضَ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الْأَلَدُّ الْخَصِمُ». «د الله تعالی په وړاندې تر ټولو مبغوض انسان هغه دی چې تل سخت جګړه مار وي 310

إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ...311

مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا». «څوک چې زموږ پر وړاندې وسله پورته کړي، له موږ څخه نه دی 312

لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ، فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا». "مړو ته ښکنځل مه کوئ، ځکه چې هغوی هغه څه ته ورغلي دي چې مخکې یې له ځان څخه لیږلي دي...313

لَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ، فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ». "د یوه سړي لپاره روا ندي چې خپل ورور له دریو شپو څخه زیات پریږدي، کله چې یو له بل سره مخ کیږي نو دا ترې مخ اړوي او هغه هم ترې مخ اړوي، او د دوی تر منځه غوره هغه څوک دی چې په سلام سره پیل وکړي 314

مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ». "څوک چې ماته د هغه څه ضمانت راکړي چې د دواړو ژامو په منځ کې ده (ژبه) او د هغه څه چې د دواړو پښو تر منځه دي (عورت) نو زه به ورته د جنت ضمانت ورکړم...315

لاَ تُسَافِرِ المَرْأَةُ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ إِلَّا وَمَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ 316

مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ». "ما له ما څخه وروسته د ښځو په څېر بله داسې فتنه نه ده پریښې چې هغه دې نارینه و ته ډېره زیانمنه وي. (یعنې د نارینه و لپاره د ښځو له فتنې څخه بله زیانمنه فتنه نشته)...318

.«مَنِ اسْتَطَاعَ البَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ څوک چې (د کوروالي)وړتیا ولري نو واده دې وکړي، ځکه چې دا (کار) د سترګو د حفاظت او شرمګاه د ساتلو" لپاره غوره دی، او څوک چې توان نه لري، نو روژه دې ونیسي، ځکه دا ورته (شهوت پرې کوونکې)ده........319

إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ، وَإِنَّ اللهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ، فَاتَّقُوا الدُّنْيَا وَاتَّقُوا النِّسَاءَ 320

،ما وویل: اې د الله رسوله! زموږ څخه پر یو یې د ښځې څه حق دی؟ هغه وفرمایل: «أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ وَتَكْسُوهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ، أَوِ اكْتَسَبْتَ، وَلَا تَضْرِبِ الْوَجْهَ، وَلَا تُقَبِّحْ، وَلَا تَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ» « باید ډوډۍ ورکړې

کله چې ته خپله خوراک کوې، جامې ورکړې کله چې ته خپله جامې اخلې او یا یې ترلاسه کوې، مخ مه وهه او مه یې بدرنګوه او ځای دې ترې مه جلا کوه مګر په خپل کور کې 321

يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ، تَصَدَّقْنَ، فَإِنِّي أُرِيتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ» فَقُلْنَ: وَبِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ، وَتَكْفُرْنَ العَشِيرَ، مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِلُبِّ الرَّجُلِ الحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ 323

«إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ» فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَرَأَيْتَ الحَمْوَ؟ قَالَ: «الحَمْوُ المَوْتُ». بېګانه ښځو ته له ورتللو ډډه وکړئ» نو یوه انصاري وویل: اې د الله رسوله! د خاوند د خپلوانو په اړه خبر راکړه، هغه وویل: «د خاوند خپلوان مرګ دی..326

لا نِكَاحَ إِلّا بِوَلِيٍّ». «له سرپرست پرته نکاح نشته 328

أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَتْ بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهَا، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ -ثَلَاثَ مَرَّاتٍ- فَإِنْ دَخَلَ بِهَا فَالْمَهْرُ لَهَا بِمَا أَصَابَ مِنْهَا، فَإِنْ تَشَاجَرُوا فَالسُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لَا وَلِيَّ لَهُ». «کومه ښځه چې د خپل سرپرست له اجازې پرته نکاح وکړي، د هغې نکاح باطله ده - درې ځلې یې دا خبره تکرار کړ- که چېرته ورسره یو ځای شو د هغې لپاره د هغه څه مهر دی چې کار یې ترې اخیستلی دی، که چېرته یې سره شخړه راغله نو پادشاه د هغه چا سرپرست دی چې سرپرست نه لري 329

مَلْعُون مَنْ أَتَى امرأتَه في دُبُرِها». "پر هغه چا لعنت ویل شوی چې خپلې مېرمنې ته د شا له خوا (په دبر) کې ورځي 331

أَحَقُّ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ». "په شرطونو کې تر ټولو حقدار شرط چې باید وفا پرې وشي هغه دی په کوم سره چې تاسو د ځان لپاره شرمګاوې (ښځې) حلالې ګرځولې دي (نکاح).........................332

الدُّنْيَا مَتَاعٌ، وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ». «دنیا د خوند اخیستلو څیز دی، او د دنیا تر ټولو غوره شی چې خوند ورڅخه اخیستل کیږي؛ نېک صالحه مېرمن ده 333

ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د ناڅاپه لیدو په اړه وپوښتل، نو هغه راته امر وکړ چې سترګې واړوم 334

رسول الله صلی الله علیه وسلم دوه برګ ښکرور پسونه قرباني کړل، په خپل لاس یې حلال کړل، بسم الله او الله اکبر یې پرې وویل، او خپله پښه یې د هغوی دواړو په ورمېږونو کېښودله 335

لاَ تَلْبَسُوا الحَرِيرَ وَلاَ الدِّيبَاجَ، وَلاَ تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالفِضَّةِ، وَلاَ تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا، فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَنَا فِي الآخِرَةِ». «نرم او سخت ورېښمین کالي مه اغوندئ، او د سپینو او سرو زرو په پیالو کې څښاک مه کوئ، او مه یې په لوښو کې خوراک کوئ، ځکه دا د هغوی (کافرو) لپاره په دنیا او زموږ لپاره په آخرت کې دي 336

رُفِعَ الْقَلَمُ عن ثلاثة: عن النائم حتى يَسْتَيْقِظَ، وعن الصبي حتى يَحْتَلِمَ، وعن المجنون حتى يَعْقِلَ». "له درې ډوله خلکو څخه قلم پورته شوی دی: له ویده څخه تر هغه پورې چې راویښ شي، له کوچني څخه تر هغه پورې چې زلمی (بالغ) شي او له لیوني څخه تر هغه پورې چې په هوش راشي 337

رسول الله صلی الله علیه وسلم له قزع څخه منع فرمایلې ده...339

أحْفُوا الشَّوَارِبَ وأَعْفُوا اللِّحَى». «بریتونه لنډ کړئ او ږیرې اوږدې کړئ 339

لَا يَنْظُرُ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ الرَّجُلِ، وَلَا الْمَرْأَةُ إِلَى عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ 340

یقینا چې په تاسو کې غوره هغه څوک دی چې ښه اخلاق ولري 341

إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ». "بېشكه مؤمن په ښو اخلاقو سره د روژه نيوونكي او اعتكاف كوونكي درجې ته رسيږي 342

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ». "په مؤمنانو کې تر ټولو د کامل ايمان لرونکې هغه دي چې ښه اخلاق ولري او په تاسو کې غوره هغه څوک دی چې له خپلو مېرمنو سره ښه وي........343

سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ، فَقَالَ: «تَقْوَى اللهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ.....344

رسول الله صلى الله عليه وسلم تر ټولو خلكو د غوره اخلاقو لرونكى و..345

د الله جل جلاله د نبي صلى الله عليه وسلم اخلاق قرآن و 346

رسول الله صلى الله عليه وسلم به خوښول چې په بوټانو (پېزار) پښو کولو، سر ګمنځولو، پاکوالي او خپلو ټولو چارو کې په ښي (غړي يا اړخ) پيل وكړي..347

إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ 348

إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ، عَنْ يَمِينِ الرَّحْمَنِ عَزَّ وَجَلَّ، وَكِلْتَا يَدَيْهِ يَمِينٌ 349

لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ، مَنْ ضَارَّ ضَرَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ شَاقَّ شَقَّ اللَّهُ عَلَيْهِ». " نه ضرر رامنځته كول شته او نه بل چاته ضرر رسول، چا چې - بل ته - ضرر ورساوه نو الله تعالى به هغه ته ضرر ورسوي، او چا چې په نورو سختي وكړه الله تعالى به پرې سختي راولي...350

،إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السَّوْءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ..................................351

مه غوسه كېږه 352

لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ». «پياوړى كس - په غېږ نيولو كې - چپه كوونكى ندى، بلكې پياوړى هغه دى چې د غصې پر مهال خپل ځان كنټرول كړي 353

أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَلَّةٌ مِنْ نِفَاقٍ حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ». «په چا كې چې څلور خصلتونه وي هغه سوچه منافق دى او په چا كې چې له دغو څخه يو خوى هم وي په هغه كې د نفاق يو خوى دى تر دې چې پرې يې ږدي: كله چې خبرې كوي درواغ وايي او كله چې تړون وكړي ماتوي يې، كله چې وعده وكړي وعده خلافي كوي او كله چې شخړه وكړي كنځلې كوي...355

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلاَ اللَّعَّانِ وَلاَ الْفَاحِشِ وَلاَ الْبَذِيءِ». "مومن پېغور وركوونكى، لعنت ويونكى، فُحش ويونكى، او بد ژبى نه وي 357

حيا له ايمان څخه ده 358

مَنْ حَجَّ لِلهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ». "كله چې يو سړى له خپل ورور سره مينه لري، نو هغه ته دې وو ايي چې مينه ورسره لري 359

كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ». "هره نيكي صدقه ده..360

كُلُّ سُلاَمَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ..361

لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ فَعَلَ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ، وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلاَهُ». «د قيامت په ورځ به د بنده دواړه قدمونه له خپله ځايه پورته نه

شي تر څو ترې د هغه د عمر په اړه پوښتنه وشي چې په څه کې يې تېر کړی، او د علم په اړه چې څه عمل يې پرې کړی، او د مال په اړه چې له کومې لارې يې تر لاسه کړی او په کومه لاره کې يې لګولی، او د بدن په اړه چې په څه کې يې زوړ کړی دی.. 362

السَّاعِي عَلَى الأَرْمَلَةِ وَالمِسْكِينِ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوِ القَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ». "د کونډې او مسکينانو پالنه کوونکی د هغه چا په څېر دی چې د الله په لاره کې جهاد کوي، او يا د هغه چا په څېر دی چې د شپې ولاړ وي (تهجد کوي) او د ورځې روژه نيسي 363

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ.. 365

لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ». «له ښېګڼې څخه څه شی سپک مه ګڼه، اګر که د خپل ورور سره په ورين تندي مخامخ شي.. 366

عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ 367

مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ لَا يَرْحَمْهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ». "څوک چې پر خلکو رحم نه کوي، الله تعالی به پر هغه رحم ونه کړي.. 368

الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهمُ الرَّحمنُ، ارحَمُوا أهلَ الأرضِ يَرْحَمْكُم مَن فِي السّماء». «په رحم کوونکو باندې الله رحم کوي، تاسو د ځمکې پر خلکو رحم وکړئ هغه ذات چې په اسمانونو کې دی پر تاسو به رحم وکړي........... 369

المُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ المُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ». «مسلمان هغه څوک دی چې نور مسلمانان يې د ژبې او لاس له ضرر څخه په امان کې وي او مهاجر هغه څوک دی چې هغه څه پرېږدي چې الله پاک ورڅخه منعه کړی وي 370

حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ». "د يو مسلمان پر بل مسلمان پنځه حقونه دي: سلام ته ځواب ويل، د ناروغ پوښتنه کول، د جنازې پسې تلل، بلنه منل، او د پرنجي پر مهال ورته (يرحمک الله) ويل.. 371

لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ». «تاسو به جنت ته داخل نه شئ تر څو مو چې ايمان نه وي راوړی، او تر هغه به مؤمنان نه شئ تر څو چې له يو بل سره مينه ونه لرئ، آيا زه تاسې ته د داسې يو څه لارښوونه ونه کړم چې که چېرته مو وکړ نو مينه به مو سره پيدا شي؟ په خپلو منځونو کې سلام خپور کړئ 372

يو سړي له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه وپوښتل: په اسلام کې کوم خوی ډېر غوره دی؟ هغه وفرمايل: «تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ». «دا چې چاته خوراک ورکړې او په اشنا او نا اشنا سلام واچوې 373

أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يَمْحُو اللهُ بِهِ الْخَطَايَا، وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ؟ 375

،الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ 377

قَارِبُوا وَسَدِّدُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَلَا أَنْتَ؟ قَالَ: «وَلَا أَنَا، إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِيَ اللهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ». «عمل له افراط او تفريط پرته بشپړوالي ته ورنږدې کړئ او يا يې بشپړ ادا کړئ، او پوه شئ چې هېڅوک به ستاسو څخه په عمل ونه ژغورل شي». هغوی وويل: ته هم اې د الله رسوله؟ هغه وفرمايل: «زه هم نه، مګر دا چې الله مې په خپل رحمت او مهربانۍ کې پټ کړي 379

مَا زَالَ يُوصِينِي جِبْرِيلُ بِالْجَارِ، حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ». «جبريل -عليه السلام- راته همېشه په ګاونډي سره وصيت کاوه تر دې چې ما ګمان وکړ د میراث مستحق به يې وګرځوي 381

،مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». "څوک چې د خپل ورور له عزت څخه دفاع وکړي نو الله تعالی به د قیامت په ورځ د هغه له مخ څخه اور وګرځوي......... 382

لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ، حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ». "په تاسو کې هيڅوک مومن کيدلی نه شي؛ تر څو چې د خپل ورور لپاره هغه څه خوښ کړي چې د ځان لپاره يې خوښوي 383

إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ». "مهرباني او نرمي په هېڅ شي کې نه وي، مګر دا چې هغه ته وزن (عزت) ورکوي، او له هېڅ شي څخه نه لرې کیږي مګر دا چې هغه شی بدرنګوي 384

إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ، وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ، فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا......... 385

يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا». "(پر خلکو) اسانتیا راولئ او سختي مه کوئ، زيری ورکړئ او خلک مه زړه توري کوئ 387

مونږ د عمر رضی الله عنه سره وو، هغه وويل: موږ له تکلف څخه منع شوي یو 388

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ، وَإِذَا شَرِبَ فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ، وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ». «کله چې ستاسو څخه يو څوک خوراک کوي، نو په ښي لاس دې وخوري، او کله چې څښاک کوي، نو په ښي لاس دې وڅښي، ځکه چې شيطان په چپ لاس خوراک کوي او په چپ لاس څښاک کوي 389

اې هلکه، بسم الله ووايه، په ښي لاس خوراک کوه او له خپلې مخې څخه خوراک کوه......... 390

إِنَّ اللهَ لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الْأَكْلَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا، أَوْ يَشْرَبَ الشَّرْبَةَ فَيَحْمَدَهُ عَلَيْهَا». " یقینا چې الله جل جلاله له بنده څخه هغه مهال راضي کيږي کله چې هغه يوه مړۍ وخوري او بيا پرې د هغه ستاينه وکړي (الحمد لله ووايي) او يا يو ګوټ اوبه وڅښي او د هغه ستاينه پرې وکړي 391

يو سړي د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وړاندې په چپ لاس خوراک کاوه، نو وې فرمايل: «كُلْ بِيَمِينِكَ»، قَالَ: لَا أَسْتَطِيعُ، قَالَ: «لَا اسْتَطَعْتَ 392

مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا، فَلْيَعْتَزِلْنَا -أَوْ قَالَ: فَلْيَعْتَزِلْ- مَسْجِدَنَا، وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ 393

مَنْ أَكَلَ طَعَامًا فَقَالَ: الحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلاَ قُوَّةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». "څوک چې خواړه وخوري او ووايي: (الحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلاَ قُوَّةٍ). هغه الله لره ستاينه ده چې ماته يې دا خواړه راکړل پرته له دې چې کوم حرکت، حيله او يا ځواک ولرم، نو ټول مخکني ګناهونه به يې وبخښل شي 395

کله به چې رسول الله صلی الله علیه وسلم پرنجی کاوه، نو خپل لاس به يې په خوله کېښود او یا به يې خپلې جامې په خوله کېښودې او خپل غږ به يې ښکته کړ(يعني د پرنجې پر مهال به يې خپل غږ کنترول کړ)......... 396

إِنَّ اللهَ يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى رُخَصُهُ، كَمَا يُحِبُّ أَنْ تُؤْتَى عَزَائِمُهُ». «الله جل جلاله خوښ ګڼي چې له رخصتونو څخه يې ګټه واخيستل شي، لکه څرنګه چې له عزيمتونو څخه يې ګټه اخيستل کیږي 397

- مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ». "د چا لپاره چې الله تعالی د خير اراده وکړي، نو هغه- په مصيبتونو سره امتحانوي 398

مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَا أَذًى وَلَا غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ». «هېڅ مسلمان ته ستوماني او رنځ، هېڅ غم او خفګان، هېڅ ضرر او غم نه رسیږي آن تر دې چې یو اغزی چې کله یې په پښه کې لاړ شي، مګر دا چې الله جل جلاله به یې ورته د ځینې ګناهونو کفاره وګرځوي 399

مَا يَزَالُ البَلَاءُ بِالمُؤْمِنِ وَالمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ». " نارینه مومن او ښځینه مومنه تر هغه پورې په خپل نفس، اولاد او مال کې امتحانیږي، تر څو چې له الله سره مخ شي او هېڅ ګناه پرې نه وي 400

عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ...401

إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا صَحِيحًا». "کله چې بنده ناروغ یا مسافر شي، نو د هغه لپاره د هغه عمل سره برابر ثواب لیکل کیږي چې د اقامت او روغتیا په حالت کې یې کاوه.............402

،بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتَنًا كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ..403

مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ 405

لَا تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ لِتُبَاهُوا بِهِ الْعُلَمَاءَ، وَلَا لِتُمَارُوا بِهِ السُّفَهَاءَ 406

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ». "په تاسو کې غوره هغه څوک دی چې قرآن زده کړي او نورو ته یې وښايي...407

دوی به له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه لس آیتونه زده کړل، نو تر هغه پورې به یې لس نور آیتونه : ترې نه اخیستل تر څو به یې چې په هغوی علم او عمل نه و زده کړی، نو فرمايي 408

مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا 409

يقالُ لصاحبِ القرآن: اقرأ وارتَقِ، ورتِّل كما كُنْتَ ترتِّل في الدُنيا، فإن منزِلَكَ عندَ آخرِ آية تقرؤها». «د قرآن څښتن - حافظ، لوستونکي او پرې عمل کوونکي - ته به وویل شي: لوله، او پورته خېژه، یقینا چې ستا مقام د وروستني آیت سره دی چې ته به یې لولي 410

أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ أَنْ يَجِدَ فِيهِ ثَلَاثَ خَلِفَاتٍ عِظَامٍ سِمَانٍ؟ 411

تَعَاهَدُوا هَذَا الْقُرْآنَ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَفَلُّتًا مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقُلِهَا». "دا قرآن (په سینو کې د ساتلو په موخه) وخت په وخت ولولئ ، ځکه په هغه ذات قسم دی چې د محمد - صلی الله علیه وسلم - روح د هغه په لاس کې دی چې دا (له انسان څخه) په تېښته کې له هغه اوښ څخه ډېر تېز دی چې په ګونډه کې ولکه شوی وي...412

لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ». "له خپلو کورونو څخه هدیرې مه جوړوئ، یقینا چې شیطان له هغه کور څخه تښتي چې د بقرې سورت پکې لوستل کیږي..........413

اې ابو المنذره، ته پوهیږې چې د الله په کتاب کې تاسره کوم آیت تر ټولو لوی دی؟» وایي: ما وویل: {اللَّهُ لا إِلَهَ إلا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ} [البقرة: 255]. (الله (چې دی) نشته هېڅ لایق د عبادت مګر هم دی دی، همېشه ژوندی دی، د ټولې نړۍ انتظام کوونکی دی)وایي: نو زه یې په سینه کې ووهلم او ويې ویل: په الله قسم، چې علم دې درته مبارک شي (علم دې درته اسان شي) اې ابو المنذره 414

مَنْ قَرَأَ بِالْآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ». "څوک چې په شپه کې د سورت البقرې دوه وروستي آیتونه ولولي، د هغه لپاره بسنه کوي 415

الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ 416
رسول الله صلی الله علیه وسلم به په هر حالت کې الله جل جلاله یاداوه 417
لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللهِ تَعَالَى مِنَ الدُّعَاءِ». «هېڅ شی د الله تعالی په نیز له دعا څخه زيات عزتمن ندی ...418
رسول الله صلی الله علیه وسلم به په اکثره دا ویل چې: «يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ»، «اې د زړونو اړوونکیه ذاته! زما زړه په خپل دين ثابت کړه...419
اللهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي...420
یا الله! زه له تانه په دنیا او آخرت کې د سلامتیا سوال کوم، یا الله! زه له تانه په خپل دین، دنیا، کورنۍ او مال کې د بخښنې او سلامتیا سوال کوم، یا الله! زما شرمګاه - او یا شرمګاوې په پرده کې وساته، او زما وېره په امن بدله کړه، یا الله زما د مخې، زما د شا، زما د ښي اړخ، زما د چپ اړخ، زما د پاسه او د لاندې له خوا زما ساتنه وکړه، او ستا په لوېی پناه نیسم له دې چې د لاندې له خوا ترور شم 422
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ الْخَيْرِ كُلِّهِ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ الشَّرِّ كُلِّهِ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ 424
إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَخْلَقُ فِي جَوْفِ أَحَدِكُمْ كَمَا يَخْلَقُ الثَّوْبُ الْخَلِقُ، فَاسْأَلُوا اللَّهَ أَنْ يُجَدِّدَ الْإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ». «ستاسو څخه د يو چا په زړه کې ايمان داسې کمزوری کيږي لکه څرنګه چې جامې - په اغوستلو سره - زړېږي، نو له الله تعالی څخه وغواړئ چې ايمان مو په زړونو کې تازه کړي 426
ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا». "د ایمان خوند هغه چا څکلی دی چې په دې راضي وي چې الله تعالی يې رب، اسلام يې دين او محمد صلی الله علیه وسلم يې رسول دی 427
لَا تَدَعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ». «اې معاذه! زه تاته سپارښتنه کوم چې د هر لمانځه په پای کې مه پرېږده چې ووایې: اې الله، ستا په يادولو، ستا په شکر ادا کولو او ستا په ښه عبادت کولو کې راسره مرسته وکړې 428
أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ». "بنده د سجدې پر مهال خپل رب ته تر ټولو ډېر نږدې وي، نو ډېره دعا وکړئ 429
د رسول الله صلی الله علیه وسلم تر ټولو زياته دعا به دا وه: «اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ». "اې الله زموږ ربه، موږ ته په دنيا او اخرت کې خير راکړه، او د اور له عذابه مو وساته 430
أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَأَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ 431
لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ عَظِيمٍ، وَإِنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسَّرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ 434
أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ، ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا: {قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ}، وَ{قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ}، وَ{قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ} 438
د استغفار وييلو سرداره دعا 440
اللهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ 442

مَنْ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ، فِي الْأَرْضِ، وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَمْ تُصِبْهُ فَجْأَةُ بَلَاءٍ، حَتَّى يُصْبِحَ 444

صبا او بېګاه {قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ}، او معوذتین درې درې ځلې وایه، نو د هر څه نه به درته بسنه کوي (د هر شر او افت نه به په امان کې وې) 446

اللهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ». «اې الله! زه ستا له غضب څخه ستا په رضایت او ستا له عذاب څخه ستا په بخښنې پناه غواړم، او له تا نه پر تا پناه نیسم، او زه پر تا ستاینې نه شمېرم (دومره ستاینه دې نه شم کولی) لکه څومره چې تا پر خپل ځان ستاینه کړې ده (لکه څومره چې ته د ستاینې وړ یې) 447

- أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَى اللهِ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، لَا يَضُرُّكَ بِأَيِّهِنَّ بَدَأْتَ». "الله جل جلاله - ته تر ټولو محبوبې ویناوې څلور دي: سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، دا مهمه نده چې تاسو په کومه یوه پیل کوئ 449

مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، عَشْرَ مِرَارٍ 450

كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ...........................451

مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ»."څوک چې په ورځ کې سل ځلې (سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ)، ووايي، یعنې خاص الله لره پاکي او ستاینه ده، نو د هغه ګناهونه به توی شي، که څه هم د سمندر د ځګ په څېر وي 452

الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلهِ تَمْلَآنِ -أَوْ تَمْلَأُ- مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ 453

) : لَأَنْ أَقُولَ: سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ». «دا چې سُبْحَانَ اللهِ، وَالْحَمْدُ لِلهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَاللهُ أَكْبَرُ) ووایم؛ دا راته له هر هغه څه نه غوره دي چې لمر پرې راختلی دی 455

أَفْضَلُ الذِّكْرِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ: الْحَمْدُ لِلهِ». «تر ټولو غوره ذکر : لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ دی، او تر ټولو غوره دعا: الحمد لله ده 456

.«مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ څوک چې یو ځای کې ته راغی (تم شو) شو او بیا یې وویل: (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ) زه د الله" جل جلاله په بشپړو کلمو سره د هغه څه له شر څخه پناه غواړم چې هغه پیدا کړي دي) نو هېڅ شی به هغه ته زیان ونه رسوي تر څو یې چې نوموړی ځای پرېښی نه وي 457

.«إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ !کله چې ستاسو څخه یو څوک جومات ته ننوت نو ودې وايي: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، یعنې اې الله» !ماته ستا د رحمت دروازې پرانیزه، او کله چې راووځي نو ودې وايي: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ. یعنې اې الله زه ستا څخه ستا د فضل غوښتنه کوم 458

إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ، فَذَكَرَ اللهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ الشَّيْطَانُ: لَا مَبِيتَ لَكُمْ، وَلَا عَشَاءَ 459

لنډه پېژندنه

نبوي احاديث د شريعت له سرچينو څخه دويمه سرچينه ده،
الله تعالى فرمايلي: {وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى (3)
(او دی له خپل خواهش نه خبرې نه کوي، إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى}
دا له وحي پرته بل څه نه دي چې ورته رالېږل کيږي). [النجم: 3-4].

د حديثونو له موسوعې څخه د دې ټولګې په ټاکلو کې هغه حديثونه - له لنډې تشريح، د معناوو وضاحت او استدلال سره - غوره شوي چې جامع دي او يو مسلمان ورته د خپل دين او دنيا په چارو کې اړتيا لري، سربېره پر دې د نړۍ ټولو مشهورو ژبو ته ژباړل شوي تر څو يې منځپانګه ګټوره وي او د رسول الله صلى الله عليه وسلم سنت ټول بشريت ته د هغوی په ژبو ورسيږي.

Ps380